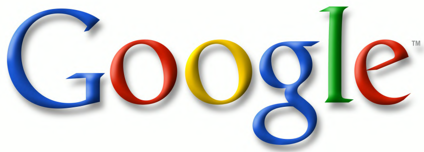
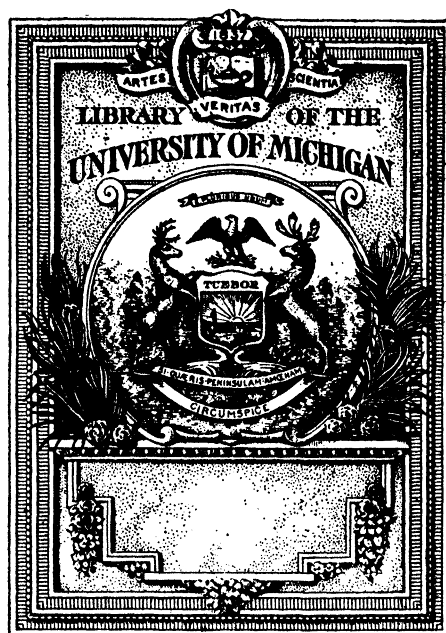

ALE

ISCH
LANDSCH
ENBOEK
2

ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

MALEISCH-NEDERLANDSCH WOORDENBOEK

MALEISCH-NEDERLANDSCH

WOORDENBOEK

OP LAST VAN HET GOUVERNEMENT VAN NEDERLANDSCH-INDIE

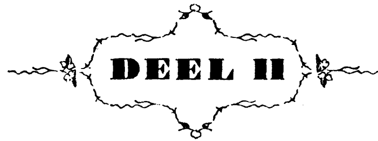
SAMENGESTELD

DOOR WIJLEN

H. VON DE WALL,

EN, MET WEGLATING VAN AL HET OVERTOLLIGE, UITGEGEVEN DOOR

H. N. VAN DER TUUK

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ
1880

MALEISCH-NEDERLANDSCH

WOORDENBOEK

چ, de letter **tjâ** (چا), 29e of 1e additioneele letter van het mal. alphabet, van het door Marsden gewijzigde alphabet de 6e, hebbende een' gemengden klank, overeenkomende met de vereeniging van de nederlandsche t en j (tj.).

چأ **tjå**, z. **tjak**.

*چاب **tjābi**, naam van zeker *soort van schelpvisch of zeegewas.* — [L. bew.].

چابت, **mentjāboet**, *uittrekken, uitrukken;* mentjāboet pedang, *den sabel trekken;* ditjāboetnja tjintjin dari padą djárīnja, *hij trok den ring van zijn' vinger;* māïn tj., *een-en-twintig spelen*, aldus genoemd, omdat bij de Mal. de speelers de kaarten, die zij noodig hebben, zelven van onder den stok, die op een schoteltje ligt en rondgaat, uittrekken.

چابت **tjābit**, z. **tjābik**.

چابر **tjābar**, *niet durvend; bang om iets te doen; bloode;* als interj., om iemand tot iets aan te hitsen, ongeveer zooveel als: *gij durft niet! bange vent!* en dergelijke.

چابر **tjābir**, van geweven stoffen, papier en dergelijke *gescheurd van een zeker punt tot naar onderen toe.* (z. **tjābik**); **tjōbar-tjābir**, *gescheurd* met verscheidenheid, *aan flarden* (men.: tjœbar-tjabir, T.).

چابغ **tjābang**, *tak, twijg;* van rivieren *tak, zijtak, arm; zijwaartsche* (niet oprechte) *gezindheid;* **mentjābang**, *takken of twijgen schieten;* van rivieren *zich in takken* enz. *verdeelen;* **bertjābang**, *takken* enz. *hebben;* hāti b., *dubbelhartig*, ingātan b., *verdeelde gedachten.*

*چابق **tjābak**, batav., de vogel *caprimulga.* — [B.]. — **tjābok**, soort van geitenmelker. — [L. bew.].

چابق **tjāboek** — pers. چابك —, *zweep;* **mentjāboek**, *zweepen.*

چابق **tjābok**, *hoogste graad van lepra.*

چابك **tjābik** (in Men. 't gewoone woord, T.), meer gebr. tjārik enz. en gewoonlijk tjābit, *verscheurd; aan stukken gescheurd;* **mẹntjābik**, *verscheuren; aan stukken scheuren;* **tjōbak-tjābik**, *aan flarden gescheurd.*

چابل **tjāboel**, *vermetel, roekeloos, stout; brutaal; pochend, snoevend; schaamteloos, onbeschoft; niets ontziend;* **mẹntjāboel**, *vermetel* enz. *behandelen; vermetel handelen;* **tẹrtjāboel**, *vermetel* enz. *behandeld.*

* چابو **tjaboe**, w. sum., iets *ontvreemden*, onder den schijn van het te willen zien. — [N.].

* چابه **tjāboeh**, men., *in rep en roer* van een menigte. — [T.].

* چابه **tjābah**, *mineeren.* — [L.].

چابي I. **tjābai** (skr. tjawja, T.), *staartpeper* (cubebe), in die bet. ook wel tjābai djāwạ; voorts zelden = lādạ tjīnạ. — * **tjabé**, batav. (jav., T.), *spaansche peper* (bal. tabja, T.); tj. djāwa, *lange peper.* — [B.].

* II., naam van een' vogel. — [L. bew.].

چات, **mẹntjātoe**, iets *in eens moeten geven of betalen* of iemand dat moeten doen; *geven of betalen bij gedeelten of op rekening;* personen, paarden en dergelijke *op rantsoen stellen.*

* چاتت **tjātoet**, batav. uit 't jav., *tangetje* waarmede men den baard uittrekt. — z. angkoep. — [T.].

* چاتر **tjātar**, *pok; pokken.* — [R.].

چاتر I. **tjātoer** — skr. tjatoerangga (*een geheel leger*, bestaande uit voetvolk, ruiterij, elephanten en strijdwagens; *schaakspel*) — *schaakspel;* bœwah tj., *de stukken van het schaakspel;* pāpan tj., *schaakbord.*

II. (jav., T.), *spreken; zeggen; gesprek; gezegde.* — [L. bew.].

* چاتق **tjātoek**, *stok*, die bij het kolven gebruikt wordt; *instrument*, dat de mijnwerkers gebruiken. — [P.].

چاتق I., **mẹntjātok** en, minder goed, **mẹnjātok**, *schielijk of met eenige vaart, dus met eene zekere kracht nederslaan*, zooals bv. de bek van een' pikkenden vogel, de haan van een geweer, de hamer van eene klok; *schielijk* enz. *nederslaan op* iets; *pikken; tikken; schielijk* enz. *nederslaan op* iets enz., dœdoek tẹrtjātok, *ternedergeslagen zitten;* **mẹntjātokkẹn** en, minder goed, **mẹnjātokkẹn**, *doen schielijk* enz. *nederslaan; schielijk* enz. *nederzetten; nederplakken.*

II., *schep* met de holle hand. Men rekent, dat er twee op een kal of leng gaan; tj. nāsi, *spaan* om rijst te scheppen; roempoet

tj. ājam, naam *eener soort van gras*, dat in de geneeskunde gebruikt wordt.

III. of **tjōtoḳ**, *het bovenlijf vrij opgericht hebben, zonder tegen iets geleund te zijn.* — Sommigen willen het tweede inz. voor kleine vogels gebezigd hebben; z. tjęrātoḳ.

*چاتو z. tjatto.

*چاتيكن **tjatēkan**, *vlug, helder van begrip en verstand; spoedig begrijpen wat gezegd of geleerd wordt.* — [R.].

چاچ I. **tjātjạ**, soort van versnapering, bestaande uit stukjes deeg, die in water gekookt en dan met eene zoete saus gegeten worden. Zijn die stukjes rond, dan heeten zij tjātjạ halīja; terwijl zij in den vorm van langwerpige vierkantjes tj. ānaḳ īkan genoemd worden.

*II., batav. (z. tjatjah), *familie; huisgezin.* — [B.].

چاچ, **mẹntjātji**, op indische vaartuigen *de voorschoot van een zeil aandraaien en beleggen in de* tęlīngạ lēmau; kājoe tj. of pęntjātji, gereedschap daarvoor; *korte stok; knevel; draaier.*

چاچت I. **tjātjat**, *gebrek; fout; smet, vlek; iets leelijks; iets berispelijks;* **mẹntjātjat**, een smet enz. *te weeg brengen; leelijk staan;* **mẹntjātjatkęn**, *gebrekkig, foutief, leelijk of berispelijk doen zijn of noemen.*

*II., w. sum., *een likteeken;* iets *bederven, kapot maken.* — [N.].

چاچر I. **tjātjar**—pers. چچک tjatjak—, *de kinderpokken.* — Meer gebr.: kętoemboh of kętoemböhan; tj. ājęr, *de mazelen.*

II., *gedurig van plaats veranderend,* zooals bv. een tol, vóór dat hij tot staan komt; *rondhuppelend,* zooals bv. een wild paard, dat afgeleid wordt; *ongestadig;* **mẹntjātjar,** *steed van plaats veranderen enz.*

چاچڠ I. **tjātjing**, *worm — lumbricus —; ingewandsworm; fijne wortels,* waarmede de rankende gewassen, bv. de sīreh, de klimop, de aardbei, zich vasthechten; tj. gęlang-2, worm met ring, de gewone aardworm (z. onder gęlang, T.); tj. pīpih, *lintworm.*

*II. (batav., T.), *de staart* dien de chineezen dragen, ook koentjir en kondē genoemd. — [R.].

*چاچڤ I. **tjātjap**, *onfeilbaar.* — [R.].

*II., batav. (uit 't jav., T.), *betten, nat maken* [het hoofd]; *water of sap* uit boomen, bladeren of bloemen, om het hoofdhaar nat te maken. — [B.]; **tjatjab**, *water* uit den pisangboom. — [R.].

چاچق I., **mẹntjātjaḳ**, lange, puntige voorwerpen *in* iets (bv. den grond) *steken.*

* II., batav., *prikstok; prikken.* — [B.].

چاچل **tjātjil**, *klein in zijn soort*, zooals bv. een kindersabeltje; *te klein voor een doel*, zooals bv. eene giek in stede van eene barkas, een krot in stede van een paleis, een kleine man voor eene groote vrouw; van iets, dat even groot moet zijn, als iets anders, bv. een van een span paarden.

چاچو, **mẹntjātjau**, *zich in het spreken of handelen vergissen*, zooals bv. iemand die de kaarten in het kwispedoor smijt en op de tafel spuwt, of den bril zoekt, dien hij op zijn neus heeft; *zich verspreken.*

* چاچو **tjatjo**, w. sum., *onrustig; altijd in beweging; heen en weder loopen; half werk doen.* — [N.].

چاچه I., **mẹntjātjah**, *prikken; beprikken; tatoeeeren.*

* II. **tjātjah**, jav., *hoeveelheid; getal; rekening; optelling.* — [C.]; z. tjatja II.

چادر **tjādir**, pers., *tent; paviljoen: mantel; tafelkleed; gordijn; sluier; floers.*

* چادس **tjādas** (soend., T.) en **wādas** (jav., T.), batav., *harde aardkorst.*

چادغ **tjādang** of **tjāgar**, al wat voor een bepaald doel in een' lateren tijd bestemd of afgezonderd wordt en waarop men staat kan maken, zooals bv. een gedeelte van zijne inkomsten voor tegenspoeden, eene positie waarop men na een' ongelukkigen slag kan terugtrekken, versche paarden op een station; *noodhulp; reserve; appeltje voor den dorst; spaarpenning;* **mẹntjādang**, *voor een bepaald doel in een' lateren tijd bestemmen of afzonderen:* **mẹntjādang tœwạ**, *iets voor zijn oude dagen afzonderen.* — * **tjatjādang**, jav., *huwelijksgift*, die de bruid aan den bruidegom geeft. — [L.]; **tjatjādoeng**, jav., *eetwaren* of andere voorwerpen die men voor iemand gereed houdt of bestemt. — [L. bew.].

* چادق I. **tjādiḳ**, men., de zwaarden of vlerken van een vaartuig (Bisajasch tadik). — [T.].

II., batav. (balin.), *kakebeen.* — [T.].

* چادي **tjādai**, *fopperij; bedriegerij; verward; in wanorde.* — [L. bew.]; *schertsen.* — [C.]; **tjāde**, batav., *mis; geheel verkeerd; in de war.* — [B.].

چار **tjārạ** (jav., T.), *stijl; manier; wijze; mode; aard; gebruik;* tj. malājoe, *maleische manier; op zijn maleisch;* tj. andjing, *hondenmanier;* tj. bahāsạ, *manier van welvoegelijkheid; fatsoenlijk.*

چار **tjāroe**, alleen in pādjoh dān tjāroe.

چار, **mẹntjāri** en **mẹntjahàri**, *zoeken; opzoeken; opsporen; navorschen;* **tjárī-jan**, wat gezocht enz. wordt; wat gezocht enz. en gevonden is; *verworven goed;* **pẹntjāri**, wie zoekt enz.; wiens gewoonte het is het te doen; wie met ijver tracht iets te verdienen; **pẹntjárījan**, *zoeking; opsporing; navorsching; kostwinning; bedrijf.*

چارت **tjāroet**, *vuile taal; onzedelijke taal; vuiligheden;* **mẹntjāroet**, *vuilbekken;* **mẹntjárœti**, *met vuile taal bejegenen;* **tjárœtan**, *vuilbekkerij, ook als volbrachte handeling*, d. i. de vuile taal, die uitgegooid is; **pẹntjāroet**, *vuilbek;* **pẹrtjá-rœtan**, *vuilbekkerij.*

* چارت **tjārot**, *maaien; afmaaien; afoogsten; maaimes.* — [L.]; *gulzig; vraatzuchtig;* **pẹntjārot**, *gulzigaard; vraat.* — [L. bew.].

* چارت **tjārit**, *aanbruischen; aanbrullen.* — [L.]; *hinneken.* — [C.].

چارڠ **tjārang**, *loot* van rankgewassen, zooals bv. van de sireh- of peperrank; **mẹntjārang**, de looten of bladeren van rankgewassen (bv. van de gambierrank) *afplukken;* sīreh tj., sirehbladen van de looten of nog aan de looten, die beter zijn dan de sīreh kẹrākap, die met lange stelen aan de rank zelve uitschiet; **tjárāngan**, wat tot een loot enz. betrekking heeft; sīreh tj. = sīreh tjārang.

* چارڠ **tjāring**, iets dat niet bestaat; *onbestaanbaar; fabelachtig; fabel; onwaar; verdichtsel.* — [R.].

* چارق I. **tjārap**, omtrent = gāsit, *wenken; zoetjes aanstooten.* — [L.]; **tjārap-2**, *wenken; een teeken geven.* — [L. bew.].

* II. en **tjārip**; kẹris tj., *zijn kris gleed uit, raakte verkeerd gesteld.* — [L.].

* چارق, **mẹntjarak**, men., *uitslurpen* een ei bv. — [T.].

چارق **tjāroek**, *diepe keep*, bv. in een' boom, om er het sap, hars of de gom te doen uitvloeien; *nis* in een bergwand; **mẹntjāroek**, boomen *diep inkeepen*, om er het sap, hars of de gom te doen uitvloeien; houtwerken *kantrechten*, door ze op kleine afstanden in te keepen en daarna te behouwen.

* چارق **tjārok**, *slurpen; gulpen.* — [L.]; *gulzig zijn; zwelgen; slempen.* — [L. bew.]; vgl. tjarak (T.).

چارك I. **tjārik**, z. **tjābik**; **sẹtjārik kāpan**, naam van een' nachtvogel, die een geluid maakt, alsof men linnen scheurt, dat men in de nabijheid van een' zieke als de verkondiging van den dood beschouwt.

* II., jav., *schrijver.* — [C.].

* III., w. sum., *draaien; wiel draaien* (?). Lontar di tjāriek̥, *gedraaide* idjoe. — [N.].

* چارم **tjāram** en **atjāram**, *trouwring.* — [L.].

* چارن **tjāran**, w. sum., *schreeuwen; leven maken.* — [N.].

چاروي **tjāroei**, naam van een' boom, van welks minder sterk hout planken gemaakt worden.

* چاره **tjārah**, *helder; zuiver* [nam. een glas, spiegel]. — [L. bew.]; z. tjẹrah (T.).

چاري z. چارِ.

چاڠڤ **tjāngap**, *soort van gaffel* aan het einde van iets, zooals bv. van een' stok, om meer steun in den grond te hebben, of als de gaffel omhoog steekt, om er iets in te kunnen leggen; van een' balk *inkeping* aan het boveneinde, waarin een andere balk komt te liggen; **bẹrtjāngap**, *getand zijn.*

چاڤ I. **tjāpạ**, naam eener *soort van wilde salie — conyza balsamifera.*

II., soort van hol- of bol-spel met drie stukken geld, die hol en bol geklopt zijn.

* III., batav., de *bepaalde plaats,* waar de partijen van een tweegevecht staan moeten; *'t punt,* van waar men in spelen moet werpen of beginnen te loopen, enz. — [T.]; **bẹtjapa,** *zich aansluiten aan iets of aan elkander,* bv. van twee vlakke handen, die men tegen elkander houdt. — [H.].

* چاڤ **tjāpi**, eene *vrucht,* met een' dikken gelen bast, in vorm en smaak overeenkomende met de manggis; doch rinsch en lekker. — [R.].

* چاڤت **tjāpat**, w. sum., *bereiken.* — [N.].

* چاڤت **tjāpit**, *tang.* — z. sẹpit. — [L.].

* چاڤڠ I. **tjāpang**, *vorksgewijs.* — vgl. tjābang. — [L. bew.]; *wijd uitgespreide hoorns hebbend.* — [C.].

* چاڤڠ **tjāpoeng**, batav. uit 't bal., *het juffertjeinsect.* — [T.].

چاڤڠ **tjāping**, *plaatje,* meestal van eenig metaal, om de schamelheid der kleine, naakt loopende, meisjes te bedekken; de *overal,* waar de kram van een hangslot door komt; tj. bẹlākang, de *spiegel* van een vaartuig.

چاڤق, **mẹntjāpak̥**, *gering achten; niets geven om* iets.

* چاڤق I. **tjāpoek̥**, *zijne naaktheid laten zien, als eene beleediging.* — [C.].

* II., men., *pokdalig* (T.).

(1) Wat is dat?

چاقيك I. **tjāpik**, van een' arm of been *krom en lam*.

II., *vermoeid* (vgl. tjapè).

* چاقل **tjāpal**, malak., *zoolen*, op eene bijzondere wijze aan den voet bevestigd, zooals de Arabieren ze dragen; *sandalen*. — z. نَعْل.

* چاقلق **tjāpẹlok**, batav., *happen; inslikken*. — [B.]; uit 't bal., z. ook چقلق (T.).

* چاقه **tjāpah**, men., *ronde houten bak* om iets in te wasschen (bat. sapa). — [T.].

چاقي, **mẹntjāpai**, *met de hand vatten; grijpen;* **ditjāpainja tāngannja**, zijne hand werd door haar gevat, d. i. *zij vatte zijne hand;* **pẹntjāpai**, wie met de hand vat; *handgreep; greep; afstand*, op welken nog iets met de hand kan bereikt worden, en inz. hoogte van de voeten tot aan het einde van den verticaal uitgestrekten arm, wordende gerekend te zijn 5 hasta; **sẹpẹntjāpai**, zooveel als men in eens met de hand heeft gegrepen of kan grijpen; *eene hoogte van 5 hasta*.

* چاقي **tjāpe**, batav. (jav., T.), *vermoeid; beu*. — [B.].

* چاكا **tjākå**, men.,: tadi. — [T.].

* چاكي **tjāki**, *de schuld aan een' ander geven*. — [L.]; **tjāki-2**, *onverwachts; onvoorziens; toevallig*. — [R.].

چاكت **tjākat**, *driest; vrijmoedig*.

چاكر **tjākar**, *krab; wat omgekrabd is;* **mẹntjākar**, *krabben met de klauwen of nagels; omkrabben*, zooals bv. eene kip den grond; tj. ītīk, naam eener plant — *cotyedon laniata* (*laciniata*) — goed voor kataplasmen op het hoofd van kleine kinderen; tj. ājam, *soort* van *spritsgebak; hanepooten* (slecht schrift); tjākar-bālar *gekrabd*, met verscheidenheid.

* چاكغ **tjākang**, *vast; strak*. — [C.].

چاكڤ **tjākap**, *praat;* **mẹntjākap**, *praten over* iets; *zich in staat verklaren*, iets *te doen; durven; zich genegen of bereidvaardig verklaren* iets *te doen;* iets *op zich nemen; doen een voorstel omtrent* iets, *dat men denkt te doen;* tj. āngin, *onnutte praat; wind; bluf*. (z. sanggoep). — * **tjākẹp**, batav., *knap; deftig; vaardig;* **bẹrtjākẹp**, *op zich nemen*. — [B.].

چاكڤ, **mẹntjākoep**, *happen; happen naar* iets.

* چاكق, **batjakaķ**, men.,: bẹrkẹlahi. — [T.].

چاكو, **mẹntjākau**, *schielijk grijpen met de volle hand, of met de klauwen,* zooals bv. een tijger.

چاكه **tjākah**, van den gang van iemand *met groote schreden.*

چاڬى **tjāgoe**, *fijt; vingerverzwering;* **mẹntjāgoe**, *verzweren.*

چاڬر **tjāgar**, z. tjādang.

چاڬق I. **tjāgaḳ**, *de voet of de onderstukken,* waarop instrumenten en andere voorwerpen, bv. draaibassen, zware donderbussen, enz. moeten geplaatst worden, om er zich van te kunnen bedienen; *tapstoel.*

* II., batav. (jav., T.), *gekeept, geland of gevorkt hout; haak.* — [B.].

چال I., **tjœloe-tjālạ** of **tjōlạ-tjālạ**, *hier en daar snappen* inz. *met onwaarheid.*

* II., batav. — port. chale — *sjaal; halsdoek.* — [B.]. — z. شال.

چالت **tjālit**, wat afgeveegd is of wordt; *veeg;* gewoonlijk tjēlet; **mẹntjālit**, stoffen die aan iets zitten, zooals bv. stroop, natte kalk, boter of dergelijke aan een' vinger, aan een' spaan of dergelijke *vegen; afvegen aan* iets; z. pālit en tjoleḳ.

چالر **tjālar**, *schram,* zonder bloeding.

* چالغ, **pẹntjālang**, *roofschip; oorlogsvaartuig.* — [L.].

چالغ **tjāloeng**, *scheppertje* gew. van een stuk bamboes met een touw er aan, zooals men op de vaartuigen gebruikt, om water in kleine hoeveelheden uit de watervaten te scheppen.

چالغ I. **tjāling**, *gewoon te liegen; leugenachtig;* **tjōlang-tjāling**, *hier en daar snappen,* inz. met onwaarheid.

* II., batav. uit 't bal., *slagtand.* — [T.].

چالق **tjālaḳ**, *welbespraakt; wel ter taal; vaardig in het antwoorden.*

* چالك **tjalik**, w. sum., *zien;* **pentjalikan**, *blik* (z. tjẹleḳ, T.). — [N.].

* چالق **tjāleḳ**, *nabij; waarschijnlijk.* — [R.].

* چامت I. **tjāmat**, batav., *inlandsch opziener.* — [B.]; *onderopzichter.* — [L. bew.]; uit 't soend. (T.).

* II., w. sum., een zwaar gewicht om goud te wegen, volgens opgave een pikol. — [N.].

چامر **tjāmar**, naam eener *soort van meeuw* — vgl. tjentjamar (T.); **mẹntjāmar**, *grijpen en wegvoeren; rooven enz.*

* چامن, **tjāmin-2**, kleine zure vrucht, ook tjẹrmai genoemd. — [L. bew.].

* چامه **tjāmih**, w. sum., *bijna; ongeveer.* — [N.].

چانر I. **tjānar**, naam van een' boom met goed hout.

* II., *salsaparil* (vgl. soend., T.). — [R.].

چانغ **tjānang**, *diep koperen bekken,* met een' knop in het midden, waarop met een' elastieken knuppel geslagen wordt, dienende ter omroeping van bekendmakingen; *omroepersbekken;* bij het weven: = kājoe pandjang, de paarden van den kam, ook wel het *balansje* genoemd (z. onder kājoe); **mentjānang**, *bij bekkeslag bekend maken of omroepen;* **tjánāngan**, wat bij bekkeslag bekend gemaakt enz. is; **pentjānang**, wie bij bekkeslag bekend maakt enz.; wiens beroep het is; *omroeper;* **pentjánāngan**, *bekendmaking of omroeping bij bekkeslag.*

چاني **tjānai** (uit 't Tamil, T.), *slijpinstrument* dat om eene as draait in 't alg.; *draaislijpsteen; draaiwetsteen;* **mentjānai**, *op een* tj. *slijpen; of wetten;* deeg *plat maken met een rolhout;* metalen *pletten.*

چاوٴ z. چو.

چاوت **tjāwat**, *gordel,* die om de lendenen geslagen en tusschen de beenen door gehaald wordt, om de schaamdeelen te bedekken, vervangende bij sommige indische volken den broek; **mentjāwat**, *tusschen de beenen of iets anders doorhalen; onder iets doorhalen;* andjing bertjāwat ēkor, *een hond, met zijn staart tusschen de beenen;* kemœdi tj., oorspr.: *roer,* waaronder een touw heengeslagen is, zooals van de chineesche jonken en sommige indische vaartuigen; *roer* op de europ. wijze.

چاوٴس **tjāoes**, van het aangezicht of den neus *scherp door vermagering.*

* چاوس **tjāwis** (jav., T.), *gereed; toebereid; klaar gemaakt.* — [R.].

چاوٴغ **tjāoeng**, *ingevallen,* zooals bv. de wangen.

چاوغ **tjāwang**, *jong, zacht twijgje.* — z. tjābang.

چاوق I. **tjāwak**, naam eener *soort van wikke; kuiltje* aan het menschelijk lichaam; tj. pīpi, *kuiltjes in de wangen.*

* II., *speld.* — [L.].

چاوٴل **tjāoel**, soort van lange, smalle doek, van fijn indisch linnen, die om het lijf geslagen wordt (vgl. bal.; en boeg. tjàoeloeq, T.).

چاون **tjāwan** — oorspr. chin. (theekopje, T.) —, *drinkvat; kopje* [zonder voet]; pinggan ālas tj., *het schoteltje, dat bij een kopje behoort;* tj. pīnang, soort van kopje of bakje in eene sirehdoos, ter bewaring van de pinang.

چاه **tjāh** — oorspr. chin. —, *thee.* — z. tēh en طَه.

چاهر **tjāhar**, *spuitvormige ontlasting;* **mentjāhar**, *purgeeren;* **pentjāhar**, wat purgeert, *purgeermiddel, purgatie.*

چاهڠ **tjāhang**, z. tjampah-tjāhang.

چاي **tjājoe**, *vierkante matras, om er op te zitten.*

چايٕر **tjāir**, *vloeibaar, dun, niet gebonden* (bv. soep); van koffij, thee en dergelijke *slap;* van eene handeling, een' naam en derg. *ruchtbaar; wereldkundig.* — * **tjājer**, batav., *dun, vloeibaar; helder.* — [B.].

چايٕڠ I. **tjāing**, *aan stukken of flarden gescheurd; stuk* van iets, dat aan stukken of flarden gescheurd is; **mẹntjāing**, *aan stukken of flarden scheuren;* **tjœwang-tjāing**, *overal in flarden.*

* II., hoeveelheid padi van 200 bossen, wegende ieder 20 pond. — [R.]; batav., padimaat van 40 sangga of 200 gèdèng. — [B.]; padi sẹtjaèng = 40 sangga = 200 gèdèng = 400 tjẹkẹl of pòtjòng. — [H.]; soend. tjaing, 20 sangga's (mij opgegeven). — [T.].

چبدق **tjoebẹdaḳ**, men.,: tjampẹdak (bat. sibodak en soebodak). — [T.].

چبر **tjẹbar**, z. tjẹbar-tjẹboer.

چبر **tjẹboer**, interj. voor het geluid, dat een betrekkelijk groot lichaam maakt, wanneer het in het water valt: *plomp! zoodanig geluid; plomp;* **mẹntjẹboer** en, minder goed, **mẹnjẹboer**, bij verk. **njẹboer**, *een zoodanig geluid maken; in het water plompen; in het water springen.* (z. boer, dẹboer en lẹboer); **mẹntjẹboerkẹn**, *doen in het water plompen enz.; in het water gooien;* **tjẹbar-tjẹboer**, met veelheid en verscheidenheid *een plompend geluid geven.*

* چبرو **tjẹbẹrœ**, naam van een' visch. — [L. bew.].

چبس **tjẹbis**, *afgescheurd klein stuk;* **mẹntjẹbis**, *een klein stuk van* iets *afscheuren*, zooals bv. van linnen, papier, brood, vleesch.

چبق I. **mẹntjẹbaḳ**, *opdelven*, bv. tinerts.

II., z. djẹbbaḳ.

چبكٕ, **mẹntjẹbek**, *de lippen in verachtelijke plooien zetten, de lippen in verachtelijke plooien zetten tegen* iemand.

* چبلس **tjẹbẹlos**, **mẹnjẹbẹlos**, **tjẹbẹloḳ**, batav. (jav., T.), *door iets heen zakken; diep in den modder trappen.* — [B.].

* چبلق, z. tjẹbẹlos.

چبن **tjẹban** of **sẹntāḍa**, naam van een' boom, met eetbare vruchten en taai hout, geschikt voor kleine vaartuigen.

* چبوبڠ **tjẹbœboeng**, soort van tapijt of vloerkleed. — [L. bew.].

چت **tjat** — oorspr. chin. —, *verf, verfstof, olieverf;* **mẹntjat**, *verven;* **pẹntjat**, wie verft, *verver.*

چيت I. **tjit** en **tjīta**, *geschilderd katoen; bont katoen; chits.* — batav. (hindust.), *sits, chintz.* — [T.].

II., interj. voor een piepend geluid, zooals bv. dat van jonge vogels, muizen en dergelijke; zoodanig geluid; z. dęttjit (en męntjit, T.).

* III., batav., *schoonvegen; afvegen.* — [B.]; *afdroogen* (tjit médja). — [H.].

چيتّ **tjitta** en, meer overeenkomstig den geest der mal. spelling, چيت tjīta — skr. tjitta —, *gevoel, gewaarwording; wensch, verlangen, begeeren; lust; voornemen;* **męntjitta** en, minder goed, **męnjitta**, *wenschen, verlangen, begeeren;* tj. rāsa, *gewaarwording of gevoel van een' wensch, eene begeerte of eene lust;* bęsar tj. of kęlębbēhan tj., *geestverrukking, geestvervoering; enthusiasmus.*

چتّر of چترا **tjęttęra**, z. tjęritęra.

چتر of چترا **tjatęra** — skr. tjhatra —, *zonnescherm; tent.* — z. tjętęrī.

* چتر, **tjętar-tjęter**, batav., *zweepgeklap.* — [B.].

چتري **tjętęrī**, *tent* op een vaartuig. — z. tjatęra.

چتري I. **tjętęrīja**, **sętęrīja**, **kastęrīja** en **katjatęrīja** (skr. ksjattrija, een man uit de krijgsmanskaste), *edelman; prins van den bloede.*

II. — verb. van tjęrīja.

* چتو **tjatto**, batav., *vernis; bruineersel.* — [B.]; beter: tjato (T.).

چتي I. **tjętai**, stuk van iets, dat aan stukken gescheurd is; **mętjętai**, *aan stukken scheuren.*

II., soort van kleine dissel, dien men in den steel kan omdraaien en daardoor in de lengte en de breedte gebruiken; z. bęlījoeng en bantji.

* چتي I. **tjętī**, niet mohammedaansche inwoner van Malabar of Koromandel. — z. tjiti (T.).

* II., **tjętījan**, batav., *het weêr* in linnengoed. — [B.].

* چچڠ **tjatjang**, men.,: **sępang** (jav. en soend. sętjang, bal. tjang). — [T.].

چچڤ **tjętjtjap**, *zooveel als aan de punt van een' vinger blijft hangen;* **mętjętjtjap**, kleine lichaampjes *met de punt van een' vinger* (nat of droog, naar omstandigheden) *opnemen; met de punt van de tong aanraken,* inz. *om te proeven.*

چچق **tjętjtjak**, naam eener soort van huis-haagdis; z. onder kęrīdik.

چچند **tjitjoenda** — van tjītjit —, *achterkleinkind,* in de eerbiedige of hoffelijke spreekwijze; **bęrtjitjoenda**, *achterkleinkinderen hebben; jegens iemand het woord* tjitjoenda *gebruiken.*

* ججه **tjatjah**, *een klein cymbaal; dopen.* — [L.].

ججه **tjętjtjah**, *oogenblik; onbepaalde korte tijd;* **męntjętjtjah**, *zachtjes aanraken met de punt van iets,* voorn. van *den wijsvinger; zachtjes prikken; zachtjes tikken; eventjes doopen in* eenig vocht bv. een kolombijntje; męngāpą sętjętjtjah sahādją dātang, *waarom komt gij slechts voor een oogenblik.*

* ججيبڠ, **tjętjībang**, *zekere glinsterend zwarte, niet bijtende duizendpoot.* — [T.].

جدر of جدر **tjęddęrą** — skr. tjhidra —, *geschil; oneenigheid; schade; nadeel; ongemak; letsel; schade lijden; gebrekkigheid in het pareeren* (schermkunst); chabar panglimānją tj., *men zegt, dat de bevelvoerder schade geleden heeft, d. i. gewond of gedood is;* **kętjęddęrāan**, *geschil; oneenigheid.*

جديڠ **tjęding**, van vruchten *klein, onaanzienlijk;* van kinderen *achterlijk in groei; verkwijnd.*

* جدق **tjędok**, batav., van oogen *diep, ingevallen, hol.* — [B.]; ook = lęgok. — [H.]. — van de oogen en den neuswortel *diep liggend,* zooals bv. bij de meeste apen.

جر I. **tjor**, interj. voor het geluid, dat een nedervallende straal water maakt; zoodanig geluid. (z. dętjtjoer); męngętjor, *zoodanig geluid maken.*

* II., *konkelfoezelen; bedriegen in 't spelen.* — [L.].

* III., batav. (uit 't bal. of jav.), soort van eene bezwering of duizendkunstenarij, bv. door een hadji die den dief onder een menigte ontdekt door ieder der verdachten bv. drooge rijst te laten slikken. — [T.]; **tjoer**, een wetenschap te werk stellen, om, wanneer iets vermist is, te weten te komen, wie de dief is. — [L.].

جراتق, **męntjęrātok**, van **tjātok**, *met het bovenlijf vrij opgericht in menigte bij elkander zitten.*

جراجڤ I. **tjęrātjap**, soort van muziekinstrument, bestaande uit twee langwerpige stukken hout (klaphouten), of uit twee koperen bekkens (cymbaal), die naast elkander opgehangen en tegen elkander geslagen worden.

* II., **tjęratjāpan**, sleuf in de aarde, door afdruppelend dakwater veroorzaakt. — [R.].

* جراجو **tjęrātjo**, w. sum., *spreken, zonder dat men gevraagd wordt;* iets *zeggen, dat men gaarne zoude willen dat gebeurde; valsche geruchten in eigen voordeel verspreiden.* — [N.].

جراك **tjęrāką**, naam eener plant, welker bladeren verhittend zijn.

چراکن **tjẹrākin** — pers. طرياقي — *bak*, met eene menigte vakken, waarin de drogues voor medicijnen bewaard worden; *medicijnkistje*. — z. pẹdādah.

چران I. **tjẹrānạ** — skr. tjarańa, voet—, *ronde schotel* of *bak van metaal met voeten*, dienende inz. ter berging van alle benoodigdheden voor de sireh.

* II., benk., *cancer* (kreeft). — [C.].

* چراوت **tjẹrāwat** en **tjẹroewat**, *vuurpijl*. — [L. bew.].

* چراوس, **tjẹrāwas-tjẹrīwis**, batav., *meesmuilen*. — [B.].

* چربق **tjẹrbaḳ**, *geen' voorgeschreven eetregel in acht nemen in ziekten*. — [R.].

چربن **tjẹrbon** (jav., soend. tji-rẹbon, T.), naam eener Residentie en stad op de noordkust van Java.

چرت **tjẹrat**, *tap; deuvik; kraan; tuit*, bv. van een' theepot; **mẹntjẹrat**, *tappen; aftappen*.

چرت **tjẹroet**, van eene binding *vast aangehaald*; **mẹntjẹroet**, eene binding *vast aanhalen; vast samentrekken*; een' zoom, waar een touw door loopt, zooals bv. van eene beurs *toehalen*; van gerekte elastieke voorwerpen *terugspringen in den vorigen toestand*; **pẹntjẹroet**, wie vast samentrekt enz.; gereedschap daarvoor; wat in den vorigen toestand terugspringt, welks natuur het is zulks te doen.

چرتر **tjẹritẹrạ**, **tjẹrītẹrạ**, **tjẹrītạ** en, minder goed, **tjẹttẹrạ** — skr. tjaritra —, *verhaal, vertelling, vertelsel; lotgevallen; gebeurtenissen*; **mẹntjẹritẹrạ**, *verhalen; vertellen*.

چرچ (skr. tjarṭja), **mẹntjẹrtjạ**, *smaden; uitschelden; uitmaken; door woorden vernederen; schandvlekken; beleedigen*; z. kẹddji.

چرچق, **mẹntjẹrẹtjtjap**, van visschen en garnalen *in menigte uit het water springen; in eene zekere hoeveelheid uit iets voortspruiten*, zooals bv. de pẹtaiboonen uit de kœdoeng, de loten uit een aardappel.

چرچّق **tjẹrẹtjtjaḳ**, z. rẹtjtjaḳ.

* چرچل **tjẹrtjal**, batav., *spotten; smaden; beschimpen; verwijten*. — [C.].

چرخ **tjarchạ** en **tjarchah** — pers. چَرْخ —, *rad.*, al wat draait; *hemel*.

چرخه **tjarchah**, z. چرخ.

چرداون **tjẹridāwan**, *verward oorverdoovend geraas*, zooals kinderen maken, waarvan het eene schreeuwt, het andere huilt, een derde lacht enz.

چردس **tjẹrdas**, van kinderen en jonge dieren *lichamelijk en verstandelijk ontwikkeld;* van volwassenen *knap naar ziel en lichaam;* z. tjẹrkas.

چردك **tjẹrdik**, *slim, sluw, geslepen; leep; bij de hand; listig.*

چرغكن **tjẹrẹngkan**, *volhardend bij een werk; aanhoudend vlijtig; ijverig.*

چرغڠه, **mẹntjẹranggah**, van lange, puntige dingen, meer dan één, zooals bv. masten, geweren, kaarsen op eene kroon *naar boven toe uitsteken.*

چرغڠه, **mẹntjẹronggah**, van lange puntige dingen, meer dan een, zooals bv. gevelde pieken, raas van vaartuigen *zijwaarts uitsteken.*

چرڤ (Tamil, T.) **tjarpoe**, *snoer-zoolen; sandalen; houten klikkers,* die met een' knop tusschen de voorste teenen vastgehouden worden.

چرڤ **tjẹrop**, interj. voor het geluid, dat eene hoeveelheid voorwerpen in beweging, bv. eene handvol geworpen geld, maakt, bij het invliegen in eene opening, bv. eene kuil.

چرڤلي **tjẹrpẹlai** (Tamil kiripillej, T.) en **tjẹrpālai** (in ḥik. en poëzie), naam van een klein viervoetig roofdier — *slangendooder; ichneumon.*

چرڤه **tjẹrpoh**, naam van een' eetbaren zoutwater-visch.

چرق **tjẹroeḳ**, *holte, ledigheid* onder iets, bv. eene tafel, ledikant en dergelijke; *door drie vlakken gevormde binnenhoek,* bv. van eene kamer; *inspringende hoek* (zooals bv. een pishoek) of donkere gang in eene straat; tj. gœnoeng, *berg-grot;* tj. hálœwan, *hok bij den voorsteven;* **mẹntjẹroeḳ**, *zich onder eene holte enz. begeven; zich, onder den grond gangen makende, voortbewegen.*

چركس **tjẹrkas**, *vlug* (niet traag) bij alle soorten van handelingen; *voortvarend* [ook van dieren zooals bv. katten, tijgers]; *met krachtsinspanning werkend.*

چركو, **mẹntjẹrẹkkau**,— van **tjẹkkau**— *met de nagels krabben.*

چرلغ, **mẹntjẹrlang**, *glinsteren, schitteren, flikkeren;* ook: **tjẹmẹrlang.**

* چرلغ **tjẹrling** of **tjẹmẹrling**, *schuins of ter zijde zien.* — [R.].

* چرلي, **bẹrtjẹrlai-2** en **bẹrdjœrai-2**, *verschikken; dingen verhangen.*— [L.].

چرمت **tjẹrẹmat**, *zorgvuldig* in het behandelen, gebruiken of bewaren; *nauwgezet, stipt; op zijn goed passend, huishoudelijk; zuinig.*

چرمق, **mẹntjẹrmak**, van booze geesten *betooveren, bekoren; beheksen.*

چرمن **tjẹrmen**, *spiegel;* tj. māta, *bril;* tj. bantal, de uit gouden of zilveren platen of uit borduurwerk bestaande uiteinden der kussens; īkan tj., naam van een' eetbaren zoutwater-visch. — * **tjẹrmin**, glasruiten. — [N.]; **bẹtjẹrmen**, zich spiegelen; b. ājẹr, van een sterk achterover hellenden achtermast, of een' schuin afloopenden spiegel van een vaartuig *het water tot spiegel hebben; zich in het water spiegelen.*

چرمي I. **tjẹrmai**, naam van een' boom — *cicca nodiflora; cicca disticha; averrhoa acida* — welks intensief zure vrucht gekonfijt wordt.

* II. = kẹrmi. — [L.].

چرن **tjẹrna** — skr. tjœrṅa —, van spijzen *verteerd; verduwd;* **mẹntjẹrna**, van spijzen *verteren; invreten;* zooals bv. kanker.

چرنچغ, **mẹntjẹrantjang**, *in menigte in de hoogte steken,* zooals bv. de geweren van een' troep krijgslieden, de stukken glas op een' muur.

چرو **tjẹrau**, interj. voor een plassend geluid, zooals bv. dat van water, dat men van eene zekere hoogte op den grond of in water gooit; zoodanig geluid; **mẹntjẹrau**, *een diergelijk geluid maken.*

* چروبت **tjẹrœboet**, een eetbaar gewas — *amorphophallus giganteus* (Bl.) —.— [R.]; z. كروبت (T.).

چروبه **tjẹrōboh**, van handelingen of woorden *onkiesch; onfatsoenlijk;* **mẹntjẹrōboh**, *onkiesch enz. behandelen, onkiesch enz. bejegenen; onkiesch enz. handelen.*

* چروت **tjẹrœtoe**, batav. (jav.), *sigaar.* — [B.].

* چروٓت z. چراوت.

چروچق, **mẹntjẹrœtjoep**, *puntig omhoog steken,* zooals bv. naalden op een naaikussen, de bajonetten van een' troep infanterie.

چروچق **tjẹrōtjok** — van **tjōtjok** —, *staketsel; paalwerk* (vgl. jav. troetjoek, soend. karoetjoek, T.); *palissaden* [in water].

* چرورت **tjẹrœroet**, z. چلورت.

* چرولغ **tjẹrœling**, batav., *pluvier,* zekere vogel. — [B.].

* چروي **tjẹrœwi**, *dun gezaaid; zelden; schaarsch.* — [L. bew.].

چره **tjẹrah**, *helder; doorschijnend; klaar* [bv. glas, de lucht]; hārī tj., *helder weder.*

چره, **mẹntjẹroh**, gebolsterd graan *wit maken,* door het zachtjes in een' vijzel te stampen (bal. sẹroeh, T.).

جره **tjęreh**, *overschot* van mindere hoedanigheid, *afval*, *uitschot*.

چري, **bęrtjęrai**, *van elkander gaan; scheiden; echtscheiden;* **tjęrai-bęrai**, *van elkander gaan; scheiden* [naar alle richtingen]; **bęrtjęrai-bęrai**, *van elkander enz. gegaan zijn* (**pęrtjęrajan**, *tijd of plaats van scheiding*, T.).

* چري **tjęrī**, naam eener vrucht. — [C.].

چري I. **tjęrīja** — skr. tjarjja —, *verplichte en geregelde inachtneming* van alle gebruiken tegenover den regeerenden vorst; *verzameling* van al die gebruiken; męmbātją tj., de tjęrīją *hardop lezen*, hetgeen vroeger gedaan werd, wanneer men met zijn velen vóór den vorst verscheen, ten einde aan een ieder die gebruiken in het geheugen te roepen.

II. (minder goed: **sęrīją**), *net; rein; zuiver; zindelijk; schoon* [zooals bv. het lichaam, het huis]; z. sęliją en āpik.

* چرياون **tjęrijāwan**, = **sęrijāwan**. — [L.].

چريت **tjęrītą**, z. tjęrītęrą; kęris tjęrītą (jav., T.), *eene kęris met vlammend lemmet*, waarin meer dan negen bochten (loķ) zijn.

چريچت **tjęrītjat** en **tjęrītjap**, naam eener soort van mosch of vink.

* چريچتن, **tjęretjētan**, batav., *ergens door dringen* (van vocht), *spatten*. — [B.].

چريچڤ **tjęrītjap**, z. tjęrītjat.

* چريچق **tjarītjiķ**, w. sum., *de bekken* (muziek-instrument). — [N.].

چريڮ I. **tjoerīgą** (in ḥik. en poëzie) — skr. tjhoerikā, — soort van snijdend wapen (vgl. jav., T.).

* II. (soend.), *achterdochtig zijn; voorzichtig, op zijn hoede zijn*. — [R.].

چريوت (jav., T.), **męntjęrēwet**, *veel aanmerkingen maken; moeielijk of lastig zijn*, in dien zin; *veel praats hebben; kibbelen; bedillen; harrewarren;* **pęntjęrēwet**, wie veel aanmerkingen maakt; *lastig mensch; kibbelaar; harrewarder*.

چس **tjoes**, interj. om eene schielijke beweging uit te drukken, *roef*.

چس, **tjis**, interj. van afschuw, *foei;* **męntjiskęn**, *verfoeien*.

چشمه **tjasjmah**, pers., bril. Mal.: tasmah (jav. tęsmak, T.).

چڠ **tjang**, *discant-toon; discant*, van alle soorten van instrumenten, inz. van de gęndang, waarvan de eene zijde een hoogen en de andere een diepen toon geeft; z. bam.

* چڠ **tjoeng**, pal. (oud-jav.), = tę-roeng. — [T.].

چڠ **tjing**, interj. voor een klinkend geluid, zooals dat van klein geld, dat op een' steen valt; z. dęntjing.

* چڠ I. **tjeng**, batav., *het geluid van koperen bekkens.* — [B.].

* II., batav. (jav., T.), *stroop; suikersap.* — [B.].

* چڠانو **tjingānau**, noord-men., = pijanggang (bat. tjingano en attingano en vgl. djęnangau). — [T.].

* چڠچڠ **tjongtjong**, batav., *gaten prikken; er op inhakken.* — [B.]; bal. njongtjong, iets *uitgraven* (T.).

* چڠچڠ **tjingtjing** (jav., T.), de kleederen *opschorten* (vgl. sengseng, T.). — [L.].

* چڠچڠ **tjengtjong**, batav., *zaniken; gezanik; veel praats hebben* (soend. tjektjok, T.). — [B.].

* چڠر **tjangar**, *rooven.* — [R.]; جاڠق? en vgl. چڠکر (T.).

چڠس **tjęngis**, van den reuk van iets *walgelijk*, zooals bv. uienschillen die verbrand worden, bedorven spijzen, sommige mierensoorten, ingelegde knoflook, dœrījan en dergelijke; **męntjęngis**, *walgelijk worden.*

چڠڠ **tjęngngang**, *verstomd staan; zich verbazen; zich verwonderen*; meestal: tęrtjęngngang.

چڠڠ **tjęngngoeng** en **tjęngngoe**, z. rę-noeng.

* چڠکي **tjangki**, *de keel dicht knijpen; wurgen; verstikken.* — [L. bew.].

چڠکي **tjęngki** (vulg.), *voorzeker, zonder twijfel; zonder mankeeren.*

* چڠکو I. **tjingkoe** en **tjingkoel**, *verminkt*, hetzij aan den eenen of aan beide armen. — [L. bew.]; *verdord lichaamsdeel* (C.); z. tjengkol (T.).

* II. of **tjingkoel**, naam van een soort van dier, dat veel op een aap gelijkt. — [L. bew.].

چڠکارق **tjęngkāroek**, *gebrande rijst* en daarna fijn gestampt (vgl. jav., T.).

* چڠکاو **tjengkaoe**, z. tjęngkau.

* چڠکت **tjingkat**, een jong kokos, die water bevat, dat nog niet geheel zoet is. — [L.].

* چڠکر **tjangkoer**, w. sum., zeker welriekend gewas. — [N.].

چڠکر I. **tjangkir**, *drinkvat met een' voet; kelk; drinkglas; kopje; achterste teen of duim* der vogels. — z. rīpai.

II., alleen in **tjongkar-tjangkir.**

* چڠكر **I. tjęngkar,** *stut; steun.* — [C.]; vgl. bat. songkar (T.).

* II., *gekibbel; woordenstrijd.* — [C.]; verb. van tęngkar.

چڠكرا **tjęngkęrą,** van de oogen *eenigszins ingevallen;* z. tjęngkoeng en tjęngkęroeng.

* چڠكر **tjęngkir,** batav. (jav., T.), van kokosnoten *nog niet gevuld.* — [B.].

چڠكر **tjongkar,** z. djongkar.

* چڠكرت **tjingkęrat,** *krekel.* — [C.].

چڠكرڠ **tjęngkęrong,** *eene verdieping vormend* (jav. van Banjoewangi tjękędoeng, T.); *diep naar binnen liggend,* zooals bv. de oogen; *verdieping* (ook bv. in een vleeschschotel voor de saus); *holte; nis;* **mętjęngkęrong,** *uitdiepen; uithollen* (*eene holte maken in* iets).

چڠكرڠ **tjęngkęring,** naam van een boom, eene soort van dęddap — *erythrina fusca; erythrina colledendron* — die zeer spoedig groeit, fraaie (roode, T.), bloemen draagt en welks stam met sterke dorens bezet is (jav. tjangkring, T.); van daar: naam eener soort van gevaarlijke pokken, vergeleken bij die dorens (vgl. jav. tjangkrang, T.). — * **tjangkiring** (sic.), *kleederen schilderen met rood alleen,* zooals de javanen doen. — [L.]; jav. een soort van batik (T.).

چڠكرك **tjęngkęrik,** *krekel.*

چڠكرم **tjęngkęrmą** — skr. tjangkramā —, *vermaak; uitspanning; verlustiging;* **bęrtjęngkęrmą,** *zich vermaken.*

چڠكرم **tjęngkęram,** *vooruitbetaalde som* op eene overeengekomen levering, die voor den betaler verloren is, als hij de overeenkomst verbreekt; *voorschot* in dien zin; *wat de bruidegom aan de bruid vóór den bruidschat ten geschenke geeft* (z. pandjar); męmbœboh tj., *eene* **tjęngkęram** *plaatsen* (vgl. bal. pętjingkręm, T.); — * *Godspenning; drinkpenning; penning op de hand; handpenning; handgeld; drinkgeld; fooitje.* — [L.]; *onderpand;* iets dat men bij koop en verkoop voorloopig geeft, tot een bewijs dat er meer op volgen zal; ook eene *trouwring* van den bruidegom aan de bruid. — [L. bew.].

* چڠكرم **tjęngkęręm,** batav. (jav., T.), *in de hand dichtknijpen.* — [B.]; vgl. tjęngkam (T.).

* چڠكس **tjangkas,** w. sum., een boomsoort. — [N.].

چڠكڠ, **mętjangkoeng,** *hokken,* het achterste den grond rakend en met opstaande knieën, *hokken enz.;* bęrtjang-

koeng bęrpęloķ lœtoet, *hokken op die wijze, daarbij met de twee armen de knieën omvattend.*

جڠكڠ I. **tjangking**, *toppenant* (mar.), **mętjangking**, *met éene hand en uitgestrekten arm ruw aanpakken en oplichten of naar zich toe halen;* **bęrtjangking pinggang**, van twee vechtenden *zich wederkeerig met éene hand en uitgestrekten arm bij het midden gevat hebben.*

II., alleen in **tjongkang-tjangking**.

* جڠكڠن **tjangkēngan** (vertrouwelijk) geschenk, dat men bij het afleggen van een bezoek bij meerderen gewoonlijk medebrengt. — [R.].

* جڠكڠ **tjęngkang**, *worstelen; plukharen.* — [C.]; *met de beide handen aangrijpen, aanpakken; iemand bij het lijf vatten.* — [R.].

جڠكڠ I. **tjęngkong** (vgl. tjękoeng, T.), van de oogen *ingevallen; diep in de oogholte liggend* hetzij van natuur of door ziekte (z. tjęngkęrong en tjęngkęrą); *holte; kuil;* mātą tj., *ingevallen oogen;* tj. mātą, *oogholte;* tj. lēher, *kuiltje van het halsbeen;* **tjęngkong-męngkong**, van de oogen *ingevallen; diep in de oogholte liggend* [hetzij van natuur of door ziekte].

II., **tjęngkong-tjęngkeng** en **tjęngkong-męngkeng**, *gillen, blaffen en huilen,* zooals bv. vechtende honden (vgl. jav. tjęngkeng, T.); *gillende elkander voor alles uitmaken,* zooals bv. twee vischwijven.

* III., batav., *knijpers* (bv. van kreeften).— [B.].

IV. (dęngkeng, kengkeng en męngkeng), **męntjęngkeng**, *een gillend geluid maken,* zooals bv. een hert, een ree, een' hond, die aanslaat of een' schop krijgt; op die wijze *gillen;* z. keng.

جڠكڠ **tjongkang**, z. djongkang.

جڠكڠ **tjongkong**, z. tongkong.

جڠكڠ **tjengkong** (minder goed: **tjengkol**), *verwrongen; verdraaid* [bv. de arm].

جڠكق I. **tjangkoķ**, *aflegger; stek* verkregen door een' van zijn' bast ontdanen tak met natte aarde te omplakken, waardoor hij daar, na een' zekeren tijd, wortels schiet, als wanneer hij afgesneden en geplant wordt (jav., T.); **męntjangkoķ**, van een tak *een stek nemen* — * **tjangkokan**, batav., *wortelschietende tak; afzetsel.*— [B.].

II., naam eener gedroogde bloem, komende van britsch-Indië, die tegen verscheidene ziekten gebruikt wordt.

جڠكق I. **tjongkaķ**, zeker spel, bij de mal. vrouwen zeer bemind. Men bedient zich daartoe van een langwer-

pig blok hout van de gedaante van een vaartuig, pāpan tj. genoemd, aan iedere zijde waarvan 7, 8, 9 of 10 (gew. 8.) kuiltjes zijn. Ieder van de twee spelers heeft, naar het aantal van zijne kuiltjes, 7 × 7, 8 × 8, 9 × 9 of 10 × 10 steentjes, een soort kleine schelpen of dergelijke, die gelijkelijk in de kuiltjes verdeeld worden. Op iederen hoek van het blok is eene grootere kuil (voor ieder der twee spelers één), rœmah genoemd, waarin ieder zijne gewonnen pitjes doet. Wie bij het einde van het spel niet genoeg pitjes in zijne roemah heeft, om zijne kuiltjes op nieuw te vullen, is āboe, d. i. heeft verloren.

II., *trotsch; hoogmoedig; opgeblazen;* z. bongkaḳ.

* چڠكق **tjongkoeḳ**, naam van een gewas — *pontederia pauciflora* Lin. —.— [R.].

چڠككء **tjengkek**, van betrekkelijk lange voorwerpen *in- en weder uitloopend*, zooals bv. de poten van sommige meubels, iemand met eene dunne taille, een kleed dat naar de taille gesneden is.

چڠكل I. **tjangkol**, *houweel;* **mẹntjangkol**, *met houweel bewerken;* **pẹntjangkol**, wie met houweel bewerkt; gereedschap daarvoor.

* II., *afzetsels maken.* — z. tjangkoḳ. — [R.].

* چڠكل **tjongkal**, *graveeren; snijden.* — [L.].

چڠكل **tjongkil**, *peuter;* **mẹntjongkil**, *peuteren in* iets; *door peuteren uithalen, uitpeuteren*

چڠكل **tjingkoel**, z. tjingkoe I. en II.

چڠكل **tjengkol**, z. tjengkong.

* چڠكلڠ **tjangkẹlong** (bamboe mādat), batav. (bal., T.), *opiumpijp.* — [B.].

* چڠكلڠ **tjangkẹling**, *den arm geven; gearmd; in elkander gekromd,* bv. de vingers; *geschakeld,* bv. de ringen van een' ketting enz. — [L. bew.]; vgl. tjẹngkiling (T.).

* چڠكلڠ **tjongkẹlang**, batav. (jav., T.), *galoppeeren.* — [B.].

چڠكم (men., tjạkam, T.), **mẹntjẹngkam**, *grijpen en vasthouden; pakken,* in dien zin, bv. iemand bij de borst (vgl. tjẹngkẹrẹm, T.); *omknellen,* zooals bv. een elastieke ring den arm; *op elkander pakken en vastbinden of vastnaaien,* zooals bv. een knoopsgat; tj. kẹrā (*apengreep*), zekere wijze van twee voorwerpen, kruiselings aan elkander te binden; **pẹn-**

tjẹngkam, wie grijpt enz.; gereedschap daarvoor; p. tīlam, touw met een dotje, waarmede eene matras doorgestoken en bij elkander gehouden wordt.

* چڠكو **tjẹngkau**, batav., *makelaar; commissionair; verkoopster* (beter: tjẹngkaoe, T.). — [B.].

چڠكولڠ (jav. tjẹngklong), **mẹntjẹngkōlong**, *aftrekken* van iets (arithm.); *inhouden* bv. van een tractement; *korten;* **tjẹngkōlōngan**, *wat afgetrokken* enz. *wordt, is of moet worden; inhouding; korting.*

چڠكه **tjangkeh**, z. djongkar.

چڠكه **tjẹngkeh** (chin.), *kruidnagel, boom of vrucht.*

چڠكه **tjongkah**, z. djongkar.

* چڠكي I. **tjangkai**, *verstikken.* — [L.].

* II., w. sum., iets behoorende tot de *kleeding der vrouwen* (verkeerd in plaats van tjanggai? T.); 2°. *stoeien; gekheid maken.* — [N.].

* چڠكي, **tjingkai-2**, amb., *hurken.* — [L. bew.].

* چڠكيلڠ **tjẹngkīling**, *bij de hand vatten; vriendschappelijk den arm geven.* — [C.]; vgl. tjangkẹling (T.).

چڠكيلڠ I. **tjẹngkēlēng** — eng. *shilling* —, *schelling* (1/20 van een pond sterling); *een halve gulden nederlandsch.*

* II. (vertrouwelijk), *spoedig gereed om te slaan; een los handje hebben.* — [R.].

* چڠڬ I. **tjangga**, *mismaakt.* — [L.].

* II., z. tjẹnangga.

* III., jav., *achterkleinkind.* — [L. bew.]; of tjangga wāreng (jav., T.), *voorouders.* — [B.].

* چڠڬي **tjinggi**, *onbeschaamd; brutaal.* — [C.]; vgl. چڠي (T.).

* چڠڬر I. **tjanggar**, *een vinger of hand ergens licht ophouden, zonder te drukken; uit rooven gaan; moeskoppen,* zoowel te water als te land. — [L.]; vgl. چڠر (T.).

* II., *teedere lootjes of takjes van een' boom.* — [L. bew.].

* III., *hanekam.* — [L. bew.]; verkeerd in plaats van djanggar (T.).

* چڠڬر **tjoenggoer**, *neus; snuit.* — [C.]; verkeerd in plaats van 't jav., tjoengoer (T.).

چڠڬر **tjonggar**, z. tjongkar.

چڠڬڠ **tjanggoeng**, *stijf* (in manieren en kleeding); *gedwongen; verlegen; bedeesd; baarsch; onhandig; linksch* in dien zin.

چڠكق (of tjōngoḳ) **mẹntjonggoḳ**, van levende wezens *met opgericht bovenlijf zitten;* van levenlooze dingen (doch niet te lange) *opgericht staan.*

چڠكك **tjenggek:** tenggek.

* چڠكوارڠ **tjanggawāreng**, z. tjangga.

چڠكه **tjanggah**, *stuk hout*, dat aan het eene einde gespleten en daardoor geschikt is vast te knijpen; *knel;* soort van vork, om wilde dieren of boosdoenders te vangen (vgl. bal., T.).

چڠكه **tjanggeh**, *geaffecteerd in manieren, gemaakt; gekunsteld* (vgl. jav., T.); z. sōngar.

چڠكه **tjonggah**, z. djonggar en tjẹronggah, *zijwaarts uitsteken.*

چڠكي **tjanggai**, *nagel*, die men lang laat groeien en zorgvuldig onderhoudt (inz. aan den linkerpink); *een kunstmatige nagel van goud of zilver, die* aan den natuurlijken nagel gehecht wordt (een tooisel van zekere danseressen); *klauw* van vogels; tj. poetẹrī, naam eener soort van *kruidje roer mij niet.*

* چڠكي **tjonggai**, *kruiswortel — senecio* (Lin.). — [R.].

چڠكي **tjinggē** — oorspr. chin. —, *maskerade met kinderen.*

چڠل **tjẹngngal**, naam van een' boom, van welks hout goede planken voor vaartuigen gemaakt worden; soorten: tj. bātoe; tj. bœngạ; tj. tandoeḳ.

چڠو, z. tjẹngngoeng.

* چڠي **tjingī**, *dartel; stout; baldadig, moedwillig; onbeschaamd; ontuchtig.* — [L. bew.]; **tjẹngī**, batav., *wreed.* — [C.]; vgl. tjinggi (T.).

چڤ I. **tjap**, *stempel; zegel; afdruksel* van een stempel of zegel; **mẹngẹtjap**, *stempelen; bestempelen; zegelen; bezegelen; boekdrukken* (oneig.); **pẹngẹtjap**, wie stempelt enz.; *boekdrukker;* **pẹngẹtjāpan** en **pẹtjāpan**, *stempeling; bestempeling; zegeling; bezegeling; boekdrukking.*

II., bij het omspannen van ronde lichamen *span met den duim en een' van de andere vingers;* tj. tẹloendjoeḳ, *span met duim en wijsvinger;* dœwạ tj., *rondte*, door de spannen van de twee handen gevormd.

* III., **tjap-2**, naam van een' vogel. — [L.].

چڤ **tjoep**, interj. voor een geluid, zooals bv. van eene staak, die met de punt in een' moerassigen of natten leemgrond gegooid of van eene piek, die met kracht in een' pisang-stam gestoken wordt; interj. van iemand, die zich vergist heeft: *halt even; wacht even; zoodanig geluid; zoodanige uitroeping;* interj., om een begonnen spel te stoppen, hetzij omdat, zooals bv. bij blindemannetje, nog niet alle spelers klaar

waren, of omdat, bij spelen, waarbij geworpen wordt, een speler door een ongeluk een' verkeerden worp gedaan heeft; *stop; hersteld.* Wordt ook gebruikt, wanneer men zich verpraat heeft; **mẹntjoepkẹn,** *stoppen, herstellen* (z. lẹttjoep en tjoḳ); tj. näïk, eene wijze om een spel, dat aan den gang is, door een' der spelers te staken en op nieuw beginnen.

* چڤ **tjop,** *schop; spade.* — [L. (s. s.)].

* چڤت **tjapat** of **tjipat,** *wenschen; begeeren.* — [L.]; tjiptoe, kaw. tjipto, *verlangen; wenschen; begeeren; verlangen.* — [R.]; had in alle geval tjipta moeten zijn (T.).

چڤّت **tjẹppat,** *snel, gezwind, gauw, vlug, behendig.*

* چڤدق **tjapadaḳ** = **tjẹmpẹdaḳ.** — [L. bew.].

چڤردق **tjẹpẹrdiḳ** of **tjẹmpẹrdiḳ,** naam van een struik, welks wortels tegen neuszweren (rẹstoeng) gebruikt worden.

* چڤق **tjẹpaḳ,** *gambier-* of *pinangdoos.* z. tjẹpœ. — [C.]; **tjẹpoeḳ,** batav. (jav., T.), *blikken doosje; opiumdoosje.* — [B.].

* چڤل **tjẹpoel,** *op den man aan* of *onbewimpeld spreken.* — [R.].

* چڤلق **tjaplaḳ,** *een stutje; steiltje, klein en dun; stut of stijl,* waar de kadjangmat, die over een tjœgang komt, op rust. — [L.].

* چڤلق **tjaploḳ,** jav., *bijten.* — [R.]; z. چاڤلق (T.).

* چڤلق **tjapaloḳ,** *ronde vlakken,* ter groote van daalders, bv. op het lichaam van een' mensch; *ronde platen,* bv. op meubels (vgl. jav. tjẹplok, T.). — [L. bew.].

چڤو **tjẹpœ,** *platte ronde doos van hout,* dienende ter berging van allerhande dingen, inz. van artikelen van toilette, ook tot het wegbrengen van een bord met eten.

چڤو **tjẹpœwạ,** *geheim,* bij de ontdekking waarvan men zich moet schamen; *geheime gebreken; geheime zonden; zwak.*

* چڤور **tjẹpœri,** jav., koninklijke *sirehdoos.* — [C.].

* چڤه **tjapah** (sic! T.), *open- en toegaan,* gelijk men ziet aan een' kop, die van een levend dier is afgekapt.

چڤه, **mẹntjẹppoh,** *in iets nats of kleverigs steken,* zooals bv. de hand in water, het been in den modder; **mẹntjẹppohkẹn,** *in iets nats of kleverigs steken.*

چڤيو **tjapījau** — port. chapeo —, *hoed; pet; chako;* z. tōpi.

چق **tjaḳ**, interj. voor geluiden, zooals bv. dat, veroorzaakt door een' stok dien men in zacht been stoot; intensieve uitroeping, die men, met kleine kinderen spelende, gebruikt, wanneer men, na het aangezicht met beide handen bedekt te hebben, om bij het kind eene zekere bezorgdheid te verwekken, de handen in eens weder wegneemt en het met eene voorwaartsche beweging van het hoofd strak in de oogen kijkt, waarbij het de gewaarwordingen van verbazing en vreugde te gelijk heeft; **bęrtjaḳ**, *zoodanige uitroeping doen; naar iets gluren*, met bewegingen van het hoofd, inz. als teeken van verstandhouding tusschen twee minnenden.

چق I. **tjoḳ**, interj. voor een geluid, zooals bv. dat van taaie modder, waar iemand met een been in zakt; zoodanig geluid; z. lęttjoḳ en tjoep.

* II., *ophitsen* (de honden). — [L.].

* III., *jonge muggen.* — [R.].

* چقتاي **tjeḳtāji**, batav. uit 't chin., *kandelaar.* — [B. en L. bew.]; **tjaḳtaï**, *een chinesche stolp.* — [T.].

چقلت **tjoḳlat** — verb. ned. — *chokolade;* z. kahwah.

چقمر **tjoḳmar**, *strijdknods, strijdkolf.*

چيك **tjik** en چي verk. van kętjik en انچي).

* چكار **tjakāra**, tāroh dālam hāti, *bewaar het in uw boezem.* — [L.].

* چكالڠ **tjakālang**, de naam van een klein apensoort met een' langen omgekrulden staart. — [L. bew.].

* چكالن **tjakālan**, soort van springvisch (vgl. mak. tjakalang, T.). — [L.].

* چكالن **tjikālan kęlāpa**, batav., *restant stukje geraspte kokosnoot* (jav., T.). — [B.].

* چكت **tjękit**, *twisten.* — [C.].

* چكّت **tjękkat**, *gevoelen; ontwaren; beseffen.* — [B.].

چكّت, **męntjękkoet**, *met de punten van de vijf vingers schielijk vatten en wegnemen.*

چكّت, **męntjękkit**, *met de punten van den duim en een' der andere vingers vatten;* daarmede drukken of knijpen, om den inhoud van iets, bv. de ingewanden van een insect of van een' kleinen visch uit te persen; *een beetje nemen van iets; zuinig zijn op iets; bezuinigen; op rantsoen stellen.*

چكر (چكرا) **tjękra** — skr. tjakra —, *wiel; werpschijf; cirkel; spheer; cyclus;* **męntjękra**, *omgeven; omwandelen* (bv. de wereld).

چکّر **tjękkoer**, naam eener plant — *kaempferia galanga* — waarvan de wortel in spijzen of als medicijn gebruikt wordt (groeit zoo laag bij den grond, dat men, om de hevigheid van een storm aan te duiden, zegt „zelfs de tjękkoer werd uitgetrokken," vgl. bat. woordenboek onder boetboet en kasijor; jav. kęntjoer, T.).

چکرا, z. چکر.

* چکرق **tjikęrak̦**, batav. (jav.), *dwangarbeiders vuilnismand of- bak.* — [B.].

* چکرم **tjakaram**, = tjęngkęram. — (L. bew.).

چکروال **tjakrawālą** — skr. tjakrawāla —, *kim; hemelgewelf*, ook wel eens voor tjakra, in de beteekenis van *spheer;* sęlāgi ādą pęrēdāran tjakrawālą matahāri dān bœlan, *zoolang er nog rondwenteling der spheeren van zon en maan zal zijn.*

* چکغ I. **tjękoeng**, soek., = tjęngkong.

* II., *breedschouderig; gebukt.* — [C.].

* چکغ **tjęking**, batav., *in- of uitgevreten; oneffen.* — [B.]; denkelijk bal. waar het *dun in 't midden* beteekent (T.).

چکّق I. **tjękkak̦**, zooveel als men tusschen duim en een van de andere vingers kan vatten; **męntjękkak̦**, *vatten tusschen duim en een' van de andere vingers;* **bęrtjękkak̦ pinggang**, van twee vechtenden *elkander bij hetgeen om den middel geslagen is*, bv. een' gordel, eene sarong, *beet pakken;* bęrsīlat tj., van vechtenden *schermen met de vuisten of met eene* gōlok̦ *gewapend, waarbij de bovenarmen aan het lijf gesloten blijven en alleen de elleboog zijwaarts mag opgelicht worden.*

* II., *te kort* van een kleed (jav., T.). — [R.].

چکّق I. (vgl. jav., T.), **męntjękkok̦**, *iets met geweld in de keel gieten aan* iemand, inz. *van mond tot mond aan* kleine kinderen; ājęr tj., *de vloeistof*, die men iemand in de keel giet; tj. mānis, naam van een' heester, welks gekauwde bladeren men bij hoest kleine kinderen in den mond stopt, om den mond van slijm te zuiveren.

* II., van geld, dat men betalen moet, stil iets wegnemen. — [R.].

چککء, **męntjękek**, *de keel dicht knijpen aan* iemand, *wurgen;* voorts vulg., als eene soort van verwensching: *verslinden, opvreten;* tj. kędādak̦, soort van verwensching.

چکّل **tjękkal**, van het hart *verdurend; torschend; sterk tegen* onheil of gevaar.

* چکل (jav.), **męntjękęl**, batav., iets *met de hand omspannen.* — [T.]; *vasthouden.* — [B.].

* چڠكم, z. tjęngkam.

چكو, mentjękkoe, *met kracht indrukken iets scherps*, bv. den nagel van den duim, *in* iets, bv. het vel, zoodat er pijn door ontstaat; van intensief zoete dingen *walging veroorzaken aan* iemand.

چكو, mentjękkau, *schielijk van boven naar beneden toe vatten en wegnemen;* tj. hāri, van voorouders *van onheugelijke tijden.*

چكه, tjękkah, van sommige vruchten (bv. de doerian), brood en dergelijke *opengebroken;* mentjękkah, *openbreken.*

چكه, tjękkeh, van dingen, die open en dicht kunnen gaan, zooals bv. mosselen, doch inz. van de vrouwelijke schaamdeelen *openstaand;* mentjękkeh, *open staan.*

* چكي, tjękai, *opium tot een pilletje maken.* — [R.].

چكي, tjękī, *zeker chineesch dobbelspel, met kaarten.*

* چكيبر, tjakiber, batav., *vliegende hagedis* (tjętjak ibęr). — [T.].

* چڬت, tjęgat, batav. (jav., T.), *den weg afsnijden; opwachten.* — [B.].

* چڬر, pādi tjęgęr, *rijst op een' hoogen grond geplant* (soend. tjègèr? T.). — [L. bew.].

چڬر I. tjęggar, *onvermoeid* in lichamelijken arbeid; van iemand die ziek geweest is *weder bij krachten.*

* II., *snelle stroom* (rapid) in eene rivier. — [C.].

چڬق tjęggaķ, *forsch, krachtig, welgespierd; vlug.*

* چڬه tjęgah, *tegenhouden, hinderen, beteugelen, beletten.* — [C.]; jav., z. tęggah (T.).

چل (چلا) tjęlla — skr. tjēla —, *onvolmaaktheid; gebrek; fout; vlek, smet;* mentjęlla, *bevlekken; schandvlekken; besmetten, bezoedelen; beleedigen, smaden; berispen; achterklappen; afkeuren.*

* چلاتق tjęlātoķ, jav. (tjalatoe, T.), *praten; babbelen; te veel zeggen,* zoodat men er naderhand berouw van heeft. — [R.].

* چلاد tjęlādi, batav. (soend.), *zekere spechtsoort.* — [T.].

چلار tjęlāri, soort van kāïn lępas, waarvan alleen de beide uiteinden met gouddraad doorweven zijn. De tj. wordt ook wel in den vorm van eene kāïn sāroeng geweven; tj. tęgāroen, bijzonder soort, waarvan ook het midden met gouddraad doorweven is (z. tęgaroen, T.).

* چلاڤق tjęlāpaķ, *schrijdelings.* — [C.]; z. tjęlęppaķ (T.).

چلاک **tjęlākạ** — skr. tjēlaka —, *slecht; boos; verderfelijk; onheil brengend; ongelukkig; rampzalig; slechtheid; boosheid; verderfelijkheid; ongeluk* (geval of toestand); *ellende; ramp; tegenspoed;* naam van een' boom, ook sījal męnāhoe genoemd, door het hout waarvan, dat alleen goed voor brandhout is, eens een huis is afgebrand.

چلاک I. **tjęlāgạ**, *roet;* **bęrtjęlāgạ**, bij 't verbranden *roet geven.*

II., *helmstok van een roer; roerpen.* Meer gebr. tāngan kęmœdi. — * batav., *stuurplank.* — [B.].

* III., **męntjęlagākęn**, *iets nieuws maken of praktizeeren.* — [L.].

* IV., naam van een' boom. — [R.].

* چلالي **tjęlālé**, batav. (jav. tęlalé), *de tromp* van een olifant. — [T.]. — z. boelālai.

چلان **tjęlānạ** (zelden) — skr. tjalana (een korte rok, een kleedingstuk der vrouwen van de lagere klasse) —, *broek;* z. sęlœwar.

* چلبغک **tjalabingka**, batav., *potscherven.* — [B.]; 't bal. tjęlębingkah (T.).

* چلبيکغ **tjalabikang**, batav., zeker gebak van rijstmeel en suiker; bros, rond. en met gaten doorboord. — [T.].

* چلّت **tjęllat**, *achteruit- of terugkrabben; geen woord houden; niet nakomen; weder intrekken* (jav. tjęlęd, T.). — [R.].

* چلر **tjęloer**, *zich verlengen*, zooals eene opgerolde stalen veer, houten krul, slangenstaart enz. — [R.].

چلر, **męntjęllor**, *indompelen; indoopen* in kookend heete vloeiende zelfstandigheden, zooals kokend water, kokende olie, gesmolten metalen, waardoor de oppervlakte van het ingedompelde eene zekere verandering ondergaat of beschadigd wordt; *broeien* bv. een hoen; **męntjęllor-tāngan** of ook alleen **męntjęllor**, *de hand, bij wijze van godsoordeel, in eene kokende vloeistof steken;* bęrtjęllor mīnjak, *zich aan een godsoordeel onderwerpen, door de hand in kokende olie te dompelen;* **męntjęllōri**, iemand *als godsoordeel de handeling opleggen van zijne hand in eene kokende vloeistof te steken.*

چلس I., **męntjęloes**, van het been of iets dergelijks *inzakken* in een gat, dat vol water of modder is; **bęrtjęlas-tjęloes**, op verschillende wijzen *in- en uitgaan*, zooals bv. visch in eene fuik, waarin een gat is, een vriend van den huize (doch daarvoor beter bęrtjęlam-tjęloem).

* II., *passen; betamen.* — [C.].

* چلغ **tjẹloeng** of **tjẹdoḳ**, batav. (jav. tjẹlong, T.), van oogen *diep; ingevallen; hol.* — [B.]; *een ziekelijk voorkomen hebben.* — [R.]. — **tjẹlong**, *ingevallen*, zooals bv. de wangen.

چلڠكق **tjẹlengkoḳ** of **lengkoḳ**, *niet recht*, zooals bv. *een weg: gebogen; krom* zooals de punt van een' haak; *bocht; kromte;* **mẹntjẹlẹngkoḳ**, *niet recht* enz. *worden.*

چلّف, **mẹntjẹllop**, *indoopen, indompelen, soppen;* lijnwaden en andere stoffen *indoopen* enz. in eene vloeiende verfstof; *verven* op die wijze; **tjẹllōpan**, *wat ingedoopt* enz. *is; geverfd goed;* spec. *blauw geverfd katoen;* **pẹntjẹllop**, wie indoopt enz.; *verver;* **pẹrtjẹllōpan**, *verfgereedschap; ververij;* **pẹntjẹllōpan**, *indooping, indompeling, sopping; verving.*

* چلقف **tjẹlẹpoeḳ**, batav. (bal., T.), *uil.* — [B.].

چلّقف **tjẹlẹppaḳ**, *schrijdelings zitten;* **bẹrtjẹlẹppaḳ**, *schrijdelings gezeten zijn;* bẹrtjẹlẹppaḳ bẹrsẹngkẹling kāki, *schrijdelings gezeten zijn, met gekruiste voeten*, zooals bv. op eene ra.

چلقيك **tjẹlẹpik**, interj. voor een geluid, zooals bv. dat van een ivoren vouwbeen, dat op een' harden vloer valt, of van een stuk bordpapier, dat men op eene tafel gooit; zoodanig geluid; **mẹntjẹlẹpik**, een zoodanig geluid maken.

چلّقيك **tjẹlẹppik**, slip van eene kāïn, die van boven uitkomt en naar beneden hangt. Zij wordt gevormd, door, bij het vastmaken der kāïn, het midden van den bovenrand tusschen de tanden te nemen en na het vastmaken los te laten.

چلق **tjẹlẹḳ**, batav. (uit 't bal., T.), *den vinger in iets steken.* — [B.].

چلّق **tjẹllaḳ**, *zwart poeder* om er de randen der oogleden mede te bestrijken. Daartoe wordt veelal antimonium genomen; **mẹntjẹllaḳ**, de oogen *met* tj. *bestrijken aan de randen;* gebruineerde, geblauwde of gebronsde snijdende wapens of werktuigen *op den uitersten rand van het scherp slijpen, waardoor het bruineersel enz. verdwijnt en een rand van zuiver staal ontstaat;* bātoe, tj., *antimonium;* **bẹrtjẹllaḳ**, tj. *gebruiken;* b. sẹnī, *een fijn randje van* tj. *aan de oogleden hebben.*

چلّق, **mẹntjẹlloḳ**, *grijpen of steken in* eene holte, gat of opening; **mẹntjẹlloḳ tẹkkaḳ**, iets bv. eene veder *in de keel steken* (om braking te veroorzaken); **pẹntjẹlloḳ**, wie in eene holte enz. grijpt of steekt; gereedschap daarvoor.

چليك **tjẹlek**, van al wat, zooals de oogen, open en dicht kan gaan,

bv. eene spleet, reet, scheur *geopend, open;* van levende wezens *ziende* (niet blind); van de zon *onbedekt, onbewolkt;* van kleeding *schoon; zindelijk; helder;* van personen *aanzienlijk, voornaam; notabel;* **mẹntjẹlek,** *opengaan;* van de zon *van achter de wolken te voorschijn komen* (mantjạlik, men., *kijken;* katjạlikan, *bekeken worden,* T.).

* چلكوتي **tjẹlakōti,** *soort van pasteitjes.* — [L. bew.].

چلكور **tjẹlẹgœri,** verb. tjīnạ gœri, naam van een struik (batav. en jav. sidagoeri, T.). — De bladeren van den mannelijken tj., tj. djantan, fijn gewreven en op den onderbuik gelegd, zijn een geneesmiddel tegen de koude pis, terwijl de wortels van den vrouwelijken, tj. bẹtīnạ, als verkoelend middel op bloedzweren gebruikt wordt.

* چللوغن **tjẹlalōngan,** batav. (bal. silalongan, T.), zekere *prachtige geele vogel.* — [B.].

چلم, **tjẹlam-tjẹloem** en **tjẹloem-tjẹlam, mẹntjẹlam-tjẹloem,** *ongegeneerd in- en uitgaan;* **bẹrtjẹlam-tjẹloem,** z. bẹrtjẹlas-tjẹloes; tẹmpat tj., *plaats waar iedereen ongegeneerd in- en uitgaat,* zooals bv. een bordeel, een markt.

چلمڤغ I., **mẹntjẹlẹmpoeng** (vgl. tjẹmpoeng, T.), *in het water plompen.*

* II., jav., *een snaarspeeltuig; harp; gitaar; citer.* — [R.]; batav., *fluit; klarinet.* — [B.]; **tjẹlimpang, tjẹloempang,** *een muziekinstrument,* van vorm bijna als de sẹlœkat. — [L. (s. s.)].

* چلنتغ **tjẹlẹntang,** batav., *op den rug liggen.* — [B.]; z. tẹlẹntang.

* چلنتغ, **tjẹloentāngan,** van kinderen *ongemanierd en stout* (jav. tjlœntang, T.). — [R.].

* چلوتق **tjẹlœtak,** *oneerbiedig; ongezeggelijk van kinderen, die gulzig of snoepachtig zijn* (jav. tjloetak, T.). — [R.]; batav., *lange vingers hebben* (fig.). — [B.].

چلوته, **mẹntjẹlōteh,** *snappen, babbelen; kouten, keuvelen; kletsen, lullen.*

* چلوتي **tjẹlœtai,** *lang ergens blijven; niet te huis komen; sammelen.* — [L.]; *babbelen; wouwelen; praten zonder doel.* — [L. bew.]; z. tjẹlōteh.

* چلورت **tjẹlœroet** of **tjẹrœroet,** batav., *muskusrat, veldmuis met een spitse bek* (jav. tjẹtjœroet); vgl. ook چنچورت en soend. tjoetjoeroet. — [T.]; ook: tjẹrorot (B.).

* چلوغ **tjẹlœwoeng** en **tjœwoeng,** *een ziekelijk voorkomen hebben* (jav. tjowong, T.). — [R.].

چلوڤر, z. tjōpar (tjoepar).

چلولت **tjẹlœloet**, naam eener soort van *snip*, die zich aan het zeestrand ophoudt.

چلومس **tjẹlōmis**, *zwakkelijk; weekelijk; ziekelijk; kwijnend; sukkelend;* **mẹntjẹlōmis**, *zwakkelijk enz. zijn; zwakkelijk enz. worden.*

چله **tjẹllah**, *tuschenruimte*, inz. *betrekkelijk nauwe tusschen twee lichamen, inz., steile, doch niet uitsluitend*, zooals bv. tusschen bergwanden, de dijen, de vingers, de tanden, naast elkander staande of op elkander liggende boeken, planken en dergelijke; *kloof; spleet, reet; nauwe doorgang; bres* (z. sẹlạ̄ en sẹlang); **ditjẹllah**, *in de tusschenruimte*, d. i. *tusschen;* ditjẹllah gœnoeng; *tusschen de bergen;* **bẹrtjẹllah**, *een spleet enz. hebben;* **mẹntjẹllāhi**, *bres leggen in* iets.

چله **tjẹleh**, *traag; lui; vadzig.*

* چلي **tjẹli**, *scherp van blik.* — [B.].

* چليچ **tjalītji**, *schraapzuchtig; roofzuchtig; gierig.* — [C.].

چليدغ **tjẹlēdang**, alleen in **tjẹlēdang-tjẹlēdok.**

چليدق, **mẹntjẹlēdoḳ**, *zich wringende vóór* iemand *op den grond gaan zitten; zich voor* iemand *vernederen; kruipen.*

* چليک I. **tjalīka**, naam eener welriekende *bloem*, groeiende aan de waterkanten. — [L.]; *een betelblad, als een pijpje gerold en voorzien van kalk enz.* — [L.]; **tjoelīka**, *een betelblad als een pijpje gedraaid.* Bot. wb. — [P.].

* II. (jav. tjoelika, T.), *gauwdief, schelm.* — [L. bew.].

چم I., **mẹngẹtjam**, *nauwkeurig bezien, zoo met het lichamelijk als met het geestelijk oog; vast in 't oog houden; bevitten, bekritizeeren;* **pẹngẹtjam**, wie nauwkeurig beziet; wiens gewoonte het is het te doen; *vitter; kriticus;* **pẹngẹtjāman**, *bevitting, kritiek.*

* II., batav. (soend., T.), *stokje, waarmede door kerving afrekening gehouden wordt tusschen landheeren werkvolk.* — [B.].

چم **tjim**, naam van een' boom, met eetbare zoete vruchten en hout, geschikt voor houtwerken voor huizen.

* چماتي **tjẹmāti**, soort van uitslag. — [M.]; *klacht*, door ziekte of pijn te weeg gebracht. — [L. bew.].

چمار **tjẹmārạ** — skr. tjamara —, *een bos valsche haren*, die de vrouwen in de haren steken; *haarbossen* aan spiezen, vaandels, masten, zwaarden enz.; in poëzie = rœ (en eigentl. jav., T.); dāoen tj., naam eener plant; ājam tj., soort van kleine kippen met fijne vederen, de zoogenaamde japansche kippen (vgl. bal., T.).

چمال **tjẹmālạ**, beter **djẹmālạ**.

* چماننغ **tjoemāning**, w. sum., *alles wat men onder het eten uitholt*, zooals klappers, laboe, papajers enz. (bat. simaning, T.). — [N.].

چمبو, **mẹntjoemboe**, *vleien; met woorden liefkozen; flikfooien; fleemen.*

چمبڠ **tjambang**, *bakkebaard.*

* چمبوڠ **tjamboeng**, men., *een groote kop, kom* (Lamp. id., Daj. sambong). — [T.].

چمبوڠ **tjẹmboeng**, *halfkogelvormig; koepelvormig;* van het aangezicht of de wangen *de jukbogen eenigszins geprononceerd hebbend* (niet leelijk); *vol;* van een brandglas en dergelijke *bol.* — z. sẹmboeh en bākoep.

* چمبوق **tjamboek** (pers. tjaboek), batav. (soend.), *een rijtuigzweep.* — [T.].

چمبول **tjẹmboel**, *doosje; busje* ter bewaring van kleinigheden, ook van tabak en pīnang voor het sireh-kauwen.

* چمبلڠ **tjomblang** of **tjomlang**, batav., *koppelen; koppelaar, koppelaarster.* — [B.]; soend. id. (T.).

چمبور **tjẹmbœroe**, *naijverig; ijverzuchtig; minnenijdig; achterdochtig;* **mẹntjẹmbœroe**, *jaloerscheid vertoonen; den naijverige* enz. *spelen;* **mẹntjẹmbœrœkẹn**, *met naijver* enz. *beschouwen; naijverig* enz. *zijn op.*

* چمبوك **tjẹmbœkoe**, malak., *zweep.*

چمباي **tjambai**, men., naam eener *soort van wilde sireh* (Lamp. *betel;* vgl. Daj. sirih sambai, Bat. hasambe). — [T.].

* چمت **tjamat**, *schuifknoop; werpstrik.* — [R.].

چمّت I., **mẹntjẹmmat**, vaartuigen en andere drijvende lichamen aan een touw of dergelijke *voorttrekken; boegseeren; verhalen;* **pẹntjẹmmat**, wie of wat aan een touw enz. voorttrekt enz. gereedschap daarvoor, *het touw, het anker* enz.; **pẹntjẹmmātan**, *voorttrekking aan een touw* enz.; *boegseering; verhaling.*

II., soort van *zwart verglaasden aarden pot;* van p.m. 7 gantangs inhoud.

چمتي **tjẹmẹtī** (uit 't Tamil, T.), *roede, om te slaan; garde; karwats;* tj. bẹrtāli, *zweep;* **mẹntjẹmẹtī**, met *een karwats enz.* slaan.

چمچو **tjamtjoe** — oorspr. chin.? —, *kleine lepel; theelepel.*

چمر **tjẹmmar**, *onrein; onzuiver; morsig; vuil beklad;* van woorden en handelingen *vuil; onzedelijk* tj. lāoet īni, *deze zee is onzuiver* (onzuiver kan hier beteekenen: *onveilig* door het aanwezen van zeeroovers

zoowel als van klippen); tj. kāïn, *de onreinheid van het kleedje*, d. i. *de maandelijksche zuivering;* sœdah tj. kāïn, *zij heeft de maandstonden reeds;* **mẹntjẹmmar**, *onrein* enz. *worden;* **bẹrtjẹmmar**, *onreinheid* enz. *hebben, onrein* enz. *zijn;* b. kāïn, *onreinheid van het kleedje hebben,* d. i. *de maandstonden hebben;* **mẹntjẹmmarkẹn**, *verontreinigen; bemorsen, bekladden.*

* چمرڠݢاهن (vgl. tjeranggah, T.) **tjamaranggāhan**, w. sum., *door elkander, zooals een hoop hout, waarbij het eene stuk boven het andere uitsteekt; in wanorde;* kaki tj., *onder het loopen de voeten door elkander slaan; horrelvoeten, de voeten binnenwaarts gekeerd.* — [N.].

چمرلڠ **tjẹmẹrlang**, z. tjẹrlang.

* چمرلڠ **tjẹmẹrling**, z. tjẹrling.

چمس **tjẹmas**, van een dreigend ongeluk, verderf of gevaar *om een haartje bijna;* van het gelaat van iemand *bedonderd door een dreigend ongeluk enz., dat echter over is; dreigend ongeluk enz.;* tj. lāgi tẹrnāïk kẹpadạ bātoe, *bijna was ik* (met mijn vaartuig) *op de klippen geraakt;* **bẹrtjẹmas**, *zich in genoemden toestand bevinden;* djikạ sampai pōn bẹrtjẹmas bẹnarlah, *al komt hij er ook aan, hij zal zich in groot gevaar bevonden hebben.*

چمڠکين **tjẹmẹngkījan** en **tjẹmẹkījan**, *een' heester, welks vruchten, bladeren en wortels sterk laxceren* (z. djẹmẹkijan, T.).

* چمڤ **tjampa**, *een' strik spannen,* — *leggen.* — [L.].

چمڤ **tjẹmpạ**, naam eener plaats in kambodja, bekend door eene daar vervaardigd wordende gebloemde of gevlekte zijden stof, waarvan de bloemen of vlekken verkregen worden door het verven van het zijden garen vóór het weven.

چمڤاک **tjẹmpākạ** — skr. tjampaka —, naam van een' boom, die welriekende bloemen draagt — *michelia champaka* —; soorten: tj. moelījạ, tj. ḳoebœr en tj. kẹmbōdjạ, ook wel bœngạ ḳoebœr en bœngạ kẹmbōdjạ, naam van een' boom, die eene welriekende bloem draagt en veelal op begraafplaatsen geplant wordt; tj. sēlan; tj. pœteh; tj. mērah; tj. gondoḳ; rẹtnạ tj., *topaas.*

* چمڤاي **tjampājạ**, iets *afkeuren of afraden, in de hoop, dat iemand het niet zal koopen.* — [R.].

چمڤدق **tjẹmpẹdaḳ**, naam van een' vruchtboom van het geslacht der nangkạ — *artocarpus pilosus* —; *de vrucht;* tj. ājẹr, naam van een' boom, aan de takken waarvan de bijen gaarne hare nesten hechten.

چمڤر **tjampoer**, *gemengd zijn met iets; betrokken zijn in iets; zich bemoeien met iets; zich inlaten met iets; zich afgeven met iemand; verkeeren met iemand; omgaan met iemand;* **mẹntjampoer**, *mengen; vermengen; onder elkander doen; verwarren;* mẹntjampoer pāsir dẹngngan kāpoer, *zand met kalk vermengen;* pāsir bẹrtjampoer kāpoer, *zand met kalk gemengd;* ākoe tijādạ bẹrtjampoer, *ik ben er niet in betrokken;* bẹrtjampoer dẹngngan ōrang djāhat, *zich met slecht volk afgeven;* **tjampœran**, *wat gemengd is; mengsel; wat dient om met iets vermengd te worden;* — **tjampoer-bāoer**, z. bāoer.

چمڤردق **tjẹmpẹrdiḳ**, z. tjẹpẹrdiḳ.

* چمڤرلغ **tjẹmpẹrling**, soort van vogel. — [T.]. — z. perling.

چمڤري **tjẹmpẹrai**, naam van een' boom — *frutex cerasi* — welks bladeren gegeten worden.

چمڤس **tjompis**, *geschonden aan den kant*, doordien er een stuk van uit is, zooals bv. uit den kant van eene tafel; ook van het oor, het oorlelletje of de neusvleugels (z. sẹrpeh); **tjompīsan**, *uitgescheurd stuk.*

چمڤغ **mẹntjampang**, bij het scheppen met eene pagaai, *wijd naar voren uithalen.*

چمڤغ **tjampoeng**, *van het hoofd of boveneind beroofd*, zooals bv. een boom van zijne kruin; een mast door een schot; *geknot, getopt.*

چمڤغ **tjamping** en **tjomping**, van geweven stoffen of papier *aan den rand geschonden*, doordien er een stuk uit is, hetzij door uitscheuring, vuur, ongedierte of anderzins; tjompang-tjamping en tjompang-tjomping, van geweven stoffen of papier *op verschillende plaatsen aan den rand geschonden*, doordien er stukken uit zijn, hetzij door uitscheuring enz. of anderzins (bal. tjompang, T.).

چمڤغ **tjẹmpoeng**, interj. voor een geluid van iets dat in 't water valt, *plomp* (vgl. چلڤغ, T.); **mẹntjẹmpoeng**, *een plompend geluid voortbrengen.*

چمڤغ **tjẹmping**, *grooter of kleiner stuk* van een geheel van voorwerpen, zooals linnen, papier, enz.; *lap*, in die beteekenis, inz. ook, om iemands naaktheid nooddruftig te bedekken; **mẹntjẹmping**, *zich met een enkel kleedje of broek* (lap) *behelpen.*

چمڤق I. **tjampaḳ**, *wat weggeworpen enz. wordt* (z. hoemban, hẹmpas en bœwang); **mẹntjampaḳ**, *wegwerpen, weggooien*, enz.; tj. bœwang, *werpschicht*, die men niet van zins is weder terug te halen; tj. kāït, *enterhaak* [aan een touw of

een bamboes], *enterdreg;* tj. tēbar, *onverschillig, zonder orde nedersmijten;* tj. bālik, *eene soort van kruis- of- munt-spel met drie stukken geld, aan de eene zijde hol, aan de andere bol.*

II., *mazelen;* tj. kęlādi, *mazelen met jeuk* (vgl. tampęk, T.).

* III., *verwijt; harde bejegening.* — [R.].

چمقلغ **tjęmpęlong,** naam eener *soort van vaartuig* (vgl. jav. tjęmplon, T.).

* چمقلغ **tjęmpęloeng,** batav., *in 't water vallen* (tjęlęmpoeng? T.).

* چمقلغ, tangannja tjęmplingan, batav., *hij kan zijne handen niet 't huishouden, is handtam.* — [H.].

* چمقلغ **tjompęlang,** *koppelen; paren.*— [C.]; z. tjombęlang (T.).

چمقلك **tjęmpęlek,** *soort van kruis- of- munt- spel- met twee munten* (vgl. jav. kęplek, T.).

چمقه I. **tjampah,** *beleedigend voor een van de zintuigen;* van spijzen *niet behoorlijk toebereid;* van toonen *wanklinkend; dissoneerend; onharmonisch;* van woorden *onkiesch;* van muziekinstrumenten *ontstemd;* van het orgaan van de smaak *verstompt;* **tjampah-tjāhang,** met verscheidenheid; **tjampah-hambar,** van spijzen *niet behoorlijk toebereid en flauw;* z. soembang.

* II., *foppen; gekken; schimpen; smaden; spotten.* — [L.].

* III., *weinig afhelling of helling hebben,* zooals de daken van sommige huizen. — [R.].

چمقه **tjompoh,** *algemeene kok* op marsch of op zee.

چمق **tjęmak,** *zweep;* **męntjęmak,** *zweepen.*

* چملغ **tjomlang,** z. tjomblang.

* چمن, **tjęmin-2,** naam van een' visch *enz.* — [M.]; ook tjœmi-2 genoemd. — [L. bew.]; men. (eigentlijk tjęrmin-2), zekere zeevisch maar geenszins tjoemi-2. — [T.].

چمندار **tjęmęndāri,** naam van een' boom, met geneeskrachtige eigenschappen, op het mal. schiereiland te huis behoorende.

* چموچق **tjomōtjok,** naam van zeker kruid. — [L.].

چموس **tjęmœwas,** *vuiligheid van eten,* die *aan 't gezicht* is blijven hangen.

* چمومت **tjęmōmot** en **tjęmēmot,** soek., *morsigheid in het aangezicht,* inz. om den mond en op de wangen, die bij het eten van kleverige of vette spijzen er blijft hangen. — z. tjōmot.

چمكين **tjęmękkijan,** z. tjęmęngkijan.

چميمت **tjęmēmot,** z. tjęmōmot.

چن I. **tjan** — oorspr. chin. — *pik.*

* II., *totebel* (zeker vischnet).

جون **tjoen** — chin. —, *chineesche duim*, waarvan 10 op een' chin. voet.

* جن **tjinna** (skr. tjihna, T.), *merk; teeken; sein.* — [L. bew.]; ook چين (T.).

جنت I. **tjintạ** — skr. tjintā —, *aandenken; bij voortduring en herhaling; aandenken in liefde; belangstelling; deelneming; bezorgdheid; bekommering; toegenegenheid; liefde; verlangen, begeeren; wensch;* **mẹntjinta**, *denken aan* iets; *in liefde gedenken; belang stellen in* iets; *bekommerd zijn om* iets; *liefhebben; verlangen, begeeren, wenschen; behartigen;* mẹnāroh tj. didālam hāti, *bezorgdheid in 't hart dragen;* dœdoeḳ bẹrtjintạ, *in bekommering zitten;* allah djœgạ bẹrtjintạ ākan dākoe, *God trekt zich mijner aan;* tj. māni, *naam eener goudgeele slang*, waarvan het bijgeloof zegt, dat zij goud kakt.

* II., ongekamd haar, dat in malkander gekloterd is. — [L.].

* جنتادو **tjẹntadoe** of **tẹntadoe**, zekere dikke groene rupstsoort, die zich gaarne op de caladium-soorten ophoudt (sẹntādoe en vgl. bat. antatadoe, soend. sitataroe). — [T.].

جنتاي **tjintājoe,** *naam van een' fabelachtigen vogel* (z. djintājoe, T.).

* جنتر **tjintar** (verbastering van djantẹra? T.), *rad.; wiel; spinnewiel.* — [L.]. — z. djẹndẹrạ.

* چنترغ **tjŏntẹreng**, batav., *tokkelen.* — [B.].

* جنتغ **tjantoeng**, *met een' draad los aan malkander hechten; rijgen.* — [L.].

جنتغ **tjanting**, *waterscheppertje van bamboes*, gew. met een touw, inz. op de mal. vaartuigen in gebruik; *klein potje* voor het gesmolten was, dat bij maken van de bātik gebruikt wordt (jav. tjaṅting).

* جنتغ **tjẹnteng**, batav., *waker* (op eenige landerijen). — [B.]; **tjinteng**, *het opperhoofd der dansmeiden.* — [R.]; vgl. tjenteng (T.).

جنتغ **tjoenting**, *onregelmatige, naar evenredigheid breede streep*, die op iets blijft hangen, zooals bv. van krijt, verf, vet enz.; **mẹntjoenting**, *bestreepen;* **bẹrtjoenting**, *bestreept.*

جنتغ **tjẹntong**, *kuifje in den nek van sommige vogels*, bv. duiven.— * **tjitjintoeng**, *vlecht; lokje; bles.* — [L.]; **tjẹtjintong**, *haarvlecht; de natuurlijke haarlokjes van het voorhoofd* (jav. tjẹṅtoeng, T.). — [L. bew.].

جنتغ **tjentong**, *schepper met een' steel of beugel als handvatsel.* — * *troffel;* batav. (jav. tjeṅtong, T.), *houten rijstlepel.* — [B.].

چنتغ **tjenteng** — oorspr. chin. —, *opzichter,* voorn. *van de opiumpachter* (vgl. tjęnteng, T.).

چنتيك I. **tjantik,** van uiterlijk voorkomen *bevallig, aardig, net, sierlijk.*
* II., naam *van een' vogel.* — [L.].

* چنتل **tjantel,** batav. (jav., T.), *vasthaken; aanklampen.* — [B.].

چنتم **tjantoem,** van twee lichamen *elkander rakend; tegen elkander;* ook alleen voor het gezicht, zooals bv. twee eilanden, die, van eene bepaalde plaats gezien, elkander, schijnen te raken (in elkander); *wederzijdsche aanraking;* **męntjantoem,** *tegen elkander brengen,* zooals bv. ook de verschillende deelen eener kaart, de stukken eener soort van geduldspel; **bęrtjantoem,** *voorzien zijn van iets, dat aan elkander sluit,* zooals bv. ook bakkebaarden, die onder de kin samenkomen.
* 2°. batav., *vastspelden.* — [B.]; *aan elkander naaien; aan elkander binden* [zooals de einden van een stuk goed]. — [C.].

چنتو **tjontō.** — z. tjontoh.

چنته **tjontoh** en **tjonto** — oorspr. chin. —, *staal, monster; model; plan, ontwerp; voorbeeld; patroon.*

چنچال **tjęntjālą,** z. djęndjālą.

چنچالق **tjintjālok,** *eene soort van kleine garnalen,* pęppai *genaamd, in zout ingelegd.*

* چنچامر **tjęntjāmar,** *zeemeeuw.* — [C.]. — z. tjāmar.

چنچاء, z. tjintjau.

چنچاو **tjęntjāwi,** *naam van een' vogel, met een' langen, bijzonder gevormden staart; soort stoffe, gestreept zooals de staart van dien vogel.*

چنچغ **tjantjang,** *met eene punt omhoog steken; overeind staan,* zooals bv. een paal, de staart van een' hond, die op het punt staat met een' anderen te vechten; **męntjantjang,** *met eene punt omhoog steken* enz.; lādą tj., *naam eener soort van spaanschen peper.*

چنچغ, **męntjęntjang,** *fijn hakken; in stukken hakken;* tj. ręboeng, *naam van een zeer klein eetbaar zoutwatervischje;* **tjęntjāngan,** *wat fijn gehakt enz. is, frikkadel.*

چنچغ, **męntjentjeng,** *zich uit de voeten maken,* zooals bv. een weggejaagde hond.

چنچن **tjintjin,** *ring; schalen;* tj. kęrádjāan, *de rijksring;* tj. tandą, *de verlovingsring;* tj. bindoe, *ijzeren ring om de einden van het hout dat gedraaid moet worden, om het splijten voor te komen;*

platte vingerring; tj. bęrāpit, *vingerring met een edelgesteente in 't midden van 2 aanmerkelijk kleinere;* tj. mātą tīgą, *vingerring met een edelgesteente in 't midden van 2 kleinere, die van den hoofdsteen niet aanmerkelijk in grootte verschillen;* tj. pātjat kęnnjang, *vingerring, die in 't midden dik is en welks dunnere einden niet aan elkander gesoldeerd zijn;* tj. pęler ītik, of tj. pintal, *schroefvormig in een gedraaide ring;* andere soorten van vingerringen, waarvan mij de beschrijving onmogelijk is; tj. ītik pęsēban; tj. męraķ (bandj. harīmau lalat); tj. pātah sęmat; tj. œtas; tj. kœnang-2 sękębon; tj. īkat sanggoel; tj. kęlang-2; tj. rāmą of tj. kœpoe-2; tj. œlar; tj. bęlah kangkoeng; pęngānan tj., *soort van ringvormige versnapering.* — * tj. pātah bīram, *zeshoekige ring, die op den buitenkant eene platte face heeft.* — [L.].

چنچو **tjintjœ** — oorspr. chin. — *scheepskapitein,* gew. alleen voor de navigatie.

چنچو **tjintjau** — oorspr. chin. —, *soort van koeldrank.* — te batav. tjintjaoe (T.).

* چنچودق **tjèntjodaķ**, men., *de glaszemaker,* 't juffertje insekt. — [T.].

* چنچوريت **tjintjœrit**, *de muskus-rot.* — [C.]; vgl. چلورت (T.).

چند I. **tjandą**, *achterslemphout* (mar.); tj. kęmœdi, *roersteven; hoek* gevormd door achtersteven en kieb.

II., *eigenzinnigheid; kuur; gril.*

III., skr. ţjhanda (*geheim*), alleen in tjandą pętī, *geheim koffertje,* ter bewaring van kostbaarheden; *chatouille.*

* IV., **bęrtjanda**, batav., *spelen, gekheid maken.* — [B.]; bal. mętjanda (T.).

چند **tjandœ**, *vocht tot taaie kleverigheid verdikt; gepraepareerde opium, om* te rooken of te slikken, vormende eene taaie, kleverige zelfstandigheid, zooals zeer dik gekookte stroop; *taai, kleverig roet,* dat zich in opium- of tabakspijpen aanzet (dat van de opium afkomstig kan weder gerookt worden); *suikerachtig uitzweetsel,* zooals bv. op gedroogde vruchten. — z. tengkoh.

چند **tjandi**, *graf; graftombe; grafnaald; mausoleum; tempeltje; pagode; kast of kist,* waarin de overblijfselen van overledenen bewaard worden; *aschkruik;* ter bewaring van de asch van verbrande lijken (jav., T.).

* چند **tjęnda**, bengk., *gelijkend.* — [C.]; men. باچند, baq tjandå, *gelijk, als* (T.).

* چند **tjęndoe**, tel., *verhaal; vertelsel; verdichtsel.* — [C.].

چند **tjoendą**, — van tjœtjoe —, *kleinkind*, in de beleefde of hoffelijke spreekwijze. Bij de mindere standen ook in brieven.

چندال **tjęndālą** — skr. tjaṅdāla —, *laag; slecht; gemeen; onzedig; onkuisch;* z. tjęntjālą, djęndjālą en soendal.

چندان **tjęndāną** — skr. tjandaną —, *sandel, hetzij de boom* — sirium myrtifolium; santalum — *of het hout;* soorten: tj. kœning, *het gewoone sandel;* tj. djanggi, rood; ājęr tj., *water, met fijn gewreven sandelhout* gemengd, dat, na eene begrafenis, op het graf gegoten wordt; tj. kęring, *droog* (reukeloos) *sandelhout*, scheldwoord, waarmede iemand beteekend wordt, die voor niets deugt.

چنداون **tjęndāwan**, *paddestoel; schimmel*, als de enkele plantjes met het bloote oog zichtbaar zijn. — vgl. تنداون (T.) —; soorten: tj. bākau en tj. bęrteh, geneeskrachtig; tj. bœsoet, eene zeer gezochte groente; tj. ęmboen, en tj. bœlan, eetbaar; tj. bīring, geneeskrachtig; tj. tęrkœkoer, eetbaar; tj. tęroentoem, geneesmiddel tegen schurft; tj. tījoeng, eetbaar; tj. sęssak, geneeskrachtig; tj. pājoeng, eetbaar; tj. kāwan, eetbaar; tj. kęlęmemer, en tj. ŋjījoer, niet eetbaar.

چندرا **tjęndęrā** — skr. tjandra, (*de maan, als eene planeet of als eene godheid beschouwd, van welke, volgens de hindoesche fabelleer, een geslacht van halve goden en koningen afstamt*) —, *godheid van minderen rang; halfgod* [mannelijk of vrouwelijk (huwen ook met menschen)]; *wat genoegen verschaft* (in de laatste bet. spreekt men het in sommige gewesten tjęndoer uit, inz. in samenst; als zoodanig ook djęndęrą); van den slaap *lekker, vast, diep; gezond;* tj. mātą, *wat de oogen verblijdt; geschenk dat iemand genoegen verschaft;* tj. dęrdją, *wat het aangezicht verblijdt, hetzelfde.*

چندر **tjęndoer**, z. onder چندرا.

چندرواس **tjandarāsą** — skr. tjandrahāsa —, *naam eener soort van slagzwaard.*

چندرغ **tjęndęrong**, *van de loodrechte lijn afwijken; overhellen; zich neigen; zich neigen tot* iets (moreel); *geneigd zijn;* **męntjęndęrong**, *van de loodrechte lijn afwijken* enz. — z. tjondong.

چندرواتي **tjęndęrawāti** — skr. — nom. pr. fem.

چندرواس **tjęndęrawāsą** en **tjęndęrwāsą** — smst. der skr. woorden tjandra, *de maan*, en wāsa, *woning* —, *een der namen van den paradijsvogel*, waarvan men vroeger fabelde, dat hij geene pooten had, en daarom altijd in de lucht zweefde. Eene wijz. daarvan is; tjęndęrawāseh.

چندرواسة z. چندرواس.

* چندروغس **tjandęrawangsa** — skr. tjandrawangsa, (*maan-geslacht*) —, *eene der namen van den paradijsvogel.*— [Div.]. — z. tjęndęrawāsa.

چندغ **tjandang**, *vermetel, stout, koen, onversaagd.*

چندغ **tjandoeng**, *soort van kapmes, waarvan lemmet en gevest uit één stuk ijzer zijn.*

چندغ, **kętjoendang**, *overwonnen; ten onder gebracht* (vgl. jav. pratjoṅdang, T.).

چندغ **tjondong**, van betrekkelijk hooge en dunne voorwerpen, zooals boomen, masten pilaren en dergelijke *van de loodrechte lijn afwijken, overhellen, zich neigen;* **mętjondong**, *van de loodrechte lijn afwijken enz.* — z. tjęndęrong.

چندق I., **mętjandak**, iets dat nederhangt *eventjes ophalen*, zooals bv. een vischhaak aan een gewicht, wanneer het gewicht den grond geraakt heeft, een vischhaak aan eene hengelroede, om hem onmiddelijk weder te laten zakken, ten einde aan het aas beweging mede te deelen.

* II., **tjatjandākan**, een jav. (tjętjęndękan, T.). *piek; een piek* van staal die de koning altijd bij zich houdt. — [L.].

III., **mętjandak**, *koppen* (door middel van koppen bloed aftappen).

چندك I. **tjandik**, *touw of ketting, op het einde van een mal. anker bevestigd,* waarmede, als het noodig is, het anker uit den grond kan gehaald worden.

II., goeṅdik-tjandik, *bijzitten of bijwijven*, met verscheidenheid.

چندق **tjęndok**, in plaats van sęndok. — [L. bew.].

* چندق **tjoendok**, z. soendok.

چندكيّ **tjandakīja**, *dubbelhartig;* **bętjandakīja**, *dubbelhartig zijn.*

چندل **tjandal**, *klein gebrek; onvolmaaktheid.*

* چندل **tjindil** (jav. *een jonge rot*), een scheldwoord. — [C.].

چندل **tjendol**, *soort van versnapering, bestaande uit suikerwater, met knoedeltjes van rijstmeel er in.*

* چندن **tjandan**, w. sum., *plagen; gekscheren.* — Men vindt het ook koetjandan, z. tjanda. IV. — [N.].

چندوي **tjęndœwai**, *allerhande handelingen, ook geheimzinnige, waardoor men de gunst van iemand van de andere kunne tracht te winnen; vermaak met de andere kunne,* al is het alleen door minnetaal.

چندي **tjindai**, *soort van met vlekken beschilderde zijden stof van Surate,* waarvan veelal buikgordels gemaakt worden;

œlar tj., *de* sāwạ-*slang* (œlar sāwạ), omdat die ook zoo gevlekt is. — * **tjinde**, batav., *doek*, die om de lenden gedragen wordt. — [B.]; — * **tjendi**, w. sum., *een soort van zijde; een soort van buikbanden, die door eene soort van adel en ook door de afstammelingen der vorsten van* Menangkabau *gedragen worden als onderscheidingsteeken.* — [N.].

* چنرنچڠ **tjanarantjang**, jav. (tjinarantjang, T.), *gegraveerd; gesneden.* — [L.].

* چنري **tjẹnrai**, *toovermiddel; tegengift.* — [C.].

چنڠ **tjẹnoeng**, meer gebr. mẹnoeng, *in afgetrokkenheid staren op een voorwerp, zonder het evenwel duidelijk te zien of er zijne attentie op te vestigen; diep in gedachten zitten; diep peinzen; mijmeren;* **mẹntjẹnoeng**, *in afgetrokkenheid staren; in afgetrokkenheid aanstaren; diep peinzen over* iets; *mijmeren over* iets; dœdoeḳ tẹrtjẹnoeng, *in afgetrokkenheid zitten te staren* (daartoe geraakt).

* چنّڠ **tjẹnnong**, z. onder bẹnding.

چنڠکس **tjẹnangkas**, *soort van houwer,* met een naar beneden gekromd gevest; ājam tj., *witte vechthaan met geele pooten* (vgl. katinangkas, T.).

* چنڠک **tjẹnangga** (skr. tjihnāngga, T.) en tjanggạ, *aangeboren mismaaktheid; van natuur gebrekkig, als iemand, die een' bochel heeft, kreupel is, of wel vlekken of teekenen op de huid heeft.* — [L. bew.]; **tjinanggạ**. — [R.].

* چنونت **tjẹnōnot**, *het sluitbeen.* — [C.].

چنيل **tjẹnēlạ** (zelden) — port. chinela — *muilen, sloffen, pantoffels.*

* چو **tjau**, chin., *zilte pap van roode rijst, die als toespijs gebruikt worden.* — [R.]; zal wel چاو gespeld moeten worden (T.).

* چو **tjœ**, batav., *gedierte in vuil of stilstaand water.* — [B.].

چواچ **tjoewātjạ** (skr. swatjtjha, T.), *helder, zuiver; vlekkeloos;* sījang tj., *helder daglicht;* malam tj., *heldere nacht;* tẹrang tj., *de klare, lichte dag.*

چوب, **mẹntjōbạ**, *proeven; beproeven; probeeren; aanpassen; op de proef stellen.*

چوبت **tjœbit**, *vingergreep met den duim en een' van de vingers,* gew. den wijsvinger; **mẹntjœbit**, *knijpen.*

چوبر **tjōbar**, van geweven stoffen, papier en dergelijke *in het midden gescheurd,* zooals bv. *een zeil.* (z. rompang); **tjōbar-tjābir**, z. tjābir.

چوبق, **tjōbaḳ-tjābik**, z. tjābik.

* چوبق **tjòbèk**, batav., *de handen wasschen vóór het eten.* — [H.]; *handwaschkommetje* (jav. tjowek, T.). — [B].

چوبلغ **tjòblòng**, batav. (uit 't jav. of bal., T.), = bolong, *hol, uitgehold.* — [H.].

چوبن **tjōban**, *soort van naald, om* bv. *netten te breien of te stikken;* **mẹntjōban**, den draad *op die naald brengen.*

چوت **tjœwat**, *vooruitsteken*, hetzij horizontaal of schuin, zooals bv. de wijsvinger, een boegspriet, de mannelijke roede enz; **mẹntjœwat**, *vooruitsteken enz.*

چوّت I., **mẹntjœwit**, *eventjes met de punt van een' vinger aanraken, of tikken,* om bv. iemands attentie gaande te maken. * II., *nagelzweer.* — [C.].

چوتت **tjōtet**, *uiterste scherpe punt* van iets, bv. van padi.

* چوتق **tjœtaḳ**, soend., *eene afdeeling; een district.* — [L. bew.]; batav., *onderdistrictshoofd.* — [B.].

* چوتق I. **tjotoḳ**, men., *de sneb van een' vogel;* **mantjotoḳ**, *pikken* van vogels, *steken* van insekten. — [T.].
II., z. tjātoḳ III.

چوچ **tjœtja**, *tooverformulier, waarmede men een' gevaarlijken persoon of ander levend wezen krachteloos of onschadelijk maakt;* **mẹntjœtja**, *door zoo'n formulier krachteloos of onschadelijk maken.* — * w. sum., *een soort van bezweren.* Men blaast daarbij door de gesloten vuist op het voorwerp, vooral bij flauwtetoevallen. Soms houdt men ook eenige kruiden in de hand en blaast alzoo den patient op het aangezicht, vooral op den neus; tj. karakota, *eene tooverspreuk opzeggen; iemand bezweren;* tj. tawal (tawar, T.), *zulk eene bezwering gebruiken door de gesloten vuist te blazen.* — [N.].

چوچ **tjœtjoe**, *kleinkind, kindskind.* De Mal. noemt, in de wandeling, tot eene niet te bepalen grens, wijder bij vorstelijke personen, dan bij den gemeenen man, tjœtjoe ook iedereen, die twee graden verder, dan een ander of diens echtgenoot, van een' gemeenschappelijken oorsprong verwijderd is; ānaḳ tj., *nakomelingen.*

چوچ **tjœtji** — wijz. van sœtji. — * batav., *wasschen; reinigen; zuiveren;* tj. māki, *de huid vol schelden.* — [B.].

* چوچت I. **tjœtjoet**, batav. (jav.), *een haai;* tj. pẹdang, *een groote soort.* — [T.].
* II., w. sum., *zuigen;* 2°. *afhaspelen; uitpuizen; pluksel maken* (z. djœdjoet, T.). — [N.].

* چوچت **tjötjot,** batav. (jav.), *een kraan* zooals die gevonden worden bij de pędasan vóór een moskee; *snavel* als scheldwoord. — [T.].

چوچر I. **tjœtjoer,** 1°. van vocht *vallen of vlieden in een' kleinen, zich in droppels oplossenden straal;* **męntjœtjoer,** *vallen of vlieden in een' kleinen straal enz.; plengen, vergieten;* męntjœtjoer ājęr sęnī, *zijn water lozen;* tjoetjoeran ātap, *uiterste rand van een dak, waar het regenwater afdroppelt; naam eener geneeskundige droogerij* = jav. djong rahab.

2°. *rand van een vlak, waar water of ander vocht afdroppelt.*

3°. soort van gebak.

II., *boegspriet* (vgl. bal. tjotjor, T.); lājar tj., *de kluiver.*

* III., *naam van een' vogel.* — [C.]; jav. (T.).

چوچڠ **tjœtjoeng** (troeteltaal) — wijz. van tjœtjoe —, *kleinkind,* als aanspreekwoord (het is een overblijfsel van den vocativus, nog in 't bat. bewaard, T.).

* چوچڤ **tjœtjoep,** *slurpen, gelijk men de thee en koffie drinkt.* — [L.]; *met een geluid, gelijk men bloed uit eene wond zuigt;* ook *kussen, zoenen, dat het klapt.* — [L. bew.]. — z. kœtjoep.

* چوچق **tjœtjok,** *de voorhoede van een leger.* — [L.]; jav. (T.).

چوچق I. **tjötjoķ,** *pin- of speldachtig lichaam,* om door iets te steken; *wat door het rijgen aan iets puntigs verkregen is;* **męntjötjoķ,** *met iets puntigs in of door* iets *steken,* bv. met eene naald in of door een stuk linnen: *met iets puntigs in* eene opening *steken,* bv. met een' vinger in de oogen; *met iets puntigs door* eene opening *steken,* bv. met een' draad door het oog van eene naald; *aan* iets *puntigs rijgen,* bv. koralen; *aan* iets *puntigs steken,* bv. een stuk vleesch aan een spit; de grondstof voor matwerk of het matwerk zelven: *met steken aan elkander rijgen;* tj. sanggoel, *haarspeld;* moetijạ sętjötjoķ, *eene snoer paarlen;* ōrang bęrtjötjoķ tānam, *landbouwer.*

* II., batav. (jav.), *uitkomen; overeenkomen, kloppen, sluiten.* — [B.].

چوچه, **męntjœtjoh,** *in brand steken; aansteken; afvuren.*

* چودت, **tjętjōdot,** batav. (jav. tjodot, T.), soort van vledermuis. — [B.].

* چودت **tjōdet,** batav., *streep* of *kruisje* bij wijze van handteekening. — [B.]; *lidteeken* van een groote wonde. — [T.]; **djidatnja tjòdèt,** *hij heeft een likteeken aan het voorhoofd.* — [H.].

* چودن **tjaudan,** *de bast* of *het aanzetsel van de kamfer; het gruis van de*

japansche *kamfer.* — [L.]; lees tjodan, denkelijk uit 't bat. (T.).

چور **tjœra**, van meer dan één persoon *met elkander boerten; gekheden* of *grappen maken.* — z. kęlākar.

*چور **tjœroe**, *scheef; schuins; dwars.* — [L. bew.]; *hellend.* — [C.].

چور (skr. tjaurī, T.), **męntjœri**, *stelen; ontvreemden;* **kętjœrījan**, *bestolen zijn;* **pęntjœri**, *wie steelt* enz.; **pęntjœrījan**, *ontvreemding, diefstal;* **tjœri-2**, *steelsgewijs.*

چور **tjœwar**, van lange, puntige voorwerpen *in de eene of andere richting lang uitsteken,* zooals bv. een mast in de hoogte, eene gevelde piek vooruit, een geweer, dat over gedragen wordt, *schuin omhoog;* **męntjœwar**, *in de eene of andere richting lang uitsteken* enz. — z. tjongkar.

چورت, **męntjœrat**, van vocht *in een' straal uitspuiten* (jav. moentjrat, T.).

چورت I. **męntjōrot**, *het laatst komen,* bv. in eene vergadering, zonder juist te laat te komen, *achteraan komen; de laatste zijn; te laat komen.*

* II., soek., *kraan;* **męntjorot**, met *een kraan aftappen.*

2°. *de mond van een' gieter of dat gedeelte waar het water uit spuit.* — [R.]; **męntjōrot**, batav., *spuit; spuiten; besproeien.* — [B.].

*چورت **tjōret**: tjōdet. — [B.].

*چورغ **tjœrang**, batav., *valsch; oneerlijk.* — [B.].

چورغ **tjōrang**, z. djōrang.

*چورغ **tjœręng**, batav., *fronzen.* — [B.].

چورغ I. **tjōrong**, *buis; pijp* [tot het leiden van vloeistoffen enz.]; *trechter.* — * **tjętjōrong** (jav. T.), *trechter.* — [R.]; **męntjōrong**, *vloeistoffen leiden door eene buis enz.;* **pęntjōrong**, *wie door eene buis enz. leidt; gereedschap daarvoor, buis;* **pęntjórōngan**, *leiding door eene buis.*

II., *ovale beteldoos met een deksel,* van goud of zilver (z. djōrong, T.).

* III., **męntjōrong**, batav. (jav., T.), *in 't oog loopend; schitterend;* enz. — [B.].

* IV., **tjętjōrong**, *draaibas; kamerstuk* (bal. *verrekijker,* T.). — [L.].

چورغ **tjōreng**, *vol onregelmatige en door elkander loopende strepen; getatoeeerd; onregelmatige en door elkander loopende strepen; tatoeëering* (ingeprikte figuren); sīpoet tj., of sętjōreng, *naam eener eetbare zoutwater-slak, met onregelmatige strepen;* tjōreng-mōreng, met verscheidenheid.

*چورق **tjœroeķ**, soend., *waterval.* — [C.].

*چورق **tjœrik**, w. sum., *een mes, zooals Atjinezen veelal bij zich dragen en waarvan er gew. twee in eene schede zitten* (bat. soerik, T.). — [N.].

چورق **tjōrak**, *verscheidenheid van kleuren naast of op elkander; bontheid; kleuren of strepen*, inz. op lijnwaad of andere stoffen, *die met de hoofdkleur* (tānah) *inz. ruiten vormen;* tj. bęrtjęntjang, *kleine ruitjes;* tj. tjātoer, *groote ruiten;* **bęrtjōrak**, *bont zijn; gestreept zijn;* pęlāngi b. tœdjoh, *de regenboog heeft zeven verschillende kleuren of gekleurde strepen;* kāïn tānah mērah b. hītam, *een kleedje op rooden grond, met zwarte strepen.*

چورک **tjōrek**, *onregelmatige strepen of krassen.*

چورم **tjœram**, *afhellend, matig steil; helling; glooiing; het afhellend enz. zijn;* tj. jang rāta *effen helling.*

چوره, **męntjōrah**, nat en droog *uitgieten, uitschudden, uitstorten* (iemand *bestorten, overstelpen* bv. met werptuigen; de beteekenis door v. d. W. opgegeven is die van męntjorahkęn. Er blijkt weder uit, dat de spraakkunst van 't Rijowsch mooi in de war is, T.); **męntjorahkęn**, *uitgieten enz. op* iets; **pęntjōrah**, *wie uitgiet enz.; schenker;* **pęntjórāhan**, *uitgieting, uitschudding, uitstorting.*

چوري I. **tjœrai**, *los* (niet in bossen), bv. brandhout; **męntjœraikęn**, *los doen zijn* (maken).

*II., w. sum., *onderwijzen, uitleggen, duidelijk maken;* ama dejnej tjoerej deing paparkan soerat sebagi ondang-2, *kom aan ik zal u een gedeelte der ondang-2 onderwijzen en duidelijk maken.* — [N.]; lees maq dèn tjoerej dèn paparkan enz. — ***tjoerajan**, *omstandig mondeling verhaal;* **męntjoerejkan**, iets *verhalen.* — [T.].

*چوغ **tjœwoeng**, z. tjęlœwoeng.

*چوغر, **tjętjōngor**, batav., [bespottelijk] *uiterlijk; aangezicht.* — [B.]; z. tjoenggoer.

چوغق **tjœngak**, *kort adem halen*, zooals bv. een vermoeide; *naar lucht snakken;* van den adem *versneld zijn;* **męntjœngak**, *kort adem halen enz.*

چوغق **tjōngak**, van het aangezicht (bij dieren van den bek, neb, snuit enz.) *naar omhoog gekeerd;* **męntjōngak**, *het aangezicht enz. naar omhoog keeren.*

چوغق **tjōngok**, z. tjonggok.

چوف I. **tjœpoe**, *gat, waar het einde van iets inkomt, zooals* bv. *het spoor* voor een' mast.

* 2°., tj. tījang, *het kapiteel van een' pilaar.* — [L.]; *dwarshout boven of onder de stijlen van eene deur of venster, waarin deze gewoonlijk met een' grendel sluiten.* — [L. bew.].

* II., **tjoetjœpoe**, *een kom met een deksel.* — [L.]. — z. tjępœ.

* چوڤت **tjœpat**, *kort, te kort; ontoereikend; kort maken, verkorten.* — [R.]; jav. tjoepęt (T.).

* چوڤت **tjōpot**, batav. (jav., T.), *losgeraakt en uitgevallen.* — [B.].

چوڤر I., **mękntjœpar**, *zonder nadenken spreken*, inz. *iets kwaads; zich onvoorzichtig uitlaten;* **tjęlœpar**, 't zelfde met verscheidenheid *bij het spreken alles zoo maar zonder onderscheid uitflappen* (uit de talrijke door mij weggelaten afgeleide vormen blijkt, dat de schrijver nu eens **tjoepar**, dan weder tjopar uitspreekt, T.).

* II. **tjœpar**, batav. (uit 't bal., T.), *schriel; Jan hennig.* — [B.].

چوڤغ **tjōpeng**, *lel in 't algemeen; oorlelletje* (bat. soeping, *oor*, T.); tj. hīdoeng, *neusvleugel;* tj. ōbat, *pan van een silexgeweer* (z. sœdoe-2).

چوڤق **tjœpaķ**, *inhoudsmaat voor drooge en natte waren* = ¼ *gantang* en = 2 *kal of leng;* męmęręksa sęgāla tjœpaķ gantang, *alle maten onderzoeken.*

* II. en **tjœpah**, *vrucht die naar den lansch* (lanseq = langsat, T.), *gelijkt, maar kleiner en bijna rond.* Er zijn verscheidene soorten. — [M.].

* III., *het keteltje (kop) van eene tabaks- (of opuim-) pijp.* — [L.]; jav. (T.).

* چوڤل I. **tjoepoel** en **djoepoel**, *gebeuren; voorvallen; overkomen* (van rampen gesproken). — [L. bew.].

* II., *soort van houten hamer.* — [L. bew.].

چوڤل **tjōpol**, *te kort aan het einde; te kort om aangevat of in iets gestoken te worden;* van touw *te kort om in een knoop gelegd te worden; niet diep genoeg in een gat*, zooals bv. een mast.

* چوڤه **tjœpah**, z. tjœpaķ II..

* چوق **tjœwaķ**, *lok- olifant.* — [C.].

* چوقول **tjoķōl** (??, T.), *doodstil, onspraakzaam zitten als een beeld.* — [R.]; z. چوکل (T.).

چوک **tjœkạ** — skr. tjoekra —, *azijn.*

چوک I. **tjœki**, *soort van verkeerspel, met 2 dobbelsteenen en 52 steentjes van twee verschillende kleuren aan weerskanten, die meest van chineesch porcelein zijn.*

* II., batav., *rem habere cum femima, neuken;* tj. māï (*neuk je moer*), gemeen scheldwoord (dat „gemeen" is vrij overbodig, als men zoo duidelijk zich uitdrukt, T.). — [B.].

چوٓوك **tjōwek**, *aarden schoteltje, met ruwe oppervlakte, waarop de sambal fijn gemaakt en veelal ook voorgediend wordt.* — vgl. tjobek (T.).

* چوكت **tjœkit**, *vork.* — [R.].

چوكت, **mẹntjōkit**, *een weinigje nemen van* iets *dat reeds voor* iets *bestemd is, en waarvan men denkt, dat er wel* iets *af kan of moet* zooals bv. van het geld in een' spaarpot, van het geld, dat de kok voor inkoopen krijgt (hier kan de kok of de meester het subj. zijn), van eene toegemeten portie, die blijkt te groot te zijn.

چوكر, **mẹntjœkoer**, en, minder goed, **mẹnjœkoer**, *scheren; afscheren;* **bẹrtjœkoer**, *zich scheren; geschoren worden, onder het scheermes zitten; geschoren zijn;* **pẹntjœkoer**, *wie scheert enz.; scheerder, afscheerder; barbier.*

چوكڤ **tjœkoep**, *voldoende; genoeg; toereiken; voltallig.*

چوكق **tjōkoḳ**, interj., gewone uitroep van iemand die lātah is, wanneer hij iets verkeerds gedaan of gezegd heeft, of hij geschrikt is; **mẹntjōkoḳ**, *roepen.*

* چوكل **tjœkil**, z. چڠكل.

* چوكل, **bẹrtjōkol**, batav. (uit 't bal., T.), *bij elkander op de hurken zitten;* **tjokōlin**, *op* het vuur *zetten.* — [B.]; vgl. چوقول.

* III., *eene bijzondere soort van aardvrucht.* z. ōbi. — [R.].

چوكن **tjœkin**, — oorspr. chin. —, *kort badkleedje van grof goed voor mannen, dat niet eens tot op de knieën komt.*

چوكي I. **tjœkai**, *belasting; schatting; recht; tol* [onder welken naam ook]; **mẹntjœkai**, *aan tol enz. onderwerpen.* — * **tjoeké**, batav., *belasting heffing van* 1/5 (tienden?). — [B.].

* II., w. sum., *stoeien; schertsen.* — [N.].

چوڬن **tjōgan** — pers. tjaugān (*stok met gebogen punt; trommelstok; groote stok met gebogen punt, waaraan een ijzeren bal hangt, een onderscheidingsteeken voor het koninklijk gevolg*) — z. djōgan.

* چوڬو I. **tjōgo** (jav., T.), *domkop; botterik.* — [L. bew.].

* II., batav., *gewaarborgde som voor proceskosten.* — [B.].

چول **tjœlạ** — skr. tjœlā —, *been- horen- of vleeschachtige verhevenheid of uitwas aan den kop van sommige dieren; de penis van sommige dieren;* tj. bādaḳ, beter soemboe b., *het horen van den neushoren;* tj. nāgạ, *de kam van een' draak;* tj. tœpai, *de penis van den eekhoren,* waaraan men eene opwekkende kracht toeschrijft, wanneer de eekhoren, een wijfje vervolgende

en niet kunnende krijgen, dat lichaamsdeel in eene bamboes gestoken en daarin afgebroken heeft (dit geloof bestaat ook op Bali, T.).

چول I., **tjœloe-tjālạ**, z. tjāla.

*II., *vlek, fout, smaad, hoon; laster.* — [L. bew.].

چول I. **tjœli** — skr. tjōlī —, *kort buisje; keurslijf zonder baleinen.*

*II. *naam van een' visch.* — [L.].

چول, **tjōlạ-tjālạ**, z. tjāla.

چول, **mẹntjœwal**, garen, inz. zijden, voor den inslag *verven met verschillende kleuren, zoodat er bij het weven bloemen enz. ontstaan* (een uiterst moeielijk werk); *verven met verschillende kleuren enz.* De schering is effen.

چولت **tjōlit**, vulg. in plaats van tjōlek.

چولس **tjœlas**, *traag, niet ijverig, vadzig; luierend; luiaard, leeglooper* (men.: tjolas of tjolèh, *geneigd tot bedrog* als een koopman bv. die goede waar vertoont, maar slechte verkoopt; zelfde afwijking in beteekenis ziet men in 't bal. en batav. lẹngit, T.).

* چولس **tjœlẹs**, pẹmālẹs, batav., *voorgeven iets uit te kunnen uitvoeren, maar eigenlijk te lui zijn om het te doen;* hāti **tj.**, *valsch van aard, onoprecht.* — [B.].

چولغ, **tjōlang-tjāling**, z. tjāling.

* چولغ **tjōlong**, batav. (jav., T.), *stelen.* — [B.].

چولق **tjōlọk**, *al wat men aansteekt, om daarmede het vuur naar eene andere plaats over te brengen,* bv. een pitje, een zwavelstok, inz. als er olie, vet, zwavel of eenige andere brandende substantie aan is. — * batav., *zwavel* (jav., T.). — [B.].

* چولك **tjœlik**, batav., *de oogen uitsteken;* **tjœlik-2**, *iemand die de oogen uitsteekt* (vgl. soend., T.); bœroeng tj.-2, z. tœhoe.

چولك **tjōlek**, *zooveel als men met iets puntigs van eene weeke substantie neemt; veeg uit eene weeke substantie.* — z. tjālit — **pẹntjōlek**, *wie met* iets *puntigs een' zachten veeg aan* iets *geeft; gereedschap daarvoor;* p. āpi, *strijk-zwavelstokje* (vgl. tjōlọk, T.); *lucifer* (vulg. tjōlit); **mẹntjōlek**, *met iets puntigs* (bv. een' vinger) *een' zachten veeg geven aan* iets; *met* iets *puntigs aanraken en eventjes van de plaats stooten; met iets puntigs wegstooten,* zooals bv. bij het erwten verlezen, eene aangestoken erwt of een' steen met den vinger; in weeke substantiën, zooals bv. leem, kalk, boter en dergelijke *met iets puntigs steken en daarmede* iets *uithalen.*

چولم **tjœlim** — oorspr. chin. —, *hoeveelheid opium, die men in eens in eene pijp stopt; pijp,* in dien zin; *pijp om te rooken.* — vgl. چيلم (T.).

* چولن **tjœlan,** *naam eener bloemdragende plant, die veelal tot heiningen bij huizen gebruikt worden.* — [L. bew.]; batav. (soend., T.), *naam eener welriekende bloem* — *vite pinnata* —.— [B.]. — **tjaulan** en **tjōlan,** *naam eener in Siam te huis behoorende plant, welker bladeren als verkoelend uitwendig geneesmiddel gebruikt worden.*

* چولن **tjolen,** batav. (soend.), *een pitje* van oude lappen zooals die om muskiten te zoeken. — [T.].

چوليا **tjœlijā,** *bewoner van de kust van Koromandel.* — z. kęling.

چوم **tjœmą,** meer gebr. tjœmą-2 en minder goed, **tjœmah** [zelden], *slechts; alleenlijk; enkel;* **tjœmą-2,** minder gebr. tjœmą, *vruchteloos; ijdel; vruchteloosheid; ijdelheid; uiterlijke schijn; vruchteloos; te vergeefs; om niet; kosteloos; gratis; in schijn.* — z. sīją.

* چوم **tjōmi,** *aardig; lief; mooi.* — [C.]. — z. tjōmil.

* چوم, **tjoemi-tjoemi,** koet. en batav., *de inktvisch* (soend. en mak.). — [T.].

چومت I. **tjōmot,** *bemorst.* — vgl. چموت (T.).

* II., soek., van het onderst gedeelte van het aangezicht (neus, mond en kin) *vooruitstekend,* zooals bv. bij de Negers.

چومك **tjœmik,** *de haren onder de onderlip.*

چومل I. **tjōmil,** *aardig; bevallig, lief* [van iets kleins in zijne soort, doch voorn. van het gelaat van kleine kinderen en dieren]; van de mond ook *mooie praatjes makend, flikfooiend; waanwijs;* **męntjōmil,** *zich aardig enz., vertoonen; zich waanwijs mengen in gesprekken.*

* II. en **sōmil,** singap. — eng. saw-mill —, *zaagmolen.*

* چومل **tjòmèl,** batav., *knorren, morren, pruttelen* (soend.; vgl. jav. oemęl). — [T. en B.].

چومه **tjœmah,** beter **tjœma.**

چونت, **męntjōnit,** *als een uitwas of iets onnatuurlijks uitsteken enz.,* zooals bv. een vingertje aan een' vinger; **pęntjōnit,** *wat als een uitwas of iets onnatuurlijks uitsteekt, onnatuurlijk uitwas.*

چونم **tjœnam,** *soort van kleine tang met scherpe lippen; nijpertje, pincette.*

چونيا **tjœniją** (zelden) — oorspr. chin. —, *soort van platboomd laadvaartuig, voorn. te Batavia in gebruik.*

چوّي, **mẹntjœwai**, *te gering achten, te licht achten.*

چه **tjah,** interj. van verwondering, *he; hei.*— z. tjeh; **mẹngẹtjah,** *zijne verwondering door het woord* tjah *aan den dag leggen.*

چه **tjoh,** interj. *waarmede men de honden aanhitst;* **mẹngẹtjoh,** *met het woord* tjoh *aanhitsen.*

چه **tjeh,** interj. van verwondering (die ook afkeer kan zijn), *he; hei; foei.*— z. tjah en tjītjik; **mẹngẹtjeh,** *zijne verwondering* (afkeer) *door het woord* tjeh *aan den dag leggen.*

چهار **tjáhāri;** z. tjāri, mẹntjahāri riziḳi of alleen **mẹntjahāri,** *zijn dagelijksch brood zoeken; den kost winnen; trachten iets te verdienen;* m. ʼaḳl, *een middel* (redmiddel, list) *zoeken* (bedenken).

چهاي **tjahājạ** — skr. tjhājā, — *glans; licht; luister;* tj. bāgai dirāmas, *licht, alsof het gekneed ware,* d. i. *stralend licht;* **bẹrtjahājạ,** *schitteren, glans verspreiden.*

چي (z. onder انچي); 2°. — oorspr. chin. —, *zeker gewicht* = $^1/_{10}$ hoen.

* چيّ **I. tjija,** *achting hebben voor; achting; genegenheid.* — [M.].

*II., *musch.* — [L.]; soort van kleine vledermuis. — [L. bew.].

چيّ **I. tjījoe,** *kleine vierkante eere-matras met boordsel* inz., *ook voor bruid en bruidegom bij de huwelijksceremoniën.*

II., chin., *gedistilleerd.*

چيامو **tjijāmau,** naam van een' boom, welks spint, met water fijn gewreven, als een verkoelend smeersel gebruikt wordt; soorten: tj. kẹrẹmangkạ; tj. mœdjoer.

چيبڠ z. tjẹtjībang.

* چيبڠ **tjēbong,** batav. (jav., T.), *de eerste vorming van den kikvorsch.* — [B.].

چيبق **tjēboḳ,** *vat om te scheppen, zonder steel,* inz. van den dop eener kokosnoot; **mẹntjēboḳ,** *met een* tj. *scheppen.*

* چيبل **tjēbol,** jav., *dwerg;* ook: tjābol; bœdaḳ tj., *een mismaakt jongetje* als soort van hofnar (bal. tjabol); bagai si tj. mẹnjapai bœlan, *als de dwerg die naar de maan grijpt* van een parvenu. — [T.].

چيت **I. tjītạ** — wijz. van tjittạ.

II., z. tjit.

چيت **tjīti,** naam van een' hindoeschen volkstam, in de mal. landen als geldschieters, woekeraars en rijke kooplieden bekend. — z. چتي (T.).

چيتق, **mẹntjētaḳ,** *afdrukken; bedrukken; drukken,* bv. een boek; **pẹntjētaḳ,** wie afdrukt enz.; wiens beroep het is het te doen; *drukker;* gereedschap daarvoor; **pẹrtjétākan,** *afdrukking; het drukken; plaats daarvoor, drukkerij.*

* چيتيک **tjètèk**, batav. (jav.), *ondiep.* — [T.]; ook soek.

چيچيت I., **mentjītjit**, *tjilpen* (ook batav., B.); *met een sissend geluid uitspuwen*, door de lippen op elkander te drukken en het speeksel met de tong voort te stooten; van een geladen vuurwapen *uitbranden door het zundgat.*

II., *achterkleinkind.* — De mal. noemen, tot eene niet te bepalen grens, wijder in de vorstelijke huizen, dan in de mindere standen, aldus ook iedereen, die in eene gemeenschappelijke afstamming drie graden lager staat, dan een ander, of diens echtgenoot; z. ook tjitjoenda.

* III. of **tjitjip** (dit bal.), batav., wordt gebezigd voor 't indoopen der vingers ergens in, om het te proeven. — [T.].

* چيچرچيتن, **mentjerètjèttan**, batav., *lekken.* — [H.]; bal. pętjęrettjet, *druppelen, biggelen* van tranen; z. tjęretjet (T.).

چيچير I. **tjētjer** (men. tjitjir, T.), van eene menigte van dingen, zooals bv. graan, *vallen uit iets*, dat in beweging is, bv. een' zak, die gedragen wordt, *en blijven liggen;* op die wijze *verstrooid raken* (jav. ketjer, T.); **kętjétjēran,** *verstrooid geraakt zijn.*

* II., **mantjetjer,** men., de tjanang en in 't algemeen instrumenten van een schel geluid *doen klinken.* — [T.].

* چيچيق, z. tjitjit III. en vgl. tjęttjap.

* چيچيق **tjītjak** en **tjītjah**, *spikkelen; sprenkelen.* — [L. bew.].

* چيچيق, **mantjītjik**, men., *zingen* van kookend water, *suizen* van kogels. — [T.].

چيچيک, **mentjītjik**, *verfoeien; een afkeer hebben voor* iets.

* چيچه **tjītjah**, z. tjītjak.

چيچه **tjētjeh** (gemeen), *penis.*

* چيچي **tjētje**, batav., *achterachterkleinkind.* — [B.].

* چيچي **tjetjei**, w. sum., *de bekken bij de muziek.* — [N.].

* چيدي **tjidi**, w. sum., *om iets geven; zich iets aantrekken;* saja trada tjidi sama dija *ik geef niet om hem* (fraai men.! T.); **tjidikan,** *de tong achter iemands rug uitsteken, hem bespotten.* — [N.].

چيدق, **mentjēdok**, eenig vocht *scheppen* (vgl. jav. tjedok; T.).

چير I. **tjīri** — skr. tjiri —, *beleediging; verkeerde handeling jegens iemand; fout; gebrek;* 2°. (jav., T.), *teeken; blijk.*

* II., *haarspeld.* — [L.].

چيّر I. **tjījar,** *schreeuwend, jankend,* zooals dwingende kinderen; **mentjījar,** *schreeuwend janken enz.*

II., *aetheerische olie,* zooals bv. die in de schil van een' oranjeappel.

چيرت I. **tjēret,** *dunne kak; spuitkak* [inz. bij kleine hoeveelheden]; *dunlijvigheid; buikloop, dunne kak;* **mẹn-tjēret,** *dun en inz. bij kleine hoeveelheden kakken, uitkomen als* dunne kak; van een vuurwapen *nabranden;* tj. dārah, *bloedloop;* tj. bintang, *verschietende ster; sterresnuitsel;* **tjēretbēret,** *kakkerig te werk gaan; iets beetje bij beetje doen wat in eenen keer kon gedaan worden; met allerhande kak voor den dag komen; sammelen;* **pẹntjēret,** *wie of wat dun kakt enz.; wiens of welks gewoonte het is het te doen; zundgat* van een vuurwapen. — ***tjirit** of **tjiriq,** men., = tāhi; tj. talinga, *oorvuil;* tj. kœkoe, *vuil onder de nagels;* gagoeḳ tj. ajam, zekere kleine zeevisch. — [T.].

* II., batav., *gieter.* — [B.]; *kraan van een val.* — [R.].

چيرك **tjērek,** *ketel,* meestal van metaal, met tuit en beugel, om er water in te bewaren of te koken, doch veelal ter bewaring van het water voor de verplichte of vrijwillige reinigingen.

* چيري, **tjeirej-beirej** (slecht gehoord in plaats van چري بري ? T.), w. sum., *door elkander; overhoop;* tj.-b. di hamboes toefan, *alles werd door den orkaan overhoop geworpen.* — [N.].

* چيري (lees چيرئ en z. onder tjēret, T.), **tjirie kopi,** w. sum., *koffi-dik.* — [N.].

چيڠڠ, **mẹntjēngeng,** *gedurig janken* zooals kleine kinderen; **bẹrtjē-ngeng,** *aan 't janken.*

چيڠم **tjīngam,** *naam van een' boom, met fijn hout,* waarvan vormen voor gebak gemaakt worden.

چيجڤ **tjījap,** interj., voor een piepend geluid, zooals bv. dat van kuikens of jonge vogels; *zoodanig geluid* (vgl. tjijaḳ I., T.); **mẹntjījap,** *piepen;* tjījap-mījap, 't zelfde met verscheidenheid.

* چيجوڤ **tjījoep,** *soort van kleinen roeispaan.* — [C.].

* چيڤوت **tjīpoet,** batav., *zeer klein schelpdiertje.* — [B.]; is ook men., en wordt schertsenderwijs op de penis toegepast (T.). — z. sīpoet.

چيڤر I. **tjēper,** *kleine vlakke schotel van metaal; klein presenteer-blad; mondstuk van blaasinstrumenten,* die tegen de lippen gezet worden, zooals trompetten, horens. — Op de tjēper worden de vorstelijke brieven gedragen. — z. tālam.

* II., batav. (jav., T.), *plat; ondiep* [van een bord]. — [B.].

چيڤق **tjīpoḳ,** *soort van oostindisch batist,* fijner dan ásāhan.

* چيڤن **tjīpẹn,** *strijdbijl.* — [C.].

* چيڤي I. **tjīpai,** *naar iets grijpen, vatten.* — [L. bew.]. — z. tjāpai.

* II., *soort van zijdgeweer.* — [L. (s. s.)]; volgens sommigen ook eene soort van *schietgeweer.* — [R.].

* III., benk., *soort van aap;* z. sīmpai. — [C.].

* IV., *aankomen enz.;* z. sampai. — [R.].

* V., men., zekere slaksoort. — [T.].

چيياق I. **tjījaḳ,** interj., voor een geluid, zooals bv. dat van het gejank van kleine kinderen; zoodanig geluid (vlg. tjijap, T.); **mẹntjījaḳ,** *het geluid* tj. *voortbrengen;* **tjījaḳ-mījaḳ,** met verscheidenheid.

* II., men., *in opspraak brenging;* **mantjijaḳ,** iemand *betichten.* — [T.]; timbang tjijakh, *een bewijs in rechtszaken.* — [N.].

چيکاء I. **tjīkạ,** *koliek met braking en afgang;* tj. kẹsijāngan, *koliek die 's nachts aankomt en doodelijk is, wanneer zij niet tegen den dag beter is.* Men gebruikt dit ook als verwensching; tj. kẹdādaḳ, *koliek met braking, zonder dat er iets uitkomt.*

* II., batav., *voort! toe, schrob je.* — [B.].

* چيکن, **batjikoen badaga,** men., *in 't geheim den vijand toegedaan zijn.* — (T.).

* چيکتن, **tjikoetan,** batav. (bal., T.), *den hik hebben.* — [B.].

* چيکر I. **tjīkar,** *cirkel; rad.; rond; omtrek.* — [L.]; *kring.* — [C.]; denkelijk چکر (T.).

* II. (jav.) *soort van kar* (T.).

* چيکر **tjēker,** batav. (jav., T.), *met de pooten krabben* (als kippen). — [B.].

* چيکوڠ **tjīkoeng,** *zeker inlandsch vaartuig.* — [R.].

* چيکق **tjīkaḳ,** men., zekere aapsoort met een wit gelaat. — [T.].

* چيکل **tjīkil,** van spijzen *schadelijk; zwaar te verteeren.*

چيکل I. **tjēkel,** *soort van zeer kleine piek.*

II., *meer dan zuinig; karig* [inz. met het doel, om met iets, bv. een pond suiker, een' langen tijd toe te komen]; *gierig* (minder dan kīkir).

* III. (jav.) aangenomen naam van Ino kẹrta pati toen hij zich als een man uit 't volk voor deed; z. Pandji Djajeng tilam bl. 60 r. 5 v. o. — [T.].

* چيکيج **tjekej,** w. sum., *onderzoeken, overal onder en in zoeken;* orang tjekej koeliki, *een kijk in de pot.* — [N.].

چيݢق I. **tjēgak**, *vol beweging; levendig, vlug; vrolijk; iemand vol beweging.*

* II., men., *volkomen hersteld* na een ziekte. — [T.].

چيکل, z. چکال.

چيل **tjīli** (zelden), *spaansche peper* (anglo-ind. *chilly*, T.). — z. lāda̩.

* چيلڠ **tjēleng** (jav.) batav., *het wild varken* (men.: tjiling, T.); sāwan tj., *stuipen; zenuwtoeval.* — [B.]; **tjèlèngan**, batav. (jav.), *een spaarpot* van aarde in de gedaante van een varken, en die men in stukken moet gooien om 't geld er uit te krijgen. — [T.].

* چيلق of چيلو, **mantjīloq**, men., = me̩ntjœri; katjilapan, *bestolen worden.* — [T.].

چيلم, hind. چلم, z. tjœlim. — [T.].

چيلي **tjēle**, *zekere katoenen stof, met kleine ruitjes.*

چيم **tjījoem**, *kus, zoen.* — z. kœtjoep; **me̩ntjījoem**, *kussen; zoenen* [eig. alleen door neus en mond tegen het voorwerp te brengen en met den neus op te snuiven]; *ruiken; beruiken;* roempoet tj. pantat of tj. bœrit, *naam eener soort van gras,* dat zijn' naam te danken heeft aan de eigenschap van zijne uit verschillende blaadjes bestaande bloem, dat deze wanneer men haar verfommeld heeft en er dan mede op zijn' achterste slaat zich weder in den vorigen staat herstelt.

* چيم, **mantjema**, men., *aanklagen* van een diefstal, enz. — [T.].

چيما **tjema**, *benaming van een' vechthaan wanneer hij de beste rijstkorrels oppikt, met zijne schaduw vecht of tegen de menschen aanrent.* — [P., volgens wien? z. tjēna, T.].

چيمر **tjēmer**, van een oog *sterk geschonden, doch nog niet blind.*

چين I. **tjīna̩** — skr. tjīna —, *chineesch; chinees;* tj. bœta̩ (1), *blinde chinees*

(1) Verb. uit skr. tjihnî-bhœta (wat ten teeken geworden is) = مثلا. — [T.]. Het zou vreemd zijn, dat een mohammedaansch gebruik, dat eerst na de invoering van den islam bij de Mal. bekend werd, door eene smst. van twee sanskrit woorden, waarvan men in 't mal. nergens anders een spoor vindt (z. tjinaboekti, T.), zou zijn beteekend geworden. (Nog vreemder, dat men een afgodendienaar, als een chinees, bij den kraag pakt, om een legale fictie in 't Moh. recht uit te drukken; 't woord wordt buitendien in werken, die vroeger te Atjeh, waar geen chinezen waren, geschreven werden, zeer vaak gebezigd. Dat men bij tjina in plaats van tjihna, aan een chinees denkt, laat zich verklaren uit Holl. spreekwijzen, als „dat ruikt naar de mosterd," 't geen Amsterdammers, die Fransch spreken met „cela sent la moutarde" vertalen in plaats van met „cela sent le fagot" d. i. dat ruikt naar de mutserd of brandstapel, T.).

d. i. *iemand, die met een driemaal verstoten vrouw trouwt, om haar, na verloop van een' dag en een' nacht, wederom te verstoten, als wanneer zij weder met haren vorigen man kan trouwen.* De bijslaap van den blinden chinees, gedurende die 24 uren is, volgens de wet, eene vereischte, zonder welk de geheele procedure niet geldig is. Die wet, echter wordt veelal ontdoken; kājoe tj. of sẹntādoe, *naam van een' boom, soort van casuarina,* welks vruchten gegeten worden en welks taai hout men voor kleine bootjes gebruikt; tj. gœri, z. tjẹlẹgœri; ākar tj., *naam eener kruipende plant,* zijnde een zeer goed bindsel; — * kājoe tj. of ōbatrādjạ, *naam eener heester* — smilax zeylot nica —.— [C.].

* II., z. چين. — tjina boekti of tjîna bèti, *corpus delicti* (bal. tjîna wjakti, T.).

چين **tjēnạ**, van een' vechthaan *gewond geweest, doch weder genezen en tot gevecht geschikt* (aguerri).

*چينق of چينڠ **tjīnap** of **tjīnoq**, men., *een jonge luis.* — [T.].

چيو I. — oorspr. chin. — **mẹntjījau,** *roeien met lange riemen,* waarbij de roeier staat, met het gezicht naar voren, en dus niet aan den riem trekt, maar vooruit stoot; **pẹntjījau,** *die met lange riemen roeit enz.; gereedschap daarvoor.*

II., **tjīau**, verb. van kipsīau.

ح

ح, de letter حا, zijnde een in de keel gevormde h klank, hier in de transscriptie uitgedrukt door ḥ. — De mal. noemen haar ḥā kẹtjil, ter onderscheiding van de ه. Als getalletter heeft zij de waarde van 8 (z. أبجد); in geschriften van godsdienstigen aard verk. van حلمة.

حا, *naam der letter* ح.

حاتم, plur. حتوم, *rechter.*

حاج plur. van حاجة.

حاجّ (mal. ḥādji), plur. حجّ, حجّاج en حجيج, *wie ter bedevaart naar Mekka gaat of geweest is.* — In engeren zin is alleen die ḥādji, die den 9^{n}. der maand ذو الحجّة, bij den berg عرفات, geweest is, op welken tijd daar de duivel gesteenigd wordt. Uit beleefdheid geven de ar. die benaming ook aan een' Christen, die naar

Jeruzalem geweest is (z. حَاجِي); *die wel is waar de heilige plaatsen rondom Mekka plechtig bezocht heeft, doch niet op den bepaalden tijd bij den berg Arafat geweest is;* ḥ. bẹtoel, *die er wèl is geweest;* ح بَدَل, *die voor een' overledene, welke de voorgeschreven bedevaart niet gedaan heeft, ter bedevaart gaat of geweest is;* nāïk ḥ., *ter bedevaart naar Mekka* (van Christenen naar Jeruzalem) *gaan;* **mẹngẹḥádjīkẹn**, een' overledene, die de voorgeschreven bedevaart niet gedaan heeft, ḥ. *maken,* door in diens plaats te gaan; *geld of geldswaarde besteden ten behoeve van* een overledene *enz.*

حَاجَات pulr. van حَاجَة.

حَاجِب, plur. حَجَبَة en حُجَّاب, *wie het gordijn verhangt; wie weerhoudt en afzondert; deurwaarder inz. van 's Konings afzonderlijk vertrek.*

حَاجَة, plur. حَاج, حِوَج, حَاجَات en حَوَايِج, *noodzakelijk iets; behoefte* (ook de natuurlijke); *noodzakelijkheid; het gewenschte;* كَارن حاجتن, *uit nooddruft; uit noodzakelijkheid;* ḥ. bẹsar dān kẹtjil, *groote en kleine behoeften* (kakken en pissen); قَضَآء ح, *het voldoen aan zijne behoefte, zijne behoefte* (gevoeg) *doen.*

حَاجَر, *Hagar.*

حَاجِم, *koppenzetter; wondheeler, barbier.*

حَاجِي **ḥādjī**, wijz. van حَاجّ.

حَادِث, *nieuw; juist verschijnend; toevallig; gebeurtenis; toeval; wisselvalligheid van het noodlot.* In 't mal. ook nog: *het nieuwe,* als hoed.

حَار, *warm;* van een werk *moeielijk, zwaar.*

حَارِث, plur. حُرَّاث, *landbouwer.*

حَارِس, plur. حُرَّاس, أَحْرَاس en حَرَاسَة, *wachter; stalknecht;* z. āras I.

حَارِصَة (mal. ḥāriṣah), *huidwonde zonder bloedstorting; schram.*

حَاسِب, plur. حَسَبَة, *rekenaar; rekenkundige.*

حَاسَّة (mal. ḥāssah), plur. حَوَاسّ, *zin* (een van de vijf).

حَاسِد, plur. حُسَّد, حُسَّاد en حَسَدَة, *benijdend; met afgunst behandelen; vijand.*

حَاشَ of حَاشَا, wordt gebruikt als een wensch van verwijdering: *het zij verre;* of als adv., *met uitzondering van, behalve;* حَاشَا لِلّٰه, حَاشَا لِلّٰه en حَاشَ آللّٰه, *dat verhoede God.*

حَاشِر, *verzamelend; verzamelaar;* اَلْحَاشِر, *de verzamelaar bij uitnemendheid,* een naam van Moehammad.

حَاشِم, nom. pr. v.; een Hāsjim is de stichter van een' stam, naar hem Hāsjimieten genoemd.

حَاشِمِيّ, *den stam der Hāsjimieten betreffend; ḥāsjimitiesch; Hāsjimiet.*

حَاشِمِيَّة (mal. ḥāsjimījah), fem. van het voorgaande; ḥāsjimietische *mijl,* van 3500 ellebogen.

حَاشِيَة, plur. حَوَاشِي, *rand; zoom; boord; kant; witte rand in boeken of geschriften, kantteekening, glosse.*

حَاصِل, plur. حَوَاصِل, *te voorschijn komend; voortspruitend; ontstaand; bestand hebbend; zichtbaar; openbaar; voortbrengsel (opbrengst,* T.), *resultaat; uitkomst, voordeel; nut* (z. djāja). — * men., *gereed zijn; wel slagen, goed afloopen;* barhasil, *preparaties maken* voor een feest. — [T.].

حَاضِر, plur. حُضَّر en حَضَرَة, *tegenwoordig; aanwezig; gereed; vaardig.* Met plur. حُضَّار, *inwoner; iemand, inz. Arabier, met vaste woonplaats, in tegenoverstelling van nomaden, inz. Badouienen.*

حَافِظ, plur. حُفَّاظ en حَفَظَة, *bewakend; bewarend; waarnemend; van buiten onthoudend,* inz. den koran of de zes voornaamste overleveringen aangaande Moeḥammad; *wachter, waarnemer; wie over iets gesteld is;* اَلْحَافِظ, *de wachter bij uitnemendheid,* d. i. *God; duidelijke, rechte weg;* عَبْدُ ٱلْحَافِظ, *dienaar van den wachter bij uitnemendheid.*

حَافِي, *een barrevoeter.*

حَاكِم, plur. حُكَّام, *rechter; scheidsman; vorst; heer; bestuurder.*

حَال, plur. أَحْوَال en أَحْوِلَة, *staat; gesteldheid; toestand; omstandigheid; wijze; zaak; ding; geval;* in de gramm.: *het praesens.* Kan in 't mal. soms door *dat* (conj.) vertaald worden; **ḥāl aḥwāl,** mal. pleonasmus, *de omstandigheden;* pada ḥ., ook: *terwijl toch* (conj.); **męnghālkęn,** *tot* **ḥāl** *maken;* van daar ook: *belemmeren;* **tęrḥāl,** *belemmerd geworden zijn,* kan soms ook vertaald worden door: *er kwam iets tusschen; er kwam een kink in den kabel.*

حَامِد, *lovend; prijzend* [inz. God].

حَامِدَة (mal. ḥāmidah) fem. van het voorgaande; ook nom. pr. f.

حَامِل, *zwanger;* ḥ. dęngngan, *zwanger bij;* **męnghāmilkęn,** *bezwangeren.*

حَايِض, plur. حُيَّض en حَوَايِض, *de maandstonden hebbend; maandstonden hebbende vrouw.*

حُبّ, *liefde; toegenegenheid; gehechtheid.*

حِبّ, plur. أَحْبَان en حُبُوب, حِبَبَة, حِبَّان, *bemind; geliefd; hoogeschat; beminde enz.; liefde; vriendschap.*

حِبَّان plur. van حِبّ.

حُبَب plur. van حُبَّة.

حِبَبَة (mal. ḥibabah) plur. van حِبّ.

حُبَّة (mal. ḥoebbah), *liefde; beminde* (masc.); *wat zich iemand wenscht;* met plur. حُبَب, *beminde* (fem.).

حَبْس (mal. ḥabas), *terughouding; gevangenhouding; opsluiting; inkerkering; kerker.*

حَبَش, plur. حُبْشَان, *Abijssiniërs; Ethiopiërs.*

حُبْشَان, plur. van حَبَش.

حَبَشِيّ, *abyssiniërs* enz. *betreffend; abyssinisch; ethiopisch; abyssiniërs* enz. *betreffende* enz.; *abyssiniër; ethiopiër.*

حَبَل, plur. أَحْبَال, *lichaamsvrucht* (foetus).

حُبُوب plur. van حَبّ.

حَبِيب, plur. أَحِبَّة, أَحِبَّآء en أَحْبَاب, *bemind; minnend; lief; waard; beminde* enz.; *vriend;* اَلْحَبِيب, *de beminde bij uitnemendheid,* d. i. *Moeḥammad.*

حَبِيبَة (mal. ḥabībah), fem. van het voorgaande; nom. pr. f.

حَبِيس, *tot een godsdienstig gebruik bestemd en daarom onvervreemdbaar.*

حَتَّي I., praep., *tot;* adv., *tot iets, er onder begrepen; zelfs.* — z. hinggạ en sālang.

II., eene verwisseling van het ar. met het skr. atha, dat eene part. van inleiding en aanvulling is, met de bet.: *en; nu; toen; daarna; en in zoover* = مك, dat er veelal ook pleonastisch onmiddellijk opvolgt. — Soms heeft het ook de bet. van sẹtẹlah, *nadat,* waarmede het dan ook weder een' zeer gewilden pleonasmus vormt. — z. atạ-2; ḥ. makạ tẹrdẹngngarlah chabar ītoe, *en dat bericht* (*dat bericht nu*) *werd vernomen;* ḥ. makạ kātạ tœwan pœtẹrī, *toen* (*daarna*) *zeide de prinses;* ḥ. kalakijan makạ, een drievoudige pleonasmus: *en toen nu;* ḥ. bẹbẹrāpạ lámānjạ īja bẹrdjālan, *nadat zij eenigen tijd gegaan waren;* ḥ. sẹtẹlah sœdah, *nadat dit gebeurd* (*gedaan*) *was.*

حُتُوم plur. van حَاتِم.

حَجّ, *het ter bedevaart naar Mekka gaan.*

حُجّ plur. van حَاجّ.

حَجّ en حِجّ, *bedevaart naar Mekka.*

حُجَّاب plur. van حَاجِب.

حِجَاب, *bedekking; toedekking; verberging; tusschenkomst; afsluiting; uitsluiting;* met plur. حُجُب, *voorwerp, dat een ander verbergt, afsluit, maskeert; sluier; gordijn; zedigheid; schaamte.*

حُجَّاج plur. van حَاجّ.

حِجَار plur. van حَجَر.

حِجَارَة (mal. ḥidjārah) plur. van حَجَر.

حَجَّام, *koppenzetter; wondheeler; barbier.*

حَجْب (mal. ḥadjab), *bedekking; toedekking; verberging; tusschenkomst; uitsluiting in 't algemeen; uitsluiting van eene erfenis, door tusschenkomst van een' ander.*

* **حاجب** **hadjib**, w. sum., *ongerust.* — [N.].

حَجَبَة (mal. ḥadjabah) plur. van حَاجِب.

حَجَّة (mal. ḥaddjah), *eene pelgrimsreis naar Mekka;* وَحَجَّةِ ٱللّٰه, *bij de pelgrimsreis Gods* (d. i. *die naar Mekka*), soort van eed.

حُجَّة (mal. ḥoedjdjah), plur. حُجَج, *proef; bewijs; authentieke acte; certificaat;* ح بَلُوغِيَّة. *kenmerk van manbaarheid of van de jaren van onderscheid;* pātah ḥ., *ten einde met zijne bewijzen; vastgezet; niet meer kunnen antwoorden;* męndirīkęn ḥ., *bewijzen bijbrengen.*

حِجَّة (mal. ḥidjdjah), plur. حِجَج, *eene pelgrimsreis naar Mekka;* ذُو ٱلْحِجَّة, *de* 12e. *maand der Ar. en Mal.,* zoo genoemd, omdat op den 10e. dag dier maand het groote pelgrimsfeest te Mekka gevierd wordt, waarbij men tegenwoordig moet zijn, om ḥādji te worden.

حُجَج plur. van حُجَّة.

حِجَج plur. van حِجَّة.

حَجَر (mal. ḥadjar), *verhinderen; verbieden; iemand verhinderen aan de vrije beschikking over zijne goederen; onder curateel stellen.*

حَجَر, plur. أَحْجَار, أَحْجُر, حِجَار en حِجَارَة, *steen;* اَلْحَجَرُ ٱلْأَسْوَد, *de zwarte steen in den tempel te Mekka, die door de Moehammedanen, inz. de bedevaart-gangers, gekust wordt.*

حَجْم (mal. ḥadjam), *koppen zetten (koppen); aderlaten; scheeren.*

حَجِيج plur. van حَاجّ.

حَدّ, *begrenzing; vaststelling door grenzen; straf; kastijding; scherpheid; zuurheid; bitsheid.* Met plur. حُدُود, *grens; grensscheiding; definitie;* ḥ. bœdi, *de grenzen van het verstand;* kęmœdījan dari padą sampai kępadą ḥ. thāhir mœloet, *toen het gekomen was tot aan den zichtbaren rand van den mond;* djikalau dātang kępadą ḥ. njāwą sękálīpōn, *schoon het tot op het leven zou aankomen;* kęnną ḥ., *straf krijgen, gestraft worden.*

حُدّ, *gescheiden; afgescheiden; in de onmogelijkheid, goed of kwaad te doen; verboden; gescheidene enz.;* ājęr, jang tijādą ḥ. padą bānjaknją, *water, dat ten aanzien van de hoeveelheid niet verboden is.*

حَدَث, plur. أَحْدَاث, *begin; wat op de oppervlakte verschijnt; vuil, waardoor iemand verontreinigd wordt; staat van zoodanige verontreiniging, gedurende welken de Mohammedanen hunne gebeden niet verrichten mogen; nieuws; nieuwe gebeurtenissen.*

حُدُود plur. van حَدّ.

حَدِيث, *nieuw; pas gebeurd.* — Met plur. حِدْثَان, حُدْثَان en أَحْدَاث, *nieuwigheid; nieuwtje; gebeurtenis; voorraad; geschiedenis; overlevering* (de laatste bet. gew. met betrekking tot de daden of gezegden van Moehammad); حديث ٱلنَّبَوِي, *overlevering van gezegden van den proofeet zelven;* حديث ٱلْقُدْس, *overlevering van gezegden, die den profeet door den engel Gabriël zijn gebracht.*

حَدِيثَة, fem. met plur. حَوَادِث, *nieuwe gebeurtenis.* De plur., *nieuwe gebeurtenissen; nieuws.*

حِذْر (mal. ḥidzir), *behoedzaamheid; voorzorg.*

حَذَر, *behoedzaam zijn; bedachtzaam zijn; zich hoeden; behoedzaamheid; bedachtzaamheid; voorzorg.*

حَذْف (mal. ḥadzaf), *wegneming; afsnijding;* in de gramm.: eene letter of een woord *onderdrukken; apaeresis; apocope.*

حَرّ, *warm of heet zijn; warmte; hitte.* Met plur. حُرُور en أَحَارِر.

حَرَاب plur. van حَرْبَة.

حَرَابَات plur. van حَرْبَة.

حُرَّاث plur. van حَارِث.

حَرَاج, *vendutie.*

حَرَارَة (mal. ḥarārah), *warmte, hitte; geslachtsdrift.*

حُرَّاس plur. van حَارِس.

حَرَاك, *beweging.*

حَرَام, *bij de wet verboden; ongeoorloofd.* Met plur. حُرُم, *vereerenswaardig; heilig; bij de wet verbodene enz.* In 't mal. ook nog: *het bij de wet verboden enz. zijn;* اَلْأَشْهُرُ ٱلْحَرَامُ, *de heilige maanden* ذُو ٱلْقَعْدَة, ذُو ٱلْحِجَّة, اَلْمُحَرَّم en رَجَب, *waarin men het als eene zonde beschouwde, oorlog te voeren of iemand te dooden;* اَلشَّهْرُ ٱلْحَرَامُ, *de heilige maand,* d. i. de maand اَلْمُحَرَّم; بَلَدُ ٱلْحَرَام, *de heilige stad,* d. i. *Mekka;* اَلْمَسْجِدُ ٱلْحَرَام, *de heilige tempel,* d. i. *die van Mekka;* ānaḳ ḥ., *een onwettig kind; onecht kind,* in 't mal. gew. als scheldwoord: *hoerekind;* ḥ. pātek tijādạ mandi, *verboden, ik heb mij niet gebaad,* d. i. *het zij voor mij iets verbodens* (*eene zonde*) *geweest, als ik mij gebaad heb;* ḥ. tijādạ ākan mandi pātek, *verboden,* d. i. *het zal voor mij iets verbodens* (*eene zonde*) *zijn, wanneer ik mij zal baden;* ḥ. bagi lāki-2 islām mẹmākai ẹmas, *het is iets verbodens voor de mannen van den islām* (*het is den — verboden*), *goud te dragen;* **mẹngḥarāmkẹn**, *verboden enz. doen zijn* (*maken*); *verbieden; heiligen; vervloeken;* **ḥarām djādah** — smst. van حَرَام ḥarām, en زَادَة — (inz. als scheldwoord) *onwettig kind, hoerekind.*

حَرْب (mal. ḥarab), *oorlog voeren.* Met plur. حُرُب.

حَرْبَات plur. van حَرْبَة.

حَرْبَة (mal. ḥarbah), plur. حِرَاب, *korte spies, jachtspeer; roof, plundering.* Met plur. حَرْبَات en حَرَابَات, *stekelvarken.*

حَرْبِيّ (mal. ḥarbi), *den oorlog betreffende; vijandelijk, vijandig.*

حِرْز (mal. ḥiriz), plur. أَحْرَاز, *bevestigde plaats; veilige plaats; bewaarplaats; schuilplaats; toevlucht; behoedmiddel; amulet.*

حَرْس (mal. ḥaras), *lang leven.* Met plur. أَحْرَاس, *ceuw; gelegen tijd.*

حَرَاسَة (mal. ḥarāsah) plur. van حَارِس.

حَرْف (mal. ḥaraf), plur. حِرَف, *rand; zoom.* — z. het volgende.

حَرْف (mal. ḥaraf), plur. حُرُوف en أَحْرُف, *letter van het alphabet; partikel.* De mal. gebruiken den plur. حُرُوف gew. ook als sing.; ḥoerœf jang ādạ bágīnjạ ma'nā, *ḥarfen, die een' zin hebben*, d. i. *partikelen;* ḥoerœf jang tijādạ bágīnjạ ma'nā; حَرْف آسْتِثْنَا, *partikel van uitzondering;* حَرْف آسْتِقْبَال, *partikel van den toekomenden tijd;* حَرْف إِضْرَاب, *partikel van intrekking of herstelling;* حَرْف آلابْتِدَا, *partikel van aanvang*, d. i. *partikel, waarmede men nieuwe zinnen begint;* حَرْف آلاسْتِطَالَة, *verlengingsletter;* حَرْف آلاسْتِفْهَام, *vraagpartikel;* حَرْف آلاسْتِئْنَاف, *partikel van aanvang*, d. i. *partikel, waarmede men nieuwe zinnen begint;* حَرْف آلتَّبْعِيد, *partikel van verwijdering;* حَرْف آلتَّعْلِيل, *partikel van oorzaak;* حَرْف آلتَّفْسِير, *partikel van uitlegging;* حَرْف آلتَّفَشِّي, *letter van uitzetting*, d. i. *de letter* ش; حَرْف آلتَّقْرِير, *letter van herhaling*, d. i. de letter ر; حَرْف آلتَّمَنِّي, *partikel van verlangen;* حَرْف آلتَّنْبِيه, *partikel ter opwekking van de aandacht;* حَرْف آلتَّوَقُّع, *partikel van verwachting;* حَرْف آلحَصْر, *partikel van beperking;* حَرْف آلخِطَاب, *partikel van aanspraak;* حَرْف آلرَّدْع, *partikel van terugstooting;* حَرْف آلزَّجْر, *partikel van afkeuring;* حَرْف آلعَطْف, *partikel van overhelling of toeneiging*, d. i. *conjunctie;* حَرْف آللِّين, *zachte letter* (zachte letters zijn de و en ي, wanneer zij dienen ter vorming van diphthongen, bv. in قيسو, چري); حَرْف آلنُّدْبَة, *partikel van beklag;* حَرْف تَشْبِيه, *partikel van vergelijking;* حَرْف تَنْفِيس, *partikel van troost of verlichting (uitstel);* حَرْف زَائِد, *aanvullende partikel;* حَرْف مَعْنَي, *ḥarf, die een' zin heeft*, d. i. *partikel;* حَرْف نَصْب, *partikel, die den conjunctief regeert;* حَرْفَا آبْتِدَا, *partikels van begin;* حَرْفَا آلاسْتِدْرَاك, *partikels van verbetering;* حَرْفَا آلتَّقْصِير, *letters van verkorting of korte letters*, de ا en ي; حُرُوف آلاضَافَة, *partikels van aanhechting;* حُرُوف آلانْحِرَاف, *letters van afbuiging*, d. z. de ر en ل; حُرُوف آلانْكَار, *partikels van afkeuring;* حُرُوف آلاجَاب, *partikels van bevestiging;* حُرُوف آلبَدَل, *letters van verandering*, d. z. *veranderlijke letters;* حُرُوف آلتَّحْقِيق, *partikels van overtuiging;* حُرُوف آلتَّذْكِير, *partikels van herinnering of waarschuwing;* حُرُوف آلتَّصْدِيق, *partikels van bevestiging;* حُرُوف آلتَّعْلِيل, *partikels van oorzaak;* حُرُوف آلجَرّ, *partikels van aantrekking*, d. z. *de praepositiën;* حُرُوف آلخَفْض, *genitief-partikels;* حُرُوف آلذَّلَق, *letters die met de punt van de tong of het uiteinde der lippen uitgesproken worden*, d. z. de ر, ل, ن, ب, ف, م; حُرُوف آلزَّوَائِد, *letters van vermeerdering of bijvoeging*, d. z. de ا, ب, ت, س, ف, ك, ل, م, ن, و, ي, *zijnde servile letters, dienende ter woordvorming of verbinding van woorden verbonden tot de kunstterm*,

يَتَسَمَّنُوا بِفَلْكٍ, volgens anderen alleen: ا, و, ي; حُرُوفُ ٱلشَّرْط, *partikels van voorwaarde:* حُرُوفُ ٱلصَّفِير, *sissende letters,* zijnde: ز, س, ش, ص; حُرُوفُ ٱلْعِلَّة, *zwakke letters,* d. i. de ا, و, ي; حُرُوفُ ٱلْقِصَر, *korte letters* zijnde ا en ي; حُرُوفُ ٱلْقَلْقَلَة of حُرُوفُ ٱلْقَلْقَلَة, *trillende of klapperende letters,* d. i. de ب, ج, د, ط, ق; حُرُوفُ ٱلْمَدّ, *verlengingsletters,* d. z. de ا, و, ي; حُرُوفُ ٱلْمُضَارَعَة, *letters, dienende ter vorming van den aorist,* d. i. de ا, ت, ن, ي, *vereenigd in den kunstterm,* أَتَيْن; حُرُوفُ ٱلْمُعْجَم, *de letters van het alphabet;* حُرُوفُ ٱلْهِجَا, *spelletters,* d. i. *de letters van het alphabet;* حُرُوفُ عَاطِفَة, *partikels van toeneiging of sympathie,* d. i. *de conjunctiën;* حُرُوفُ مُشَبَّهَة بِٱلْفِعْل, *partikels, aan het verbum geassimileerd;* حُرُوفُ مَقْصُورَة, *korte letters,* d. i. de ا, en ي.

حِرَف I., z. حَرْف.

II. plur. van حَرْف.

حَرْفِيّ (mal. ḥarfi), *de letters enz. betreffend.*

حَرَكَات plur. van حَرَكَة.

حَرَكَة, *zich bewegen.* Met plur. حَرَكَات, *beweging;* in de gramm.: *beweging; klinkletter; klinker.*

حَرْم (mal. ḥaram), *wanhoop.*

حَرَم, plur. أَحْرَام, *wat verboden is.* Met plur. حُرُم en أَحْرَام, *wat de man verdedigt en waarvoor hij strijdt,* bv. *zijn gezin, doch voorn. zijne vrouwen en dochters; heiligdom; wat niet voor een gemengd gebruik is;* ٱلْحَرَم, *het heilige grondgebied van Mekka; de omtrek van den tempel te Mekka.*

حُرَم plur. van حُرْمَة.

حُرُم I. plur. van حَرَام.

II. plur. van حَرَم.

III. plur. van حَرِيم.

حُرُمَات plur. van حُرْمَة.

حَرَمَان, dual. van حَرَم; ٱلْحَرَمَان, *de beide steden (Mekka en Medina).*

حُرْمَة, plur. حُرَم en حُرُمَات, *wat geheiligd is en niet geschonden of ontwijd mag worden; gezin van een' man, inz. zijne vrouwen en dochters; eerbewijzing; eerbied; achting; eer; goede naam; reputatie.*

حُرُوب plur. van حَرْب.

حُرُور plur. van حَرّ.

حُرُوف plur. van حَرْف.

حَرِيصَة, *soort van lijvige pap van meel en fijn geplozen vleesch.*

حَرِيم, plur. حُرُم, أَحْرِمَة en أَلْحَارِيم, *verboden; ontzegd; geweigerd; wat de mensch verdedigt en waarvoor hij strijdt; heiligdom; de vrouwen; wat tot eene zaak behoort en er om heen ligt; omliggend toebehooren; erf; grondgebied.*

حَزْم (mal. ḥazam), *het voorzichtig, en tegelijk vast willend en volhardend zijn; standvastigheid; vastberadenheid; inspanning van een vast gemoed;* إِيمَانُ ٱلْحَزْم, *geloof door de inspanning van een vast gemoed verkregen,* d. i. *een vast geloof.*

حِسّ, *gevoel; zinnelijke waarneming.*

حُسّ, *barensweeën; pijn; verstandsvermogen.*

حِسَاب (de mal. zegt gew. hēsab, maar schrijft het niet zoo), *tellen; rekenen; berekenen.* Met plur. حُسْبَان, *rekening; berekening;* حِسَابُ ٱلْجُمَّل, *het aanwenden der letters in de rekening, volgens hare numerieke waarde:* ahli ḥ., *rekenmeester.*

حُسَّاد plur. van حَاسِد.

حَسْب (mal. ḥasab), *telling; rekening, berekening.* — z. حَسَب.

حَسَب, plur. أَحْسَاب, *hoeveelheid; maat; waarde; getal; cijfer; individueele waarde; eigen verdienste;* ḥ. āpạ kẹpadānjạ? *wat waarde heeft dat voor hem?* 'alā ḥ., *met betrekking tot.*

حَسَب plur. van حَسَبَة.

حُسَبَا plur. van حَسِيب.

حُسْبَان plur. van حِسَاب.

حَسَبَة (mal. ḥasabah) plur. van حَاسِب.

حِسْبَة (mal. ḥisbah), *tellen; rekenen, berekenen.* Met plur. حِسَب, *telling; rekening.*

حَسْد (mal. ḥasad), *benijden; met afgunst behandelen.*

حَسَد, *nijd; wangunst; afgunst.*

حُسَّد plur. van حَاسِد.

حَسَدَة (mal. ḥasadah) plur. van حَاسِد.

حَسَرَات plur. van حَسْرَة.

حَسْرَة, plur. حَسَرَات, *zucht,* voorn. van iemand, die naar iets verlangt; en van daar: *verlangen; begeerte;* ḥasrat-koe hẹndaḳ bẹrānaḳ, *mijn verlangen is een kind te krijgen.*

حَسَن, *schoon; sierlijk; schoone enz.;* nom. pr. v.; حَسَنُ ٱلدِّين, nom. pr. v.

حُسْن (mal. ḥoesoen), plur. مَحَاسِن, *schoonheid; goedheid; uitstekendheid; goede hoedanigheid; goede toestand;* حُسْنُ ٱلْخَاتِمَةِ, *goed sterfuur*, d. i. *met bewust zijn in 't ware geloof.*

حِسْنَة (mal. ḥisnah), *loon; belooning.*

حَسُود, *nijdig; nijdigaard.*

حِسِّي (mal. ḥassi), *zinnelijk.*

حَسِيب, plur. حُسَبَآء, *geteld; geacht; aanzienlijk;* أَلْحَسِيب, *de geachte* enz. bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلْحَسِيب, *dienaar van denzelven.*

حُسَيْن, demin. van حَسَن, nom. pr. v.

حَشَا plur. van حَشِيَّة.

حَشَايَا plur. van حَشِيَّة.

حَشْر (mal. ḥasjar), *vergaderen; verzamelen; opwekken van de dooden.* Met plur. حُشُور *vergadering; verzameling; opwekking van de dooden; opstanding; schaar;* يَوْمُ ٱلْحَشْر, *dag der opstanding.*

حُشُور (mal. ḥoesjoer) plur. van حَشْر.

حَشَرَات plur. van حَشَرَة.

حَشَرَة, plur. حَشَرَات, *klein dier; kruipend dier.* De plur., *klein gedierte*, hetzij viervoetig of kruipend.

حَشَفَة en حَشْفَة (mal. ḥasjafah enz.), *gedeelte van het mannelijk lid, dat door de besnijding ontbloot wordt*, d. i. *de eikel.*

حِشْمَة (mal. ḥisjmah), *schaamte; verlegenheid; eerbied; ontzag;* van een machtige *barschheid, hardheid.*

حَشَم, coll., *gevolg; trein; familie; personen, die tot iemands gezin of gevolg behooren, waaronder ook wel de buren gerekend worden; naastbestaanden.*

حَشَمَة (mal. ḥasjamah), *de personen, die tot iemands gezin of gevolg behooren, waaronder ook wel de buren gerekend worden; gevolg, trein.*

حَشِيَّة (mal. ḥasjijah), plur. حَشَا, *matras; gewatteerd kleedingstuk.* Met plur. حَشَايَا, *valsche boezem; valsche billen.*

حَشِيش, *likkepot (electuarium) van fijn gemaakte drooge hennepbladeren, dat eene hevige opwekking der zenuwen veroorzaakt.* Volgens anderen kan de ḥasjîsj gedronken, gekauwd en gerookt worden. — z. gandja en bang IV.

حِصَار, *belegering; sterkte, kasteel.*

حَصْر (mal. ḥaṣar), *samendrukking, beperking; omsingeling, insluiting, belegering; optelling.*

حَصِيدَة, soort van ingedikte pap (dōdol), die met gebraden uien gegeten wordt.

حُضَّار plur. van حَضِر.

حِضَانَة (mal. ḥidlānah), *uitbroeien; in de armen ontvangen; koesteren; opvoeden; koestering; opvoeding;* أَهْلُ ٱلْحَضَانَة, *iemand van opvoeding.*

حَضَايِر plur. van حَضِيرَة.

حَضْر (mal. ḥadlar), *bewoonde landstreek; vaste woonplaats (van nietnomaden;* حَضْرَمَوْت (gew. uitspraak ḥadlramaut) *landschap in zuidelijk Arabië,* aan den indischen Oceaan.

حَضَر, *tegenwoordigheid.*

حُضَّر plur. van حَاضِر.

حَضْرَة, *tegenwoordigheid; majesteit; Heere;* دحَضْرَة راج, *in de tegenwoordigheid van den vorst;* ḥ. rādja, *'s Konings majesteit;* ḥ. allah, *God, de Heere;* ḥ. marjam, *de vrouwe Maria;* بِحَضْرَتِه, *in zijne tegenwoordigheid.*

حَضَرَة (mal. ḥadlarah) plur. van حَاضِر.

حُضُور, *tegenwoordig zijn; komen in de tegenwoordigheid van iemand; tegenwoordigheid; verschijning voor iemand.*

حَضِير plur. van حَضِيرَة.

حَضِيرَة, plur. حَضِير en حَضَايِر, *vereeniging van menschen van vier tot tien; klein detachement ruiters,* dat een' inval doet.

حُطَمَة (mal. ḥoeṭamah), van vuur *hevig, fel; hevig vuur, helsch vuur; de hel; eene van de zeven hellen, voor de christenen bestemd.*

حُفَّاظ plur. van حَافِظ.

حَفْص (mal. ḥafaṣ), plur. حُفُوص en أَحْفَاص, *lederen zak, om modder uit eene put te scheppen; welp* van een' leeuw; *hyaena;* nom. pr. v., inz. van een' man, die eene bijzondere wijze van den koran te lezen heeft ingevoerd.

حَفْصَة (mal. ḥafṣah), fem. van het voorgaande; voorts: nom. pr. f., inz. van één der vrouwen van Moeḥammad.

حَفْض (mal. ḥafadl), *bijstaan; verlichten; verkwikken.*

حَفْظ (mal. ḥafaḍl), *geheugen;* **męngęḥafaḍlkęn,** *onthouden; van buiten leeren.*

حِفْظ (mal. hifiḍl), *oplettendheid, zorg; bewaring; geheugen.*

حَفَظَة (mal. ḥafaḍlah) plur. van حَافِظ; أَلْحَفَظَة, *de waarnemers* bij uitnemendheid, d. z. *de engelen,* die de daden der dienaren Gods waarnemen en in een boek aanteekenen.

حُفُوص plur. van حَفْص.

حَفِيّ (mal. ḥafī), *eener zake geheel kundig.*

حَقّ, plur. حُقُوق, *recht; voorrecht; goede zaak; wat iemand toekomt; wat gedaan moet worden; plicht; rechtvaardigheid; waardigheid; waarheid; het moeḥam. geloof; wijsheid; verstand;* benaming van God, alsdan waarschijnlijk met de beteekenis van *rechtvaardigheid; waarheid; wijsheid; verstand.* In 't mal. ook nog: *iets waarop iemand recht heeft; eigendom; goed.*

حُقّ plur. van حُقَّة.

حِقَاق plur. van حُقَّة.

حَقَّانِيّ (mal. ḥakkāni), *waar, waarachtig; zuiver; belangeloos; ware enz.*

حَقَايِد plur. van حِقْد.

حَقَايِق plur. van حَقِيقَة.

حَقَّة (mal. ḥakkah), *recht; voorrecht* [meer bijzonder dan حَقّ]; *ware gesteldheid eener zaak; waarheid; onvermijdelijke zaak; toeval, ongeval.*

حُقَّة (mal. ḥoekkah), plur. حُقّ, حُقَق, حِقَاق, حُقُوق en أَحْقَاق, *houten kastje, doos, kom; ongeluk; vrouw, wijfje van den kameel.* — vgl. حُقَّه (T.).

حِقْد (mal. ḥikid), حَقِدَ en حَقَدَ, *haten,* door vijandschap te koesteren en op eene gelegenheid om te schaden wachtend; *kwade gezindheid; haat;* حِقْد, plur. حُقُود, حَقَايِد en أَحْقَاد, *verborgen en onverzoenlijke haat.*

حَقَط, *lichtheid en vlugheid van het lichaam; wat zich veel beweegt.*

حُقَق plur. van حُقَّة.

حُقُود plur. van حِقْد.

حُقُوق I. plur. van حَقّ.

II. plur. van حُقَّة.

حُقَّهْ pers., *kistje; doos; bus; indische tabakspijp,* met een lang, buigzaam roer, waarin de rook eerst komt, nadat hij door koud water gegaan is. — vgl. حُقَّة (T.).

حَقِير, *laag, gemeen; gering; van geringe afkomst, het laag enz. zijn.*

حَقِيقَة, plur. حَقَايِق, *waarheid; juistheid; wezenlijkheid; ware gesteldheid eener zaak; ware beschrijving eener zaak; wezenlijke beteekenis; zuivere taal,* zonder tropen of figuren; *wat behoort verdedigd te worden; heiligdom.*

حَقِيقِيّ (mal. ḥakīki), *waar, waarachtig, wezenlijk, eigenlijk.*

حُكَّام plur. van حَكَم.

حُكَّام plur. van حَاكِم.

حَكَايَات plur. van حَكَايَة.

حَكَايَة, *verhalen; vertellen.* Met plur. حَكَايَات, *verhaal, vertelling;* **bęr-ḥikājat,** *een verhaal doen.*

حَكَم, plur. حُكَّام, *rechter; scheidsman; regeerder.*

حِكَم plur. van حِكْمَة.

حُكَمَا plur. van حَكِيم.

حَكَمْتُ, *ik heb uitspraak gedaan.* — Met dit woord begint de rechter zijn vonnis, waardoor het in 't mal. de beteekenis heeft gekregen van *vonnis, gewijsde.*

حِكْمَة, *weten; geleerd zijn,* inz. in de philosophie of geneeskunde. Met plur. حِكَم, *wetenschap, kennis; wijsheid; prophetie; de koran; het evangelie; billijkheid, rechtvaardigheid; wijsbegeerte.* In 't mal. ook: *geheime wetenschap, geheime kunst; toovermiddel, talisman; bekooring, betoovering; kunstgreep, kunstje, middel;* أَهْل اَلْحِكْمَة, *de wijsgeeren;* **męḥikmatkęn, męnghḥikmatkęn** en **męngęḥikmatkęn,** *betooveren.*

حُكْمِيّ (mal. ḥoekoemi), *oordeel enz. betreffende.*

حُكُومَة (mal. ḥoekœmah), *vonnis; rechtsmacht; heerschappij.*

حَكِيم, plur. حُكَمَا, *wijze, geleerde; wijsgeer; geneesheer;* اَلْحَكِيم, *de wijze enz. bij uitnemendheid,* d. i. God; عَبْد اَلْحَكِيم, *dienaar van God,* nom. pr. v.

حِلّ, *geoorloofde zaak; gewone levenstoestand; vervulling van den eed.*

حَلَاقِيم plur. van حُلْقُوم.

حَلَال, *geoorloofd;* **męḥalālkęn, męngḥalālkęn** en **męngęḥalālkęn,** *oorloven.*

حِلَال plur. van حُلَّة.

حَلَاوِي plur. van حَلْوِيّ.

حَلاَيِل. plur. van حَلِيل.

حَلَّبَة (mal. ḥallabah), naam van zeker melkgevend kruid, waarop de geiten gaarne grazen, en welks peulachtige vruchten in de geneeskunde, bij buikziekten, en als specerij in de keuken gebruikt worden. In 't mal. ook: de vruchten.

حُلْبَة (mal. ḥoelbah), naam van zeker gewas: *grieksch hooi, fenegriek of bokshoorenkruid — trigonella foenum graecum* (Lin.). — soend. koelabęt (dat in Geerding's soend. woordenboek verklaard wordt met *een soort venerische ziekte*, T.).

حُلَّة (mal. ḥoellah), plur. حُلَل en حِلاَل, *opperkleed, mantel.*

حَلْق (mal. ḥalaḳ), plur. حُلُوق, *keel.*

حَلَق en حِلَق plur. van حَلْقَة.

حَلَقَات en حِلَقَات plur. van حَلْقَة.

حَلْقَة (mal. ḥalḳah), plur. حَلَق, حِلَق, حَلَقَات en حِلَقَات, *ring; poortring; malie; schalm, schakel.*

حُلْقُوم, plur. حَلاَقِيم, *keel, strot* (Koetaisch: *de Adamsappel*, T.); mal. verb. is: lęḳoem of lękoem.

حَلْقِيّ (mal. ḥalḳi), *de keel betreffend; gutturaal.*

حَلْقِيَّة (mal. ḥalḳijah), fem. van het voorgaande; voorts: ook van de letters ا, ح, خ, ع, غ, ه; *gutturale letter, keelletter.*

حُلَل plur. van حُلَّة.

حَلَم, coll. (nom. un. حَلَمَة), *teek,* zeker insect.

حُلُم, *droom; gezicht; bijslaap in den droom; onwillekeurige zaaduitstorting.*

حِلْم (mal. ḥilim), *het langmoedig en zachtzinnig zijn; het verstandig zijn.* Met plur. حُلُوم en أَحْلاَم, *verdraagzaamheid met geduld; verstand, doorzicht.*

حُلَمَا plur. van حَلِيم.

حَلَمَة, nom. un. van حَلَم.

حَلْوَا z. حَلْوَى.

حَلْوَان, *honorarium; geschenk.* — z. haloewan en āloewan, in de bet. geschenk, als voorganger, waarvan het waarschijnlijk het oorspronkelijke is.

حُلُوق plur. van حَلْق.

حُلُول, van een gebod Gods *het noodzakelijk zijn, dat het verricht worde;* van eene schuld of boete *het betaalbaar zijn; het afdalen; het terugkeeren van eene reis; het ingaan; het blijven; het wonen; verblijf, woning; offerplaats.*

حُلُوم plur. van حِلْم.

حَلْوَى, plur. حَلَاوِي, *alle spijs, met suiker of honig toebereid; tot eene zekere lijvigheid ingedikt zoet deeg* (in die bet. = mal. dōdol). In 't mal. inz. *konfijt.* Mal. verb. zijn: haloewa en āloewa; ḥ. męskat, ook dōdol m., *dik deeg van de stad Maskat,* bestaande uit meel, suiker en boter. (Is bij de mal. bijzonder in aanzien).

حَلْوَى, *zoetigheid; suikergebak.*

حُلًى (ḥoelā) en حِلًى (ḥilā) plur. van حِلْيَة.

حِلْيَة (mal. ḥiljah), plur. حِلًى en حُلًى, *versiersel.*

حَلِيج, van katoen *gezuiverd* (van de pitten), *gekaard.*

حَلِيل, plur. حَلَايِل, *echtgenoot* (man en vrouw); *iets geoorloofds.*

حَلِيلَة (mal. ḥalīlah) fem. van حَلِيل.

حَلِيم, plur. حُلَمَا en أَحْلَام, *minzaam; goed; tot jaren van onderscheid gekomen; minzame* enz.; nom. pr. v.; أَلْحَلِيم, de *minzame, goede* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلْحَلِيم, (*dienaar van God*) nom. pr. v.

حَلِيمَة (mal. ḥalīmah) fem. van حَلِيم; voorts: nom. pr. fem.

حِمَار, plur. حُمُور, أَحْمِرَة, حَمِير, حُمُر, حُمُرَات en مَحْمُورَا, *ezel; wilde ezel.*

حِمَاق plur. van أَحْمَق.

حَمَاقَة (mal. ḥamāķah), *zinneloosheid, dwaasheid.*

حُكْم (mal. ḥoekoem), *het uitoefenen van macht en heerschappij; het uitspreken van een vonnis; het oordeelen tusschen twee partijen;* — met plur. أَحْكَام, *oordeel; vonnis; heerschappij; wetenschap; rede; kracht; grond, oorzaak; beweegreden,* inz. *dreigende.* In 't mal. nog: *wet; bevel; besluit; straf; regel,* inz. *grammaticale; het regeeren van een woord;* **męḥoekoem, męngḥoekoem** en **męngęḥoekoem,** *uitoefenen van macht en heerschappij over* iets; *regeeren; oordeelen; vonnissen; er voor houden; achten,* in dien zin; ḥ allāh, *het oordeel of de wet Gods;* kęnna ḥ., *gevonnisd worden, gestraft worden;* męndjātohkęn ḥ., *een vonnis vellen;* męmœtoeskęn ḥ., *een vonnis uitspreken.*

حَمَاقِي en حُمَاقِي plur. van أَحْمَق.

حَمَالَة (mal. ḥamālah), *het zich tot borg stellen.*

حَمَام, coll., *duiven.*

حَمَّام, plur. حَمَّامَات, *bad; badplaats.*

حَمَامَات plur. van حَمَامَة.

حَمَّامَات plur. van حَمَّام.

حَمَامَة, nom. un. van حَمَام.

حَمَايِم plur. van حَمَامَة,

حَمْد (mal. ḥamad), *loven, prijzen; vergelden; danken; prijzenswaardig vinden; lof, prijs; welbehagen; goedertierenheid; vergelding;* اَلْحَمْدُ لِلّٰه, *Gode zij de lof!* een uitroep van vreugde, dankbaarheid, tevredenheid of onderwerping aan den goddelijken wil, gewoonlijk ook uitgesproken door iemand, die geniesd heeft, als wanneer de beleefdheid vordert, dat één der aanwerigen dien uitroep beantwoordt met den wensch: يَرْحَمُكَ ٱللّٰه, *moge God zich uwer ontfermen.*

حُمُر (mal. ḥoemoer) plur. van أَحْمَر.

حُمُر plur. van حِمَار.

حَمْرَا, fem. van أَحْمَر.

حُمُرَات plur. van حِمَار.

حَمْزَة (mal. ḥamzah), naam eener *soort van kool;* een Hamzah was een dappere held en neef van Moeḥammad (zijn geschiedenis, in proze zoowel als in poezie, zeer verspreid; op Lombok heet 't gedicht, zijn lotgevallen beschrijvende *Amir,* naar zijn titel, en op Java *Ménak,* T.); اَلْحَمْزَة, *de leeuw.*

حَمَق, wit vocht, dat uit de vrouwelijke schede vloeit, *witte vloed.*

حَمِق, *zinneloos; dom, onnoozel; dwaas.*

حُمْق en حُمُق, *zinneloos zijn; dwaas zijn.*

حُمُق plur. van أَحْمَق.

حَمْقَا, fem. van أَحْمَق.

حَمْقَي (ḥamḳā), plur. van أَحْمَق.

حَمْل (mal. ḥamal), *zwanger zijn;* van een' boom *het dragen van vruchten.*

حَمَل, plur. أَحْمَال en حُمْلَان, *lam; de ram* (teeken van den dierenriem).

حُمْلَان plur. van حَمَل.

حُمُور plur. van حِمَار.

حُمَّى (hoemmā), plur. حُمَّيَات, *koorts.*

حُمَّيَات plur. van حُمَّى.

حَمِيد, *geloofd, geprezen; lofwaardig, prijzenswaardig;* اَلْحَمِيد, *de geloofde* enz. bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلْحَمِيد (*dienaar van God*) eigenn.

حَمِيدَة (mal. hamīdah) fem. van het voorgaande; voorts: nom. pr. fem.

حِمْيَر, nom. pr. v.

حِنَّا en حِنَّآءَة, plur. حُنَّآن. z. īnai.

حِنَّاءَة z. حِنَّا.

حَنَاجِر plur. van حَنْجَرَة.

حِنَاط en حَنُوط, alle specerijen en reukwerken, die voor een lijk gereed gemaakt worden.

حَنَّان, *zeer barmhartig; zeer mededoogend;* اَلْحَنَّان, *de zeer barmhartige* enz., bij uitnemendheid, d. i. *God.*

حُنَّآن plur. van حِنَّا.

حَنْبَل, *iemand van korte lichaamsgestalte; dikbuik;* nom. pr. v., naam van den stichter van de secte der Hanbalieten. — Zijn naam is voluit: *Aḥmad ibn Ḥanbal.*

حَنْبَلِيّ (mal. hanbali), *den stichter der secte of de secte zelve betreffend; van de secte der Hanbalieten, hanbalietisch, iemand van de secte der Hanbalieten, Hanbaliet.*

حَنْجَرَة (mal. حَنْجَرَه), plur. حَنَاجِر, *strottenhoofd.*

حَنْجَرِيّ (mal. handjari), *het strottenhoofd betreffend.*

حَنْجَرِيَّة (mal. handjarijah), fem. van het voorgaande; voorts: van de letters ا, ح, خ, ع, غ, ه; *gutturaal; gutturale letter, keelletter.*

حَنْظَل, coll., *kolokwint.*

حَنْظَلَة, nom. un. van حَنْظَل.

حَنَفِيّ (mal. hanafi), *van de secte der Hanafieten, hanafietisch; Hanafiet.* — z. حَنِيفَة.

حَنُوط z. حِنَاط.

حَنِيف, plur. حُنَفَا, *naar de eene zijde overhellend; van het eene geloof naar het andere,* inz. *naar het ware, overgaand; orthodox, rechtgeloovig.*

حَنِيفَة, fem. van het voorgaande. — Voorts: nom. pr. v.; āboe ḥ., of āboe jœsoef ḥ., is de stichter van de secte der Ḥanafieten. — z. حَنَفِيّ.

حَوَّا *Eva;* z. āwạ.

حَوَادِث plur. van حَدِيث.

حَوَارِي, plur. حَوَارِيُّون, *oprecht vriend; helper,* voorn. *helper der propheten.* De plur., inz. *de discipelen van Christus.*

حَوَاسّ plur. van حَاسَّة.

حَوَاشِي plur. van حَشِيَة.

حَوَاصِل I. plur. van حَاصِل.

II. plur. van حَوْصَلَة.

حَوَالَة I., *lastgeving,* inz. *ter invordering van schulden; overdracht van schulden.*

II., *procuratie ter invordering van schulden.*

حَوَايِج plur. van حَاجَة.

حَوَايِض plur. van حَايِض.

حُوت, plur. حِوْتَة, أَحْوَات en حِيتَان, *visch,* inz. *groote;* الحوت, *de visch* (teeken van den dierenriem).

حِوْتَة plur. van حُوت.

حَوَج plur. van حَاجَة.

حُور plur. van أَحْوَر.

حَوَّر, *populier,* en wel, zonder verdere bepaling, *de witte;* حَوَّر رُومِيّ, *de zwarte populier.*

حَوْرَا fem. van أَحْوَر.

حُورِي, pers., *eene maagd uit het paradijs.*

حَوْصَلَة en حَوْصَلَّة, plur. حَوَاصِل, *krop of maag van vogelen.* — plur., plaatsen, waar de goederen opgeslagen worden, *magazijnen.*

حَوْض, plur. حِيَاض en أَحْوَاض, *waterbak; waterkelder; regenbak; groote steenen bak* in de nabijheid van een' put, *ter vergadering van water,* inz. om het vee te drenken.

حَوْل, *het veranderd of omgekeerd zijn; verandering; omkeering; doorzicht; scherpzinnigheid; macht, om naar eigen goeddunken te leven; macht; vermogen, om iets te doen;* لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰه, *er is geen macht en geen kracht, behalve God.*

حِوَل plur. van حِيلَة.

حَيَّ, interj., *welaan; kom; kom herwaarts;* حَيَّ عَلَي ٱلْفَلَاح, *komt tot het heil!*

een gdeelte der woorden, waarmede de مُؤَذِّن de geloovigen tot de vijf voorgeschrevene gebeden uitnoodigt; حَيَّ عَلَي ٱلصَّلوٰة, *komt tot het gebed!* een ander gedeelte daarvan.

حَيّ, plur. أَحْيَا, *levend; beschaamd; zedig;* حَيٌّ فِي ٱلدَّارَين; z. دارين. — حَيٌّ, in deze uitdrukking is het eenige ar. woord, waarin de mal. altijd de nunnatie uitspreekt.

حَيَا, *schaamte; eergevoel.*

حَيَّات plur. van حَيَّة.

حَيَاة en حَيَوٰة, *leven; tijd van leven; schaamte; zedigheid;* بُرهَان ٱلحياة, *bewijs van leven; levensteeken.*

حِيَاض plur. van حَوض.

حِيتَان plur. van حُوت.

حَيَّة, *levend wezen.* Met plur. حَيَّات en حَيَوَات, *slang;* اَلحَيَّة, *de draak* (sterrebeeld).

حَيثُ, *waar* (où).

حَيرَان, *verbaasd; verwonderd.* In 't mal. ook nog: *verbazend, verwonderlijk; verbazing; verwondering;* mal. verb. is hēran; ḥairānlah ākoe męlīhat ītoe, *ik was verwonderd, toen ik dat zag;* bārang jang ḥairān, *verwonderlijke dingen;* itœlah ḥairānnja, *dat is het verwonderlijke van de zaak.*

حَيرَة, *verbazing; verwondering.*

حَيِرَة, *verbaasd zijn; verbijsterd zijn;* van het gezicht *belemmerd zijn;* — nom. pr., naam der stad Herat.

حَيض, *het hebben van de maandstonden; maandstonden.*

حُيَّض plur. van حَايِض.

حَيف, *onrechtvaardigheid.*

حِيَل plur. van حِيلَة.

حِيلَات plur. van حِيلَة.

حِيلَة, plur. حِوَل, حِيَل en حِيلَات, *goed gezicht* (*goede oogen*); *scherpzinnigheid; list; kunstgreep; voorwendsel; streek, die men iemand speelt;* z. hēlat en ēlat of hēlah en ēlah.

*حيمت ḥimat, w. sum., *inhalig;* ḥimat beroewasa, *buitengewoon inhalig.* — [N.].

حَيَوَات plur. van حَيَّة.

حَيَوٰة, z. حَيَاة.

حَيْوَان, plur. حَيْوَانَات, *levend wezen; dier;* **ḥaiwānan**, *de gezamenlijke levende wezens, dieren; dierenrijk.*

حَيْوَانَات plur. van حَيْوَان.

حَيْوَانِيّ, *de levende wezens* enz. *betreffend; dierlijk.*

حَيْوَانِيَّة, fem. van het voorgaande. Voorts: *dierlijke natuur.*

حُيُوب plur. van حَيْب.

خ

خ, de letter خا, hebbende de waarde van de nederlandsche ch. Als getalletter 600 (z. أَبْجَد). In geschriften van godsdienstigen aard verkorting van خَلَّة, en voorts van تاريخ, in de bet. van datum, bv. خ ١٨٦٧ of خ ١٨٦٧.

خا, naam der letter خ.

خَابِث, *gemeen; laag.* In 't mal. ook *gemeene* enz. *handeling;* z. kābit.

خَابِثَة, fem. van het voorgaande; voorts: *gemeene* enz. *handeling, gemeenheid, laagheid.*

خَاتَم, plur. خَوَاتِم, *zegelring; einde; eindiging; wat eene reeks sluit; laatste van eene reeks of geslacht;* moeḥammad ch. sęgāla̹ nabī, *moehammad is de laatste* (van de reeks) *der profeten;* **męngchātamkęn** en **męngęchātamkęn**, *zegelen, verzegelen, bezegelen, eindigen.*

خَاتِمَة, *einde, slot; narede; slotrede; laatste gebed* (bij een' doode?).

خَادِم, plur. خَدَم en خُدَّام, *dienaar, bediende.*

خَار, pers., *distel, doorn, stekel.*

خَارَا, pers., *harde steen; soort van gewaterde zijde;* bātoe ch., *marmer.*

خَارِج, *naar buiten gaand; uiterlijk; uitwendig; buitenst.* Met plur. خَارِجَة, *weerspannige; muiter, rebel.*

خَارِجَة plur. van خَارِج.

خَارِجِيّ, plur. خَوَارِج, *rebel; ketter.*

خَارِجِيّ, *het uiterlijke* enz. *betreffend.*

خَارِق, *verscheurend;* خَارِقُ ٱلْعَادَات, *de gewoonte verscheurend,* d. i. *ongewoon.*

خَارِي en خَوَارِي, pers., *slechtheid, verworpenheid, gemeenheid; geringschatting, verachting; berisping; schande.*

خَازِن, plur. خَزَنَة, *bewaarder, bewaker,* spec. *van het paradijs en van de hel; schatbewaarder.*

خَاسَ en خَاصَ, verb. van خَاصَة.

خَاصّ, plur. خَوَاصّ, *eigen; bijzonder eigen, eigenaardig; aanzienlijk, voornaam, notabel; bijzonder eigendom,* inz. *van den vorst.* De plur., *eigenschappen, hoedanigheden; deugden;* خَاصّ وَعَام, *de adel en de burgers; iedereen; particulier en publiek;* خَاصّ كَتَّن, *fijn linnen; cossas; moesselien.*

خَاصَّة, fem. van het voorgaande; voorts: *fijn linnen; cossas; moesselien;* اَلْخَاصَّة, de personen, die om en bij den vorst zijn; *de notabelen; de grooten.*

خَاصِّيَة, plur. خَصَايِص, *eigenaardigheid; natuurlijke eigenschap; innerlijke kracht; geneeskrachtige eigenschap.*

خَاطِب, plur. خُطَبَا, *wie het formulier* خُطْبَة *opzegt,* waartoe iemand opzettelijk aangesteld wordt. De chātib is de tweede beambte bij eene moskee, en volgt in rang op den إِمَام.

خَاطِر, plur. خَوَاطِر, *gedachte, voorstelling; inval; gemoed; ingeving van God.* De plur. gebruiken de Mal. gewoonlijk in de beteekenis van: *kwade gedachten; kwade vermoedens; vrees, dat iets zal gebeuren of niet gebeuren; bezorgdheid, ongerustheid;* **mẹchāṭirkẹn, mẹngchāṭirkẹn** en **mẹngẹchāṭirkẹn,** *zich* iets *voorstellen; een' inval hebben betrekkelijk* iets; *een ingeving van God hebben betrekkelijk* iets; tẹrchāṭir didālam hātī, *in het gemoed voorgesteld.*

خَاقَان, pers., *koning; keizer.*

خَال, plur. أَخْوَال, أَخْوِلَة, خُؤُل, خُوَّل en خُؤُولَة, *oom van moeders kant.*

خَالٍ of خَالِي, *ledig; eenzaam, alleen; vrij van iets.*

خَالَة, fem. van خَال.

خَالِد, *eeuwigdurend, bestendig.*

خَالِص, plur. خُلَّص, *zuiver, rein, louter, ongemengd; eigenaardig; oprecht.*

خَالِق, *scheppend; schepper;* اَلْخَالِق, *de schepper* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلْخَالِق, *dienaar van hem,* nom. pr. v.

خَامِس, *vijfde.*

خَان I., pers., plur. خَانَات, *winkel, kraam; winkelier; heer, meester, landvoogd; titel der tataarsche en mongoolsche vorsten.*
II., smtr. van خَانَه.

خَانَات plur. van خَان.

خَانَه, pers., *huis; verblijf; herberg voor reizigers; plaats;* kitāb ch., *bibliotheek.*

خَبَّاز, *bakker.*

خَبَايِث plur. van خَبِيثَة; voorts: *slechte onedele handelingen; gemeenheden, laagheden.*

خُبْثَا plur. van خَبِيث.

خَبَر, plur. أَخْبَار en أَخَابِير, *nieuws, nieuwstijding; gerucht, faam, renommée; verhaal; zaak; wezenlijke toestand;* in de gramm.: *attribuut; praedicaat.* — plur. أَخْبَار, *overleveringen betrekkelijk Moeḥammad; handelingen en gezegden van Moehammad,* door de overleveringen bewaard; *nieuwstijdingen; nieuwspapier.* In 't mal. ook: *bericht; bescheid; kennis van iets;* ch. djoemlah, *de apodosis;* ch. moefrid, *eenvoudig op zich zelven staand attribuut;* āpạ ch.? *wat nieuws? hoe is het?* ch. bāïk, *goed nieuws; het is wel;* tijādạ ch. ākan dirīnjạ, *geene kennis van zich zelven hebben,* d. i. *buiten kennis of bewusteloos zijn;* mintå ch., *vraag bescheid (antwoord);* pẹkẹrdjāän ītoe āpạ ch.? *hoe staat het met dat werk?* **bẹrchabar,** *kennis hebben; een verhaal doen;* **mẹchabarkẹn,** *verhalen, berichten, mededeelen.*

خُبْرَة (mal. choebrah), *kennis die men van iets heeft, ondervinding; rantsoen, levensmiddelen voor een' tocht.*

خَبِيث, van eene handeling *slecht, onedel.* Met plur. خُبْثَا, van een' persoon *slecht, schelmachtig, schurkachtig; slecht persoon; schelm, schurk.*

خَبِيثَة (mal. chabītzah), plur. خَبَايِث fem. van خَبِيث.

خِتَانَة (mal. chitānah), *besnijding; besnijders-kunst, — beroep; plaats aan de teeldeelen, mannelijke en vrouwelijke, waar de besnijding gedaan wordt;* **bẹrchitānah,** *besneden zijn; de besnijdeniskunst uitoefenen.*

خَتْم (mal. chatam), *zegelen, verzegelen, toezegelen; ten einde komen,* inz. met het doorlezen van den koran; *den koran doorlezen; zegeling, verzegeling, toezegeling; doorlezing van den koran.* In 't mal. ook nog: *ten einde gekomen, voorn. met het doorlezen van den koran;* sœdah tīgạ kāli

chatąm ānaķ sahāją, *mijn zoon heeft met zijn onderwijzer al drie maal den koran doorgelezen;* **męchatamkęn**, **męngchatamkęn** en **męngęchatamkęn**, *iemand met het leeren lezen van den koran ten einde brengen* (*absolveeren*).

خَتَم, *zegelring; zegel, cachet;* **męngchatamkęn** en **męngęchatamkęn**, *zegelen, verzegelen, bezegelen.*

خَتْن (mal. chatan), *het besnijden* (van mannelijke of vrouwelijke indiv.), *besnijding.* In 't mal. ook: *besneden;* **męchatan** en **męngchatan**, *besnijden.*

خَتَن, plur. أَخْتَان, *schoonvader* (vader der vrouw); de naaste mannelijke aanverwanten der vrouw, zooals de vader, de broeder enz.; inz. echter: *schoonzoon;* — *besnijdenisfeest.*

خَدَم plur. van خِدْمَة.

خَدْمَات plur. van خِدْمَة.

خِدْمَة, *het dienen, het dienaar zijn.* Met plur خِدَم en خِدْمَات, *bediening, ambt; geschenk van een' onderdaan aan den vorst;* bęrbœwat ch. kępadą sęōrang, *iemand dienen* of *hulde bewijzen;* **bęrchidmah**, *in dienst zijn;* **męchidmatkęn**, **męngchidmatkęn** en **męngęchidmatkęn**, *bedienen, door diensten eeren.*

خَدِيج, *te vroeg geboren.*

خَدِيجَة (mal. chadīdjah) fem. van het voorgaande; voorts: nom. pr. f.; de naam der eerste vrouw van Moeḥammad.

خَرَاب, *verwoesting; verlating.* Met plur. خَرِب en أَخْرِبَة, *ontvolking; het verlaten zijn.*

خَرَاب, *verwoesting, vernieling.*

خَرَاج, *opbrengst; inkomen; schatting, belasting;* **bęrcharādj**, *belasting opbrengen.*

خُرَاج, *uitslag; puisten, zweren.*

خُرَاسَان nom. pr., *Khorasan* het noordoostelijkste landschap van Persië.

خُرَاسَانِي, pers., *khorasanisch, van Khorasan; iemand of iets van Khorasan,* inz. *staal of sabels van Khorasan* (jav. poerasani, T.).

خَرَاف, *het plukken en inzamelen der vruchten;* خِرَاف en خَرَاف, *oogsttijd.*

خَرِب, van eene plaats *verwoest zijn, verlaten zijn, onbewoond zijn;* van het oor *doorboord zijn.*

خَرِب plur. van خَرَاب.

خَرْبَق, *nieswortel, nieskruid — helleborus.*

خَرَاجَة (mal. harādjah), *krijgstocht expeditie.*

خَرْطَال, *haver.*

خَرْف (mal. charaf), *het plukken en inzamelen der vruchten; het inoogsten.*

خِرَق plur. van خِرْقَة.

خِرْقَة (mal. chirḳah), plur. خِرَق, *lap; lor.*

خَرْكُوش, pers., *haas.*

خرم **chormạ**, verb. van خُرْمَا.

خُرْمَا, pers., *dadel.*

خُرُوج, *uitgaan; uitkomen; voor den dag komen; ongehoorzaam worden, rebelleeren; uitgang; verschijning; dag der opstanding.*

خَرِيف, van vruchten *geplukt, geplukte* enz.; *geplukte vruchten; oogst (?).*

خِزَانَة (mal. chizānah), plur. خَزَايِن, *schatkamer, fiscus; kas; graanzolder; magazijn;* خِزَانَةُ ٱلْكِتَاب, *bibliotheek.*

خَزَايَة (mal. chazājah), *zich schamen; blozen; schande; oneer.*

خَزَايِن plur. van خِزَانَة.

خُزْرَت, *Guzzerat.*

خَزَنَة (mal. chazanah) plur. van خَازِن.

خِزْيَة en خِزْيَة, *ongeluk, kommer; schande, oneer, eerloosheid;* jang mẹmbẹrī ch., *wat tot oneer strekt, onteerend.*

خَزِينَة (mal. chazīnah), *schatkamer; graanzolder; magazijn.*

خُسْرُو, pers., naam van een' vermaarden Koning van Persië, van daar: *groot vorst; groot Koning.*

خَسُوَار of **soewāri,** *kasuaris* (vogel).

خَشَفَة en خَشْفَة, *geluid; beweging, die een geluid veroorzaakt; zacht geluid,* zooals van kruipende dieren; *geritsel.*

خُشُوع, *nederigheid, onderdanigheid; het zich vernederen; 't lijden van vernedering.*

خَصَايِص plur. van خَاصِّيَّة.

خِصَام, *het met een' ander twisten; twist met een' ander.*

خَصْم (mal. chaṣam), *het trachten te overwinnen in een' twist, proces of*

strijdvraag; met plur. خُصُوم, wie met een' ander twist, *tegenstander, tegenpartij.*

خُصَمَا plur. van خَصِيم.

خُصْمَان plur. van خَصِيم.

خُصُوص, *bijzonder; speciaal;* **mẹngchoe-ṣœṣkẹn** en **mẹngẹchoeṣœṣkẹn,** *in 't bijzonder toepassen.*

خُصُوصًا, *in 't bijzonder, speciaal; bepaaldelijk.*

خُصُوم plur. van خَصْم.

خُصُومَة, *twist; geschil; proces.*

خَصِيَّة verb. van خَاصِيَة.

خَصِيم, plur. خُصَمَا en خُصْمَان, *twistend; tegenstrijder, tegenpartij, wederpartij* [in het spel, in een proces of in eene strijdvraag].

خَضْب, *het zich de handen, de nagels, den baard of de haren verwen,* inz. *rood met de* حِنَّا.

خَضِر, *groenend; groen; groenend zaadveld; versche groente; plaats, waar veel groen is.*

خَضِر, naam van een' profeet, tijd genoot van Alexander den Groote en thans nog in leven.

خُضُع plur. van خُضُوع.

خَضُوع, plur. خُضُع, *nederig, onderdanig; gehoorzaam; nederige* enz.

خُضُوع, *nederigheid, onderdanigheid; onderwerping;* als toestand.

خَطّ, *trekken van lijnen of strepen; schrijven.* Met plur. خُطُوط en أَخْطَاط, *lijn; streep; schrift* (ook: wijze van schrijven, *hand*); خَطّ ٱلاِسْتِوَآء, *de evenachtslijn;* خَطِّي, *schrift* (ook: wijze van schrijven, *hand*).

خَطَا, *dwaling, misslag, vergissing; zonde.*

خِطَاب, *aanspreken, toespreken; noemen van iemand met een' naam; aanspraak, toespraak.*

خِطَار plur. van خَطَر.

خُطَب plur. van خُطْبَة.

خُطَبَا plur. van خَاطِب.

خُطْبَة (mal. choeṭbah), *het houden eener redevoering,* خُطْبَة, *van den preekstoel.* Met plur. خُطَب, *redevoering van den preekstoel,* waarbij God geprezen, Moeham-

mad en zijne nakomelingen gezegend en voor den regeerenden vorst gebeden opgezonden worden.

خَطْر (mal. chaṭar), *overweging; nadenken; gedachte; achting, die iemand geniet.*

خَطَر, *gevaar; risico.* Met plur. أَخْطَار en خُطُر, *inzet bij wedrennen; wat wisselvallig is; adel; roem; waardigheid.*

خُطُر plur. van خَطَر.

خَطّن z. خَطّ.

خُطُوط plur. van خَطّ.

خَطِيب; *wie de redevoering* خُطْبَة *op eene sierlijke wijze houdt.*

* خَطِيفَة, katifa, batav., *tapijt.* — [B.].

خُفّ, plur. خِفَاف, *halve laars; laarsje.*

خِفَاف I. plur. van خَفِيف.

II., plur. van خُفّ.

خُفَر plur. van خَفِير.

خَفْض (mal. chafadl), *lager maken; nederdrukken; vernederen* (den hoogmoed van iemand fnuiken); een meisje *besnijden; nederdrukking;* in de gramm.: *genitief;* **męngchafadlkęn** en **męngęchafadlkęn,** *lager maken; nederdrukken; vernederen;* een meisje *besnijden;* in de gramm.: *in den genitief zetten.*

خَفِيّ, *verborgen; — verborgenheid.*

خَفِيَّان, *de twee verborgenheden eener vrouw,* d. z. *de stem en de voetzoolen.*

خَفِير, plur. خُفَرَاء, *beschermend, verdedigend; beschermer, verdediger.*

خَفِيف, plur. خِفَاف, *licht* (van gewicht, waardigheid of zeden).

خَلَاشِي en خَلَاصِي, pers., *zeeman; schepeling; matroos; opvarende.* — De mal. gebruiken het meest خلاصي.

خَلَاص, *bevrijding; vrijheid; heil; welstand; gelukzaligheid.*

خُلَاصَة en خَلَاصَة, *het fijne van iets; eerste kwaliteit; quintessens; substantie.*

خَلَاصِي z. خَلَاشِي.

خِلَاف, *in gevoelen verschillen; oproer maken; tegenspraak; tegenwerking; verzet.* In 't mal. ook nog: *vergrijp; overtreding; misslag; vergissing; dwaling, achteloosheid* (z. sīlap); sātoe bāpạ dān īboe ītoe chilāf, *van één vader, doch van verschil-*

lende moeders; **mengchilāfkęn,** *zich aan* chilāf *schuldig maken ten opzichte van* iets.

خَلَاَفَة (mal. chilāfah), *achter zijn; de opvolger zijn van iemand; opvolging; plaatsvervanging; stadhouderschap; kalifaat; heerschappij; regeering; het rijk.*

خَلَاَق, *het toonen van eene goede inborst jegens iemand; een vol deel van geluk; gelukzaligheid.*

خَلَّاق, *wel scheppend wel vormend; schepper bij uitnemendheid,* d. i. *God.*

خُلَّان plur. van خَلِيل.

خَلَاَيِف plur. van خَلِيفَة.

خَلَاَيِق plur. van خَلِيقَة; z. kęlājaķ.

خَلَّة (mal. challah), *gat, spleet, reet, barst; opening; leemte; hiatus; ledige plaats door den dood van iemand.*

خُلَّة (mal. choellah), naam eener plant van zoeten smaak, die den kameelen tot voeder dient.

خُلْد (mal. choeloed), *voortdurendheid; eeuwigheid; eeuwig leven; paradijs.*

خُلَّاص plur. van خَالِص.

خُلْع (mal. choeloe'), *het ontslag geven aan eene vrouw, op haar verzoek,* vergezeld van een geschenk, waardoor zij alle rechten op het huwelijksgeschenk of andere huwelijksvoorwaarden verliest, die aan haar blijven, als de verstoting de vrije wil van den man is; *zoodanige echtscheiding.*

خُلْعَة (mal. choel'ah), *echtscheiding, op verzoek der vrouw,* waardoor de vrouw alle rechten op het huwelijksgeschenk of andere huwelijksvoorwaarden verliest, die aan haar blijven, als de echtscheiding de verkiezing van den man is. Heeft de vrouw het huwelijksgeschenk reeds ontvangen, dan moet zij het teruggeven.

خِلْعَة (mal. chil'ah), *kleed; eerekleed, waarmede iemand begiftigd is; staatsiekleed, galakleed; het best gedeelte van iemands goederen.*

خَلَف, plur. أَخْلَاف, wie na een' ander komt: *nakomeling; opvolger; nakomelingschap.*

خُلَفَا plur. van خَلِيفَة.

خَلْفَة (mal. chalfah), *iemand als zijn vervanger stellen.*

خَلْق (mal. chalaķ), *voortbrengen; scheppen* [alleen van God]; *voortbrenging;*

schepping; coll., *het geschapene; de schepping; de menschen.*

خُلُق (mal. choeloeḳ), plur. أَخْلَاق, *wat aangeboren is, natuurlijke eigenschap, ingeschapen aard; natuur, inborst* voorn. *goede; dapperheid; nauwgezetheid.* De plur. is een algemeene naam voor zedelijke boeken.

خَلَق plur. van خَلْقَة.

خَلْقَة (mal. chalḳah), *uiterlijke, van de natuur ontvangen, gedaante; het uiterlijk.*

خُلْقَة (mal. choelḳah), *effenheid der oppervlakte van iets.*

خِلْقَة (mal. chilḳah), plur. خِلَق, *natuurlijke eigenschap; karakter.*

خُلْقِيّ (mal. choelḳi), *aangeboren; van natuur eigen.* — z. خُلُق.

خَلَل plur. van خَلَّة.

خُلُوّ (mal. choelœ), *uitlaching; bespotting.*

خَلْوَة (mal. chalwah), *het zich met iemand op eene afgezonderde plaats bevinden; het zich met iemand wegbegeven om hem in 't geheim te spreken; het particuliere audientie verleenen.* Met plur. خَلَوَات, *plaats, waar iemand alleen is; vertrek om zich af te zonderen; geheim kabinet;* **berchalwah,** *zich op eene afgezonderde plaats bevinden; afgezonderd zijn.*

خُلُوف, van iemand die vast *uit den adem stinken;* van spijzen *bedorven zijn, zoodat de reuk of smaak er van veranderd is.*

خَلُوق, soort van reukwerk, waarin safraan het voornaamste is.

خَلِيّ (mal. chalī), plur. خَلِيُّون en أَخْلِيَا, *bevrijd; vrij; vrij van zorgen in droefheid.*

خَلِيفَة (mal. chalīfah), plur. خُلَفَا en خَلَائِف, *opvolger; plaatsbekleeder* [inz. van Moehammad]; *kalif; heerscher.*

خَلِيقَة (mal. chalīḳah), plur. خَلَائِق, *natuur; aangeboren eigenschap; karakter, inborst; het geschapene; schepsel; de menschen; de dieren; schepper.*

خَلِيل, plur. خُلَّان en أَخِلَّا, *hartelijk en oprecht vriend; boezemvriend; minnaar eener vrouw;* خَلِيلُ ٱللّٰه, *vriend van God, een bijnaam van Abraham;* alchalīl, *de vriend* (van God) *bij uitnemendheid,* d. i. *Abraham.*

خِمَار, plur. خُمُر, خُمْر en أَخْمِرَة, *al wat verbergt en aan het gezicht onttrekt; sluier.*

خُمَاس, خُمَاس en خُمَاس, *telkens vijf; vijf aan vijf.*

خُمَاسِيّ (mal. choemāsi), *uit vijf bestaand;* in de gramm.: van een woord *uit vijf letters bestaande; vijfletterig;* van een jong mensch *vijf spannen hoog; vijfletterig woord; jong mensch van vijf spannen.* — z. خَمْسَة.

خمب **choembạ** en **koembạ** — skr. koembha—, *pot; waterpot,* versierd met kokosbladeren, die, bij bruiloftsoptochten, het badwater voor bruid en bruidegom inhoudt en in statie rondgedragen wordt; *de versiering van kokosbladeren; de twee verhevenheden op het voorhoofd van den olifant enz.*

خَمْر (mal. chamar), *het in gisting brengen; het in gisting gebrachte; bedwelmende drank; wijn.*

خُمْر (mal. choemoer) en خُمُر plur. van خِمَار.

خَمْس (mal. chamas), fem. van خَمْسَة.

خُمْس (mal. choemoes) en خُمُس, num., *vijfde; vijfde gedeelte.*

خَمْسَة (mal. chamsah), *vijf; getal vijf; getal van vijf; vijftal,* خَمْسَة خَمْسَة, *telkens vijf; vijf aan vijf.*

خُمْسِيّ, *tot vijf betrekking hebbend.*

خَمِير, *gest; zuurdeeg; het gegeste.*

خِمِّير, *onophoudelijk wijn drinkend; wijndrinker; dronkaard.*

خَمِيس, plur. أَخْمِسَا en أَخْمِسَة, *vijfde gedeelte; vijfde; wat uit vijf deelen bestaat;* يَوْمُ ٱلْخَمِيس, *de vijfde dag der week: donderdag;* ook: hāri ch.; mālam ch., *de nacht van woensdag op donderdag;* alchamīs, het leger, omdat dit uit vijf deelen bestaat: قَلْب, *het centrum,* مَيْمَنَة, *den rechtervleugel,* مَيْسَرَة *den linkervleugel,* مُقَدَّمَة, *de voorhoede en* سَاقَة, *de achterhoede.*

خَنَاث plur. van خُنْثَي.

خَنَاثِي plur. van خُنْثَي.

خُنْثَي, plur. خَنَاث en خَنَاثِي, *tweeslachtig wezen; hermaphrodiet; geene geslachtsdeelen hebbende.*

خَنْجَر, *mes; groot mes; dolk,* voorn. *kromme.*

خند **chandạ** (kawi kańda: kadga? T.), alle blanke wapenen, die men in den gordel en niet aan eene koppel draagt.

خَنْدِي, *dolk; pook.* — z. chandạ.

خَوَاتِم plur. van خَاتَم.

خَوَار, pers., *verachtelijk.*

خَوَارِج plur. van خَارِجِيّ.

خَوَارِي en خَارِي, pers., *slechtheid; verworpenheid; gemeenheid; geringschatting; verachting; berisping; schande.*

خَوَاطِر plur. van خَاطِر.

خَوَّان, *bedrieger; verrader.*

خَوْجَكَان, naam van een' geleerden sjaich in Boecharije.

خوجه **chōdjah** en **kōdjah** — pers. خَوَاجَه —, *titel*, dien de mal. gew. aan hindostaansche kooplieden geven; *hindostaansch koopman; Mohammedaan van Hindostan.*

خُورِي, pers., *zekere geweven stof.*

خَوش, pers., *mooi; fraai; sierlijk; goed; aangenaam; blijde; vrolijk.*

خَوشي, pers., *schoonheid; sierlijkheid; deugdzaamheid; vrolijkheid; welbehagen.*

خُوُل plur. van خَال.

خُوَّل plur. van خَال.

خُؤُولَة (mal. chœoelah) plur. van خَال (*oom van moeders kant.*).

خِيَار I. — plur. van خَيِّر.

II., *keus* (het kiezen); *macht, te kiezen; menigte, waaruit gekozen wordt; wat gekozen is; keus; best gedeelte.*

خَيَال, plur. أَخْيِلَة, *schijnbeeld; visioen; schrikbeeld; vogelschrik.*

خَيَال, *verbeelding; inbeelding; voorstelling; fantasie; zinsbedrog; zinsbegoocheling.*

خَيَالِيّ (mal. chajāli), *ingebeeld; vermeend; fantastisch; denkbeeldig; hersenschimmig; bedwelmd; halfdronken; dommelig; ingebeelde* enz.

خِيَام plur. van خَيْمَة.

خِيَانَة, *bedrog; schending van het vertrouwen; verbreking van een verbond; verbreking eener belofte; ontrouw; verraad.*

خَيْر, plur. خِيَار, أَخْيَار en أَخَايِر, *goed* (niet boos); *eerbaar; goed; voortreffelijk;* ook als compar. en sup., in stede van أَخْيَر, *goede enz.*

خَيِّر, *goed* (niet boos); *voortreffelijk; goede* enz.; اَلْخَيِّرَة, *de goede* (stad) bij uitnemendheid, d. i. *Madinah.*

خَيْرَات plur. van خَيْرَة.

خَيْرَة, fem. van خَيْر —. Met plur. خَيْرَات, *goede handeling; iets goeds; puik.*

خَيِّرَة (mal. chajirah), fem. van خَيِّر.

خيك **chīk**, pers., *lederen zak, ter berging van honig, water en dergelijke.*

خَيْل, coll. plur. خُيُول en أَخْيَال, *paarden; cavallerie*, خَيْلُ ٱلْبَرِيد, *koerierpaard.*

* **خيلڤ**, **hīlap**, **kīlap**, batav., *onnadenkend.* — [B.]. — Verb. van خِلَاف.

خِيَم, خيم en خِيَم, plur. van خَيْمَة.

خَيْمَات plur. van خَيْمَة.

خَيْمَة (mal. chaimah), plur. خِيَم, خيام, جِيم en خيمات, *elke ronde woning, die door drie of vier stutten geschraagd wordt; tent; hut van boomtakken.*

خُيُول plur. van خَيْل.

د

د, de letter دال dāl, 8e letter van het arabisch en maleisch, en 9e van het door Marsden veranderd maleisch alphabet, hebbende de waarde van de nederl. d.; als getalletter z. ابجد; in geschriften van godsdienstigen aard eene schriftverk. van دنيا; *naam van het* 5e (دَ أَوَّل) *en* 8e (دَ آخِر), *jaar* van den achtjarigen cyclus.

د I. **di** — verk. van **ādi** in **dipāti**, in plaats van ādipāti, enz.

II., praep., ter aanwijzing der plaats, waar zich iets bevindt, *te; op; in.*

III., praefix, ter vorming van een passief.

داب, **hāwạ-dābạ**, *lucht, waardoor zich het bestaan van iets te kennen geeft,* met versch.; waktoe ītoe hāwạ dabānjạ pōn bẹlom ādạ, *toen was er zelfs nog geen het minste idee van hem.*

دَأْب I., *aandrijving* van een lastdier, *wegjaging; verwijdering.*

II. en دَأَب, *aanwending van vlijt en ijver, inspanning.*

دَابَّة (mal. dābbah), plur. دَوَاب, *al wat over de aarde heengaat, dier; lastdier, trekdier; lastpaard, trekpaard;* دَابَّةُ ٱلْأَرْض, *het dier der aarde*, zijnde het dier, dat bij de komst van den Antichrist zal verschijnen en den staf van Mozes en het zegel van Salomo zal dragen.

دابس **dāboes** — pers. دَبُوس (*strijdknods met ijzeren knop*), دَبُّوس (*strijdknods; ijzeren moker*) —, *puntig ijzer met een' grooten knop*, waarmede men zich zelven of anderen die zich daartoe willen leenen, wonden toebrengt, die dan door tooverkunst onmiddelijk weder genezen worden; die magische kunst zelve (vgl. soend. dęboes en gędęboes, T.); maïn d., of **męndāboes**, *zoodanige vertooningen met de* dāboes *maken*.

* دابغ **dāboeng**, *vijlen* (nam. de tanden). — [L. bew.].

* داتت I. **dātoe**, *gordel*. — [L.].

* II., batav., *afgestorvene*. — [H.].

* داتي **dāti**, *wie heerediensten verricht*. — [L.]; *heeredienst*, verplichte dienst zonder betaling; *belasting*, *opbrengst*. — [L. bew.].

داتر **dātar**, *effen; gelijk;* **męndātar**, *afloopen* (overal bezoeken), bv. een land, eene stad, een bosch.

داتغ **dātang**, *komen*, *aankomen; gebeuren;* **męndātangkęn**, *bezorgen; met* iets *voor den dag komen* (voor den dag brengen); **męndátāngi**, *bij* iemand of iets *komen; bezoeken; opzoeken* met een vijandig oogmerk; *aangrijpen* in een verblijf, bv. den vijand in eene stelling; *overvallen;* **bęrdātang**, *naderen; toetreden;* — dātang kan soms vertaald worden door onze praep. *tot* (z. tang II.); ḥoerœf d., *bijkomende partikelen*, d. i. in 't mal. de affixen (prae-, suf- of infixen), ook wel ḥoerœf tambāhan — z. زِوَآيَد; **kędátāngan**, *overvallen*, *bezocht;* k. gīlą, *door gekheid overvallen worden*, *een' gekken aanval krijgen; komst*, *aankomst;* sęlāmat k., *welkomgroet;* męlâwāti k., *de aankomst* van iemand *met een belangstellingsbezoek behandelen* d. i. iemand bij zijne aankomst met belangstelling bezoeken.

داتغ **dātoeng** (troeteltaal) — wijz. van دَاتُوْ —, *grootvader; grootmoeder; grootje*, *oudje* [als aanspreekwoord]. — vgl. tjœtjoeng, waaruit blijkt dat hier even als bij 't bat. aan een vocatief te denken is (T.).

داتق **dātoḳ**, meer gebr. دَاتُوْ.

داتو **dātô**, *grootvader; grootmoeder;* aanspreekwoord jegens oude lieden, goden, natuurkrachten, geesten, toovenaars; *grootje*, *bes;* titel voor opperhoofden of hooge ambtenaren. — De Mal. noemt in de wandeling tot eene niet te bepalen grens, wijder in vorstelijke familien dan bij den gemeenen man, aldus ook iedereen, die twee graden dichter dan een ander, of diens echtgenoot, bij een' gemeenschappelijken oorsprong is; d. bęndahārą, titel van den eersten staatsdienaar, die steeds van vorstelijken bloede is; d. tęmmęnggoeng,

titel van den tweeden enz.; d. nēneḳ *voorvaderen, voorouders.*

داتي **dātija** [in ḥik. en poëzie] — skr. daitya — *demon; reus.*

* داجق, (ajam) męndęradjak piring mangkok, batav., *komt zoo maar op de borden aanvliegen; loopt er zoo maar over heen,* van een haan, bv. die een hen achter na zit. — [H.]; vgl. jav. drodjog S.

داچڠ **datjing**, *unster; snelbalans.* — z. narātja. — en داچين, batav., *weegstok.* — [B.].

داچين, z. onder dātjing.

داخل, *inwendig; binnenst.*

دادا **dāda**, *borst; centrum* eener slagorde; **męndāda**, *de borst bieden aan* iets; *aanrukken tegen* iets (z. dādah I.); *de borsten ontbloot hebben;* d. hājam (*kippeborst*), *borstharnas;* d. līpan, naam eener soort van geneeskrachtig gras; d. tœmą, (*borst van eene kleederluis van dien naam*), *geringe verhevenheid naar het midden toe* van sommige voorwerpen, zooals bv. van het blad eener pagaai, sommige krissen; **bęrdādadādāān**, *man tegen man vechten.*

دادو I. **dādoe** — port. dado — *dobbelsteen.*

II., *lichtrood;* **męndādoe**, *lichtrood worden.*

دادر I. **dādar**, soort van *dunne koek; pannekoek; struif;* **męndādar**, *tot eene* dādar *maken,* bv. eieren; *behandelen als eene* dādar, vloeibare deeg van welke men namelijk bij het bakken in de pan in de rondte laat loopen, d. i. *ronddeelen; gewone liefdegiften geven,* inz. op gezette tijden, bv. op het feest na de vasten (vgl. jav., T.).

* II., **męndadarin**, batav. (bal.), *voor den dag komen* v. d. maan. — [T.].

* III., jav., *toetsen; beproeven.* — [R.].

دادوڠ I. **dādoeng**, soort van *vrolijk gezang* der ra'ijah; **męndādoeng**, *vrolijk zingen; vrolijk bezingen.* — z. dondang en dęndang.

* II., batav. (soend.), *leiband* van rotting of waroetouw, om den nek van karbouwen geslagen. — z. kalœhan. — [B.].

* دادوڠ **dadòng**, batav. (bal., *grootmoeder*), *bet-over-grootvader* of — *moeder?* — [T.].

دادڤ **dādap**, soort van *schild,* van koper of leder. — z. dęddap II. (T.).

دادق I., **męndādaḳ**, *hevig braken,* ook zonder dat er iets uitkomt; **kędādaḳ**, *gedwongen zijn hevig te braken* enz.; *door hevige braking overvallen zijn* (z. onder tjękek, T.).

* II., batav., *zich uitsloven, in de weer zijn.* — [B.].

داداڠق, mȩndādoeķ, *zonder noodzakelijkheid bedelen;* **pȩndādoeķ,** *bedelaar zonder noodzakelijkheid;* **pȩrdādœkan,** *gebedel zonder noodzakelijkheid.*

داده I. — wellicht eene wijziging van dādạ — **mȩndādah,** *het hoofd bieden aan* iets, bv. den storm, den vijand; *worstelen tegen* iets.

II. **dādah,** *toebereid geneesmiddel; allerhande toiletartikelen* (z. obat); bȩrbālik d., zegt men van eene vrouw, die door het aanwenden van de noodige geneesmiddelen weder zog krijgt; **pȩdādah,** *bak, schotel, kistje* en dergelijke voor dādah. — z. tjȩrakin.

داده **dādeh** — skr. dadhi —, *gestremde melk* (met room, wrongel en wei); inz. *wrongel; het vette of roomachtig gedeelte* van vethoudende zelfstandigheden (uitgezonderd melk), zooals bv. de kokosmelk (santan), dat zich na verloop van een' zekeren tijd op de oppervlakte vertoont; *roomachtig beleg-sel* op sommig gebak; d. kȩring, *kaas;* kȩpālạ d., *room van gestremde melk;* kāki d., *wat beneden den room is* (wrongel en wei): pȩrkat d., *lijm van wrongel,* die zeer sterk kleeft.

دار **I. dāra** — skr. dāra, *getrouwde vrouw* (zeer te betwijfelen blijkens 't oud-jav. rạra, dat dezelfde beteekenis heeft als 't mal. woord, T.), — *maagd, jonge dochter* (bal. daạ, T.); *jonge spruit* van planten; ānaķ d., *huwbare jonge maagd* (men.: *bruid,* T.); d. kȩtjil, *aankomend meisje;* hīlang dārānjạ, *zij is haar maagddom kwijt;* dārạ dang, *hofjuffer van goede familie;* **pȩrdārāān,** *maagdelijke staat; de gezamenlijke maagden,* inz. aan een hof. — * **dȩdara,** batav., *jonge dieren van 't vrouwelijk geslacht.* — [B.].

* II., bœroeng d., batav. (uit 't jav., T.), *de huisduif.*

دَار, plur. دُور, دِيَار, أَدْؤُر, أَدْوُر, آدُر, دِيرَان, دُورَان, دِيَارَات, دِيَارَة, دُورَات, أَدْوِرَة en أَدْوَار, *plaats, waar verscheidene woningen zijn; bewoonde plaats; woning, huis, verblijf; voorhof; gewest.*

* دار **dāri,** batav., *garnalen vangen* met een net. — [B.].

دار, **dāroe-2,** minder gebr. dēwạdāroe — skr. dāroe (*timmerhout;* naam van een' pijnboom) — naam van een' boom, die een goed en welriekend timmerhout levert, dat ook bij eene soort van wierook gebruikt wordt.

داراب, pers., *Darius.*

دَارَايَا plur. van دَرِيَّة.

دارت **dārat,** *land,* in tegenoverstelling van water of lucht; *de wal, oever;*

binnenland, van de zee of eene rivier afgelegen streken; **mẹndārat**, van een vaartuig *naar den wal toe houden; naar binnen* (van de zee of eene rivier af) *houden; over land gaan;* **dárātan**, *wal, vastegrond;* **pẹndārat**, *touw of dergelijke, waarmede* iets, dat in het water is, *aan den wal vastgemaakt wordt;* tījang p., *meerpaal.*

دَارْچِين z. دارچيني.

دَارْچِينِي en دَارْصِينِي, bij smtr. ook دارچين en دَارْصِين — pers. (het 2e. ook ar.), smst. van دار, *boom, hout,* en چِينِي of صِينِي, *chineesch —, chineesch hout,* d. i. *kaneel.*

دَارْصِين z. دارچيني.

دَارْصِينِي z. دَارْچِينِي.

*دارغ, **pẹndaringan**, batav. (jav. padaringan, T.), *iets waarin men ontbolsterde rijst bewaart.* — [H.].

داره **dārah**, *bloed; bloedverwant;* d. pẹngīring bœdak, *bloed, dat na de nageboorte te voorschijn komt;* dāging d., *bloedverwant,* met versterking van de uitdrukking; mākan d., *zijn bloed vreten* van kwaadheid; **mẹndārah**, *met veel moeite en zorg* iets *trachten te verkrijgen; bloedrijk zijn;* **bẹrdārah**, *bloeden;* **pẹndārah**, naam van een' *zoutwater-visch, die bijzonder bloedrijk is;* naam van een' *boom, met roode gom,* en hout, waarvan krisscheden gemaakt worden; **sẹdārah**, *van hetzelfde bloed; bloedverwant.* Wordt veelal door sẹdāging ter versterking voorafgegaan.

*داري **dārai**, *impotent.* — [C.].

دَارِيّ I. (mal. dārī), *zich te huis houdend; op zijn gemak en lekker levend.*

II., *van de stad* Dārīn; *inwoner van* Dārīn; *welriekend; koopman in reukwerken en specerijen.*

دَارِينْ, (lees: دَارَيْن, T.) — dual. van دَار—, alleen in حَيٌّ فِي ٱلدَّارَيْن, *wat in twee woningen leeft,* d. i. *amphibie.*

دَارِين, *naam eener havenstad* in het landschap Bohrain, waar de indische reukwerken en specerijen aangebracht worden.

دَارِيُوشْ (Tadj. Sal.), دَارِيُّوش, دَرِيُّوس en دَرِيُّوش, *Darius.*

داسر I. **dāsar**, *grondkleur, grondverf, natuurlijke eigenschap; geaardheid, karakter.*

*II., batav. (jav., T.), *vloer; omdat; door; dat komt er van; dat is omdat;* **pẹndasaran**, **pẹnasaran**, *teleurgesteld worden; rouwkoop hebben.* — [B.].

*داسن **dāsoen**, men. (skr. laçoena), soort van *witte uien* (bat., mak. en boeg. lasoena, T.).

*داغق, **męndangak**, batav., *het hoofd achterover houden.* — [B.].

داغق, **męndāngok**, *met de kin op* iets, bv. den voorarm, *leunen en vóór zich staren.*

*داغل **dangol**, batav. (bal. dangoel, T.), *een tros* vruchten van den arèn-boom (tandan van een pisang-boom). — [H.].

داغو **dāngau**, *tijdelijke loods in een rijstveld*, ter berging van de padi, voor dat zij naar huis gebracht wordt.

داغي I. **dāngai**, *soort* van *versnapering*, van meel en suiker, in kleine vormen gebrand

* II., w. sum., een stopwoordje dat veelal achter aan den zin komt; apa itoe dangei, *wat is dat toch.* Men kan het soms als *vriend* of *vriendin* vertalen, het heeft eigenlijk veel overeenkomst met 't brabandsche „*zullen* of *zulle*". — [N.].

داڤ **dāpą**, *slaaf*, als gift van den bruidegom aan de bruid.

داڤت **dāpat**, *verkrijgen, krijgen, in zijne macht bekomen; vinden, bevinden, uitvinden; betrappen;* **męndāpat**, *verkrijgen* enz.; d. ditjáhārī, *kan gezocht worden;* tijādą d. of تاأد, *het kan niet;* tijādą d. tijādą of تاد تياد, *het kan niet niet* d. i. *het is noodzakelijk, het moet; het tegendeel is onmogelijk; het kan niet missen; het is buiten twijfel.* — *dāpat tijādą, singap., niet aan te bevelen verk. van 't voorgaande, — **męndāpatkęn**, *naar* of *bij* iemand *gaan;* **kędápātan**, *verkrijgbaar* enz. *zijn;* **pęndāpat**, wie verkrijgt enz.; *bevinding; gevoelen;* **pęndápātan**, *verkrijging; bevinding; uitvinding; betrapping; gevoelen;* **sędāpat**, *naar vermogen;* **sędāpat-2**, *naar best vermogen; zooveel mogelijk.*

داڤور **dāpoer**, *stookplaats; kookplaats; haard; keuken; kombuis; oven;* d. sœsoe, d. dādą of pœsoe-2, *streek vlak onder de borsten.*

داڤن **dāpan** (batav. dępan, T.) — verk. van ádāpan op hádāpan, doch gew. niet anders dan met de praep. di, didāpan, *aan de voorzijde; vóór:* Bij het spellen wordt dit didāpan weder tot dāpan verkort, bv. kāf dāpan koe.

داك **dākạ**, *plank, waarmede de* لحد, *gesloten wordt.* — z. دكّة; męngārak d., *zijne* dāka *ronddragen*, d. i. *willen sterven* van oude lieden, die niet willen deugen, als eene soort van vloek.

داك **dākoe**, — euph. wijz. van ākoe — moet gebruikt worden na de praepositie ākan; kan gebruikt worden na eene n of h; ākan d.; męndāpatkęn d. en

mȩndāpatkȩn ākoe; mȩnjȩmbah d. en mȩnjȩmbah ākoe.

داكي I. **dāki,** *smeerachtige afscheiding der huid,* waaraan zich stof en andere onreinheden vastzetten en die door wrijving de huid loslaat; *huidsmeer; vuil onder de nagels;* d. kœdą, *paardestof.*

II., **mȩndāki,** *beklimmen, bestijgen* bergen en andere hellende vlakten.

داكر **dākar,** *zijne krachten overschattend; vermetel; roekeloos; krakeelig* (kan ook de uitspraak zijn van دكر, T.).

داكڤ, **mȩndākap,** *tegen zich drukken; tegen zijn borst drukken;* bȩrdākap dādą, *borst tegen borst gedrukt zijn;* b. tāngan, *de handen tegen elkander gedrukt hebben.*

داڬ, **mȩndāgą,** *bestrijden, de spits bieden aan.*

داڬو I. **dāgoe,** *kin.*

*II., batav., iemand *klappen geven met de hand.* — [H.].

داڬڠ I. **dāgang,** van menschen *vreemd, uitheemsch; buitenlandsch; vreemdeling, buitenlander,* inz. *vreemde* enz. *koopman;* ōrang d., *vreemd* enz. *mensch,* d. i. *vreemdeling* enz.; ānaķ d., hetzelfde; nāsi d., z. onder nāsi; **bȩrdāgang,** *zich als vreemde,* inz. als *vreemd* enz. koopman *voordoen; in* of *naar vreemde plaatsen koophandel drijven;* b. dīri, *zich naar den vreemde begeven;* b. lœwar, *buiten* (*de reede*), d. i. *naar welgevallen handel drijven;* mȩmākai b. l., *zich naar welgevallen kleeden,* inz. *voor den vorst verschijnende eene soort van sjerp* (sȩbai) *dragen boven den* bādjœ, hetgeen alleen aan den Bȩndahara en den Tȩmmȩnggoeng geoorloofd is; **mȩndāgangkȩn,** *tot een artikel van handel maken, handel drijven met* iets; **dágāngan,** *koopwaren;* **pȩrdágāngan,** *koophandel.*

*II., w. sum., **pendagang,** *draagstok* (*juk,* T.). — [N.].

داڬيڠ **dāging,** *vleesch,* zoowel van levende wezens als van sommige vruchten; van boomen *het hout;* van andere planten *het vleesch;* van geweven stoffen *het weefsel* (hoedanigheid, bv. los, vast); *bloedverwant;* d. dārah, z. dārah; d. bȩras bȩkkal, *muskel tusschen duim en voorsten vinger,* d. mȩnempel of mȩndātang, z. onder tempel; **bȩrdāging,** *vleezig zijn;* **sȩdāging,** *van hetzelfde vleesch, bloedverwant,* z. sȩdārah.

* داڬل **dāgal,** *dwingen; nopen; het onmogelijke willen.* — [R.].

* دالو I. **dāloe,** jav., *beursch; overrijp.* — [B.].

II., z. dālau;

دال, naam der letter د; van den vorm dier letter ook *gekromd.*

دالغ **dālang**, *regeerder van een poppenspel* (poen dālang, jav., in verhalen en gedichten dikwijls als 1ste pers. door den schrijver gebezigd, T.); *wie iets naar welgevallen regeert;* **mẹndālang**, *naar welgevallen regeeren.*

دالك **dālik** alleen in **dōlak-dālik**.

دالم **dālam**, *het binnen; binnenste; vorstelijk paleis; diep; diepzinnig, doorgrondend; diepgrondig;* bahāsạ d., *hoftaal, gekuischte taal;* bādjoe d., *binnen (onder) baadje;* pẹrkātāän d., *diepzinnig gezegde;* pẹmẹreksāän d., *doorgrondend onderzoek;* **didālam**, bij verk. dālam, *binnen; in;* **kẹdālam**, *naar binnen;* dari d., *van binnen;* d. pada ītoe, *intusschen, evenwel;* **pẹrdālāman**, *vorstelijk paleis.*

*دالمت **dālẹmtoe**, batav., *een etens- of provisie-kast* van hout; verbasterd voor het chin. toe: *kast;* vgl. gròbòk en dito van bamboe plus minus 4 voet hoog. — [H.]; vgl. jav. lamari toek (T.).

*دالو, **dẹdālan**, *vliegende witte mier.* — [L.]; 't bal. dẹdaloe (T.).

دالّه, *zijne tegenwoordigheid van geest verloren hebbend; zwak van geest; onnoozel.*

داله I. **dāleh**, *uitvlucht, voorwendsel;* **bẹrdāleh**, *voorwendsel gebruiken;* **mẹndālehkẹn**, *tot uitvlucht enz. maken.*

*II., *aanduiden; aanwrijven; berispen; beschuldigen; betichten* (bal. ndalih, *verdenken van iets, beschuldigen*, T.). — [L.].

دام **dāmi**, minder gebr. دَمْ, praep., *bij* (in eeden); d. alllah, *bij God* (دم is juist zeer in gebruik evenals سكّل, قد en andere vaak voorkomende woorden, waarin de lange klinkers kortheidshalve niet geschreven worden, terwijl دام in geschriften slechts bij uitzondering voorkomt, T.).

دامر **dāmar**, *hars, toorts, fakkel of licht van hars;* d. mātạ kœtjing, *doorschijnend soort van hars*, komende voornamelijk van de mẹrāwan; d. tīris (*druipende dāmartoorts*), *benaming van den ondersten gordel in het beneden-randversiersel eener* kāïn bātik, bestaande uit eene rei slangsgewijs naar beneden loopende lijnen, vergeleken bij de gesmolten hars, die van eenen brandenden toorts afdruipt; **mẹndāmar**, *hars inzamelen;* **pẹrdāmāran**, *plaats waar veel hars gevonden wordt.*

دَامِغَة, *hoofdwond*, die, *het hersenvlies doordringend*, de hersenen kwetst.

دامق **dāmaḳ**, *pijltje*, dat *uit eene blaaspijp* geblazen wordt.

دامل **dāmal**, van vaartuigen *slecht roeiend of zeilend; lui; slechte* (luie) *roeier of zeiler.*

دامن **dāman** — oorspr. vreemd —: kẹlat, I.

داني I. **dāmai**, *vrede; einde van een' twist; goede verstandhouding;* mẹnjŏrong d., *vredesvoorslagen doen;* nāsi d., z. onder nāsi; **mẹndāmai**, *vrede maken;* **bẹrdāmai**, van man en vrouw, wanneer de vrouw eene maagd is geweest en haren man den bijslaap heeft toegestaan; **mẹndāmaikẹn**, twee partijen *tot vrede* enz. *brengen, bevredigen, verzoenen;* **pẹndāmai**, *vredestichter; verzoener;* **pẹrdāmaijan**, *bevrediging, verzoening; vredestichting.*

* II., w. sum., beteekent ook hetzelfde als رامي. — [N.].

دامية (mal. dāmiah), *hoofdwond, waarbij* wel *bloed te voorschijn komt,* doch zonder dat het in droppels vloeit.

دان **dān** — smtr. van dẹngngan —, *en.*

دان **dāṇa**, skr. — *weldadig, liefdadig* (in hik. en poëzie).

دانر **dānoer**, stinkend *vocht,* dat *uit een dood lichaam* loopt.

* دانق **dānaḳ**, *glanzen, glad maken,* bv. linnen of papier (als er een kruisje vóór 't woord staat, bedoelt v. d. W. daarmeê, dat het woord niet te Riouw in zwang is, maar hier is vergeten de plaats en 't gezag waarnaar, T.).

* دانم **dānam**, *juk* der beesten. — [L.].

دانو **dānau**, *meer, poel; staand water* van eenige uitgestrektheid.

داني **dāne**, naam eener rivier en landstreek op de oostkust van Sumatra, zuidelijk van Kampar en behoorende onder Riouw.

* داني **dānai**, *verruild bloed; etter* (bat. dane: dānoer, T.). — [L.].

دانيال, *Daniël.*

* داوِ **dāwi**, iets *aannemen te doen, ondernemen.* — [L.].

داوت **dāwat**, verb. van دَوَاة.

داود en دَاوُود, *David.*

داودي en دَاوُودِيّ, *tot David betrekking hebbend.*

* داور I. **dāwar**, *dubbel.* — [L.].

* II., *winden, opwinden.* — z. دَوَار. — [R.].

* III., *aarden vuurteil* of *vuurpot.* — [R.].

* داؤق **dāoeḳ**, naam van een' boom, van welks vruchten men confituren maakt. — [L. bew.].

* داوق **dāwoeḳ**, batav. (uit 't jav., T.), *ijzerschimmel; schimmel* [paard]. — [B.].

داؤن **dāoen**, *blad; loof; plantje,* inz. *met breede bladeren* (z. roempoet);

kruid; groente; d. bœdi, *hart- of ruitvormige stukjes van geweven stoffen; papier of blik* (goud- zelden zilver-) waarmede de bovenrand van gordijnen of de randen van andere voorwerpen versierd wordt (vgl. onder بد, T.); d. pęlīta, *het schoteltje van eene lamp, waarin de olie en pit;* d. kœnjit (*de bladeren van de kœnjit*), *tot niets dienstig;* męndāoen kœnjit, *onnutte dingen verrichten; onnutte klap uitslaan;* d. bāroe (blad van den bāroe-boom), naam van een' eetbaren zoutwatervisch; d. lau z. onder anggęrik; d. kājoe, *blad of bladeren van een' boom;* męndāoen kājoe, de hoed. van de bladeren van een' boom vertoonen, d. i. *zich in menigte voordoen;* œlar d., naam eener kleine groene slang, waarmede de kinderen spelen; bālik d., z. onder kękkat; mākan sędāoen, *van één blad* (vroeger at men van een groot blad), d. i. *van één' schotel eten;* — *d. bęnang (vgl. onder bęnang, T.), naam eener plant — *rostellularia diffusa, justitia purpurea* —. — [R., C.]; d. bālik āngin, singap., geneeskrachtige plant, ter verdrijving van winden (vgl. onder bālik, waaruit blijkt, dat v. d. W. het iemand zeer lastig maakt, T.). — [K. (abd. sch. wdb.)]; **męndāoen**, *de hoed. van bladeren vertoonen;* **bęrdāoen**, *gebladerd zijn.*

داوُوْد z. داوُد.

دَاوُوْدِيّ z. دَاوُدِيّ.

داوي **dāwai**, *metaaldraad.*

داه **dāhi**, *voorhoofd*, d. lājar, *bovenvoornok van een vierkant zeil;* tāli d. l., op indische vaartuigen *loshangend eind touw aan de bovenvoornok*, om het zeil, wanneer het gerold is, te beslaan.

* داهر **dāhar** (veel fatsoenlijker dan mākan), batav. (soend. of jav.), *eten.* — [B.].

داهق I. **dāhak** of **kāhak**, *fluim; rochel; kwalster;* **bęrdāhak**, *kwalsteren* enz.

*II., batav., *hik.* — [B.].

داهم, **męndāham**, *kuchen*, ook als een teeken; **męndāhamkęn**, *kuchen tegen iemand, als ware het bekuchen; hemmen.*

داهن I. **dāhan**, *boomtak* (groot of klein): **męndāhan**, *takken krijgen.*

II., **pęndāhan**, *soort van werpspies.*

دَاهِيَة (mal. dāhijah), plur. دَوَاهِي, *moeielijk*, inz. *een ongelukkig geval; ongeluk; kwaad; tegenspoed; onheil.*

داي I. **dāja**, *list; kunstgreep; uitvlucht; bedrog;* d. dān oepāja, *hulpmiddelen, redmiddelen;* tīpoe d., *listen; bedriegerij;* **męndájākęn**, *bedriegen, verschalken, bedotten, foppen, om den tuin leiden;* ākoe didájākęnnja sęrātoes rœpīja, *ik ben door hem voor honderd gulden opgelicht;* **pęn-**

dāja, *bedrieger, verschalker, bedotter; fopper;* **perdàjāān**, *bedrog, verschalking; fopping; bedotting;* **sedāja**, *van dezelfde listen; aan één lijntje trekkend.*

II., in smst. met bārat en selātan, dient ter aanduiding der drie windstreken (verdeelingen) tusschen west en zuid; bārat d., *zuidwest;* bārat-2 d., *west zuidwest;* selātan d., *zuidzuidwest.*

داي, **mendājoe**, *murmelen*, zooals bv. de donder, geheel in de verte; *kreunen*, zooals bv. een klein kind, dat naar zijne moeder verlangt; *klagen*, bv. over het noodlot, over slechte bejegening.

دَايِرَات, plur. van دَايِرَة.

دَايِرَة (mal. dājirah), plur. دَوَايِر en دَايِرَات, *omvang; kring; cirkel; rond.;* in 't mal. voorn.: *omvang* van een gebied, *grondgebied;* دايره نصف ٱلنَّهار, *de middagcirkil; de middaglijn;* [meridiaan].

دايس **dājoes** en **dājœs**, verb. van ديوث.

دايڠ I. **dāing**, titel van een' edelman (ook -vrouw) op Celebes.

II., **mendāing**, *gedroogde visch; tot dāing maken;* d. belang, naam van een' eetbaren zoutwater-visch, die wormen in zijn buik heeft. — daing sepat, daing taroeboek (Bissj. daing: *visch of vleesch droogen;* vgl. dèng in jav. dèng-dèng, soend. dè-èng).— [T.].

دايڠ **dājang**, *meisje, dat de stonden nog niet gehad heeft; dienstdoende jonge dochter aan een hof, hofjuffer.* — De verk. jang, is op het eiland Banka een titel voor vrouwen uit den fatsoenlijksten stand = نجي. — **pendājang**, *dienstdoende jonge dochter aan een hof, hofjuffer.* — * soek., *hoer* (ook men. en bal., T.), die zoo geil is, dat zij de mannen door alle mogelijke middelen tot haren wil tracht te bekomen. — **pendájāngan**, *de vrouwelijke bedienden*, hetzij aan een hof, of personen van aanzien.

دايڠ **dājoeng**, *roeiriem*, die zijn steunpunt op het vaartuig heeft; **mendājoeng**, *roeien met een' roeiriem* enz. — z. kājoeh; d. gōlek, *rollende riem*, d. i. een losse riem, die zich in een' dol vrij heen en weder beweegt, zooals een gewone sloepsriem; d. gēbeng, riem, waarvan het blad op den steel vastgespijkerd is; d. tœdoeng belānga, *riem met een aan het einde bevestigd cirkelvormig blad*, bij het deksel van een' pot vergeleken, veelal op de boeg. vaartuigen gebruikelijk.

دايق **dājak**, algemeene benaming der oorspronkelijke bewoners van Borneo; *boschbewoner*, ver van de hoofdplaats.

دائيك **dāïk**, naam eener rivier op het eiland Lingga; naam eener aan die

rivier gelegen plaats, de residentie van den Sulten Lingga, Riouw en onderhoorigheden en zetel van een assistent-resident.

دايم **dājim**, *voortdurend; altijddurend; eeuwig, gedurig.*

دائن **dāïn** z. دَيْن.

دَايَة, pers., *min, voedstervrouw.*

* داڽ **dānjoe**, batav. (bal. danjoeh, T.), *drooge klapperbladeren.* — [B.].

دَبْ z. ędap.

دُبّ, plur. دِبَبَة en أَدْبَاب, *beer* (dier); *het gesternte* van dien naam; اَلدُّبّ ٱلْأَكْبَر, *de groote beer;* اَلدُّبّ ٱلْأَصْغَر, *de kleine beer.*

دُبَّا, coll., nom. un. دُبَّاءَة, *de kauwoerde, de pompoen.*

دُبَّاءَة z. دُبَّا.

دَبَابِيج plur. van دِبَاج.

دِبَاج en دِيبَاج, plur. دَيَابِيج en دَبَابِيج, *zijden stof met bloemen of loofwerk; brocade; kleed* daarvan; *voorrede* van een boek.

دِبَبَة (mal. dibabah) plur. van دُبّ.

دبت **dęboet**, interj. voor een geluid, zooals dat van een' scheet; zoodanig geluid; **męndęboet**, *'t geluid* dęboet *voortbrengen.*

دبر, **męndębar**, van het hart *popelen,* **pęndębar**, *hart* dat licht *popelt;* **pęr-dębāran**, *popeling.*

دبر **dęboer**, uitroepende nabootsing van een plompend geluid, als dat van een betrekkelijk groot lichaam, dat in 't water valt: *plomp,* zoodanig geluid; z. boer, tjęboer en lęboer; **męndęboer**, *'t geluid* dęboer *voortbrengen.* — * **dāboer**, w. sum., *het geruisch* der golven. — [N.].

دُبْر en دُبُر, plur أَدْبَار, *achterste gedeelte* van iets; *einde* van een bezigheid, zaak of een' tijd; *rug, achterste;* z. doeboer en djœboer.

دبرق z. دوبرق.

دَبَرْنُوس, volgens de ar. legende, naam van een' der zeven slapers. — z. كَهْف.

دبغ **dęboeng**, uitroepende nabootsing van een bulderend geluid, als bv. dat van grof geschut, de groote trom en dergelijke; zoodanig geluid; z. boeng en lęboeng; **męndęboeng**, *'t geluid* dęboeng, *voortbrengen.*

دبڤ **dębap**, uitroepende nabootsing van een dof kloppend geluid (doffer dan dębaḳ), als bv. dat van een boek, dat plat op den grond valt; zoodanig geluid; z. bap,

lębap en gęlębap. — **męndębap**, *'t geluid* dębap *voortbrengen.*

دبق **dębak**, uitroepende nabootsing van een dof, kloppend geluid (minder dof dan dębap en dęboek, doch doffer dan dębik), zooals bv. dat van een' slag met eene holle hand op een' vollen schouder; zoodanig geluid. — z. bak, lębak en gęlębak. — **męndębak**, *'t geluid* dębak *voortbrengen;* **dębak-dęboek**, met verscheidenheid (helderder en doffer).

دبق **dęboek**, uitroepende nabootsing van een dof, ploffend geluid (doffer dan dębak) zooals bv. dat van eene kokosnoot, die van den boom valt; zoodanig geluid. — z. boek, lęboek en gęlęboek. — **męndęboek**, *'t geluid* dęboek *voortbrengen.*

دبك **dębik**, uitroepende nabootsing van een dof kloppend geluid (minder dof dan dębak), zooals bv. dat van een' bundel papieren, die op den grond valt; zoodanig geluid; **męndębik**, *'t geluid* dębik *voortbrengen.*

* دبلي **doblé**, batav. (jav. doeblèh, T.), van de lippen *breed, dik, vol, dicht* (B.); bibirnja doblé — terbalik — *omgekruld.* — [H.].

دبو **dębœ** en **lębœ** (het tweede meer in schrift), *stof* (fijne deeltjes van lichamen); **berdębœ**, *stuiven.*

دبه **dębah**, verb. van ذبح; **męndębah**, *slachten;* **pęndębah**, *slachter;* **pęndębāhan**, *het slachten.*

دبه, **będęboeh**, batav., *gelijk in krachten, tegen elkander opgewogen*, van twee vechtende partijen. — [H.].

دبير, pers., *schrijver; secretaris; notaris.*

* دوت **dot** of **doet**, batav., *breken* van een touw. — [H.]; verkorting van 't jav. pędot? (T.).

دتس **datoes**, w. sum., een salvo uit geschut of klein geweer. — [N.].

* دجال **dadjāla**, *bestrijken.* — [R.].

دَجّال, *valsch, leugenachtig, bedriegelijk; valschaard, leugenaar, bedrieger;* اَلدَّجّال, *de valsche* bij uitnemendheid enz., d. i. *de Antichrist.*

دِجْلَة (mal. didjlah), *de rivier Tiger.*

دچّت, **męndęttjit**, *piepen*, zooals bv. jonge vogels, muizen en dergelijke. — z. tjit (en mantjit, T.) — sęrta lāloe kœtjing, tikoes pōn tīdå bęrdęttjit lāgi, *zoodra de kat voorbij gaat, piepen de muizen niet meer.*

دچر, **męndęttjoer**, *een geluid maken* als dat van een eenigszins dikke straal water, die uit de hoogte nedervalt. — z. tjoer.

دُخَلَا plur. van دَخِيل.

دَخَلَة, دُخْلَة en دِخْلَة, *grondslag; innerlijke gedachte; oogmerk; gedrag, handelwijs.*

دُخْن (mal. doechoen), *gierst.*

دُخُول, *het ingaan; het tot eene vrouw ingaan* (haar beslapen); *bijslaap; voltrekking van het huwelijk door den bijslaap: huwelijk; huwelijksviering, bruiloft.*

دَخِيل, plur. دُخَلَا, *inwendig; innerlijk: vertrouwd; gemeenzaam; intiem; bijzonder; mede van een geheim wetend; vertrouwd vriend; medeweter van een geheim; vreemdeling; indringeling; proseliet.*

ددّر **dẹddar,** van het lichaam *eenigszins ziekelijk warm,* zooals bij eene lichte koorts.

*دداراهن **dadarahan** = semporna. — [N.].

دّدس, **mẹndẹddas,** *een knetterend geluid maken,* zooals bv. dat van kleingeweervuur; *tegen* iemand *schreeuwen en gillen; aanhoudend manen;* **pẹndẹddas,** *wat een knetterend geluid maakt; wie aanhoudend maant;* **pẹndẹddāsan,** *aanhoudende maning.*

دّدق **I. dẹddap,** naam van een' boom — *erythrina* (Lin.) — waartegen men de sireh laat opklimmen (op de west-kust van Sum. ook de peperranken, T.).

II., soort van *schild.* — z. dādap (T.).

دذق **dẹdak,** *zemelen.*

*دذكن **dẹdẹgan,** batav. (bal. dẹgdẹgan, T.), *moer, droesem.* — [B.].

دّدو, **mẹndẹddau,** *huilende schreeuwen.*

دّده **dẹddah,** *open,* zooals bv. eene deur, een venster en dergelijke; *ongedekt,* zooals bv. een gerecht; **mẹndẹddah,** *openstaan; ongedekt zijn.*

دّدي **dẹddai,** *onregelmatige troep* menschen of dieren; **bẹrdẹddai,** *zich in onregelmatige troepen bevinden;* bẹrdjālan b., *zich in onregelmatige troepen voortbewegen.*

*در **dar,** batav., *geknal;* **dar, doer,** *paf, poef; gedurig ontploffen.* — [B.].

در **dari,** praep., ter aanwijzing der plaats, van waar iets komt: *van* (Engl. *from* niet *of,* T.); d. rœmah, *van het huis; van huis;* d. dālam, *van binnen;* d. māṇa, *van waar?:* d. sāna, *van daar;* d. pāḍa, = dari, *van af* (ter aanwijzing waar iets begint); *van* ter aanwijzing van hetgeen waaruit iets bestaat; *dan* ter aanwijzing van den vergrootenden trap; *in stede van;* d. pada rœmah, *van het huis: van huis; van af het huis;* d. p. intan, *van diamant* (hier

is het een arabisme door من, T.); d. p. bœwah-2-han, *bestaande uit vruchten;* lębbeh d. p. *meer dan;* bęsar d. p., of lębbeh bęsar d. p., *grooter dan;* męnīlik ōrang bęsar d. p. ōrang kętjil, *de grooten meer ontzien dan de geringen;* bęrōleh lāba dari padāmoe, *meer winst behalen dan gij;* d. p. męngādji pęrgīlah īja bęrmāïn-2, *in stede van te leeren, ging hij spelen.*

* در **dir**, *trotsch, hooghartig.* — [R.].

دُرّ, coll. (nom. un. دُرَّة), *paarlen.*

دَرْأ (mal. darâ), *voortstooting; terugstooting; terugdrijving; afwering.*

درا **dęrā**, verb. van دُرَّة; **męndęrą**, *tuchtigen, kastijden; geeselen.*

دِرَاب plur. van دَرْب.

دُرَّات plur. van دُرَّة.

دراج **dirādją** verk. van adirādją.

دراجق I. **dęrādjak**, verb. van عَبْدُ ٱلرَّزَّاق.

II., z. داجق.

دراجك **dęrādjik**, verb. van عَبْدُ ٱلرَّازِق.

* دراجه **darādjah**, *wie niets ontziet.* — [L.].

دُرَّاجَة, pers., *lang opperkleed*, met lange en wijde mouwen, dat de Persen aandoen, wanneer zij uitgaan.

دَرَارِيع plur. van دُرَّاعَة.

دراسب **dęrāsib**, verb. van عَبْدُ ٱلرَّشِيد.

دُرَّاعَة. (mal. doerrā'ah), plur. دَرَارِيع, *wollen opperkleed*, soort van hemd, van voren open en met eene rij knoopen.

درافر **doerāpar**, verb. van عَبْدُ ٱلْغَفَّار.

دُرَاق, *aarden waterkruik* met een oor, langen en dunnen hals en puntigen bodem, zoodat hij op een cirkel met poten moet geplaatst worden, waardoor het water koel blijft of wordt (z. dōrak).

دراكب **dęrākib** verb. van عَبْدُ ٱلرَّقِيب.

* دراكم **dęragęm**, batav. (uit 't jav., T.), van de kleur van een paard *donkerbruin, zwartbruin; kastanjebruin.*

درامن **dęrāman** verb. van عَبْدُ ٱلرَّحْمَان.

دران **dęrānạ** — skr. dhārana — *geduldig.*

دراني **doerāni** verb. van عَبْدُ ٱلْغَانِي.

* دراو **dęrāwạ**, jav. (goela drawa, T.), *stroop.* — [C.].

دراوب **dęrāoeb**, verb. van عَبْدُ ٱلرَّؤُوف.

دَرَاهِم plur. van دِرْهَم.

دَرَائِم **dẹrāïm**, verb. van عَبْدُ الرَّحِيم.

دَرْب (mal. darab), plur. دِرَاب, *groote straatpoort; groote poort; bergkloof; nauwe straat; straat; weg.*

*درب **dẹrẹb** (soend. en jav. dẹrẹp), batav., *padi snijden*, om daarvan een vijfde te krijgen. — [B.].

*درت **darti**, naam van een' vogel. — [R.].

درت, **mẹndẹroet**, *een dof, schrapend geluid maken*, zooals dat van een houtvijl, van een' stoel, die achteruitgeschoven wordt; van het hart *ineenkrimpen* door eene onvriendelijke bejegening.

دُرَّة (mal. doerrah), plur. دُرَر en دُرَّات, z. دُرّ.

دِرَّة (mal. dirah), plur. دِرَر, *geesel, ossepees; roede* om te slaan (z. dẹrạ).

دَرَج plur. van دَرَجَة.

درج **dẹrdjạ** (beleefde taal), *gelaat, aangezicht.*

دَرَجَات plur. van دَرَجَة.

درجان **doerdjānạ** — skr. doerdjana —, *slecht, boos; bedorven; laag; laaghartig; onedel; gemeen; boosdoener, booswicht.*

دَرَجَة (mal. daradjah), plur. دَرَج en دَرَجَات, *stap, tred; ladder, trap; astronomische graad;* $\frac{1}{360}$ van den omtrek; *rang; verdieping.*

درجي **dardjī** verb. van دَرْزِي.

دَرْدَار, *de olm.*

دُرَر plur. van دُرَّة.

دَرْزِي, pers., *kleedermaker;* mal.: dardjī (jav. gẹrdji, T.).

دَرْس (mal. daras), *het lezen* (een boek), *het doorlezen; het leeren* (discere, lernen), *het studeeren; het onderwijzen;* — z. dẹras.

دَرَس, plur. دُرُوس, *studie; leercursus.*

درس I. (verb. van دَرْس), **mẹndẹras**, *lezen* een boek, *doorlezen* (bij de Mal. inz. den koran, *hard op, in tegenwoordigheid van iemand, die dat lezen met den tekst vergelijkt*); *leeren* (discere, lernen), *studeeren.*

II., **dẹras**, van alle beweging, waaronder ook spreken, lezen, leeren *snel, ras, gezwind; sterk*; **mẹndẹras**, *snel* enz. *handelen;* **pẹndẹras**, wie snel enz. doet zijn; *pisdrijvend middel; toovermiddel, waardoor de slagen of stoten, die men doet snel en sterk worden;* **pẹndérāsan**, *plaats in eene rivier, waar* door

de eene of de andere oorzaak *een snelle stroom ontstaat* (stromschnelle).

III., uitroepende nabootsing van een ritselend geluid, zooals dat, voortgebracht, wanneer men met een piek door een' wand van boombladeren steekt (helderder dan dẹroes); zoodanig geluid. — z. ras. — **mẹndẹras**, (beter **bẹrdẹras**), *'t geluid* dẹras *voortbrengen.*

درس **dẹroes,** uitroeping = ras, doch doffer. — z. roes.

درس **dẹris** verb. van إدْرِيس.

* درڠ **dẹrẹng,** *hoog rood.* — [C.].

درع, plur. أدْرَاع, *vrouwenhemd.*

درڠ **dẹrang,** uitroepende nabootsing van een schel geluid, zooals dat van metalen bekkens, eene munt die op een' steen valt, een glas waartegen men met iets hards slaat (doffer den dẹring); zoodanig geluid.— z. rang en gẹndẹrang. — **mẹndẹrang,** *'t geluid* dẹrang *voortbrengen; klinken, rinkelen, rinkinken.*

درڠ **dẹring** = **dẹrang,** doch helderder.

* درڠك **droengkoe,** batav., *klappen geven met de hand.* — [H.].

درڤ **dẹrap,** uitroepende nabootsing van een krakend, knappend geluid, zooals dat van korte riemen, bij het roeien op het boord van het vaartuig nederkomende, van de vingerleden die men laat kraken, van potscherven waarop men trapt, van tabak die gekerfd wordt (helderder dan dẹroep); zoodanig geluid. — z. rap. — **mẹndẹrap,** *'t geluid* dẹrap *voortbrengen;* **dẹrap-dẹroep** met verscheidenheid (helderder en doffer).

* درڤ I. **dẹrẹp** (jav. kẹrẹp), *dicht bij; te zamen.* — [C.].

* II.: **dẹrẹb.**

درق **dẹrak,** uitroepende nabootsing van een krakend geluid (minder helder dan dẹrik), zooals dat van een' bamboes, in de lengte gespleten, eene houten hut, die ineenzakt (minder dof dan roek); zoodanig geluid. — z. rak en lẹrak; **mẹndẹrak,** *'t geluid* dẹrak *voortbrengen.*

درق **dẹroek** = **dẹrak,** maar doffer. — z. roek, rẹroek en lẹroek.

درك **dẹrik** of **lẹrik** (onder de ل is dit niet te vinden; ik heb het er geplaatst en naar dit dẹrik verwezen, T.), enz., uitroepende nabootsing van een krakend geluid (helderder dan dẹrak), zooals van linnen, dat gescheurd wordt; zoodanig geluid; **mẹndẹrik,** *'t geluid* dẹrik *voortbrengen* (men. bạ-dạrik, *kraken* van een brekend bord; bạ-dạrik-2, *knarsen* als de kiesen van een verwoede, T.).

*درڬام **dęrgāma** of **pitęna**, batav. (uit 't jav., T.), *laster*. — [B.]; *bedrog*, *bedriegerij*. — [R.].

*درڬايو **dęrgajoe**, — z. درڬهايو.

دَرْڬَاهْ en دَرْكَهْ, pers., *hof of paleis* van een' vorst.

*درڬهاي **dargahājoe**, skr. dîrghājoe (lang leven), *voorspoed; geluk, goede uitslag, goed geluk*. — [C.]; ook gęrgajoe.

درم **dęrmą** — skr. dharmma — *aalmoes, liefdegift; milddadigheid; goedheid; goedertierenheid, barmhartigheid;* **męndęrmākęn**, iets *als aalmoes enz. geven;* **dęrmāwan** en **dęrmawān** — skr. dharmmawān, — *milddadig, goedertieren, barmhartig*.

درم I. **dęram**, uitroepende nabootsing van een brommend geluid, als dat van een' tijger, een' hond; van gekraak, helderder dan roem, zooals bv. dat van een pelotonvuur (w. sum. *een salvo*, N.) of van een instortend huis; zoodanig geluid. — z. ram en lęram, **męndęram**, *'t geluid* dęram *voortbrengen; brommen, knorren, grommen; kraken*. Men zegt niet rœmah męndęram, maar bęrdęram.

II., **dęram-2**, soort van versnapering.

درم **dęroem**, uitroepende nabootsing van een bulderend geluid, doffer dan dęram, zooals dat van het vuur van meer dan een stuk geschut tegelijk; van een dof, ploffend geluid, zooals dat van een zwaar voorwerp, dat in een weergalmend vertrek op den grond valt (men. bą-dąroem-2, *kraken* als gevelde boomen, T.), zoodanig geluid; **męndęroem**, *'t geluid* dęroem *voortbrengen*.

درماڬ **dęrmāga**, batav. (soend. dramaga, T.), *breed pad; kaaimuur*. — [B.]; *zeehoofd*. — [R.].

درماون en درموان — z. onder dęrma.

درمڠ **dęręmoeng**, boom, met slecht hout en kleine groene zoetachtige wrange vruchten.

*درمن **dęrmen**, batav. (uit 't jav., T.), *geleding van een' padistengel;* ook eene, waarin insijdingen gemaakt zijn, waardoor een soort van blaasinstrument ontstaat. — z. ōle-lījo.

درموان, z. درماون.

*درن **dęrni**, *de drempel* van het geraamte eener deur. — [C.].

*درن **dorna**, batav., *tweedrachtig, kwaadsprekend;* een van de karakters van het wajangspel. — [B.]; eigenlijk *Drona*, die in de *Nawaroetji* op verraderlijke wijze Bima zich in allerlei gevaren laat begeven; de omzetting van *drona* in *dorna* is jav., vgl. koerda uit kroda, kirda uit krida enz. (T.).

درو **dęrau**, uitroepende nabootsing van een ruischend geluid, als dat van een' naderenden regen, een uitgeworpen net in 't water; zoodanig geluid. — z. rau — **męndęrau**, *'t geluid* dęrau *voortbrengen*, ook gezegd van het gevoel in de borst van iemand, die geschrikt heeft.

درو I., **męndęrœ**, *bruisen; loeien; brieschen; brullen; rammelen; rommelen; gonzen.*

II. (en djęrœ), **męndęroe**, onaangenamen reuk *verdragen, verduren.*

*دروبس, **męndròbòs**, batav., *zonder permissie een* huis, een heining enz. *binnen stormen.* — [II.].

دروس I., *uitwissching, uitveging, doorschrapping; verslijting.*

II. plur. van درس.

درويش, pers., *arme geestelijke of monnik, bedelmonnik.*

دره (mal. darah), *wering* van het kwaad; *verhindering; aanval, overvalling.*

درهاك **doerhākạ** ('t skr. in oud-jav. vaak gebezigde drohaka, T.), *wederspannig, ongehoorzaam; ontrouw, afvallig;* bęrbœwat d., *wederspannigheid* enz. *plegen;* **męndoerhākạ**, *wederspannig* enz. *handelen, wederspannigheid* enz. *plegen;* **pęndoerhākạ**, wie wederspannig enz. handelt enz.; *wederspanneling* (v. d. Wall leidt het af van skr. doerāka, *barbaar*).

درهام plur. van درهم.

درهم en درهم, plur. دراهم en درهام, waarvan plur. دراهيم, *munt, geld; zilveren munt,* waarvan eerst 20 en daarna 25 op een دينار gingen; gewicht van 12 قيراط.

دري **dęrai**, uitroepende nabootsing van een kletterend geluid, bv. dat van regendroppels tegen eene glazen raam, erwten, op een' planken vloer en dergelijke; zoodanig geluid; **męndęrai**, *'t geluid* dęrai *voortbrengen; kletteren.*

* 2°., **darej**, w. sum., *uitgudsen;* ajer matanja tedarej, *hij stortte een tranenvloed.* — [N.]; **bạdạrei**, *rappelend neervallen* als de beenen van een geraamte, de kralen van een snoer; *biggelen* van tranen (T.).

دريا, pers., *zee, oceaan; rivier.*

دريامج, soort van *half zijden stoffe* van Surate voor baadjes en tulbanden.

دريه en درية (mal. darjah enz.), *wetenschap, kennis.*

دريت, **męndęrītạ**, *uitstaan, verduren; dragen, verdragen; harden, dulden.*

دَرِيَّة (mal. darijah), plur. دَارَايَا, *ring*, ter oefening in het werpen van den werpspies; *dier* (gew. *kameel*), *waarachter de jager zich voor het wild verbergt.*

* دريغ **dęrīngoe**, batav. (uit 't jav., T.), *calamus dulcis.* — [B.]. — z. djęrīngau.

* دريل **dęrīl**, malak. en singap. — eng. drill — *drillen* militairen.

دس **das**, uitroepende nabootsing van het geluid, dat bv. door het afbranden van een vuurwapen of door het slaan met een schaakstuk (bij de Mal. nog al massief) op het bord ontstaat; zoodanig geluid; *afvuring van een vuurwapen, schot,* — z. dęddas. — hormat līma bęlas das, *eerbewijzing van vijftien schoten.*

* دس **dis**, batav., — verb. ned. — *militaire dienst;* mākan d., *in militaire dienst zijn;* māsok d., *in millitaire dienst treden.*

دسامد **doesāmad** verb. van عَبْدُ ٱلصَّمَد.

* دسانق **doesānak**, *naastbestaande; bloedverwant;* d. kandoeng, 't zelfde van moeders zijde. — [L. bew.].

دست (دستا) **doesta** (skr.), *valsch, onwaar, leugenachtig;* **męndoestą**, *de onwaarheid zeggen, liegen;* **męndoestākęn**, *voor valsch* enz. *verklaren, logenstraffen;* **męndoestāī**, *beliegen;* **pęndoesta**, *leugenaar.*

دَسْتَارْ — pers., —, *hoofdwindsel* zijnde een tot een' wrong samengenaaid lang stuk goed, dat van een tot vijf maal om het hoofd gewonden wordt en in het laatste geval eene soort van kroon vormt, verschillend van sęrban; mal. verb. dęstar (men.: dētar, *hoofddoek*, T.); d. pandjang, soort van *lang hoofdwindsel*, dat bij feestelijke gelegenheden op eene bijzondere wijze om het hoofd gewonden wordt.

* دستور **dastoer**, div., *lijzeil.* — [Div.].

دستر **dęstar** z. دَسْتَر.

* دسدس **dasdas**, batav. (uit 't bal.), — een naad (met een mesje) *lostornen.* — [H.].

دسّر I., **męndęssar**, *een sissend geluid maken* (helderder dan dęssoer, doch minder fijn dan dęssir), zoals dat van water op heet ijzer, een' straal water, met geweld uit eene opening komende, eene mat, over den vloer getrokken, een werpspies door een beschot van kādjang; *sissen.* z. sar.

* II., *in de rede vallen.* — [L. bew.].

* دسّر **dęssęr**, batav., *aanporren, aansporen.* — [B.].

دسّر, **męndęssoer**, *een geluid maken* (doffer dan dęssar), zooals dat van een ankertouw, dat door de kluis schiet, of van regen op boomen; z. soer.

دسّر, **mẹndẹssir,** *een sissend geluid maken* (fijner dan dẹssar), zooals dat van eene uitgaande lamp, wanneer de olie op is en de brandende pit met het water in aanraking komt.

دسرات en دسَرَاط **dasarāta** — skr. daśaratha — Vader van Rama.

دسّغ, **mẹndẹssing,** van de ooren *tuiten, suizen;* z. bīsing.

*دسق **dẹsẹk,** jav., *dringen; opdringen* [in een' aandrang van volk]. — [R.].

دسّق, **mẹndẹssak,** *een krakend geluid maken,* zooals dat van fijn papier, dat men in elkander frommelt (z. dẹssoek).

دسّق **dẹssoek** en **dẹssoek,** maar doffer.

دسّو, **mẹndẹssau,** *een ruischend geluid maken,* zooals dat van een omvervallende bamboes, van de vleugels van een' grooten vogel, die opvliegt, van water op gloeiend ijzer en dergelijke.

دسّه, **mẹndẹssah,** *een geluid maken,* zooals dat van eene mat, over den vloer getrokken, den regen in de boomen, of eene woelige menigte in de verte.

دُعَا, plur. أَدْعِيَة, *aanroeping; afsmeeking* van goed en kwaad; *gebed; zegenwensch; verwensching (formulier bij een geneesmiddel gepreveld,* T.).

دَعَامَة (mal. di'āmah), plur. دَعَايِم, *pilaar; balk; stut.*

دَعَايِم plur. van دعامة; دَعَايِمُ ٱلْأَبْوَاب, *de stutten der poorten,* d. i. in de gramm., *de drie voornaamste vormen van het drieletterig verbum.*

دَعْوا, z. دَعْوِي.

دَعْوَة (mal. da'wah), *aanroeping; gebed; uitnoodiging tot een' maaltijd (oproeping, dagvaarding?).*

دَعْوِي en دَعْوَا, *vordering in rechten; rechtzaak, rechtsgeding; aanspraak, vordering, eisch;* mal. ook nog, en dan beter مندعوا, *in rechten vorderen; aanspraak maken op* iets; *eischen; dagvaarden;* jang kẹnna d., *de gedaagde;* jang ampoenja d., *de eischer;* **pẹnda'wā,** wie in rechten vordert, de *eischer.*

دغ I. **dang,** titel voor eene vrouw van aanzien: *mevrouw, mejufvrouw;* soort van praedicaat, dat men aan visschen geeft, evenals sang aan viervoetige dieren. Gewoonlijk wordt die titel aan hofjuffers, hofdames, soms ook aan vorstinnen gegeven; d. lēlạ, *hofdame, die eenige voorrechten heeft;* dārạ dang, *hofjuffer van goede familie;* d. kākap, *mevrouw de kākap.*

*II., dang lājar of tœroenkẹn lājar, *strijk het zeil geheel naar beneden.* — [L.].

* III., w. sum., hetzelfde als jang; *in den tijd van, gedurende;* nen medjoedjoeng dang mangkota, *die de kroon torschte;* langkang sękali dang sętahon dang memanta-2 kęndirinja, *hij* (de kain) *deed gedurende een heeljaar slechts een slag op 't weefgestoelte en spoelde zich zelve in;* takotlah kami membangonkan dang toeankoe, *wij zijn bevreesd om den gebieder te wekken.* — [N.]. De hier door N. opgegeven beteekenis staat alles behalve vast; de door hem aangehaalde plaatsen laten, wat de uitspraak betreft, veel te wenschen over (T.).

* دڠ **dong**, batav. — fransch donc —, *dan; toch;* apa d.? *wat dan? wat is het dan?* — [B.].

* دڠانن **dęngānan**, batav. (uit 't bal., T.), *greep* van een kris of degen. — [L.].

* دڠدو **dęngdoe**, *twijfelen.* — [L. bew.]; vgl. dęndoe (T.).

دڠدڠ I. (vgl. dandang, T.) **dangdang**, *hooge pot met dikken buik,* om er iets in stoom te koken. — batav. (jav., T.), *een koperen pot.* — [T.]; z. kœkoes.

* II, *wippen, schoppen* met een touw. — [L.]; vgl. dondang II. (T.).

دڠر, **męndęngngar** en **męnęngngar**, *hooren, vernemen; aanhooren* (dit laatste moet męndęngarkęn zijn, T.); **kędęngngāran**, *gehoord* enz. *worden; hoorbaar zijn;* **pęndęngngar**, wie of wat hoort enz.; *het gehoor* (de zin).

دڠس (verb. ned.) **męndangsą**, *dansen* (beter bęrdangsą); **pęndangsą**, *danser.*

* دڠسي **dongsi**, *doos.* — [L. bew.].

دڠس, **męndęngngoes**, *schielijk de lucht door den neus uitstooten; snikken;* van varkens *knorren.*

دڠڠ, **męndęngngoeng**, *gonzen; snorren; dommelen; brommen* [zooals bv. hommels, snaren, sommige speeltuigen enz.]; *door den neus spreken.*

دڠق **dęngoķ**, uitroepende nabootsing van een snikkend geluid, zooals bv. dat van iemand, die een' stomp in zijn' rug of een' trap in zijn' buik krijgt (doffer dan dęngik); zoodanig geluid. — z. ngoķ. — **męndęngoķ**, *'t geluid* dęngok, *voortbrengen;* **dęngoķ-dęngik** met verscheidenheid (helderder en doffer).

دڠکي **dęngki**, *nijdig; wangunstig, afgunstig, misgunstig;* **męndęngki**, *nijdig* enz. *zijn op* iemand; *benijden;* **pęndęngki**, *nijdigaard.*

دڠکيک **dęngik**, maar helderder = dęngoķ.

* دڠكر I. **dangkar**, *oprollen.* — [L.].

* II. z. dangkal II.

دڠكر, **mendengkoer**, *snorken, ronken.*

دڠكرق, **bedingkrak** z. beroendjah (vgl. bal. dingklak en dingkrik, T.).

* دڠكرق **dongkerak**, batav. (en jav., T.), — verb. ned. — *dommekracht; openbreken.* — [B.]. — vgl. دمرق (T.).

دڠكس **dingkis**, naam van een' eetbaren zoutwater-visch, met venijnige stekels, die eene groote kuit heeft.

دڠكڠ **dangkoeng**, *soort* van *lepra*, waarbij de knoken krom worden.

دڠكڠ **dengkong**, *een klinkend geluid maken*, zooals dat van het grof geblaf van een' hond, het grof gekwaak van een' kikvorsch, van eene gambang in de verte; ook: **mendengkong** en **berdengkong**; z. kong en dengkeng.

دڠكڠ I. **dengkeng**, z. tjengkeng.

* II., batav., *met de borst vooruit.* — [B.].

* دڠكڠ **dongkang**, batav. (uit 't bal., T.), *padde.* — [B.].

دڠكڠ **dengkang** z. dengkol.

* دڠكق **dangkap**, *naloopen; vervolgen om te krijgen;* voor dekkap, strijden van menschen; *omvatten, malkander omhelzen.* — [L.]; **dengkap**, *volgen; vervolgen.* — [C.].

* دڠكق **dongkèk**, batav. (jav. dongker en vgl. dongkel, T.), iets dat in den grond zit *er uit halen*, bv. een steen of een paal. — [H.].

* دڠكق **dingkik**, *gluren, bespieden.* — [R.].

* دڠكل I. **dangkal**, van vruchten *onnatuurlijk hard* en daardoor oneetbaar. — [L. bew.]; batav., *van binnen verrot* als een vrucht door regen. — [T.]; sial dangkallan, *heel ongelukkig;* boewah dangkal, *onrijpe vruchten* die bedorven zijn; dangkallan atinja (atinja boesoek), het tegenovergestelde van goedhartig, van iemand die nijdig en wrevelig is, zijn evenmensch het licht voor de oogen niet gunt; dangkallan, door eene ziekte *veelkleurig, zwart wit enz.* van de voeten; orang dangkallan: siallan. — [H.].

* II. of **dangkar**, men., *ondiep* van een rivier. — [T.].

* دڠكل I. **dengkoel**, batav. (jav.), *kuie.* — [T.].

* II. en **denkol** (sic.! T.), *kot; hok* voor dieren. — [L.].

* دڠكل, **doenkoel** (sic.! T.), *naar beneden gebogen*, nam. de horens van een buffel, stier enz. — [L. bew.]; een ver-

keerd gehoord jav. ḍoengkoel; vgl. dengkol (T.).

دغكل I. **dongkol,** *misvormig kort en krom,* zooals bv. sommige gevesten van krissen; *kort en gebocheld.*

* II., batav., *spijt gevoelen; het land hebben; zich ergeren.* — [B.]; **mẹndongkòl** of **bẹdongkòl hatinja** (marah sama orang), zonder dat men zijn gevoel lucht geeft (ẹmpẹt atinja). — [H.].

* دغكل **dongkel,** batav. (jav. ḍongker, T.), *openrukken; koevoet.* — [B.].

دغكل **dengkol,** minder goed **sengkol,** van de horens van sommige runderen, rammen enz., *onnatuurlijk naar beneden gekromd* (vgl. دُغْكُل, T.); van armen of beenen *ziekelijk gekromd;* van menschen *een' of de twee armen, dan wel een of de twee beenen ziekelijk gekromd hebben;* **dengkangdengkol,** *een' arm en een been, een' arm en de twee beenen, een been en de twee armen, of de twee armen en beenen gekromd hebben.*

دغكل **dengkel,** van vruchten *dun* van vleesch, *mager* [overdrachtelijk ook van kinderen]; bœdaḳ d., *een mager en opgeschoten kind.*

* دغكلق **dingkẹliḳ** (jav., T.), *voetbankje; zeer laag stoeltje.* — [R.].

دغكلي **dẹngkẹlī** — oorspr. vreemd —, *balk of zware plank,* loopende langs den binnenrand van de tingkam; *hoofd van een kuil of luik.*

* دغكي **dangkai** (z. dangkal I., T.), *schijnbaar rijpe vrucht.* — [C.].

دغن **dẹngngan** 1°. *medgezel; dienaar.* — wordt alleen als pron. pers. I., sing. en plur. (*ik; wij*) gebruikt en is minder nederig dan hambạ of œloen, 2°. praep., *met.* — Moet soms op eene bijzondere wijze vertaald worden; d. tijādạ, *zonder;* d. pẹrentah, *op last;* d. sẹndirīnjạ, *bij zich zelven;* d. sẹōrang dirīnjạ, *alleen;* d. sangkānjạ, *naar zijne meening;* d. dœkānjạ, *in droefheid;* d. tœwānjạ, *in zijne oudheid,* d. i. *zoo oud als hij was;* d. sẹpẹrtīnjạ, *naar behooren;* dātanglah īja d. mẹmbāwā sœrat, *hij kwam, een' brief brengende;* d. sẹhāri djœgạ, *in één dag;* bẹrtjẹrai d., *scheiden van;* chābarkẹnlah d. dija, *zeg hem;* tẹroes d. djẹbangnjạ, *door het schild heen;* **bẹrdẹngngan,** *zich zelven willen noemen,* tegenover iemand *het woord* dẹngngan, *gebruiken.*

دَفَا en دَفَاءَة (mal. dafāāh), *het warm zijn;* van een kleedingstuk of levend wezen, door aanraking *verwarming.*

دَفَاءَة (mal. dafāāh), z. دَفَا.

دَفَاتِر plur. van دَفْتَر.

دَفْتَر (pers.), plur. دَفَاتِر, *eenige vellen, tot een band vereenigd; aanteekeningsboek; gedenkboek; journal van ontvangsten en uitgaven; katalogus; inventaris; lijst; rol.*

دَفَعَات plur. van دَفْعَة.

دَفْعَة (mal. daf'ah), plur. دَفَعَات, دُفُوع, *slag waarmede men afslaat; maat, keer, reis;* دَفْعَةً وَاحِدَةً, *in éénen keer; éèns.*

دَفْن (mal. dafan), *begraving; begrafenis.*

دَفْنَة, pers., *laurierboom.*

دُفُوع plur. van دَفْعَة.

دَڨ, z. ędap.

* دَڨ, ikan bandęng di dop, batav., *wordt gebraden met boter* enz.; ook zoo van eieren (vgl. jav. pędok, S.). — [H.].

دڨّ **dęppą**, *afstand tusschen de toppen der minddelste vingers bij horizontaal rechts en links uitgestrekte armen* (lengtemaat), = 4 hastą; *vadem;* **męndęppą**, bij dępa's meten, *vademen;* **pęndęppą**, *wie met depa's meet* enz.; gereedschap daarvoor.

دڨات **dipāti** (in hiķ. en poëzie) verb. van ادڨات.

دڨاته **doepātah** en **pātah**, verb. van عَبْدُ ٱلْفَتَّاح.

* دڨسا **dopsā**, hind., groote *kom* of *bak*, hetzij van hout of aarde. — [L.; L. bew.].

دڨّغ, **męndęppang**, iemand *bevestigen*, hetzij met touwen of met spijkers, met waterpas uitgestrekte armen, op iets, hetzij eene vlakte of een kruis; *kruisigen;* openingen, zooals bv. deuren vensters enz. met waterpas uitgestrekte armen *afsluiten.*

* دڨلق **dęplèķ**, batav. (bal. tlępek), — **męndęplèķ** (di blakang pintoe), *zich achter* (eene openstaande deur) *verbergen*, door er tegen aan te gaan staan. — [T.].

دڨّن **dęppan**, smtr. van hádāpan (z. dâpan).

دڨّن, **pęndęppoen**, *boordsel aan de binnenzijde van een kleed;* **bęrdęppoen**, een pęndęppoen *hebben.*

* دڨ **doeķ**, batav. (uit 't jav. of bal., T.), = idjoeķ (T.).

دڨ **dòķ**, ned., *dok.* — z. goedi.

دڨ I. **deķ**, z. ādiķ.

*II., soek.,: ōleh (men. دي deq, T.); dejk of dej (sic.), beteekent ook *reeds;* dej lama bęrkalama-an, sędanglah radja parampoewan, *reeds lang geleden was er eene vorstin;* di bawa ajar dejk sękumbang sędang didalam gęndi peirakh,

er werd door sikumbang water in een zilveren gendi aangebracht. — [N.].

دقّ, *fijn, dun, teeder; kruimel; klein deeltje; subtiele, nauwelijks te onderscheiden ziekte; teeringskoorts.*

دَقَايِق plur. van دَقِيقَة.

* دقدق **doekdoek**, batav. (bal. doegdoeg, T.), — **mendoekdoek**, *op een hoop, opgestapeld liggen*, bv. van waschgoed. — [H.].

دقسين **daksīna** of **daksjīna** (een vrij onnodige transcriptie van de spelling دقشين, T.) — skr. dakšina —, *zuiden.* — z. paksjīna.

دَقِيَانُوس, volgens de ar. legende naam van den koning (christ. leg. keizer Decius), onder wien de zeven slapers in de spelonk gingen. — z. كَهْف.

دَاقِيق, *fijn, klein, teeder, dun, nietig.*

دَقِيقَة (mal. dakīkah), plur. دَقَايِق, fem. van دَقِيق; voorts: *teeder punt eener wetenschap; fijnheid*, bv. in 't spreken; *minuut* (60e gedeelte van een uur of een' graad).

دك **dœka** en دُوك — skr. doehkha —, *gevoel van ongeluk, smart, droefheid, kwelling, nood;* d. tjitta (ook دكچت gespeld), *gemoedsaandoening, waarbij smart enz. gevoeld wordt;* **pendœka**, *wie of wat bedroeft enz.; oorzaak van smart enz.;* **pendœkāān**, *bedroeving.*

دكادر **doekādir**, naast **kādir** in gebruik.

دَكَاك plur. van دَكَّة.

دَكالك **doekālik** verb. van عَبْدُ ٱلْخَالِق.

* دكان **doekāna**, batav., *wulpsch; zedeloos.* — [B.].

دكّب **dekkat**, *na, nabij;* **mendekkat**, *naderen;* **berdekkat**, *nabij zijn;* **mendekkatken**, *nabij brengen;* **mendekkāti**, *naderen; benaderen;* **kedekkātan**, *nabijheid;* **pendekkat**, *wie nabij brengt;* **pendekkātan**, *nadering; benadering.*

دكّت, **mendekkoet**, van eene hen *lokken* de kuikens; *lokken* eene soort van wilde duif (limboek), die daarvan ook pœnai dekkoet heet, door in eene hut van twijgen (boemboen), een zeker geluid op een hol stuk bamboes te maken, waarop de duif afkomt, die dan in strikken gevangen wordt; **pendekkoet**, *wie lokt enz.; vogelvanger door het dekkoeten*, gereedschap daarvoor..

دَكَّه (mal. dakkah), plur. دَكَاك, *bank, bankje; estrade* [langwerpig]; *soort van estrade in een sterfhuis*, waarop men de doodkist zet, tot dat de lijkstoet wil vertrekken. — z. dāka.

دكّتن **dękkęton** en **djękkęton** — verb. ned. — *dukaton* (men.: kątoen; mak. kàtong, T.).

دكاچت **dœkatjittą**, z. dœką.

دكس **dękoes**, uitroepende nabootsing van een blazend geluid, zooals dat van eene kat of een' tijger; z. koes en dękkoes.

دكّس, **męndękkoes**, een blazend geluid maken, zooals bv. eene kat of een' tijger, *blazen*, in dien zin (vgl. onder دكّف; v. d. W. schijnt onderscheid te maken tusschen dit woord en 't voorgaande zooals aan de spelling in arab. schrift te zien is; in zijn „Vormveranderingen", heeft hij verzuimd 't onderscheid op te geven tusschen een enkelen en dubbelen medeklinker na de ę, T.); z. koes.

دكڠ **dękoeng**, uitroepende nabootsing van een zwaar klinkend geluid, zooals bv. dat van eene gong; zoodanig geluid (z. koeng); **męndękoeng**, *'t geluid* dękoeng *voortbrengen.*

* دكل **dękil**, batav. (uit 't bal. T.), *vuil, smerig; slordig.*

* دكم **dękęm**, *nederhurken*, zooals een roofdier, vóór het zijn' sprong doet. — [C.].

دكّه, **męndękkah**, *een galmend geluid laten hooren*, zooals dat van een' schaterenden lach, *schateren.*

دكّب (en dęggap) **męndęggab**, *schielijk op en neder gaan*, zooals bv. de borst, de aderen in de strotgroeve.

دكر **dęgar**, uitroepende nabootsing van een ratelend geluid, zooals dat van een' donderslag in de nabijheid, een kononschot, eene deur, die met geweld dichtgeslagen wordt; zoodanig geluid (z. gar en lęgar): **męndęgar**, *'t geluid* dęgar *voortbrengen.*

* دكر **dęgoer** en **danggor**, *ronken, snorken.* — [L.]; z. دغكر (T.).

* دكڠ **dęgęng**, batav. (bal. *bedaard, geposeerd* van gedrag, T.), *ijverig werken* (radjin), bv. van een klerk, die ijverig voortschrijft, zonder praatjes te maken; *zeer ijverig zijn, niet opzien van het werk.* — [H.].

* دكڠ, **będęging**, batav., bęrkoewat koewatan, *al zijn krachten inspannen*, vooral van iemand die par force gelijk wil hebben in een dispuut, of als hij aan 't bieden is, iets volstrekt voor den prijs dien hij noemt hebben wil. — [H.].

دكف **dęgap**, uitroepende nabootsing van een kloppend geluid (helderder dan dęgoeb), zooals dat van twee platte harde voorwerpen, bv. twee planken, die tegen elkander geslagen worden (vgl. دكّب en de aanmerking onder دكس, T.); zoodanig geluid (z. gab en lęgab); **męndęgap**, *'t geluid*

dęgap *voortbrengen;* **dęgap-dęgoep** 't zelfde, met verscheidenheid (helderder en doffer); ook: dęgam-dęgap.

دڬڤ **dęgoep: dęgap,** maar doffer; z. goep en lęgoep

دڬّڤ **dęggap,** z. dęgap (z. onder دڬّس).

دڬّل **dęggil,** na eene uitnoodiging, om iets te doen, of een' roep *zich stil houdend,* d. i. niet alleen niet aan de uitnoodiging voldoen, maar ook geen woord antwoorden.

دڬم **dęgam,** uitroepende nabootsing van een donderend geluid (minder dof dan dęgoem), zooals dat van een kanonschot, eene bons tegen eene deur en dergelijke; zoodanig geluid (z. gam en lęgam); **męndęgam,** *'t geluid* dęgam *voortbrengen;* **dęgoem-dęgam,** 't zelfde met verscheidenheid (doffer en minder dof); **dęgam dęgap** z. onder dęgap.

دڬم **dęgoem,** doffer dan dęgam (z. gam en lęgam); **dęgoem-dęgam.** z. dęgam.

دل **doel,** verb. van عَبْدُ ٱللّٰه.

* دل **dol** (mar.), batav., *mast;* bārą d., *groote mast.* — [B.].

* دل **dil,** zeker spel, waarbij men een' bal met eene soort van kolf slaat. — [M.].

دل **I. doeli** en **dœli** — skr. doeli —, *heilige.*

II. doeli, z. دُول.

دلّ **dęlli,** naam van een rijk op de Noord-oost-kust van Sumatra, onder Ned.-Indië.

دُلَا plur. van دَلْو.

دَلَائِل plur. van دَلِيل.

دلاڤن **dęlāpan, doelāpan** en **dœwalāpan** — smtr. van doewa alapan, *twee genomen,* namelijk van tien (jav. alap nemen) —, *acht;* (z. sęlāpan); **męndęlāpan,** *de achtste zijn,* bv. van kinderen; **bęrdęlāpan,** 8 *in getal zijn;* **kędęlāpan,** *achtste-; de acht, waarvan gesproken is; ten achtste;* **dęlāpan-2,** *de acht, waarvan gesproken is, voltallig;* **kędęlāpan-2,** *de acht, waarvan gesproken is, allen; alle acht;* **bęrdęlāpan-2,** *met zijn achten;* **bęrdęlāpānan,** *bij hoopen van acht;* **dęlāpan-2,** *acht aan acht.*

دَلَافِين plur. van دُلْفِين.

دَلَّال, *middelaar bij koop en verkoop, makelaar; marskramer, rondtrekkend koopman; kleinhandelaar; venduafslager.*

دَلَالَة (mal. dalālah), *aanwijzing; geleiding; leiding* (richting) van den weg; *bewijsvoering.*

* دلام **dalāma,** w. sum., geborduurd laken. — [N.]; lees: دلمق of دلمأ dalęmaq, *'n meestal gestikt kleedje* over de

tœdoeng, de schotels bedekkende, gespreid (T.).

دُلْدُل, plur. دَلَادِل, naam van een wit muildier van Mohammad. — * Eigenn. van 't paard van Ali. — [T.].

* دلغ **dęlang**, jav. (dęlęng, T.), *zien.* — [L.].

* دلغكم **dęlinggęm** (van sidilinggan? z. gęlinggęm), batav., *menie, vermiljoen;* zekere vrucht, waarvan de pitjes eene roode verfstof afgeven. — [B.].

دُلْفِين, plur. دَلَافِين, *dolfijn;* naam van een gesternte.

دلف I. **dęlap**, *vuur en rook*, komende uit een' afgeschoten vuurmond.

II., *onbeschaamd, schaamteloos;* **męndęlap**, *onbeschaamd* enz. *handelen;* * 2°. batav., *stout, ondeugend; wild.* — [B.].

* دلف **dęlep**, *ontrouw in het huwelijk*, zoowel ten aanzien van het beheer van schatten en goederen, als in het houden van het huwelijksformulier (wat beteekent dit?). — [R.].

* دلفاكر **doelpākar**, batav., uitspraak van ذُو ٱلْفَقَار. — [T.].

* دلق **dęlak**, *werkeloos; verwijfd, vertroeteld.* — [R.].

* دلق, **dęlōkin**, batav. (uit 't jav. of bal., T.), *sterk aankijken.* — [B.].

* دلك I. **dęlik**, *vluchten, een toevluchtsoord zoeken.* — [C.].

* II., **męndęlik**, batav. (uit 't jav. of bal., T.), *staroogen.* — [B.].

دلما, z. onder دلام.

دَلْو, plur. أَدْلٍ, دُلًا, دُلِيّ en دَلَي, *emmer;* naam van den waterman, het sterrebeeld van den dierenriem; mal.: dęlœ.

دلوغ **dęlœwang** (jav.), z. djęlœwang.

دله **dęlah**, naam van een' eetbaren zoutwater-visch.

دَلَي plur. van دَلْو.

دلي, z. دل.

دُلِيّ (mal. doelī) plur. van دَلْو.

دَلِيل, plur. أدلّة en دَلَايِل, waardoor iets wordt aangewezen: *bewijs, betoog, argument;* met plur. أَدِلَّاء, *wegwijzer, leidsman;* دَ عَقْل دان نَقْل, bewijs dat uit de rede volgt en aan den koran ontleend is.

دليم **dęlīmą** — skr. dālima —, *granaatboom* — *punica granatum* —; de vrucht, waarvoor men liever bœwah d. zegt; d. dantą, d. poeteh of d. gāding, kleine witte soort, waarvan alles in de geneeskunde gebruikt wordt, inz. de wortels tegen ingewandswormen, zelfs tegen den

lindworm; d. sẹrī kāja̤, of ook eenvoudig sẹrī kāja̤, naam eener vrucht met zoet, vlaächtig vleesch — *annona squamosa;* a. asiatica —; de boom. — De Engelschen noemen haar *custard apple* (vla-appel). — d. sœsoen, *de volle granaatboom — p. gr. rubra plena* — d. kātai, *de dwerggranaatboom — p. gr. nana —;* d. kœning, *de geele granaatboom — p. gr. albescens —;* d. gangga̤, naam van een boom, welks bladeren en wortels in de geneeskunde gebruikt worden; d. wanta̤, naam, die de geneeskundigen aan de njīreh geven (vgl. bal., T.); d. mẹrkah, *eene van rijpheid gebarsten d.;* daarbij vergelijkt de dichter vrouwentanden, wanneer de vrouw, na haren mond en tanden gereinigd te hebben, het eerst sireh-pruimpje gebruikt; wordende alsdan het witte tandvleesch tusschen de tanden zichtbaar, even als het witte vel, dat tusschen de d. pitten zit (z. onder rẹkkah, waaruit blijkt, dat v. d. W. van zijn dubbelen medeklinker na een ẹ wel een verklaring had mogen geven, T.).

دم **I. dam** — ned. dam — *damspel; dam.*

II., uitroepende nabootsing van een rommelend geluid, als dat van eene trom; zoodanig geluid; z. rẹdam.

دم **dami**, z. onder dāmi.

دم **dẹmi**, *ten tijde; toen;* dẹmi dātang lāloe tīdoer, *toen hij kwam, sliep hij onmiddelijk;* sẹōrang dẹmi sẹōrang, *de een voor of na den ander.*

دَمّ, plur. دما en دمي, *bloed;* de plur. wordt gebruikt voor *vergoten bloed.*

دَما plur. van دَمّ.

دماجد **doemādjid**, verb. van عَبْدُ الْمَجِيد.

* دمان **dẹmānoe**, *met rotting slaan* (vergissing in plaats van di manau?, T.). — [L.].

دمب **dambā**, *begeerig* naar iets, *verlangende* naar iets, iets *gaarne willende hebben;* **mẹndambāken**, *begeeren, verlangen.*

* دمب **dẹmab** en **dẹmap**, *gulzigheid.* — [L.]; z. damba̤.

دمب **domba̤** en **damba** — pers. دُنْبَه en دُمْبَه, *schaap.*

* دمبي **dombej**, w. sum., *een gelid; rij.* — [N.]; z. ba̤rdombej (T.).

دمد **dẹmid**, *ik*, in de taal der toovenaren of geestenbanners, pron. pers. 1. sing. — denkelijk 't jav. dẹmit (T.).

* دمدم **dẹmdam** en **dẹmdẹm**, of **dẹndẹm**, batav., *boos; wrok.* — [B.]; naar de bal. klankwetten een andere uitspraak van dẹndam (T.).

* دمرق **domra̤k** — verb. ned. — *dommekracht.* — [R.]. vgl. دغكرق.

* دمرق **damaraḳ**, zekere zelfstandigheid, waarmede men verlakt. — [L.].

* دمشق, in 't mal. gew. damsjiḳ en damsjik, *Damascus*.

دمڠ (mal. damaṛ), *het verwonden aan het hoofd tot de hersenen, het de hersenen van iemand raken.*

دمڠ **dẹmang**, titel van een hoofd over eene zekere uitgestrektheid; — * d., wẹdāna, wẹdōno (jav. uitspraak), batav., *districtshoofd;* kadẹmāngan, *district.*

دمڠݢو **dẹminggoe** en bij verk. **minggoe** — port. domingo — *zondag; week;* hāri d., *zondag;* sātoe d., *eene week.*

* دمڤ **dampa**, *dauwworm; ringworm.* — [C.].

* دمڤ, z. دمب.

* دمڤت **dẹmpit**, *op* iets *vallen; aanvallen.* — [C.].

* دمڤت **dẹmpet**, batav. (soend., T.), *gekneusd; vast tusschen twee voorwerpen.* — [B.].

* دمڤت **dompat**, *dicht bij elkander staan; aanpalen; aangrenzen.* — [L.]; *aanplakken; aanmaaien.* — [L. bew.]; z. dempet.

* دمڤت **dompet** (soend., T.), *lederen taschje*, ook wel van biezen enz. gemaakt. — [R]; batav., *geld- of sirehzakje.* — [B.].

دمڤت I. **dempet**, *rakelings aansluitend* tegen iets.

* II, batav. (jav. dempet, T.), *vast aan* iets. — [B.].

دمڤر I. **dampar**, van den grond *vlak.*

II., *tegen het strand gedreven, aangespoeld, gestrand.*

* III., jav., *troon;* **dampāran**, *raam van eene deur.* — [C.].

دمڤر **dẹmpir**, van geluiden *schel klinkend, geraas makend, rammelend* [zooals bv. koperen bekkens].

* دمڤس **dimpas**, *uitslaan* wegens vochtigheid, bv. een kleed. — [L.].

دمڤڠ **damping**, *nabij zijnd; wie bestendig in de nabijheid van iemand is, boezemvriend;* **mẹndamping**, *nabij komen, naderen;* **bẹrdamping**, *in de nabijheid zijn;* b. dẹngngan rādja, *bestendig in de nabijheid van den vorst zijn.*

* II., *uit liefde zingen.* — [L.]; eene bijzondere manier om een minnelied te zingen, en wel bij beurten. — [L. bew.]; **bạ-damping**, men., *zingen* zooals bij een optogt van briud en bruidegom (T.).

دمڤڠ **dẹmpang**, van een geluid *hol*, zooals bv. dat in eene ledige zaal

*دمڤڠ **dimpang**, *overstappen* een riviertje (van een langbeenige wel te weten, T.). — [L.].

دمڤق, **męndampaķ**, *zich tegen elkander in bewegen* (loopen, rijden, varen, vliegen) zoodat lichaam *tegen* lichaam komt; *tegen elkander aanbonzen, elkander tegen het lijf loopen,* zooals bv. twee personen, waarvan de eene de deur uit- en de andere de deur in gaat.

دمڤق **dęmpaķ**, *laag* (niet lang naar boven toe), zooals bv. een dak, een hoed en dergelijke; *kort,* in dien zin (ook van menschen); *stomp* (niet spits of scherp), zooals bv. een vaartuig.

دمڤق **dęmpoķ**, van levende wezens en zaken *dicht naast elkander; tegen elkander; elkander aanrakend;* **męndempoķ**, iets, bv. eene sterkte *naderen* van levende wezens *dicht naast elkander gaan liggen, zitten of staan;* **bęrdempoķ**, van levende zaken *dicht naast elkander* enz. *liggen, zitten of staan.*

دمڤل **dampil** z. kęppil.

*دمڤل **dempoel** (jav., T.); soort van *stopverf,* om naden toe te maken. — [Div.]. — z. gālą-2.

*دمڤل **dempil**, *rakelings bij of naast elkander zitten, staan of liggen,* zoowel van levende als van doode voorwerpen. — [R.].

*دمق **dęmęk**, batav. (uit 't bal., T.), — *niet goed droog, dof,* bv. van waschgoed of papier. — [H.]; *vochtig; moerassig.* — [B.].

دمكين **dęmikijan**, *op dezelfde wijze: insgelijks; dus; aldus; zoo; zoodanig* (vgl. dęmīni, T.); d. djœgą, *ook zoo.*

دمم **dęmam**, *koorts;* d. kœrą, *intermitteerende koorts;* d. kąpijāloe, *heete koorts;* d. œrat, *binnenkoorts.*

دمن **dęmoen**, z. ēsek.

*دمن, **dęminin** z. onder djęmin.

*دمن **dęmmęn**, batav. (uit 't bal. of jav., T.), *verdragen; mogen lijden.* — [B.].

دمنة, pers. (*vos; jakhals*), naam van een' der twee vossen, die in de beroemde geschiedenis van Bidpai, in 't ar. getiteld كليلة ودمنة, de hoofdrollen spelen; Mal. verb. van dien titel zijn kalīlah damīnah en kalīlā damīnā, of galīlah damīnah en galīlą damīnā. De laatste verb. door den bekenden Abdollah van Singapoera voor zijne vertaling (Pandja tandran) gekozen.

*دموكت **dęmœkoet**, *gebroken stukjes gepelde rijst.* — [C.]. — لموكت? en vgl. بلوكت (T.).

دَمَوِي (mal. damawi), *bloed betreffend, uit het bloed afkomstig*, van eene ziekte bv.

دمّه, **męndęmmah**, zieke lichaamsdeelen, *drukken met warme geneesmiddelen.*

دُمِي (mal. doemī) plur. van دَمّ.

* دميت **dęmītoe**, koet.,: bęgītoe; vgl. dęmīni. — [T.].

* دميسقـ z. onder isok (T.).

* دمين **dęmīni**, koet.,: bęgīni; vgl. dęmitoe. — [T.].

دَمِينَا z. دَمِنَّة.

دِمِينَة z. دِمِنَة.

* دن **dęn**, wacht of ronde van soldaten. — [P.].

دن **dan** (zelden), *tijd om iets te doen* (vgl. bat., T.); z. sęmpat.

دن **den** (zeldén), prom. pers. 1. sing. — * ook awaq dèn, men., jegens minderen en familiaar (T.).

دناري z. دنهاري.

دَنَانِير plur. van دِينَار.

دناو **danāwą** (in hik. en poëzie) — skr. dānawa — *démon; reus.*

دنت I. **dantą**, naam van een' fabelachtigen berg.

II. — skr. danta — *ijvoor* (bal. id., T.); z. dęlīmą (en gading, T.).

دنتغ z. bęrdantong (T.).

دنتم, **męndęntam**, *een zwaar en dof geluid maken*, zooals bv. een zware boom, zonder takken, die omver valt (vgl. bat. mallotom van tom, T.).

دنچغ, **męndęntjing**, *een klinkend geluid maken*, zooals bv. klein geld, dat op een' steen valt; z. tjing.

دِنْح (mal. dinih), *het christelijk driekoningenfeest.*

دندي I. **dandi**, *soort luit*, behoorende tot de nōbat.

II., van dieren *gevlekt, gespikkeld*, harīmau d., *de gevlekte tijger;* rœsą d., *het gevlekte hert.*

دندا **dęndą** — skr. daṅda —, *boete*, hetzij in geld of goederen; soms ook: *straf;* **męndęndą**, *beboeten, in de boete slaan;* soms ook: *straffen;* .d māti, doodstraf.

* دندو **dęndoe**, *betwijfelen.* — [C.]; vgl. dęngdoe (T.).

دندغ (vgl. dangdang, T.) **dandang**, *groote koperen pot*, in het midden eenigszins dunner dan boven en onder, dienende inz. om er eene groote hoeveelheid warm water in te koken (vgl. jav., T.).

دندغ I. **dęndang**, 1°. *soort wilde eend of duiker;* wordt ook gebruikt als naam

van vaartuigen, evenals boewāja, nāga enz.; — 2°. of **dendāngan**, *spaansche vlieg.*

II., pedendang of **mentīmoen dendang**, *soort oneetbare komkommers van eene hoogroode kleur,* als geneesmiddel tegen de schilfers op het hoofd gebruikt; 2°. z. pedendang.

دندغ **I. dondang** en **dendang** (dendang even als in 't men. ? z. bij mendondangken alhier, T.), *vrolijk gezang;* **mendondang**, *vrolijk zingen; vrolijk zingen tegen* iemand, bv. een kind; *in de armen wiegen; liefkozen.* — **mendondangken** (niet mendendangken) lājar, op mal. vaartuigen *aan* een zeil *speling geven,* door de kelendāra wat te vieren (z. onder tāli, T.).

* **II.**, z. **dangdang**; ook: *wiegen; heer en weer slingeren.* — [L. bew.].

* دندغ **I. dondong**, *wegdragen, wegbrengen* [met de handen]. — [R.].

* **II.**, *inlandsche koffer met een los deksel,* dat door twee ooren van rotting gesloten wordt. — [R.].

* دندغ **dindang** (vgl. dendang I., T.), w. sum., een vaartuig veel op een schoener gelijkende; d. ajer, een zwarte zeevogel; 2°. (lees: dendang, T.) *zingen* in het algemeen (z. bij dondang, T.). — [N.].

* دندغ **dinding**, *beschot, wand, muur, afschutting, schutsel, scherm; borstwering;* **mendinding**, *van* een dinding *voorzien; afschutten; tusschen beide komen;* terdinding dzāt dengngan segāla ṣifah, van God *het wezen wordt bedekt door de eigenschappen* d. i. het wezen wordt aan het geestelijk oog onttrokken, wanneer men aan alle eigenschappen van God (hij heeft er 100) denkt; **pendindīngan**, *afschutting.*

دندغ **I. dendeng**, *lappen gedroogd vleesch.*

II., mendendeng, *de breede oppervlakte vertoonen* (wordt veelal gezegd van de maan, bij het op en ondergaan).

* دندم **dandam**, zeker dier, wellicht *de mol.* — [R.].

دندم **dendam**, *verborgen verlangen; haat; wrok;* — *wrevelmoedigheid* (vgl. demdam, T.); **mendendam**, *inwendig verlangen naar* iets; *haten; wrokken tegen* iemand d. birāhi, inwendig in liefde naar iemand verlangen. — * **dandam** (ook dindam uitgesproken) w. sum., *een wrok koesteren, zich inhouden* om zich later te kunnen wreken (dandam, *weemoedig zijn, 't heimwee hebben,* T.); dandam koesamat (bedoeld: kasoemat uitspraak van خصومة, T.), *een wijze van oorlog voeren waarbij men niet te velde trekt doch elkander* indien zich de gelegenheid daartoe opdoet *op den weg onverwachts overvalt of berooft.* — [N.].

* دندم **dendem** z. demdam.

دندن I. **dandan**, *versiersel, opschik, tooi* [aan vaartuigen en personen]; speciaal aan vaartuigen; *verlengstukken van de verschansing*, die voor en achter aangebracht worden, waar de kromming van het vaartuig begint, en evenwijdig met de richting van het vaartuig loopen: *voorkomen;* ook wel: *de omstandigheden, waarin zich iemand bevindt;* **mẹndandan**, *versieren, verfraaien; opschikken, tooien;* en, omdat de *dandan* het laatste zijn, wat men aan een vaartuig maakt, *de laatste hand leggen aan* iets; *tot een zeker einde gereed maken; reisvaardig maken;* d. tjanggai, *verlengstukken van de verschansing* van vaartuigen, *van achteren in eene punt van den vorm van een' langen nagel* (ongle) *uitloopende;* **sẹdandan**, *een gelijk versiersel enz.;* ītoe maka sẹlākœdān s. īni, *daarom zijn mijn gedrag en omstandigheden zoodanig.*

* II., **mẹndandan**, batav., uit 't bal., iemand, bv. een blinde, *bij de hand leiden.* — [T.].

دندن **dondon**, van kleedingstukken *kleur;* **sẹdondon**, *dezelfde kleur;* mẹmākai s., *kleederen aanhebben van dezelfde kleur*, vroeger, bij 't verschijnen vóór den regeerenden vorst een voorrecht van den tẹngkoe bẹsar, den rādjạ mœdạ, den bẹndahārạ en den tẹmmẹnggoeng en hunne vrouwen van den bloede. Zich zoodanig te kleeden wordt ook in 't particulier leven als aanmatigend beschouwd.

دنّق **dẹnnak**, *kort van beenen, bij een gewoon bovenlijf*, inz. van dieren; *dwergachtig;* z. kātik.

دنمر **denmar** — verb. ned. — nom. pr., Denemarken.

دنهاري **dinahāri**, minder goed **dināri**, *dag, tijd van na middernacht tot aan het krieken van den dag;* z. rīnạ.

دني **dẹnai**, *weg, dien groote wilde dieren gewoon zijn te nemen.*

* دني **dẹnī**, *dauw.* — [Div.].

دُنِّ
دني plur. van دُنْيَا.

دنيا en دُنْيَا, plur. دُنًى, *wereld; wereldsche goederen, schatten; het tegenwoordige leven*, in tegenoverstelling van het toekomstige.

دنياوي (mal. doenjāwī) en دُنْيَوِيّ, *wereldelijk, wereldsch.*

دنيسوار **danīsoewārạ** (in ḥik. en poezië) — skr. dhanēçwara —, *heer des rijkdoms*, eene benaming van koewēra (den god des rijkdoms).

دنيوي z. دنياوي.

دنيت en دپّت, **mẹndẹnnjoet**, *eene rukkende beweging maken*, zooals bv.

een hengelsnoer, waaraan een visch trekt, een polsader, eene spier, die zich onwillekeurig beweegt; z. njoet.

دوّ **dœwa̤**, *twee* (*het getal twee*); didālam d. tęngngah tīga̤, *tusschen twee en twee en een half*, d. i. tusschen leven en dood; *in levensgevaar; tusschen hangen en wurgen;* d. tīga̤, *twee of drie*, d. i. *eenige;* **mędœwa̤**, *de tweede zijn*, bv. van kinderen; bij spellen, waarbij gegooid wordt naar voorwerpen die opgezet zijn, bv. noten *bij den tweeden overgooi* (dus bij den derden gooi) *raken* (z. nāli); **pęndœwa̤**, *makker; secondant;* wapen dat men bij zich voert, *tweede wapen*, bv. een dolk bij eene sabel; **pęrdœwa̤**, *tweede deel;* **kędœwa̤**, *tweede; de twee*, waarvan gesproken is; *ten tweede;* **dœwa̤-2**, *de twee, waarvan gesproken is, voltallig;* **kędœwa̤-2**, de twee, waarvan gesproken is, allen; *alle twee;* **bęrdœwa̤-2**, *met zijn tweeën;* **bęrdœwāān**, *bij hoopen van twee;* **dœwa̤-2**, *twee aan twee.*

دَوَاب plur. van دَابَّة.

دوات **dewāta̤** en **dēwāta̤** — skr. dēwatā — *godheid; een god; het weerlichten van land in de verte* (als goden voorgesteld). — z. dēwa̤. — bœroeng d., een der namen van den *paradijsvogel.*

دَوَاة, plur. دَوِي en دَوَايَات, en van دَوِي, plur. دُوِيّ en دِوِيّ, *inktkoker;* mal.: *inkt;* ook ājęr d.; tęmpat d., *inktvat, inktkoker.*

دوادي **doewādi**, verb. van عَبْدُ ٱلْهَدِي.

دوار en دُوَار, *afgerond; rond; maalstroom; duizeling;* benaming van den *tempel van Mekka.*

دواس **diwāsa̤** of **riwāsa̤** en **rīwāsa̤**, — skr. diwasa, — ter aanduiding van een' bepaalden tijd *dagteekening;* d. itœlah, *te dier tijd.*

* دوءغ **dōang**, batav. (uit 't bal., T.), *enkel, niets anders.* — [B.].

دواكم **doewākim**, verb. van عَبْدُ ٱلْحَكِيم.

دوالم **doewālim**, verb. van عَبْدُ ٱلْحَلِيم, of van عَبْدُ ٱلْعَلِيم.

دَوَام, *voortduring; bestendigheid;* 'alā d., *in eeuwigheid.*

دوامد **doewāmid**, verb. van عَبْدُ ٱلْحَمِيد.

* دوان **diwāna̤** (z. دهان, T.), *bedelen.* — [R.].

دواوين plur. van دِيوَان.

دَوَاهِي plur. van دَاهِيَة.

دَوَائِر plur. دَائِرَة.

دوب **dœbi** — (dobi, men. uit 't Hindust. دهوبي, T.) —, *waschman.*

دوبر **dœboer**, verb. van دبّر.

*دوبرق **dōbẹraķ**, eene heining of schutting *doorbreken, intrappen, doorkappen.* — [R.]; batav., *met groote gaten of scheuren*, van een huis of een heining. — [H.].

*دوبرق, koeda mẹndòbrèk, batav., *het paard gaat aan 't hollen*, gaat op den loop, vóór dat het gezweept is. — [H.].

*دوبل **dōbol**, batav. (vgl. jav., T.), *door en door hol* of *met gaten*. — [B.].

دوبلن **dœbẹloen** — verb. ned. —, *dubloen*.

*دوبلي **dōbẹlē**, z. دبلي.

دوت **dœtạ** (in hik. en poëzie) — skr. dœta —, *afgezant; bode; staatsdienaar;* rādjạ d., *hoofd van een gezantschap;* **pẹdœtạ** en **pẹndœtạ**, *de tweede persoon van een gezantschap.*

*دوت, tjari oentoeng kẹdoewat kẹdoewẹt, batav., *met inspanning van al zijn krachten winst bejagen*, onverschillig op welke wijze daarnaar streven. — [H]; vgl. jav. kẹdoewẹt (T.).

دوت **doewit** — verb. ned. — *duit* (z. djampal), *geld;* als goudgewicht zijn 5 d. = 2 sāgạ.

*دود **dœdạ**, jav., *jonggezel; weduwnaar.* — [C.].

دود, **mẹndœdoe**, *tegen wil en dank volgen*, zooals bv. iemand die voortgetrokken, een vaartuig dat gesleept wordt, iemand die opgeroepen is.

دودت **dōdot**, zekere staatsiedracht der danseressen van beroep, bestaande in een kẹmban, die nauw om den boezem sluit en met een gordel vastgemaakt is (jav.); **mẹndōdot**, den boezem *met een* dodot *bedekken*.

*دودر, **mẹndòdòran**, batav., *niet goed passen* van een kleedingstuk, inzonderheid als het bij voortduring losgaat of afglijdt, bv. van een ikẹt pinggang, die te los gespannen is. — [H.].

دودس, **mẹndōdos**, eene holte of gat *door uitsnijding of uitbijteling wijder maken.*

*دودڠ **dōdong**, men., zeker *zijwapen met een lemmet, als dat van een kris,* en een krom heft. — [T.].

دودق **dœdoeķ**, *zitten; gezeten zijn, wonen, zich ophouden; een rang bekleeden; verbonden zijn* met iemand van de andere kunne, hetzij door huwelijk, of door onderlinge overeenkomst, *leven* met; *bezinken* (z. mẹndaķ); **mẹndœdoeķ**, *zitten* enz. (deze vorm mij nooit voorgekomen, T.); āngin d. tīmoer lāoet, *de wind is in het noordoosten gezeten*, d. i. *waait standvastig uit het noordoosten;* d. pẹroetnjạ, *haar buik*

is gezeten (heeft zich gezet) d. i. *hare zwangerschap is zoover gevorderd, dat zij niet meer twijfelachtig is, zij is voor goed zwanger;* d. oembi, *gezeten zijn met oembi,* d. i. *tot dien graad van wasdom gevorderd* (zoo oud) *zijn, dat er zich oembi gevormd heeft;* d. dibęndoel, *op de sloof* (bouwk.) *gezeten zijn,* d. i. *bij iemand inwonen;* **męndœdoekkęn,** *uithuwen; in den echt verbinden;* **męndœdœki,** *zitten of gezeten zijn op* iets; *bewonen* (ook: męngędoedoeki, vgl. onder dījam, T.); **kędœdœkan,** *zitplaats; woonplaats; rang;* **sękędœdœkan,** *dezelfde plaats* enz.; sœką s. dęngngan ōrang djāhat, *er genoegen in vinden, op dezelfde plaats met slecht volk te zijn;* **sędœdoek,** wie als een ander zit of woont: *huisgenoot;* wie denzelfden rang bekleedt, *collega.*

*دودل I. **dœdoel,** batav. (bal. doeldoel, T.), het visschen met een' kikvorsch. — [B.]; **męndœdoel,** batav., *hengelen met een hengelroede* (djoran) met een touw er aan. Hieraan zit de dobber (pęlampoeng) de haak (pantjing) en het aas (oempan). — [H.].

* II., batav., *dot;* eene *dot* aan den mond *leggen.* — [B.].

دودل **dōdol,** *tot zekere lijvigheid ingekookt deeg,* bestaande hoofdzakelijk uit meel en suiker, met bijmenging, naar verkiezing, van vettige substantiën, vruchten of andere ingrediënten, waarnaar de dōdol benaamd wordt (vgl. jav., T.); d. nangką, *d. waarin nangka gemengd is* (nangką-dōdol); d. męskat z. ḥalwā.

دَوْر, plur. أَدْوَار, *kring; cirkel; kreits; omloop; periode; cyklus; zekere verrichtingen van het begin tot het einde; strophe, couplet, stanze; vers,* in dien zin; **męndaur,** *doorloopen een' kring enz.; volbrengen een' omloop* of zekere verrichtingen, van het begin tot het einde; d. kętjil, *de cyklus van 8 jaren,* bij de Mal. het meest gebruikelijk; d. bęsar, *de cyklus van 120 jaren;* tīgą kāli d., *drie maal in de rondte; drie maal van het begin tot het einde.*

دُور, pers., *verwijderd, afgelegen, afwezig.* — is hier het in gedichten gebezigde *doera.,* dat oorspr. skr. is, bedoeld? (T.).

دُور plur. van دَار.

*دور **dœrą,** port., *duur* (subst.); *uitstellen; vertragen.* — [C.].

دور **dœri,** *doorn; stekel; graat; spitse punt;* īkan d., naam van een' eetbaren zoutwater-visch, met zeer fijne graten; **bęrdœri,** *gedorend zijn;* **dœrījan** (gew. uitspraak dęrrijan), naam eener, voor velen, inz. Europeanen, walgelijke, doch door de ind. volken hooggeschatte vrucht — *durio zibethinus* —; de boom; soorten: d. dāoen;

d. tęnggājoen; d. tęmbāgą, met geel vleesch.

دُورَات plur. van دَار = دُور.

دوراد **dōrādoe** (zelden) — port. dourada —: kędęrā (naam van een' zoetwater-visch); z. īkan ęmas (dat in 't geheele wdb. niet te vinden is, T.).

دُوَرَان plur. van دَار = دُور.

* دورر **dœrar** — port. durar —, *duren.*

دورغ, **mędōrong**, van iets, dat in beweging is en dat men wil inhouden, bv. van een vaartuig, waarmede men ten anker wil komen *voortschieten;* van een gezegde of van den sprekenden mond (z. تردورغ, T.), *te ver gaan.*

* دورغ **dōreng** (jav. doreng, T.), *gedeeltelijk gestreept,* zooals sommige dieren, bv. civetkatten. — [R.]; z. tjōreng.

دورق **dōrak**, verb. van دَرَاق.

دورو z. bęrdoro (T.).

دُورِيَا z. دوريس.

* دوريت **dœrijat**, *rang; trap.* — z. dęrdjat. — [R.].

دوريس **dœrijas** en **dœrijā** — pers. دُورِيَه —, naam eener *soort* van *gestreept neteldoek.*

دوس **dōsą** — skr. dōsa —, *zonde; misdrijf; overtreding; schuld;* **bęrdōsą**, *zondigen.*

دوس, **mędœsi**, na het ontwaken nog *half slapende of slaapdronken zijn;* (vgl. doesin II., T.); van kleine kinderen *gedurig sukkelen,* zonder dat men weet, wat hen eigenlijk mankeert; *klagend schreien janken;* z. rīngik.

دوسن **dœsoen**, *buitenplaats met boomplantingen; gehucht,* voorn. de eigendom van één' persoon; *landhoeve; het land,* in tegenstelling van de stad; **pęrdœsœnan,** *tot eene plaats behoorende doesoen's; het land,* in tegenoverstelling van de stad.

دوسن I. **dœsin** en **lœsin** — verb. ned. —, *dozijn.*

* II., **mędoesin**, batav. (bal. ngęndoesin, T.), *ontwaken, wakker worden.* — [H.]; z. dœsi.

دوغ I. **dœngoe**, *zwak van verstand; bot; moeielijk van begrijpen;* z. bōdoh en bębbal.

* II. en **dœngoes**, *schreien met snikken.* — [L.]; z. dœngas.

* دوغ z. دؤغ.

* دوّغ **dœwoeng**, jav., *dolk.* — [C.]; doehoeng (L.).

دوغس dœngas z. pängoes (alwaar dœngoes, T.); mendœngas, *ademhalen.* — z dœngoe II.

* دوغغ, dœngang goerinkan (in ar. schrift: كيرنكن), w. sum., een bijzonder wijze om de kris op zijde te dragen, dat aan iedereen niet geoorloofd is. — [N].

دوغغ I., mendōngeng, *aanhouden met een verzoek; aanhoudend met een verzoek bemoeielijken.*

*II. dongeng, batav. (jav., T.), *zingende verhalen.* — [B.].

دوغق dōngak, *van voren opgelicht,* zooals bv. het hoofd om naar boven te kijken, een stuk geschut.

دوغق dōngok, *onevenredig dik,* in vergelijking met de lengte.

دوغن dœngoen, naam van een' boom, met taai hout, waarvan borstweringen op vaartuigen (āpīlan) gemaakt worden; pangkālan d., naam eener zeeplaats in Atjeh, in de bovenlanden waaraan de ōrang hāroe wonen.

دوڤ dœpa — skr. dhœpa —, *zeker* aangenaam *reukwerk* zoowel om te branden als om er mede te bestrijken; mendœpa, *met* dœpa *berooken; met* dœpa *bestrijken;* berdœpa, zich met dœpa *berooken, bestrijken;* soorten: d. bākar, die gebrand wordt; d. pākai, die men met wat klapperolie tusschen de twee handen heen en weder rolt, waarna men, met de aldus bewierookte handen over de kleederen strijkt; perdœpāān, *wierookvat; ingredient, waarvan de* dœpa *gemaakt wordt.*

دوك dœka z. دُكَ.

دوك dœkoe, naam van een' boom, die eetbare vruchten draagt — *lansium domesticum* —; de vrucht. De gedroogde schil van de vrucht komt als reukwerk in de dœpa; z. bānang.

دوكت dœkat — verb. ned. —, *dukaat*

* دوكت dœkoet, jav., *gras.* — [C.].

دوكغ, mendœkoeng, levende wezens *dragen op den arm of op den rug;* m. belākang, *dragen op den rug;* m. kēlek, *dragen op de heup;* m. ampoe, *dragen op den arm;* m. ambin, *dragen op den rug,* in een doek; dāoen d. ānak: dāoen ambin boewah.

دوكق, dōkok-2, soort van versnapering.

دوكن dœkoen, *geneeskundige,* hetzij man of vrouw.

* دوكو, koewé doko-doko, batav., een gebak van rijstmeel enz. — [H.]; 't zelfde als dokok-2? (T.).

* دوكه **dœkoeh**, jav., klein dorp. — [C.]; **doekoh**, *boomgaard; bloemhof; bosch; buurt; hofstede; gehucht.* — [L.].

دوكه **dōkoh**, *halvemaanvormige plaatjes van goud of zilver*, die, het een boven het ander, aan een snoer of ketting, die om den hals gaat, op de borst gedragen worden; d. sęhāri bœlan of alleen sęhāri bœlan, een enkel zoodanig plaatje als borstsieraad (z. onder bœlan, T.).

دوڬ **dœgạ** (en, minder goed, lœgạ), *gewicht om te peilen; peillood;* **męndœgạ**, *peilen* of fig.: *doorgronden;* bātoe d. (B. geeft lœga als batav. op).

دوڬغ, **męndœgang**, *door middel van een touw of dergelijke aan* iets *trekken*, om te beletten, dat het zich naar de tegenovergestelde zijde beweegt, zooals bv. aan een' boom die dreigt omver te vallen; met een touw of dergelijke *vastzetten;* tālī d., *boog bij de voorschoot*, ter bevestiging van de pęntjātji (mar.).

دوڬل **dœgal**, *misselijk; walging gevoelend.*

دوڬل **dōgol**, van het hoofd *plat;* van een' persoon *plathoofdig; bot;* van levende wezens *zonder het gewone hoofdversiersel*, bv. zonder kam, van een' **haan**; zonder horens, van een' stier enz.

* دوڬن **doewęgan**, batav. (jav. ook dęgan), *een kokosnoot, die half rijp is* (met nog zacht vleesch). — [T.].

دول, دُوَل en دُوَل plur. van دَوْلَة.

* دول **dœloe**, batav. uitspr. van dahoeloe. — [H.].

دول I. z. دل.

II. **dœli** en دولي — skr. dhœli — *stof.* — In stede van eenvoudig den titel van een' vorst te noemen, maakt de Mal. even als van pādoekạ, daarvan met **dœli** eene genitief-verbinding, waarin dit dan de bet. heeft van *het stof, dat aan de voeten of schoeisel van den vorst kleeft* en voldoende geacht wordt, om eerbewijzingen te ontvangen en bevelen te geven. In het voormalige rijk Djōhor gebruikte men **dœli** alleen van den regeerenden vorst, den Tęngkoe bęsar en den Rādjạ mœdạ; d. tœwankoe, *het stof der voeten van mijn gebieder;* d. soelṭan, — van den sultan. — Soms wordt het ook elliptisch gebruikt, als wanneer de genit. „van den vorst" uitgelaten is, of ook: bij uitnemendheid *het stof bij uitnemendheid;* kębāwah d., *onder het stof der voeten* (van den vorst). Deze uitdrukking wordt veelal als substantief gebruikt, om den vorst aan te duiden; bv. d. jang mahā moelījạ, *het allerverhevenst stof der voeten* (van den

vorst); tītah d., *bevel van het stof;* bẹrdœli, *stoffig zijn; in het stof gaan; te voet gaan.*

دول dōlạ (zelden) — skr. dōla, — *draagbaar; draaghangmat; draagkoets; schommel.*

دولاڤن doewalāpan, z. dẹlāpan.

دَوْلَة, plur. دَوَل, دُوَل en دِوَل, *periode; kans voor of tegen,* in het gevecht; *geluk, voorspoed; rijkdom; regeering; rijk; dynasti, regeerend huis* In 't mal. ook nog *zegen; zegenspreking; invloed;* d. tœwankoe, *zegen* (voor u), *mijn' gebieder.* Wordt in brieven aan den regeerenden vorst gebruikt.

دُولَة (mal. dœlah), *ongeluk, onheil.*

دولغ dœlang, *ronde houten bak met steilen rand* en met of zonder deksel, dienende voorn. ter plaatsing van het theegoed; dœlang-2, *mars; zaling* [mar.].

دولق, dōlaḳ-dālik, *onstandvastig zijn in zijne woorden;* mẹndōlaḳ-dālik, *onstandvastig zijn in zijne woorden.*

دوله dōlah, verb. van عَبْدُ ٱللّٰه.

* دمغ dœmoeng (jav., T.), naam eener (zeer vergiftige, T.) slang. — [R.].

* دومل dōmoel, *snuit,* zooals bv. van een varken. — [C.].

دومن I. dōman, *loon voor plukken der rijpe kokosnoten* (zelden van andere vruchten). — 't jav. doeman, *aandeel?* (T.).

* II.: pẹdōman. — [R.].

* دوني dœnai, naam eener soort van groene wilde duif, met lange vederen aan den hals, evenals een haan — *geophillus nicobaricus* — vgl. ڤوني (T.).

* دوهغ dœhoeng z. دڠّ.

دوي doewai, *zwager;* zelden anders gebruikt, dan met īpar (īpar doewai).

دويغ dœjoeng, *de zeekoe;* ājẹr mātạ d., *zeekoe-tranen,* een vocht, dat (zegt men) der gewonde en stervende zeekoe, wanneer hare jongen vóór hare oogen gedood worden, uit de oogen vloeit en zorgvuldig met boomwol afgedroogd wordt. Deze met zeekoe-tranen bevochtigde boomwol is een beroemd toovermiddel, om tegenliefde te verwekken; — z. ook onder djanggoet (T.).

* دويغ dòjòng, batav. (jav. ḋojong, T.), *bouwvallig.* — [H.]; *scheef staan.* — [B.].

دويق dōjaḳ, naam eener soort van eetbaren zoutwater-polyp.

دوين dōjan (vulg.), *belust; verlangend; begeerig* inz. naar spijzen (jav., T.); mẹndōjan, *belust* enz. *zijn.*

دوين, **bẹrdœjoen**, *bij tusschenpoozen op elkander volgen*, zooals bv. schepen aankomen op eene levendige reede.

دوه **doeh**, interj., waarmede men de honden roept.

دهاست **dahāsat** en **dahsat**, verb. van دَهْشَة.

دهست z. دهاست.

دهاڬ **dahāgạ** z. āoes II.

دهاڬ, **mẹndahāgi**, de bevelen van hoogeren *tegenstreven; tegenwerken*.

دهان, **mẹndahānạ**, *bedelen*; **pẹndahānạ**, *bedelaar*.

دَهْر en دَهَر, plur. أَدْهُر en دُهُور, *tijd; leeftijd; eeuw*.

دَهْشَة, *schrik; afgrijzen; vrees; ontsteltenis; verbaasdheid; ontzetting; verslagenheid*.

* دهشل **dahsjal**, div., *pijnlijk* aan 't hart. — [Ms.].

دِهْلِي, pers., **dehli** of **delhi**, in britsch Indië, vroeger residentie van den Grooten Mogol.

دُهْم (mal. doehoem) plur. van أَدْهَم.

دَهْمَا, fem. van أَدْهَم; voorts: *ketel*, inz. zwart door den rook.

* دهنم **dahnẹm**, *het geluid van hollen grond*, wanneer er op gestampt wordt. — [C.].

دُهُور plur. van دَهْر.

دهول **dẹhœloe** — wijz. van **dihœloe** —, *vorig; vroeger* ook als adj.; *voorheen; eer; eerder; eerst; voorop; aan 't hoofd;* d. kāla, *in vroeger tijd*; **mẹndẹhœloe**, *vroeger of eerder handelen; den aanvang maken; zich voorop of aan 't hoofd stellen; voorop* enz. *gaan*; **mẹndẹhœlœkẹn**, *vervroegen; voorop of aan 't hoofd stellen; de voorkeur geven aan, voortrekken, boven stellen;* **mẹndẹhœlœï**, *voorgaan; vooraf gaan; vooruitgaan; overtreffen, voorbijstreven* (devanceeren, T.); **pẹndẹhœlœwan**, *voorrede, voorbericht, voorwoord*.

* دهين **dahīnạ** z. dīnạ.

دئ I. **dê** z. dek̦ I.

II., z. dek̦ II.

دئ **dījạ**, wijz. van ija I. (eigentlijk in dezelfde gevallen als dākoe en dikau gebezigd, T.); **bẹrdījạ**, van iemand sprekende, *het woord* dījạ *gebruiken*; **mẹndījākẹn**, *met het woord* dījạ *aanduiden*.

دَيَابِيج plur. van دِيبَاج.

دِيَات plur. van دِيَة.

دِيَارْ plur. van دَارْ.

دِيَارَة plur. van دَارْ = دِيَارْ.

دَيَامِيم plur. van دَيْمُومَة.

دِيَانَة (mal. dijānah), *godsdienst, belijdenis van een geloof; godsdienstbetrachting; oordeel*

دَيَاوِين plur. van دِيوَان.

دِيبَاج z. دِبَاج.

دِيبَاجَة en دِيبَجَة, *zijden stof met bloem- of loofwerk; brocade; voorrede* van een boek, gew. in een sierlijken stijl geschreven en met rhetorische figuren, plaatsen uit den koran en andere sieraden, opgeluisterd; *titel.*

دِيبَجَة z. دِيبَاجَة.

دِيَة, *het met geld of iets anders voldoening geven van een' beganen moord.* Met plur. دِيَات, *zoengeld, zoenprijs* [voor een moord]; *bloedgeld;* **mẹndijatkẹn**, een' beganen moord *met geld of iets anders verzoenen.*

ديتر **dètar,** z. onder دستر.

* **ديدو** **dīdoe**, batav., djoesta. — [B.].

* **ديده** (bal didih, *schuim*, T.), didi laoet, batav., *een spons.* — [H.]. — vgl. dideh (T.).

ديدس I., **mẹndedes**, vleesch *in dunne schrijven snijden; en dunne stukjes van de knoken afschillen.*

II. (zelden, — jav., T.). — z. زَبَاد; **bẹrdēdes**, *civet leveren* zooals bv. de civetkat; *civet gebruiken.*

ديديق, **mẹndīdiḳ**, *zorgen voor* iemand, door hem al het noodige te laten leeren; *eene opvoeding geven aan* iemand [ook van sommige dieren], *opvoeden, opkweken.*

* **ديدل** **dēdal**, batav. (uit 't port., T.), = bīdal II.

ديده, **mẹndīdeh**, van vocht *zieden, koken* [ook fig.].

دير I. **dīri**, *persoon; individu; zelfheid.* Het staat soms voor pron. pers. 2., sing. en plur. (dit is ongetwijfeld de grondbeteekenis van dīri II.); **dirīkoe**, *mijn persoon, ik.;* **dirīmoe**, *uw persoon, uwe personen, gij; gijlieden.;* **dirīnjạ**, *zijn persoon; hunne personen, zij; zijlieden;* d. dari mānạ dātang, *waar komt gij (gijlieden) van daan?* tijādạ tāhoe ākan dirīnjạ, *van zich zelven niets weten, bewusteloos zijn,* ook: tijādạ chabar ākan dirīnjạ; dibangkitkẹnnjạ kẹpada dirīnjạ, *het werd zijn persoon verweten, het werd hem in 't*

aangezicht verweten; sęōrang d., *alleen;* **sęndīri,** in plaats van **sędīri,** *de persoon enz. zelf* (niet een ander); *de persoon* enz. *alleen* (niet met een' ander).

II., **bęrdīri,** *staan; rechtop staan; overeind staan; opgericht zijn;* mintå d., verzoeken *om te mogen opstaan,* d. i. *om zich te mogen verwijderen;* bęrdīri ātas tīgą pęrkārą, *uit drie punten bestaan, op drie punten berusten;* bęrdīri dęngngan pęrtœlœ-ngan, *door of met de hulp bestaan; zich staande houden;* **męndīrīkęn,** *oprichten; bevestigen,* bv. den godsdienst; **pęndīri,** *oprichter; bevestiger; de hoogte van iemand, die rechtop staat: manshoogte;* **pęndirījan,** de hoogte van iemand, die rechtop staat, *manshoogte.*

ديرَان plur. van دَار.

ديرت **dēret** (vgl. dērek, T.), *reeks van* op een' afstand *naast of achter elkander zich bevindende voorwerpen, rij;* **bęrdēret,** *zich in een rij bevinden;* **sędēret,** *dezelfde reeks.*

ديرس z. djīroes I.

*ديرك **dērek,** batav. (uit 't bal., T.), *rij, gelid.* — [B]; z. dēret.

ديس **dēsą** — skr. dēça —, *landstreek, gewest* [bewoond]; *dorp, vlek, gehucht;* **pęrdésāān,** *onderhoorige dorpen* van eene plaats; *het land,* in tegenstelling van de stad.

ديڠ, **męndījang,** *bij vuur verwarmen, koesteren;* **bęrdījang,** *bij 't vuur zich verwarmen* (vgl. bęrdjęmoer, T.); **tęmpat bęrdījang,** *stoof.*

*ديڠقل, **męndęlèngèk,** batav. (bal. ndę-lengek, *naar* iets dat boven is, *zien,* T.), awassin orang makan, *met begeerige oogen naar* iemand *kijken, die aan 't eten is,* zooals de kinderen doen. — [H.].

ديڠين **dīngin,** *absoluut* (niet vergelijkender wijs) *koud,* zooals bv. ijs, zeer koud water, *zeer koud, kil;* — z. sęddjoek; **sędīngin,** *naam eener plant* (cotyledon laciniata) *als verkoelend geneesmiddel gebruikt.*

*ديڤ **dīpa** — skr. — *lamp.* — [R.].

ديك **dīk,** plur. دِيَكَة, دُيُوك en اَدْيَاك, *haan.*

ديك **dīką,** naam eener fabelachtige plaats onder de aarde, waar de koning صُورَان belandde, toen hij zich in de zee had laten zinken. — [S. S.].

*ديكت **dīkat,** *alleen* (slechts, maar). — [L.].

ديكَت (mal. dīkah) fem. van ديك.

ديكِت en دكِّت (wat beteekent deze spelling?, T.), **dīkit,** *weinig, weinigje,*

beetje; zier [zelden anders dan met een telwoord]; **sędikit**, z. سديكيت; bęrāpą d.? *hoeveel beetjes?* tīgą d., *drie beetjes.*

ديكة (mal. dijakah) plur. van ديك.

ديكر **dīkir**, verb. van ذكر; **męndīkir**, *zingend verhalen; zingend loven; zingend prijzen; wie zingend verhaalt* enz., wiens broodwinning het is; *publieke zanger of zangeres.*

ديكر I. **dēkar**, *schermmeester;* **męndēkar**, *schermen;* **pęndēkar**, *schermmeester; vechtmeester; wakkere strijder, held.*

* II., de naam van zekeren duivel in de fabelleer. — [R.].

ديكو **dīkau**, in dezelfde gevallen in plaats van ęngkau als dākoe in plaats van ākoe (vgl. dīja, T.).

* ديلم **dīlam**, *munt* (welriekende plant).— [Div.]. — z. nīlam.

* ديله **dīlah**, jav., *flambouw, kaars.* — [C.].

ديّم **dījam**, *stil zijn, zwijgen; verblijven, zich ophouden, wonen;* **męndījamkęn**, *laten zooals iets is; in stilte passeeren; zwijgen van* iets; **męndijāmi**, *verblijven of zich ophouden op* eene plaats; *bewonen* (ook: **męngędijāmi**, dat in 't passief kędijāmi vertoont, T.); **tęmpat kędijāman**, *verblijfplaats;* **pęndījam**, *zwijger; edelsteen,* dien men hier onder de jākœt rekent, meestal groen en daarbij dof (glansloos), van waar zijn naam; ook wel, doch minder goed **pędījam; sęndījam**, in plaats van **sędījam**, *naam van een' visch,* die in brak water in de rivier mondingen leeft en zich niet verroert, voor en aleer hij aangeraakt wordt.

ديمومة, *het duren, duur;* met plur. ديااميم, *uitgestrekte woestijn.*

دين z. دن.

دَين, plur. دينة, أدين en ديون, *schuld; schuldvordering,* die de schuldeischer verplicht is, op een vooraf bepaald tijdstip te voldoen; mal.: dāin.

دين I. **dīną** — skr. dina, dag —, *dag,* alleen in دنهار.

II. — skr. dīna —, *arm, behoeftig, nooddruftig; ellendig; gering;* zelden anders, dan met hīną gebruikt; hīną d., *laag en ellendig; laag en ellendig volk, gepeupel, gespuis.*

دِين, plur. أديان, *gewoonte; gebruik; wijze van handelen; geloof, godsdienst, godsvereering; gehoorzaamheid aan God, godsvrucht; godsdienstige gebruiken; oordeel, vergelding;* يوم آلدّين, *dag des oordeels.*

ديّن **dījan**, *kaars;* d. tjęrmen, *twee waskaarsen, aan een spiegeltje bevestigd,* die bij de bruiloftsfeesten zeven maal om bruid en bruidegom gebracht worden,

door drie, vier of meer personen, die in een' kring rondom het bruidspaar staan en de kaarsen van hand tot hand laten gaan. Na de zevende maal worden de kaarsen voor het bruidspaar gehouden en door den bruidegom uitgeblazen (kāki d., z. onder djōloḳ, T.).

دينَار, plur. دَنَانِير, *zekere gouden munt, ter waarde ongeveer van een' dukaat*; in 't mal. ook: *gemunt metaal, geld.*

دينَة (mal. dīnah), plur. van دَيْن.

* دينق **dènòḳ,** batav. (uit 't jav., T.), *mollig, poezelig; kort en dik.* — [B.].

دينونَة (mal. dīnœnah), *oordeel.*

دينَة I. **dīnah,** soort van booze geesten.

II., z. دينَة.

* III., *proef, beproeving; schets; model; plan, ontwerp;* **mẹndīnah,** *beproeven op de proef stellen; eene proef nemen;* bœroeng d., *lokvogel.* — [L. bew.]. — Pers. دِينَه.

ديني **dejnij** (z. dèn, T.), w. sum., staat gelijk met kami, in het enkelvoud gebruikt; het wordt meestal zoo niet uitsluitend door meerderen tegen minderen gebezigd; sebab bapa dejnej bangonken, *de redenen mijn kind, dat ik u gewekt heb, zijn.* — [N.].

ديو **dēwạ** — skr. dēwa — *godheid, een god; vorst* (in ḥik. en poëzie).

ديوات z. دوات.

ديوَار en ديوَال, pers., *muur; wand;* د حصَار, *stadsmuur;* mal. verb. zijn: dīwārạ en dīwālạ.

ديوَاس z. دواس.

ديوَال z. ديوَار.

دَيْوَان plur. van ديوَان.

ديوَان, plur. دَوَاوِين, دَيْوَان en دَيَاوِين, *album; register van ontvangsten en uitgaven; verzameling van losse dichtstukken; diwan, tribunaal, gerechtshof, senaat;* raadsvergadering; d. sẹgālạ wakīl ōrang bānjaḳ ('ām), *de staten-generaal;* d. kẹrádjāān, *de raad van state;* d. tānah hindijạ nēderland, *de raad van Nederlandsch-Indië;* d. ḥibāb, *de rekenkamer.*

ديوَانيّ (mal. dīwāni), *tot een' dīwān behoorend; lid van een' dīwān.*

ديوُّث (mal. verb. dājoes), *wie de echtbreuk zijner vrouw verdraagt of er zelfs toe medewerkt;* **mẹndajjoetz,** *de echtbreuk zijner vrouw verdragen;* daartoe medewerken.

ديودار z. dāroe-2.

ديوڠݢ **dīwangga** (skr. dewāngga, naam van een persoon, die de uitvinder der weefkunst zou geweest zijn, T.), soort van gebloemde goudstof van verschillende kwaliteiten, *voorhangsels en dergelijke.*

ديوك plur. van ديك.

ديون plur. van دين.

ديوي **dēwī** — skr. —, *godin; vorstin* (in hik. en poëzie).

* ديهم **dēhem**, batav. (jav. dèhèm, T.), *kuchen; hemmen* — [B.]. — z. dāham.

ديڽت z. دنيت.

ڎ

ڎ, de letter اڎ ḍa, 30e of 2e additionéle letter van het maleisch alphabet, van het door Marsden gewijzigde alphabet de 11e, eene letter, die van lieverlede uit de maleische uitspraak en schrift verdwenen is, doch nog steeds hare plaats in het maleisch alphabet behouden heeft. Zij heeft de waarde van de javaansche linguale d (ꦝ ḍ). Een overblijfsel in de uitspraak is wellicht de ڎ in het woord bēḍa, welker phonetische waarde hier eene lispelende d is (op de West-Kust van Sum. is de spelling بيڎ algemeen, terwijl بيڎ mij nooit is voorgekomen, T.).

اڎ **ḍā**, naam der letter ڎ.

ذ

ذ, de letter ذَال, 9e. van het arabisch en maleisch, en 10e. van het door Marsden gewijzigde maleisch alphabet, hebbende een gemengden klank, het meest overeenkomende met eene innige ineensmelting van de nederlandsche d en z (dz); als cijferletter, z. أَبْجَد; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van ذآئِر.

ذَابِح, *slachter; offeraar.*

ذَات, plur. ذَوَات, fem. van ذُو; اَلذَّات, *het wezen bij uitnemendheid*, d. i. *God.*

ذَاكِر, *gedenkend*, in het hart of met den mond; *prijzend* (inz. God); *gedachtig; dankbaar* (inz. God).

ذَال, naam der letter ذ.

ذَآئِر, *vertoornd; vermetel, stout; een vertoornde enz.*

ذَبَاح z. ذَبْح.

ذَبْح en ذَبَاح, *slachting; offering;* de Mal. hebben er dębah van gemaakt.

ذَرّ, coll. van ذَرَّة.

ذَرَارِي en ذَرَارِي, plur. van ذُرِّيَّة.

ذِرَاع, plur. ذُرْعَان en أَذْرُع, *voorarm; arm;* van den schouder tot aan de vingers; *elleboogslengte, vadem* (lengtemaat).

ذَرَّة (mal. dzarrah), nom. un. van ذَرّ, *kleine mier; atoom; zier.*

ذُرْعَان plur. van ذِرَاع.

ذُرِّيَات plur. van ذُرِّيَّة.

ذُرِّيَّة en ذِرِّيَّة, plur. ذَرَارِي, ذَرَارِي en ذُرِّيَات, *nakomelingschap; kinderen; kleinkinderen;* z. djęrījat II.

ذَكَا, *scherpzinnigheid; vlugheid van geest.*

ذِكَار plur. van ذَكَر.

ذِكَارَة (mal. dzikārah), plur. van ذَكَر.

ذَكَر, plur. ذِكَار, ذِكَارَة, ذُكُور, ذُكْرَان, ذِكَرَة en ذُكُورَة, *mannelijk wezen; man; mannetje;* met plur ذُكُور en مَذَاكِير, *mannelijk lid,* van menschen of dieren.

ذِكْر (mal. dzikir), *het onthouden, het zich weder herinneren; het hardop lezen van den koran; het herhalen der eigenschappen van God; het loven, het prijzen; geheugen, herinnering;* met plur. أَذْكَار, *lof, prijs;* in 't mal. voorn.: *zingend herhalen de eigenschappen van God* en *zingend loven; zingend prijzen* [God, den propheet en zijne vrienden]; **bęrdzikir,** *zingend verhalen* (z. dīkir); d. kętœrœnan, zekere door de Persen uitgevondene wijs van een dzikir, waarbij de stem bij afwisseling daalt en zich weder verheft; **męndzikirken,** *onthouden, zich* iets *weder herinneren;* den koran *hardop lezen; God behandelen met het herhalen van zijne eigenschappen* (in 't mal. zingend); God, den propheet en zijne vrienden *zingend loven, zingend prijzen.*

ذُكْرَان plur. van ذَكَر.

ذِكْرَة, *vermelding, gewag; vermaning.*

ذِكَرَة (mal. dzikarah), plur van ذَكَر.

ذُكُور plur. van ذَكَر.

ذُكُورَة (mal. dzoekœrah), plur. van ذَكَر.

ذِكْرَى, *vermelding, gewag; vermaning.*

ذِلَال plur. van ذَلِيل.

ذَلْقِيّ (mal. dzalki), *de punt betreffend.*

ذَلْقِيَّة (mal. dzalkijah), fem. van ذلقي, in de gramm, van de letters ب, ف en م *met het uiteinde der lippen uitgesproken wordend;* zoodanige letter.

ذُلَّان plur. van ذَلِيل.

ذَلَق (mal. dzalak), *punt.*

ذُلْق (mal. dzoeloek), plur. van إِذْلَق, *welsprekend.*

ذَلْقَا fem. van أَذْلَق.

ذَلِيل, plur. ذِلَال, ذُلَّان, أَذِلَّا en أَذِلَّة, *vernederd; verworpen; slecht; gemeen, laag; onderdanig, nederig.*

ذَمّ, *berisping, gisping, laking, afkeuring.*

ذِمَّة (mal. dzimmah), plur. ذِمَم *bescherming; goede trouw; zekerheid van persoon en goederen; verdrag van bescherming; borgtocht; beschermeling; geweten.*

ذِمَم plur. van ذِمَّة.

ذِمِّيّ (mal. dzimmi), *beschermeling, kliënt; schatplichtige, die bescherming geniet* en van daar, in de mohamed. rijken eene benaming voor Christen, Jood of Sabéër.

ذَنْب (mal. dzanab), plur. ذُنُوب en ذُنُوبَات, *misdaad, zonde; fout, schuld.*

ذَنَب, plur. أَذْنَاب, *lang haar; staart.*

ذُنُوب plur. van ذَنْب.

ذُنُوبَات plur. van ذَنْب.

ذُو, plur. ذَوُون, *heer; bezitter; wie voorzien is met; hebbende;* ذُوالْقَعْدَة, naam der *elfde maand* der Arabieren; ذُوالرَّحِم, *halve broeder van moederszijde* ذُوالنُّون, *de man van den visch,* d. i. *Jonas.*

ذَوَات plur. van ذَات.

ذَوْق, *smaak; verhemelte; genot, wellust.*

ذَهَن, *geest; verstand; geheugen.*

ذِهْن, (mal. dzihin), plur. أَذْهَان, *geest; verstand; vatbaarheid; talent; kracht; energie.*

ذَهَنِيّ (mal. dzahani), *den geest enz. betreffend.*

ذِيب, plur. أَذْؤُب, *wolf; wilde hond.*

ذَيْل, plur. ذُيُول, أَذْيُل en أَذْيَال, *onderste van iets; laatste van iets; aanhangsel, bijvoegsel; sleep* van een kleed; *lang nederhangende staart.*

ذُيُول plur. van ذَيْل.

ر

ر, de letter رَا rā; Als cijferletter أَبْجَد; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van رَحْمَة.

رَا, naam der letter ر.

* راب **raab,** w. sum., *omhelzen.* — [N.]; راهف? (T.).

راب, **mērāba,** *tasten; betasten; bevoelen, met de hand aanraken* (laloe ija bangoen tēraba-2 toenggang balik, van die uit een slaap verschrikt opstaan, T.). — * **rabo** (vgl. raboh) w. sum., *omver vallen, omvallen,* zooals huizen en ook iemand die dronken is; **raba-raba,** *slingeren* als een dronken mensch, *telkens omvallen* en weer op de been komen; **raba-rabaie,** *verdwalen* in de duisternis of een dicht woud; *ontsteld, schrikken.* — [N.].

* راب I. **rāboe,** men., *de longen.* — [T.].
* II., w. sum., *vrolijk zijn; vreugde.* — [N.].

* راب, **rabi mēngoetjap,** *van verwondering uitschreeuwen.* — [N.]; denkelijk is hier bedoeld رَبِّي als uitroeping (T.).

رابت **rāboet,** van dingen die dienen om iets te vangen en reeds gepakt hadden, zooals bv. vischhaken, stroppen, strikken en dergelijke, of van hetgeen reeds gevangen was, zooals de visch, het hert, de vogel *losgerukt.*

رابت **rābit,** van iets waar een gat in is, zooals bv. eene naald, het oorlelletje en dergelijke, of van het gat zelven *uitgescheurd* (men.: رابي, en vgl. روبق. T.); **mērābit,** *uitscheuren.*

* رابس (lees: ربس, T.) **rabas,** w. sum., de dauw. — [N.]; *alles wat van boven valt* uit een boom als droppels dauw, takjes enz. (T.).

رَابِط, *bindend, vast makend; bevestigd, standvastig.*

رَابِطَة (mal. rābiṭah) fem. van رابط; voorts: *militaire post,* die stand houdt; *bindsel band; regel; bladwachter; vrouw* (?).

رَابَعْ, verb. van أَرْبَعًا.

رَابِع, *vierde; wie een vierde van den buit vooraf neemt.*

رَابِع rāboeng, in de bouwkunde *de dekstukken van den nok en de hoekkepers van een dak*, gew. van rotting (men.: **parāboeng**, de *hoeken van een dak* met lang gras gedekt, terwijl 't overige dak van roembija of iets anders is, T.); gantang r., *eene gantang die zoo opgehoopt vol is, dat het gemetene*, bv. rijst, zout en dergelijke, *een' kegel boven den rand vormt*, waarop niets meer blijft liggen; pęlękkat r., *tweede, kleinere nok*, op den hoofdnok, ter bevestiging van de rāboeng; **pęrāboeng** en **pęrāboengan**, 't zelfde als r. (vgl. jav. woewoeng en mak. pamoengang, T.).

رَابق I. **rābaķ**, *in 't midden lang gescheurd*, zooals bv. een zeil. — z. rēbaķ.

* II., soek., *fel branden* (vgl. rāmaķ, T.).

رَابق **rāboeķ**, *tondel, zwam* (vooral van de ęnau; vgl. mak. baroeq, T.).

رَابن, **męrāban**, *ijlen* (wartaal spreken); *suffen.*

رَابن I. **rāboen**, *rook* van iets, *als genees-, behoed- of toovermiddel;* **męraboen**, *met* r. *berooken* ook muskieten.

II., van de oogen *bijziende, duister, nevelig, nog niet helder*, zooals na het ontwaken.

* رَابو **rābō**, *jong en dun riet.* — [R.]; R. had wel mogen zeggen, waar het in zwang is; misschien men. uitspraak van rębḅa (T.).

* رَابه **rāboh** (vgl. rabo onder رَاب), *vallen, nedervallen, ter neder storten.* — [L.].

رَات I. (niet aan te bevelen رأت) **rāta** [in ḥik. en poëzie] — skr. ratha — *wagen van bovennatuurlijke kracht; koninklijke wagen; godenwagen; strijdkar; koninklijke draagkoets.*

II., *effen, gelijk, vlak; overal; gelijkelijk;* **męrāta**, van water, bv. bij eene overstrooming *zich overal verspreiden* (vgl. jav. warata, T.).

* III., **rāta-2**, *vliegende insecten; zwermen* van kleine vliegen. — [M.]; soms ook رتاء, w. sum., *rimpels op het aangezicht; karteltjes* op borden of andere voorwerpen; *plooien* enz. — [N.]; een verkeerd gehoord رتق (T.).

رَاءت z. رَات.

رَات **rātoe** (in ḥik. en poëzie), *vorst; vorstin* (jav., T.).

رَاتِب **rātib**, *voortdurend; vast; bestendig, standvastig; vaste bezoldiging, vast jaargeld;* **męrātib**, *bij voortduring tot uitputting toe, opzeggen de woorden* لَا إِلٰهَ إِلَّا ٱللّٰه, waarbij het bovenlijf heen en weder bewogen wordt, zoodanig, dat op het woord lā eene beweging naar

den linker, en op de 1e syllabe il van het derde woord (illā) eene beweging naar de rechter zijde plaats heeft, met een' zeer sterken accent tevens op die syllabe; رَاتِب إِسْم ذَات, *het bij voortduring en tot uitputting toe opzeggen van het woord* الله, zonder beweging van het lichaam; **mẹrātibkẹn**, die woorden *op zeggen ten behoeve van* iemand, bv. van een' afgestorvene, een' ouder enz.

راتس **rātoes**, *honderdtal, honderd;* benaming bij het pōrok-spel voor de verhouding van den eenen speler tegen den andere, wanneer de eene bij den eersten gooi 's anderen pōrok geraakt heeft; **sẹrātoes**, *één honderdtal, één honderd; honderd;* bẹrāpạ r.? *hoeveel honderdtallen of honderden?* Op die vraag kan zeer goed soewātoe of sātoe, geantwoord worden; **mẹrātoes**, bij het pōrok-spel *bij den eersten gooi raken*, en van daar fig.: *bij de eerste poging slagen;* **bẹrātoes-2**, *met honderden;* **bẹrātœsan**, *bij honderden.*

رَاتِبَة (mal. rātibah), fem. van رَاتِب. De plur. رَوَاتِب, *godvruchtige handeling*, zooals bidden, dankzeggingen, godsdienstige plichten.

راتف, **mẹrātap**, *luide weeklagen, luide jammeren; luide weeklagen om* iets, *luide bejammeren;* r. bẹrbīdji-2, *luide weeklagen enz.*, daarbij afgebroken woorden van liefkozing of eerbied uitstootend, dat bij de wet verboden is. — z. sābak.

*راتف **rātip**, batav., uitspraak van راتب. — [B.].

*راتق **rātak**, *uitkiezen.* — [C.].

رَاتِن z. رَاتِين.

راته **rātah**, als bijwoord, *eenvoudig; zonder meer;* **mẹrātah**, *bij uitsluiting tot voorwerp eener handeling maken;* iets *alleen doen;* **mẹrātah dāging**, *niets dan vleesch eten.*

رَاتِين en رَاتِن, zekere *gom, om te soldéren;* zekere *wondbalsem.*

رَاجَ I. **rādjạ** — skr. rādj (waarschijnlijker rādjā nominativus van rādjan, T.). — z. ẹngkoe en tẹngkoe; r. mœdạ, vóór de aankomst der Boeginezen in het rijk Djohor, *titel van den troonopvolger*, tevens regent. Nadat het regentschap van dat land, met dien titel, erfelijk aan de boeginesche dynastie was gegeven, vond men voor den troonopvolger den titel tẹngkoe bẹsar uit; r. jang bẹrgẹlar, *vorstelijk persoon, die een staatsambt, bekleedt*, zooals de bẹndahārạ, de tẹmmẹnggoeng enz.; *vorstelijk rijksgroote;* r. sīngạ, *soort van venerische ziekte* met

zweeren; r. pœteh, *de witte vloed* (hier schijnt het afgeleid van radjah, oorspr. skr., waarvan 't bal. ngradja, *de maandstonden hebben*, T.); r. bintang (de koningen der sterren), *planeeten;* r. wāli, naam eener *soort* van *havik, arend* (oneigenlijk); r. bœnga z. bōtan; r. badar, *soort* van indisch *wit katoen;* r. rimbą, *opperhoutvester;* r. œdang, (garnalen-koning), naam eener *soort* van *ijsvogel* — alcedo meninting —; r. sęhāri (vorst van één dag), *de bruidegom*, wanneer hij *in staatsie naar zijne bruid gebracht* wordt, zoo genoemd, omdat de vorst voor dien stoet uit den weg gaat; r. bęrdjālan, *een lijk, op weg naar de begraafplaats;* sęnnjoem r. (glimlach van een vorst), *geveinsde glimlach* (Eén mooi compliment voor de mal. radja's); **męrādją**, *als* r., *handelen; zich als* r. *voordoen;* m. lēlą, *allerhande ongeoorloofde of aanmatigende handelingen verrichten;* m. kāją, *als een rijk vorst handelen, zich als een rijk vorst voordoen;* en van daar, van houten en andere, doch niet metalen, voorwerpen, die gewoonlijk of veelal uit deelen samengesteld zijn *uit één stuk*, d. i. niet gelascht zijn (gelascht zijn wordt hier als armoedig beschouwd). — Het kan dikwerf als adj. beschouwd worden, met de bet. *uit één stuk, niet gelascht,* in welk geval het niet zelden tot mādjąkāją, mędjakāją of, meer gebr. męndjakāją gewijzigd wordt; **kęrádjāān**, *koningschap, vorstelijke waardigheid; koninkrijk; de rijkskleinooden;* **rādją-2**, *vorsten; vorstetelgen; prinsen, prinsessen; cynsbare vorsten.* —

* **radja**, w. sum., radja dang męmbli, die, zonder van vorstelijk bloed te zijn, aan de regeering komt, hetzij door aankoop, gunsten als anderszins; radja dang męminta, *een cynsbaar vorst*, die eenige verplichtingen nopens andere vorsten heeft; radja djanang, *de chef van een feest, ceremoniemeester;* boekan radja dang męmbli, boekan radja dang męminta, marah boekan soetan pon boekan, radja bęrdiri sęndirinja sama terdiri djen alem ko (lees: djan 'alam kå of kò, T.), *zij was van geboorte vorstin, noch was zij cijnsbaar, zij was marah noch soetan, maar stond geheel op zich zelve en bestond reeds zoolang als haar* (dit) *land bestond.* — [N.].

* II., minder goed: **rādjah**, *schitteren.* — [R.].

* راجو, **męradjoe**, batav., *uit ontevredenheid* over zijn superieur *uit de dienst loopen*, zonder er iets van te zeggen, als men bv. meent onverdiend berispt te worden. — [H.]; vgl. radjoeķ; in de Pandawa djaja bl. 25, vind ik: męmoedjoek isterinja męradjoe. — [T.].

راج **rādji**, naam eener *zeer vergiftige slang*, groen met witte spikkels. Zij leeft op boomen en verlaat hare plaats, als zij niet gestoord wordt, slechts zoo wat eens in de week. Hare jongen draagt zij op den rug.

* راجت **radjat**, w. sum., *grootheid; aanzien.* — [N.].

راجت I. **rādjoet**, *zak van* netachtig *breiwerk*, om er iets in te doen en op te hangen, bv. vruchten, die men wil bewaren; **mẹrādjoet**, *in een* r. *doen.*

* II., *een bundel.* — [R.].

رَاجِع, plur. رُجَّع, *terugkeerend, wederkeerend; betrekking hebbend tot iets voorafgaands.*

رَاجِعَة (mal. radji'ah), plur. رَوَاجِع, fem. van راجع; voorts: *vrouw die na den dood van haren man tot hare familie terugkeert.*

راجڤ **rādjap**, *stuk door een huisgezin* (man en vrouw) *schoongemaakte boschgrond* voor kultures.

راجق (vgl. rādjoe, T.), **mẹrādjoek̤**, *pruilen; mokken; aan zijne ontevredenheid lucht geven;* **mẹrádjœki**, *pruilen enz. tegen* iemand; **pẹrādjoek̤**, *pruiler, mokken.*

* راجم I. **radjem**, w. sum., *een knods.* — [N.].

* II., w. sum., een strafwerktuig; *een doornagelde ton, om iemand in te rollen.* — [N.]. — vgl رجم (T.).

* راجن **rādjan** of **rātjan**, *twijfelachtig, onzeker, dubbelzinnig; eene tweeledige bewijsrede.* — [M.].

راجن **rādjin**, *ijverig, vlijtig, naarstig;* als bijwoord: *vaak, dikwijls.*

راجه I., **mẹrādjah**, *naar* iets dat men niet ziet *steken*, bv. naar visch in troebel water; 2°. (jav., T.), *geneeskundig behandelen door middel van geheimzinnige teekens*, spreuken en dergelijke, bv. hoofdpijn door een kruis op het voorhoofd, een bloedzweer door gefingeerde strepen.

* II., z. rādja II.

* راچق **rātjāk̤**, *uitteerende ziekte.* — [R.].

* II., **maratjaq**, men., *bestijgen* 'n paard, *enfourcher* (bat. arsak̤). — [T.].

* راچق **rātjoek̤**, *kwellen, plagen.* — [R.].

راچك I. **rātjik**, *afgesneden* of *afgebroken klein stuk;* **mẹrātjik**, harde voorwerpen *in kleine stukken snijden; kerven* [bv. een geneeskrachtigen wortel, waarvan men een afkooksel wil maken, een stroohalm, suikerriet, om te eten, en dergelijke]; *van* iets *kleine stukken afsnijden;* broze voorwerpen *in kleine stukken breken; verbrokkelen, in kleine stukken snijden enz.;*

pęrātjik, *wie in kleine stukken snijdt enz.;* gereedschap daarvoor. — * batav., ontbrekende geneeskruiden *aanvullen, mengen; van verschillende ingrediënten voorzien;* pīnang r., *een geneeskrachtig aftreksel* van kruiden; **ratjikan,** *mengsel* van vele ingrediënten. — [B.].

II., *toestel om vogels te vangen,* voorzien van strikken van paardenhaar; **męrātjik,** *vangen met een* r.

* راچن z. rādjan.

راچن **rātjoen,** *gift, vergift, venijn;* **męrātjoen,** *vergeven; vergiftigen;* **pęrātjoen,** *giftmenger;* **pęrātjœnan,** *vergeving; vergifting.*

راچو, **męrātjau,** *ijlen, wartaal spreken.*

رَاحَة, *rust; gemak*

* راد I. **rāda̤,** *lenigen, temperen.* — [C.]; vgl. rędda (T.).

* II., w. sum., *snoeien.* — [N.].

رادغ **rādang,** van het lichaam of het hart (gemoed) *zeer heet; zeer verstoord, zeer vergramd;* **męrādang,** *zich verstoord enz. tooren;* **męrādangkęn,** *zeer heet enz. doen zijn* (maken); *zeer verstoord enz. zijn op* iemand.

رادق, **męrādak̤,** met iets langs, puntigs, bv. eene stang, eene piek, naar welke richting ook, *steken naar* iets. — z. rōdok̤ en roentjang; **męrādak̤kęn,** *steken met* iets; *eene stekende richting geven aan* iets; *een vaartuig recht op* iets *aan sturen.*

رادن **rāden** (in hik̤. en poëzie), zekere javaansche titel.

* رادي **radei,** men., *de vinnen* van een visch [bat. rade]. — [T.].

* رارق **rarak̤,** w. sum., *afhangen,* zooals takken van klapperboomen die benedenwaarts hangen, *afvallen.* — [N.]; *vallen* van bladen, bloemen (T.).

* رارن **rāron** en **ręrāron,** batav., *vliegende witte mieren.* — [B.]; 't jav. laron, dat ook te Batavia in gebruik is; vgl. dędâloe (T.).

* راري I. **rārai,** *beslechten, beslissen, bijleggen; scheiden,* een geschil, gevecht enz.; *in 't gelijk spreken, in de gerechtigheid spreken.* — [L.]; w. sum., iets *voorkomen, verbieden.* — [N.]; ma̤ra̤rej, *sussen* vechtenden; pa̤ra̤rej da̤mam, *middel om de koorts te verdrijven* (T.).

رَازِق, *onderhouden, verzorgend; onderhouder, verzorger; voedstervader;* اَلرَّازِق, *de onderhouder enz.* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلرَّازِق, dienaar van denzelve, nom. pr. v. (z. dęrādjik).

راس I. **rāsa̤** — skr. rasa —, *smaak, gevoel, gewaarwording* [ook als zintuig];

gevoelen; kenning; **mẹrāsạ**, *smaken* (gewaarwording van smaak hebben]; *gevoelen* [gewaarwording van gevoel hebben]; r. hāti, *gevoel des harten; innerlijk gevoel; geweten;* **bẹrāsạ**, *een' smaak hebben, niet smakeloos zijn*, bv. eene spijs; **mẹrásāï maut**, den dood smaken; m. lāpar, honger gevoelen; **sẹrāsạ**, *dezelfde smaak enz.; van denzelfden smaak enz.; alsof*

II., skr. rasa, *kwikzilver.*

رَأْس (mal. raäs), plur. رُؤُوس, أَرْؤُس, أَرْآس, رُؤُس en رُوس, *hoofd;* رَأْسُ ٱلْمَالِ, *kapitaal.*

رَأْس z. رَقْس.

رَاسِخ, *vast; duurzaam; vastheid.*

راسڠ **rasing**, w. sum., *afzonderlijk.* — [N.]; door verkeerde scheiding van براسڠ (asing) ontstaan (T.).

راسق I. (vgl. rangsoḳ), **mẹrāsoeḳ**, van booze geesten *in* iemand *varen; betooveren, beheksen;* **kẹrásœkan**, *bezeten enz. zijn.*

* II. **rasœkan**, jav., *gewaad, jas; jurkje.* — [C.].

راسق **rāsoḳ**, in de bouwk. *soort van dwars-strooken tusschen twee stijlen*, waarop de vloerbalken komen.

* راسم I. **rasem**, w. sum., *gevoelen; denkwijze* (z. رسم, T.).

II., *een doornachtig gewas* (z. rẹssam, T.). — [N.].

راسمال **råsamālạ**, **raḳsamālạ** of, minder goed, **rasamālạ** en **rasmālạ**, naam van een' boom — liquidambar Althingiana (Altingiana, Altingia) — welks balsemachtig gomhars (storax) in de geneeskunde en tot het maken van reukwerk gebruikt wordt; de gom zelve.

راسو **rāsau**, naam eener *soort* van pandan — pandanus helicopus — welks vrucht van buiten veel op die van de tjẹmpẹdaḳ gelijkt.

* راسي z. onder raḳsi.

* راسي **rāse**, batav. (jav., T.), *eene civetkat.* — [B.].

رَاضِي, plur. رُضَاة, *genoegen nemend; zich latende welgevallen; vergenoegd; aangenaam.*

رَاعِي, plur. رُعَا, رِعَا, رُعَاة en رُعْيَان, *herder; herder van het volk, regeerder.*

رَاغِب, *smeekend; begeerend; begeerig.*

* راڠ **rāngi**, dansen met eene vlag of een vaandeltje. — [L.]; z. rāngin? (T.).

* راڠس **rāngas**, batav., *kleine witte mieren.* — [B.]; oerangas? (T.).

* راڠغ **rāngieng**, w. sum., *naar de rook ruiken*, of een reuk zooals van iets dat aangebrand is (*muf.*, T.). — [N.].

راغف rāngoep, *licht brekend*, zooals glas, porcelein enz.; *knapperend*, zooals bv. beschuit.

راغق rāngaḳ, naam eener groote *eetbare zoutwater-slak*.

راغق rāngoeḳ, naam van een' boom, met nagenoeg ronde bladeren.

راغن rāngan, soort van schild (vgl. rāngin, T.).

* راغن rāngin (dikwijl in de verhalen), jav., *soort* van *schild* en een krijgsdans daarmede uitgevoerd. — [T.].

راغه rāngah, *trotsch, hoogmoedig;* anderen *minachtend*. — z. pœngah.

راغي, mẹrāngai, *doorzoeken*, bv. een huis naar gestolen goed; *doorsnuffelen*.

راڤ rāpạ, *maaien; koorn maaien*. — [L.].

رأف (mal. raäf), *wijn; goedertierenheid, barmhartigheid, genade; zachtmoedigheid; vroomheid*.

رؤف, رَؤُوف, رَءف en رَآءف, *goedertieren, barmhartig, genadig;* اَلرَّؤف, *de goedertierene enz.* bij uitnemendheid, d. i. *God*.

رَافِض, *zich afscheidend, afvallig*.

رَافِضَة, plur. رَوَافِض, fem. van رافض; اَلرَّوَافِض, *de deserteurs*, benoeming voor eene *secte der sjiëeten;* van daar: *de ketters*, inz. de Persen.

رَافِضِيّ (mal. rāfidli), *tot de secte, genoemd* اَلرَّافِض (z. رَافِضَة) *behoorend* (Dit is de naam, waaronder de sjiieten algemeen bekend zijn, vgl. روافض, T.).

رَافِع, *wegnemend; verwijderend*.

* راڤ rapi, batav., *uitgezocht*, niet door elkander gemengd, bv. van vuil goed, of van de taal van een te Batavia woonachtigen Javaan. — [H.]; *in goede orde, netjes, alles op zijn plaats*. — [B.].

راڤت rāpat, *dicht* ook van weefsel; *dicht bij elkander; aaneensluitend* van timmer- en ander werk, dat uit verschillende deelen bestaat; *eensgezind; tegen iets aan; dicht op elkander volgend; eensgezindheid;* mẹrāpat, *naderen tot iets; aaneensluiten; zich sluiten; opsluiten; oprukken; aanrukken; iets naderen, benaderen;* rápātan, *nadering; aansluiting, sluiting, opsluiting; oprukking; aanrukking*.

راڤغ rāpang, zekere eetbare zoutwatervisch, op den bẹlānaḳ gelijkende, maar grooter.

راڤك, mẹrāpik, *praatjes* (inz. verdichte) *maken*.

راڤن rāpin, zekere struik, welks bladeren in de geneeskunde gebruikt worden.

De bladeren zijn aan de eene zijde der hoofdrib veel korter en smaller dan aan de andere, waardoor zij een gehavend voorkomen krijgen; sīreh r., *gehavend, bedorven,* bijna niet eetbare *sireh-bladeren,* waaronder ook de kleine, jonge, slijmerige gerekend worden; *uitschot van sireh-bladeren.*

راقه, **męrāpah,** *over* iets *heen gaan,* bv. over iets dat in den weg ligt; *op* iets *treden, trappen; nedertrappen,* bv. gras, struiken; graan dat nog in de aren zit *uittrappen.*

راقه **rāpoh,** *broos, breekbaar; berstend* [van natuur]; z. ręppis. — r. hāti, *broos, wat het hart betreft,* d. i. *weekhartig, teergevoelig, zachtzinig;* **męrāpoh,** *broos enz. worden;* m. hāti, *weekhartig enz. worden:* **kęrāpōhan,** *broosheid, breekbaarheid;* k. hāti, *weekhartigheid, zachtzinnigheid, teergevoeligheid;* **pęrāpoh,** *wie of wat broos maakt enz.,* middel daartoe; *zekere kunst, waarmede men de ledematen van een' vijand broos maakt,* zoodat ze moeten breken, wanneer men ze aanpakt.

رقه I., **męrāpih,** *dicht bij halen.*

* II., *beetje, kruimeltje.* — [C.].

راقي, plur. رواقي, *betooverend; toovenaar.*

راقية (mal. rāḳijah) fem. van راق. — Voorts: nom. pr. f.; mal. verb. als nom. pr. zijn: rāḳijah en kījah.

راقيه **rāḳijah** en **kījah,** verb. van راقية.

راك I. **rāḳa,** door beschadiging *op het punt van te breken,* zoowls bv. eene schotel, een mast; **męrākākęn,** beschadigen tot op het punt van breken.

* II., batav., *echo.* — [B.].

راكب, plur رُكْبان, *kruin* van een' berg. Met plur. رُكّاب, رُكْبان, رُكوب en رَكَبة, *rijdend,* inz. op een kameel; *scheepvarend; kameelruiter; reiziger; scheepvarende; passagier* aan boord van een vaartuig.

راكبة (mal. rākibah), *blad van een' palmboom,* van boven naar beneden hangend, zonder tot op den grond te komen, en van daar: *bladwachter* (custos), die in ar. of mal. boeken, evenals een tak, van het einde van den laatsten regel naar beneden hangt.

راكت * I. **rākat,** z. رَكْعة.

* II., hind., glycinus abrus, Lin., *eene roode erwt met een' zwarten spikkel,* ook sāgą timbāngan genoemd, naardien dezelve als gewicht gebruikt wordt om goud te wegen, makende 24 een āmas, en 16 (2) āmas een tāhil uit. Tot een deeg gestampt dient het als lijm, om bij het vervaardigen van gouddraad de kleinere deelen vast te hechten. Van daar: *melsden; lijmen;* — **pęrākat,** *kalk; lijm.* — [M.]. — z. pęrkat.

(2) 10.

* III. (oud-jav. rakęt, T.), *komedie; blijspel; klucht* [door menschen gespeeld]. — [L. (Ism. Jat.)].

راكت, **męrākoet**, *slinks te werk gaan; slinks bedotten.*

راكت I. **rākit**, *verbinding van een aantal gelijke deelen tot een geheel; vlot;* **męrākit**, *verbinden* een aantal gelijke deelen tot een geheel, bv. een aantal boomen tot een vlot; op een vlot vervoeren; pęlītą ęmpat sęrākit, vier lampen die een geheel vormen, d. i. eene lamp met vier armen.

* II., *stellage* voor werklieden. — [C.].

* III., jav., *een paar.* — [C.].

* IV., naam van een' dans. — [C.]; vgl. rakat II. (T.).

راكم z. رقم; **męrākam**, borduurwerk *opvullen* van de door het borduren ingesloten ledige ruimten met iets van eene andere kleur.

راكن **rākan** en **rękkan**, *plaats waar de koopwaren uit den omtrek samenvloeien; markt, marktplaats; stapelplaats; vast koopman,* bij wien men gewoonlijk koopt of verkoopt (z. pękkan); **rākānan**, *vast koopman,* bij wien men gew. koopt of verkoopt; *vaste leveraar; leverancier; medgezel* in eene onderneming, bezigheid of dienst; *medekoopman, vennoot; medearbeider; ambtgenoot; maat.* — z. lęnggānan.

راڮ I. **rāgą**, soort van wijd gevlochten teenen *mand* met een touw, bij wijze van beugel, waarmede men naar zee gaat, om er allerhande schelpdieren, ook wel visch, in te doen. Men gebruikt haar ook voor groenten en andere dingen, die niet door de tusschen ruimten kunnen vallen; r. bœwah-2-han, *fruitmandje;* **męrāgą**, van het haar *zich als een ragebol voordoen;* **bęrāgą**, *van een* r. *voorzien zijn;* pinggan b., *fruitmandje;* **sęrāgą**, *wat op een* r. *vol groenten gelijkt;* bāloeng s., *een volle, kroonachtige hanekam.*

* II., jav., *lichaam; persoon.* — [C.].

* راڮو **rāgoe**, men., *verward.* — [T.].

راڮي I. **rāgi** — skr. rāgī (soort van graan)—, *gest,* voorn. drooge, van eenig graan gemaakt; **męrāgi**, *met* r. *mengen; gesten.*

II., *de kleuren* in eene webbe; **męrāgi**, *den ketting scheren van eene webbe,* die als voorbeeld dient.

* III., *metaal.* — [L.].

راڮت, **męrāgoet**, *met geweld af- of uitrukken,* zoovals bv. een kleed van een' stoel, de haren uit het hoofd.

راڮس I. (vgl. ranggas, T.), **męrāgas**, *met de vijf vingers in* iets *grijpen en* daaraan *trekken,* bv. in de haren, in de twijgen van een gewas; *aan* iemand *de lange haren afsnijden,* inz. als straf.

* II., w. sum., *bewijs; corpus delicti;* ook: tanda biti. — [N.].

* راڠّغ I. ́rāgang, *klimmen zonder ladder.* — [C.].

* II., *grijpen; met geweld nemen; afscheuren* (z. rẹgang, T.). — [M.].

راڠّم (uit 't Tamil, T.), **rāgam**, *kleur, tint; verf; luim, kuur, gril; wijs* (muz.); bānjaḳ r. ẹngkau, *gij hebt veel luimen* (veel noten op je zang); bānjaḳ rāgamnjạ kāïn ītoe, *die stoffe heeft velerlei kleuren;* poespạ r., *gekleurde bloemen; topaas;* volgens sommigen: *hyacinth* (edelgesteente).

راڠّم **rāgoem**, *schroef,* om er iets in vast te zetten; *schroefstok; handschroef; bankschroef; veerhaak; nijptang.*

* راڠّو **rāgoe**, w. sum., *inslikken.* — [N.]; lees راڬّو uitspraak van رڠّو (T.).

رالف **rālip**, *in een' hoogen graad slaperig,* zoodat men de oogen nauwelijks nog open kan houden (jav. arip, T.).

رالي **rālai**, z. غالي.

رام I. **rāmạ** — skr. —, eigen. van een incarnatie van Wiśṅoe, onder den naam van Sẹrī Rāmạ, de held van eene hikajat en een tooneelstuk.

II., **rāma-2**, *vlinder.* — z. kœpoe-2.

رام, **mẹrāmoe**, *hout kappen* voor een bepaald doel, bv. voor een huis, een vaartuig, allerlei gereedschappen enz.; *bouwstoffen verzamelen; hout kappen voor* iets.

رام I. **rāmi**, naam eener *soort* van *netel, waarvan touw gemaakt wordt* — urtica aestivans —; het touw dat er van gemaakt wordt (vgl. rāmin, T.); r. tāloen, z. tāloen.

* II. z. rāmai.

رامس, **mẹrāmas**, *kneden; met de handen doorwerken.* — * w. sum., *uitpersen, uitwringen;* ramas kain, *een kain uitwringen;* ramas limo (limau), *een citroen uitknijpen.* — [N.]; **rámāsan**, *wat gekneed enz. is;* **pẹrāmas**, *wie kneedt enz.:* gereedschap daartoe.

رامس **rāmoes**, van het aangezicht *harig; behaard, ruig:* van iemand *harig enz. in 't aangezicht.*

رامق I. **rāmaḳ**, van vuur *met eene groote vlam brandend* (vgl. rābaḳ II., T.).

* II., jav. (?), *'t groeien* (gloeijen?) *van 't metaal.* — [L.].

رامل **rāmal** — verb. van رومّل.

* رامن **rāmin**, men.,: rāmi I. (T.).

* رامو **rāmo**, port., *een tak.* — [R.].

رامه **rāmah** — skr. ramah (*bevallig; bekoorlijk*) — *vriendelijk, beleefd; gemeenzaam, minzaam; spraakzaam, lieftallig;*

mẹrāmah, *vriendelijk enz. zijn;* **mẹrámāhi**, *vriendelijk enz. behandelen* (*tegenover* iemand *rāmah* zijn; vgl. onder djīnaḳ, T.); **rāmah-tāmah**, z. tāmah.

رامي **rāmai** (men.: rāmi, T.) — skr. ramja —, *talrijk* (ook van geluiden); *volkrijk; levendig; vrolijk, met zijn velen;* **mẹrāmai**, *talrijk enz. worden; met zijn velen iets doen; vrolijk enz. zijn;* **mẹrāmaikẹn**, *verlevendigen*, bv. den handel; *met zijn velen eene handeling verrichten aan* iets; *met zijn velen aanvallen* (hetzij met daden of woorden); *met zijn velen bij* iemand *komen*, inz. ter verkrijging van iets.

ران I. **rānạ**, *langdurig ziek, langdurig lijdend*, ook aan zielesmart; *kwijnend, sukkelend*, ook in wedervaren en ondernemingen; **mẹrānạ**, *langdurig ziek enz. zijn;* tjintạ m., *van liefde kwijnen;* ook: tjinta mẹrānạ rāni.

II. — skr. raṅa —, *slagveld* (in ḥik. en poëzie); *strijdzuchtig; ongeregeld* van driften.

III. en **råṇạ** — wijz. van ratnạ.

رأن **råṇạ** z. ران III.

ران I. **rānoe**, *kraal*, om olifanten te vangen.

* II. (jav., T.), *water; meer* [z. dānau]. — [C.].

*رانت **rānit**, w. sum., *fraai; mooi?* — [N.].

رانق I. **rānap**, *den bodem gelijk, nagenoeg den bodem gelijk* [bv. een huis]; *zich even boven eene vlakte verheffend*, zooals bv. laag land, uit de verte gezien, boven de vlakte der zee; **mẹrānap**, *zich dicht boven de oppervlakte van* iets, bv. water, *heen bewegen.*

* II., minder gebr. rānaḳ, *afgaan, afvallen* als het lak van een' brief. — [L.].

*رانق **rānaḳ**, z. rānap II.

رانم **rānoem**, *volkomen rijp; murw.*

*رانن **rānoen**, men. uitspraak van rānoem (T.).

راو I. **rāwạ**, gew. bœroeng rāwạ, naam eener soort van groote wilde duif — columba littoralis —, waarvan twee ondersoorten, een wit met zwarten staart, ook wel bœroeng pœteh genoemd, en een grijs, met zwarten staart, gew. bœroeng rāwạ genoemd.

II., naam van een' boom, die zure eetbare vruchten draagt.

III. en **rāwạ-2**, *moerassige grond.* — z. rāwang.

IV. (men. uitspraak raò), naam van een aan Mandheling (Mandailing) grenzend landschap.

V., kāīn rāwạ, *soort van licht geweven chineesche stoffe*, voor bedgordijnen en dergelijke.

رَاوَاة plur. van راوي.

راوت, **mĕrāoet**, iets *door het afsnijden van spaanders bewerken; wegnemen met een mes de scherpe kanten van* iets, *schnitzeln* (bal. rot, jav. ongot, T.); pīsau r., mes daarvoor, hebbende een kort lemmer en een langen, krommen steel, dien men in de zijde kan zetten; **mĕrāoet rōtan,** gespleten rotting *van zijne scherpe kanten ontdoen* en op die wijze geschikter maken tot binding; m. rāïh, op de europ. wijze, d. i. naar zich toe; tongkat ītoe dirāoet bœkannja dilārik, *die stok is met het mes bewerkt en niet gedraaid.* — vgl. روتن; **si-raoet,** men., een *knutsel-mesje* (jav. pangot). — [T.].

* **راوت** (jav., T.), **rawattin,** batav., *verplegen.* — [H.]; *onderhouden, in orde houden;* **rawatan,** *verzorging, behandeling, verpleging; onderhoud* (B.).

* **راوت** I. **rāwoet,** w. sum., *in een nederige houding zitten.* — [N.].

* II., *ontvreemden; onvoorbedacht* iets *wegnemen* [minder misdadig dan stelen met voorbedachten raad]; *kapen, ontfutselen* (jav. ngrawoed, T.). — [R.].

* **راوت** I. **rāwit,** jav., *fijn.* — [R.].

* II., *in eene beleediging wikkelen.* — [C.].

* **راوسرڠݢ** **rawisĕrĕngga,** — skr. (*zonnestraal;* vgl. tjandĕrakirana) —, radén koeda —, een der namen van Pandji (T.).

راوڠ, **mĕrāoeng,** *hard en lang gerekt zijne stem laten hooren; huilen,* inz. als uitdrukking van smart; **mĕrāoengkĕn,** *hard en lang gerekt* zijne stem *laten hooren* enz.; de stem *verheffen en rekken.*

راوڠ I. **rāwang,** *bosch, waarin de boomen wijd uit elkander staan,* hetzij op droogen of moerassigen grond; **mĕrāwang,** *zich als een* r. *voordoen.*

* II. en **rāwah** (batav. en jav. rawa, T.), *stilstaand water, poel; moeras.* — [M.].

* III. (Men. uitspraak van rāoeng, T.); **rāwang-2,** w. sum., *brullen, hard schreeuwen, iemand schreeuwende toeroepen.* — [N.].

راوڤ **rāoep,** *zooveel als men in de twee aaneengesloten holle handen kan nemen;* **mĕraoep,** *met twee handen,* zelden met eene, *naar zich toehalen; met twee handen enz. over* iets *heen strijken,* bv. over het gezicht (vgl. jav., T.).

راوق **rāoek,** z. rāhoe.

راوق I., **mĕrāwak,** *blindelings schieten of werpen naar* iets, dat men niet ziet, maar wel hoort (jav. awag, T.);

rāwaķ-rambang, 't zelfde maar met verscheidenheid; z. rambang.

راون I. **rāwan**, *angstig*, zooals bv. iemand, die van eene aanzienlijke hoogte naar beneden ziet; *bezorgd; ongerust* ten aanzien van iemand (**mẹrāwankẹn**, 't gemoed *aandoen* als muzijk, T.). — * *bepraten, ompraten, innemen; blijdschap.* — [L.].

II., **tœlang-rāwan**, *borstbeen.* — * *kraakbeen.* — [C.]. — * w. sum., *de borst;* toenggang rawan, *de borst vooruit.* — [N.].

* III. **rāwan**, jav., *zandachtige grond* (jav., *broekland*, T.). — [L.].

* IV., kawi, *wolk.* — [R.]; āwan?? (T.).

* V., *een paar* van armbanden en ringen; *tros* (?) van netten. — [T.].

رَاوَنْد (mal. rāwanda) en رِوَنْد (mal. riwanda), *rhabarber.*

راوه I. **rāwah**, *vennootschap.*

* II., z. rāwang II.

* III., men., een *groote ijzeren pot* om suiker bv. in te kooken (vgl. kāwah). — [T.].

رَاوِي, plur. رَاوُون en رُوَاة, *verhalend; verhaler, verteller; schrijver* van een verhaal.

راوي **rāwai**, *koord of rotting, tusschen twee stokken uitgespannen, of hoepel van rotting rondom eene staak,* als het middelpunt, *met koorden bevestigd, waaraan een aantal vischhaken in het water nederhangen* (vgl. soend. rawe, T.); **mẹrāwai**, *met* r. *vangen.*

راهو **rāhoe** en **rāoeķ** — skr. rāhoe —, *mythische slang* van reusachtige grootte; bœlan (matahāri) dimākan r., *de maan* (*zon*) *wordt door de* rāhoe *verslonden* (bij eene eclips).

* راءه z rāji

* راهب **rāhab**, w. sum., *voorover vallen met de handen vooruit.* — [N.]; z. rāhap (T.).

رَاهِب, plur. رُهْبَان, *monnik*, inz. christen.

راهت I **rāhat**, *wiel, dat,* zooals bv. een spinnewiel, *iets in beweging brengt.*

* II., malak. en singap., = rāhap II.

رَاهْدَار, pers., *straatroover; tolwachter.*

رَاهْدَارِي en رَهْدَارِي, pers., *weggeld; tol.*

راهڠ **rāhang**, *de keel van binnen; keelachtervlakte;* r. hīdoeng, *de monding van den neus in de* r.; tœlang r., *kaak; kinnebak;* mẹmbẹsarkẹn r., *eene groote keel opzetten.*

راهف I **rāhap**, *dekkleed*, waarmede men een' pas overledene toedekt; **mẹ-**

rāhap, *met een* r. *toedekken* (men. vooral van een vogel *de vleugels spreidende op den grond neerstrijken;* **marahapkan,** *met* iets *bedekken,* T.).

II., *totaal bedorven; onherstelbaar* (vgl. rahat II.).

رَاهِن, *verpandend; verpander.*

* راي (lees راه of رائ, T.) **rāji,** jav. (rahi), *aangezicht, gelaat.* — [C.].

راي **rāja,** *groot, grootsch; heerlijk, prachtig; voortreffelijk; verheven* (deze beteekenis zeer te betwijfelen en opgemaakt uit de zamengestelde woorden, want het woord kan niet als predikaat optreden; het is ons *hoofd-* als bv. *in hoofd-poort,* T.); djālan r., *de groote weg, heerweg; 's Heeren weg;* rimba r., *groot bosch;* kandang r., *groote kraal* om olifanten te vangen; hāri r., *feestdag;* bœnga r., naam eener fraaie bloem — *hibiscus rosa sinensis* —, waarvan een wit, een rood en een vleeschkleurig soort (het laatste b. r. airōpah genoemd).

راي I. **rājoe,** *weemoedig* bij 't herdenken van iets of bij 't hooren van eene klagende muziek. — z. sājoe en ība.

* II., *vleien; flikflooien.* — [C.].

رَأْي (mal. rāï), plur. أَرْآ, آرَا, أَرْي, رَيّ, رِيّ en رَئِيّ, *wat gezien wordt; gevoelen; raad; wetenschap; zin; geest; omzichtigheid;* أَهْلُ الرَّأْي, *raadgever; raadsman, adviseur.*

رأي z. rāji.

رائير, z. onder ajer.

* رايس **rājis,** *iets met de hand* naar iemand *toe gooien; met de hand afvegen.* — [C.].

رايڠ **rājang** en **gerājang,** *licht in 't hoofd; katterig; niet opgewekt, lusteloos.*

رايـڤ I., **merājap,** van kleine dieren, zooals bv. insecten, en planten, *kruipen; voortkruipen; kruipen over* iets.

* II., batav., uit 't jav.,: anai-2 I. — [T.].

* رايل **rajil** (ráih? T.), w. sum., *trekken* (= tarek); 2e. *rivier;* somtijds vindt men voor het laatste ook karajil. — [N.]; door 't gelijk stellen van *r* en *l* in de spelling als sluiters is karáil 't zelfde als karâir; z. onder ajer (T.).

رايو, **merājau,** *blindelings in 't rond tasten; zonder doel rondloopen; op avontuur uitgaan; nu eens dit, dan weder dat aanvatten; nu eens hiernaar, dan daarnaar verlangen; blindelings in 't rond tasten naar* iets, *hier en daar zoeken naar* iets, bv. naar iemand, die zich verscholen heeft.

رايـه, **merāïh,** *naar zich toe halen,* bv. iemand, om hem te omhelzen, een' langen roeiriem, den trekker van een geweer; *onder den arm nemen; snijdende steken naar* iemand met een dolkachtig wapen,

zooals de جنبية, daarbij de vingers naar boven gekeerd en den arm waterpas van buiten naar binnen brengend, als om het obj. naar zich toe te halen; *snijden met een' sikkel;* een geweer (eig. den trekker) *aftrekken;* den haan van een geweer *overhalen, spannen;* koopwaren *in het groot nemen,* om ze rond te venten of in het klein te verkoopen; mẹnōlaḳ m., *verkoopen en koopen; koophandel* drijven; djālan bẹrāïh lẹngngan.

رايه **I. rājah,** *zwak van ouderdom* (bal. raja, T.).

* II. (jav., T.), *rooven, plunderen; confiskeeren; echtbreken, verleiden.* — [C.].

* رانڽ **rāṅja,** w. sum., *babbelen, snappen.* — [N.].

راڽه, **mẹrāṅjah,** *op de eene of andere wijze gebruiken,* vroeger dan een ander, bv. eetwaren, eene vrouw enz.; sœdah dirāṅjah ōrang, *daar zijn de menschen al geweest.*

رب of **rap,** nabootsende uitroeping van een krakend, knappend geluid als van korte riemen die bij 't roeijen op 't vaartuig neerkomen, van de vingerleden, die men laat kraken, van potscherven waarop men trapt, van tabak die gekerfd wordt; **mẹngẹrab,** *kerven* bv. tabak; *knappend eten* bv. scheepsbeschuit; **pẹngẹrab,** *wie kerft enz.; kerver;* gereedschap daarvoor; **pẹngẹrāpan,** *kerving; het knappend eten;* rab-roeb, met verscheidenheid (helderder en doffer).

* رب **rob,** jav., *vloed* (stand van 't water); *vol.* — [C.].

رَبّ, plur. رُبُوب en أَرْبَاب, *heer; bezitter; Heere;* رَبُّ ٱلْعَالَمِين, *Heer der werelden;* رَبُّ ٱلْمَال, *geldschieter;* اَلرَّبُّ, *de heer* bij uitnemendheid, d. i. *de Heere.*

ربّ **rẹbbạ,** *menigte op den grond liggende dorre boomen, kreupelhout of takken,* hetzij op de plaats zelve geveld, of door eene andere oorzaak daar gekomen; inz. *het gevelde hout op een stuk boschgrond,* dat men wil gebruiken (vgl. bat. roba en jav. bẹra, T.).

* ربّ, uitspraak van rẹbbah, batav.— [B.].

ربا, *woeker;* mākan r., *woekeren.*

رِبَا, *het vermeerderen, het aanwassen; het nemen van onrechtmatige winst, het woeker drijven.*

رَبَاب, *soort* van *snaarinstrument,* dat met een' boog gestreken wordt; z. arbāb.

رِبَاط, *band.*

رِبَاطَة, *versterking;* **mẹribāṭahkẹn,** *versterken; moed geven aan* iemand.

رُبَاع en رُبَاع رُبَاع, *telkens vier; vier aan vier.*

رِبَاع plnr. van رَبِيع.

رُبَاعِي (mal. roebā'i), *uit vier bestaand;* in de gramm., van een woord, *vier letters hebbend, vierletterig; uit vier bestaande; vierletterig woord; gedicht van vier hemistichiën, quatrain.*

ربان I. **rębānạ,** *soort* van *handtrommel* met één vel. — z. **bęrbānạ.**

* II., *kamp; wildbaan; park* (z. rębban, T.). — [B.].

رَبَّانِي (mal. rabbāni), *den Heere betreffend, van den Heere, goddelijk; godsgeleerde; doctor in de godsgeleerdheid en de wet; rabbijn; master of a ship, ook als loods fungeerende.*

رُبَاه, pers., *vos.*

رَبّب **rębbab,** verb. van رَبَاب.

ربت, **męręboet,** *schielijk grijpen; ontrukken; schielijk behandelen; schielijk ten uitvoer brengen; vóór een' ander nemen;* van meer dan één subj. *trachten de een' vóór den ander te nemen; onder elkander grabbelen om* iets; **rębœtan,** *schielijke grijping; ontrukking; schielijke behandeling; schielijke tenuitvoerbrenging; wat schielijk gegrepen enz. is of moet worden.*

رَبّت, **męrębbat,** *afsluiten,* zooals bv. een' weg, eene rivier, een' doorgang, een' boom, door den stam op eene zekere hoogte met dorens te omgeven; *versperren.*

رِبْح (mal. ribiḥ), *winst; voordeel; profijt.*

ربس **rębas,** z. رابس.

ربس, **męręboes,** *zieden; koken.*

رُبُس (mal. roeboes) plur. van رَبْسَا.

رَبْسَا, plur. رُبُس, *groot ongeval.*

رُبُع (mal. roeboe'), plur. أَرْبَاع *een vierde deel, kwart; vierde gedeelte van den buit.*

ربغ **ręboeng,** *jonge, even uitschietende loten aan den voet van een' bamboes,* waarvan de meeste soorten eetbaar zijn (jav. boeng, T.); **męręboeng,** *uitschieten als,* zooals bv. een baard, die een' of eenige dagen oud is; van dicht opeen gepakte wolken *in vlokken uit elkander gaan.*

ربق **rębaḳ,** *groote ruit* in eene stof.

* ربق **rębok,** *bevochtigen.* Isk. — [L.].

رَبّن **rębban,** *afgeschoten ruimte onder een* op palen staand *huis,* ter berging van het een of ander, doch *inz. ter opsluiting van pluimvee.*

*ربو, **hāri rẹbo,** batav., *woensdag.* — z. أَرْبِعَا.

رُبُوب plur. van رَبّ.

رُبُوبِيَّة (mal. roebœbijah), *gezag, heerschappij; opperheerschappij.*

رِبَوِيّ (mal. ribawi), *in de kategorie van woeker vallend.*

رَبِّهِ, gen. en dat. van رَبُّهُ (zijn heer).

ربه **rẹbbah,** *ter lengte nedervallen; omvervallen; zich nederleggen;* r. bāngoen, *vallen en weder opstaan,* zooals bv. jongens, die krijgertje spelen; **rẹbbah-rempah** (z. رمڤه), *omvervallen* met verscheidenheid, d. i. naar verschillende kanten of al slingerende.

ربّي **rẹbbai,** van den steven of de richting van een vaartuig *beneden het gewenschte punt.*

رَبِّي (z. رَبّ), *mijn heer; mijn God* (z. rābi, T.).

ربي **rabījā,** *dagelijksche uitgaven* of *behoeften, verteering;* z. bijājạ.

ربي **roebījạ** en **roebījah,** verb. van رَبِّيَّة, *den Heere toegewijde, den Heere dienende; godsdienstige* [vrouw].

رَبِّي (mal. rabbi), *den Heere toegewijd, den Heere dienend, godsdienstig.*

رُبْيَة (mal. roebjah) en رُبِّيَّة, *woeker.*

رِبِّيَّة, z. roebījạ.

رَبِيع, plur. أَرْبِعَة, أَرْبِعَا en رِبَاع, *lente;* naam der *derde en vierde maand* der Arab., die door ٱلْأَوَّل en ٱلْآخِر, onderscheiden worden.

رت **rat, ẹrat** en **hẹrat,** *vast ineen,* zooals bv. grond, die aangestampt is; van het lichaam, van menschen of dieren *vast;* van eene binding *strak aangehaald;* **mẹngẹrat,** grond *aanstampen;* eene binding *strak aanhalen;* sẹgẹnggam r., *een handvol, vast ineengedrukt;* sœdah r. bẹtjārạ, *de zaak is vast besloten, is geklonken.*

رت **roet,** *in staat, bij machte;* **mẹngẹroetkẹn,** *in staat stellen.*

رتّ (رتا) **rẹttạ,** z. artạ of hartạ.

رتّ **rẹtti,** z. ẹrti; ōrang r., *iemand van begrijpen, een schrander mensch;* tijādạ bẹrẹtti, *zonder zin enz.;* **sẹrẹtti,** *gelijke zin enz.;* adj., *van denzelfden zin enz.*

رَتَاج (mal. ratādjoe), *groote poort* met een poortdeur.

رُتَب plur. van رُتْبَة.

رُتْبَة, plur. رُتَب, *sport* van eene ladder, *trede* van een' trap; *rang, aanzien; ambtswaardigheid.*

رتّس rẹttas, van een naad *gescheurd;* van iets genaaids *gescheurd in de naad;* **mẹrẹttas**, een naad *opentornen;* iets genaaids *in de naad opensnijden*, bv. eene dichtgenaaide brievenenveloppe; de huid *licht openrijten, schrammen* [bv. met een snijdend wapen]; *in* snijwerk *eene voor snijden;* kẹrismœ tijādạ mẹrẹtas djāngat, *uwe kris schramt de huid niet.*

* رتّغ **I. rẹttoeng**, *ongesteldheid, ziekte* (vgl. rẹstoeng, T.). — [M.].

* II., *wanorde, onlusten, opschudding.* — [R.].

رَتَق, *gesloten vrouwelijk geslachtslid*, zoodat alleen de pisweg geopend is en de vrouw tot den bijslaap ongeschikt is.

رتّق **rẹttak**, *gebarsten*, zooals bv. glas, porcelein, bamboes en dergelijke; *barst;* r. tāngan, *de lijnen in de hand;* **mẹrẹttak**, *barsten.*

رتّق, **mẹrẹttok**, iemand *alle werk laten doen, voor alles gebruiken.*

* رتّق **rẹttok**, *oproer, beroering.* — [R.].

رَتْقَا, van eene vrouw *ondoordringbaar voor den beslaper*, omdat zij slechts den pisweg heeft; *voor den coitus ongeschikte vrouw.*

رتّل **rẹttal** = **artal.**

* رتم **ratam**, *het kratten der vingers.* — [L.].

رتن **rẹtnạ, ratnạ** en **rānạ** — skr. ratna —, *juweel; edelgesteente; het beste* (juweel) *van zijne soort; prinses;* r. tjẹmpākạ, *topaas.*

رتّه I., **mẹrẹtteh**, *knetteren*, zooals bv. zout in 't vuur; van de huid *vertoonen of krijgen kleine waterpuistjes*, zooals bv. door de zonnehitte.

II., *landschap* op de *Oostkust van Sumatra*, onder Lingga.

رَجَا, *hoop, verwachting; vrees.*

رِجَاب plur. van رَجَب.

* رجاس (jav., T.) **rẹdjāsạ**, naam van een' boom. — [L.]; Elaeocarpus speciosus; draagt fraaie bloemen.

II., z. رياس.

رِجَال plur. van رَجُل.

رِجَالَات plur. van رَجُل.

رَجَب, plur. رِجَاب, رُجُوب, رَجَبَات en أَرْجَاب, naam der *zevende maand.*

رَجَبَات plur. van رَجَب.

رَجْع, *antwoord op een' brief.*

رُجُع z. روجق.

رُجَّع plur. van رَاجِع.

رَجْعَة (mal. radj'ah), *terugkeer; terugkeer tot het leven; opstanding; terugkeer der ziel tot de aarde,* d. i. *zielsverhuizing; terugkeer van den man tot zijne verstooten vrouw.*

رِجْعَة (mal. ridj'ah), *terugkeer van den man tot zijne verstooten vrouw.*

رُجْعَى en رُجْعَي, *terugkeering; terugkeer; terugname* eener verstooten echtgenoot; رُجْعِي, *wat terugkeert; wat teruggegeven wordt; antwoord.*

رڠّ I. **rẹddjang,** naam van eene *landschap op Sumatra,* onder Benkoelen.

II., *afstand,* zelden anders, dan in de volgende uitdrukkingen: sẹrẹddjang kœdạ bẹrlāri, *afstand die een paard in den snelsten loop kan doorrennen,* zonder van vaart te verminderen; sẹrẹddjang mātạ mẹmandang, *een gezicht ver.*

III., in de astrologie *dier,* dat een' van de 30 dagen der maand regeert en gunstig of ongunstig maakt voor 't beginnen van ondernemingen.

رجّق, **mẹrẹddjoek,** *schielijk recht vooruit* (niet bv. zijwaarts) *springen.*

رجقي **rẹdjẹki** en **rẹzẹki** — verb. van رِزْق; — te batav. rẹdjẹki. — [B.].

رَجُل, plur. رِجَال, رِجَالَات, رِجْلَة, رِجَلَة en مَرْجَل, *man; iemand van mannelijke eigenschappen.*

رِجْلَة en رِجَلَة plur. van رَجُل.

رَجْم (mal. radjam), *steeniging; ter dood brenging; vermoording; vervloeking* (z. rẹddjam).

رجّم **rẹddjam,** verb. van رجم; **mẹrẹddjam,** *werpen* met iets enz.

رجّن **rẹddjan** (z. ạdjan, T.), *persloop; dysenterie;* **mẹrẹddjan,** *bij herhaling pijnlijk persen of drukken,* zoolas bij persloop; *herhaaldelijk met klem aanspreken* (als ware het dwingen) tot voldoening van iets, zooals bv. een schuldenaar om betaling, iemand dien men heeft laten roepen; bātoeḳ r., *kinkhoest.*

رُجُوب plur. van رَجَب.

رجورد* **radjawardi** (jav., T.), dāoen sambang, *bloedstelpend blad,* half rood. — [B.].

رُجُوع, *terugkeering, terugkeer;* in 't mal. *het betrekking hebben op* iets voorgaands, zooals bv. in de constructie van een' zin.

رجوڠن* **radjœngan,** batav. (jav.), zekere gespikkelde *krabsoort,*

portunus sexdentatus (vgl. Marsden en Elout onder andjoeng). — [T.]. — Ook bij L. — z. rendjong.

رجون **radjœnạ** z. ardjœnạ.

رجّه, **mẹrẹddjah,** *achteloos en onverschillig voorstrompelen,* zooals bv. eene eend; *blindelings vooruitgaan, achteloos en onverschillig over* iets *heen loopen; blindelings door* iets *heen dringen;* **pẹrẹddjah,** *wie achteloos en onverschillig voorstrompelt* enz.; *lomperd.*

رَجِيم, *gesteenigd; waardig gesteenigd te worden;* نَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيم, *wij nemen onze toevlucht tot God van den gesteenigden duivel.*

رچّ **rẹttjạ,** z. artja.

رچان **rẹtjānạ** en **rẹntjānạ** — skr. ratjanā —, *letterkundig opstel; verhaal; ontwerp, schets, klad; afschrift; exemplaar.* Sommigen maken een onderscheid tusschen rẹntjānạ en rẹtjānạ, door aan het eerste de beteekenis van *gelijkenis; redekundige figuur* [عبارَة], en aan het andere die van شِعْر, te geven; **mẹrẹtjānạ,** *verhalen;* **mẹrẹtjānākẹn,** *opstellen, ontwerpen, schetsen; klad maken van* iets; *een afschrift maken van* iets.

رچّق, **mẹrẹttjoep,** van een' troep kleine visschen of garnalen *in menigte opspringen;* van erwten, graan, gras en dergelijke *uitbotten.*

رچّق I. **rẹttjaḳ** of **tjẹrẹttjaḳ,** *schaarsche en ondiepe pokdalen; de appelen van een paard.* — z. bōpeng en bœrik.

II., **mẹrẹttjaḳ-2,** *elkander verholen lonken toewerpen.*

رچّك **rẹttjik,** *spat;* **mẹrẹttjiḳ,** *spatten.*

رِحَال plur. van رَحْل; z. onder رَحْل.

رَحْل (mal. rahal), plur. أَرْحُل en رِحَال, *woning, verblijf; plaats waar men halt houdt; kleine zadel* voor een kameel; *lessenaar voor boeken* bij het lezen (de laatste bet. in geen een ar. Woordenboek. Voor de laatste bet. gebruiken de Mal. gew. رِحَل of rīhal (vgl. lèkar, T.).

رِحْم (mal. rihim) en رَحِم, plur. أَرْحَام, *baarmoeder, uterus; banden des bloeds, bloedverwantschap;* ذُو ٱلرِّحْم, *broeder van moederzijds.*

رَحْمَان en رَحْمن, *albarmhartig, algoedertieren* [alleen van God]; اَلرَّحْمَان, *de albarmhartige,* d. i. *God;* عَبْدُ ٱلرَّحْمَان, nom. pr. v. (z. dẹrāman).

رَحْمَة en رَحَمَة, *barmhartigheid, genade.*

رَحْمن z. رَحْمَان.

رَحمَة, رَحمَةُ ٱللّٰهُ, *God hij is hem genadig geweest.*

رَحِيم, *barmhartig, genadig;* bęrbūwat r., *barmhartigheid enz. uitoefenen;* اَلرَّحِيم, *de barmhartige* enz. bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلرَّحِيم, nom. pr. v. (z. dęrāïm en āïm).

رُخّ, *zekere fabelachtige, monsterachtige vogel,* die een rhinoceros in zijne klauwen kan wegvoeren; *het kasteel in 't schaakspel.*

رَخَاوَة (mal. rachāwah), *zachtheid; slapheid.*

رُخْصَة en رُخَصَة, *welwillendheid; goedheid; toegevendheid; verschooning.*

رَخْو, رِخْو en رُخْو (mal. rachoe enz.), *zacht; slap, hangend.*

رد **rad** — verb. ned. —, *raad* (personen, die beraadslagen).

ردّ **ręddą**, van wind, regen, ziekten, hartstochten en dergelijke *minder hevig; opgehouden, tot bedaren gekomen, eenigszins bedaard.*

رَدّ, *terugstooting; verwijdering; terugbrenging; terugzending; teruggeving; verwerping; wederlegging; slecht; verworpen; minder goed.*

رِدَآء, plur. أَرْدِيَة, *soort van mantel,* dien men over het lichaam en het hoofd werpt.

* ردان **rędānạ**, jav., *geld.* — [C.].

ردّة (mal. riddah), *terugkeer; afvalligheid van het geloof, apostasie.*

ردّس, **męręddas**, *recht afgaan op iets.,* bv. den vijand; iemand *op het lijf rukken,* bv. een' schuldenaar.

رَدْع (mal. rada'), *terugstooting, verwijdering.*

ردق **rędoep**, van de lucht *betrokken, donker;* van de zon *door wolken bedekt, betrokken.*

ردّق (of hęrdiķ), **męręddiķ**, *op een' strengen toon berispen, bestraffen, doorhalen.*

ردم I. **rędam**, uitroepende nabootsing van een rommelend geluid, als dat van eene trom; zoodanig geluid; *soort* van *handtrommel.* — z. rębānạ. — **męrędam**, *'t geluid* rędam *voortbrengen;* **bęrędam**, *op een* rędam spelen.

II., *flauw zichtbaar* door den verren afstand, zooals bv. ver af gelegen bergen.

III., **ręmoķ-rędam**, *aan kleine stukken, te morzelen; aan gruis* [int.], *aan duizende stukken, kort en klein.*

* ردم **rędoem**, *verhakking; verhakken.* — [C.].

ردّه, **męręddah**, gevaren of moeielijkheden *trotseeren, het hoofd bieden.*

ررق rẹrak, z. lẹrak.

* ررق rẹrẹk, batav. (uit 't hal. of soend., T.), = lẹrak II. — [B.].

رري z. راري.

رزّاق, *onderhoudend; verzorgend* [int.]; *onderhouder, verzorger, voedstervader* [int.]; اَلرزّاق, *de onderhouder enz.* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عبد الرزّاق, nom. pron. v. (z. dẹrādjak).

رِزْق (mal. rizik), plur. أرزاق, *onverwacht voordeel,* door de genade Gods; *portie; al wat aan iemand toegekend wordt en hem tot gerief strekt; nooddruft, levensbehoeften; dagelijksch brood; vivers; pensioen; onderstandgeld; soldij, tractement, wedde;* z. rẹzẹkī en rẹdjẹkī.

رس ras, uitroepende nabootsing van een ritselend geluid (helderder dan roes), als dat voortgebracht, wanneer men een opgerold blad kerft; zoodanig geluid; z. dẹras.

رس roes, doffer dan ras.

رسّ rẹssạ, *aandrang, aandrift* (ook tot het doen van zijne natuurlijke behoeften en tot baren); *lust, begeerte;* mẹrẹssạ, *aandringen, aandrijven.*

رِسالات plur. van رِسالَة.

رِسالَة, *zending.*

رِسَالَة, *zending;* met plur. رِسَالَات en رَسَايِل, *wat gezonden wordt, afgezant, gezantschap, bode; zendbrief, missive, brief.*

رَسَايِل z. رِسالَة.

رَسَب, *diep indringend* (van een zwaard); *zwaard in de schede opgestoken.*

رسّت rẹssat, naam eener *soort* van *varen.*

رستڠ rẹstoeng, *neusgezweer* — plumbago rosca —; r. kœtji, *stinkend en syphilitisch* — ordena. — * **rastoeng**, batav., *booze zweeren,* vooral *in den neus* ten gevolge van een kankerachtige kwaal (daj. rastong; jav. lestroeng (*venerische neuszweeren*). — [T.].

رَسَح, *magerheid van billen en dijen.*

رُسُح (mal. roesoeḥ) plur. van أَرْسَح.

رَسْحا fem. van أَرْسَح.

رسّڤ, mẹrẹssap, eene onbekende of ongebaande plaats *blindelings indringen.*

رسّق rẹssaḳ, *zekere boom,* met goed timmerhout voor woningen en vaartuigen.

رسقس rasaḳsạ (niet aan te bevelen) in plaats van raḳsāsạ.

*رسك **ręsik**, jav., *klaar, zuiver, rein; oprecht.* — z. bęrsek. — [C.].

رسّك **ręssik**, *fel* bv. van hitte, *intensief;* van een geluid *doordringend,* zooals bv. een bootsmansfluitje, een krekel; *knitterend,* zooals bv. stevig papier, dat in elkander gefommeld wordt; **męręssik**, van eene hitte, inz. de zonnehitte, *fel branden; een doordringend geluid maken,* zooals bv. een bootsmansfluitje enz., *knitteren.*

رَسْل (mal. rasal), *zachtheid en gemak in beweging en handelen; gematigdheid; draling; het schoorvoeten;* van den tred *zacht.*

رُسُل plur. van رَسُول.

رِسْل (mal. risil), *gematigdheid; zachtheid; draling, het schoorvoeten; zachtheid en gemak in beweging en handelen.*

رُسُلاً plur. van رَسُول.

رَسْم (mal. rasam), plur. أَرْسُم en رُسُوم, *verordening; voorschrift; gebruik; wijze, manier* (vgl. رسم I., T.); حُكْم رَ, *gebruikelijke* (niet voorgeschreven) *wet.*

رسّم **ręssam**, naam eener *soort* van *varen,* waarvan men schrijfpennen, fuiken, vlechtwerk, inz. petten maakt (vgl. رسم II., T.).

رسمال z. رأسمال.

رَسْمِي (mal. rasmī), *gebruikelijk in de mode;* z. ook ręsęmī.

رسمي **ręsęmī** — verb. van رَسْمِي —, *manier; tweede natuur;* r. bābi, *varkensmanier; schielijke uitstooting der lucht door den neus,* waardoor een geluid ontstaat, dat wel wat heeft van het geknor van varkens.

رسّن, **męręssan**, *zich een gezegde van een' ander aantrekken* of op zich toepassen, al is dat gezegde geheel zonder kwade bedoeling geweest; **męręssankęn**, een gezegde *op zich toepassen.*

رَسُول, plur. رُسُل, رُسُلاً en أَرْسُل, *gezonden, afgezonden; gezant, afgezant;* رَسُولُ ٱللّٰه, *de gezant gods,* d. i. *Moehammad;* اَلرَّسُول, *de gezant* bij uitnemendheid, d. i. *Moehammad.*

رُسُوم plur. van رَسْم.

رسّه **ręssah**, *door onaangename gewaarwordingen aangedaan; niet wel gehumeurd.*

رسي z. رِشي.

رسي **roesīja** en **rahasīja** — skr. rahasja —, *geheim, geheimenis; verborgenheid; geheimzinnigheid; binnenste; geheim; verborgen, geheimzinnig;* męmboekākęn r. jang diharāmkęn شرع, *geheim, dat de goddelijkke wet verbiedt te openbaren;* sę**roesīja**, *van hetzelfde geheim, ingewijd; ingewijde.*

رُشا plur. van رُشْوَة.

رُشْد (mal. roessoed), *het gaan langs den rechten weg; rechtschapenheid, verbonden met dapperheid; braafheid, gezondverstand.*

رَشْوَة, رِشْوَة en رُشْوَة enz.), plur. رِشًى en رُشا, *vastgestelde prijs voor eenig werk; gift ter omkooping, steekpenning.*

رِشًى plur. van رَشْوَة.

رشي **risjī** en **rīsjī** of **risī** en **rīsī** (deze uitspraak geheel op gissing T.) — skr. risi, — *heilige* (de uitspraak moet *rẹsi* zijn, T.).

رَشِيد, *leidend langs den rechten weg; den rechten weg volgend; recht in zijn gedrag en ondernemend; wezenlijk al het beslotene aanleggend; verstandig;* اَلرَّشِيد, *de verstandige* enz. bv. uitnemendheid, d. i. *God,* عَبْدُ ٱلرَّشِيد, nom. pr. v. (mal. z. dẹrāsib).

رِضًا, *toestemming; berusting.*

رِضَا, *het zich moeite geven om meer dan een ander te behagen,* en het strijden daarom.

رُضَاة plur. van رَاضِي.

رَضَاع en رَضَاعَة, *het zuigen* van een kind; saudārạ radlā'ah, *zoogbroeder* of *zuster.*

رَضَاعَة z. رَضَاع.

رَضْخ (mal. radlah), nom. un. رَضْخَة, *geschenk van weinig waarde; kleinigheid.*

رَضْخَة (mal. radlchah), nom. un. van رَضْخ.

رِضْوَان, *het voldaan zijn; het* met iets *tevreden zijn; het zijn bijval schenken; het billijken; paradijs;* naam van *een' engel, den portier van het paradijs.*

رِضْوَانِي (mal. ridlwānī), *tot het paradijs behoorend, het paradijs betreffend.*

رَضِيَ, *hij is voldaan geweest;* رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُ, *God zij voldaan over hem,* woorden die men bezigt bij het uitspreken of schrijven van de namen der vier eerste kaliefen of der vrienden van Mochammad, gaande boven رَحِمَهُ ٱللّٰه.

رِضًى, *genoegen, toestemming, welbehagen.*

رَطْب (mal. raṭab), *frisch; groen; versch; vochtig; teder; mollig; tedere, mollige knaap* of *meisje.*

رطل (mal. raṭal), plur. أَرْطَال, *pond,* gew. van 12 onsen waarvan elke 40 dirham bevat; *gewicht van* 128½ *drachmen.*

رُطُوبَة (mal roeṭœbah), *vochtigheid; frischheid; verschheid; sappigheid;*

groenheid; toestand van iets, waarin het geschikt is, vormen aan te nemem en gemakkelijk gescheiden en samengevoegd kan worden, *kneedbaarheid.*

رَطِيب, *vochtig, nattig; versch; teder; een vochtige* enz.

رُعَا en رِعَا plur. van رَاعِي.

رُعَاة plur. رَاعٍ.

رَعَايَا plur. van رَعِيَّة.

رُعْيَان plur. van رَاعٍ.

رَعِيَّة (mal. ra'ijah), plur. رَعَايَا, *weidende lastdieren; bewaakte lastdieren; de onderworpenen in het volk, onderdanen, het volk.* De mal. bedienen zich, zonder onderscheid, van de sing of plur.; mal. ook: *krijgsvolk, leger.*

رِغَاب plur. van رَغِيب.

رُغَاوَة, رِغَاوَة, رُغَايَة en رِغَايَة, *schuim* van melk.

رَغَايِب plur. van رَغِيب.

رُغَايَة z. رِغَاوَة.

رَغْب (mal. rarab) en رَغَب, *het willen; het trachten te bekomen; het verlangen; het begeeren; verlangen; begeerte liefde.*

رُغُف en رُغْف plur. van رَغِيف.

رُغْفَان plur. van رَغِيف.

رَغِيب, plur. رِغَاب, *zeer verlangend* naar iets.

رَغِيبَة (mal. rarībah), plur. رَغَايِب, *gewenschte en wenschelijke zaak; aanzienlijk geschenk.*

رَغِيف, plur. أَرْغِفَة, رُغْفَان, رُغُف, رُغْف en تَرَاغِيف, *koek; dun rond brood; oblie; ouwel.*

رڠ I. **rang**,: bœram.

II., uitroepende nabootsing van een schel geluid (doffer dan ring), zooals bv. dat van metalen bekkens, eene munt die op een' steen valt, een glas waartegen men met iets hards slaat. — z. dẹrang.

رڠ **roeng**, *overloop van uit de vorstelijke woning* (astānạ) *naar de bālai,* als die met de smalle zijde aan de voorgalerij van de astānạ verbonden is. Waar de twee daken bij elkander komen, is eene groote goot aangebracht, en de ruimte onder die goot is de roeng; bālai r., *gehoorzaal,* die met eene roeng aan de voorgalerij der astānạ verbonden is.

رڠ I. (jav. reng, T.), **ring** (nog niet lang in gebruik): kāsau mẹlintang.

II., uitroepende nabootsing van een geluid, helderder dan rang II.; z. dẹring.

* رڠاتي **ringeti**, w. sum., dit moet eene bewerking aan ijzer zijn hetzij polijsten of van tanden voorzien. — [N.].

* رڠت **rẹngoet**, *rukken; ruk, kramp.* — [C.]. z. ranggoet (T.).

رڠت **rẹngngit**, naam eener *soort* van *kleine stekende vliegen*, kleiner dan de āgas.

رڠت I., **mẹrẹngngat**, van pijnen *bij tusschenpoozen steken, schieten, rukken, aankomen en weder overgaan.*

* II. **rẹngngat**, batav. (uit 't jav., T.), *gebarsten.* — [B.].

* رڠد **rangda**, (de bal. uitspraak van 't jav. rañda, T.), = randa. — [B.].

* رڠد **rangdoe**, bal. uitspraak van 't jav. rañdoe (in de verhalen van jav. oorsprong dikwijls gebezigd, T.).

* رڠد **rangdi**, even als in 't bal. = randi in de jav.-mal. verhalen (T.).

* رڠرڠ **rongrong**, batav. (bal., T.), *knabbelen, invreten; doorboren.* — [B.].

رڠس **rengsạ** en **rensạ**, *traag, loom, lusteloos, vadzig;* **mẹrengsạ**, *traag enz. worden.*

رڠس, **rẹngngas**, naam van een' boom, die een goed rood meubelhout en eene soort van vernis levert; r. manoeḳ, soort daarvan; bœwah r., z. onder bœwah.

رڠس **rẹngngoes**, *norsch, stuursch, korzel;* **mẹrẹngngoes**, *norsch enz. zijn.*

رڠسڠ I. **rangsang**, beter **ransang**, *sterk ruikend; de reukzenuwen prikkelend*, sterker dan tjẹngngis, zooals bv. eau de Cologne, eau de Luce, sommige sekreten; **mẹrangsang**, *sterk ruiken; de reukzenuwen prikkelen; de hartstochten of den moed opwekken; aanvuren;* **pẹrangsang**, *wie of wat de hartstochten of den moed opwekt enz.*, zooals bv. een toovermiddel, eene toespraak, krijgsmuziek, opium, alkohol.

* II., jav., *met een ladder beklimmen, beklimmen.* — [C.].

رڠسڠ **rongsing**, beter **ronsing**, *ontevreden; gemelijk; het zuur hebbend, het land hebbend;* z. rīsau.

* رڠسقن, **kẹrangsokan**, batav., uit 't bal., *bezeten zijn* door een geest; z. rasoeḳ (jav. karandjingan en kapandjingan). — [T.].

* رڠسق **rongsoḳ**, batav., *afgeleefd; afgevallen; gerimpeld.* — [B.]; vgl. soend. rorongsokan (T.).

رڠڠ en **rẹngngoeng**, **mẹrẹngngang**, van de haren of vederen van levende wezens *overeind gaan staan*, door de eene of andere gewaarwording, zooals vreugde, gestreelde

eigenliefde, toorn, ziëkte en dergelijke; *te berge rijzen;* van den neus *zich uitzetten* door dergelijke gewaarwordingen.

رڠّف **rȩngngap**, ontstaan uit **bȩrngap** (z. ngap, door de ر tot het stamw. te trekken), **mȩrȩngngap**, *zich verademen, uitblazen.*

رڠك I. **rangkȩ**, *geraamte*, zoowel van levende schepselen, als van levenlooze voorwerpen, bv. van een huis, een' vlieger; *model*, bv. voor een huis.

* II. (jav. wrangka, T.), *schede, omhulsel; lichaam*, met betrekking tot de ziel; *vorm, matrijs; huis zonder vrouw; arm, verlaten man.* — [C.].

* III., *de slaap des hoofds.* — [L.]; *het voorst gedeelte van de kruin van het hoofd; het haar van het voorhoofd;* 2°. of ranggȩ, *hanekam* (z. ranggah, T.). — [M.].

* IV., jav. rangkah, *grens, grensscheiding.* [R. (D. W.)].

رڠك **rengkȩ**, *zadel* van een' olifant (dit woord zal te Rijou wel niet in dagelijksch gebruik zijn. De uitspraak zeer te betwijfelen; oud-jav. rengga en vgl. ringga, T.).

* رڠكت **rangkoet**, *onwetend iets van een ander bij zijn eigen goȩd inpakken* (jav. rangkoed, T.). — [R.].

* رڠكت **rangkit**, *op zekere wijze mank gaan; met een' voet oplichtende gaan.* — [L.].

* رڠكت **rangkèt** (jav. en soend.), batav., *afrossen, ranselen; rietslagen geven.* — [B.].

رڠكس, **mȩrangkoes**, *op zich nemen*, ook van een werk.

* رڠكس **ringkȩs**, batav. (uit 't jav.; vgl. rèngkas, T.), *slinken, geslonken.* — [B.]; van naden *effen.* — [H.].

* رڠكس **ringkis**, men., soort van zeevisch met eene groote kuit. — [T.].

رڠكس **rengkas** (vgl. ringkȩs, T.), *ingekort, bekort, beknopt, in een kleiner bestek.*

* رڠكڠ **rangkang**, *de armen van een anker.* — [L.].

* رڠكڠ **rangkong** en **rongkong**, *nederhurkende.* — [M.].

* رڠكڠ I. **rangking**, *groote mand, op den rug gedragen.* — [M.]; batav., *groote mand met deksel.* — [C.].

* II., w. sum., *het bovenste gedeelte van een takje dat bij het blad zit, de dunne steel.* — [N.].

رڠكڠ **rongkong** en **kȩrongkong**, *strottenhoofd; slokdarmsopening;* **rong-**

kōngan, *slokdarm;* wat er op gelijkt; r. poenggoeng, *de heiligbeensholte;* — * **rangkoengan,** w. sum., *de keel;* dènè terasa-2 djoewa batoelang (baq toelang, T.), dalęm (dalam) rangkoengan, *het is alsof mij een graat in de keel zit.* — [N.].

رغكف I., **męrangkap,** *vangen door middel van een gereedschap, dat van boven komt, hetzij dit hol of plat zij;* dirangkapnją kœpoe-2 ītoe dęngngan tāngannją, *zij ving dien vlinder door hem met hare hand te bedekken;* **pęrangkap,** *gereedschap om te vangen; rottenval* (z. onder II., T.).

II. **rangkap,** *vereeniging van twee of meer gelijksoortige lange en betrekkelijk dunne dingen* zooals pieken, pennen, potlooden; *dubbel* (z. rangkęp, T.); *voud; weerga; paar;* **męrangkap,** dergelijke dingen *samenvatten;* **bęrangkap,** van twee of meer gelijksoortige dingen: *vereenigd zijn; dubbel enz. zijn;* bęnang b., *dubbele draad,* zooals aan den zoom van sommige weefsels; **pęrangkap,** *wie of wat samenvat; val* voor beesten, die van boven nederslaat en zoo het beest vat (z. onder I., T.); **bęrangkap,** *bij paren, twee aan twee, drie aan drie enz.*

* III., w. sum., moet dezelfde beteekenis hebben als kārang, *samenstellen.* — [N.].

* رغكف **rangkęp** (jav.; vgl. rangkap II., T.), *vouwen, verdubbelen* [bv. garen]. — [B.].

* رغكف **roengkap** (wellicht van bęrœngkap, z. oengkap, door de r. tot 't stamw. te trekken); **męroengkap,** *zich grof uitdrukken, eene grove taal voeren.*

رغكف **roengkoep,** van dakvormige dingen, die tot bedekking dienen, zooals bv. een gevouwen mat, *met hunne boorden den grond rakend, zoodat iets daarmede aan beide zijden geheel toegędekt is* (vgl. soend., T.); van eene scheepstent op *de boorden nedergeregen;* kādjang r., *gevouwen kadjang-mat,* welker einden de grond raken; ātap r., *dak, dat den grond* of nagenoeg den grond *raakt,* zoodat niets of slechts betrekkelijk weinig van de wanden te zien is; **męroengkoepkęn,** *tot op de boorden nederrijgen.*

رغكق I., **męrangkaķ,** van dieren *op vier voeten gaan;* van menschen *op handen en voeten kruipen, op handen en knieën kruipen; naar* iets *op vier voeten gaan* enz.

II., naam van een' eetbaren zoutwatervisch.

* رغكق **rongkaķ** (z. rongkah, T.), batav., *trotsch, ijdel, aanmatigend.* — z. bongkaķ. — [C.].

* رغكل **roengkoel,** *omhelzen.* — [C.]; lees als in 't jav. rangkoel (T.).

رغكم **rangkoem,** *zooveel als men in ééns kan nemen enz.;* **mẹrangkoem,** *met beide handen in eens* (niet één voor één) *nemen,* bv. eene hoeveelheid boeken; *samenvatten.*

رغكم **rẹngkam,** naam eener *soort* van *zeegras.*

رغكو, **mẹroengkau,** van de hoofdharen *tot in het aangezicht nederhangen.*

* رغكه **rangkah,** soek., *onwelvoegelijk, veel en gulzig eten.*

رغكه, **mẹrẹngkoh,** *met kracht naar zich toe halen,* bv. een klein kind, met gebogen arm, een' mast, door middel van het want, een' sloepsriem; eene binding *strak aanhalen.*

* رغكه **rongkah** (soend.; z. rongkak, T.), *winderig, kwasterig.* — [R.].

* رغكه **rongkoh,** koet.,: *stokoud* (bal. oengkoeh, *gebogen* zooals van ouderdom). — [T.].

رغكه, **mẹrengkoh,** *oppakken, zoodat men zich niet kan verroeren; oppakken.*

رغكه **rengkeh,** *vermagerd en verkromd, hetzij door ouderdom of door ziekte.*

رغكي **I. rangkai,** *wat tot één verbonden is,* als één beschouwd; *trosje,* zooals van limoenen, ramboetan en dergelijke, waarvan soms twee, drie en meer met de stelen aan elkander zitten, en niet van druiven, rambai en dergelijke, waarvoor men djœrai gebruikt. — * **rangkej,** w. sum., *de pezen waaraan het ingewand hangt;* ook rangkas (dit zeer te betwijfelen, T.); rangkej hatikoe, *pees van mijn hart* (een uitdrukking van ouders tegen kinderen, of geliefden tegen elkander). — [N.]; — tīga sẹrangkai, *drie aan één trosje;* **mẹrangkai,** *tot één verbinden* (doch niet door lijm, spijkers en dergelijke); *aaneenbinden, verbinden; aaneenboeien; aaneenhechten, aaneenknoopen; aaneenkoppelen; aaneenstrengelen, aaneenvlechten;* **pẹrangkājan,** *verbindeng tot één, aaneenhechting, aaneenknooping, aaneenkoppeling enz.*

رغكي **ringkai,** inz. van planken of ander bouwmateriaal van hout *droog* (niet versch); **mẹringkai,** iets *droogen.*

رغكيغ **rẹngkījang** (men. rangkijang, T.), *rijstschuur.*

* رغك **I. rangga** (jav. en soend.), batav., *kleinadellijke titel,* onder dien van mas. — [B.].

* II., *verarbeiden.* — [L.].

* III., z. rangka.

* IV., *moede* van de reis of van overgrooten arbeid. — [M.].

رغك I., **róenggoe-ranggạ,** op verschillende wijze *in wanorde,* zooals bv. de haren (als een raagbol), de kleeding enz.

* II. **roenggoe,** benk., *in gedachten nederhurken.* — [C.]. z. ronggok (T.).

رڠکو I. **rongga**, *holligheid, holte; hol; gewelf; holligheid van het lichaam* (oogen, neusgaten, ooren, schaamdeelen en anus); r. pẹroet, *buikholte;* dān makroeh mẹmāsoekkẹn kāpas kẹpadạ ronggānjạ, *en het is verwerpelijk, boomwol in de holligheden* (van een lijk) *te stoppen;* **mẹrongga**, *een* rangga *vormen;* m. kẹdālam, *naar binnen toe gewelfd zijn.*

II., *kreupelbosch* zonder wegen, *ruig bosch.* — [L.]; *dicht bosch; ontoegankelijk oord.* — [M.].

III., *bekkeneel; hersenpan.* — [C.].

رڠکي **ronggi**, *gat, hol* [in een' boom]; *kuil; uitgeholde boom.* — [L.].

* رڠکو I. **ringga**, *allengskens.* — [L.].

* II., *afdeeling, afschutsel* in een' stal; *de manden of kisten,* aan weerskanten van een kameel hangende. — [M.]; z. onder rengka.

* رڠکوت **ranggoet** (vgl. rẹngoet, T.), *pijnen; krampen; snijdingen.* — [M.].

* رڠکت **ranggot** en **rangkot** (vgl. ringgit II., T.), *aftrekken; uittrekken; afrukken.* — [L.]; **ranggoet,** w. sum., *uitrukken, uittrekken;* haren, planten enz. — [N.]; **mẹrẹnggoet,** *met geweld rukken, trekken;* **mẹrẹnggoet-2-kẹn ramboetnja,** uit droefheid (T.).

رڠکت **rẹnggat,** *kring,* zooals bv. aan buffelhoorens, of aan sommige boomen.

رڠکيت I. **ringgit,** 1°. *inkervingen of insnijdingen* in den rand van iets, bv. van eene munt, eene tafel; 2°. *spaansche mat* (als van zulke insnijdingen voorzien), vroeger ook wel rījal; *dollar;* r. mẹrjam, *de* zoogenaamde *pilaarmat;* r. kāīn bẹsar, of alleen r. bẹsar, *spaansche mat, met de beeldtenis van den koning van Spanje in romeinsch kostuum;* r. bœroeng, *de mexikaansche dollar* (wegens den arend); r. kẹpālạ, *het ned.* $2^1/_2$ *gulden-stuk* (wegens de beeldtenis des Konings); ook: r. tẹngkōrak; r. bœngạ sambau, *dollar, met randsnijdingen, die op den bloesem van het sambaugras gelijken;* r. dādạ œlar, *dollar, met randsnijdingen, op eene slangenborst gelijkende,* d. i. schubvormig.

* II., *trekken; uittrekken; uithalen;* **mẹringgit ramboet,** *het haar uittrekken; opzetten om te krullen.* — [L.]; vgl. ranggot (T.).

* III. **ringgit,** jav., *vertegenwoordiger; afgevaardigde; tooneelspeler; publieke danzer en zanger; tooneelpop; tooneelstuk, drama.* — [C.].

رڠکس **ranggas,** *ontbladerde en dorre plant,* boom *enz.* of *tak;* **mẹranggas,** in bladeren van planten, in haar

en dergelijke *grijpen* en uitrukken (vgl. ragas I., T.).

رغكس, **męronggas**, *met een' ruk uittrekken*, bv. een' tand.

رغكس **rengges**, van vruchten en bladeren, die zich nog aan de boomen bevinden of van tanden in den mond *schaarsch, dun gezaaid;* **męrengges**, van boomen *zich ontbladeren;* van vruchten *schaarsch enz. worden* aan den boom.

رغكغ I., **męranggoeng**, *op alle vieren* (op handen en voeten, niet knieën) *wiegelen, zonder voor- of achteruit te komen*, zooals bv. een klein kind.

II., naam eener *soort* van *reiger*, die zeer tam wordt; r. bābi groote soort.

III., *soort* van *haak* van horen, waarvan het opgaande en dikste stuk door en door hol is en waarin een wartel loopt, aan het boveneinde waarvan de vischlijn bevestigd wordt. Aan den anderen dunneren arm (tangkai) wordt de pęramboet bevestigd; męmāïnkęn r., *de ranggoeng heen en weder bewegen*, die kan breken, wanneer er eene groote visch aan trekt; van daar: *een gevaarlijk spel spelen.*

*رغكغ I. **ranggong**, *hoorn* als van koebeesten, buffels enz., die *door koken week en tot bladeren* kan *gemaakt worden*, om er een' bak mede te bekleeden. — [L.].

*II., *hut in de rijstvelden.* — [R.]; verkeerd in plaats van ranggon, z. ranggoen II. (T.).

رغكغ **rȩnggang**, *wijd van elkander* (het tegenovergestelde van rāpat); *niet meer eensgezind; koel.*

*رغكغ **rȩngging**, *pakmand.* — [C.].

*رغكغ I. **ronggeng** (misschien verhaspeling van 't soend. ranggeujan, T.), *halm*, koornhalm. — [R.]; ook: ronggeh volgens denzelfden (T.).

*II., batav. (soend.), *dansmeid.* — [T.].

رغكق **ranggaḳ**, van een vaartuig *opzettelijk op droog gezet*, bv. om naar iets te zien. — z. sanggaḳ; **męranggaḳkęn**, *opzettelijk op het droog zetten.*

رغكق **ronggoḳ**, *ineengedoken*, bv. door ouderdom; van levende wezens *in een' hoop of troep;* van levende wezens *hoop, troep.* — z. longgoḳ.

رغكل, **męranggoel**, *van onderen naar boven tegen* iets *stoten*, zooals bv. eene sloep tegen een grooter vaartuig.

رغكن I. **ranggoen**, naam eener voorname handelsplaats in Birma.

*II. (jav. en soend. ranggòn, T.), batav., *hoog open hutje op rijstvelden.* — [B.].

رغكه I., **męranggah**, vruchten *voor het grootst gedeelte, of tot de laatste toe, afplukken*, rijp of onrijp; *onrijp afplukken.*

*II., men., *hanekam.* — [T.]; z. rangka III.

رغكه ronggeh, z. ronggeng I.

* **رغكينن ranggīnan**, batav. (jav.), *zeker gebak* van kętan met (bruine) arènsuiker besprenkeld; de kętan-korrels zijn er afzonderlijk zichtbaar op. — [T.].

* **رغوتن ringœtan** (jav. wringoetęn, T.), *woedend* van toorn, zich zelven vergetend. — [R.].

* **رغي ringī**, *stijl.* — [R.].

رفارف plur. van رَفْرَف.

رَفَاعَة, *verheffing der stem.*

رِفَاق plur. van رُفْقَة.

رُفَاقَة, *troep reisgenooten.*

رِفْد, plur. رُفُود en أَرْفَاد, *geschenk, gave; weldaad; hulp; gunst.*

رَفْرَف, plur. رَفَارِف, *kussen; matras.*

رَفْع, *opheffing; verheffing;* bij 't bidden *opheffing der handen;* in de gramm. *de klinker dlamm op de laatste letter van een woord, nominatief;* مرفعكن, *in de hoogte heffen enz.; in eerbied aanbieden* inz. een' brief; een woord *in den nominatief zetten, van het teeken van den nom.* (ـُ) *voorzien.*

رُفُق plur. van رُفْقَة.

رُفْقَة, رِفْقَة en رُفْقَة, plur. رُفَق, رِفَاق en أَرْفَاق, *geleide; vergezelling; gezelschap; troep reisgenooten; karavaan; gemeenschappelijke deelneming.*

رُفُود plur. van رِفْد.

رَفِيع, *hoog, verheven; hoog in rang; uitstekend;* اَلرَّفِيع, *de hooge* enz., bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلرَّفِيع dienaar van denzelven, nom. pr. v.

رَفِيعَة, fem. van het voorgaande, nom. pr. f.

رَفِيق, *medgezel, makker; reisgenoot, vriend, maat; deelgenoot; medeplichtige.*

رڤ rap, z. rab.

رڤ roep en roeb, uitroepende nabootsing van een geluid doffer dan rap; z. dęroep.

رڤاون en رڤوان **roepāwan** (van rœpa), *welgevormd, welgemaakt, welgeschapen; aanzienlijk.*

رڤت rępoet, *verlegen* (door lang liggen bedorven), *licht brekend; licht scheurend;* van vederen, haar en dergelijke

gemakkelijk uit te trekken, zooals bv. de vederen van een gebroeide kip.

رقت **rẹpot** — verb. eur. — *rapport; bericht; melding; kennisgave.*

رقّت **rẹppat,** naam van een' boom, die eene eetbare zoete vrucht draagt; de vrucht er van.

رقّس **rẹppas** of **rẹppaḳ,** *broos; niet taai* of veerkrachtig; *breekbaar; licht barstend* niet van natuur, bv. door ouderdom of andere oorzaken.

رقّس **rẹppis,** *brokkelig,* zooals bv. een koek. — z. rẹppas.

رقّغ I. **rẹppang,** *effen* (niet met uitstekende punten); **mẹrẹppang,** *effen doen zijn* (*maken*); *verwijderen* (*afkappen, afzagen, afvijlen; afslijpen; afknippen enz.*) de uitstekende punten van iets, bv. van eene heg, de tanden, de nekhoren enz.; *gelijk kappen* (zagen; vijlen; slijpen; knippen enz.); **kẹrẹppāngan,** *effenheid;* **pẹrẹppang,** wie effen maakt enz.; gereedschap daarvoor; **pẹrẹppāngan,** *effenmaking; verwijdering* (*afkapping; afzaging; afvijling; afslijping; afknipping;* enz.) van de uitstekende punten van iets, *gelijkkapping; gelijkzaging; gelijkvijling; gelijkslijping; gelijkknipping; enz.*

II., naam van een' zoetwater-visch.

رقّق **rẹppaḳ,** z. rẹppas.

* رقن **rẹpen** (jav., T.), *zangstuk; ballade.* — [C.].

* رقو **rapœ** (jav. en had راف moeten gespeld worden, T.), *vriendelijk met woorden trachten te stillen,* om gramschap te verhoeden. — [R.].

رقوي **rẹpœi,** van den grond *los; zacht;* van brood en ander droog gebak *los; kruimig; goed gerezen.*

* رقه **rẹpoeh,** *zangstuk, ballade.* — [C.].

رقه, **rẹpoh-2,** *hangslot;* r. mẹmpẹdal ājam, *klein hangslootje* (bij een kippenmaag vergeleken).

رقه, **mẹrẹppeh,** *met de handen breken,* zooals bv. brood; *aan kleine stukken breken; verbrokkelen; afbrokkelen; breken,* van broosheid of mindere hechtheid, zooals bv. een kopje, waarvan men het oor in de hand houdt.

رقي **roepīja** en **rœpīja,** of **roepījah** — skr. rœpja, *ropij* of sikkaropij, *eene indische zilveren munt* = $^{16}/_{15}$ gulden ned.

رقيأ **rapījā,** verb. van رَفِيعَةْ.

رقيئ **rapīi,** verb. van عَبْدُ ٱلرَّفِيعْ.

رق I. **raḳ,** nabootsende uitroeping van een krakend geluid (minder helder dan rik, maar minder dof dan roek) zooals bv. dat van een' bamboes, die in de lengte

opengescheurd wordt, eene houten hut, die ineenzakt. — z. dęraķ, ręraķ en lęraķ.

II., batav. — verb. ned. — *rak* (*rek*).

رق **roeķ,** doffer dan raķ. — z. dęroeķ, ręroeķ en lęroeķ.

رَقّ, plur. رُقُوق, *dun vel, fijn vel; perkament; vel papier of boek,* voorn. *het boek, waarin de engelen de daden der menschen opteekenen.*

رُقَبَآء plur. van رَقِيب.

رَقَبَة, plur. رَقَب, رِقَاب, أَرْقُب en رَقَبَات, *hals; nek; slaaf; voorwaardelijke slaaf.*

رِقْبَة, *'t gadeslaan, bekijking; verwachting; bewaking; voorzichtigheid; vrees, bangigheid.*

* رقس **raķsa.** skr., *bewaken.* — [C.]; * **ręksa,** *bewaking* [jav. id.]. — [?.].

رقس I., **męraķsi,** *vermengen; vereenigen; tesamen verbinden;* twee personen, inz. van beiderlei kunne, *onderwerpen aan eene soort van orakel,* om te zien; of zij voor elkander passen. Daartoe neemt men de som der letters van de namen, als cijfers (z. abdjad), hetzij afzonderlijk of tesamen, en deelt dan door 9. De rest of de resten geven de uitspraak (men vind ook راسي, vgl. bat. rasijan (T.).

II., **męraķsi,** *welriekend maken,* bv. olie, door er iets welriekends in te doen, of kleederen, door tusschenvoeging van bloemen of welriekende bladeren; *parfumeeren;* **pęraķsi,** wie of wat welriekend maakt enz., *reukwerk; parfum, parfumeriën.*

رقساس of رقشاس, **raķsāsa** — skr. rākšasa — *booze geest, duivel, den goden vijandig wezen; reus; weerwolf, menschenverslinder.*

رقسمال z. رأسمال.

رقشاس **raķsjāsa,** z. raksāsa.

رَقْم, *schrijven;* in de gramm. *het plaatsen der diakritische punten boven of onder de letters; het schilderen van strepen op* eene stof; *het inweven van strepen* in eene stof; *het doorwerken* (brocheeren); *het borduren; schrift; teeken; cijfer; geschilderde of ingeweven streepen; brocaat; borduursel;* zeker *kleedingstuk van gestreept goed* (z. rākam); r. hindī, *indische,* d. z. *de gewone cijfers* ١, ٢, ٣, enz.

رُقُوق plur. van رَقّ.

رَقِيب, plur. رُقَبَآء, *met aandacht gadeslaan; met aandacht gadeslaande;* اَلرَّقِيب, *de met aandacht gadeslaande* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلرَّقِيب, dienaar van denzelve.

رُقْيَة, plur. رُقًى, *tooverij, hekserij, duivelskunstenarij; betoovering, bezwering.*

رَقِيع, plur. أَرْقِعَة, *hemel, uitspansel;* onderste van de zeven hemelen der Moehammedanen.

رِكْ **rik,** uitroepende nabootsing van een krakend geluid (helderder dan raḳ), als dat van linnen dat gescheurd wordt. — z. dẹraḳ.

رَكَّاء, *terugkaatsing* van het geluid; *weergalm, echo.*

رُكَّاب plur. van رَاكِب.

* ركادو **rekadō,** mal., — port. rekado — *boodschap.* — [R.].

رِكَاز, *delfstoffen,* inz. de meer kostbare; *metalen; begraven schatten* van vroegere jaren, die men onder den grond vindt.

رُكْبَان plur. van رَاكِب.

رَكَبَة plur. van رَاكِب.

* ركّت **rẹkkat,** *gereed; bij de hand.* — [R.].

رَكْعَة, plur. رَكَعَات, *hoofd- of kniebuiging bij het gebed;* eene mal., doch weinig gebruikelijke, verb. is rākat.

رَكَعَات plur. van رَكْعَة.

رُكَم, *samengepakte wolk; hoop wolken.*

رَكْن, *muis; rot.*

رُكْن, plur. أَرْكَان, *vaste zijde van* iets, *waarop het steunt; steun, stut; kolom; bijstand; waardoor eene zaak bestaat; zaak van groot gewicht; grondbeginsel; grondinstelling;* r. ịslām jang līma, *de vijf grondinstellingen van den Islām,* nam. de voorgeschreven gebeden; de vasten; de bedevaart naar Mekka (h); het geven van aalmoezen; de besnijding; **sẹrœkoen,** *dezelfde grondbeginselen; dezelfde inborst.*

ركّن **rẹkkan,** z. rākan.

ركّن **rẹkkoen,** *wat volmaakt op iets anders gelijkt; evenbeeld.*

رُكُوب plur. van رَاكِب.

رُكُوع, van ouderdom *een voorovergebogen lichaam hebben; voorover vallen; zich voorover buigen bij het bidden.*

* ركوكن **rekōkin, tengōkin,** batav., het *toezicht op zich nemen.* — [R.]. — van rēkoḳ?

ركويس **rekoewēs** — verb. ned. — *request.*

ركّه **rẹkkah,** *gebarsten, geopend, gespleten,* zooals bv. vruchten, zaadhuisjes,

handen, voeten en dergelijke (vgl. onder dẹlīma, T.).

رڬّا **rẹgga** en **harga** — skr. argha —, *prijs, waarde, waardij;* **mẹrẹggākẹn**, *waardeeren, schatten;* tiāda tẹrẹggākẹn, *onwaardeerbaar.*

رڬّت, **mẹrẹggat**, wegen, rivieren enz.: *rechthoekig overtrekken;* een' berg *rechthoekig beklimmen*, d. i. van den voet recht naar den top.

رڬّڠ, **mẹrẹggang**, *stijf spannen; uitspannen; rekken* (z. tẹggang); **pẹrẹggāngan**, *uitspanning; rekking.*

* رڬق **rạgoeq**, men.,: tẹgok (soend. lẹgoek, tag. lag-ok). — [T.].

* رڬو **ragœ**, *trotsch, hooghartig.* — [R.].

رڬو **rẹgœ** en bij verk. **gœ**, *ploeg* (vereeniging van menschen, die een werk verrichten); bij spelen, die met veel personen doch door twee gelijke partijen, gespeeld worden, zooals sommige balspelen *de eene of de andere van de twee partijen;* **mẹrẹgœkẹn**, *in rẹgoes verdeelen.*

رلڠ I. **rẹloeng**, z. ẹrloeng.

II., *holte* (als het ware nis) in een' bergwand; **mẹrẹloeng**, *een holte vormen;* mangkoḳ, m., *kom met wijden buik*, zooals bv. gew. de vingerglazen.

رلي **ralai**, z. ṛalai.

رلّي **rẹllai**, naam van een' boom, die eene soort vernis en goed timmerhout levert.

رم I. **ram**, z. ẹram.

II., uitroepende nabootsing van een brommend geluid, als dat van een' tijger, een' hond; van een krakend geluid, als dat van een pelotonvuur of van een instortend huis. — z. roem, dẹram en lẹram.

رم **roem**, nobootsende uitroeping van een bulderend geluid, als dat van het vuur van meer dan één stuk geschut te gelijk; van een dof, ploffend geluid, zooals bv. dat van een zwaar voorwerp, dat in een weergalmend omtrek op den grond valt. — z. dẹroem en lẹroem.

* رم, **roem-2**, z. رُمرُم.

رماج **rẹmādja**, van jongens of meisjes *nabij de rijpheid, of even rijp; in den ouderdom van ongeveer* 11—15 *jaren; in de prilste jeugd; jongen of meisje van dien ouderdom* (bal. ngradja, *de stonden hebben*, T.).

رَمَّال, *wichelaar*, die van de kunst ramal (z. رمل) gebruik maakt, *geomant.*

رِمَال plur. van رَمْل.

رُمَّان, coll. (nom un. رُمَّانَة), *granaatappelen.*

رُمَّانَة z. رُمَّان.

* رماوڠ **rẹmāoeng**, koet.,: *tijger.* — [T.].

رمب **I. ramboe,** *paal* of *stok ter aanwijzing van eene richting, lijn of omtrek; baken; door palen of stokken afgezette richting; lijn* of *omtrek; maat* voor eene kromte, bv. voor de binnenholte van den buik van een vaartuig, voor de helling van een' steven; r. pẹrāhoe, *afzetting door staken van het beloop van een vaartuig;* rœmah sœdah bẹramboe, *de palen van het huis staan reeds.*

II., *franje; dreum;* **ramboe-2**, *franje,* meer *als versiersel.*

* رمب **rambi,** *dansen met lans en spies.* — [L.].

رمب **rombạ,** *seinvuur; vuurbaak.*

رمب **rimba,** *oud hoog bosch* van zware boomen (z. bẹlœkar en œtan); dātŏ sjaich dirimba, *boschopziener; woudheer;* rādjạ r., *opperhoutvester;* **mẹrimba**, *zich als een* r. *voordoen,* bv. eene groep boomen.

* رمباي **rẹmbai,** batav., — enz. tramway —, *de tram.*

* رمباي **rambāja,** eene schuit, *overdekt vaartuig voor staatsie* dienende (de Hollanders noemen het oram-baai en ook wel orang-baai). — [M.].

* رمباين **rạmbājan,** naam, dien men aan, oude zeer harige bokken geeft; z. rambai II. — [T.].

رمبت I., **mẹrambat,** *zich uitbreiden* van de eene plaats naar de andere, van eene punt van uitgang zooals eenige lianen en rankgewassen doen bv. de komkommer, de wijnstok, verschillende van die welke langs eene enkele staak rechtop groeien, zooals de sirih, de peper enz.; *ranken; kruipen* op die wijze (ook fig.); rōtan hingga ẹnnamtoedjoh pœloh dẹppa rambatnjạ, *de rotting rankt tot zestig à zeventig vadem;* pẹrniágaännjạ mẹrambat kẹpada sẹgẹnap nẹgrī, *zijn handel breidt zich over het geheele land uit;* **mẹrambatkẹn,** *doen zich uitbreiden, verspreiden;* pōkok anggor dirambatkẹnnja sẹpandjang rœmah, *hij deed den wijnstok langs het huis ranken;* mẹrambatkẹn agāmạ, *de godsdienst verspreiden.*

II., *gang onder de goot* tusschen voor- en achterhuis van eene vorstelijke woning, met een vloer, iets lager dan die van voor- en achterhuis (z. tẹlla.). — * *voorportal, galerij, voorhuis,* dat ter zijde aan weerskanten uitsteekt. — [R.]; ترانف رمبت een gebouw om gasten in te ontvangen (in jav.-mal. verhalen, T.).

III., w. sum., *beletten; tegen houden, tegen gaan.* — [N.].

رمبت **ramboet,** *hoofdhaar;* r. djẹddjaḳ bāhoe, *hoofdhaar, dat tot de schouders reikt;* ānaḳ r., *de fijne haartjes rondom*

het hoofd, die niet in den haarwrong kunnen opgenomen worden; **ramboetan**, naam van een' boom, die harige, eetbare vruchten draagt — nephelium lappaceum. — * ramboet tjintjin tarohan, *krulhaar;* ramboet gondjong, *lang haar.* — [N.].

رمبت I. **rẹmbat**, *horizontaal slaan met iets langs*, bv. eene slang.

II., **mẹrẹmbat**, *zich heen en weder bewegen*, zooals bv. een paal, die los in den grond zit, eene losse kris, de bladeren van een' boom, door den wind bewogen.

رمبت I., **mẹrembat**, *zijwaarts* (met den rechterarm rechts, met den linkerarm links) *slaan of steken naar* iets; *zijwaarts slaan met* iets; sloepsriemen *met kracht langs de buitenzijde van het lichaam halen* (als het ware smijten), waardoor de boog, dien de riem in het water beschrijft, langer en dus meer kracht verkregen wordt.

II., *stang, lat, dikke rotting* of dergelijke, die op een' korten afstand boven het boord van een roeivaartuig aan de uitstekende oplangers (tādjoeḳ) bevestigd wordt, en waarop zich de lange riemen (dājoeng), die met een strop aan de tādjoeḳ vastzitten, heen en weder bewegen.— * *balk, dwarshout*, in den scheepsbouw, *balken, die van den voor- naar den achtersteven gespijkerd worden*, om de dekplanken te houden en te sterken; *de verlenging van die balken* buiten de achtersteven, waarop de korong of spiegel gebouwd wordt. — [M.].

* III., z. rembas.

رمبت I. **rembet**, *overladen*, niet zoo zeer door de zwaarte, als wel door de menigte der voorwerpen, zooals bv. door veel vrouwen mede op reis te nemen, door menigvuldige bezigheden en dergelijke, *overkropt.*

* II., **mẹrèmbèt**, batav., *loopen, terwijl men zich aan het een of ander vasthoudt*, bv. langs den buitenkant van de leuning eener brug, waaraan men zich vasthoudt om niet te vallen. — [H.].

* رمبوس **ramboes**, *steken, doorsteken.* — [L.].

رمبس **rẹmbas**, *in een' hoogen graad bedorven*, sterker dan rœsaḳ, *totaal bedorven.*

رمبس **rembes**, *zijpelen; uitzweeten.* — [C.]; batav., *doorweekt; lekken, zijpelen.* — [B.]; **rimbas**, *doorvloeien, doorzijpelen* gelijk door oud hout. — [R.]; al deze verschillende wijzen van uitspraak wel toe te schrijven aan een verkeerd gehoord jav. rẹmbẹs (T.).

رمبس **rembas** en, minder goed, **rembat**, *soort* van *kromme dissel*, die alleen overdwars kan gebruikt worden.

رمبغ I. **rambang**, *niet naar een bepaald doel strevend;* van de oogen *niet op*

een bepaald punt gevestigd, zooals bv. bij het zien van eene menigte voorwerpen; *in 't wild, op goed geluk, in 't honderd;* **mẹrambang**, *in 't wild te werk gaan* enz.; djāla rambang, *soort* van *werpnet* met groote mazen, dat men zoo maar in 't wild uitwerpt, zonder een' visch te zien of te vermoeden; lilla r., *soort* van *draaibas* met wijden mond, waaruit men een aantal kogels schiet, die in 't wild rond vliegen.

II., van de zon *in het zenith* (wellicht het voorgaande, daar de zon in 't zenith eene onduidelijke schaduw maakt).

* III., in eene rivier of ander water het bamboes *of* gekapte boomen *weeken*, mits zoodanig dat een gedeelte boven blijft, zooals het zaaghout bij de zaagmolens. — [R.]; **mẹrambang** (di ajer), batav. (uit 't jav., T.), *bovenkomen, bovendrijven* (kambang). — [H.]; in de Indra Nata, op Java geschreven, vind ik: rambang artinja djaring kawat; vgl. bat. rambang-rambang. In 't men. bet. marambang, 't zelfde als tạrbạrambang, *zich uit de verte vertoonen, opdoemen.* — [T.].

رمبغ **rẹmbang**, naam eener plaats en Residentie op de Noordkust van Java.

رمبغ **roemboeng**, z. djẹroemboeng, is door v. d. W. niet verklaard (T.).

رمبغ **rombong**, *soort* van grooten *korf* van teenen of matwerk met een deksel, inz. om padi te bewaren (vgl. jav., T.); *soort* van *padischuur*.

* رمبغ **rombing**, *vol gaatjes.* — [R.]; **rombeng**, batav., uit 't soend., *gescheurd, in lappen of in stukken.* — [B.]; **rombang rambing**, batav., *door en door in stukken, overal verscheurd.* — [T.].

رمبغ **rimbang**, w. sum., *slim.* — [N.].

رمبق I. **rambaḳ**, van gewassen *uitgebreid in de breedte;* van menschen *op zijn gemak, gegoed;* **mẹrambaḳ**, van gewassen *zich in de breedte uitbreiden;* van menschen *op zijn gemak zijn, zich kunnen verroeren of bewegen,* d. i. niet belemmerd zijn in zijn doen of laten; *tot iets brengen, gegoed worden; naar den vleesch gaan; zich een air geven; een hooge borst zetten.*

* II. (jav., T.), naam eener spijs welke uit een stuk van een koe- of buffelhuid wordt toebereid. — [R.].

رمبق, **mẹrombaḳ**, *omverhalen, afbreken, sloopen, uit elkander nemen;* een' knoop (noemd) *openmaken;* een streng of kluwen *ontwinden;* eene overeenkomst en dergelijke *te niet doen;* een kleedingstuk dat men reeds aan 't lichaam bevestigd heeft *weder losmaken.*

* رمبق **romboḳ**, *met holten en bulten bewegen,* als vlaggen. — [L.];

wapperen, klapperen, als vlaggen en zeilen. — [R.].

*رمبڬ **rẹmboeg**, batav. (jav.), *raad, overleg; beraadslagen; overeenkomen.* — [B.].

*رمبن I. **ramban**, een' weg *versperren*, eene rivier *met palen afsluiten.* — [R.].

*رمبن **ramboen**, batav., *hagel.* — [C.].

*رمبن **rambou**, batav., *bastaard*, bv. van gevogelte. — [B.].

رمبن **roemban**, *fanaal.*

رمبن **rimboen**, *hoog opeengehoopt*, zooals bv. takken, gras; *vol;* van gewassen *bladrijk* (bat. roemboen, T.); *vol*, van de zeilen, van een schip uit de verte gezien. — * **riembon**, w. sum., *vol, gevuld*, van boomen, staarten, hoofdhaar enz.; poetjok r., *vollen kruin* van een boom; kapalanja r. sekali, *hij heeft veel haar op zijn hoofd.* — [N.]. — z. djẹrẹmboen.

رمبن **remban**, *zijde* van een vaartuig; **mẹremban**, van stroom of wind *zijwaarts met zich medevoeren*, bv. een vaartuig; *doorklieven*, zooals een vaartuig een' stroom.

رمبنيّ **ramboenīja** (minder goed **ramoenīja**), naam van een boom, die eene eetbare rinsche vrucht draagt, meer langwerpig dan de gẹndarīją; tẹlok r., naam eener bocht op den Zuidhoek van het Mal. Schiereiland. Den naam ramboenīją hebben de europ. zeevarenden verkeerdelijk aan den bij die bocht gelegen uithoek, die eigenlijk Tandjoeng Pẹnjœsoek of T. Pẹnjœsoer heet, gegeven en daarvan Kaap Romania gemaakt.

رمبو **rẹmbau**, naam van een door volk van Menangkabau gesticht rijk, landwaarts van Malaka. De vorst voert den titel van jang dipẹrtœwan.

رمبوتي **rambœtī**, op zijn arabisch gevormd adjectief van ramboet, alleen rijmshalve in poezie (komt ook in proza voor, T.), *harig*, bv. van een kleed, *wollig;* kāīn r., *wollen stof.*

*رمبه **rambah**, w. sum., *gelijk maken, snoeien; gelijk kappen.* — [N.].

رمبه, **mẹrambeh**, *een pelgrimstocht met zijn velen doen*, inz. van een' vorst.

رمبه, **rẹmbah-rẹmbeh**, van tranen *over de wangen biggelen.*

رمبي I. **rambai**, naam van een vruchtboom, met eetbare rinsche vruchten.

II., — waarschijnlijk eene wijz. van **roembai** —, *de lange halsvederen* van sommige vogels, bv. van hanen (z. rambajan en djẹrambai).

* III., *zachtjes slingeren*, gelijk een kwispel of knoop. — [C.]; bij wien het niet voorkomt (T.).

رمبي **roembai** (wellicht van **bęroembaî**, z. oembai, door de r. tot 't stamw. te trekken): djoembai; vgl. djęroembai en roentai.

2e., *nederhangend versiersel* (*franjes* bestaande uit geknipte stukjes stof die van de bovenrand van een tabir afhangen, T.). — * **roembe**, batav., *versierd met edele gesteenten, parelen, franjes enz.* — [B.].

رمبيّ **roembīja̤**, naam eener *soort* van lagen *palmboom* ← palma farinaria — welke bij uitstek sago levert en daarvoor in groote menigte geplant wordt (op de westkust van Sumatra worden de bladen, vooral op de stranden, tot atap gebezigd, T.).

رمبيک **rębēga̤**, naam van een' boom, welks verschillende bestaandeelen in de geneeskunde gebruikt worden.

*رمبت **rēmat** (?), *kneeden.* — [R.].

*رمرم **roemroem** (oud-javaansche vorm van 't jav. roengroem); **męroemroem**, een vrouw, vooral met woorden, *liefkozen.* — [T.].

رَمْز, plur. رُمُوز, *teeken*, voor een' derden onmerkbaar, waardoor men zich met een' ander verstaat; *raadsel; zinspeling; aanduiding van woorden door enkele letters; schriftverkorting*, bv. صلعم, in plaats van صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ; عم in plaats van عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ; z. rœmoes.

*رمس **ręmęs**, batav., *wringen, kneden, drukken.* — [B.].

*رمس **ręmoes**, *berst, spleet* [vooral van diamanten]. — [B.].

رمس **ręmis**, *zekere kleine eetbare zout- en zoetwaterschelp.*

رَمَضَان, plur. رَمَضَانَات, رَمَضَانُون, أَرْمِضَة en أَرْمُض, naam der *negende maand*, gedurende welke eene strenge vaste voorgeschreven is.

رمضانات plur. van رَمَضَان.

*رمغ **ramang**, *dikke duisternis; duistere, donkere wolk*, als wanneer 't regenen zal. — [L.]; *betrokken lucht; mist.* — [M.].

رمغ **ręmang**, van de haren *overeind gaan staan, te berge rijzen.*

رمغکي **ręmoenggai**, in de taal der geneeskundigen = kēlor (vgl. مرغکي, T.).

*رمڤ **rampa**, *eene aangename plaats.* — [L.].

رمڤ, **męroempoe**, *berooken.*

*رمڤ **rimpa**, *bedorven* enz. — [L.]; *verderven; vergaan.* — [R. (S. S.)]. z. rempok.

رمف I. **rimpi**, *rijpe pisang in de zon gedroogd.*

*II., *bol* van eene bloem; *bolletjes uit een' grooten bol uitschieten.* — [L.].

* رمفاج **rẹmpādji**, *soort* van mes of *scheermes.* — [C.]; z. كرمفاكي (T.).

رمفت, **mẹrampat**, lange dingen, bv. een' sloepriem, *in eene horizontale richting over eene vlakte*, bv. het water, *bewegen; met iets langs in horizontale richting naar* iets, bv. de beenen van iemand, *slaan;* eene hoeveelheid dingen, die zich op eene vlakte bevinden *met iets langs in eene horizontale richting van de vlakte afslaan; met één' slag als het ware wegmaaien; van* eene vlakte *met iets langs in eene horizontale richting er over heen- en wat er zich op bevindt afslaan;* fig.: met een' slag allen *treffen; over één' kam scheren;* **mẹrampat pāpan**, *met iets langs in eene horizontale richting over eene plank slaan*, d. i. *allen nemen voor de schuld van één of eenigen.*

رمفت **rampoet**, z. rampoes.

* رمفت **rampet**, *niets overlaten*, als men eet of drinkt; *alles op zijn.* — [R.].

رمفت **roempoet**, *gras; wild kruid; plantje*, inz. met smalle, spitse bladeren; **mẹroempoet**, planten *wieden; uitwieden; uitrukken en weggooien.*

رمفت, **mẹrempat**, *dwars naar* iets *toedrijven*, zooals bv. een vaartuig naar eene klip.

رمفس, **mẹrampas**, *met geweld afnemen, ontrukken; confiskeeren; nemen bij plundering;* eieren, die men niet wil laten uitbroeien, *wegnemen.*

رمفس **rampoes** (minder goed rampoet) van taal, die men tegen iemand gebruikt, of van den mond, die ze uitspreekt, *grof, vlegelachtig; beleedigend, impertinent;* **bẹrampoes**, *eene grove enz. taal voeren; zich grof enz. uitdrukken.*

رمفس **rompis**, *aan den kant een weinig beschadigd* (inz. van hout). — z. soembing.

* رمفس, **mẹrimpoes**, iemand *zoodanig omknellen of omstrengelen, dat diens knieën tegen de borst gedrukt worden* en hij armen noch beenen kan verroeren; iemand *knevelen*, dat hij die positie krijgt (vgl. jav., T.).

رمفغ **rampong**, z. rompong.

رمفغ **ramping**, *slank* van gestalte; *schoon van leest; tenger;* van de leest *dun.*

رمفغ **rompang**, van weefsels, papier en dergelijke, *aan flarden;* **rompang-ramping**, 't zelfde int. en met versch. — z. tjœbar-tjābir.

رمڤڠ **rompong** (en rampong), van de vooruitstekende deelen van het hoofd en de tanden (z. ompong, T.) of van levenlooze voorwerpen *geschonden; verminkt; een stuk kwijt zijn;* pisau jang r., *een mes, waarvan de punt afgebroken is;* r. tjœtjoer, *met afgebroken boegspriet.*

رمڤڠ **romping**, van den neus- of de ooren *geschonden*, doordien er een stuk uit een' neusvleugel of den rand van het oor is; van de tanden *uitgetand*, zooals bv. door de wormen.

رمڤڠ **rempang**, *de vingervormige wortel* van den indischen saffraan, de gember, de kalmus en dergelijke gewassen, als een geheel beschouwd (men. en bat. rimpang, T.).

رمڤق **rampaḳ**, van gewassen *zich met de takken horizontaal*, of nagenoeg zoo, *in de breedte uitstrekkend, in de breedte groeiend* (z. rendang); **bęrampaḳ**, *zich in de breedte enz. uitstrekken, in de breedte groeien; zich herstellen; zich verhalen.* — * w. sum., *vol*, van haar of bladeren; van een staart, het hoofd, boomen enz., hetzelfde als امبن (lees: رمبن, T.). — [N.].

* رمڤق I. **rampoḳ**, batav., *stelen, rooven, kapen.* — [B.].

* II., verb. van jav. ręmpęk, *vereenigd; eenstemmig.* — [R.].

رمڤق **ręmpaḳ**, z. djęręmpaḳ. 2°. *front* van twee of meer personen in beweging; **bęręmpaḳ**, *in front marcheeren;* **sęręmpaḳ**, *in front;* djālan s., *in front marcheeren;* dātang s., *tegelijker tijd op dezelfde plaats aankomen.*

* III., *verspreid* (niet op een' hoop). — [C.].

رمڤق, **mętrompaḳ**, *rooven*, inz. ter zee; *zeeroof drijven;* pęrāhoe r., *een zeeroovers-vaartuig.*

رمڤق **rompoḳ**, *randbelegsel; boordsel; omzetting* [van een kleed, eene mat, chabrak en dergelijke].

رمڤق **rempaḳ**, *aan den kant beschadigd*, zooals bv. hout bij het bewerken.

* رمڤق **rimpaḳ** en **rimpah**, *vernietigen; verdelgen.* — [M.]. — z. rempoe en ręmpaḳ.

* رمڤݢ **rampog**, jav., *met zijn velen met lansen aanvallen.* — [C.].

رمڤن **roempoen** of **pęrdœ**, van planten *stoel;* **bęroempoen**, *bij roempoens groeien.*

رمڤني **ręmpęnai**, naam van een' boom — ardisia welks kleine vruchten als rinkelbelletjes gebruikt worden; kętoembœhan r., *boosaardige op de ręmpęnai-vruchten gelijkende kinderpokken.*

رمڤه **ręmpah**, *drogerij, kruiderij; specerij;* r. rātoes, *medicijn*, als afkooksel of

in den vorm van pillen, *bestaande uit* 99 *verschillende drogerijen,* wordende door de mal. vrouwen gebruikt, om den buik, inz. al wat tot den bijslaap en het baren behoort, in orde te houden; **rẹmpah-pījah** en **rẹmpah-pāwah,** als r., met verscheidenheid.

رمڤه **rẹmpoh,** z. tẹmpoh.

رمڤه **rempah,** van dingen die rechtop staan *dreigen op zij te vallen; slingerende omver vallen,* zooals bv. een beschonkene; *in eene schuine richting ter nederzijgen;* **rẹbbah-rempah,** *omvervallen* met versch., d. i. *aan verschillende kanten of al slingerende.*

* رمڤه z. rimpaḳ.

رمڤه **rempoh,** *afgetold, afgewerkt, op.*

رمڤي **rampai,** *mengsel* van verschillende dingen, *potpourri;* bœnga r., *mengsel van welriekende bloemen of bladeren;* mīnjaḳ r., *olie, uit verschillende welriekend zelfstandigheden getrokken;* sājoer r., *mengsel van verschillende groenten* (ratjetoe); pantoen r., *potpourri van pantoen's;* **rampai-2,** *allerlei kleine hoeveelheden van allerhande drogues, versnaperingen en andere snuisterijen.*

* رمڤيق **rompijoḳ,** batav. (uit 't bal. T.), *tros* of *bos,* bv. van druiven of sleutels. — [B.].

رمڤق **rẹmaḳ,** *liever; bij voorkeur; beter dat.*

* رمڤق, **rẹmẹḳ dāging,** batav., *genees-krachtige gom- of harssoort.*

رمڤق **rẹmoḳ,** *aan kleine stukken, aan morzelen, aan gruis;* **mẹrẹmoḳḳẹn,** *vermorzelen, verbrijzelen; vergruizen;* r. rẹdām, z. rẹdam III.

رَمْل, plur. رِمَال en أَرْمُل (nom. un. رَمْلَة), *zand.*

رَمَّل, *wetenschap, door middel waarvan men uit geheimzinnige in het zand getrokken teekens iemands lot voorspelt, geomantie* (De uitvinding dezer kunst wordt door de Moehammedanen den profeet Daniël toegeschreven).

رمنّي z. رمبنّي (T.).

رُمُوز plur. van رَمْز.

* رمي **rẹmai,** *zacht,* zooals droog zand. — [R.].

* رميديو **remēdijō,** — port. remedio —, *middel, hulpmiddel, redmiddel; geneesmiddel.* — [Div.].

رنت, **mẹrẹnta-2,** *zijne kwaadheid door gebaren toonen.*

رنت, **mẹronta,** *trachten zich los te rukken* (z. rontak, T.); **pẹrontaān,** *losrukking.*

رنت, **toewa renta,** *oud en* ten gevolge daarvan *zwak,* tot geen werk meer geschikt.

*رنت, **mẹrinti**, batav. (jav. ngrintih), *steenen, kreunen* bij pijn; bv. **mẹrintih-2-lah kasakitan** (simiskin, batav. Redactie). — [T.].

رنتاك **rẹntaka**, soort van *lange draaibas* van klein kaliber en gew. van ijzer.

رنتس, **mẹrẹntas**, een' omweg of het daar tusschen besloten land *afsnijden*, hetzij door een' landweg, of door een Kanaal; *aan* iets, dat in beweging is *den weg afsnijden*, daaraan den voortgang belemmeren, daaraan in den weg staan; **pẹrẹntasan**, *kortere weg* (z. pintas, T.).

* رنتيس **rẹntis**, of **sawan andjing**, *eene ziekte, waarbij het lichaam met kleine puistjes bezet is.* — [R.].

رنتس, **mẹroentas**, *met geweld rukken aan* iets bv. aan de twijg van een' boom; iets *op die wijze afrukken*.

رنتڠ I. **rantang**, (uit 't boeg. en vgl. jav., T.), *soort* van *mand* met deksel, van rotting of teenen, voorn. ter berging van eet- en kookgereedschappen.

*II., *recht; uitgestrekt; gespannen; strak.*— [C.]; *uitstrekken; gestrekt houden;* maka parit terantang koeliling kota, *de gracht strekt zich rond de vesting uit.* — [N.]; men., **marantangkan**, *spannen* een touw bv.; vgl. bẹntang. — [T.].

رنتڠ **ranting**, *takje, twijg* [inz. zonder bladeren]; *dood takje* enz.; r. hidoep, *levend* (groen) *takje;* **mẹranting**, *de bladeren verliezen; oud worden;* m. aoer, *de hoed. van een' bladerloozen bamboe aannemen,* d. i. *zeer oud worden*, bv. m. a. tå dapat, *al wordt hij zoo oud als Methusalem, hij zal het toch niet krijgen.*

* رنتڠ **rẹntoeng**, *verbranden; brand; verbrand* (van spijzen). — [C.].

* رنتڠ **roenting**, w. sum., *spitspuntig.* — [N.]; vgl roentjing (T.).

رنتڠ I., **mẹrintang**, *dwarsboomen, tegenwerken.*

*II., men., *drukte, werk;* rintang deq: *geheel door* iets *ingenomen zijn* zoodat men op niets anders let; bv. oerang lah rintang deq toewan tonggal sadja, tidaq lah rintang ba-djoewal bali tidaq lah rintang ba-djoewal kain dan sirih (T.); *aan iets bezig zijn;* iets *dikwijls doen; aan iets verslaafd zijn;* r. sopi, *aan* den drank *verslaafd; moeite doen* om iets te krijgen. — [N.].

* رنتڠ (jav., T.), **bẹrenteng-2**, batav., *opvolgend; achter elkander.* — [B.].

* رنتق **rantiḳ**, *riet; bies.* — [M.].

* رنتق I. **rontoḳ**, *staan en trappen* en *zich nederwerpen*, zooals kwade paarden.— [R. (Isk.)].

II., z. rontog.

رنتق, **mẹrentaḳ**, *met een' ruk naar boven toe trekken* iets, bv. eene vischlijn, *naar boven toe uitrukken*, bv. eene plant. — * **rinta(q)**, w. sum., *van de hoogte naar de laagte afrukken* of *trekken* de takken, touwen enz. — [N.].

رنتق, **mẹrẹntaḳ**, *op* iets *stooten*, zooals bv. een vaartuig op eene klip, de voeten op den grond; *stampvoeten;* **bẹrẹntaḳ kāki**, *stampvoetende zijn;* **rẹntaḳ-roesoh**, *zijne kwade luim of ontevredenhied door gebaren en bewegingen toonen* bij het verrichten van eene opgedragen werk inz. door de voorwerpen, die men in handen neemt, op te ligten en met geweld weder neder te zetten. — z. roesoh. — * **rantaq**, w. sum., *huppelen; trippelen, dansen; schuddende zijn* zooals bij eene aardbeving. — [N.].

رنتق **rontaḳ**, batav., *steigeren, springen* als een dartel paard; ook **bẹrontaḳ** en **mẹrontaḳ**, dat ook gezegd wordt van iemand, die zich losmaken wil; z. ronta. — [T.].

رنتك **rintik**, *spikkels* op een' grond van eene andere kleur; *spatten; schaarsche regendroppels;* hoedjan r., of alleen rintik-2, *regen, bestaande uit schaarsch vallende droppels* (vgl. onder œdjan alwaar rẹntik! T.).

رنتك **rentek**, naam van een eetbaren *zoutwater-visch.*

* رنتك **ròntòg** of **rontok**, batav. (jav.), *afvallen* als bloesem, vruchten. — [T.].

رنتم I., **mẹrantam**, *met zijn velen* (in compagnie) iets *doen of ondernemen;* main berantam, *loterij spelen;* (barantam-2, men., *gezamenlijk eene som bij een brengen*, T.). — * **rẹntẹman**, batav., *gezamenlijk iets afhuren of in de kosten deelen.* — [B.].

* II., *tegen iets stoten* of *bonzen.* — [C.].

* رنتن **rantan**, *kraken*, zooals hout, deuren, vensters enz. — [R.].

رنتن **rẹntan**, *op het punt om te breken*, aan stukken of uit zijn verband te gaan; van eene opgekropte verbolgenheid *op het punt om los te barsten; tot ziekte gepraedisponeerd*, inz. na eene doorgestane ziekte; van eene genezen wond, kneuzing of dergelijke *wederom pijn veroorzakend;* mẹmboewang r., *zijne verbolgenheid aan een' ander koelen;* **mẹrẹntan**, *inwendig verbolgen zijn; inwendig het land hebben; wederom pijn veroorzaken.*

* رنتن I., **roentoenan**, *gezamenlijk, tesamen; gezellig.* — [R.].

* II., w. sum., iets *omver halen* (vgl. bat., T.); *zich langzamerhand in iemands gunst dringen;* ambil bẹroentoen, van *iemands goedheid misbruik maken.* — [N.].

رنتو **rantau**, *streek, landstreek; uitgestrekte kust*, in tegenstelling van tẹloḳ,

en tandjoeng; *recht gedeelte van eene rivier of een' weg*, tusschen twee krommingen; *landstreek*, daaraan grenzende; **mẹrantau**, *langs de kusten varen; langs de kusten handel drijven; langs de kusten zeeroof drijven; kleinen zeeroof drijven;* **sẹrantau**, *omstreeks; circum, circa.*

2°., *reizen; naar een vreemd land gaan;* orang (oerang, T.) rantau, *landverhuizers;* negri rantau, *een vreemd land*, in tegenstelling van vaderland. — [N.].

* رنته, **rantah pandjang**, w. sum., denkelijk 't zelfde als rantak pandjang, een *soort* van *hornepijp dans, een dubbele slag met de voeten onder het dansen* op den grond maken. — [N.].

رنته **roentoh**, *instorten*, als een huis; *in stukken vallen; instorten* aan den kant, zooals een berg, een dijk; *aan den kant afbrokkelen*, in dien zin; r. dari pada kẹradjaän, *van het koningschap vervallen.*

رنته **rintih**, z. rinti.

رنتي **rantai**, *keten, ketting;* r. boeloh-2 (z. onder bœloh, T.), *ketting, met schakels uit cylinders* (vergeleken bij stukken bamboes); r. ẹmas, naam eener plant, dienende tegen verlamming; kain bẹrantai, zijden *kleedje, welks bloemen een' ketting vormen;* batoe b., klippen benoorden het eiland Samboe, onder Riouw, tegenover Singapoera.

رنتي, stamw. ontstaan door verkeerde scheiding van bẹrẹnti (برهنتي), **mẹrẹntikan:** *met* iets *uitscheiden* (jav.-mal. verhalen, vgl. robah, T.).

رنتي, **mẹroentai**, *slordig nederhang n*, zooals bv. een touw, dat behoort opgebonden te zijn, een afgehouwen hoofd, dat nog aan een stuk van den hals hangt, de mannelijke schaamdeelen van een' naakte.

رنج **randji** — pers. randj —, *grief; zorg.*

رنجه **roendjah**, z. bẹroendjah.

رنجس **rẹndjis**, *spat, sprenkel* [van dunne, waterachtige vloeistoffen]. — vgl. rẹntjis (T.).

رنجان I. **randjana** — skr. —, *aandoening* van het gemoed; *opwekking van drift; aanvechting.*

II., padang sirandjana, w. sum., *eene opene vlakte.* — [N.].

رنجت **rèndjat**, z. رينجت.

رنجغ **randjang**, *ledikant* voor meer dan een persoon (z. katil); — * *een hoog ledikant;* sommigen zijn zoo hoog dat men er met een trap op klimmen moet (ook soend.); tidor diatas randjangnja (ḥikajat samaoen bl. 15); bẹradoe diatas peradoewan randjang (aldaar, bl. 19). — [T.].

* رنجغ I. **randjoeng**, *nederhurken.*—[C.].

*II., **si-randjoeng**, men., zekere sprinkhaansoort. — [T.].

* رنجغ , **randjingan**, batav., een huis in geraante opzetten. — [B.].

رنجغ , **mẹroendjang**, *ruw en wild steken naar* iets, inz. van boven naar beneden; *beslapen;* **pẹroendjang**, *wie ruw en wild naar iets steekt; liefhebber van den coitus.*

رنجغ **roendjoeng**, *zich pyramidaal of kegelvormig naar boven verheffen,* zooals bv. een kogelstapel, een hoop wasch goed; **pẹroendjoeng**, *wat zich pyramidaal of kegelvormig naar boven verheft; hoogte van af de voeten tot aan de toppen der vingers,* wanneer een der armen loodrecht naar boven uitgestrekt is.

رنجغ I., **kẹttam rendjong** (in de verwijzing bij bẹrandjoengan is het rẹndjoeng, T.), naam eener *soort* van eetbare *zoutwater-krabbe* (vgl. radjoengan, T.); met obi benggala gegeten, wordt zij een zwaar vergift.

*II., *groot, rijzig.* — [C.]; lamp. rẹdjoeng (T.).

رنجق , **mẹrẹndjaḳ**, *stampvoetende gaan.*

رنجن **roendjan**, van boomen *in de hoogte groeiend.* — z. rampaḳ.

رنجو **randjau**, *lang en dun omhoog stekend, puntig voorwerp, dat op den grond gegooid of er in gestoken wordt, zoodanig dat de punt naar boven staat,* dienende inz. ter afwering van een aanrukkenden vijand, van dieven enz.; *voetangel; spaansche ruiter;* meestal van bamboe; r. bẹsi, r. *van ijzer,* klein en met vier punten, wanneer er, hoe men haar ook gooie, altijd drie op den grond komen en éene omhoog steekt. Men strooit ze 's avonds uit en zamelt ze 's anderen morgens weder in; **mẹrandjau**, *den coitus uitoefenen, terwijl de man op den rug ligt* en de vrouw, er op zittende, den eigenlijken arbeid verricht.

* رنجون , vaak in plaats van ardjœna. — [T.].

رنجو **roendjau**, *rijzig, hoog van gestalte.*

رنجه **roendjah**, z. oendjah.

* رنچ **rantja**, w. sum., *steigeren* van paarden. — [N.]; z. rantjan (T.).

* رنچ **rantjoe**, batav., *door elkander vermengd,* niet uitgezocht, bv. van vuil goed of van de taal van een te Batavia woonachtigen Javaan, 't tegenovergestelde van bèrès en rapi. — [H.]; van schrift *verward, onduidelijk.* — [B.].

رنچان **rẹntjāna** — skr. raṭjanā —, *ordelijke en behoorlijke schikking; samenstelling; letterkundig opstel; verhaal;*

ontwerp, schets; klad; afschrift; exemplaar.— Sommigen maken een onderscheid tusschen رنچان en رچان, door aan het eerste de beteekenis van *gelijkenis; redekundige figuur* [عبارة] en aan het andere die van dichtstuk [شعر] te geven.

رنچت, **mẹrontjet,** van eene menigte *bij kleine gedeelten aankomen; bij beetjes te werk gaan,* inz. als men iets in ééns kon doen; van een werk *bij beetjes vorderen.*

رنچيس **rẹntjis,** *sprenkel* (deeltje van een vocht); **pẹrẹntjis,** *kwast om te sprenkelen.* — vgl. rẹndjis (T.).

رنچغ **rantjang,** *puntige stokken* of *lange pinnen,* om in den grond te steken; **mẹrantjang,** met r. *afzetten,* bv. een stuk grond; *steken in* iets met iets, bv. in den grond met een ijzer, waaraan de aarde enz. blijft hangen, om te zien; of de grond de eene of andere gewenschte delfstof bevat, of in een' zak graan met een lepelachtig instrument, waarmede eene kleine hoeveelheid graan te voorschijn gehaald wordt; *boren in* den grond enz.

رنچغ **rantjoeng,** van ronde voorwerpen, zooals bv. een bamboes, een potlood, eene schrijfpen *schuin afgesneden, schuin afgehouwen; schuin toegepunt* (z. rantjoem, T.); r. toeding, *in een' stompen hoek toegepunt;* r. lansar, *in een' spitsen hoek toegepunt.*

* رنچغ **roentjing,** w. sum., *spits;* djari roentjing, *fraaie vingers* (vgl. rontjeng, T.). — z. roenting. —.[N.].

رنچغ **rẹntjang, rentjang** en **rẹntjeng** of **gẹrẹntjang** enz.; **mẹrẹntjang,** *luide zijn ongenoegen te kennen geven* over onverdiende behandeling.

رنچغ **rontjeng,** *van beide zijden spits toeloopend; zeer dun en spits toeloopend,* zooals bv. eene roede (vgl. roentjing, T.). — z. lantjap en tiroes.

* رنچغ **rentjang,** jav., *bediende, volgeling, aanhanger.* — [C.].

رنچغ **rentjoeng,** van platte voorwerpen, zooals bv. planken, messen en dergelijke *aan den éénen kant puntig toeloopend,* terwijl de andere kant recht is; — **rentjong,** *slechts aan éénen kant schuin toeloopend,* zooals bv. het lemmet van sommige messen (rentjoeng en rentjong waren in 't handschrift van v. d. W. als twee geheel verschillende woorden behandeld, zelfs zonder verwijzing van 't eene naar 't andere, T.).

رنچغ **rintjong** (lees: rèntjong, T.), w. sum., een Atjineesch wapentuig zijnde een *soort* van *dolk* of mes met het beloop, zooals een turksche sabel. — [N.].

رنچغ **rentjeng,** *tenger;* van een been *zonder kuiten.*

رنچق I., **mẹrantjap**, de mannelijke roede *wrijven,* om zaaduitstorting te verkrijgen, *onaneeren.*

II., *kort op elkander in tijd; met korte tusschenpoozien* [zooals bv. riemslagen].

رنچق I. **rantjak**, van toonen *luidruchtig; levenmakend; in hevige beweging en door elkander,* zooals bv. eene roffel of de muziek in de Chin. komedie bij de exaltatie van een' held; van het spreken *levendig.*

II., **rantjakin pohon** (lees: poehoen), *een boom snoeien.* — [H.]; bal. ngrantjapin (T.).

* رنچق **rantjok**, soek., *het plegen van lesbiesche liefde* (onnatuurlijke ontucht der vrouwen onder elkander).

رنچق, **mẹrẹntjak**, met de riemen van een roeivaartuig *zoo snel mogelijk roeien.*

* رنچك **rintjik**, *snipper, stukje, beetje.* — [C.].

رنچم **rantjoem** (kalam of pènna) batav., *versnijden, verbeteren;* z. rantjong.— [H.]; van een schoon meisje hidoengnja sępęrti qalam di rantjoeng. — [T.].

* رنچم **rantjem**, w. sum., *dansen, huppelen, trippelen.* — [N.].

رنچم **rẹntjam**, van het gezicht (zintuig) *niet duidelijk onderscheidend,* wegens de groote menigte, of geringe grootte der voorwerpen, zooals bv. kleine letters; **mẹrẹntjam**, *niet duidelijk onderscheiden* wegens enz.; allerhande werk tegelijk maar *onvolmaakt verrichten;* allerhande ambachten *te gelijk maar gebrekkig uitoefenen.*

* رنچن **rantjan**, w. sum., *steigeren* van paarden. — [N.]; z. rantja (T.).

رنچه I., **mẹrẹntjah**, *een weinig openkappen,* bv. een' weg die begroeid is, struiken, voor een' weg.

II. **rẹntjah**, *ongestadig, wispelturig;* van den grond *van verschillende hoedanigheid,* d. i. hier droog, daar nat; **mẹrẹntjah**, *nu eens aan dit, dan weder aan dat werk beginnen; nu eens bij die, dan weder bij eene andere vrouw gaan; veel tegelijk doen.*

رنچه **rentjeh**, *wat overschiet* van iets, na dat er het noodig gebruik van gemaakt is bv. van het marktgeld, *overschot,* in dien zin. — z. montjeh en sisa.

2°., *het meerdere,* dat tot iets benoodigd is.

3°., van een been of arm *vermagerd.* — z. tengkes.

رند **randa** — skr. raṅdā —, *weduwe.* — (ook soend. en batav.); — * w. sum., *ongehuwd,* van vrouwen, van mannen zegt men boedjang; rando gadies, *ongehuwde maagd, huwbare dochter, vrijster.*— [N.]; **mẹranda**, *eene weduwe zijn als eene weduwe zijn; onbruikbaar zijn;* m. toẹwa, *eene oude*

vrijster zijn of worden; wegens ouderdom niet meer te gebruiken zijn.

رَنْد, *zekere welriekende boom* in *de woestijn groeiende; aloehout; mijrt; laurier.*

رندي **randi,** *soort* van gerimpelde *zijden stof* van allerhande kleuren, inz. voor buikgordels (vgl. jav. rańḍi, bal. rangdi, T.).

رندو **rindoe,** *sterk en aanhoudend verlangen* naar iets afwezends, meer om het te ontmoeten of te zien, dan om het te bezitten; *reikhalzen; snakken;* **sẹrindoe** (wellicht in plaats van si rindoe;—zonder twijfel, want op Sumatra spreekt men si-rindoe uit, T.), *in wiens karakter of natuur het ligt, gedurig naar iets te verlangen;* s. boelan, *wie naar de opkomst der maan verlangende is,* een bijnaam van de ponggok.

رندا **renda** — port. renda —, *kant; speldewerk* [inz. met afhangende loovertjes, ḍāoen, aan den buitenkant. Van zoodanige renda heet het eigenlijke speldewerk papan]; — * **pérak rènda** of p. toewa, batav., *fijn zilver.* — [H.].

رندڠ I. **rẹndang,** *wat gebakken of gefruit enz. is; baksel, gebak;* **mẹrẹndang,** *bakken* of *braden* in eenig vet; *fruiten;* pisang r., *bak-pisang;* r. pisang, *pisang-baksel of gebak,*

II., jav. (rẹńḍẹng, T.), *het natte of regenachtige jaargetijde.* — [C.].

رندڠ, **mẹroendoeng,** iemand *lastig vallen* om iets of met iets; iemand *dringend om iets verzoeken; vervelen, plagen* om of met iets; *kwellen* om of met iets; **diroendoeng malang,** *door ongeluk geplaagd worden, door ongeluk gevolgd worden.*

رندڠ, **mẹroending,** *berekenen; overwegen, wikken en wegen; bedenken.* — w. sum., *spreken; praten* (dit woord wordt weinig gebruikt het behoort tot de hoftaal); *overwegen, beraadslagen* enz. — [N.].

رندڠ **rendang,** van boomen *bladrijk, vol bladeren; digt gebladerd; lommerijk, schaduwrijk.* — z. rampaḳ.

رندڤ **rẹndoep,** soek.,: rẹdoep enz.

رندق **randoḳ,** *met lange afhangende haren,* zooals bv. een oude bok, eene Angora-kat.

رندق **roendoeḳ,** *nederbuigen,* zooals bv. eene rijstaar, boomtakken enz.; van een' vaartuig *den neus onder houden; vóór den wind afvallen; het hoofd of den kop naar den grond houden,* zooals bv. een bok, die wil vechten, een paard, dat op hol gaat.

رندم **rẹndam,** *zich in een vloeistof bevinden; weeken, in de week staan;* van een eiland, een' berg enz. *wateren.*

رندن, **bęroendan,** *zich aanhoudend ergens, inz.* in het water, *ophouden; zich aanhoudend* met iets *bezig houden;* bęroendan dęngan nasi, *aanhoudend met de rijst,* d. i. met het eten *bezig zijn,* zooals bv. reconvalescenten.

رندو, **męrandau,** spijzen *vermengen* met iets inz. ter vermeerdering van het volume, bv. rijst met turksche tarwe of aardvruchten; **pęrandau,** *wat dient om met* eene spijs vermengd te worden.

رنده **rędah,** *laag, nederig, ootmoedig; bescheiden.*

رنده, **rondah-randeh,** *overstelpt van allerhande dingen,* zooals bv. op eene reis van dozen en kisten.

رندي I., **męrandai,** *rondwaden in* iets, niet alleen in water, maar ook in hoog gras, een ananasveld en dergelijke, inz. om met de voeten iets te zoeken.

* II. **randej,** w. sum., *zangeressen of danseressen.* — [N.]; *reidans* door mannen uitgevoerd; tąpuķ r., in een kring staande met de handen tegen elkander schermen. — [T.].

رنس **rensa,** *algemeen onwel; onlekker; binnenkoortsig* (z. rengsą alwaar een andere beteekenis opgegeven wordt, T.).

رنسغ **ransang,** z. rangsang.

رنسغ **ronsing,** z. rongsing.

* رنغ **reneng,** jav., = remeng — [C.].

رنّغ, **bęręnnang,** *zwemmen;* **bęręnnangkęn,** *doen zwemmen; met* iets *wegzwemmen* (ook męręnnangkęn, T.); **męręnnangi,** *naar* iets *toezwemmen.*

رنغ **ręnoeng,** meer gekuischt dan tjęngngoeng en tjęngngoe; **męręnoeng,** *strak en bij voortduring aankijken,* zooals bv. eene kat eene muis; *aanstaren, goed bekijken.*

رنّك I. **ręnnik,** *fijn,* zooals bv. regen, bloemen in katoen en dergelijke.

* II., koet.,: kętjil (Lamp. id., T.).

رنچق z. رڃق.

رنچه I., **męręnnjah,** *zich lang met* iets *bezig houden* (van een werk dat *net werk* vereischt).

II. **ręnnjah** (jav., T.), 't tegenovergestelde van lęgit. — [H.].

III., z. ريچه.

رنچي z. ريچي.

رو **rau,** uitroepende nabootsing van een ruischend geluid, zooals dat van een naderenden regen, een uitgeworpen net in 't water. — z. dęrau.

رو **roe** en **ęroe,** naam van een boom — casuarina litorea — groeiende gaarne aan zandige stranden; boewah r., *de vrucht van de roe een eikel gelijkende; versiersel in den vorm van de roe-vrucht.*

رو I. **roewa** — port. rua — *straat.*

II., *los, niet compact; betrekkelijk veel ruimte beslaand; niet geordend* (jav. rowa, en vgl. roewah II., T.).

* رو **rowa** (jav. roewah, T.) of sāban, batav.,: شَعْبَان. — [B.].

رَوَاتِب plur. van رَاتِبَة.

رَوَاجِع plur. van رَاجِعَة.

رَوَادَة, *gewone plichtplegingen; manieren; hoffelijkheid.*

رَوَافِض plur. van رَفِضَة; arrawāfidl, *de deserteurs,* benaming voor eene secte der Sjiïeten; van daar: *de ketters,* inz. de Persen.

رَوَاقِي plur. van رَاقِي.

رَوَان, pers., in tachta r., *draagstoel, draagkoets.*

* روان **roewāna,** men., *spiernaakt.* — [T.].

رِوَايَة, *verhaal (overlevering,* T.); *verslag; relaas; aanhaling; bijbrenging* van eens anders gezegde; *schriftuurplaats; lezing; variante.*

* روب **rœba,** jav., *gift; fooi; geschenk;* **roba,** *steekpenning; geschenk* ter omkooping (uit 't kruisje op te maken, dat het geen Rijousch is, T.); **roeba-2,** *ankeragegeld; havenrechten,* door vreemdelingen te betalen. — [C.].

* روبد **roebẹd** (jav., T.), *moeielijk; verlegen.* — [C.].

* روبڠ **rœboeng** (jav., T.), *elkander verdringen rondom* iets *zwermen.* — [C.]. — z. kẹroeboeng.

روبڠ **rœbing,** *tijdelijke doch hechte opboording* van matwerk, zeildoek of dergelijken van een vaartuig, dat diep geladen is of waaraan men geen hooger boord van planken wil geven, tegen het inslaan der golven.

روبق, **rōbaḳ-rābik,** *op verschillende wijze gescheurd; aan flarden,* die evenwel nog aan elkander hangen.

روبق, **mẹrōboḳ,** *waterbellen opgeven,* zooals bv. een ledige kruik, die onder water gehouden wordt; *opborrelen; opbubbelen* zooals bv. een met lucht gevuld vat, dat onder water gebracht is.

* روبك **rōbek,** batav., *scheuren* (bal. oewek, vgl. jav. robet, T.). — [R.].

روبن, **mẹrœban,** een oliehoudend vocht, waarvan olie moet gekookt worden *behandelen op eene bijzondere wijze,* die op het volgende nederkomt: wanneer het oliehoudend vocht heet begint te worden,

verzamelen zich de vette deelen in het midden van de pan tot eene cirkelvormige massa. Heeft dit ten volle plaats gehad, dan bedekt men dien cirkel met de bovenste helft van een' kokosnoot-dop (tęmpœroeng djantan), schept de waterachtige deelen buiten den kokosnoot-dop af en kookt dan den vetcirkel tot olie (bal. roroban, *'t troebele dunne vocht onder de kookende olie zich bevindende,* Timoreesch en Ambon. raroban, T.).

*روبن **rœbin** — wellicht wijziging van œbin (z. ōbin, T.), *vloer.* — [Div.].

*روبن, **kaïn rōban**, batav., *gaas; tule; gordijngoed* of *fijn neteldoek.* — [B.].

*روبه **rōbah** en **ōbah**, batav., *veranderen* enz. (z. obah). — [H.]. — Omdat het batav. de r. in 't praefix bęr altijd weglaat, heeft het bij **bęrobah** de r. tot het stamwoord gerekend; vgl. rikoet en renti. — [T.].

روبه **rōboh**, *instorten; invallen;* **męrōboh**, *doen instorten enz.; omverwerpen; omverhalen* (in deze beteekenis met 't aanh. kęn in gebruik, T.); **róbōhan**, *instortsel; puin.*

روبي **rœbai**, naam eener soort van plant.

روتي **rōti** (Hindust., T.), *brood.*

روت I. **rœwat**, *waggelen,* zooals bv. een tand; van het gemoed *zich tusschen twee alternatieven heen en weer bewegen.*

* II. (jav., T.), *de natuurlijke gedaante terugkrijgen na eene gedaanteverwisseling* (door een vloek teweeggebragt, T.). — [C.].

رويت **rœwit**, *weerhaak; keepje,* dat de scheiding uitmaakt tusschen glans en penis; **sęrœwit**, *werpspies met weerhaken; harpoen.*

روتق, **męrōtok**, *achter den rug van een' meerdere pruttelen,* inz. wegens een opgedragen werk. — z. sœngoet.

روتن **rōtan** (samentrekking van raoetan van rāoet; evenzoo in 't mak. raoekang van raoeq, T.), naam eener rietsoort, die wij gew. rotting noemen — calamus rotang; **męrōtan**, *rotting inzamelen,* rotting snijden, in dien zin.

*روج, batav., *tot één bloem samengebonden bloempjes.* — [T.]; *roos of krans* van bloemen. — [B.]; **męrōdja**, aan elkander voegen, zooals bv. bloemen tot een' ruiker.

روج **rœdji**, *hoofdspijs; dagelijksch brood,* d. i. in de mal. landen *de rijst.*

روجق **rœdjoek** — verb. van رَجَعَ — *terugkeeren,* zooals bv. gescheiden echtgenooten de eene tot den ander (inz. vóór het verstrijken der عدّة van de vrouw), tot iemand, waarmede men in onmin heeft geleefd, tot het ware geloof; van een woord of gezegde, hetzij gesproken of geschreven *betrekking hebben tot* (slaan op)

een voorgaand woord of gezegde; kęmāri rœdjoeķnją, *hierop slaat het.*

روجق **rœdjaķ,** zeker geliefkoosd eten zijnde een *mengsel van spaanschen peper, tamarinde, zout, suiker en,* naar verkiezing, *nog meer andere ingrediënten, aangemaakt met soja of water,* in welke saus jonge vruchten, komkommers en dergelijke gesopt worden; *salade.*

روجل, **męrōdjol,** *schielijk uit eene opening te voorschijn komen,* zooals bv. de kop van eene slang; van dingen die door iets bedekt zijn, zooals bv. eene rot onder een' doek *eene schielijke beweging naar buiten maken.*

روجه, **męrœdjah,** *met iets puntigs,* bv. eene piek, eene stang en dergelijke, *naar* iets *steken,* om het te hebben of te zien of het er is, onverschillig in welke richting, bv. naar vruchten op een' boom, naar visch, het lijk van een' drenkeling, in water (vgl. tœdjah, T.).

* روچ **rœtja** (jav., T.), *gepeupel, het gemeen; iets laags, iets gemeens.* — [C.].

رُوح, *adem; levensbeginsel; ziel, geest.* — z. ارواح.

رُوحَانِيّ, van plaatsen *windig, luchtig.*

رُوحَانِيّ, *eene ziel hebbend, een' geest hebbend; geestelijk, onlichamelijk; heilig; bespiegelend.*

رود **rœdoe,** van de bovenste oogleden *slap nederhangend.*

* رود **rœdi,** benk., *de enkel.* — [C.]; *de hielspieren?* (T.).

رود **rodi,** z. oerdi.

رود **rōda** — port. roda —, *rad, wiel.*

* رودس **rœdoes,** westk. van Sumatra, *soort* van *zwaard of hartsvanger,* door de Atjinezen zonder schede gedragen (T.).

رودغ **rōdong,** van een' vriend *innig; intiem; vertrouwd;* gemeenzaam; *vertrouwd; vertrouwelijk;* ṣaḥabaħ jang rōdong, *een boezemvriend.*

رودق I., **męrōdoķ,** *met iets langs, puntigs,* bv. eene stang, eene piek, *zachtjes steken naar* iets, bv. eene vrucht; *poken in* iets. — z. rādaķ en ŗoendjang. — 2°. benk., *hark; krabijzer.* — [R. die het uit M., uitgave van Elout, heeft].

* II., **rōdoķ-2,** men., *spruigaten* op de vaartuigen. — [T.].

رودن **rōdan,** *gekrenkt* door slechte behandeling en daarom gehoorzaamheid weigerend.

*رودو, mẹrœ̄dau, *welig* van baard of knevel. — [T.].

*رورت, mẹròròt, batav.,: mẹmboewang lilinnja als men batikt. — [H.]; vgl. jav. lorod. — [T.].

*رورت **rœ̄roet,** w. sum., *aftrekken,* zooals de ring van een vinger, de banden van een geweer, koralen van een snoer enz. — [N.]; **marœ̄roet,** *afstrijken,* van de aaren ontdoen, rijsthalmen; *tot een draad trekken* goud of zilver (T.).

*روره **rœ̄roh,** w. sum., *afvallen; instorten.* — [N.]; *uitvallen* van 't haar (T.).

رُوز, pers., *dag* (24 uren).

رُوزْنَامَهْ, pers., *dagboek, journaal van ontvangsten en uitgaven; almanak.*

روس **rœ̄sa,** *hert* (bat. oersa, T.).

روس (Nederl.), **bœ̄nga rōs,** *roos.* — z. mawar.

رُوس plur. van رَأْس.

رُؤُس plur. van رَأْس.

روس **rœ̄was,** *lid tusschen twee geledingen* van geleede planten, zooals vele grassoorten, de rotting enz.; ook van levende schepselen en levenlooze voorwerpen, bv. eene fluit; r. sīkoe, *de onderarm,* van den elleboog tot aan het handgewricht.

*روسب **rœ̄sib,** soek., naam van een kleinen, eetbaren *zoutwater-visch,* die *ingepekeld* in den handel komt.

*روسوت, mẹròsòt, batav., *neerglijden,* bv. bij eene gladde vlakte. Dit komt bij Rigg voor onder den vorm morosod. — [H.]. — R. v. E. woordenb.: *ontglippen;* vgl. ook Rigg's boeroesut (T.).

روسق **rœ̄sak,** *bedorven; beschadigd; gehavend; vernield; te gronde gericht; onteerd* van eene maagd.

روسوق **rœ̄soek,** *zijde* (ook van een vaartuig); *flank; de ribben;* toelang r., *rib;* djālan ka-rœ̄soek, van een vaartuig *zijdelings afdrijven;* — **roesoe** (lees: روسو, T.) **djalan,** w. sum., *de voetpaden op zij van den weg,* een pad dat alleen de vorst mag bewandelen. — [N.].

روسه **rœ̄soh,** *geraas; getier; geweld;* **mẹrœ̄soeh,** *zijne kwade luim of ontevredenheid door gebaren en bewegingen toonen,* bij het verrichten van een opgedragen werk, inz. door dat werk met rukkende bewegingen te verrichten; mẹmbœ̄wat r., roesoeh *maken;* rentak-rœ̄soh (hier dezelfde beteekenis als onder rẹntak, T.).

*روسي roesi, w. sum., *overleggen; in een afzonderlijk gesprek treden.* — [N.]; denkelijk is bedoeld: rosè, ook: roesijå, men. uitspraak van rahasija (T.).

رَوْشَن, pers., *venster; raam.*

رَوْض plur. van رَوْضَة.

رَوْضَات plur. van رَوْضَة.

رَوْضَة (mal. raudlah), plur. رَوْض, رِيَاض, رِيضَان en رَوْضَات, *plaats, waar water blijft staan en derhalve planten en groenten tieren; lusthof; overblijvend gedeelte water* in een' lederen zak; *water, dat even den bodem van een' waterbak bedekt.*

روڠ I. **rœwang**, *ruimte of vak* tusschen twee rijen palen in de diepte van een gebouw (z. timbaroewang); **mẹrœwang**, een lijk *reinigen,* door er zoo veel mogelijk de faeces uit te persen of met de hand uit te halen; ōbat pẹrœwang, *klysteer;* **rœwang-rœwāngan**, van vaatwerk *niet geheel vol.*

*II., batav., *wijd, ruim;* pāsar r., *ruime marktplaats.* — [B].

روڠ **rœwing**, bij het weven *eerste haspel,* waarop het garen gebracht wordt.

*روڠ **rōwang**, jav., *makker, kameraad; deelgenoot.* — [C.].

روڠت, **mẹrœngoet**, *pruttelen, grommen, mopperen, mompelen,* inz. tegen meerderen of wie anders het recht heeft, iets bv. een werk, van ons te vorderen. — z. sœngoet.

روڠق **rōngak**, van de tanden, eene palisadéring en dergelijke *zich bevinden in den toestand, dat er een of meer* tanden of palisaden *afgebroken, uitgevallen of uitgetrokken zijn.*

رَوْف, *rust.*

رَؤُف, *goed, goedertieren, welwillend; medelijdend;* اَلرَّؤُف, *de goede* enz. bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ الرَّؤُف (dienaar van denzelve), nom. pr. v.

رَوْفَة, *goedheid, goedertierenheid, medelijden, barmhartigheid, genade.*

روڤ **rœpa** — skr. rœpa — *natuurlijke eigenschap; vorm, gedaante, uiterlijk voorkomen; gestalte; soort; gelaat; schijn; kleur;* **rœpānja**, *zijn voorkomen,* en voorts: *zoo het schijnt; dus,* in eene gevolgtrekking, die men uit eene ontvangen mededeeling of eene gebeurtenis maakt, bv. bẹlom dātang īja rœpānja, *hij is dus* (zoo het schijnt) *nog niet gekomen* (ook als vraag); **mẹrœpākẹn**, *een' vorm, gedaante, voorkomen of gestalte geven aan* iets; *vormen, modelléren;* **rœpa-2**, *allerlei soorten;* **sẹrœpa**, *van dezelfde natuurlijke eigenschap enz.*

روڤ, **mẹrœwap**, *overkoken; opborrelen*, zooals vocht in gisting, champagne, seltserwater met suiker en dergelijke; van vuur en andere gloeiende zelfstandigheden *gloed uitstralen* (vgl. jav. oemob van een vroeger ob, oud-jav. hwab, T.).

روڤق **rōpaḳ**, *wanordelijk, onordelijk* (in wanorde) zooals bv. een vaartuig of eene kamer, waar alles heen en weder slingert of niet op zijne plaats ligt.

روق I. **rœwaḳ**, van vuur *zich uitbreiden;* van iemands vermogen *vermeerderen, toenemen.*

II., **rœwaḳ-2**, naam van een' vogel.

* روکي **rōki**, batav. — verb. ned. — rok. — [B.].

روکو, **rœkoe-2**, naam eener *soort* van *munte, nagelkruid, koningskruid, basilicum.*

* روکڠ **rœkoeng**, *gorgel;* **rœkœngan** en **kẹrœkœngan**, *keel.* — [L.].

روکق **rōkoḳ** of **rōkō**, *cigaartje*, strootje (meestal van nipah-bladeren, T.); **mẹrōkō**, *een cigaar rooken.*

روݢي **rœgi** (skr. rogī, *onwel, iets mankeeren*, T.), *schade; nadeel, verlies;* **kẹrœgīan**, *schade, die geleden is.*

* روݢو **rōgo**, batav. (soend., T.), *in of door iets heen tasten.* — [B.].

* روݢق **rōgoḳ**, z. ògòk.

روݢل, **mẹrōgol**, eene meisje of vrouw *onteeren*, door in haar slaapvertrek te komen, hetzij de bijslaap al dan niet uitgeoefend worde; *schenden* (oud-jav. pẹroegoel, mẹroegoel, dat ook in mal. geschriften vaak voorkomt, T.).

* رول **roel**, w. sum. ('t Engelsche rule, T.), *een liniaal* of *linieerraam*, zooals de maleiers gebruiken; zij spannen namelijk eenige draden evenwijdig over een raam, bestrijken deze met een soort van verw, leggen alsdan het papier er op en drukken dan de lijnen op deze wijze over; **bẹroel**, *linieeren.* — [N.].

رُوْم, *sterk verlangen, streven naar iets; zeer korte uitspraak der klinkers dlammah* en kasrah, voorn. bij het lezen van den koran, doch zoo, dat zij *prosodische* waarde behouden. — z. إِشْمَام.

روم **rōma** — skr. rōma —, *haar* van het lichaam; *borstel; wol;* bœloe r., pleon. in plaats van r. of bœloe.

رُوم, *de Grieken*, voormaals aan de Romeinen onderworpen; *de Oost-Romeinen; de Turken*, als overweldigers en veroveraars van het oost-romeinsche rijk.

روم **rœwam**, *klein-puistuitslag; gierstuitslag; uitslag ten gevolge van hitte*, bestaande uit vele kleine puistjes; *kleine*

roode puistjes, veroorzaakt door hitte, zooals bv. door onzindelijkheid; **bẹrœwam,** van de huid *puisterig* enz.

رُومَال, pers., *zakdoek;* z. rāmal.

* رومت **rœmit,** w. sum., *ongerust, bedrukt; ter nedergeslagen.* — [N.].

رومت, **mẹrōmit,** *fijn werk verrichten; knutselen.*

رومس **rœmoes,** verb. van رُمُوز.

رومق, **mẹrōmoḳ,** *stil ineengedoken zitten,* zooals bv. een ziek hoen.

رومن I. **rōman,** *gedaante, houding, voorkomen.*

II., *afgesneden aar,* als er de zaadkorrels uit zijn, hetzij de aar met een' korten steel, zooals de padi, of kort boven den grond afgesneden wordt; *stroo* waaraan de aar is (vgl. jav. oman, T.).

* رومن **roemin,** w. sum., *koraaltjes.* — [N.]; benaming van een soort van goud- of zilverdraad, dat uit Turkeye zou komen, roemin zijnde رومي; vgl. daj. roemi (T.).

رومه **rœmah,** *woning* (ook van sommige dieren, bv. den ōrang œtan), *huis; de door éène pennestreek verbonden letters* in een woord; *lettergreep;* r. tangga *huis dat men bewoont, eigen huis, eigen haard* (z. onder tangga, T.); r. lintang, *huis dat met de smalle zijde loodrecht op den weg of de rivier staat,* alleen aan vorstelijke personen geoorloofd (vgl. onder بالي, T.); **pẹrœmāhan,** *woning, in een' overdrachtelijken zin;* bij een onderzoek *de hoofdpunten,* waarop men als het ware vasten voet kan vatten; **bẹpẹrœmāhan** bẹnnar tœwan bẹrtānjạ, *gij vraagt zeer kategorisch of pertinent.*

رُومِي, *grieksch, oost-romeinsch, turksch.*

رون **rœwan,** z. arœwan.

رونت **rœnoet,** z. œnoet; — * 2° w. sum., *in hetzelfde spoor of indruk terug keeren, ontvangen;* **songsong rœnoet,** eene *wijze om de toekomst te voorspellen* en wel op de volgende manier: >>><<<; van deze figuur begint men op eene bepaalde wijze te tellen; telt eerst de zes bovenste of dunne beenen der hoeken en dan de zes onderste en gaat zoo voort tot men een bepaald cijfer heeft bekomen; houdt men alsdan bij een gelukkig schrapje op, dan volvoert men zijn voornemen. — [N.].

رِوَنْد en رَاوَنْد, *rhabarber.*

* روني **roenei,** w. sum., *regenboog.* — [N.].

روه I., **mẹrœwah,** *aanroepen, toeroepen.*

II., van goederen *veel ruimte beslaand,* in vergelijking met het gewicht, zooals bv. rotting (z. roewa II.).

III., batav., uitspraak van ارواح.

IV., *uitwerpen; wegwerpen.* — [C.].

* روهم **roehoem** (en roehoen) Men. uitspraak van روم. — [T.].

روي I. **rœjoe** of **rœjoet,** *zeer verkleefd; met tederheid gedenkend,* zooals bv. een kind aan zijne moeder en omgekeerd.

II., **rœjoe-2,** naam van een zoetwatervisch.

* III. w. sum., *een korte knods.* — [N.].

روي I. **rœwai,** vogel, van de grootte eener kip.

II., *te zwak voor het gebruik; niet stevig genoeg;* pęrāhoe r., *een zwak vaartuig;* tijang ītoe r., *die mast is niet sterk genoeg.*

رويب **rœjoeb,** van de zon *sterk naar beneden gaand;* van de oogleden *van slaperigheid dichtvallend.*

رويت **roejoet,** z. rœjoe I.

رُؤْيَة, *zien, zoowel met de oogen als met den geest; gezicht; aanblik; beschouwing; gezicht* (waarneming door het zien); rœjatoe 'lhilāl, *het zien der nieuwe maan.*

رويغ **rœjoeng,** *hout* der palmboomen, in tegenoverstelling van het merg; pāgar r. (*omheining van* roejoeng), *naam der hoofdplaats van Męnangkābau,* zoo genoemd, omdat de omheining van het vorstelijk paleis bestond uit pieken, waarvan de schachten gemaakt waren van de rœjoeng der kāboeng.

رويق **rōjaķ,** van zweren en wonden *grooter worden;* van iemand die aan het huilen is *erger huilen.* — z. rēbaķ en lījau.

روين **rōjan,** *naweeën na het kramen;* r. tāhi, *hardnekkige diarrhee na het kramen;* r. nāïk kęœloe of r. nāïk kękapāla, *hardnekkige hoofdpijn na het kramen;* r. ānaķ (niet ingevuld, T.); r. ḥaidl, *menstruatie, die niet op den gewonen tijd wil ophouden;* **męrōjan,** *sukkelen na het kramen.*

رويق **rōnjoķ,** *verlept,* bv. van een hemd, dat gestreken, van papier, dat glad en stijf was; van het gezicht van oude menschen *afgeleefd.*

* روپو, **di ronjo moeloetnja,** batav., di gosok m., bv. de bek van een ondeugende kat, die met tjabé wordt ingewreven. — [H.].

* رهار **roehāra,** *troosteloosheid; groote verwarring.* — [C.]. — z. hīroe-hāra.

رَهْبَان en رُهْبَان, plur. رَهَبِين, رَهَابِنَة en رُهْبُنُون, *monnik,* voorn. een christelijke (z. rāhib).

رُهْبَان plur. van رَاهِب.

رَهْبَانَة en رُهْبَانَة, *non.*

رهسي **rahasīja**, z. roesīja — * **rahsiken**, w. sum., *fluisteren.* — [N.]; z. rōse (T.).

رَهْن, *geven als pand, verpanden*

رُهُن, رُهُون en رَهِين, plur. van رَهْن.

ري **rai**, uitroepende nabootsing van een kletterend geluid, als dat van regendroppels, die tegen een glazen raam slaan, erwten, die op een' planken vloer vallen, en dergelijke. — z. dẹrai.

رَيّ en رِيّ, plur. van رَأْي.

رِيّ **rīja**, *vrolijk; verheugd, blijde.*

ريًّا I., *goede, aangename reuk.*

II., z. onder رَيَّان.

رياٴ **rījâ** en **rījak** — رِيَا —, *schijnheilig.*

رِيَا, *veinzing, huicheling; valschheid.*

رِيَاح plur. van رِيح.

رِيَاحِين plur. van رَيْحَان.

* رياس **rejāsa**, jav., *tin.* — [C.], verkeerd gehoord in plaats van rẹdjāsa (T.).

رِيَاسَة, *opperbevel; opperheerschappij, souvereiniteit.*

رِيَاض plur. van رَوْضَة.

رِيَاضَة, *bedwang; herhaaldelijke oefening; voortdurende poging,* om zich te bedwingen (zijne hartstochten meester te worden); *kastijding; ascetisch leven.*

* ريئق **rèak**, batav. (jav. rijak), *slijm, fluim.* — [T.]; *kwijlachtig speeksel; spuwen.* — [B.].

رِيَالَة, *jong oefening, temming; africhting; zelfbeheersching.*

رَيَّان, plur. رِوَآء, *door drank verzadigd; tot verzadiging bevochtigd; dronken; saprijk; bloeiend; frisch; krachtig; jeugdig; schoon; door drank verzadigde enz.; begin der jeugd.* — رَيَّا fem. — De Mal. gebruiken liever het fem.

ريب I., **mẹrība**, *op den schoot houden, op den schoot nemen;* **ribāān**, *schoot* (men.: harīban, T.).

II., z. ربا.

ريب **rīboe**, *duizendtal; duizend;* **sẹrīboe**, *één duizendtal; één duizend;* **riboe-2**, plur; 2°., naam eener kruipende plant, wel-

ker fijne blaadjes gegeten wordt; 3°. soort van lovertjes van geslagen goud of zilver; **bẹrīboe**, *met duizenden;* **bẹribōëān**, *bij duizenden;* tīga r., *drie duizenden;* bẹrāpa r.? *hoeveel duizendtallen* of *duizenden?* (op die vraag kan zeer goed soewātoe of satoe, geantwoord worden).

* ريب **rēbo**, batav. (bal. van haar en bladen *weelderig*, T.), *goed in zijn plunje zitten; rijk zijn in artikelen van weelde.* — [B.]; **pakéjannja rébo**, *hij heeft veel kleeren.* — [H.].

ريبت **rīboet**, *storm; geraas*, als dat *van een' storm, een groote menigte* in beweging. — * **ribot sikapoe**, w. sum., *een hevige storm, orkaan* (vgl. si-kābâ-2, T.). — [N.].

ريبق **rēbaḳ**, *lang ingescheurd*, zooals bv. een zeil, een stuk papier (z. rābaḳ); **mẹrēbaḳ**, van wonden *grooter worden; zich uitbreiden.* — z. rōjaḳ en lījau.

* ريبك **rẹbek**, batav. (jav. rebet, T.), *ruig*, bv. als een open gesneden boek of gescheurd papier; *vuil, niet glad* of schoon; māta r., *oogen, die niet uitgewâsschen zijn.* — [B.]. — z. bēbes en gẹrēpes.

ريبن **rēban**, z. ēban.

ريبه **rēbeh**, *los afhangend*, zooals bv. een gebroken vlerk van een' vogel, een gescheurd zeil, een mat, die tot wandbekleeding heeft gediend; *onordelijk, scheef of in flarden nederhangend*, zooals bv. een kleed, een geknakte tak; van de oogen *de onderste oogleden nederhangend en gedeeltelijk de binnenzijde vertoonend* (vgl. rēdjeh, T.); *slordig nederhangend*, zooals bv. een gebroken tak, kleederen aan het lijf enz.

* ريت **rèjòt**, batav. (bal. rèjod, T.), **rèjat rèjòt**, *bouwvallig.* — [H.]; *oud en scheef; op instorten.* — [B.].

ريت, **rēta-2**, *gemeenzaam samenspreken, kouten, over koetjes en kalfjes praten, hannessen.*

ريتن **rītin** — verb. ned. —, *ruiten* in 't kaartspel.

ريج **rēdja**, *snipper; wegwerpsel;* **redja-2 kāïn**, *snippers* van lijnwaad; **rēdja-2 ājam**, *wegwerpsel van een geslacht hoen*, zooals de pooten, de punten der vlerken enz.

ريجه **rēdjeh**, van de oogen *leep;* van de onderste oogleden *nederhangend*, zoodat het binnenvlak gedeeltelijk zichtbaar wordt (vgl. rēbeh, T.).

ريچو **rītjau**, uitroepende nabootsing van een rad, snaterend geluid, zooals dat van sommige snippen. — z. gẹrītjau.

* ريچه **ritjih**, w. sum., *stukje, brokje;* ma (مأ) bole(h) **saritjih saorang** (oerang), *opdat ieder wat krijge.* — [N.].

ريح, plur. ريح, رِيَاح, أَرْوَاح, أَرْيَاح, أَرَاوِيح en أَرَابِيح, *wind.*

رَيْحَان, plur. رَيَاحِين, *welriekende plant; koningskruid — basilicum.*

* ريد **rīdi,** *soort* van *draagbaar* of *mat.* — [C.].

ريدغ **rīding,** *soort* van *netten* of *stroppen,* om grootere viervoetige dieren, bv. herten, te vangen (vgl. bat. siding, T.).

ريدن **rēdan,** naam van een' boom, die eene eetbare vrucht draagt.

* ريوت (bal. rèròd, T.), **mẹrèròt,** batav., *zich in eene lange rij achter elkander bewegen,* bv. van menschen of rijtuigen. — [H.].

* ريرق (bal. uitspraak van 't jav. lirik), **mẹrīrik,** batav., *van ter zijde aanzien.* — [T.].

* ريرق **rèròk,** batav., *ter zijde zien* van de oogen; **mẹrèrokin,** *van* iemand *in gramschap de oogen afwenden.* — [T.].

ريس **rīsạ,** *waterachtig gezwel;* naam eener *ziekte, waarbij* zich *waterachtige gezwellen* vertoonen; *gezwel, wen.*

* ريس **rīsoe,** benk., *rimpelen.* — [C.].

* ريس **rīsi,** batav., *gevoelig; pijnlijk; teder* van vleesch. — [B.].

ريس I. **rījas** — verb. van het ook gebr. عَبْدُ ٱلْقِيَاث.

II., z. أَرِيس.

رسيدن **rēsiden,** — verb. ned. —, *Resident, opperhoofd van een gewest* in Ned. Indië.

ريسك **rīsik,** *geheime mededeeling; geheim; gefluister.*

ريسو **rīsau,** *wrevelmoedig; tot kwaad doen,* zelfs tot moorden, *geneigd; losbandig; bandiet; schelm* (z. ronsing); **mẹrīsau,** *zich wrevelmoedig enz. gedrogen; een losbandig leven leiden;* **pẹrīsau,** *wie zich als een landlooper gedraagt.*

رِيَضَان plur. van رَوْضَة.

رَيَعَان en ريعان, *eerst en best gedeelte* van iets; *bloei der jeugd, eerste jaren der jeugd.*

ريغ I. **rījang,** *het strijken met de riemen;* r. kīri! pāhoet kanan! *strijken bakboord! haal op, stuurboord!*

II., *duizeling, duizeligheid* voorn. door zich op eene hooge plaats te bevinden; r. sẹmāngat, *het verloren gaan van het bewust zijn.*

* III., w. sum., *willen; kunnen; liefhebben,* = soeka (*vroolijk,* T.). — [N.].

IV., **rījang-2,** 1°. naam eener *soort* van *krekel;* 2°. naam van een' boom; 3°. naam eener kruipende plant.

*ريغت rīngat, batav., *de borst.* — [C.]; rẹngat, bedoeld, daar C. *barst* las? (T.).

*ريغس rīngas en īngas, naam van een boom. — [L. bew.]; rẹngngas?

ريغك, mẹrīngik, *aanhoudend en in een' huilenden toon om* iets *verzoeken; om* iets *janken; aanhoudend enz. om* iets enz. bij iemand *aandringen.* — rēngek, *onophoudelijk en op een' huilenden toon, of al jankende, nu dit dan dat vragen,* zooals bv. kleine kinderen (in 't handschrift waren rīngīk en rēngek, als twee verschillende woorden behandeld zonder dat van 't eene naar 't andere verwezen werd, T.); mẹrē-ngek, *onophoudelijk enz. vragen; dergelijke vragen tot* iemand *richten; met dergelijke vragen bestormen; om* iets *grijnen, janken, krijten* zooals kleine kinderen.

ريغن rīngan en hẹrīngan, *licht, verlicht* van ziekte, smart, kommer enz.; *van weinig belang* (vgl. اريغن, al waar de uitspraak verschillend opgegeven wordt, T.); mẹmbœwat r., *licht achten;* mẹrīngankẹn, *licht enz. doen zijn* (maken); *verlichten; licht of van weinig belang achten; niets geven om* iets; sẹrīngan, naam eener plant, met de bladeren waarvan men tegen de beenen van kleine kinderen slaat, die moeielijk loopen (bal. iing-2 van iing, *ligt,* T.); na die operatie zouden hunne beenen lichter worden.

ريغن, sāpoe-2 rīngin, *soort* van *jongens-spel,* waarbij men in een rij zit met recht vóór zich uitgestrekte beenen; terwijl een der spelers over die uitgestrekte beenen strijkt.

ريڤ rījap, van kleine kinderen, jonge dieren of planten *gedijen, goed opkomen, opschieten, opgroeien; groot worden.*

ريڤت rēpoet = rampoes.

*ريڤس rēpoes (z. rimpoes, T.), *opbinden, samenbinden.* — [C.].

ريڤس rēpes, *niets beduidende dingen verrichten, beuzelen,* in dien zin.

*ريڤغ rēpang, batav., *houtje, waarop men netten breit.* — [B.].

ريڤك rēpek, *beuzelingen vertellen, tot vervelens toe over iets praten, lullen.*

ريڤي I. rīpi, *de teenen* der vogels. — z. tjangkir (waar rīpai opgegeven wordt, T.); r. ājam, naam eener plant welker bladeren jeuken.

II., mẹrīpi, z. sẹrah, aan iemand *iets als voorwerp van handel te koop geven,* zonder dat de andere het kan weigeren aan te nemen.

*ريق I. rījaḳ, z. رئق.

II., *kattepootjes;* mẹrījaḳ, *kabbelen.*

III., z. ريا.

ريق **rījoeķ**, *verwrongen, verdraaid, verzwikt; verwrikt, verstuikt.*

ريک I., **męrēką**, *overwegen; ontwerpen, schetsen.*

* II., **djangan bęrēka-2**, batav., *kom! kom! geen malligheid.* — [B.].

* ريکت **rīkat**, *modder; modderpoel.* — [C.]. z. līkat.

* ريکت **rīkoet** en **īkoet**, batav., *volgen* enz. — [H.]. — Omdat het batav. de r in 't praefix bęr altijd weglaat, heeft het bij bęrikoet de r tot 't stamwoord gerekend; vgl. robah. — [T.].

ريکق z. رکوکن.

ريکن **rīkan**, *soort* van *mat, om er het ruwe sago-merg op te trappen.*

ريکن **rēken** — verb. ned. — *rekenen;* **rekēnan**, *wat gerekend is; rekening.*

ريکنڠ **rēkening** — verb. ned. — *rekening.*

* ريڬس **rēges**, batav. (uit 't bal. of jav., T.), *afgerafeld, kaal; ontbladerd; gescheurd; wormstekig.* — [B.].

* ريڬل **rēgoel**, jav. (règol, T.), *poort, groote deur.* — [C.].

ريل **rējal** — port. real de prata — *reaal*, waaronder men vroeger verstond: *spaansche mat*, waarvoor thans meer algemeen ringgit, *rijksdaalder*, waarvoor thans meer algemeen ringgit kapāla; voorts: zekere rekenmunt = 2 gulden (z. djampal); r. bātoe, *vormlooze, doch gestempelde stukken zilver, ter waarde van* 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ *enz. rējal;* r. tęmbāga, *reaal koper*, d. i. 2 gulden zoogenaamd oud geld, van 120 duiten de gulden r. pērak, *reaal zilver*, d. i. 2 gulden zilver.

ريم **rījam**, *waterval, snelle stroom* in eene rivier tusschen klippen, bij aanzienlijken val van het water.

ريمت, **męrēmet**, *suffen; zonder slot of zamenhang spreken, lullen.*

ريمس **rīmas**, *gesmoord door warmte*, zooals bv. door warme kleederen of door gedrongen te zitten; *broeiwarm*, in dien zin.

ريمو **rīmau**, **harīmau** en **arīmau**, *tijger.*

* ريمه **rīmah**, w. sum., *kruimels* van rijst of brood. — [N.]; *afval*, bv. van 't eten, van groenten; *kruim; brokstuk.*

رين, van de zonde *het bemagtigen en onderwerpen van iemands hart; het maken van vorderingen in slechtheid; bemachtiging, verovering, vordering, vooruitgang; verdorvenheid des harten.*

رين **rīna**, *aanbreken* van den dag, *krieken* van den dag; z. dinhāri (vgl. jav. rahina, T.).

رين **rījan**, naam van een' boom — krekelboom, ambulans.

رين **rējan**, van garen *streng van* 40 *slagen* (œrat) *op den haspel* (40 rējan is eene tœkal. — 200 rējan geven ééne kaïn).

* رينجت **reindjit**, w. sum., de kain *opschuiven; naar boven halen* de kaïn, om spoedig de borsten te bedekken of spoedig eenigszins gekleed te zijn. — [N.]; misschien is hier bedoeld marèndjat of naar de uitspraak marèndjèq, *ophalen, ophijschen* de zeilen bv. (T.).

رينك **rēnek**, van de stem of een' toon *tremuleerend.* — z. gẹrēnek.

* رينه **rīnah**, *droppelen, druipen.* — [C.].

رينه **rēneh**, *parel* (*luchtblaasjes op vloeistoffen*); **mẹrēneh**, *kleine luchtblazen, opgeven*, zooals bv. water, dat wil beginnen te koken.

* ريو **reiwo**, = **hiroe**. — [N.].

ريو **rījau**, naam der bekende hoofdplaats.

ريواس en ريواس, **riwās** (oningevuld; z. دواس, T.).

ريوغ **rēwang**, van een vaartuig *gieren.*

ريه **rījoeh**, *luidruchtig; woelig;* **rījoeh-rẹndah**, 't zelfde intensief of op verschillende wijze.

ريهل **rīhal**, uitspraak van رِحَال.

رِئّي plur. van رَأْي.

ريڤو **rīnjau**, naam van een' *zoutwatervisch.*

ريڤه, **mẹrēnjeh**, *zonder zamenhang of slot spreken; suffen* in dien zin; *zacht en dralend spreken; sukkelen.*

ريڤق en رنيق, **mẹrẹunjok**, *verfrommelen; ineenfrommelen* (ook iemand, dien men herhaaldelijk op den grond douwt); *samenfrommelen.*

* ريڤه I. **rẹnjah**, jav., *broos; breekbaar.* — [C.].

II., z. رنيه.

III., **mẹrẹnjah**, iets *met ijver doen, inz. praten;* van daar: *snappen, snateren, babbelen.*

ريڤي (en رنيي) **rẹnjai**, z. onder œdjan.

ز

ز, de letter زاء of زاي (de Mal. zeggen gewoonlijk zai), 11^e^. letter van het arabisch en maleisch, en 13^e^. van het door Marsden veranderde alphabet, zijnde nog iets zachter dan de nederlandsche z, doch daardoor in de transscriptie wedergegeven. In de maleische uitspraak luidt zij als eene zachte dj. (z. bv. جبّد, T.); als cijferletter z.

abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van زِيَادَة; en eindelijk is zij de naam van het 4e. jaar van den moeh. achtjarigen cyclus.

زَآء en زَاي, naam der letter ز.

زَاد, pers., *geboorte; oorsprong.*

زَادَة, pers., *geboren; ontstaan; zoon; geborene; kind* (z. djādah II.); aṣal-zādah, *edel geborene;* ḥalāl-zādah, *wettig geborene; wettig kind;* harām-zādah, *onwettig geborene; onwettig kind; hoerekind.*

زَانِي, plur. زُنَّاة, *hoereerder; echtbreker.*

زَانِيَة, plur. زَوَانٍ (of زَوَانِي), fem. van het voorgaande, *hoer; echtbreekster.*

زَاهِد, *afkeerig van wereldsche zaken; zich van wijn onthoudend; zich onthoudende enz.; monnik; eremiet.*

زَائِد, *overtollig; bijkomend; aanvullend; overtollige enz.*

زَائِدَة fem. overtollige enz.; — met plur. زَوَائِد, *bijvoeging; toevoegsel;* in de *serviele letter.*

زَائِدَة, plur. زَوَائِد — fem. van het voorgaande.

زَبَاد, *civet; civetkat* (z. djębbad).

زَبَانِيَة plur. van زَبْنِيَة.

زُبْد, *room; versche boter;* titel van zeker godsdienstig boek.

زُبُر plur. van زَبُور.

زَبَرْجَد en زَبَرْدَج, *chrijsoliet; topaas.*

زَبَرْدَج z. زَبَرْجَد.

زِبْنِيَة, plur. زَبَانِيَة, *trawant; lijfwachter; soldaat van de lijfwacht; stadsoldaat politiedienaar;* — plur., *helsche wachters,* die de verdoemden in de vlammen branden.

زَبُور, plur. زُبُر, *geschreven; geschrift, boek; het woord gods; de psalmen van David.*

زَبِيب coll., nom. un. زَبِيبَة, *rozijnen; gedroogde vijgen.*

زَبِيبَة, z. زبيب.

زَبِيد, naam eener stad in Jaman, niet ver van het meer Oman.

زُبَيْدَة (mal. zoebaidah), naam eener plant — calendula officinalis —; nom. pr. f., onder anderen naam eener vrouw van Haroenoe ʾIrrasjīd (z. bāīdah).

زَجْر, *verwijdering; wegjaging.*

زُحَل, *Saturnus* (de planeet).

زَحْمَة, *gedrang; moeielijkheid; vermoeienis.*

زَرَافَة en زَرَافَّة, plur. زَرَافَات, *schare van menschen; schare van tien menschen.*

زَرَّافَة, زَرَافَّة en زُرَافَة, plur. زَرَافِيّ en زَرَايِف, *kameelpardel; giraffe.*

زَرَايِف, z. زَرَّافَة.

زَرْبَاف en زَرْبَفْت — pers. زَرْبَاف en زَرْبَفْت — *soort van stof, met goud of iets anders doorweven; goudlaken; zilverlaken.*

زَرَد, plur. زُرُود, *maliënkolder.*

زَرْنِيخ en زِرْنِيخ, *arsenik;* zirnich aṣfar, *operment;* zirnich aḥmar, *sandarach.*

زُرُود, z. زَرَد.

زِرَه — pers. زِرِهْ —, *maliënkolder;* ziraha dāwoedīj (*Davids-harnas*), eene bijzondere soort, zoo genaamd.

زَرِيعَة, *zaaizaad; zaad, dat gezaaid is; zaaibed, seminarium.*

زَعَافِر z. زَعْفَرَان.

زَعْفَرَان, plur. زَعَافِر, *safraan*

زَنْكِي zanggī — pers. زَنْكِي (arab. زنجي)— z. جفكي; *zwart van kleur.*

زَقُّوم, zekere *spijs bestaande uit room en dadels;* naam van een' *boom, die in de hel groeit,* welker vruchten, van een walgelijken smaak, den verdoemden tot voedsel dient; *helsche spijs;* naam van een' *boom, die vruchten draagt, uit de pitten waarvan olie geperst wordt,* die voor verschillende ziekten dient.

زَكَا plur. van زَكَاة.

زَكَاة en زَكَوة, plur. زَكًا, *zuiverheid* eener zaak; *aalmoes, betaande in een zeker bij de wet voorgeschreven gedeelte van iemands goederen,* waardoor als het ware het ander gedeelte gereinigd wordt.

زُكَام, *verkoudheid; snof.*

زَكَرِيَّا, *Zacharias.*

زَكِيّ, plur. أَزْكِيَاء, *zuiver, zonder smet.; rechtschapen; vroom; zich wel bevindend; op zijn gemak levend;* فُؤَادٌ ٱلزَّكِيَّة, *een rechtschapen gemoed.*

زَلَابِيَة, *soort* van *pannekoek,* met suiker of honig (z. djalbīja).

زَلَالِيّ plur. van زِلِّيَّة.

زَلَل, *struikeling; dwaling.*

زِلِّيَّة, plur. زَلَالِيّ, *soort* van *kortharig wollen tapijt,* om er op te slapen.

زُلَيخَا en, vulg زُلَيْخَا, nom. pr. f.; naam van Potiphars vrouw, die op Josef verliefd was; Mal. verb.: Djęlīkah (boven staat djęlikạ, T.) en Sęlēhah.

زَمَان, plur. أَزْمِنَة, *tijd,* ook gramm.; *tijdstip; merkwaardig tijdpunt; époque; luchtgesteldheid; weder* (z. djāman II).

زُمُرُّد en زُمُرُّد — per. (ar. زُمُرُّد), *smaragd.*

زَمْزَم, van water *rijkelijk, overvloedig; rijkelijk enz. water;* naam der *beroemde bronwel bij Makkah,* ook Hagars bron genaamd.

زَمَنْدَر, *soort* van *half zijden stoffe* van Surate, van baatjes.

زَمْهَرِير, *hevige koude; maan;* naam eener *zeer koude plaats,* dicht *bij de uiterste gewesten der heuvels.*

زِنَا, *ontucht; hoererij; echtbreuk;* bęrzinā, *zich aan ontucht schuldig maken.*

زُنَاة plur van زَانِي.

زَنَادِقَة plur. van زنديق.

زَنَادِيق plur. van زنديق.

زَنَانَه, pers., *vrouwen* (ن) *verblijf, haren.*

زَنْج, nom. pr. coll., *volken van oostelijk Afrika; Ethiopiërs.*

زَنْجَبِيل, *gember;* naam van eene of twee bronnen in het paradijs (mal. verb. zandjabīla, inz als nom. pr. f.).

زَنْجِيّ, z. زغكي.

زِنْدِيق, plur. زَنَادِقَة en زَنَادِيق, *dualist; wie licht en duisternis als de opperste godheden aanneemt; wie de ware godsdienst belijdt, doch in zijn hart der valsche toegedaan is; atheist; goddelooze.*

زُنُوج plur. van زَنْج.

زِوَادَة, *vermeerdering; aanwas* (z. zijādah).

زُوَادَة, z. djoewādah.

زَوَال, *het ophouden te zijn op eene plaats;* van de zon *het dalen; het verlaten eener plaats; het verhuizen; het opbreken; daling; nedergang; het afnemen van geluk, macht, eer* enz.; *verhuizing; tijd van den ondergang der zon; de dood.*

زَوَانِي plur. van زَانِيَة.

زَوْج, plur. أَزْوَاج, *gelijk; met een' ander verbonden en een paar uitmakend; gelijke* enz., *gezel; echtgenoot; gemaal.*

زَوْجَة fem. van het voorgaande —; voorts: *gezellin; echtgenoot; gemalin.*

زُور, *leugen; onwaarheid; valsche godsvereering; valsche god; afgod.*

زَوْرَاء, *diepe put; beker; boog; schip; graf.*

زُهْد, *onthouding; toewijding.*

زُهْر plur. van زَهْرَة.

زَهَر, *schitteren van blankheid; schoon zijn; bloem.*

زُهْر plur. van أَزْهَر.

*زَهْرَا, bijnaam van **Fatimah;** van een trouwelooze vrouw: pęręmpoewan będębah tjęlaka jang tijada boleh naoeng di pandji-2 fāṭimatoezahrā.—[T.].

زُهْرَة, fem. van het voorgaande, nom. pr. f.

زَهْرَا plur. van زهر.

زَهْرَة, plur. زَهْر, أَزْهَار en أَزَاهِير, *bloem.*

زَهَرَة en زَهْرَة, *de planeet Venus.*

زُهْرَة, **zoehrah** (mal.), *witheid; glans; luister; schoonheid.*

زِيّ, plur. أَزْيَآء, *uiterlijk voorkomen; kostuum.*

زِيَادَة, *vermeerdering; aanwas;* ook gramm. (crement); *bijvoegsel, aanhangsel.*

زِيَارَة, *het bezoeken,* van eene heilige plaats of een' voornaam persoon ten bewijze van eerbied; *bezoek* (z. djārah I.).

زِيبَق, زِئْبَق en زِئْبِق, *kwikzilver.*

زَيْت, *olijf-olie.*

زَيْتُون (nom. un. زَيْتُونَة), *olijfboomen; olijven.*

زَيْتُونَة z. زيتون.

زَيْد, *vermeerdering; aanwas; overvloeiing;* nom. pr. van een onbepaald denkbeeldig persoon, waartoe als het noodig is, nog een tweede („Oemar") komt, zooals bij ons Piet en Klaas.

زِير, **zīr-bād,** pers., *beneden den wind.*

زَيْن, plur. أَزْيَان, *versiersel; sieraad; smuk; kam van een' haan;* van het aangezicht *schoonheid;* زَيْن ٱلدِّين, محمّد زَيْن en زَيْن ٱلْعَبِدِين (sieraad der dienaren Gods), nom. pr. v.

زَيْنَب, nom. pr. f.

زِينَة, *sieraad; versiersel; luister;* nom. pr. f.

زينه I., verb. van زِينَة, nom. pr. f.

* II., frequente spelling van زِنَا (T.).

زينل, verb. van زَيْنُ ٱلْعَبِدِين.

س

س, de letter sīn (سِين), 12e van het arabisch en maleisch, en 14e van het door Marsden veranderde alphabet, hebbende de waarde van de s.; de Mal. geven aan deze letter den naam van sin kętjil, wanneer zij haar van ش onderscheiden willen; als cijferletter, z. *abdjad;* in geschriften van godsdienstigen aard verk. van سَلَام.

س I. sa, saf en sau, verkortingen van سوف.

* II., batav., voorvoegsel bij vrouwennamen, bv. samīna (zeer te betwijfelen, T.). — [B.].

س sę, praefix.

* س (سي) si of seh, batav. (uit 't bal., T.) een woordje, dat, achter een vragend voornaamwoord, veel overeenkomst heeft met *toch* (met of zonder *dan*); apā si? *wat is het toch?* kęnapā si? *waarom dan toch?* tahœ si? (ideom.), *ik wéét het niet!* — [B.].

سا **sā**, z. ęsā.

ساب **sābạ**, — skr. sabhā (*huis; vergadering*) —, *dikwerf bezoeken; op een' gemeenzamen voet verkeeren* met iemand; *familiaar;* s. bœboe, naam van een' boom, welks bladeren tegen den druiper gebruikt wordt.

* سابت I. **sābęt**, batav. (jav., T.), *slaan, ranselen, striemen.* — [B.].

* II., batav., naast sābas! — [B.].

سابت I. **sāboet,** *vezelachtig omhulsel* van de kokosnoot; tāli s., *touw van sāboet.*

* II., z. onder sęrāboet.

سابت **sābit,** (zelden) *soort* van *grasmes.* — * soek. *soort* van *grasmes* met korten steel, waarmede het gras bij bossen, die men met de eene hand aanvat, afgesneden wordt.

سابر **sābar,** uitspraak van صبر.

سابر **sāboer,** *vermengd; door elkander wemelend; niet goed te onderscheiden; vermengd enz. zijn; gewemel;* **męnjāboer,** *zich ongekend onder eene menigte mengen,* bv. onder den vijand; sāboer-līmoer, *niet licht en niet donker,* doch zoo dat de voorwerpen niet duidelijk te onderscheiden zijn; *tweelicht, tweedonker.*

سابس **sābas**, uitspraak van شَابَاش.

سابع, *zeven; zevende.*

سابغ **sābang**, *soort* van *zeil* op kleine bootjes, dat geen ander touw dan een brasje, maar eene soort van sŏkong heeft.

سابغ **sāboeng**, *haan*, inz. *vechthaan;* **bẹrsāboeng**, *met elkander vechten* van hanen; *doen vechten* (aldus in 't hands. van von de Wall, die, van af deze letter vooral, de menigte afgeleide woorden, in 't voorgaande gedeelte van zijn werk ten overvloede opgegeven, schijnt weggelaten te hebben. Volgens wijlen den Heer van der Valk, die in 1873 met 't toezicht belast was op 't afschrift, had de Hr. Dias die afgeleide woorden zelve in te vullen door de cijfers te volgen, te vinden in von de Wall's „vormveranderingen der Maleische taal". Lieden, die behoefte hebben aan een menigte afgeleide woorden, omdat zij van de spraakkunst geen behoorlijke voorstelling hebben, moeten dus gemelde vormveranderingen maar raadplegen, T.).

سابق I. **sābaḳ** (in de taal der god- en rechtsgeleerden), *weeklagen of jammeren,* daarbij afgebroken woorden van liefkozing of eerbied uitstootend, dat bij de wet verboden is. In de gewone taal gebruikt men in plaats er van rātap bẹrbīdji-2 (z. rātap); bīdji-2 s., *de woorden van liefkozing of eerbied, die men bij gemeld weegeklaag uit.*

II., *keuken,* waar het sap der palmboomen (nīra) tot suiker gekookt wordt.

سابق **sāboeḳ**, *stuk doek, om het lichaam te slaan,* hetzij om de lenden, of om de borsten. — * batav. (jav., T.), *de sjerp* van een man, *buikband.* — [B.]; z. onder angkin.

سَابِق, plur. سُبَّاق, *de anderen vooruitloopend en het eerst aankomend; voorgaand, voorafgaand; vroeger, van ouder datum, oud* (ancien); *zich boven een' ander verheffend,* de anderen vooruitloopende enz., *winner in een wedrennen.*

سَابِقَة, plur. سَوَابِق, fem. van het voorgaande. Voorts: *vroeger zijn; ouder* (*plus ancien*) *zijn; anterioriteit, prioriteit; aankomst* voorafgaande die van een' ander; *aanleg* (praedispositie) tot eene ziekte.

سابن **sāban** — een jav. en batav. (sabẹn, T.) woord, dat eerst sedert kort het burgerrecht te Riouw heeft gekregen — van tijdruimten: tijap; s. hāri, *elken dag;* s. kīta pandang, *telkens wanneer ik aanschouw;* — sabẹn ari batav., *dagelijks* (T.).

سابن **sāboen** — z. صَابُون —, *zeep; spierwit* (als schuim van zeep); *het spierwitte*, als hoed.; *wit zijn;* naam, waarmede men eene witte kat roept (men., *de druiper-kwaal*, T.); mangkoķ s., *kom van effen wit porcelein.*

سابه **sābah** — verb. van شَابَه? —, *onduidelijk* voor het gezicht, hetzij door den afstand, of door oogenschemering; *niet te onderscheiden, twijfelachtig.*

سات **sātoe** (smtr. van soewātoe) *het getal een; de* (het) *eene; een ding; iets;* **bẹrsātoe,** van meer dan één persoon of ding *één uitmakende zijn; vereenigd zijn;* **sātoe-2,** *eenig; een of ander.*

* سات **sato** (uitspraak van سرت, T.), w. sum., *volgen, navolgen (meedoen,* T.); bohong orang (oerang) kami ta (taq) sato, *indien de menschen liegen volg ik hen niet na* (heb ik er geen deel aan). — [N.].

* ساتر **sātir** (uitspraak van ستي, vgl. باتر, T.), w. sum., *eed*, denkelijk van zuivering. — [N.].

سَاتِر, *bedekkend; verbergend; bedekkende* enz.

* ساتغ **sātang,** z. onder œdang.

ساتي **sātai,** *fijn gehakt vleesch om een spitje gedaan en boven het vuur gebraden* (z. pātjaķ). — jav. en batav. sẹsaté (T.).

ساج **sādja,** z. sahādja.

ساج **sādji,** *toebereid eten op een bord of schotel en gereed om voorgediend te worden; gerecht, schotel* in dien zin; *spijzen:* **mẹnjādji,** *aanrechten; in gereedheid brengen* op borden of schotels, om opgedischt te worden; tœdoeng s., *deksel over de gereehten;* **sadjījan,** *disch.*

سَاجِد, *zich ter aarde buigend*, om te aanbidden, inz. God.

ساجق **sādjaķ** uitspraak van سَجْع.

ساحق **sāḥaķ,** verb. van isḥāķ.

سَاحِر, *wetend; kundig; wijs;* met plur. سَحَرَة, *wijs man; toovenaar; bezweerder;* in 't mal. ook nog: *tooverij; bezweering.*

سَاحِل, plur. سَوَاحِل, *zeeoever; zeestrand; kust.*

ساد I. **sāda** en **sādoe,** z. سهد.

* II., **sāda-2,** batav. uit 't bal. of jav., *meer of min;* bv. maka soenting pada tẹlinganja itoe pon sada-2 lajoe mẹnoetoepi tẹlinganja (T.).

* سادت **sādoet,** soek.,: sāloet.

سَادَة plur. van سَيِّد.

سَادَج, van stoffen *effen; zonder versiersels; niet geschilderd; zonder pronk; eenvoudig; natuurlijk.*

سادر **sādar** en **sedar**, *in den staat van bewustheid zijn; bewustheid hebben; bij zich zelven zijn;* sādar dari pada tīdor, *uit den slaap ontwaakt zijn;* (de volgende beteekenissen vereischen ākan voor 't object, T.); *bewust zijn van* iets; *zich herinneren;* iets *gedachtig zijn;* sādar ākan dirīnja, *van zich zelven bewust zijn;* sādar ākan kāseh, *aan de liefde gedenken.*

سادر **sādoer**, *overtrek* bestaande uit *eene dunne laag metaal;* **menjādoer emas,** *vergulden;* **disādoer tīmah,** *werd vertind;* s. pērak, *verzilvering;* **bersādoer,** *eene dunne laag metaal* hebben, *met eene dunne laag overtrokken zijn;* b. pērak, *verzilverd zijn.*

سادر **sādir**, verb. van نَشَادِر.

سَادِس, *zesde.*

سادغ **sāding**, alleen in sākar sāding.

سادڤ, **menjādap**, van palmgewassen *afsnijden* den bloesem, om het uit de daardoor ontstane wond druipende water (palmwijn) op te vangen.

سادق, **menjādak**, *van onder naar boven steken.*

سادق **sādik**, verb. van عَبْدُ ٱلصَّادِق.

*سادم **sādam**, men. uitspraak van سردم (T.).

سادو, **menjādau**, 1°. *roeien met lange riemen,* zonder de minste tusschenpozing bij het voor- of achteruitbrengen van het riemblad, dat, evenals de bladen van een stoombootrad, in onafgebroken beweging blijft. 2°. een bijennest *langs de vlakte, waaraan het hangt, afsnijden.*

سادي **sādai**, *uitgestrekt op een hellend vlak liggen,* zooals bv. een kaaiman of een vaartuig op het strand, iemand in een luiaardstoel.

سادئية **sādījah**, verb. van سَعْدِيَّة.

سار I. **sāra**, *behoud; ontkoming uit een gevaar; redding; onderhoud; leeftocht; wat tot behoud enz. dient,* bv. een pistool; *wat met inspanning van alle krachten of naar vermogen gedaan is of kan gedaan worden;* **sāra-bāra,** *al zoekende naar alle richtingen,* de een hier de andere daar, *hun behoud; al vluchtende naar alle kanten; met inspanning van alle krachten, op verschillende wijze.*

II., jav. (ook *pijl,* T.), *spits.* — [C.].

سار I, **sāroe**, *troetelnaam voor den vogel* tījoeng, in huis gehouden.

*II., batav. (uit 't bal. of jav., T.),

onduidelijk of duister voor het gezicht; twijfelachtig van gedaante; **mẹnjāroe,** *de eene of andere gedaante aannemen; zich onherkenbaar maken.* — [B.].

* سار **sāri,** jav., *bloem; vrouw.* — [C.]; **sanglir sari** (*die gelijke een bloem is*) liefkozingswoord jegens een minnares; **bandjaran sari,** z. onder bandjar. — [T.].

سارت **sārat,** *zijn vollen last hebbend; zwaar geladen; de volle kleeding aan hebbend; in groot tenue, gezadeld en gepakt.*

* سارس **sāras,** jav., *beterend; aan de betere hand zijn; hersteld* van ziekte; *genezen; gezond.* — [C.].

سارڠ **sārang,** *verblijf van dieren, door hen zelven gemaakt; nest;* s. bœroeng, *vogelnest,* ook bij uitnemendheid het eetbare; s. lāba-2 *spinneweb;* s. lẹbah, *bijenest;* s. sẹmoet, *mierenest,* inz. met gangen en gaten, zooals bv. van de witte mieren; **bẹrsārang,** *een nest of leger maken;* van vruchten *wormachtig zijn;* b. sẹmoet, ook wel eenvoudig **bẹsārang,** *een mierenest hebben,* d. i. *sponsachtig zijn,* zooals bv. zwitsersche kaas, los gebakken brood en dergelijke.

II., w. sum., iemand te pronk stellen; vormt het gelijk sẹraja de tegenwoordige (dit munt niet uit in helderheid, T.). — z. برسارڠ. — [N.].

* سارڠ **sārẹng,** jav., *tesamen, gezamenlijk; verbonden.* — [C.].

سارڠ **sāroeng,** *overtreksel; schede; koker; huisje* van schelpdieren; **mẹnjāroeng,** *van een overtreksel enz. voorzien;* s. sẹnāpang, *lade van een geweer;* s. djāri *vingerhoed,* vgl. bīdal.

* سارڠ, **mẹnjāring,** *doorzijgen; klensen;* **sāringan aēr,** batav., *leksteen.* — [B.]; *doorzijgen; verschenken* door een doek of trechter.

سارڤ I. **sārap,** *allerhande fijn vuil; overblijvende deelen van drooge voorwerpen; stofjes; zenuw;* 2°. *soort* van *uitslag* bij kinderen beneden 6 maanden (z. sẹrāsah, sampah en sẹrampah); s. **sẹrampah** of **sampah,** *vuilnis van allerhande soort; allerhande huisraad of goederen* (in de vernederende taal); s. lāoet, *soort van vel op het water,* gevormd door allerhande fijne lichaampjes, zooals stof, zand enz. waarop mieren en dergelijke kunnen loopen.

II., batav., *roodvonk; onderlaag.* — [B.]; bal. zekere kleine kinderenziekte, z. I 2°. (T.).

سارق **sārak,** *scheiden; van iets verwijderen;* spijs, ter bereiding waarvan de inhoud van iets, bv. van eene komkommer, eene groote garnaal, verwijderd en

door iets anders, bv. gebak, al is dat van dien inhoud gemaakt, vervangen wordt.

سَارِق, plur. سُرَّاق, *stelend; stelende; dief.*

* سارݢني **sārageni**, jav., *vuurwapens; soldaat daarmede gewapend; artillerist.* — [C.].

سارن **sāroen**, *instrument, bestaande uit koperen staafjes van verschillende toonen*, die langs een koord op eene holle onderlaag liggen en met één houten hamertje geslagen worden, terwijl de linkerhand het geluid dempt, behoorende tot de gāmelan (jav. saron, T.).

سارو **sārau**, *soort* van groote, grof gevlochten *mand* van halmen of teenen, dienende voornamelijk om de āgar-2 bij het inzamelen daarin te bergen.

سارو **sāroe**, w. sum., *ongelukkig; ellendig; nu hier dan daar vernachten; geen vaste woonplaats hebben;* doedokh tersaro, *de nacht op het erf van een vreemde doorbrengen; onder een afdak bij vreemden logeeren.* — [N.]; is sarò (T.).

ساروْ, z. sāroh.

ساره **saroh** (verkeerd gehoord in plaats van ساروْ saròq uitspraak van sarap, T.), w. sum., *vuilnis, vuil; vuiligheid.* — [N.].

* ساري I., **sāre**, *middelst.* — [C.].

II., jav., *slapen; slaap.* — [C.].

* ساري **sāri**, w. sum.,: tjāri. — [N.].

* ساريق **sārikh**, w. sum., een *soort* van dunne *bamboe.* — [N.].

ساس I. **sāsa** — skr. sahasa—, *krachtig; stevig; forsch; vierkant; vol levenskracht;* van het lichaam *groot en sterk; vlug; flink.*

II., w., sum., *wasschen.* — [N.]; verkeerd gehoord; het is sasah uitspraak van سسه (T.).

* ساسب **sāsab**, w. sum., *wildernis*, eigenlijk meer in een figuurlijken zin, zooals men dit zegt van een verwaarloosde tuin. — [N.].

* ساست **sāsat**, w. sum., *gelijk eveneens* (jav.), 2°. (uitspraak van سست of is hier سسق bedoeld?, T.); *gedwongen;* **doedok sasat**, *gedwongen zitten.* — [N.].

ساسر I. **sāsar**, *schijf* (schietmerk); **sásāran**, *schijf*, om er op te schieten.

II., verb. van سَرسَر.

* III., **kesāsar**, batav., uit 't jav., *verdwaald.* — [T.].

ساسڤ, **sœsoep-sāsap**, z. sœsoep.

ساسق **sāsak**, *soort* van *grof vlechtwerk van gespleten of plat geklopten bamboes* of jong hout, dienende ter bekleeding

van wanden, vloer, zoldering, omheining en dergelijke. — * batav. (jav., T.), *vlot*, bv. van lange bamboes. — [B.].

* ساسي **sāsi**, w. sum., *huurprijs*. — [N.].

ساع plur. van ساعة.

ساعات plur. van ساعة.

ساعة plur. van سايع.

ساعة, plur. ساع en ساعات, *gedeelte van den dag of den nacht; tijd van het oogenblik; oogenblik; uur; uurwerk; horologie; klok.* De mal. hebber er *sat* van gemaakt, met de adv. bet. *om het oogenblik;* اَلسّاعة, *het uur* bij uitnemendheid, d. i. *het laatste oordeel.*

ساعي, plur., سُعاة, *opziender; inspecteur; hoofd van Christenen of Joden; collecteur van den tiende; renbode; bode.*

* ساغ **sānga**, batav., *verwilderd rondzien?* — [T.].

ساغ I. **sāngoe**, naam eener *fijne soort van* āgar-2.

II. (zelden), *leeftocht; voorraad.* — is jav. (T.).

* III., **sāngoe sānga**, w. sum., *snikkende; huilen; snikken.* — [N.]; lees: سغؤ سغا (T.).

ساغت **sāngat**: āmat.

* ساغت I. **sāngit**, batav., *aangebrand* (is jav. en = āngit, T.).

* II., **balang sangit** (bal., jav. walang sangit), zeker stinkend gevleugeld insekt, dat op de padi aast. — [T.]; en gegeten wordt.

* ساغر **sāngir**, s. lāngit of sangga lāngit, batav. (jav., T.), zekere klimop. — [B.].

ساغي **sāngai**, *soort* van *deksel,* behoorende tot een kœkoes-toestel.

سافر, plur. سُفّار en أَسْفار, *eene reis doend; reiziger.*

سافل, plur. سُفّال, *onderaan zijnde; laag; gering; nederig.*

ساق I., **mẹnjāpa**, *vriendelijk aanspreken.*

II., z. صافي.

III., batav. (jav.),: sijāpa. — [B.].

ساڤ **sāpoe**, *werktuig om te strijken enz.*, spec. *bezem;* **mẹnjāpoe**, *strijken over iets; wisschen; vegen, bestrijken; afwisschen; afvegen; streelen;* **sāpoe-2 ringin**, een *jongensspel* (z. boven bl. 199); s. halāman, naam eener struik; ook: soelagœrai.

ساڤ **sāpi** (zelden),: lẹmboe, djāwi en sampi; minjaḳ s., *boter.*

ساڤت, **mẹnjāpoet**, *betrekken*, hetzij van boven, zooals bv. de wolken een' berg, of van onderen, bv. de maan. — z. sẹlāpoet.

* ساقر **sāpar**, batav., uitspraak van صَفَر.— [B.].

* ساقر **sāpir**, batav., *sappeur;* kantor s., *het bureau der Genie.*

ساقو **sāpau**, *kleine hut of afdak,* in der haast opgeslagen, om er even onder te rusten, te koken of iets te verkoopen (vgl. bat. sapo en sopo, T.).

ساقه I. **sāpih**, *halve verlamming door eene beroerte.*

II., jav., *heengaan; scheiden; spenen.*— [C.].

III. (men. uitspraak van سرفه, T.), w. sum., *deel;* iets *deelen; een tros* van vruchten, zooals de pinang groeit, *een groote tros,* waaraan zich kleine trossen bevinden; sapieh blahan ampat djoerej, *een tros, die weder in vier andere trossen of deelen verdeeld is.* Men zegt dit ook van andere voorwerpen, door hen figuurlijk bij een tros te vergelijken; sapieh tanak (lees: sapitanaq en z. onder tanaḳ, T.), *de tijd benoodigd om een pot rijst te kooken;* **sapieh-2**, *een zacht windje; zephir.* — [N.]; **angin sapej-2**, *een briesje* (T.).

ساقي, z. onder sāpih III.

سَاقَة, *achterhoede* (milit.); *cavalcade; stoet van een' vorst.*

سَاقِي, plur. سُقَاة en سُقِّي, *begietend; drenkend; te drinken gevend; begietende enz.; schenker.*

ساكَ I. **sāka** (verk. van poesāka) *oude gewoonten,* inz. oude rechten en plichten, die van geslacht tot geslacht overgeerfd zijn; *erfenis; nalatenschap; erfgoed, erfstuk familiestuk;* **sāka-baka, sāka** *aan een bijzonderen stam eigen,* zooals bv. de verplichting tot het leveren van vaartuigen aan den vorst of tot het verrichten van andere heerendiensten.

* II., jav., *paal van een gebouw.* — [C.].

ساكي I. **sāki,** — skr. sakhi — (vgl. sākai), *medgezel; deelgenoot;* (hier ontbreekt een verbale vorm, T.) *beslapen; bespringen* (bal. męsęsaki, *in copulatie* van dieren, T.); *treden* enz.

II., *soort* van *mand,* aan den eenen kant open, die men onder anderen in de stallen gebruikt, om er het vuil mede uit te dragen.

* ساكو, **sākoe-2**, *geheim; niet openlijk.*— [C.].

ساكت I., **męnjākat,** *kwellen; tergen; plagen* [sterker dan œsik].

II., *woekerplant* in 't alg. (men. zekere breedbladige, tusschen de takken groeiende, parasit, die verondersteld wordt door geesten bewoond te worden, T.).

III., **sœkoe-sākat,** z. onder sœkoe.

ساكت **sākit,** *door eenige pijn of ongemak aangedaan; eenige pijn of ongemak lijdende; ziek; ongesteld; onpasselijk; krank;*

in mocielijkheid verkeerende; s. ōrang bāïk, *de kinderpokken.*

ساكر I. **sākar,** verb. van شَكَر.

* II., w. sum., *sluipmoorden, afzetten.* — [N.]; meestal ساكل gespeld; bv. męnjamoen mąnjakal di tęngah djalan raja (T.).

III., **sākar sāding** (jav.?), naam van *een klimop met welriekende bloemen,* veel hebbende van tongking (boven staat toengking, T.); — is 't jav. sękardangan, dat in 't jav. Woordenb. opgegeven wordt, bal. pèlèt sędangan. — [T.].

* ساكڠ **sakang,** w. sum., *een stuk hout dwars in den mond houden,* zoodanig dat de duim aan den eenen en de pink aan den anderen kant komt; *ongelijk;* zooals een muur, of een bultzak die slecht geschud is; doedok tersakang, *met de beenen onder het lijf en de knieën in de hoogte zitten.* — [N.].

* ساكڠ **sāking,** batav. (jav.), *van; door uithoofde van* —. — [B.].

ساكل I., **mẹnjākal,** *met iets hards op* iets hards *kloppen,* bv. met een stuk hout op het scheenbeen. — z. sākar II.

II. **sākal,** van den wind *schraal, voorlijk;* **mẹnjākal,** *de hoed. van sākal aannemen; schraal enz. worden;* **mẹnjākalkẹn,** *schraal maken;* pœlau itoelah, jang męnjākalkęn āngin, *het is dat eiland, dat den wind schraal maakt.*

* ساكم **sākem,** w. sum., *pidjetten;* mogelijk ook *hooi.* — [N.]. (1)

سَاكِن, plur. سُكَّان, *rustig stil.*

سَاكِنَة, in de gramm., van eene letter *quiscent,* d. i. *van eene djazm voorzien* of *als verlengingsletter dienend; zoodanige letter.*

ساكي I. **sākai** (vgl. sāki, T.), *vriend; medgezel; deelgenoot; onderhoorige, onderdaan, dienaar, volgeling; leenman;* zelden: *leengoed; district* (z. pāngan); ra'jat s., *onderdanen.*

* II., *soort* van *boot;* 2°. *to thrash; to thump.* — [C.].

ساڬ **sāgạ,** naam van eenige gewassęn en de vruchten daarvan.

ساڬو **sāgoe,** *meelachtige zelfstandigheid* in allerlei planten, voornamelijk in het merg van palmboomen; *sago; geschenk om iemand lekker te maken; boom die sago geeft,* inz. de rambīja; s. rambīja, *de meelachtige zelfstandigheid van de rambīja-palm;* s. pīsang, *van den pīsang-stam;* s. ręndang, *gerooste sago,* d. i. *sago in korrels;* s. bęlandạ, *zetmeel* van de maranta arundinacca (arrowroot); de plant zelve; sœngai s., naam eener kreek op het eiland Lingga, langs welke sago vervoerd wordt (komt in pantoen's voor).

(1) hier is سكم bedoeld (T.).

* ساكى **sāgi**, batav., *de zijde* van een vlak; ęmpat pęrsāgi, veelal pęsęgī, *vierkant.* — [B.]. — z. sęgī.

ساكور **sāgoer**, *platte kiel van groote vaartuigen.*

ساكغ, **męnjāgang**, *afweren*, door er iets, bv. eene stang, eene piek, een' sloepshaak en dergelijke, voor te houden of tegen te zetten; *vrijzetten;* **pęnjāgang**, *werktuig* voor gemelde handeling, bv. een sloepshaak.

ساكون, **sāgoen-2**, *zekere versnapering* (misschien uit een jav. sagon van sagoe, T.).

ساكي **sāgai**, *zekere zoutwater-visch.*

سال I., pers., *jaar.*

* II., batav., *lang, smal hoofddoek* of *tulband.* — [B.].

* سال, **sāla męnjāla**, w. sum., *vermengd door elkander.* — z. verder سالو. — [N.]; z. سلا (T.).

سال **sāli**, *opgewassen* tegen een' ander; sāma s., *tegen elkander opgewassen; voor elkander berekend.*

* سالب **sālab**, w. sum. (de spelling van سلف, T.), *met iets behebt zijn*, veelal = كن de (di) salab spitkan (saitan?), *van den duivel bezeten zijn*, salab dęmam, *de koorts krijgen of hebben.* — [N.].

سالبيه, pers., *salie.*

* سالت **sālat**, w. sum., *alleen zijn, verlaten zijn.* z. سارو. — [N.].

سالت, **męnjāloet**, *bekleeden, omkleeden; beleggen* bv. de greep eener sabel met leder, een' paal met linnen, eene krisschede met goudblik: *overtrekken.*

سالور **sāloer**, *goot* van een dak of eene waterleiding; *waterleiding.*

* سالغ I., **męnjālang**, w. sum. (jav. sęlang), *in leen nemen;* **pęsalangi**, iemand *iets in leen geven;* **pęsalangkan**, iemand *iets te leen geven.* — [N.].

II., *zelfs.* — z. ḥatta en hingga; s. binatang apa lāgi mānoesija, *zelfs beesten, wat dan nog* (hoeveel te minder dan nog) *menschen?* **sālangkęn** (smst. van sālang en ākan), sierlijk. — * *tegenstrijdigheid* bv. djiko (djokoq) toewan męnjoeroe(h) dija (ìnjå), dija tra (indaq) soeka salang pon hamba, *hij wil het voor u niet eens doen, dus nog veel minder voor mij.* — [N.].

III., batav. (uit 't soend., T.), *slingermandje* voor eetwaar. — [B.].

* سالغ **sāling**, batav. ('t bal. hulpwoord, om reciproque werkwoorden te vormen, T.), — saling bèla, *malkander helpen;* s. toemboek, *malkander met vuisten slaan;* s. gòdòt, *elkander al heen en weer wrijvende trachten door te snijden*, van twee vliegertouwen. — [H.].

سَالِف, plur. سُلَّاف, *voorgaand; voorgaande; voorganger.*

سالق I., **mẹnjālaḳ**, *blaffen; bassen; keffen.*

II., naam van eene *soort* van *rōtan-palm; met eetbare vruchten* — calamus salacca; salacca edulis —; de vrucht zelve.

سَالِك, *gaand; voorgaand; gaande* enz.; *reiziger; wie een geestelijk leven leidt; ascut.*

سالم I. **sālam** — verb. van عَبْدُ ٱلسَّلَامِ.

II., naam van een boom — syzygia cymosa.

* سالم **sālem**, w. sum., *diep zijn; zinken* waarvoor men **menjalem** heeft. — [N.]; z. سلم (T.).

سالم **sālim** (verb. van سَالِم) eign. van een man.

سالِم, *gezond; onbeschadigd; zonder gebreken; volmaakt; vrij;* in de gramm., van den pluralis *regelmatig; gezonde enz.; regelmatige pluralis.*

سالن, **mẹnjālin**, *van het eene in het andere doen; overgieten; overbrengen* uit eene taal in de andere, *overzetten, vertalen; overschrijven; afteekenen;* eene lichaamvrucht, *overbrengen uit het lijf der moeder* in de wereld, d. i. baren (in de eerbiedige of hoffelijke spreekwijze); kleederen of wat tot eene voltallige kleeding behoort *in de plaats stellen* van hetgeen men aanheeft of gewoonlijk aanheeft; *begiftigen* met eene andere kleeding of wat daartoe behoort; *verkleeden;* **bẹrsālin**, *baren; van kleeding* of wat daartoe behoort *verwisselen, zich verkleeden;* **pẹsālin**, in plaats van **pẹrsālin**, *kleed of ander tot eene voltallige kleeding behoorend stuk, ter verwisseling; wisselkleed; staatsiekleed; verkleed.*

* سالو **sālo**, w. sum., *vermengd door elkander, kris en kris door elkander* van voorwerpen, die onordelijk geplaatst zijn, touw, dat slecht is opgeschoten; **doedok bẹrsālo**, *met de armen over elkander zitten; het touw of de lees aan een schild*, waar men zijn arm doorsteekt. — [N.]; z. سلا (T.).

سالة **sālah**, *veerkeerd; valsch; het mis hebben; ongelijk hebben; verkeerdelijk gehandeld hebbend; fout, feil, faalgreep, misslag; dwaling; verkeerde handeling, misdaad, zonde, overtreding, schuld;* s. kẹbāwah dœli, *majesteits-schennis;* s. soewātoe, *één van eene hoeveelheid, onverschillig welk;* **mẹnjalāhi pantang**, *geen dieet houden;* **bẹrsalāhan**, *in strijd met; verschillen van; een onderscheid maken;* **sālah-sīleh**, *op verschillende wijze verkeerd* enz.; — **sālah-salāhan**, *brik*, met een' achtermast zonder ra's.

سالة I. **sāleh**, *gaan; zich begeven; zich vervoegen* [om bij iets tegenwoordig te zijn]; van eene strijdmacht, een' veldoverste, een' vorst *uitrukken.*

II., verb. van سَالح, eigenn. van een man.

سالي (verb. van صَالِي), **męnjālai**, *droogen over vuur*, bv. visch, vleesch, vruchten en dergelijke, zoodat het voorwerp te gelijker tijd aan hitte en rook blootgesteld is, *rooken* op die wijze; īkan s., *gerookte visch.*

سام **sāma** — skr. sama —, *gelijk; gelijke; tegelijk; even; eveneens; om het even; zamen; tesamen; met;* s. mānoesija, *evenmensch;* s. djœgą, *juist hetzelfde; om het even;* s. sęrī, *kamp op;* s. tå sęnang, *eveneens* (de een zooveel als de ander) *niet op hun gemak;* s. tęngah, *juist in 't midden;* sāma āda bęnner ātau bœkan, *onverschillig of het werkelijke bloemen dan wel andere zijn;* **męnjāma**, *dezelfde hoedanigheid aannemen, als iets anders; op een' gelijken voet zijn; doen als anderen; mededoen;* **męnjamākęn**, *gelijk maken, gelijkstellen, gelijk achten;* **męnjámāī**, *gelijk zijn aan* iets; **bęrsámāān**, *gelijk zijn;* **pęrsámāān**, *gelijkheid, overeenstemming, eenparigheid.*

سَام, **Sem.**

سام **sāmi**, *priester van Boeddha.*

* سامت, **samat semata**, w. sum., *alles; de geheele wereld; het heelal.* — [N.]; z. سمست en سماتا (T.).

سَامح, *edelmoedig; weldadig; vergevensgezind.*

سامر **sāmar**, *onduidelijk, niet te onderscheiden; vermengd; verborgen; vleeschkleurig* (niet rood en niet wit); hāri s. mœka, *avondtijd tusschen licht en donker,* wanneer men iemands gelaat niet meer duidelijk onderscheiden kan; s. djingga, *oranje vleeschkleurig;* **męnjāmar**, *zich verkleeden; zich onzichtbaar maken;* djālan (brabbeltaal in plaats bęrdjālan, T.) **męnjāmar**, *verkleed uitgaan, incognito reizen.*

سامر **sāmir**, *soort* van *matten van aan elkander genaaide palmbladeren* (oorspr. van de *nipah*-palm), dienende tot verschillende bekleedingen, bv. van het ruim van een vaartuig, voor de lading, als wanneer de matten sāmir ājer genoemd worden: **męnjamier**, *met sāmir bekleeden of beleggen.*

* سامڠ **samang**, w. sum., *een gast, commensaal* anak samang, *pleegkind* (*klient,* 't tegenovergestelde van indoeķ samang, T.). — [N.].

سامق **sāmaķ**, *looi; run;* naam van een' boom, waarvan eene witte en eene roode soort, welks bast als looi gebruikt worden; **męnjāmaķ**, *touwen; looien.*

سامن, **męnjāmoen**, *rooven op het land* (niet op zee); *rooven op de wegen; struikroof bedrijven;* op die wijze *berooven.*

سَامي, plur. سَمَاوِي, *hoog; verheven, heerlijk; hooge* enz.

سان **sāna̩**, zekere *onbepaalde, van den sprekende verwijderde plaats* (deze beteekenis uit de volgende bijwoorden opgemaakt, en zeer te betwijfelen; de *s.* schijnt hier als in di sītoe, di en itoe, en di sini, di en ini, ingeschoven te zijn, zoo dat men een vroeger aanwijzend voornaamw. āna moet veronderstellen, T.); **di-sāna̩**, *daar* (onbepaald) **kasāna**, *derwaarts* (onbepaald).

سانقب **sānaķ** (smtr. van het ongebr. se̩ānaķ, van ānaķ en dus eig. *medekind*), *bloedverwant; nabestaande; maag; bloedverwantschap; maagschap;* s. saudāra̩, *bloedverwanten enz., coll.*

سانن **sānan** (alleen in poëzie), wijziging van sāna̩; — * w. sum., = sana, 2e. is het voorgekomen in den volgende zin namanja sanan, gelarnja sanan, *zijn naam en titel zullen dezelfde zijn.* — [N.].

ساو **sāwa̩**, *de pijthon slang* (z. tjindai); s. re̩ndam wordt zij genoemd, wanneer zij zeer groot is en zich in moerassen en staande wateren ophoudt.

ساو I. **sāwi**, *passagier aan boord van een vaartuig*, met wien is overeengekomen, dat hij eenige diensten aan boord zal verrichten.

II., **sāwi-2**, naam eener *soort* van *mostardplant*, wier bladeren versch en ingelegd gegeten worden (elders: se̩sawi, T.).

*ساوت **sāwat**, batav. (bal. *ver uit 't gezicht*, T.), *klein schijnen* door den afstand. — [C.].

*ساوت **sawe̩t**, batav., uit 't jav., *rotanhalsband aan 't juk van een ploeg-buffel.* — [T.].

ساودة **sāœdah**, verb. van سُعُودَة.

*ساور **sāoer**, batav., uitspraak van سَاحُور. — [B.].

ساور **sāwar**, *beletsel voor wild*, waardoor het gedwongen wordt, een' bepaalden weg te volgen (ook voor visch).

*ساور **sawoer**, z. sāwoel.

*ساوڠ I. **sāwang**, benk., *ondiep water* bij de kust, verschillend van de diepe blauwe zee (*zeestraat;* vgl. jav. sawangan, T.). — [C.].

II., s. langit = awang goemawang, *de ruimte tusschen 't uitspansel en de aarde.* — [T.].

* III., w. sum., sakit sawang (lees: sawan? T.), *vallende ziekte.* — [N.].

* IV., batav. (jav.), *roet.* — [T.].

V., singap., naam van een' boom, met eene eetbare vrucht, die als ke̩lādi smaakt.

*ساوڠ **sawong**, w. sum., *pleisterplaats;* ook heb ik opgeteekend, *ledig, woest*, doch is zekerlijk fout en zal de uitdrukking sawong tida pegantongan, deze laatste beteekenis hebben. — [N.].

ساوق, **mẹnjāoeḳ,** *leggen den een' of anderen band* om iets, om het daaraan te houden; *met den gebogen arm naar zich toe halen*; *in 't gaan oprapen;* **sāoeḳ-mẹnjāoeḳ,** bij herhaling, of wederkeerig en bij afwisseling; zoo zegt men ook van touwwerk, dat in elkander hangt; **sāoeḳ-2,** *buidel met een' hoepel, aan eene stang bevestigd om er vruchten mede af te plukken; buidelvormig net,* om er visch mede te scheppen, of vlinders te vangen.

* ساول **sawoel** en **sāwoer,** w. sum., *een touw of rotting gebruikt om paarden of andere dieren op te vangen,* zooals de inlanders dit doen door met tweeën elk een einde van het touw aan te pakken. — [N.].

ساون I. **sāwan,** *stuipen,* zonder verdere omschrijving, bij kinderen; s. bangkai, *beroerte;* s. bābi of gīla bābi, *vallende ziekte;* s. āgoeng, *soort* van *duizeling;* s. indjạ, z. indja; s. bāwang, *stuipen, waarbij het hoofd gloeit en rood is;* s. sẹssaḳ, *stuipen met moeielijke ademhaling;* s. tāngis, (niet ingevuld); s. bijāwaḳ, (niet ingevuld); s. tīlan (niet ingevuld); iboe s., *soort* van *bloedvinnen,* voor of gedurende de ziekte te voorschijn komende. — * s. kākoe (of sākit ājan) batav., *stuip.* — [B.]; z. onder rẹntis (T.).

ساوه **sāoeh,** *anker;* s. tẹrbang, z. tẹrbang; tandjoeng s., een uithoek op het eiland Pẹdēsa onder Riouw, waarop een vuurtoren is, de noordlijkste in de straat Riouw: **bẹrsāoeh toenggal,** *alleen nog het anker te tichten hebben,* d. i. *op het punt staan om te vertrekken.*

ساوه **sāwah,** *land, natuurlijk of kunstmatig onder water gezet,* dienende voorn. tot rijstteelt.

* ساوي **sāwai,** naam van een' vogel. — [C.].

* ساهب **sāhab,** w. sum., *sluiten; dicht doen; dekken;* **sāhab mata,** *de oogen sluiten dicht doen.* — [N.].

ساهت, **mẹnjāhoet,** *antwoorden; ten antwoord geven.*

* ساهغ **sāhang,** soek., *peper* (ook in de bal. receptboeken en dus jav., T.).

* ساهغ **sahing,** w. sum., *verscheidenheid; verschillende soorten van bloemen of planten.* — [N.].

ساهق **sāhaḳ,** z. sāḥaḳ.

ساهن **sāhan,** verb. van صحن.

ساهي, *nalatig.*

* ساهيت **sahiet,** w. sum., *de baard.* — [N.].

ساءي **sāï,** naam eener *soort* van *rog.*

ساي I. **sāja,** z. sahāja.

II., *plooi, die gelegd is.* — * batav., *stijf geplooide sarong.* — [B.].

ساي **sājoe,** *bezorgd, treurig,* bv. over het verlies van een' vriend; *aangedaan; gevoelig,* zoowel voor een leed, dat anderen overkomt, als wegens eene onheusche bejegening. — z. rājoe en ība̤.

سايت, **mḙnjājat,** *behoedzaam afschillen* (schil schors enz.); *afvillen* (vel, huid enz.); *in dunne schijven of repen afsnijden,* bv. het vleesch van de ribben. — z. sōjat en sījat.

سيتم **sḙītam,** z. ايتم.

سايل, pulr. سادة, *heer; vorst; hoofd.*

سايد I. **saïd,** verb. van سعيد.

* II., batav., uitspraak van شهيد. — [B.].

سايدة **saïdah** — verb. van سعيدة.

ساير **saïr,** verb. van شعر.

ساير **sājoer,** *moeskruid, groente; toebereide toespijs* uit het plantenrijk (waaronder ook alle soorten van aardvruchten), ook wel uit het dierenrijk, als de spijs eene lange saus heeft; **sājoer-sájœran,** *allerhande of de gezamenlijke spijzen uit het plantenrijk.*

سايع, plur. ساعة, *losgelaten; zwervend; losgelatene enz.; opgegeven zaak, verloren zaak;* ضايع سايع of سايع ضايع, *zwervend, ronddwalend.*

سايغ, **bḙrsaïng,** *met elkander varen, rijden of gaan,* voorn. echter *reizen;* **pḙrsaïng,** *persoon, vaar- of voertuig, dat met een' ander vaart* enz.; *reisgenoot.*

سايغ **sājḁng,** *medelijden, deernis, belangstelling gevoelen, deernis hebben* met iets; *belang stellen* in iets; *houden* van iets; *geven* om iets; *lief hebben; bejammeren; beklagen;* **mḙnjājang,** *medelijden hebben met* iets enz.; sājang ākoe mḙlīhat ōrang ītoe, *ik gevoel medelijden, als ik dien man zie;* itœlah kœda, jang disājangnja̤, *dat was het paard, waarvan hij hield;* sajang! *jammer!* sajang tœwan tijāda dātang, *jammer, dat gij niet gekomen zijt;* sājang ākan dirīnja, *medelijden met zich zelven hebben; zich zelven lief hebben;* sājang ōbat sahādja, *het is maar jammer om het kruid.*

سايغ **sājoeng,** *aan eene zijde schuin toeloopend,* zooals bv. een kluiver; s. tīroes, *aan twee rijden schuin toeloopend.*

سايف, *een zwaard hebbende; met het zwaard houwend; met een zwaard gewapend; zwaardvoerder; trawant.*

سايق **sājoep,** *het doel onvolkomen of in 't geheel niet bereikend,* zooals bv. een kogel, een degen, waarmede gestoken is, het oog, dat naar een voorwerp kijkt, iemand die een ander gaat bezoeken, die even de deur uit is; *te laat komend; onduidelijk voor oog of oor, nauwlijks zichtbaar, nauwlijks hoorbaar.*

سايق **sājap**, *vleugel, vlerk, wiek.*

سَايِل, *vragend; verzoekend; vragende enz.; bedelaar.*

سب **sab** en **sap**, *vezelachtige stof*, bv. katoen, zijde, een lap of dergelijke, die de mal. in hunne inktkoker doen en waarop zij dan den inkt gieten; bij het toebereiden van den inkt voor zegels wordt ook een sab gebruikt.

سَبَاء, naam van een landschap in Jemen, het rijk der koningin Balkis.

سَبَاسِب plur. van سَبْسَب.

سُبَاع en سُبَاع سُبَاع, *telkens zeven aan zeven.*

سُبَاعِيّ, *uit zeven bestaand; gaaf; onverminkt; groot van lichaam; uit zeven bestaande enz.*

سُبَّاق plur. van سَابِق.

سباو **sębāoe**, z. bāoe.

* سباو **sębāwa**, *mooi; schoon.* — [C.].

سَبَايَا plur. van سَبِيّ.

سَبَب, plur. أَسْبَاب, *touw;* hetgeen waarmede eene zaak aan eene andere verbonden is; *band van verwantschap; oorzaak; beweegredenen; middel.* In 't mal. gewoonlijk alleen de twee laatste beteekenissen, en van daar dan ook nog: *aangezien; omreden; omdat; alzoo; wegens, om*, (z. tęggal en sęlab); adāpōn sabab māhal sętęngngah ātas sętęngngahnją, sabab māsing-2 fājidahnja.

سَبَبِيّ, *de oorzaak enz. betreffend; oorzakelijk; redegevend; de oorzaak enz. betreffende;* in de gramm.: *adjectief.*

سَبَبِيَّة, fem. van het voorgaande.

سَبْت, *rusten; slapen; vieren den* **sabbath;** met plur. سُبُوت en أَسْبُت, **sabbath;** **jaumoe 'ssabt**, *sabbath-dag; zaterdag;* mal.: hari sabtoe, mālam sabtoe, *de nacht van vrijdag op zaterdag;* assabt, *de sabbath*, d. i. *de zaterdag.*

سبت **sębat**, minder gebr. **sępat** (jav. sępęt, T.), *intensief wrang, sterker dan* kęlat.

سبت, **męnjęboet**, *uitspreken; vermelden; noemen; gewag maken van* iets; sępęrti jang tęlah lāloe sębœtannją, *zooals reeds gemeld* is; sępęrti jang lāgi ākan dātang sębœtannją.

* سبت **sębit**, batav. (jav. *scheuren enz.*, T.), een *gerecht, bestaande uit de gebraden fijne draden en stukken van gaar gekookt buffelvleesch*, dat met de vingers uit elkander getrokken is. — [H.].

سبّت **sębbat,** *horizontaal van binnen naar buiten plaats hebbende slag;* **mękjębbat,** *horizontaal enz. slaan.*

سبحة, سَبَجَة en سَبَج, *kleed zonder mouwen of kraag.*

سبح plur. van سُبْحَة.

سبحات plur. van سُبْحَة.

سُبْحَان, *het prijzen van God,* met de woorden soebḥāna Illah.

سبحان, *lof van God,* voorn. door hem te beschouwen als verheven boven alle menschelijke attributen; **soebḥāna Illah,** *Gode zij lof;* **soebḥānahoe,** *lof zij hem* (Gode); wordt niet anders dan na den naam van God gebruikt. De mal. onderdrukken in de uitspraak gew. den eind-klinker oe.

سبحانيّ, *goddelijk.*

سبحة, plur. سُبَح en سُبُحَات, *balletje* van den rozenkrans; *rozekrans; aanbidding* van God; *gebed;* met plur. سُبُحَات, *majesteit; heerlijkheid; glorie* [Gods]; *plaats van aanbidding.*

سبدا **sabdạ** — skr. çabda, *klank; woord —, gesproken woord; gezegde;* **bęrsabda,** *klinken; een klank uiten; spreken;* wordt alleen van God, profeten en vorsten, met uitzondering van den regerenden vorst (z. tītah), gebruikt. Van den Bęndahārạ en den Tęmmęnggoeng wordt het ook in den zin van *bevelen* gebezigd. Ondergeschikten gebruiken het ook van den قاضي en Moeftīj.

سبدو **sabdœ** — verb. van شَدّ, naam van het schrijfteeken ّ dat een' medeklinker verdubbelt. — z. tasjdīd.

سبر I., **męnjębar,** van een lichaamsdeel *een gevoel veroorzaken, alsof er warm water in stroomt,* zooals bv. bij het plotseling ophouden van een' lang daarop uitgeoefenden druk en de zich, ten gevolge daarvan, herstellende bloed-circulatie.

* II., batav. (jav.) **męnjębar,** *zaadkorrels strooien, zaaien.* — [T.].

سبرغ **sębęrang,** *overzijde* van een water (rivier, meer enz.), *overkant, overwal; aan de overzijde* enz.; **męnjębęrang,** *oversteken, overvaren;* s. sœngai, *aan den overkant der rivier; wijze van twee stukken stof aan elkander te naaien,* waarbij de twee stukken niet tegen elkander komen, maar op een' kleinen afstand van elkander gehouden worden door een' zigzag-stuk, die telkens vastgeknoopt wordt; **sębęrang-męnjębęrang,** *nu eens naar de eene, dan weder naar de andere zijde oversteken; aan weerszijden* van een water.

*سبرت **sęberot**, batav., *rooven; afrooven; straatrooven.* — [B.]; z. onder sembat II.

سبرهان **sęberhāną** (skr. sābhāraṅa, T.); *geheel, gansch; volledig;* pakājan s., *vol costuum, groot tenue.*

سبسب, plur. سَبَاسِب, *uitgestrekte vlakte; woestijn; ver afgelegen landstreek; palmzondag* der christenen; balad sabāsib, *uitgestrekte woestijn* enz.; assabāsib, *palmzondag.*

سبط, plur. أَسْبَاط, *volksafdeeling; volkstam, stam* (tribus) inz. een van de 12 stammen der Joden; *familie.*

سبع, fem. van سَبْعَة.

سبع, *zevende gedeelte; een zevende.*

سبعة, *zeven;* getal *zeven; zevental;* s.-2, *telkens zeven; zeven aan zeven.*

سبعي, *tot zeven betrekking hebbend; tot zeven betrekking hebbende.*

سبق, plur. أَسْبَاق, *bedrag eener weddingschap* bij wedrennen, en dergelijke, dat vooraf gestort moet worden; *premie bij wedrennen* en dergelijke.

سبق **sębaķ**, van water en dergelijke *overloopend, overvloeiend.*

سبكه **sębękkah**, naam van *een zoutwatervisch.*

سبل **sębal**, *ongerust; ontevreden; verdrietig* [wegens het nog niet vervullen van den wensch van een' ander of het nog niet volbrengen van een genoegen, dat men een' ander denkt te doen]; *hartzeer.*

سبل plur. van سَبِيل.

سبله **sębęlah** (z. bęlah), *eene enkele zijde of kant; de helft,* verkregen door het in tweeën scheiden (houwen, breken, snijden enz.) van een geheel; *op de eene zijde of kant; op de andere zijde of kant;* ook: **disębęlah; kęsębęlah,** *naar de eene* (andere) *zijde* enz.; s. kānan, *op de rechterzijde;* s. bāwah, *op de benedenzijde, van onderen;* rœmah s., *huis naast of tegenover* (aan de andere zijde van den weg) *een ander.* Voor de laatste bet. gebruikt men ook sęběrang; ōrang s., *de lieden, die naast of tegenover* (aan de andere zijde van een' weg) *wonen; de naaste buren; de overburen;* voor de overburen bezigt men ook ōrang sęběrang; — īkan s., naam van een' eetbaren zoutwatervisch, die als ware het slechts de eene helft van een' visch is; **męnjębęlah,** *zich als de eene* (andere) *zijde van iets afzonderen; twee tegenovergestelde zijden vormen;* **sębęlah-męnjębęlah,** *van weerskanten,* niet anders, dan als adv., *aan weerskanten.*

سبم **sębam**, *donker-loodkleurig*, zooals sommige regenwolken, waar wind in zit; *blauwachtig*, *donkergrauw; berg-blauw.*

سبن **sęboen**, van een bloedzweer: *niet tot rijpheid komend, maar naar binnen vretend;* van eenig werk of onderneming *niet ten einde komend.*

سبندر* **sabandar**, w. born., *havenmeester.* — z. sjāhbandar.

سبو **sębœ**, *vol*, zooals bv. een kamer vol huisraad; *opgevuld*, zooals bv. een graf; *gedempt*, zooals bv. eene put, eene sloot.

سبودين **sabœdīn**, verb. van شَهَابُ ٱلدِّين.

سبور **sębœroe**, naam van een' boom, welks bast gebrand wordt, ter afweering van booze geesten.

سبه **sębeh**, naam eener plant — canna pulehra.

سبي I. **sębai**, naam eener *parasiet-plant*, met lange, smalle bladeren.

II., *sjerp.*

سَبِي, pers., *hemd.*

سَبِيّ, plur. سَبَايَا, *gevangen* (captus); *gevangene* (captivus).

سَبِيج, سَبِيجَة en سُبْجَة, *kleed zonder mouwen of kraag.*

سَبِيع *zevende; zevende gedeelte.*

سَبِيل, plur. سُبُل, *open weg;* **sabīloe 'illāh**, *de weg* Gods; **pęrang sabīloe 'illāh** (of ook alleen sabīloe 'illāh), *de vrijwillige oorlog* voor de zake Gods, d. i. tegen de ongeloovigen of anders denkenden; **sabīl!** is een uitroep, om tot dien strijd aan te moedigen.

ست I. **sat**, oorspronkelijk *vierkante inhoudsmaat voor het meten van drooge en natte zelfstandigheden* van tien en van vijf gantang, — die van tien heet sat bęsar, de andere sat kętjil.

II., verb. van ساعة; **sat-2**, alle *oogenblikken;* **sat-2-dātang**, *alle oogenblikken kwam hij.*

ست **soet**, uitroepende nabootsing van een fluitend geluid, zooals bv. dat van een' rotting, waarmede men door de lucht slaat: zoodanig geluid. — z. lęsoet, lęssoet en sījoet.

ست **sit**, uitroepende nabootsing van een fluitend of piepend geluid, zooals bv. dat van het fluitje van een bootsman of van een halmpje; zoodanige geluiden. — z. lęsit en lęssit.

سِتّ, fem. van سِتَّة.

ستاريق* **sętāriek**, w. sum., *een oogenblikje*, eigenlijk *een ruk of trek* aan iets, dus den tijd die men daartoe noodig heeft (had onder tārik moeten staan, T.).

ستاڠن **sętāngan**, smtr. van sapoetāngan.

ستاک **sętāka**, z. astāka.

ستامي, pers., *versierselen aan een zadel of ander paardentuig; versierselen* in 't alg.; sœrat s., *brief met vergulde randen of andere versierselen* (vgl. استمي, T.).

ستّه, *zes*, getal zes; *getal van zes; zestal;* ستّه ستّه, *telkens zes; zes aan zes.*

سترا **settęra** (en **soettęra**) — skr. sœtra (*draad; garen*) — *zijde; zijden stof;* s. kęmbang, *borduurzijde;* s. tāhi œlar, z. onder tāhi.

سترو **sętęrœ** — skr. çatroe — *al wat eenig nadeel toebrengt; vijand, persoonlijke of staatkundige* (niet in den oorlog of eenigen kampstrijd); *antagonist* (z. mœsoh); **bęrsętęrœ,** *een vijand of vijanden hebben, vijandschap hebben* met iemand; *in vijandschap leven;* **męnjętęrœï** (iemand *tot vijand, vijandig zijn*, T.), *als vijand behandelen; vijandig behandelen;* **bęrsętęrœwan,** *in vijandschap met elkander zijn.*

ستريّ **sętęrīja**, z. کشتريّ.

* سنسن **sotsot**, batav. (bal. soetsoet, T.), *schuren, schoonvegen; wrijven.* — [B.].

ستڠڬي **sętanggi**, z. istanggi.

ستڠڬي **sętinggi** of **pęntjęroet**, *geitouw, gording.*

* ستف **sętop**, batav. — verb. ned. — *gestoofd gerecht.*

* ستق **sętik**, batav., sędjęngkal, *een span met duim en vinger, bij het knikkeren* gebruikelijk (goendoe di sętikkin). — [H.].

ستکون **sętękœna**, z. astakœna.

سَتَل, plur. سَتَّلن en سَتَّلن, *gier* (vogel).

ستل **sętal** — verb. ned. —, *stal.*

ستلان, z. سَتَل.

ستمبول **sętambœl**, z. استمبول.

ستن **sętan**, titel der zonen van de vorsten van Męnangkābau (men. soetan, T.), titel van eenige kleine vorsten van Sumatra; in poëzie *vorstenzoon.*

ستو **sętœ**, *zeewier;* naam eener niet vergiftige zee-slang, die zich in het zeewier ophoudt.

ستوا **satwā** en **sętœwa** — skr. sattwa —, *dier, dat in 't wild leeft wild dier;* ook: marga-satwā.

ستور **sętœri**, z. istœri.

ستّوق, *valsch geld;* ook: dirham soettoek.

ستولب **sẹtōlob** en **sẹtōlop** — verb. ned. — *stolp*, waarin eene lamp gebrand wordt.

ستي **sẹtī**, *atlas; satijn;* s. pāsang, bijzonder soort daarvan voor broeken.

ستيّ **sẹtīja** — skr. satya —, *oprecht, getrouw; overeenkomst; verdrag;* **bẹrsẹtīja**, *getrouw enz. zijn; eene overeenkomst of verdrag met een ander hebben* of *sluiten.*

ستّي, *mijne meesteres, mevrouw.* In 't mal. ook: *hofjuffer; opziensler.*

ستّي, *tot zes betrekking hebbend; tot zes betrekking hebbende.*

ستياب **sẹtijāboe**, naam eener *soort* van *slang;* pẹdang s., *driekante degen.*

ستياون **sẹtijāwan** (en ستيوان), *trouw; getrouw.*

ستير **sẹtījar** — verb. van اختيار. — * **sẹtijārin diri**, batav., *herstel van krachten zoeken.* — [B.].

* ستيول **sẹtīwel**, batav., *stevel, laars.* — [B.].

سَجّادَة, *bid-matje.*

سجان **soedjāna** — skr. soedjana —, *deugdzaam; goed; achtenswaardig voortreffelijk.*

سجت **sẹdjat**, van natte voorwerpen, die in een doek, eene mand of dergelijke opgehangen zijn *uitgedroppeld, doch noch vochtig.*

سَجْدَة, *regel voor de aanbidding Gods.*

سَجْع, *het zuchten; het kirren der tortelduiven; het spreken in versmaat*, of zoodanig, dat het rijm gehoord wordt; — met plur. أَسْجَاع en أَسَاجِع, *rede in versmaat, of in rijm; rijm in proza; dichtmaat; stemval; gekir der tortelduiven; zekere eentoonigheid; deun;* mal.: sādjak.

سجّق **sẹddjak** (sẹndjak, sẹmeddjak of sẹmẹndjak), *sedert; sinds.*

سجّق **sẹddjoek**, *koud, koel; frisch; kil; verkoelend; verfrisschend;* **kẹsẹddjœkan**, *koud wordend of geworden; het koud krijgen of hebben.*

سِجِلّ, *boekdeel; protocol; register; rol; diploma, brevet; openlijke acte; vonnis; openlijke schrijver, notaris.*

سُجُود, *nederigheid; ter aarde buiging* enz.; mal. ook: *zich nederbuigen*, ten teeken van eerbied; **bẹrsoedjœd**, *zich nederbuigen* enz.

سجورڠ **sẹdjœrang** (vgl. onder tjorong IV, T.), *soort* van *inlandsch kanon.* — [C.].

سجوهان **sẹdjauhāna**, verb. van sẹjœdjāna.

سِجّين, *voortdurende; geweldig; voortdurende enz.*

سچاور sẹtjāwar, van tjāwar (dat niet in 't wdb. voorkomt, T.), naam eener plant, die op de rotsachtige eilandjes (tœkong) tusschen de rotsen groeit en in de geneeskunde gebruikt wordt.

* سچڠ sẹtjang, batav. (uit 't jav., T). = sẹpang. — [B.].

* سچنچڠ sitjantjang, w. sum., een soort van gewas.

سچورڠ sẹtjōreng, z. onder sipoet.

* سچورڠ sitjœring, w. sum., een soort van vaandel tot teeken van onderscheiding gebruikt. — [N.].

سَحّق, *witsteen.*

سَحَاقَة, fem. van het voorgaande, *tribade.*

سَحَر, plur. أَسْحَار, *tijd even voor den dageraad; eerste morgenschemering, 't krieken van den dag.*

سِحْر, *wat moeielijk te vatten is; bekooring, betoovering; begoocheling; tooverij, hekserij.* Bij de mal. wordt inz. met de volgende voorwerpen tooverij gedreven: I., tooverij genaamd tœdjoe, ībœ kœnjit (de hoofdwortel van de kurkuma); pākoe (een spijker); dījan (eene kaars); līmau pœroet (soort van citroen met gerimpelde schil); līmau nīpis (de bekende kleine citroen); tẹlor ājam jang tẹmbẹlang (een kippenei, dat bij het uitbroeien ongeopend is gebleven); bīlang djāroem (eene naald, met een uitgescheurd oog onder eene hoeveelheid nieuwe naalden gevonden); bœwah kẹras (de bekende kẹmīrie-noot van Java). Andere soorten van tooverij, ramboet (*hoofdhaar* van den te betooveren persoon); kœkoe (*nagelknipsel* daarvan); dāki tāngan (*vuil van de huid der handen* daarvan); kāïn (*een kleedje* daarvan); bādjoe (*bovenkleed* daarvan); kāïn tjẹmmar (*kleedje* van een vrouw, *dat door de maandstonden bevuild is*); oekœran bādan (*de maat van verschillende lichaamsdeelen*); tānah jang dipīdjak dẹngngan kāki (*grond, waarop die persoon getrapt heeft*); kẹlāpạ hīdjau jang toenggal (*groene kokosnoot, die alleen aan den tros-stengel geweest is*); dārah ōrang jang māti dibœnoh (*bloed van een' vermoorde*); tẹngkōrak ōrang jang māti diboenoh (*schedel van een vermoorde*); tẹlor ājam hītam jang sẹlāseh (*ei van eene kip, die zwartachtig vleesch heeft.*

سِحْرباز, pers., *toovenaar, wichelaar.*

سَحَرَة plur. van سَاحِر.

سَحْل I., *contant geld.*

II., plur. سُحُل, سُحُول en أَسْحَال, *soort*

van *kleeding van enkele en niet van getweernde draden; soort* van *witachtig katoenen goed,* in het landschap Jaman.

سُحُل plur. van سَحل.

سَحُور, *spijs of maaltijd, voor het aanbreken der morgenschemering gebruikt,* voorn. *in de vaste.*

سَخَاوَة, *milddadigheid.*

سَخر, سَخْر, سَخَر, سُخْر, سُخْرَة en مَسْخَر, *het den spot drijven.*

سُخْرَة I., *bespotting, belaching; wie bespot enz. wordt; bespottelijk, belachelijk mensch.*

II., سَخْر, سَخْر. سَخَر, سُخْر en مَسْخَر, *het den spot drijven.*

سُخَرَة, *spotter, spotvogel.*

سخلت sęchalat, z. سقلت.

سَخَوَآء plur. van سَخِيّ.

سَخِيّ, plur. أَسْخِيَاء en سُخَوَاء, *milddadig.*

سد sad, *aas*, in het kaartspel.

سَدّ, *recht, juist; waar.*

سُدَاب, z. سُذَاب.

سَادَات plur. van سَيِّد.

سُدَاس en سُدَاس سُدَاس, *telkens zes; zes aan zes.*

سُدَاسِيّ, *uit zes bestaande.*

* سداي sadāja, jav., *alles; het geheel.* — [N.].

سداية soedājah, naam eener specerij, die in de geneeskunde gebruikt wordt (vgl. sędoewājah, T.).

سدت I. sędoet, *onaangenaam aangedaan; verdrietig; niet lekker.*

* II. (bal. en jav. van Banjoewangi sędot, T.), *rooken; rook inademen.* — [C.].

سدر sędar, z. sādar.

سدران sędęrāną, z. sędęrhāną.

سدرهان sedęrhāną (en sędęrāną) — smst. van skr. soe en dhāraṅa —, *juiste midden houdend; niet te veel en niet te weinig van eene hoedanigheid bezittend; middelmatig,* in dien goeden zin; *de juiste maat hebbend; hupsch; juist; recht;* **kęsędęrhānāān**, *houden van het juiste midden; niet te veel en niet te weinig bezitten van eene hoedanigheid; de juiste maat hebben; hupschheid enz.*

سدريّ sadarījạ, verb. van صَدَرِيَّة.

سُدْس, *zesde gedeelte; zesde.*

سڠكة, *ongeval; onheil.*

سدڠ **sędang**, *van pas; juist* (van tijd); **sędang mākan**, *juist aan het eten zijn.*

سداڤ **sędap**, *streelend voor de zinnen, doch minder voor het gezicht; aangenaam; genoegelijk; lekker; smakelijk;* **sędāpan**, *lekkernij.* — * **sędęp**, batav., *welriekend;* s. malęm (vgl. onder soendal, T.), naam eener *welriekende witte lelie.* — [B.].

سدق I. **sędak**, naam van een' boom, die eetbare vruchten draagt. — II., *zich verslikt hebbend.*

سدکال **sędękāla** (z. onder sędīja, T.) — skr. sadākāla —, *de geheele tijd; al de tijd; altijd; immer;* padą s., *te allen tijde;* ook: padą s. waktoe; 'ādat s., *gewoonte van altijd, oude gewoonte.*

سدکت (deze spelling is van v. d. W.); **sędikit** (z. dīkit), *een weinig; een weinigje; een beetje; eene zier; weinig; het weinige; kleinigheid; geringheid;* **sędikitnją**, eene uitdrukking, moeielijk met weinig woorden in 't nederl. weder te geven, beteekenende ongeveer: *er is echter eene kleinigheid, die er tegen is,* ten minste niet voor, of waarop dient gelet te worden; er is echter een kleine maar bij; *evenwel, doch; edoch; maar; echter;* **sędikit-2 sękāli**, *telkens een beetje, bij beetjes.*

* سدکه **sędękah**, batav., uitspraak van صدقة. — [B.].

* سدکور **sidagœri**, z. tjęlęgœri (T.).

* سدل **sędal**, batav. (jav. sędil, T.), *scherp; zuur.* — [C.].

سدلغکم, men. (Tamil), *vermiljoen, kwik en menie* in een ruwen toestand; vgl. سڠلقکم (T.).

سدن **sędan**, van de stem *snikkend; van tijd tot tijd een' enkelen snik laten hooren,* zoo als bv. een kind, dat gehuild heeft.

سدو **sędœ**, batav.,: **sędoeh**; s. kōpi, *koffij zetten.* — [B.]

سدواية **sędoewājah**, naam eener plant, te huis behoorende in Hindostan; de gedroogde bloesem toegediend bij verval van krachten (bal. sidawajah, T.).

* سدودو **sidoedoe**, w. sum., *draf van een paard;* **bęrsidoedoe**, *draven; huppelen.* — [N.].

* سدولر **sędœloer**, jav., *broeder of zuster.* — [C.].

سده, **męnjędoeh**, *begieten met heet water, broeien* in dien zin; *broeien* (ook bal., T.).

سده **sędih**, *onaangenaam aangedaan; spijt, hartzeer, leedwezen hebbend* (jav., T.).

سده **soedah** (en سوده), *geëindig; voleindig; voltooid; gedaan; afgedaan; afgeloopen; genoeg; reeds, alreeds, bereids, al;* s. itoe,

daarna; s. tijādạ, *niet meer zijn;* **tå soedah** of **tasoedah**, *onophoudelijk;* **mẹnjoedah**, *het besluit maken,* zooals bv. de vruchten bij een' maaltijd; **mẹnjoedāhi**, een verzoek enz. *verwezenlijken;* **pẹnjoedah**, *wat het besluit maakt,* bv. het dessert; **pẹnjoedāhan**, *eindiging, voleindiging, voltooiïng; afdoening; verwezenlijking;* **soedah-2**, *al vast; bij voorraad;* **ambellah soedah-2**, *neem al vast.*

سدّي **sẹdīja** — skr. sādhja —, *gereed, bereid, klaar; vroeger, vorig; oorspronkelijk, natuurlijk, eigenlijk;* 'ādat jang s., *oude gewoonten;* s. kālạ (vaak verward met sẹdẹkālạ, T.), *vroegere tijden; oudtijds;* hamba s. dījam disīni, *ik woon van ouds hier;* **bẹrsẹdījạ**, *gereed, bereid of klaar zijn; zich gereed maken;* **mẹnjẹdijākẹn**, *gereed, bereid of klaar maken, in gereedheid brengen.*

سذاب en سَدَاب, *wijnruit* — ruta graveolens —. — z. arœda.

سر **sar**, uitroepende nabootsing van een sissend geluid, als dat van water op heet ijzer, van een' straal water, die met geweld uit eene opening komt, eene mat, die over den vloer getrokken wordt, een werpspies, die door een beschot van kādjang vliegt (helderder dan soer, doch minder fijn dan sir). — z. dẹssar.

سر **soer**, uitroepende nabootsing van een geluid, dat gehoord wordt, wanneer bv. een ankertouw door de kluis schiet, of regen op boomen nedervalt (doffer dan sar). — z. dẹssoer.

سر I. **sir**, *lust, inz. zinnelijke.*

II., *mikstokje* bij sommige spellen.

III., uitroepende nabootsing van een sissend geluid, als dat van een uitgaande lamp, wanneer de olie op is en de brandende pit met het water in aanraking komt (fijner dan sar).

سرّ, plur. أَسْرَار, *geheim; geheim geneesmiddel; geheime gedachte; bijslaap; ontucht; vrouwelijke schaamdeelen.*

سرا **sẹrā**, *drang; gepresseerdheid.*

* سراب **soerābi**, veelal **sẹrābi**, batav. (uit 't jav., T.), *zekere rijstkoek.* — [B.]; z. sẹrābai.

سرابت **sẹrāboet**, *in eene menigte vezels onordelijk naar beneden hangend,* zooals bv. de luchtwortels van sommige boomen, de touwen van een vaartuig; bīsoel s., gew. bīsoel sāboet, *soort* van *bloedzweer,* die uit verscheidene gaten ettert.

* سرابغ **sirābang**, w. sum., *het geluid der schelletjes van de paarden.* — z. سراج. — [N.]; z. سرمبغ.

سرابي **sẹrābai**, *zeker broodachtig gebak* van gedeesemd deeg, dat met eene zoete saus gegeten wordt. — z. سراب.

+سراتِ I. (skr. sārathī), *menner* van een olifant, strijdkar (T.).

II., sẹrāti, z. سوراتْ.

سراتس sẹrātoes (z. rātoes); s. hāri, *honderd-dagen,* inz. honderd dagen na het overlijden van iemand; **mẹnjẹrātoes hāri**, *gebeden, vergezeld van een' maaltijd, aanrechten, op den honderdsten dag na het overlijden van iemand.*

سراته sẹrātah, naam eener *soort* van kẹlādi.

*سراج sirādja, w. sum., *de verschillende geluiden, door schelletjes te weeg gebracht, verschillende namen.* — z. سرابغ. — [N.].

سُرَادِق, plur. سُرَادِقَات, *tent* (gespannen zeil) *boven een huis; gordijn vóór eene deur; stofwolk.*

سُرَادِقَات plur. van سُرَادِق.

سَراس sẹrāsạ, weinig gebr. naam der sīreh.

سراس sẹrāsi, *passend; doelmatig doeltreffend; overeenkomstig; geschikt; dienstig; behoorlijk; richtig; welslagend, gedijend* (z. raḳsi); s. bẹnnar īja dẹngngan binīnja, *hij is zeer passend voor zijne vrouw;* tå sẹrāsi ōbat īni, *dat geneesmiddel is niet passend*, heeft geene goede uitwerking (schlägt nicht an).

سراسه I. sẹrāsah, *mest; wegwerpsel, afval.*

II., pers. سَرَش, *neteldoek; fijn linnen; vrouwen-sluier*, van het hoofd tot de voeten.

سرَاط, *weg*, voorn. een opene.

سرَافه sẹrāpah — skr. çāpah — *vloek; verwensching; vervloekende toover-formule,* waardoor booze geesten, ziekten of andere booze invloeden krachteloos gemaakt worden (vgl. bat. sapa en sarapa, T.); **mẹnjẹrāpah**, *vervloeken, verwenschen* van booze geesten enz.; *door eene vervloekende tooverformule krachteloos maken.* — z. djampi.

*سرافه, **mẹnjẹrāpih**, *eene snipper afscheuren; snipper; beetje* (vgl. سرفه, T.).

سُرَّاق plur. van سَارِق.

*سراك sẹrāka, batav. (jav. sẹrākah, T.), *hebzuchtig.* — [B.].

*سراكه sarākah, jav., *pottebakker.* — [C.].

سراڬ sẹrāgạ, *vierkant staatsie-hoofdkussen,* waarvan er vijf of drie van verschillende grootte en naar het hoofd toe kleiner wordend, achter elkander geplaatst worden.

سراڬو sarāgo, w. sum., *een dronk; een slok.* — [N.]; lees سراڬو en z. onder رڬق (T.).

سرام **sęrāma** (smtr. van sęri Rāmą, naam van den zeer bekenden held van eene verhaal en een tooneelstuk, bij wiens verschijning op het tooneel met verscheiden instrumenten een groot geraas met veel beweging gemaakt wordt), *groot geraas van instrumenten en geschreeuw*, met veel beweging, zooals bij het begin van een gevecht.

سران **sęrāna**, *het bekoorlijke of liefelijke van iets; fatsoen;* męngāmbel s. sahādją, *fatsoenshalve iets doen.*

سران I. **sęrāni** (verb. van نَصْرَانِيّ), *inlandsche Christen, in Indie geboren Christen* van portugeesche of spaansche afkomst. — * batav., **mangga sęrāni**, zekere roode mangga-soort met een dunne groenachtige schil. — [T.].

سرانه **sęrānah**, *vloek, vervloeking.*

سراو **sęrāwą**, *soort* van *sprits* van eieren, door een' ijle doek in kokend water geklutst.

* سراوت **sęrāwat**, batav., *duizelig.* — [C.].

سراول **sęrāwal**, z. سلور.

سَرَاوِيل (pers. sjalwār), plur. سَرَاوِيلَات; — z. sęlœwar.

سَرَاوِيلَات plur. van سَرَاوِيل.

سراه **sęrāhi**, z. صُرَاحِيّ.

سراي **sęrai** — pers. — *paleis; serail.*

سراي I. **sęrāją** — skr. āçraja —; **męnjęrāja**, iemand *om hulp vragen.*

II., naam van een' boom.

III., *tevens; tegelijk; onmiddelijk; al*, met een part. (poëtisch jav. sarwja? T.).

سرايغ **sęrājong**, z. sęrojong.

سرب **sęrbą** — skr. sarwwa —, *al; geheel; voltallig; aller; allerlei gereedschap;* s. sālah, *alles is verkeerd; op welke wijze ook, het is altijd verkeerd;* s. rœmah, *huisraad;* s. kāpal, *scheepstuig;* s. nīką, *allerhande; veelsoortig.*

سربالي **sęrbālai**, smtr. van sęribālai.

سربت **sęrbat**, z. شَرْبَة.

سربت **sęrbet** — verb. ned. —, *servet.* — * batav. sęrbeta (B.).

سربق **sęrboeķ**, *pulver, poeder; stof; gruis; strooisel;* **męnjęrboeķ**, *tot pulver enz. maken, pulveriséren; vermalen, fijn stampen; vergruizen;* s. ķahwah, *gemalen koffij;* s. gęrgādji, *zaagsel;* gandji s., *gebraakte hennip.*

سربن I. **sęrban** — pers. سَرْبَنْد —, *tulband.* — z. dastār.

II., van een lichaamsdeel *doof, verdoofd; zonder onderscheidend gevoel.*

سربو, **męnjęrbœ,** *voortsnellen; voorwaarts trekken; voortsnellen tegen* iets; *zich werpen tegen* iets; *aanvallen.*

سربه, **sęrbah-sęrbeh,** van kleeding *onordelijk; slordig; om het lijf hangend; op den grond slepend.*

* سربيت **sęrbēta,** z. sęrbet.

سرت I. **sęrta** (misschien 't skr. sārtha, T.), *samen; tesamen; tegelijk; mede; wat vergezelt; gezelschap* in dien zin; *medoener; nevens, benevens;* s. dęngngan, *tesamen met;* s. ākoe īni, *ik ben er bij, ik doen mee;* **męnjęrta,** *zamen enz. doen;* **męnjęrtākęn,** *doen vergezeld gaan* door iets; **męnjęrtāī,** *samen doen met* iets; *vergezelschappen;* **sęrta-męrta,** *tezelfder tijd; onmiddellijk.*

II. — verb. van sętęlah (kan even goed met I in verband gebragt worden, te meer, daar de verbastering niet gesteund wordt door andere voorbeelden, T.), *zoodra; nadat;* — **dang sęrta,** naam van een' veldheer van Djambi, onder den Tęmmęnggoeng van dat rijk bij de verovering van Djohor.

سرت **sęrat,** *beklemd in eene opening,* zooals bv. een prop in den hals eener flesch, een foetus in de baarmoeder en dergelijke, *vast* in dien zin (jav. sęręt, T.).

سرت **sęroet,** *een geluid maken, als dat van hout, waar eene schaaf over heen gaat.*

2°., batav. (uit 't bal., T.), *schaaf; schaven* hout. — [B.].

* سرت **sęrit,** batav. (uit 't jav., T.), *fijne kam, luizekam.* — [B.].

* سرد, **męsęrod,** batav. (bal.), *indringen* van iets zwaars in wat week is bv. een steenen huis in den grond, vingers in deeg; *glijden* van een schip, dat van stapel loopt; **męnjęrodin,** *van* een helling *langzaam afglijden.* — [T.].

سَرْدَار, pers., *generaal, veldmaarschalk, hoofdofficier.*

سرداو **sęrdāwa,** *oprisping; rispen, oprispen* (men.: sandaò, T.)

سردغ **sęrdang,** naam eener *soort* van *palmboom.*

سردّق **sęręddak,** *zeer fijn stof,* zooals bv. dat, hetwelk zich op meubels of andere voorwerpen zet.

سردم **sęrdam,** *soort* van *fluit* of pijp van bamboes, *met het mondstuk van eene klarinet,* evenals onze kinderfluitjes.

سرده **sęrdeh,** *met vooruitstekende borst en buik,* zooals bv. iemand, die in een stoel achterover ligt.

سردي **sardī,:** sęroedi.

سرديه **sardījah,** z. سعديّه.

سُرُر plur. van سَرِير.

سرساري **sęrsāri**, *zekere grondstof.*

سرسام, pers., *bedremmeld, beteuterd; verstomd.*

سرسر —pers.—, *dwaas; zinneloos; eenigszins krankzinnig, getroubleerd;* mal. sāsar (vgl. sęssar II., T.).

* 2°., batav., *ongeregeld, ruw, onordelijk.*— [B.].

سرسّه **sęręssah**, *allerhande kleine kruimels of stofjes* van iets; *stof of ander vuil*, dat zich op iets zet, of er blijft liggen, zooals bv. op eene tafel, dien niet afgeveegd wordt.

سرطان, *kreeft;* het gesternte van dien naam; *kanker.*

سرعة, *snel; snelheid, haast.*

سرڠ I., **męnjęrang**, *aanvallen; bestormen; aantasten; invallen*, zooals in een land.

II. **sęrang** (zelden), *hoogste onderofficier aan boord* van vaartuigen.

III., van kleuren *licht;* męnjęrang, *in lichte kleuren schitteren.*

سرڠ I. **sęring**, van iets, dat uit vezels, draden en dergelijke bestaat *vast of stijf gestrengeld, getweernd; gevlochten;* van papier *sterk, deugdzaam;* **męnjęring**, vezels, draden en dergelijke *vast of stijf ineenstrengelen, in een draaien, tweernen, of ineen vlechten;* męnjęring dęngngan līlin, *wassen*, bv. een' draad garen; bādan s., *een gespannen lichaam.*

II., van een' smaak, bv. van zoet, zuur, *scherp, intensief.*

III., batav. (uit 't jav., T.), *dikwerf*, meermalen. — [B.].

IV., *gonzende den honig eener bloem opslurpen* van bijen enz. — [C.]; vgl. onder سري II. (T.).

سرڠكق I. **sęrangkaķ**, *soort* van *hekwerk* van schuin naar boven staande stukken hout of latten, rondom een boomstam, om den boom onbeklimbaar te maken; s. āpi, soortgelijk *konfoor*, dat, op eene stang bevestigd, tot flambouw dient; s. pājoeng, *de stangen* die een zonne- of regenscherm uitzetten (het binnenwerk).

II., z. سرڠكه.

* سرڠكه **sęrangkah**, w. sum., een *soort* van *krab* (denkelijk rivierkrab). — [N.]; had onder رڠكء, rangkaq, moeten staan, en is si-rangkaq (T.).

سرڠݢ **sęrangga** — skr. çārangga, (*bij*) —, *insect.*

* سرڠݢاني **sęręnggāni** (jav. sęnggani; in de sri tandjoeng vindt men sręnggani in plaats van sęnggani maar in de bet. van *weêr klinken*, T.), *soort* van *muziekinstrument.* — [C.].

سرڠݢڠ **sęronggong**, *dwarsgangen in mijnen.*

سرغم **sẹrngam,** *in menigte op eene plaats voorhanden,* van haar, bv. in den oksel, den neus; van kleine beesten, zooals bv. mieren op suiker.

سَرف, *zorgeloos, nalatig.*

* سرڤ **sarpa,** benk., een' gast *bij de deur verwelkomen.* — [C.]; z. sāpa (T.).

سرڤ I. **sẹrap,** van een vocht *ingedrongen* of *ingetrokken* in een ander lichaam, bv. in den grond, in vloeipapier of dergelijke (jav. sẹrẹp, T.); s. mẹsẹrā, ook van een' vriend *intiem.*

* II., batav., *rood.* — [C.]; **mẹnjẹrẹpin** (uit 't bal., T.), iemand *polsen* bv. hem door een ander vragen, of hij komen wil. — [T.]; *uithooren* (B.).

سرڤ **sẹrip,** *boordsel* aan de buitenzijde van een kleed.

* سرڤ **sẹrẹppa,** *redelijk in prijs; de voorkeur geven aan; begunstigen.* — [C.].

* سرڤت **sẹrẹpẹt,** batav. (bal., T.), *donker, duister.* — [B.].

سرڤه **sẹrpeh,** van een stuk van een geheel *afgebroken,* zooals bv. eene tak van een' boom brak, van een' tand *een stuk kwijt zijn* (vgl. sāpih III en sẹrāpih, T.). — z. tjompis.

سرق I., **mẹnjẹrak,** iets, dat verkeerd (tuitvormig) opgerold is, inz. een matten zeil *gedeeltelijk weder losrollen,* om het daarna behoorlijk op te rollen, opgerolde dingen *een weinig losrollen,* zooals bv. een opgerold zeil, om het daardoor overal gelijk dik te krijgen (in 't handsch. van v. d. W. als twee verschillende woorden behandeld, T.).

II. **sẹrak,** naam eener *soort* van *uil.*

III., van de stem *heesch; schor.*

سرق **sẹrok,** *maat voor padie* bij het opschuren, van boombast of in den vorm eener mand, houdende 10 gantang; bāgei s. di entak, spottend van korte en dikke personen.

سرك **sẹrik,** *afgeschrikt,* door ondervonden tegenspoed of moeielijkheid.

سركڤ **sẹrkap,** *kegelvormige korf,* dien men over iets levends zet, bv. over een broeisel jonge kippen, ook om visch te vangen; **mẹnjẹrkap,** *vangen,* door er iets hols, bv. de hand, op te leggen, bv. een kip, een' vlinder (in 't handsch. als twee verschillende woorden behandeld en 't werkw. voorop gezet, T.).

سركڤ **sẹrkoep,** *stolp* (hol verheven deksel); **mẹnjẹrkoep,** *met eene stolp of iets dergelijks,* bv. met een' hoed, *bedekken; stolpen.*

سركه **sẹrkah,** van dingen, die aan elkander vastzaten, zooals bv. twee takken van een' boom *uit elkander gescheurd,* zoodat er eene spleet ontstaan is,

سرکي, **mẹnjẹrkai,** fijne drooge dingen, bv. gestampte suiker *afzonderen* het fijnere gedeelte van het grovere, hetzij door ziften of door wannen; door een' uitgespannen doek *zeven; builen.* — z. ājak̹ en tinting.

سرݢ **sorgạ** — skr. swarga —, *hemel van Indra; verblijf van goden en vergoodde stervelingen; verblijf der zaligen.*

سَرْݢَرْدَانْ, pers., *verstomd, beteuterd, verbaasd.*

سرݢڤ, **mẹnjẹrgap,** *onvoorziens overvallen; onverwachts bij* iemand komen (vgl. bal. sagrẹp, T.).

* سرݢل, **tali sargal,** batav., *grof dik touw* van ramé, groffer dan tali kambodja. — [H.].

سرݢم **sẹrgam,** *uitstekend boven anderen* van hetzelfde soort; *zich groot voordoend.*

سرݢه, **mẹnjẹrgah,** *verschrikken,* hetzij in ernst of in scherts, door een plotseling geluid of door plotselinge gebaren; *aangrauwen; aansnauwen* (z. gẹrtak̹ en gẹrā); *hard en plotseling aanspreken,* al ware het slechts met een ongeartikuleerd geluid zoodat de aangesprokene er van kan schrikken of ontstellen; *doen schrikken* op die wijze; *aansnauwen zonder woorden.* — z. hẹrdak en tẹngking.

* سرل **sẹrol,** *los, afzonderlijk, geen geheel uitmakend, niet samenhangend, niet verbonden.* — [C.].

* سرلڠ **sẹrlong,** *moeras; modderkuil.* — [C.].

سرله **sẹrlah,** *uitblinkend; duidelijk zichtbaar,* d. i. door niets bedekt of verduisterd.

سرم **sẹram,** *zich samentrekkend,* zooals bv. de huid van koude; van de haren *te berge rijzend; ijzend, rillend;* s. kœlit, *kippevel; ganzevel;* s. kœkoe, van een vocht *temperatuur,* waarbij de daarin gestoken toppen der vingers nog eenige koude gevoelen (z. sœwam).

* سرم **sẹrẹm,** batav., de oogen *dicht doen,* van angst. — [B.].

سرمب **sẹrambi,** *galerij; stoep; voorportaal.*

* سرمبڠ **sirambang,**: sirābang. — [N.].

سرمبڠ **sẹrombong,** *aanzetstuk,* zooals bv. koperen pooten of rollen aan een meubel, een houten been aan een stomp; *verlengstuk; verlengstuk van iets hols,* bv. een fluit, een ijzeren schoorsteen; **mẹnjẹrombong,** iets hols *verlengen* met een verlengstuk.

سرمبن **sẹremban,** soort van spel; **mẹnjẹremban,** eenige voorwerpen (bv. stukken geld) *op den rug van de hand leggen,*

ze dan opwerpen en met dezelfde hand weder vangen, en omgekeerd, d. i. ze in de hand leggen en met den rug van die hand weder opvangen.

* سرمبة, **disẹrambāhin**, batav., *gelijkgesteld worden, vergeleken worden.* — [B.]; jav. njrambahi, *zich over iets verspreiden*, enz. (T.).

سرمل, *zeer, lang; lang van duur, bestendig.*

سرمڤ **sẹrẹmpoe** (*over de geheele lengte*), alleen in lœnas s., *rechte kiel van voren tot achteren, zonder klossen* (tākah) *op de uiteinden.*

* سرمڤل, **mẹnjẹrèmpèd**, batav. (jav.), *rakelings langs* iets *gaan, langs* den wal *varen* van een vaartuig. — [T.].

سرمڤغ I. **sẹrampang**, *werktuig met tanden,* om te steken of te werpen; *vork; elger;* **mẹnjẹrampang**, *met eene s. steken* of werpen enz.

II., batav., *met een' stok of knuppel slaan.* — [B.].

* سرمڤق I. **sẹrẹmpaḳ**, *beperkt in ruimte.* — [C.].

II., *op denzelfden tijd aankomen.*

سرمڤق **sẹrampoḳ**, z. o. sampoḳ.

سرمڤن **sẹrampin**, *afval van het merg der sago-palmboomen,* na de uitpersing.

سرمڤه **sẹrampah**, z. sampah.

سرنت, **mẹnjẹranta**, *overal rondloopen,* bv. in eene stad; *afloopen,* bv. de deuren, de winkels en dergelijke; **mẹnjẹrantākẹn**, *alom verkondigen,* bv. een bevel; *alom bekend maken,* bv. een bevel, een persoon.

* سرنب **sẹrẹnta** (en **sẹrta**), batav., *met; benevens; toen; zoodra.* — [B.].

سرنتغ (en, minder goed gẹrantang), **mẹnjẹrantang**, *een standje maken aan* iemand.

* سرنجان, **pajong sirandjana**, w. sum., *een staatsie pajong.* — [N.].

سرنجغ **sẹrẹndjang**, *pal op dezelfde plaats,* zooals bv. een schildwacht; *vrij rechtop staand,* zonder tegen iets geleund te zijn; *vrij in de hoogte stekend,* zooals bv. een mast; *overeind staan.*

سرنداين **sẹrẹndājan**, beter **selandājan.**

سرندب **sẹrẹndib** — pers. سَرَنْدِيب en سرانديب —, naam van een' berg op Ceylon, *de Adams-piek* genaamd; *het eiland Ceylon* zelf. — z. sailān.

سرندت **sẹrindit**, naam eener kleine *soort papegaaien* (vgl. salindit, T.).

سرندغ **sẹrandang**, z. onder sandang.

سرندڠ **sẹrẹndang**, naam van een' zoet-water-visch.

سرندڠ **sẹrandoeng**, z. onder sandoeng I.

سرندڠ **sẹroending**, *soort* van *sambal.*

سرندڠ **sẹrinding**, z. sẹrīding II.

سرندڠ **sẹrondong**, *soort* van *zaknet*, om garnalen te vangen, dat men in eene voorover gebogen houding voor zich heen douwt; — * **sẹrondong**, w. sum., *zich met het hoofd ergens doorwerken*, zooals door een pagger enz., *los en slordig om het lijf zetten van de kleeding*; **sẹrondong bojong**, *een trotsche theatrale gang.* — **sẹrondo bojo**, w. sum., *slordig gekleed zijn* (mogelijk is dit of het voorgaande fautief). — [N.].

سرندڠ **sẹrẹndeng** (vgl. sendeng), *naar de éene zijde overhellen*, zooals bv. een vaartuig, een gebouw, eene omgestolpte mand, die op de éene zijde onderschraagd wordt, een persoon en dergelijke. — z. tjondong en sīngit.

سرنده **sẹrẹndah** (van rẹndah), naam eener *soort* van *pīsang.*

سرندي I. **sẹrindai**, *soort* van *spook*, dat de kramende vrouwen plaagt.

II., van toonen *welluidend; liefelijk.*

سرو **sarwạ** — skr. sarwwa —, *al; geheel; voltallig;* staat gew. pleon. met sẹkálīan tesamen; toehan s. sẹkálīan 'ālam, of 'ālam sẹkálīan, *de Heer aller werelden.*

سَرْوٌ, *cypres.*

سرو **sẹrau**, van geweven stoffen *los.*

سرو, **mẹnjẹrœ**, *luidkeels roepen; luidkeels uitroepen; luidkeels aanroepen; bezweren, bannen* een geest; kalīmạ s., *interj. van uitroeping;* **pẹnjẹrœ**, **pẹsẹrœ** en dit in plaats van **pẹrsẹrœ**, *afstand, waarop men iemand luidkeels kan roepen.*

سرواد **sarawādi**, z. sẹrœdi.

سَرْوَةٌ, nom. un. van سَرْوٌ.

سروٓيت **sẹrœwit**, z. rœwit.

سروج **sẹrōdjạ** — skr. sarodja — *waterlelie, lotus* — ook: tẹrātai; bādjoe s., *soort* van *vrouwenrokje* zonder mouwen; kẹlōpaḳ s., *soort* van *metalen onderzetsel met voet* voor glazen, kommen en dergelijke.

سرود * **sẹrœda** (wijz. van sœdạ?): sẹrangkaḳ.

سرود, **mẹnjẹrœdi** (vgl. sardi, T.), edelgesteenten *slijpen* (jav. sarawadi, T.).

سَرْوَر, pers., *vorst; heer.*

سُرُور en سُرُور, *vreugde, blijdschap; vrolijkheid.*

*سروكن **sirœkan**, w. sum., een visch met roode schubben. — [N.].

*سروكن **sẹrœkan**, batav., *waterleiding.* — [B.].

سرولغ **sẹrœling**, z. sœling II. 2°. *soort* van *pijp* (blaasintr.) van bamboes met een gat aan den rand van het boven-einde, dat met een blad of stuk papier omwonden wordt en zoo als mondstuk dient. — z. bangsi.

*سرون **sẹrœni**, benk., *schermen.* — [C.].

سروني I. **sẹrœnai** — pers. سرني — *soort* van *klarinet* van hout, van boven in eene soort van schoteltje (tjēper) uit-loopend, waarin het mondstuk (pīpit), bestaande uit twee tegen elkander gelegde stukjes van een lontar- of minder goed, bẹngkœwang-blad, bevestigd wordt.

II., naam eener bloemdragende heester — chrysanthemum Roxburgii; wallastonia. — Er zijn twee soorten: s. dārat en s. lāoet.

سروي **sẹrōi**, van gezwellen *eenigszins geslonken.* — z. sẹroh.

*سرويغ **sẹrōjong**, batav. (uit 't bal., T.), *slingerend loopen, waggelen.* — [B.]; **sẹrojongan** of **sẹrajong-sẹrojong**, *slingeren* als een beschonkene (H.); *waggelen* van een zwaar gewonde (T.).

سره, **mẹnjẹrahkẹn**, *overgeven, overhandigen; ter hand stellen, toevertrouwen;* **bẹrsẹrah bẹrkẹhẹndak hāti**, *eene zaak aan een' ander toevertrouwen, maar toch zijn eigen wil hebben* (z. ook onder bœwah).

سره **sẹroh**, van een gezwel *geheel geslonken.* — z. sẹrōi.

سري **sẹrai**, naam eener soort van gras — *citroengras,* andropogon schoenanthus; s. gādjah, naam eener *soort* van *zeer hoog gras.*

سري I., **sẹrī**, *bepaling door het een of ander kansspel,* hetzij door het trekken van strootjes, door het gooien van dobbelsteenen, door het trekken van kaarten en dergelijke, om bv. te zien wie het eerst iets doet, wie bij een spel bij elkander komen en dergelijke.

II., skr. srī, *'t schoone* van iets; *'t fijne* van iets; *'t wezenlijke* van iets; *'t zoete* van iets, bv. de zoete zelfstandigheid in bloemen enz., waaruit de bijen den honig bereiden; *'t welriekende* van iets; *quintessens; voedende bestanddeelen* van het voedsel; *protoïne;* (ميري, T.), *de sẹrī nemen uit* iets, zooals de bijen den honig uit de bloemen (vgl. sẹring IV., T.); s. mœkạ, *glans* of luister van het aangezicht; *toovermiddel, waardoor die luister verkregen wordt;* naam eener versnapering; s. gœnoeng, *schoonheid of glans der bergen,* d. i. bergen, in de verte gezien, zoodat men nog geene boomen kan onderscheiden (het tegenovergestelde daarvan is s. pantai, *schoonheid*

van het strand, die men eerst ontwaart, wanneer men tot op een' korten afstand genaderd is); ōrang s. gœnoeng, *iemand, die zich op een' afstand goed voordoet;* ōrang s. pantai, *iemand die zich van nabij goed voordoet;* s. pādoekạ (*de glans der schoenen*), voorzetsel vóór den titel van regerende vorsten, bv. Soelṭān. Men zegt echter beter: pādoekạ sẹrī Soelṭān (*de schoenen van den doorluchtigen Sultan*); s. astānạ, *het midden van een vorstelijk huis*, dat de vier tījang s. gevormd wordt; s. sẹkārạ (*glans of luister der bloemen*), een schoonheids-epitheton; s. kājạ, 1°. soort van zoete vla; 2°.: dẹlīmạ s. k.; ṣ. dādoe, verb. van ṣoldadoe; s. dēwạ, naam eener plant, die, met kalk fijn gewreven, tegen een soort van uitslag, bādi genoemd, gebruikt wordt.

III., van alle soorten van wedstrijd *niet gewonnen of verloren; onbeslist; gelijk; kamp op; gelijk op;* **bẹrsẹrī**, *kruis- of- munt*, of een dergelijk spel, met twee voorwerpen *spelen*, inz. bij kinderspelen, om te zien, wie begint of een ander voordeel bij het spel heeft. — Die uitdrukking heeft waarschijnlijk haren oorsprong te danken aan de omstandigheid, dat de twee voorwerpen veelal op denzelfden kant vallen, als wanneer het kamp op is (z. bāloei). — Njai Sẹri, batav. (bal., T.), *Ceres*, de Godin der rijstvelden. — [B.].

سري **sẹrījạ**, z. tjẹrījạ.

سُرْيَانِي — pers. —, *syrische taal, syrische.*

سريَاون **sẹrījawan**, benaming der *spruw van volwassen personen* (z. pandai en gœwam). — * batav. = soempoeng-iedoeng sriawan, als alleen het been is overgebleven; zoo ook moeloet sriawan, oetjoes sriawan, als ten gevolge van dysenterie de darmen wegraken, althans ten deele. — [H.]; 't gebruik van dit woord bij Homan is duister; R. v. Eijsinga heeft *spruw* en *scheurbuik*, en Hasskarl, bl. 24, 80, alleen *scheurbuik*, en deze bet. past 't best op de plaatsen, waarin ik 't woord heb aangetroffen; bv. oebat sẹrijawan pada moeloet ataw dari dalam pẹroet enz.; oebat sẹrijawan anak-anak atau orang toewa pada moeloetnja kalau ada poetih ataw mèrah mẹlẹpoeh pada moeloetnja enz. — [T.].

سري بالي **sẹrī bālai** (en **sẹrbālai**), *verhevenst gedeelte eener* bālai, waar de notabelen zitten (z. bālai, T.).

*سريبت, **mẹnsrèbètan**, batav. (bal., T.), *te lang*, van een kleedingstuk, dat den grond raakt of waar men op trapt.

سري داد **sẹrī dādoe**, z. onder sẹrī II.

سريدغ I. sẹrīding, naam van een' zoutwatervisch.

II. en sẹrīnding, *scherpe kant* van iets (vgl. sīding II, T.).

سريدي, z. onder djẹroedjoe, is door v. d. W. overgeslagen.

سَرِير, *rustbed; troon; koninklijke zetel; koninklijke waardigheid.*

سري رام sẹrī rāmạ, z. onder sẹrī II. en sẹrāmạ.

* سريرغ sarīring (van iring, T.), w. sum., *achter elkander loopen,* zooals de inlanders doen. — [N.].

سَرِيع, *snel, vlug, gezwind; onverwijld, haastig; spoedig; versneld.*

سريغي sẹrīngai, *gezichten trekken,* zooals bv. de apen. — z. kẹseh.

سريڬال sẹrīgālạ en sẹrīkālạ — skr. çrẹgāla en çrẹkāla —, *jakhals,* soort van vos.

* سريڬو (vgl. soegirå, T.), sarigo = سڬرا; sarigolah ang, *haast u wat.* — [N.].

* سرين I. soerian, veelal sẹrēan, batav., *sergeant.* — [B.].

II., naam van een' boom.

* سرينق sirīnak, w. sum., *schichtig.*— [N.]; vgl. bẹrirīnak (T.).

سريو sẹrīwạ (v. d. W. leid dit of van srī, skr., *glans, luister* en *wa, de arm!*), een woord in den titel van den Bẹndāhara, die voluit is Dātō bẹndahārạ sẹrīwạ rādjạ of pādoekạ radja; s. wangsạ, een ander titel, die aan geen bijzonder ambt verbonden is.

* سساڤ sẹsāpoe, batav., *bezem.* — [B.]. z. sāpoe.

سساو sẹsāwi, z. sāwi II.

سسّب sẹssab en sẹssap, naam van een' boom.

سسّت I. sẹssat, *niet op den rechten weg, van den rechten weg; verdwaald, afgedwaald; dwalend, dolend;* bẹrsẹssat, *in dwaling verkeeren.*

* II., mati sẹsẹt, batav., *een zelfmoord begaan.* — [H.].

سستر sastẹra — skr. çāstra —, *schrift, letter, letteren; wetenschap; godsdienstige instellingen.*

سستراون sastẹrāwan — skr. çāstrawān —, *in geheime wetenschappen bedreven; hexenmeester; waarzegger, astroloog.*

سسّر I., mẹnjẹssar, *zachtjes van plaats veranderen,* van eene krijgsbende *eene*

andere positie innemen; zachtjes naar eene andere plaats schuiven: dingen, die in beweegbare ringen hangen, zooals bv. gordijnen *verschuiven; open- of dicht schuiven.*

II. **sẹssar,** *niet wel bij 't hoofd, getroubleerd.*

سسقف, z. سسب.

* سسقف, **mẹnjẹsẹp,** batav., *kruipen,* ergens onder als slangen, hagedissen enz. (jav. soesoep, noesoep; soend. sẹsẹp).—[T.].

سسق **sẹssak,** *nauw, enz., niet wijd genoeg;* van eene menigte *beperkt in ruimte; dicht bijeen; opeen gedrongen; beklemd, benauwd, nauw enz.*

سسل, **mẹnjẹssal,** *berouw hebben; berouw gevoelen* (bet. eigent.: iemand *verwijten doen* en **mẹnjẹssalkẹn diri,** *berouw hebben, zich zelf verwijten doen;* T.).

سسواتُ **sẹsoewātoe,** z. soewātoe.

سسورڠ **sẹsẹōrang** — smtr. van **sẹōrang-2** —, *iedereen, een iegelijk.*

* سسوءن, **kẹmisẹsoan,** batav., *soort vlieg, azende op jonge spinnen.*—[B.]; z. kalisasoewan; uit de plaatsing van dit woord alhier ziet men ten duidelijkste, hoe lastig 't gebruik van dit Woordenboek zal zijn (T.).

سسه, **mẹnjẹssah,** *slaan met iets duns en buigzaams,* bv. met eene roede, een end touw, een' rotting of dergelijke; eene vrouw *ter dege beslapen —;* waschgoed *slaan* op iets hards, om het te zuiveren; *geeselen; slaan* zulke dingen tegen harde voorwerpen, zoodat zij zich buigen of plooien, voorn. stoffen slaan op eene plank of een' steen, om ze op die wijze te zuiveren, zooals de ind. wasschers doen; pāpan pẹnjẹssah kāïn, *wasch-plank;* kẹlar-2, p. p. k., *de insnijdingen en verhevenheden dwars over zoodanige wasch-plank.*

سسهونن **soesoehœnan** en, bij smtr. sœnan (in hik. en poëzie), titel van sommige jav. vorsten van vroegeren tijd, thans alleen nog van den keizer van Soerakarta; z. ook onder sœnan.

* سسين, **anak sesijan,** men., *leerling* (bat. sisean; verbast. van skr. çiṣya). — [T.].

سَطَارَة, *soort* eener *meest wit, geel, rood en groen gestreepte half zijden half katoenen stof,* die voor behangsels, broeken en dergelijken gebruikt wordt.

سَطْح, *oppervlakte* (geom.); *terras; plat dak, dek* van een vaartuig; eene mal. verb. voor de 3 en 4 bet. is sœtoh.

سَطَر, *schrift; lijn; schrijven; op den grond smijten.*

سَطِيح, *plat uitgestrekt.*

سَعَادَةٌ, *gelukzaligheid;* ook gebruikt als praedicaat van een' vorst.

سُعَالٌ, *het hoesten; hoest.*

سَعْدٌ, *geluk;* — met plur. أَسْعُدٌ, *goed voorteeken.*

سَعْدَانِ, dual. van het voorgaande; أَلسَّعْدَانِ, *de twee goede voorteekens,* d. z. de planeten Jupiter en Venus.

سَعْدَةٌ, nom. pr. f.

سَعْدِيَّةٌ, naam eener plaats in Arabie; nom. pr. fem.; mal. verb. sa'dījah.

سُعُودٌ plur. van سَعْدٌ.

سَعُودَةٌ, *geluk; gelukzaligheid;* nom. pr. f.

سعودة sa'œdah en saœdah, verb. van سَعُودَةٌ.

سَعِيدٌ, *gelukkig; voorspoedig; fortuinlijk; gelukkige enz.;* mal. verb.: sāīd.

سَعِيدَةٌ, fem. van het voorgaande; ook nom. pr. f.; mal. verb.: **sa'idah** en **sāïdah.**

سڠ I. **sang,** *het door snuiten uit den neus verwijderen;* s. sębęlah, *eene neusgat met een' vinger dicht houdende.*

II., eene soort van praedicaat, dat voor titels of namen van goden of verheven personen, ook van dieren, voorn. uit de fabelleer, geplaatst en veel overeenkomst schijnt te hebben met baginda̩; s. jang, *de gelukzalige God;* s. nāta̩ *de gelukzalige gebieder;* s. agoeng, *de voornaamste gelukzalige;* s. harīmau, *de tijger* als fabelheld; s. gādjah, *de olifant* als fabelheld; **pęrsāngan,** *het sang-geslacht, geslachtsnaam der oorspronkelijke bewoners van het eiland Bintan,* omdat hunne hoofden het praedicaat sang voeren.

سڠ **sing,** van het gelaat *frissche, levendige kleur.*

سڠأ, z. onder sāngoe III.

سڠاج **sęngādja̩** en **sęnghādja̩,** *wil; voornemen; opzet; willens; opzettelijk;* **męnjęngādja,** *met opzet verrichten; op het oog hebben.* — z. sādja̩.

سڠاج **sangādji** (in hik. en poëzie) — smst. van sang en ādji (jav., T.)— *vorst; regeerder.*

سڠارت **sęngārat,** naam van een' zoetwater-visch.

سڠّت **sęngngat,** *angel* van een dier; **męnjęngat,** *steken met den angel* **pęnjęngngat,** *wesp.* — z. pęnjęngngat.

* سڠّيتن, **sęngngītan,** batav. (uit 't bal., T.), *wrevelig zijn.* — [B.].

* سڠر sęngngir en s. gādoeng, batav., benamingen, van twee mangga-soorten. — [B.].

ٮ سڠره sangrah, z. sanggęrah.

* سڠسي sangsi, batav., *twijfelzinnigheid,* van iemand die niet weet wat hij wil, op twee gedachten hinkt. — [H.].

سڠسار sangsārą — skr. sangsāra, — *moeielijkheid, neteligheid; verlegenheid; verdrietigheid; kwelling; plaag; pijn; leed; marteling;* **męnjangsara,** *eene moeielijkheid enz. aandoen aan* iemand, *kwellen, plagen, martelen.*

* سڠسيت sangsit, batav. (bal.), zeker gevleugeld insektje, dat de kippen in de aars zoude kruipen en ze doet kwijnen. — [T.].

سڠسات sengsat, van kleeding *opgeschort, opgegord, opgebonden* tot boven toe.

* سڠسڠ sangsang, kasangsang, męnjangsang, batav. (jav., T.), *overdwars in den weg of in het water liggen; aan iets blijven hangen of vast zitten.* — [B.].

سڠسڠ songsang en sonsang, *het onderste naar boven gekeerd, het bovenste naar beneden gekeerd, het voorste naar achteren gekeerd; tegen den draad;* **męnjongsang,** *zich tegen* iets, dat *in* beweging is, *in bewegen,* bv. tegen den wind of stroom; djālan (bęrdjālan, T.) m., *op de handen gaan,* met de beenen naar boven (z. ook onder āoer, T.).

سڠسڠ I. (en **sonsong**), **męnjongsong,** iets *te gemoet gaan; zich tegen iets* in bewegen; *tegen* iets, bv. den vijand, *in loopen;* s. hāroes, naam eener eetbare zoutwater-slak, die, op een blad of ander stukje drijvend vuil gezeten en hare pooten als riemen gebruikende, tegen den stroom opwerkt, s. kālaķ, van eene menigte voorwerpen *naar alle richtingen op een' hoop op elkander liggen;* van sommige houtsoorten *naar alle kanten vezelig zijn,* zoodat men, hoe men ook schave, altijd tegen den draad schaaft. — * **sonsong**, w. sum., *het achterste voren;* **sonsong rœnoet.** z. رونت. — [N.].

* II., jav., *zonnescherm.* — [C.].

سڠسڠ songseng, *versiersel met goud- of zilverschuim.*

سڠسڠ (en **senseng**), **męnjengseng,** kleedingstukken *korter maken; opstroopen, opschorten; ophalen; opligten; omkrullen* en zoo den binnenkant laten zien, zooals bv. de lippen; **fadjār męnjenseng,** *de dageraad breekt aan, aanbrekende dageraad.*

سڠسکرت sangsakęrtą — skr. sangskręta — *de heilige taal der Hindoes, het sanskrit* (dat dit woord te Rijouw in zwang zou zijn, zonder ingevoerd te zijn door dezen of genen Europeaan, is

zeer onwaarschijnlijk, door het zelfs op Bali' niet bekend is; in de geschriften der Mal. komt het ook niet voor; z. كَرندم, T.).

* سڠسم **sangsam**, jav., *hert.* — [C.].

* سڠسي I. **sęngsai**, benk., *radeloos, buiten zich zelven.* — [C.]; w. sum., *verward van gedachten; half gek zijn; dwalen.* — [N.].

II., — oorspr. chin. — *geletterde priester; arts.*

* سڠڠ **sęngngong**, soek., = sęngngau.

سڠڤ, z. onder sängoe III.

سڠڠكڠ **sęngęngkang**, naam eener *soort* van *zwaluw.*

سڠكئ I. **sangkạ** — skr. çangka — *vermoeden; verbeelding; waan; argwaan; verdenking; onderstelling;* **męnjangka**, *vermoeden hebben of voeden; wanen; argwanen; vermoeden; verdenken; onderstellen;* s. jang tęgoh, *vast vermoeden; moréle overtuiging.*

II. (skr. çangkha, T.), naam eener *soort* van groote *zeeschelp — zeehoren;* vader Noachs schelp, chama gigas. — De Hindoes gebruiken haar, om er plengoffers mede te doen, of om er op te blazen, waartoe er een gat in gemaakt wordt. In de poëzie is ieder held van eene sangka voorzien; *horen* (instr.); s. kālạ (dit *kala* is misschien een samentrekking van 't skr. kalaba, *strijd,* zoodat de tijd er oorspronkelijk niets mede te maken heeft, T.), *de horen des tijds,* die *op den dag der opstanding* zal geblazen worden.

III., w. sum., *de steel* van dissels, bijlen, patjols of dergelijke gereedschappen (voor hamers wordt het niet gebruikt). — [N.]; slecht gehoord in plaats van sangkar uitspraak van سڠكر (T.).

سڠكئ **sangkoe**, *soort* van *kom van metaal,* zonder voet of rand.

* سڠكادو **singkādoe**, w. sum., eene *soort* van *fluit.* — [N.].

سڠكاروت **sęngkāroet**, *samengestrengeld, dooreengevlochten* [zooals bv. rankende gewassen].

* سڠكال **sęngkāla** (jav., T.), *tijdstip; datum.* — [C.].

سڠكالن **sęngkālan**, z. onder ānaḳ (bl. 127 rechts beneden).

* سڠكب **sęngkab**, *soort* van *harpoen; soort* van *val of strop* voor beesten of vogels. — [C.].

سڠكب, **męnjoengkoeb**, *bedekken* met iets hols; *overstulpen;* męnjoengkoeb dęngngan pinggan, *met een bord bedekken;* **soengkoeban**, eene *soort korf* waaronder men een kool vuur met rookwerk maakt en waarop men kleederen hangt om ze te berooken; **pęnjoengkoeb**, gereedschap, waarmede men iets overstolpt, *stolp.*

سڠكب **singkab,** w. sum., *tot aan toe; vol;* **singkablah sembilan boelan,** *volle negen maanden;* **singkablah toedjoh hari,** *volle zeven dagen.* — [N.].

سڠكت **sangkoet,** *ergens aan blijven hangen, haken, vastzitten, gehecht zijn; aanhangen, aankleven; haperen, blijven steken* (in het spreken of lezen); waaraan iets blijft hangen enz., *haak; belemmering, verhindering; letsel.*

* سڠكت **sangket,** batav. (uit 't bal., T.), **sangkētan,** *haak.* — [B.].

* سڠكت **soengkit,** w. sum., *ergens een gat in maken met een mes of andere spits of snijdend* werktuig. — [N.].

سڠكت, **menjongkit,** *met bloemen doorweven, borduren* (jav. songket, T.).

سڠكت **singkat,** *te kort* van alles (zal wel 't zelfde zijn als sengkat, T.).

سڠكت I. **sengkat** (z. singkat I, T.), *kort; te kort;* van kleederen enz. *niet lang of niet lang genoeg nederhangend;* van iemand bevattingsvermogen *te kort;* djālan s., *een korte weg,* d. i. een weg, die niet om is; kaki jang s., *een been, dat te kort is,* d. i. korter dan het andere.

II., naam van een' zoetwater-visch.

سڠكر I. **sangkar,** *kooi.*

* II., *middellijn; breedte.* — [C.].

III., z. sangka III.

سڠكر I. **sangkoer,** *bajonet.*

* II., batav., uit 't bal., naam aan staartlooze hoenders gegeven. — [T.].

سڠكر **sengkar,** *dekbalk; roeibank;* (vgl. sengkal, T.) bœkoe s., *klamp op de planken* van den romp van een vaartuig, waarop de s. rust. Op de mal. vaartuigen is die gewoonlijk niet vastgespijkerd, maar uit de plank uitgehouwen: naam van een' zoutwater-visch.

سڠكر I. **songkor,** *voorover vallen dat het hoofd den grond raakt, zich op die wijze voorover buigen, zich op die wijze neder buigen; zich krommen;* **menjongkor,** *voorover vallen enz.; zich voorover vallende enz. voort bewegen; op die wijze visschen,* door een net met een' langen zak vóór zich voort te duwen, voorn. om garnalen te vangen; *wroeten,* zooals een varken, met den kop ter aarde gebogen; *visschen* zooals hiervoren; *opwroeten,* zooals een varken enz.; het hoofd *met den nagel van den duim of een' ander vinger als het ware opwroeten,* van het voorhoofd naar achteren (wanneer het hoofd jeukt; de nagel is hier met den snuit van een varken vergeleken); m. lœtoet, *in voorover gebogen stelling de knieën van iemand omvatten.*

* II., soek., = dengkoer.

سڠكر, **menjingkoer,** *zijwaarts* (naar de met den arm correspondee-

rende zijde) *houwen of steken* (vgl. onder sēpaḳ', T.).

سڠكر I., **mẹnjingkir,** *op zijde of uit den weg zetten.* — 2°. van een' haan *zijn hof maken aan* eene hen, door met de hem eigen complimenten dicht langs haar heen te gaan; *zijn hof maken aan* eene vrouw, door zich in hare nabijheid te vertoonen, hetzij in mooie kleeren of met iets anders, dat hare oplettendheid op hem gaande maakt; van een vaartuig *dicht voorbij zeilen* (een ander vaartuig), zonder de gewone beleefdheden in acht te nemen.

II., batav. (uit 't soend., T.), *verwijder u, booze geest!* — **singkīrin,** *verbergen, achterwege houden.* — [B.].

سڠكڠ I. **sẹngkang,** *dwarsboom, dwarsbalk; sluitboom, slagboom; grendelboom* [hetzij, om den doorgang door iets (weg, rivier, poort enz.), of het wijken van iets (deur, luik, wand enz.) te beletten, dan wel om twee lichamen van elkander te scheiden]; *dwarsstaaf,* om twee lichamen, bv. de wanden van eene goot of van den platten kiel van een vaartuig, van elkander te houden; *spaak* van een wiel; *kruis,* bv. in eene vlag, een wapen, als ordeteeken enz., doch niet een kruis, om er misdadigers aan te bevestigen (pẹndẹppang). Voor de bet. *grendelboom* is aan te merken, dat de strop, ring, klamp of iets anders, waardoor hij loopt, aan de deur, het luik, het wand enz. bevestigd is; **mẹnjẹngkang,** *afsluiten door eene s.* weg, rivier, poort enz.; *bevestigen door een' s.,* deur, luik, wand enz.; *scheiden door eene s.* bv. boven- en onderkaak van een paard door het gebit; *van elkander houden door eene s., door een s. afsluiten;* s. bẹrbādjang, *kruis,* zooals bv. het Maltezer-kruis; s. sōtong, *kruis van twee stokken,* waaraan de inktvisch uitgespreid en gedroogd wordt; *kruissluiting;* tœlang īkan tẹrsẹngkang padạ lēher, *een vischgraat zat dwars in den hals.*

II., *al wat tusschen twee lichamen geplaatst wordt, het eene zoowel rakende als het andere, om die twee lichamen uit elkander te houden,* zooals bv. een balk tusschen de twee tegenover staande wanden eener groeve, een stuk hout tusschen een geopend venster en de vensterkozijn, om te beletten, dat het venster dicht sla (z. I en III, T.); **sẹlẹngkang,** *dwarsboom* enz., spec. ter sluiting van deuren vensters en dergelijke, gaande door een' haak, oog, strop of iets dergelijks, dat aan een deur enz. vastzit (vgl. sẹngkẹlang, T.).

III., *dwarstuk, waardoor twee dingen uit elkander gehouden worden,* zooals bv. twee balken door een' dwarsbalk, eene stang (rijk.) door het mondstuk (de redactie van deze 3 nommers laat nog al wat te wenschen

over; men zou dit woordenboek geheel moeten afschrijven, om er een bruikbaar handboek van te maken, T.).

سڠكڠ **sengkang**, van de beenen van twee beenige wezens *uitgespreid en een er van opgelicht.*

سڠكڤ **soengkap**, van dingen, die op iets anders vastgemaakt (vastgelijmd, vastgespijkerd enz.) of vastgegroeid (bv. de nagels) zijn *loslaten, losspringen.*

سڠكڤ **soengkoep**, z. soengkoeb.

سڠكڤ, **mẹnjingkap**, *open doen* een gordijn, *openslaan* een boek, *oplichten* een kleed. — z. sēlaḳ.

سڠكق **sangkaḳ**, *belet, verhinderd;* **mẹnjangkaḳ**, *beletten, verhinderen* iemand of iets.

سڠكق, **mẹnjẹngkaḳ**, den buik *drukkende naar boven wrijven*, om bv. winden te verdrijven, eene lichaamsvrucht, die gezakt is, weder naar boven te duwen.

سڠكق **songkoḳ**, *hoofdbedekking*, die *niet*, zooals een hoofddoek of tulband, *om het hoofd gewonden wordt, pet, hoed, kalot, schako.*

سڠكل I., **mẹnjangkal**, *loochenen, ontkennen.*

II., z. sangka III.

سڠكل I. **sangkil**, *eene plaats bereikt hebbend*, zooals bv. een vaartuig, dat niet afgedreven is; van een' kogel *het doel bereikt hebbend*, al heeft hij bv. slechts den kogelvang bereikt; *raak; niet mis.*

* II., batav. (uit 't bal., T.), z. èngklèk.

III., having the teeth an edge. — [C.].

سڠكل **sẹngkal**, *dwarsbalken* van het eene naar het andere boord; waarop het dek komt of de roeiers zitten (vgl. sẹngkar, T.).

سڠكل **sengkoel**, voor den *toestand van de maag, waarin zij een gevoel van opgevuld zijn of benauwdheid veroorzaakt.* — s. rāsạ hāti.

سڠكل, **mẹnjoengkal**, *uitwroeten;* **soengkal tādjaḳ**, *ploegijzer.*

سڠكل, **mẹnjingkil**, *vast omgorden* het middel met een' betrekkelijk dunnen gordel; **tāli singkil**, om den inhoud van den buik naar beneden te drukken, zooals zwangere en kramende vrouwen doen.

سڠكل **sengkol**, z. dengkol.

سڠكلا **sẹngkẹlā** — skr. sẹrẹngkhala —, *hand- of voetboei;* **mẹnjẹngkẹlā**, *in een hand- of voetboei sluiten; boeien aan handen of voeten.*

2°., *ketting of touw aan den voet van een' olifant*, waaraan dat dier vastgebonden wordt.

سڠكلت **sẹngkẹlat**, z. سقلت.

سڠكلت **sęngkęlit,** *lis of strop, om er boomen mede te beklimmen* (vgl. sęlengkat, T.).

سڠكلڠ **sęngkęlang** (vgl. sęlęngkang onder sęngkang II, T.), *grendelboom,* ter sluiting van deur, luik en dergelijke, loopende door twee ringen, stroppen, klampen of iets anders, die aan de stijlen van deur enz. bevestigd zijn.

سڠكلڠ **sęngkęling,** van armen of beenen *gekruisd;* **męnjęngkęling,** iemand *de armen gekruisd op den rug binden* (z. ook onder tjęlęppaķ en vgl. bal. tjangkling, T.).

* سڠكلق **sèngklèķ,** z. èngklèķ (vgl. jav. tjangkęlèk, T.).

* سڠكن **soengkan,** batav. (uit 't jav., T.), *niet willen; niet lusten.* — [B.].

سڠكوب **sęngkœwab** (en **sęngkœwap**), *verlenging* van het dak van een gebouw; s. tęrgantoeng, *afdak op schoren.*

سڠكوڠ **I. sęngkoewang,** *zekere eetbare knollen dragende plant;* naam van een' berg en een' uithoek, op het eiland Sęmimbą (op de kaarten Bātam) onder Rijau.

* II., *luchtpijp; strottenhoofd.* — [C.].

سڠكي **soengkai,** naam van een boompje.

سڠكي **singkē** — oorspr. chin. — benaming voor *een' nieuw van China aangekomen chinees; nieuw aangekomen vreemdeling.*

سڠكيت **singkētą,** *rechtsgeding; proces;* **bęrsingkētą,** *een proces hebben, procedeeren.*

سڠكيلت **sęngkēlat,** *nog niet gewasschen,* na het verrichten der natuurlijke behoeften; *zich niet wasschen,* na het verrichten der natuurlijke behoeften (men.: ba-sangkilat, *zich de porteriores na den afgang* met een steen, aan een boom, in 't kort niet met water, *schoonmaken,* bat. mangoentjilat en męntjilan, bal. mę-kilad, T.).

سڠكيلڠ **sęngkīlang,** *schuinliggend kruis,* dat evenwel rechthoekig kan zijn, zooals bv. sabels voor eene eerepoort.

سڠڬ **I. sanggą,** *wat iets belet te vallen of in de beweging stuit;* **męnjanggą,** *met de handen beletten,* dat iets valt, *met de handen tegenhouden, ondervangen* in dien zin; *in de beweging stuiten;* s. mārą, *sloepshaak; dwarsstang aan het lemmet van eene piek* of dergelijke, die, bij een' stuk, het lemmet belet, verder in te dringen; s. lājar, z. onder tandoeķ; s. gālah, *vorken van hout of ijzer op zijde van een* indisch *vaartuig,* ter opberging der stokken (gālah), waarmede een vaartuig geboomd wordt; s. bœnoh, *toovermiddel om de terdoodbrenging van iemand te beletten;* s. pędang, *de pareerstang van een' sabel;* s. lœtoeng (minder gebr. poelāsan), naam van een' vruchtboom en

zijne **vrucht**, eene soort van rambœtan, hebbende de vrucht korte stekels; pęnjanggą, *werktuig voor beletten enz.*, zooals bv. eene stang, die tusschen twee vaartuigen vastgemaakt wordt, *stut; soort* van *kussens*, die *op zijde van sloepen* hangen; p. sęnāpang, *geweerrek;* p. pājoeng, *schuif aan een regen- of zonnescherm*, om het open en dicht te maken; p. tāngan, *beugel of beugels aan het gevest* van een' sabel of dergelijke; sanggą-2, *tafelbedienden aan eene vorstelijke tafel, zijnde personen van goeden huize*, die, wanneer de vorstelijke tafel afgenomen is, eene eigen tafel hebben, waaraan zij op hunne beurt door anderen van een' minderen stand bediend worden; *allen, die eerst na het afnemen der vorstelijke tafel eten;* *volgeling van een' drager van rijksinsigniën*, van ambtenaren, dragende niets anders, dan een dun geel linnen (wāli) op den rechten schouder, en bestemd om den andere des noods te vervangen.

II., z. mœjoet.

III., batav. (soend.), *vijf of tien bossen* padi; s. lāngit (jav., T.) en sangir lāngit, batav., *zekere klimop.* — [B.].

* سڠݢ **soenggą** (uit 't jav., T.), *voetangel.* — [C.].

سڠݢ **singgą** (van hinggą), **singgan** en **singgat**, *zoover als de grens, het perk of het einde*, d. i. *tot aan; tot dat; zoo dat.*

سڠݢار, **męnjęnggārą**, *zorgen voor* iets; *in orde houden; beheeren, besturen;* **tœkang sęnggārą**, *huisbediende.*

سڠݢام **sęnggāmą** — skr. sanggama — *vereeniging; vermenging; verband; bij elkander passen.*

* سڠݢؤد **sanggaoedi**, batav. (bal. uitspraak van jav. sangga-wędi), *stijgbeugel.* — [T.].

سڠݢت **sanggat**, van iets dat door het water gaat *even der grond raken; stooten;* van een vaartuig *op het droog zitten.* — z. kandas.

* سڠݢت **sęnggoet**, jav., *knijpen; schielijk wegrukken.* — z. sęnjot. — [C.].

سڠݢت I., **męnjanggit**, twee harde lichamen, bv. twee boomtakken *tegen elkander wrijven en daardoor een piepend of knarsend geluid maken;* m. gīgi, *tandeknarsen* (z. sengget); **sanggit dājoeng**, naam eener *soort van krekel, met haar schel geluid de terugkomst van een' op reis zijnden huisgenoot voorspellende.*

II. (in ḥik. en poëzie), *hofjuffer; kamenier* (jav. in de pandji-romans een vrouwelijke volgeling van de Radèn Galoeh, T.).

سڠݢت **sęnggoet**, z. sęnggoeķ.

سڠݢت, **męnjoenggit**, *in* iets *dat op het weefgetouw is, figuren weven* (vgl. songkit, T.).

سڠكت **singgat**, z. singga.

سڠكت, **mẹnjenggoet**, *den elleboog even oplichtend aanstooten; door eene zijwaartsche beweging met de knie aanstooten;* **senggoet gong**, *invallen* van de gong bij het gamẹlan-spel; s. njänji, *soort* van *dubbelslag, loop of andere muzikale krul* vóór eene nieuwe maat of eene nieuwe muzikale gedachte; s. tari, *theatrale bijvoeging of krul bij eene dansfiguur.*

سڠكت, **mẹnjenggget**, van twee lichamen *tegen elkander wrijven;* van twee personen of partijen *zich wrijven* (z. sanggit I.); **bẹrsanggit bähoe** (aldus in 't handsch., T.); s. njänji, *wedstrijd met puntdichten,* die beurtelings gezongen worden.

* سڠكتن I., **sènggotan**, *hijschmachine?* — [T.].

* II. **senggot**, batav. (jav., T.), *met een' haak afplukken, aftrekken.* — [B.].

* سڠكر **sanggar**, jav., *afgodstempel.* — [C.].

سڠكر **sanggoer** — pers. سَنْكُور — *soort* van *mandje,* waarin men zekere dranken ter markt brengt.

* سڠكرا **sẹnggerạ**, bandj., *het offeren aan hoogere machten,* inz. booze, of gevaarlijke dieren, bv. den kaaiman (bœwang antjaḳ).

* سڠكره **sanggẹrah** (en **sangrah**) — port. sangrar —, *aderlaten; bloeden.*

سڠكڠ **songgeng**, *schilderij, als versiering op iets,* zooals bv. bloemen op een vaas (jav. soengging, T.).

سڠكڠ I. **singgang**, *visch, alleen met wat zout gekookt.*

II., *nederhurken en weder opstaan.*

سڠكڠ, **mẹnjinggoeng**, *zijwaarts stooten met de horens.* — (z. sīgoeng en singgoel) — * **singgong**, w. sum., *ergens tegen aan stooten: inwendig kwaad zijn.* — [N.].

سڠكڤ, **mẹnjanggoep**, *op zich nemen; aannemen; durven doen.* — z. tjäkap.

سڠكق **sẹnggoeḳ** (minder goed sẹnggoet), *sterk knikkebollen.*

سڠكق **sẹnggoḳ**, *knikken* van slaap.

سڠكق **singgoḳ**, **senggoḳ**, batav., *tegenstooten* (vgl. senggoet, T.).— [B.].

سڠكل **sanggoel**, *opgebonden haarwrong; kapsel* der mal. vrouwen; **mẹnjanggoel**, het haar *in een wrong opbinden.*

سڠكل, **mẹnjinggoel**, *met den kop zijwaarts stooten,* zooals bv. de buffels. — z. singgoeng.

* سڠكل **senggol**, batav., *tegen 't lijf loopen of stooten.* — [B.].

سڠڬم, **mẹnjanggam**, iets *leenen, dat niet, zooals geld, levensmiddelen enz., door 't gebruik opvaakt, te bruikleen vragen, te bruikleen nemen.* — z. pindjam.

سڠڬن **sanggan**, *soort* van *kom van metaal*, met meestal uitgetanden rand en lagen breeden voet, dienende ter overbrenging van kleine geschenken, zooals vruchten, bloemen, koek en dergelijke.

سڠڬن **singgan**, z. singga.

* سڠڬناني **singganānei**, w. sum., de naam van een fabelachtige haan, die de andere hanen 's morgens wakker kraait. — [N.].

سڠڬن **sẹnggan**, van vuur *overspringen, overslaan; opflikkeren.*

سڠڬور **sẹnggōrạ**, eig. van een staat op Malaka.

سڠڬوك I. **sẹnggœgoe**, naam eener *soort* van *kleine garnalen* waarvan bẹlātjan gemaakt wordt.

II., naam van een' boom.

سڠڬوكت **sẹnggœgoet**, *ziekte der vrouwen na de maandelijksche zuiveringen* of *na een kraambed*, hetende de eerste s. dārah, de andere s. mẹrōjan.

سڠڬولڠ **sẹnggœloeng** of **tẹnggœloeng** van **gœloeng**, naam van een duizendpootachtig dier, dat in de bosschen leeft en bij aanraking zich tot een' kogel oprolt. — z. gonggoḳ.

* سڠڬو, **sanggo mẹnjanggo**, w. sum., iets van lappen van verschillende kleuren aan elkander gezet, zooals een harlequinspak. — [N.].

سڠڬه **soenggoh**, *wezenlijk; waarachtig, ernstig gemeend; waarachtiglijk, in ernst, in der daad, in waarheid;* (met قون, T.), *ofschoon, hoezeer, hoewel;* **mẹnjoenggohkẹn**, *verwezenlijken, bevestigen* eene zaak.

سڠڬه **singgah**, *ergens aangaan; aanleggen; eene plaats aandoen.*

سڠڬه **sẹnggeh**, *gapen*, zooals bv. eene wond (z. سڠّه, T.).

سڠڬهسان **singgahasānạ**, **singhasānạ** en, minder goed **singgasānạ** — skr. singhāsana —, *verheven zitplaats of troon* zonder voeten, bestaande uit *een langwerpig vierkant raam van op den kant staande planken, met eene naar boven gekeerde planken vloering.* De s. is p. m. 6 hasta (8 à 9 voet rijnl.) lang op 4 hasta ($5\frac{1}{2}$ à 6 voeten) breedte en 1 pẹnangkap (z. a., ongeveer $1\frac{1}{4}$ voet) hoogte. Gewoonlijk heeft zij een' hemel (ḳoebbah), gedragen door 4 daaraan bevestigde stijlen, of staat zij onder een' hemel, en op haar staat nog de eigenlijke zitplaats, de pẹtẹrānạ. Zij

is alleen voor den regeerenden vorst, rādja kęrādjāān, en wordt gebruikt op de bālai of de pębālājan.

* سڠݢيريڠ **sęnggīring**, soek., *op zijde vallen of liggen.*

سڠڠل I. **sęngngal**, *pijn in de spieren* of *pezen;* s. tœlang, *rheumatisme.*

II., **sęngngal-2**, batav., *buiten adem.* — [B.].

* سڠلر, **sanglir sāri**, z. sāri.

سڠلڠ, **męnjangling** (zelden), metaal *polijsten.* — jav. (T.).

* سڠلف **soenglap**, batav. (bal.; jav. soelap), *goochelen.* — [T.].

سڠم, **męnjęngngam**, *vreten; opeten.*

سڠو **sęngngau**, *door den neus spreken* — دڠن سڠوهن, z. pandjatandęran (bl. 23, r. 4.). — [T.].

سڠو, z. sāngoe III.

سڠوڠت **sęngōngot**, *zekere zoetwatervisch.*

سڠولن **sangœloen**, *gebieder; godheid* (jav. verbastering van 't oud-jav. sangahoeloen, T.).

سڠه, z. onder سڠو.

سڠه **sęngngeh**, van eene wond *gapend, open;* van den mond bij 't lachen *eventjes geopend,* zoodat men de tanden kan zien (z. sęnggeh, T.).

سڠهاج, z. سڠاج.

سڠيڠ **sangjang**, z. sang.

* سڠيڠه **sęngingeih** (vgl. sęngngeh, T.), w. sum., *onder het lachen de tanden laten zien.* — [N.].

سڠيلت **sęngēlat**, in plaats van sī męngēlat, z. onder ēlat.

سَفْ, z. سَ.

سفاه plur. van سَفَه.

سفار plur. van سافر.

سفارج plur. van سَفَرْجَل.

سفاين plur. van سَفينة.

سفر, *reis;* dzœ-ssafar, *reiziger; nomade.*

سفر plur. van سُفْرة.

سفرة, pers., سُفْره, *reizigerskost, leeftocht voor de reis; tafel voor op reis,* d. i. voorn. een stuk leder, dat op den grond gespreid wordt.

سفرجل, *kweeappel.*

سفلان plur. van سَافِل.

سُفُن plur. van سَفِينَة.

سَفِهَ, *onzinnig zijn; verstand mankeeren: onwetend zijn; stomprinnig zijn.*

سُفَهَاء plur. van سَفِيه.

سَفِين, *wieg; keg; kiel;* plur. van سَفِينَة.

سَفِينَة, *schip, boot; langwerpig boek: de ark van Noach* (gesternte).

سَفِيه, *gek, dwaas, zot; dom, onverstandig; verkwistend.*

سڤ **sap**, z. sab.

سڤ **sop** — verb. ned. —, soep.

* سڤات **soepāta**, jav., *eed; gelofte; vloek; een' eed doen; zweeren; vloeken.* — [C.].

سڤات **sapātoe** — port. sapato — *schoen;* in 't mal ook: *schoeisel van alle soorten.* — * **kẹmbang sẹpātoe**, batav.,: bœnga rāja (T.).

* سڤاد **sapāda**, in plaats **sāpa āda** batav., *wie is daar?* — [B.].

* سڤاسن **sipāsan**, men.,: līpan. — [T.].

سڤال, **sẹpālạ-2**, wellicht = sẹmāta-2 (H. T.).

سڤاهي **sipāhī** en **sīpai** (pers. سِپَاهِي), *ruiter; soldaat, inlandsch soldaat,* inz. hindostaansch of bengaalsch.

سڤاي **sopājạ** (smtr. van sẹoepāja), *opdat; ten einde* (z. agar); s. djāngan, *opdat niet.*

سڤاڽل **sẹpānjol**, z. ispānjol.

سڤت I. **sẹpat**, naam van een zoetwatervischje — colera vulgaris — dat gedroogd een voornaam artikel van handel is en in groote menigte van Siam uitgevoerd wordt. — * **sẹpẹt**, īkan s., batav., *zekere platte visch.* — [B.].

II., z. sẹbat. — * **sẹpẹt**, batav., *wrang; bitter.* — [B.].

* سڤّت **sẹppat**, soek., van gespannen veerkrachtige voorwerpen *terugspringen.*

سڤت **sẹpoet**, van kleuren *dof* (niet levendig); van metalen, verlak en dergelijke *dof* (niet blinkend).

سڤت **sẹpit**, *werktuig om te nijpen; tang;* **mẹnjẹpit**, *nijpen* met eene tang of dergelijke; van sommige zelfstandigheden die men gegeten of gedronken heeft *eene pijnlijke pisloozing veroorzaken aan* iemand, zoals bv. de djẹring doet; s. tjīnạ, zeker *strafwerktuig, waarmede de vingers van den lijder genepen worden* (z. kājoe); s. œdang, *oog aan een' strop, om er iets door te halen;* **sẹpit-2**, naam eener eetbare plant.

سڤتاڠن **sapoetāngan** — smst. van sāpoe en tāngan, bij smtr., ook

wel **sẹtāngan** — eig. (en ook wel oorspr.) *handen-veger; handdoek; zakdoek* —, thans echter bij uitnemendheid: *doek*, dat de mannen der mal. volken, *in stede van een' tulband, aan het hoofd dragen, hoofddoek:* s. sīrih, *doek*, dienende voorn., *om* zich, bij het sīrih-kauwen, *er den mond mede af te vegen*, doch ook tot ander gebruik, evenals onze zakdoek; s. gẹlok of s. tẹrnang, z. onder tẹrnang; s. bẹrtāboer, *soort* van *zijden zakdoek, met gouden stipjes of sterretjes bezaaid;* s. bāgei tāli ājam, *hoofddoek*, dat (wegens den gehavenden toestand waarin het zich bevindt) *samengedraaid* is *als een touw*, waarmede men hanen vastbindt.

سقتمبر **september**, ned., *September.*

سقرب **sẹpẹrba**, niet zoo vaak gebezigd als سكربا.

سقرت **sẹpẹrti**, *evenals; overeenkomstig; als ware het; om zoo te spreken; om het zoo uit te drukken; aangaande; betreffende; bij voorbeeld; overeenkomst*, inz. met hetgeen betamelijk is; *behooren;* **mẹnjẹpẹrtīkẹn**, *naar behooren maken of inrichten.*

سقري **sẹpẹrai** — verb. ned. — *sprei, beddelaken.*

سقغ **sẹpang**, naam van een' boom, wiens hout eene roode verfstof is — *caesalpinia sappan.*

سقق I., **mẹnjẹpok**, *grof of onverschillig behandelen*, zooals bv. een kleedingstuk, dat men in een' hoek smijt.

* II. **sẹpok**, soek., van den grond *los.*

سقّق, **mẹnjẹppak**, *slaan met de vlakke hand* doch niet in het aangezicht of het hoofd (z. tampar), *op de wang slaan; om het oor slaan; een oorveeg geven aan* (z. tẹmpēleng).

سقكو **sẹpẹkœ**, naam eener parasiet-plant, welker vruchten tegen de hoest gebruikt worden.

* سقمتاهن **sẹpamatāhan**, w. sum., een *klein stukje, zooveel als men met de nagels kan pakken.* — [N.]; van كتاق (T.).

سقن **sẹpan**, *sponsachtige gezwellen met scheuren*, veelal tusschen de vingers en teenen; s. bœnga kārang, *spons* (vgl. sẹpon, T.).

* سقن **sẹpon**, batav. — verb. ned. —, *spons.* — [B.].

* سقنتن **sapantẹn** (lees sapantoen, T.), benk., *als; evenals.* — [C.].

سقوله **sẹpœleh**, naam van een' boom — ophioxylon serpentinum.

سقوي, **sẹpœi-2**, van den wind *zacht, liefelijk.*

سقه **sẹpoeh** (jav.), **mẹnjẹpoeh**, *harden* metaal, goud; *kunstmatig donkergeel*

maken; aarde *glazuren*, papier *lijmen;* s. tęroes, *verguldìng;* **pęnjępoeh**, *vocht, waarin iets gedompeld wordt, om het te harden enz.*

سقّه **sęppah**, *gekauwd sīreh-pruimpje; uitgekauwd;* s. pœtęrī (princessen pruimpje), naam van een' vogeltje; s. rādją, een der namen van den paradijsvogel.

سقڤي **sępī**, *stil, kalm, eenzaam; niet levendig, niet hevig; niet fel; bedaard; tot bedaren gekomen.*

سقّڤي **I. sęppai**, van de deelen van iets dat gebroken is, zooals bv. de scherven van een bord, de planken van een vaartuig *verstrooid.* — z. pęssai.

II., **sąpaj-2**, z. onder sāpih III.

سقڤيکه **sępēgoh**, naam eener *soort* van een *zeeschelpdier, dat parelen van weinig waarde heeft.*

سق **sak** — verb. ned. — *zak* in een kleedingstuk.

سق **I. sok**, uitroepende nabootsing van een ritselend geluid, zooals bv. dat eener rot in een' hoop papieren, doffer dan sik; **sok-sik**, 't zelfde met verscheidenheid, d. i. helderder en doffer; ook: *gefluister, wat de een den ander als een geheim toefluistert.*

* II., batav., uit 't bal., *een mand,* zooals die, waarin de toekang aoer zijn eetwaren in rond draagt (T.); vgl. onder sosok III.

سُقَّاة plur. van ساقيا.

سقتي **sakti** — skr. çakti —, *bovennatuurlijke kracht, goddelijke kracht enz. bezittende.* — z. sakāti.

سقدرکن **sękádarkęn** (sękadar en ākan), sierlijk in plaats van sękadar.

سَقَر, *het helsche vuur.*

سقسي **saksi**, z. سکسي.

سقس **seksą**, z. سکس.

سقسام **saksāmą** — skr. sākṡimat (*duidelijkheid vorderend*) —, *duidelijkheid gevend; nauwgezet; nauwkeurig; stipt* (de afleiding van sākṡimat zeer onwaarschijnlijk, en de beteekenis van 't mal. woord ook verkeerd opgegeven; dit سقسام, is een verkeerde lezing van soekṡma aan 't schrift zonder klinkers te wijten. De beteekenis *duidelijkheid gevend* is zeer te betwijfelen en opgegeven om de gewaande afleiding waarschijnlijk te maken, T.).

سُقُف, أَسْقُف en أُسْقُفّ.

سقلت **sękęlat**, **sękęlat**, **sęchęlat** en **sęngkęlat** — pers. sakalāt —, *lakensch kleed; scharlaken, laken;* s. mœką dœwą (*laken met twee zijden* van verschillende kleuren), *wie iemand in zijne tegenwoordigheid vleit, doch achter zijn' rug benadeelt.*

سقم **soeḳmạ** (en ḥik. en poëzie) — skr. sœkṡma, — in s. dēwātạ, *de hoogste god* (z. سكم, T.).

سقي plur. van ساقيا.

سكّ, pers., *nachtschade.*

سكا **soekạ** (en **sœkạ**) — skr. soekha —, *gevoel; vreugde; vermaak; geneugte; verheuging; blijdschap; behagen; welgevallen; wensch; zich verheugen; blijde zijn; zich gelukkig gevoelen; vreugde enz. smaken; wenschen; bevallen; aanstaan;* wien iets bevalt is in 't mal. subj., en wat iemand bevalt enz. dir. obj. (mits hier voor een praepositie wordt gebruikt, T.); **sœkākah tœwan?** *zijt gij blijde?* itoe jang disœkānjạ, *dat is hetgeen hij wenscht; dat is juist naar zijn' zin;* سكچيت, *gemoedsaandoening, waarbij vreugde enz. gevoeld wordt;* ook s.-hāti.

سك **sik**, uitroepende nabootsing van een ritselend geluid, zooals bv. dat eener rot in een' hoop papieren, helderder dan soḳ; zoodanig geluid; **soḳ-sik**, 't zelfde met verscheidenheid, d. i. helderder en doffer; ook: *gefluister, wat de een den ander als een geheim toefluistert.*

سكات I. **sẹkāti** — wellicht verb. van saḳti, — een woord dat niet anders voorkomt, dan in: œlar s. mœnạ (niet ingevuld; si **katimoena**, naam van een draak, die volgens de maleische overlevering door een der eerste mal. vorsten werd gedood, z. sjadjarah malajoe, uitgave van Dulaurier bl. 52, in de varianten bœwah s. mœnạ, z. onder boewah.

* II., jav., soort van muziekinstrument. — [C.].

سكار **sẹkārạ**, (in ḥik. en poëzie) — verb. van 't jav. sẹkar (*bloem*) — in sẹrī s. (*glans of luister der bloemen*), een schoonheids- epitheton (vgl. sākar sāding, T.).

سكارڠ **sẹkārang** van het ongebr. kārang, *wijl, over eene wijl; aanstonds; zoo met een;* s. īni, *nu; oogenblikkelijk;* s. ītoe, *op hetzelfde oogenblik.*

* سكاكر **sẹkākẹr**, batav. (Holl. schacheren? T.), *gierig.* — [B.].

سكاكين plur. van سكّين.

* سكالب **sakālab**, w. sum., *een klein tijdsdeeltje; eene minuut; oogenblik.* — [N.]; sakạlap tijada di tidoerkan, *er werd geen oog geloken;* z. kālab (T.).

* سكالر **sẹkālor**, soẹk., naam eener ziekte.

سكّان plur. van ساكن.

سكاين plur. van سكينة.

سكب **sẹkẹb**, z. bij sẹkẹp.

سِكْبَاج, zekere *zure spijs, bestaande uit vleesch in azijn gekookt;* zekere *gerecht van gesneden vleesch, rozijnen, vijgen en erwten, met azijn en honig of zure siroop klaar gemaakt; ragout; haché.*

سَكِتْ, *stilzwijgend; van zwijgenden aard; karig in woorden; zwijger,* die echter bij gelegenheid welsprekend kan zijn.

سكّت **sękkat,** *afschutsel; tusschenschot; tusschenmuur; scheidboom; dwarsboom; beletsel* dwars over een' weg of eene rivier; **męnjękkat,** *afschutten, afscheiden:* *afsluiten* eene ruimte *afscheiden, afsluiten; tegenhouden; beletten* door eene s.

سكت I. **sękot,** *narkotische middelen,* die inz. door dieven aangewend worden, om ongehinderd te kunnen stelen.

II., *gierig.*

سكچيتّ **sœkatjitta** (of sœkatjitta), z. سُكَتْ.

*سكدودق **sikadoedoeḳ,** men. = sęndoedoeḳ (T.).

سكديدي **sękędīdi** (en **kędīdi**), naam eener *soort* van *snip.* — * **sikoedīdi,** w. sum., een vogel die aanhoudend in eene huppelende beweging is; **bęrsikoedīdi** (basikoedidi, T.), als zulk een vogel huppelen. — [N.].

سَكِرْ, *dronken zijn* van drank, vermaak, liefde enz.; *soort* van *groente,* die rauw gegeten wordt.

سكر **sękar** (in ḥik. en poëzie), jav. *bloem;* s. sœhoen, z. sœhoen.

سُكَّر (pers. شَكَّر), nom. un. سُكَّرَة, *suiker.*

سَكَرَات plur. van سَكْرَة.

*سكرب **sakarba,** eig. **sagarba** — skr. sagarbha — broeder van denzelfden vader en moeder; wijders: naam eener engelin. (1) — [R.]; **sakęrbạ** (skr. soeprabhā), naam eener bidadari. — [T.].

سَكْرَة, *dronkenheid;* **sakratoe 'lmaut,** *doodstrijd.*

سُكَّرَة, z. سُكَّر.

سكروف **sękęroep** — verb. ned. —, *schroef.*

سكروب **sękęrœbi,** batav., — ned. — *schrobben, zich wegscheren; zich wegpakken* (vgl. toeskrobi, T.).

سكسي **saksi** en **saḳsi** — skr. sākši —, *getuige;* naïk s., *als getuige optreden;* **bęrsaksi,** *een' getuige of getuigen hebben;* tijādạ b., *zonder getuigen zijn;* **męnjaksīkęn,** *tot getuige maken; getuigen; door getuigen staven;* **saksījan,** *getuigenis,* door iemand afgelegd; **kęsaksījan,** *aflegging van getuigenis.*

(1) z. sęperbạ.

سكسا **sẹksạ** (en **sẹkṣạ**) — skr. sīksjā —, *kastijding* (zonder welke, volgens de mal., geene kennis verkregen wordt); *straf; pijniging.*

* سكسكڠ **seksek**, batav. (uit 't bal., T.), *houtmol.* — [B.].

* سكڠكل **sẹkongkol, kongkẹl**, batav. — verb. ned. — *konkelen.* — [B.]; *heelen een diefstal, gestolen goed bewaren* (vgl. soend. kongkol). — [T.].

* سكڤ **sẹkẹp**, batav. (uit 't bal. sẹkẹb, T.), *rijp maken* door warmte of broeiing. — [B.]; **sẹkẹpan** en **sẹkẹban**: *op die wijze rijpgemaakte vrucht* (T.).

سكوڤ **sẹkop** — verb. ned. — *schop; schopachtig werktuig* om tinerts onder water op te delven.

سكّق **sẹkkak**, naam van *een' mal. volkstam* op het eiland Bilītoeng (boven bẹlītoeng, T.) en nabij gelegen eilanden, die zich met de voortbrengselen der zee geneert, voor een groot gedeelte in booten leeft en vroeger zeeroof dreef.

سكل **sẹkol**, *dop eener klappernoot*, zonder steel, met eene nauwe opening, dienende ter bewaring van water, inz. op korte togten naar zee; bv. om te visschen. — z. tjēbok.

سكليئن **sẹkẹlījan**, z. van kāli.

سكم **sẹkam**, *de bolsters van gepeld graan*, zooals rijst, gerst, haver; *kaf* van dergelijke graansoorten.

سكم **soekmạ** (en سقم) — skr. sœksjma, — *ziel; geest* (z. سقم, T.).

سَكِنَات plur. van سَكِنَة.

سَكِنَة *woonstede; verblijfplaats; eenzame wijkplaats*, waar men rust geniet; *rust; vergenoegdheid, welstand.*

سكندر **sakandar**, z. iskandar.

سكندل **sẹkẹndal**, naam van een' boom.

سكنكور **sakankœr**, z. tangkoer.

سَكُوت, *stilzwijgend; van zwijgenden aard; karig in woorden.*

سكوت **sẹkœtoe**, *deelgenoot; medgezel; maat;* **mẹnjẹngœtœwi** (lees: mẹnjẹkoetoei, T.), iemand *als* s. *bijstaan;* iets *in deelgenootschap doen.*

سكوتر **sẹkōtor** — verb. ned. — *kotter.*

* سكوتڠ **sẹkōtẹng**, batav., *warm suikerwater met meel.* — [B.].

سكوته **sẹkōtah**, *algeheelheid;* **sẹkōtahnjạ tāhoe**, *de geheele wereld weet het.*

سكوڤڠ **sẹkōpong** — verb. ned. — *schoppen* in het kaartspel; *kaartspel; kaart.*

سکوله **sẹkōlah** — verb. ned. *school*, inz. europesche.

سکون, *rustig zijn; in rust zijn; stil zijn;* in de gramm., van een' medeklinker: *in rust zijn*, d. i. *geen' klinker hebben;* — in de gramm.: naam van het teeken ـْـ, dat, boven eene letter geplaatst, te kennen geeft, dat die letter zonder klinker moet uitgesproken worden.

سکوك **sẹkœwik**, boeg., in nāgạ s., *geschilderde of geteekende draak* van eene bijzondere gedaante, door de vrouwen als talisman gebruikt, om de mannen te betooveren, hetzij om zich van hunne liefde te verzekeren of hen onderdanig te maken.

سکوي **sẹkœi**, naam eener *soort* van *kanariezaad* (men. sikoewej, soort van gierst, T.).

* سکّه **sẹkkah**, van een' tak of twijg *losgescheurd* van den stam of tak, zooals bv. door de zwaarte der vruchten.

سکهات **soekahāti**, z. سُکَّ.

* سکيتو **sakitœ** = **bagitoe**. — [N.]; *zoo veel* bedragen (T.).

* سکيلس **sakīlas**, w. sum., *een flikkering; zweem; schijn.* — [N.].

سکّين, *mes.*

سکينه, *rust; gerustheid; zielrust; waarop iemand steunt*, of wat gerustheid en vertrouwen geeft, d. i. *de wet; de genade en majesteit Gods; deftigheid.*

سڬ, pers., *hond.*

سڬّا **sẹggạ**, *glazige stof, waarmede sommige rietsoorten overtrokken zijn;* rōtan s., naam eener *soort* van *rotting*, die zulke glazige stof heeft. — z. rōtan.

* سڬات **soegātạ**, jav., *onthaal, maaltijd.*

سڬار I. **sẹgārạ** — skr. sāgara, — *oceaan; open zee; weerschijn in het water;* s. gœnoeng, *weerschijn van bergen in zee; soort van versnapering.* — z. sẹmanggi.

II. — skr. sagara — naam van een' koning van Ajodhja, het hedendaagsche oude.

سڬال (gewoonlijk سڬل) **sẹgālạ** en **sẹgalạ** (uit 't Tamil, T.), *al; geheel; gansch.*

* سڬر **sạgar**, men., *de stokjes in de* idjoeḳ; s. djantan, *de grootste onder die stokjes* (T.).

سڬر **sẹgar** (batav. en jav. sẹgẹr, T.), *frisch; niet kwijnend; gezond; krachtig; versch; niet verlept.*

سڬرا **sigẹrā**, **sigẹrahạ** en **sigẹrah** (deze uitspraak van 't woord komt in de woordenboeken alleen voor en wordt door v. d. W. op prijs gesteld, om de *h* van 't skr. çīghra in 't mal. te smokkelen, T.); — skr.

çīghra; — *onverwijld spoedig; haastig.* — Den eersten vorm gebruikt men bij voorkeur voor de meeste afleidingen door affixen, de andere als adv., ofschoon ook de eerste adv. en de andere voor afleidingen kunnen dienen; **mẹnjigẹrạ** enz., *zich spoeden of haasten* met iets te beginnen; *onverwijld beginnen; niet dralen;* **pẹrsigẹrạ̄ān**, *voortvarendheid, bespoediging.*

سكرب **sẹgẹrbạ**, z. sakarba.

سڠّق **sẹggak**, van vuur, waarmede iets gekookt of gestookt wordt *groot, sterk.*

سكل, z. سڠال.

سكلڠكم **sagalinggam** (smst. van sāga en linggam), *vermiljoen in stukken* (verbastering van سنلقم, T.).

سڠّن **sẹggan**, *afkeerig; lusteloos; geen' zin hebbend; geen' trek hebbend* om iets te doen; **mẹnjẹggan**, *zich afkeerig enz. toonen, afkeerigheid enz. aan den dag leggen.*

سكنتڠ **sẹgoentang**, naam van een' berg in (oningevuld; 't binnenland van Sumatra volgens de overlevering, T.).

سكند **sẹganda** (in poëzie), naam eener bloem. — z. gandạ.

سكور **sẹgœroe** — port. seguro — *vrijgeleide brief.*

سڠّه **sẹggah**, van den buik *gespannen, zonder opgezet te zijn,* zooals bv. door eene volle maag of opstopping van winden of faeces.

سكي **sẹgī**, eig.: *zijde van eene rechtlijnige geomitrische figuur;* voorts, doch oneig.: *een door rechte lijnen ingesloten vlak; stereometische kant;* **sẹgīnjạ ẹmpat**, *zijne zijden zijn vier,* d. i. *het is vierzijdig;* s. bẹrāpạ? *hoeveel zijden heeft het?* — s. tīgạ, *driehoek;* **bẹrsẹgī**, *zijden enz. hebben.* Bij prismatische lichamen worden daaronder alleen verstaan de vierzijdige zijvlakten of de zijkanten; **bẹrsẹgī līmạ**, *vijf zijden, zijvlakten of zijkanten hebben;* rātạ b. l., *een vijfzijdig vlak;* tījang b. dẹlāpan, *een rechtkantige stijl;* bœlat b., bẹrsanding mẹlœkāī, *rond met kanten, die verwonden* van iemand wien niet te vertrouwen is.

* سكير **soegirâ**, men. uitspraak van سكرا (T.).

سلا **sẹlā**, *lichaam, dat in de tusschenruimte tusschen twee andere lichamen is of komt,* zooals bv. een koffieplantje tusschen twee pisangboomen, een diamant tusschen twee smaragden (z. sẹlang en tjẹllạ). — Het verschil tusschen sẹlā en sẹlang wordt niet overal in acht genomen; s. gœnoeng (en niet sẹlang g.), *tusschenruimte tusschen twee bergen;* **sẹlā-2**, *bij herhaling of afwis-*

seling, zooals bv. de vijf vingers van de twee handen, nadat zij met bidwater zijn nat gemaakt. — z. سال en سالو (T.).

* سل **sol,** batav. — verb. ned. — *zool.* — [B.].

سلاتن **sęlātan,** *zuiden, zuidewind;* s. tęppat, *rechte zuiden;* s. dāją, *zuidzuidwesten;* s. męnoenggārą, *zuidzuidoosten.*

سلاد I. **sęlādą,** naam eener *soort* van męd ang (boom).

II., — port. salada —, *saladé.*

* سلادري **sęlādęrī,** batav. = sęldęrī. — [B.].

سلادڠ I. **sęlādang,** naam eener *soort* van *wild rund.*

II., *gelijkvloers,* bv. twee kamers; *plat,* bv. de kuiten.

سلار **sęlārą,** *fijne stekels aan sommige gewassen,* zooals bv. aan het suikerriet, de jonge bamboes-spruitjes; ānaķ s., benaming voor de *kleintjes van den* sęmīlang (visch).

* سلار **silāra,** w. sum., *de kruin van een boom,* namelijk, wanneer die kruin zich reeds eenigszins tot vastigheid gevormd heeft en niet meer week. — [N.].

* سلارق **salārak,** batav., *dwarsstukken van eene heining.* — [C.].

سلاره **sęlāroh,** *altijd en in menigte voorhanden zijn,* zooals bv. koopwaren; *altijd op dezelfde wijze handelen, inz. slecht; naar gewoonte, gewoonlijk;* **męnjęlānoh,** *uit gewoonte handelen;* van koopwaren *onophoudelijk aankomen, gewoonlijk in menigte voorhanden zijn.*

سلاس **sęlāsą,** verb. van ثُلَثَاء.

سلاس **sęlāsi,** z. sęlāsih.

سلاسر **sęlāsar,** *galerij, vóór, achter of op zij van een gebouw,* in mal. huizen lager, dan het middenhuis. — z. sęrambi.

سَلَاسِل plur. van سِلْسِلَة.

سلاسه **sęlāseh** en **sęlāsi** — skr. toelasi — naam eener plant — ocymum basilicum; ocymum sanctum — bij de Hindoe's en andere ind. volken in groote achting. De paarsche bloemen worden op de graven gestrooid, de pitten in water geweekt en als koeldrank gedronken; ajam s., *kip met zwartachtig paarsch vleesch en beenderen,* waaraan de mal. geneeskrachtige eigenschappen toeschrijven (vgl. onder سِحْر, T.); s. pœteh, de species met groene bladeren; s. kęmāngi, de species met paarsche bladeren; s. padang, z. djęrāgeh; s. dœlang (beteek. ontbreekt, T.); mābok s., *eenigzins bedwelmd.*

سَلَاطِين plur. van سُلْطَان.

سَلَاغَت sęlāngat, naam van een' *zoetwater-visch.*

سلاغر sęlāngoer, naam van een rijk op de westkust van het mal. schiereiland, onder boegineesche vorsten van hetzelfde geslacht als die van Riouw.

سُلَّاف plur. van سَالِف en سَالَف.

* سلاف sęlāpa, batav., = sęlęppa. — [B.].

سلافت sęlāpoet (van sāpoet), *vlies,* dat ergens om heen zit, bv. om de hersenen, over het oog; *geheel bedekt* met iets, bv. met stof, met aarde, met modder en dergelijke.

* سلافن salāpan, men., = دلافن (T.).

سلاك I. sęlāka, *soort* van *korf*, waaronder een koolvuur, soms met rookwerk, gezet wordt en waarover men kleederen hangt, ter berooking of om ze te droogen of te verwarmen; wordt er rookwerk verbrand, dan heet de sęlāka rœmah sętanggi.

* II., jav., *zilver.* — [C.].

سلال I. sęlāloe (van lāloe), — *onophoudelijk; zonder ophouden; gedurig; voortdurend; bij voortduring, gestadig door.*

* II., batav., *uit één stuk.* — [B.]; męnjęlāloe, *onophoudelijk enz. doorgaan met* iets, zooals bv. een tamboer, die onophoudelijk de zuivere taptoe slaat, terwijl een andere door roffelen er geur bij zet. — z. tengkah.

سُلَالَة, *wat van iets anders afgeleid of er uit getrokken is; mannelijk zaad; zoon; kind; afleiding; uittreksel; quintessentie; afstamming;* سلالة آلسَّلَاطِين (titel van een mal. chronijk, T.).

سَلَام, *vrij zijn van gebreken* of *ongeluk; gezondheid; welvarendheid; vrede; groet; heilwensch,* voorn. die, bestaande in de woorden: اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ, *heil of vrede zij over* u; اَلسَّلَامُ, *het heil* bij uitnemendheid d. i. *God;* عَبْدُ السَّلَام, dienaar daarvan (eene mal. verb. is سالم).

سَلَّام, nom. pr. v.; ook: Salomon; mal. verb. is sālam.

سَلَامَة, *vrijheid van gebreken of ongeluk; welvaren; gezondheid; heil;* in de gramm. van de pluralis *regelmatigheid;* mal. verb. is sęlāmat, met de bet.: *welvaren; heil; heilwensch;* nom. pr. v. (verk. lāmat); uitgesproken salāmah is het een nom. pr. fem., waarvan eene mal. verb. lāmah.

* سلاو sęlāwe, batav. uit 't jav., *vijf en twintig.* — [B.].

* سلايت sęlājoet, *vogelverschrikker.* — [C.].

سلايـر **sęlājoer**, naam van *een' zeer groote zoutwater-visch.*

سلايـق **sęlājaḳ**, naam van *een' vogel*

سَلَب, *buit; gebrek van onderlinge betrekking; ontkenning; verwerping; ontkennend bewijs.*

سلب **sęlab** (vulg.), verb. van سبب.

سلبو **sęlęboe**, van de zee *onbegrensd;* láoetan s., *de groote oceaan, de zee bewesten Sumatra of bezuiden Java.*

سلبّي **sęlębbi**, verb. van صَلِّبي.

سلت **sęlat**, de oorspr. bet. schijnt geweest te zijn: *engte in 't algemeen;* de meer bijzondere is tegen woordig: *zeeëngte, straat; de straat* bij uitnemendheid, d. i. *de straat van Malaka;* thans gew. *de stad Singapoera;* **męnjęlat**, tusschen dingen, die eene zeeëngte of straat vormen, dus tusschen eilanden of den vasten wal en eilanden *door varen;* van de vingers of de teenen *met de vingers van de eene hand eene wrijvende beweging maken in* de tusschenruimte der vingers van de andere hand of in die der teenen, hetzij om die tusschenruimten nat te maken, zooals is voorgeschreven te doen bij de wassching vóór het bidden (وضوء), of om ze van vuil te zuiveren; s. bātoe, naam van een *eetbaar zoutwater-schelpdier,* dat zich in de gaten der koraalsteenen ophoudt en die, naar mate het grooter wordt, wijder maakt.

سلت **sęloet**, *zachte, eenigszins taaie modder.*

سلت **sęlit**, *beklemd tusschen twee lichamen,* zooals bv. een pistool tusschen gordel en lichaam, een stukje vleesch tusschen twee tanden; **męnjęlit**, *steken* tusschen twee lichamen, waardoor het ingeslotene daar tusschen beklemd wordt; s.-sępit, *hier en daar in 't verborgen steken; zich in hoeken en gaten bevindend of daaruit zijn, oorsprong hebbend,* zooals bv. een gerucht; van daar *onzeker van afkomst.*

سلداد **soldādoe**, z. صلداد.

* سلدت, **sęldot-sęldot**, batav. (vgl. jav. sędot), *zeer doen* van zweeren die dragen, *steken* van buikpijn. — [T.].

سلدري **sęldęrī**, ned., *selderij.*

سلر I., **męnjęlar**, *schroeien met heet ijzer; brandmerken.*

II. **sęlar**, naam van een' zoutwatervisch. — * **sęlęr**, batav., een *zeevisch;* eene varieteit is de sęlęr pantat kapal. — [H.].

* سلر **sęloer** (jav., T.), *in eene onafgebroken lijn voortgaan.* — [C.].

* سلر **sęlir**, jav., *uitzoeken; bijzit.* — [C.].

سَلَس, *pisvloed.*

* سلسادن **selasādan**, w. sum., *hijgen; zwaar adem halen* van vermoeidheid of kwaadheid; *loopende spreken.*— [N.]; vgl. سدن (T.).

سَلْسَل, van vloeistoffen *vloeiend in den vorm van een' ketting of slangsgewijs; سلسل بَول, de pisvloed.*

سَلْسَلة, *ijzeren ketting; bindgaren; zigzag; volgreeks, serie; aaneenschakeling; opvolging; geslachtsafleiding; geslachtslijst; erfenis.* — De mal. hebben er salasīlạ van gemaakt met de bet. *geslachtsafleiding.*

* سلسما **salẹsma** of naar de uitspraak salemâ, men., *snot* (skr. çlesmâ). — [T.]; *verkoudheid; snof* (vgl. sẹma-2 en soend. salesma, T.).

سلسّي **sẹlẹssai,** *ontward; in orde gebracht* [mat. en immat.]; *geschikt, vereffend; beslecht;* **mẹnjẹlẹssaikẹn,** *ontwarren; schikken, vereffenen, beslechten.*

سلسيل **salasīlạ,** z. سَلْسَلة.

سُلْطان en سُلُطان, *macht*, voorn. van een' alleenheerscher; — met pl. سَلاطِين, *vorst, koning, heerscher.*

سُلْطانيّ, *koninklijk; koninklijke.*

سَلْطَنَة, *heerschappij, macht; heerlijkheid; majesteit; rijk koningrijk.*

سلڠ I. **sẹlang,** *tusschenruimte,* van lichamen en tijd [*spatie; interval; tusschenpoos*]; *lichaam,* dat *in de tusschenruimte* tusschen twee andere lichamen is of komt, zooals bv. een koffieplantje tusschen twee pisangboomen, een diamant tusschen twee smaragden; **mẹnjẹlang,** *in een tusschenruimte voegen, van een tusschenruimte voorzien* (z. sẹlā en tjẹllah).

II., in versch. handsch. in plaats van sālang. — **sẹlang-sẹlī,** *recht- of scheefhoekig gekruisd.*

* سلڠسڠ **sẹlongsong** en **kẹlongsong,** batav., *peperhuisje; schil, dop.*— [B.].

سلڠكأ **sẹlangkạ,** *sleutelbeen.*

سلڠكڠ, z. onder sẹngkang II. — * **sẹlangkāngan,** batav., *de liezen.* — [B.].

* سلڠكت **sẹlengkat,** batav. ('t bal. sẹlingkad, T.), *touw, waarmede men boomen beklimt* (vgl. sẹngkẹlit, T.); **bẹrsẹlengkātan** (bal. mẹslingkatan, T.), *op en over elkander, overdwars.* — [B.].

سلڠكر (wellicht eene wijziging van bongkar), **mẹnjẹlongkar,** *het onderste boven keeren,* bv. eene tafel vol papieren; *overhoop halen; voor den dag halen; aan het daglicht brengen.*

سلڠکڠ **sẹloengkang**, van metalen *vervalscht; valsche munt; namaaksel; onechte waar; wat in zijn soort niet deugt.*

* سلڠکڠ **saloengking**, w. sum., *met de handen iets op zijde drukken,* om te kunnen zien, rechts en links ruimte te maken; iets *van elkander rukken* met de beide handen. — [N.].

سلڠکڤ **sẹloengkap**, z. djẹloengkap.

سلڠڬار **sẹlẹnggārạ**: sẹnggārạ.

* سلڠکم **silanggam**, w. sum., *gebied; onderhoorigheid.* — [N.]; — z. langgam (T.).

سَلَف, *voorganger, voorgangers; voorvaderen; de ouden* (les anciens).

سلڤ **sẹlap**, *bewusteloos; ongevoelig* [zooals bv. in een' diepen slaap]; *bezeten* door eene demonische macht, *geinspireerd* in dien zin (vgl. salab, T.).

سلّڤ 1. **sẹlẹppạ**, *busje*, meestal *van metaal*, dat aan den zakdoek gedragen wordt en voorn. dient, om er klaar gemaakte sīreh-pruimpjes en tabak in te bergen (vgl. jav., T.). — * 2°. batav., *plaat in den vorm van een horologie,* zittende op de angkin. — [H.]; vgl. sẹlāpa (T.).

سلڤاه **sẹlẹpāha**, batav. (uit 't bal., T.), **papikāngan**, *lies.* — [B.]; *de bilnaad.* — [H.].

سلّڤت **sẹlẹppat**, *bemorst zijn* (als ware het bemorstheid) door vuil, dat aan iets vastzit en hetzelve geheel of gedeeltelijk bedekt, zooals bv. boter op een bord, roest aan ijzer, de anus na eene ontlasting. — z. sẹmpẹlat.

* سلڤست **salapẹsat** of **kalapẹsat**, batav., — *strikken* van touwwerk *om vogels te vangen.* — [H.].

سلّڤه **sẹlẹppoh**, *stof en andere fijne lichaampjes,* die zich ergens op zitten.

سلق **sẹlaḳ**, *onverzadelijk.*

* سلق, **ẹngga sẹlẹḳ**, batav., *niet behoorlijk.* — [B.].

سلق, **mẹnjẹloḳ**, *tasten in* iets, bv. in een' zak; *grijpen naar* iets, dat zich in iets bevindt, bv. naar eene graat in de keel (bal. sẹloek, T.).

سلکور **sẹlgœri**, naam van een' boom, die in de geneeskunde gebruikt wordt (vgl. tjẹlẹgoeri, T.).

سَلَم, *vooruitbetaling van den prijs voor eene op een' bepaalden tijd te leveren waar;* **rabboes-salam**, *wie de vooruitbetaling doet.*

سلم, **mẹnjẹlam**, *duiken;* bij het sẹmẹttjạh-spel, *in dringen* van de bovenste noot in de onderste, waardoor de bovenste wint (z. samboet); *dompelen; duiken* naar iets; *opduiken.*

سلما plur. van سليم.

سلمب **sẹlamba̤**, *onbeschaamd; brutaal.*

سلمبان, **mẹnjẹlẹmbāna̤**, het liggen vóór een uitgeworpen anker, dat geen' grond heeft, bij zwaar weêr en hooge zee, als men niet kan ankeren, of het vóór anker niet kan uithouden, ten einde het afdrijven te verminderen.

سلمباييڠ **sẹlẹmbājoeng**, *soort* van *arm aan de twee stijlen* in eene vorstelijke woning, *waardoor de pẹntas begrensd wordt.* Bij feestelijke gelegenheden worden op elke s. twee kāïn sẹlambai zoodanig bevestigd, dat zij eerst om den stijl gaan en dan met de twee andere kruiselings over de s. hangen; zoodanige arm, als versiersel aan de achterzijde van den top van den achtermast eener pẹndjadjap, welken te voeren een voorrecht is van den regeerenden vorst, den tongkoe bẹsar, den radja̤ mœda̤, den bẹndahāra̤ en den tẹmmenggoeng.

* سلومبت **sẹloembat**, batav. (jav.), voorwerp om de kokosnoot te schillen. — [B.].

سلمبر **sẹlẹmbar**, naam van *een groot parasitisch gewas* (vgl. jav. simbar, T.).

سلومبر **sẹloembar**, *naaldvormige splinter* van nīboeng en dergelijke boomen.

سلمة (mal. salmah), nom. pr. f.

سلمڤيت **sẹlampit**, *platte, lange vlecht,* zooals bv. een plat gevlochten ankertouw, of een plat gevlochten haarbos, zooals bv. de chinezen dragen.

سلمڤت **sẹlimpat**, *los, plat en breed vlechtwerk; krul onder eene naamteekening; arabesken; gebak, in den vorm van vlechtwerk; krakeling;* ook naam eener plant met breede bladeren, die als groente gegeten worden; **mẹnjẹlimpat**, *van den* voorgenomen of voorgeschreven weg *even afwijken*, zooals bv. een jongen, om te spelen, wanneer hij naar school moet, *een' slipper maken.* — z. sẹlampit.

* سلمڤرت **sẹlomprêt**, batav. (uit 't jav., T.): tẹrompet. — [B.].

سلمڤڠ **sẹlempang**, z. sempang.

سلمڤڠ **sẹlẹmpang**, batav. (soend. salẹmpang), *ongerust zijn* bv. wegens een afwezigheid, *bezorgd, in 't onzekere zijn* bv. of onze goederen terechtkomen. — [T.]; *bekommerd of bezorgd zijn; vreezen; niet vertrouwen.* — [B.].

سلمڤوري **sẹlampœri**, *soort* van *indisch katoen* van Sẹrampoer.

سلمڤوكو **sẹlẹmpœkau**, naam van een' vogel.

سلمڤي I. **sẹlampai,** lange, ongeveer drie vingers breedte *reep met goud gestikte zijde,* die bij zekere gelegenheden door vrouwelijke bedienden met de twee einden over de schouders gedragen wordt, terwijl hij op de borst een' boog vormt. Die vrouwen volgen elke eene andere vrouw, die eene dikke waskaars draagt. De Sultan heeft zestien, de Radja moeda acht kaarsendraagsters met even zoovele volgelingen met de sẹlampai; **mẹnjẹlampai,** van touw, geweven stoffen en dergelijke *over* iets *heen hangen,* zooals bv. een' zakdoek over de schouder (z. ook onder sampai II., T.); **tẹrsẹlampai,** *aan iets blijven hangen.*

II., naam van *een' zoet- en zoutwater-visch.*

سلنداين **sẹlẹndājan,** minder goed, **sẹrẹndājan** (de beteekenis ontbreekt, T.).

سلندت **sẹloendat,** naam van *een' zoutwater-visch.*

سلندرو **sẹlendẹrō,** *soort* van *gāmẹlan-spel* (jav., T.).

سلندڠ **sẹlendang,** *lange, smalle doek, door vrouwen om de borst of over het hoofd gedragen.*

*سلندت **salindit,** men., = sẹrindit (T.).

سلنيڤ **sẹlẹnnjap,** z. سليڤ.

سَلْوَاة, nom. un. van سَلْوَي.

سلواتڠ **soeliwātang,** z. سولواتڠ.

سلوبڠ, **mẹnjẹlœboeng,** *geheel toedekken met eene stoffe.* — z. kẹlœboeng en kẹrœboeng.

سَلْوَة en سُلْوَة, *troost; verligting; vrij zijn van zorgen; gerustheid* des gemoeds; *verademing; uitspanning; vermaak.*

سلودڠ **sẹlœdang,** *hulsel van den bloesem der palmgewassen en sommige bloemen,* zooals bv. de roos.

سلوّر **sẹlœwar,** z. شَلْوَار.

سلوره **sẹlœroh,** *kluchtig, grappig* (z. djẹnāka); **sẹlōroh,** *grappen maken,* minder grof dan kẹlākar (in 't handsch. waren deze twee verschillend uitgesproken woorden als twee behandeld, T.).

سلوري **sẹlœrai,** *soort* van *vermicelle.*

سلوسه **sẹlœsoh,** *artsenij ter bevordering van het baren* (emmenagogum).

سلوڠ **sẹlœwang,** naam van *een zoetwater-visch,* waarmede de mal. tooverij drijven, door den visch met eene naald, waarvan het oog uitgescheurd is, in de oogen te steken.

سلوڤت **sẹlœpat,** *vlies; membraan; helm,* waarmede kinderen soms ter wereld komen; *vlies, dat om eene vrucht zit,* zooals bv. om de sālaḳ. — z. sẹlāpoet.

سلوك **sẹlōkạ** — skr. çlōka —, *samenstelling van geluiden of woorden; vers; gerijmde spreuk;* **mẹnjẹlōka,** *samenstellen* geluiden, zooals bv. zingvogels; *samenstellen* woorden; *praten;* **bẹrsẹlōkạ,** *verzen* inz. *opzeggen.*

سُلُوك, *gang; voortgang; reis; handelwijze; wijze; manier; geestelijk, ascétisch leven.*

* سلوكڠ **sẹlœkang,** batav., *soort* van *lang schild.* — [B.].

* سلوكن **sòlòkan,** batav. (soend.), *een gruchtje,* zoo genaamde slokgang. — [T.]; **sẹlōkan** (ook wel sẹloeran), *sloot; waterleiding.* — (B.]. z. sẹrōkan.

* سلولڤ **sẹlœloep,** batav. uit 't jav., *duiken* in het water als eenden bv. — [T.]; soek., *in het water* zijnde, zich *zoodanig bukken, dat ook het hoofd onder water komt; onder water gaan.*

* سلوم **sẹlœmoe,** *afgeworpen slangehuid.* — [C.].

سلومر **sẹlœmar** (de beteekenis niet ingevuld; de betekenis ontleene men aan een ander woordenboek, dat toch geraadpleegd zal moeten worden, daar dit woordenboek in vele opzigten onbruikbaar zal blijken te zijn, T.).

* سلومن **silœman,** batav. (jav.), benaming van *wezens, die allerlei gedaanten kunnen aannemen* (T.).

سَلْوَى, *honig;* met nom. un. سَلْوَاةٌ, coll., *kwartels.*

سله **sẹlah,** *tusschenruimte tusschen twee dingen.*

سلي, **sẹlang-sẹlī,** z. onder sẹlang.

سليڽ **sẹlīja,** *ordelijk; het zijne in orde houdend.* — z. sẹrīja en āpik.

سليڽ I. **sẹlījoe,** van den voet *naar voren en naar binnen uitgegleden* (dat dit woord ook te Rijow gebruikelijk is, is weder een bewijs dat 't Rijowsch, dat thans als zuiver maleisch bij 't Inl. onderwijs wordt ingevoerd, alles behalve vrij is van 't op java gesproken maleisch (T.). — * batav., *zich verzwikken.* — [B.]; R. v. Eijs. geeft op: **kasẹlījoe,** een vorm die meer in overeenkomst is met 't jav. kẹslijo (T.).

سليدر **sẹlēder** (jav., T.), *slordig, slof; liederlijk.* — * batav., *zijn tijd verbeuzelen,* bv. van iemand die uitgestuurd wordt om een boodschap en gaat majin di djalan. — [H.]; ōrang s. *een luiaard?* — [T.].

سليدق (van sīdik), **mẹnjẹlīdik,** *nauwkeurig onderzoeken, doorzoeken; doorsnuffelen; exploréren.*

سليرا **sẹlīrạ** (in hik. en poëzie), jav., *lichaam.*

سليرا **sẹlērạ**, *appetijt* (bal. njẹrira, *gedijen* van 't eten; men. **saleran**, *bevallen in* smaak, *lekker zijn*; z. saliro, T.).

سليرت **sẹlīrat**, *niet duidelijk in zijne deelen te onderscheiden*, zooals bv. de takelage van een schip; *door elkander gestrengeld; chaotisch.*

* سليرڠ **saleirang**, w. sum., *afschilferen*, zooals men hout doet, of ook zijne handen door ergens langs te schaven. — **saleirang kartas** (dit zal wel 't telwoord sa met lērang zijn; de verwarde opgaven van sommige door hem geraadpleegde bronnen had v. d. W. moeten verbeteren. Daar hij zulks verzuimd heeft, moet ik al dien onzin, wil ik 't geheele woordenboek niet afschrijven, door verwijzingen in order brengen, T.), *een vel* papier. — [N.].

* سليرن **sẹlīran**, *zoom ter versiering.*

* سليرن **saleran**, z. onder sẹlēra.

* سليرو **saliro**, w. sum., *de keel*, namelijk van binnen. — [N.]; bedoeld: salerå, *de kwijl* die iemand wegens eetlust den mond uitloopt; *smaak* in den mond; *trek* naar spijzen (T.).

سليس **sẹlēsạ**, *ruimte* (vrijdom van benauwdheid).

* سليسير **salisir**, men., *verdroogde bast* van den pisangstam (bat. sarisir) — [T.].

* سليسير **sẹlèsèr**, batav., zekere kwaal, waarbij een der teelballen in den buik schiet (vgl. soend. saleser, T.). — [T.].

سليسيك, **mẹnjẹlīsik**, *doorzoeken* het hoofd van iemand, als naar luizen; *luizen*, zooals de apen doen; *krauwen*; van vogels *in orde brengen* de vederen; *navorschen, uitvorschen* (vgl. soend. njalik-sik, T.); batav. — **mẹnjisik** en **mẹnjẹlisik**, vgl. jav. talisik. — [H.].

سليسيه **sẹlīseh**, *verschillen* in afmetingen (van voorwerpen, die naast elkander geplaatst zijn, bv. de vingers, twee balken enz.); *verschillen* in 't alg. (men. برسليسيه, T.); *geschil hebben; elkander mis loopen.*

* سليوڠ **sẹlījoeng**, *in eens.*

سليڤ **sẹlījap**, naam van *een zoutwater visch.*

سليڤڠ **sẹlēpang**, *schouderriem; bandelier ordelint en écharpe; sjerp over den schouder* (jav. salempang, T.); tjintjin s. *kordonbeugel* aan een geweer **bẹrsẹlēpang**, *eene tasch over den schouder hebben; iets evenals eene tasch over den schouder hebben* bv. de sārong, dat in tegenwoordigheid van vorsten en andere grooten niet geoorloofd is;

b. boengkoes, *de kęris met de sārong bedekt hebben*, dat insgelijks, in tegenwoordigheid van vorsten enz. niet geoorloofd is.

سليكر **sęlēkor**, naam van *een' zoutwatervisch*.

سليكه **sęlēkoh**, *bolwerk; bastion*. — z. kataloem.

سليكه **sęlēkeh**, *klad; vlak; smeer* [van iets kleverigs, bv. boter, stroop, slijk en dergelijke] *hier en daar bemorsd, vol morsplekken;* **męnjęlēket**, *bekladden, bevlakken; pleksgewijze besmeren* met iets kleverigs enz.

سليڬي I. **sęlīgi**, *korte werpspies van hout*. — * **soeligi**, w. sum., lange aangepuntte bamboe als lans gebezigd (N.); s. tādjam bęrtimbal, *stuk hout, aan beide einden puntig* en in het midden waarvan een touw bevestigd wordt, dienende als vischhaak, om krokodillen te vangen; *houten werpschicht*, zonder ijzeren punt.

سليڬوت **sęlīgoet**, *zich in verschillende richtingen door elk ader bewegen*, zooals bv. een troep vledermuizen.

سليڬڠ **sęlīgang** (de beteekenis niet ingevuld, T.).

سَليم, *geheel; zonder gebreken; zuiver; eerlijk; oprecht;* — met plur. سُلَمَاءُ, *ongeschonden; welvarend; gezond;* — in 't mal. nog: *geheel enz.*, mal. verb., als nom. pr., is sālim.

سليم **sąlēmå**, men. uitspraak van سلسما.

سُلَيْمَان, *Salomo*.

سليموت **sęlīmoet**, *dekkleed*.

سليڠق, **męnjęlīnap**, *glijden; sluipen* zooals bv. kleine slangen doen, onder drooge bladeren, gras of andere vuilnis; visch *in de lengte* (langs den ruggegraat) *in dunne schijven snijden;* bīsoel s., z. onder bīsoel.

* سليو **salijō** (lees: سليڨ salijoeq; had onder ليّق, dat v. d. W. bekend is, moeten staan; T.), w. sum., *een rondje* in het dansen; menarilah aga(q) salijo, *kom dans eens een rondje*. — [N.].

سليوڠ **sęlēwing**, *zich met alles bemoeiend; bemoeial*.

سليحه **sęlēhah**, verb. van سَلِيحَة.

سليڽڨ **sęlęnjap** — (van lęnjap), naam eener *ziekte, waarbij de mannelijke schaamdeelen in de buikholte verdwijnen*.

* سم **som**, batav. — verb. ned. — *zoomen*. — z. kęlim.

سَمّ, سم en سُمّ, *vergift*.

سُما, van een vermaard man *faam; beroemdheid; vermaardheid*.

سَمَاء *hemel.*

سمام **sẹmā-2** = سلسما.

سماج **sẹmādjạ** en, minder gekuischt, **sẹmandjạ** (van mādjạ), *slechts; alleenlijk.* — z. sahādjạ.

سماد **sẹmadi**, z. سمدي.

* سمادو **simadoe**, w. sum., *onrustig.* — [N.].

* سمارق **sẹmarak̇**, w. sum., *een grappenmaker, harlequin* ('t jav. sẹmar?, T.). — [N.].

سمارم **sẹmāram**, naam van *een' boom.*

سماعون **samā'œn**, verb. van سُمْعون.

سماغت **soemāngat** (en sẹmāngat), *levensvuur; levenskracht; levensgeest; ziel; volkomene bewustheid; opgewektheid;* hīlang soemāngatnjạ, *zijn bewustzijn is verloren; hij is ontsteld* door iets onverwachts voorn. schrik of vreugde; **koer! soemāngatnja**, *kom terug! levensgeest van hem* [die hem verloren heeft], een zeer gewone uitroep bij plotselinge ontsteltenis van iemand, voorn. van kinderen. Soms is het ook slechts eene uiting van belangstelling in of medelijden met personen of zaken, bij het hooren of verhalen van berichten, die hem betreffen, gunstig of ongunstig en staat dan ongeveer gelijk met onze wensch: *dat het hem welga! God zij met hem!* en dergelijke, of met het gewone mal. kasēhan! **lẹmah soemāngatnja**, *zijn soemāngat is zwak,* d. i. *hij is licht ontsteld;* **bẹrsoemāngat**, *levensvuur enz. hebben; bekomen van bewusteloosheid,* veroorzaakt door schrik of vreugde; *in opgewektheid verkeeren; in rep en roer zijn.*

سماغو **sẹmāngoe**, naam van *een' boom.*

* سمالو, **sẹmālo kāmo**, w. sum., eene bedwelmende ronde vrucht. — [N.].

سِمَام plur. van سُمّ.

سَمَّان, *boterverkooper; ooftverkooper; kruidenier.*

سَمَاوَات plur. van سَمَاء.

سَمَاوِى plur. van سَامّ.

سمايل **sẹmāīl**, verb. van إِسْمَعِيل.

سمايم **sẹmājam**, van vorsten *gezeten zijn; zich bevinden.*

سَمَايِم plur. van سُمُوم.

سَمَائِى plur. van سَمَاء.

سمب **samboe** (de beteekenis niet ingevuld, T.).

سمب **soemboe**, *pit* van een lamp of kaars; *lont* van een lontgeweer. — De lamp-

pitten worden veelal van het merg van het koempai-riet gemaakt, dat zeer wit is, van daar: bęras s., *rijst van de witte soort;* s. bādaķ, *hoorn* van den neushoorn (vgl. sœngoe II., T.); **pęrsoembœwan,** *zundgat* van een vuurwapen, *schoorsteentje* van een slaggeweer.

سمب I., **męnjoembi,** *in* broze voorwerpen, waar een stuk uit is, zooals bv. eene tafel *een stuk zetten.*

II. **soembi,** bij het weven *tempel*

سمباد **sęmbāda,** jav., *gepast, voegzaam.*— [C.].

* سمبار **sęmbāri,** batav., *terwijl; aldoende;* enz. — [B.].

* سمبارغ **sęmbārang** (eig. sabārang), batav., *elk; onverschillig welk.*— [B.].

* سمبارق **sęmbāraķ,** w. sum., iemand die alles gade slaat voor zijn heer; *een intendant; rentmeester; voornaamste geliefdste uitverkorene;* **pękājan sęmbāraķ,** *een zondagspak; de feestkleeding* (vgl. sęmbęrap, T.). — [N.].

سمباغن **sembāngan,** w. sum., een vogel zoo groot als een raaf doch gevlekt (z. simbang, T.). — [N.].

سمباو I. **sęmbāwa,** nom. pr. van een eiland ten O. v. Lombok.

II. (zelden) — wellicht eene smtr. van **simęmbāwą** — *dief;* sampan s. (*dievensampan*), naam eener *soort van kleine bootjes.*

سمبب I. **sęmbab,** *ziekelijk gezwollen,* niet hoog, maar betrekkelijk uitgestrekt, zooals bv. de gezwellen in de ketelkoorts of de wangen bij kiespijn.

II. of **sęmboeb,** van het aangezicht *zeer vol; onnatuurlijk vol; iemand met zoodanig aangezicht.* — z. tjęmboeng en bākoep.

سمبت I., **męnjambat,** *slaan met iets elastieks of buigzaams,* zooals bv. met een' rotting, eene karwats en dergelijke.

II., **sęsambatan,** batav. (jav. of bal., T.), *snikken, innig weenen.* — [B.].

* سمبت, **kasambęt,** batav. (jav. *een toeval krijgen, plotseling ziek worden,* T.), zekere *ziekte, waarbij 't lichaam verhit is, de eetlust wegblijft, de lippen droog zijn,* en men een bitteren smaak in den mond heeft; zekere *gevaarlijke maagkwaal.*

سمبت, **męnjamboet,** *aannemen, ontvangen, opvangen; aangrijpen* met de handen, *bij de hand grijpen; ontvangen* een' gast; *inhalen;* bij het sęmęttjaḥ-spel, van de onderste noot *ontvangen* van de bovenste, d. i. *breken en indringen daarin,* waardoor de onderste het spel wint (z. sęlam).

* سمبت **sambit,** batav., *met iets gooien; met steenen gooien.* — [B.].

سمبت **soembat,** *stop; prop; kurk; deuvik;* **męnjoembat,** *toestoppen; kurken.*

* سمبت simbat, w. sum. (**manjimbatken**, T.), *open schuiven* gordijnen bv. — [N.].

سمبت I., **mẹnjembat**, *buitenwaarts slaan of houwen;* door eene buitenwaartsche beweging met den arm *grijpen*, inz. in het voorbijgaan; bij het naaien van een' zoom *vatten* (opnemen) met de punt van de naald; den draad, waarmede genaaid wordt *doorhalen* (vgl. onder djāhit, T.); het woord van een' ander *opvatten*, om er iets over te zeggen; *in het voorbijgaan medenemen*, zooals bv. zeeroovers doen met kleine plaatsen, die op hunnen weg liggen; iets *invoegen* in eene rede of geschrift, als het ware ter loops mede nemen.

II., **mẹnjèmbat**, batav.,: **mẹnjẹbròt**, iets *met geweld of ongemerkt wegnemen.* — [H.]; sẹbròt, *ontfutselen.* — [R.].

سمبر, **mẹnjambar**, *grijpen* in de vlucht of snelle vaart; *aanvliegen op* iets om het te grijpen.

سمبر, **mẹnjẹmboer** (vgl. simboer, T.), van vocht of andere uit losse deeltjes bestaande zelfstandigheden, *met eene zekere kracht en in deeltjes opgelost, verlaten of te voorschijn komen uit eene betrekkelijk nauwe opening; uitbruisen, spuiten;* ājer ķaḥwaħ pōn mẹnjẹmboerlah kalœwar dari dālam mœloetnjạ, *en de koffij kwam, in kleine deeltjes opgelost (spoot), uit zijn mond;* **mẹnjẹmboer lājang**, *bespuiten met genees- of toovermiddelen*, waarbij de geneesheer zich, met het geneesmiddel in den mond, over den zieke buigt, een paar keeren opzettelijk hoest, zoodat de met het geneesmiddel bezwangerde adem den zieke raakt, en daarna het geneesmiddel op eene andere, onverschillige plaats uitspuwt; **ōrang tẹrsẹmboer**, *iemand, die met een toovermiddel bespoten*, d. i. *gelukkig in ondernemingen is:* **mẹnjẹmboerkẹn**, *doen te voorschijn komen enz., uitspuiten;* nāgạ, jang m. ājer māwar, *draken, die rozewater uitspuiten:* makạ ānaķnjạ disẹmbœrīnjạ dẹngngan sīreh, *en zij bespoot haar kind met (gekauwde) sīreh.*

سمبر sẹmbir, *rand* van een bord, schotel of dergelijke; *marge* van een geschrift; *de ribben*, gewone of gevleugelde, *van* allerhande *vruchten*, zooals bv. van de kātjang bōtor, de bẹlimbing.

* سمبر **sẹmber** en **soembang** (soend., T.), batav., *dof van geluid, defect, rammelend.* — [B.].

* سمبر **soembẹr**, jav., *bron, wel.* — [C.].

* سمبر **soembar**, batav. (jav.), *elkander verwijten: tarten; uitdagen.* — [B.].

سمبر **simbar**, naam eener *parasiet-plant.*

سمبر I., **mẹnjimboer** (als men dit woord en zijn afleidingen vergelijkt met

sęmboer, zou men geneigd zijn het te houden voor de brabbel-uitspraak van 't andere, T.), *opgooien* vocht of uit losse deeltjes bestaande zelfstandigheden, zoodat het opgegooide zich in zijne deeltjes oplost; *begooien met vocht* enz., *begieten; bespuwen* met geneesmiddelen (z. sęmboer, T.); met omgekeerde hand (de vingers naar boven zijwaarts naar buiten) *steken of houwen naar* iets; *met den arm naar de tegenovergestelde zijde uithalende, naar voren toe houwen of steken* (eene terts toebrengen), *opgooien enz.;* m. ājer dęngngan pęngājoeh, *water met de schepriemen opgooien;* tanah djāngan disimboer, *gooi de aarde niet uit elkander;* **męnjimboer lājang**, *bespuwen* met geneesmiddelen, waarbij echter het geneesmiddel naast den lijder uitgespuwd wordt.

* II. **simboer**, w. sum., *opstijgen, opbruischen* van het bloed; alah tampa (tampaq) bonda kandong tęrsimboer darah didadānja, bonda kandong (zijne moeder, T.) *ziende, steeg hem het bloed naar de borst.* — [N.].

*سمبرام **sęmbęrāmą**, jav., *scherts, boert, kortswijl; schertsen; boerten; grappig; dartel; onoplettend; nalatig.* — [C.].

سمبرڤ **sęmbęrap**, *volle uitrusting; expeditie* (materieel); *sīreh-doos, met alle toebehooren.*

سمبرڤ **sęmbęrip**, *soort* van *knaap met een' eenigszins opstaanden rand,* voor met ondergeslagen beenen zittenden, waarop bij het eten gezet wordt eene schotel met gekookte rijst waarvan men dan op zijn bord neemt; gewoonlijk is de sęmbęrib van koper en heeft één' ronden, hollen voet. — z. pāhar en tālam.

سمبرن I. **sęmboernạ** — skr. soewarna —, *goudkleurig.*

* II., — skr. sawarṅa — *gelijkend; homogeen.*

سمبس **sambas** (niet ingevuld; denkelijk wilde v. d. W. dit in vullen met den eigenn. van een staat op Borneo, T.).

سمبغ I. **sambang**, *rondgaande nachtwacht, ronde, patrouille.*

II., *verlaten bijennest;* līlin s., *was, afkomstig van eene s.,* dat door den invloed van het weder gebleekt is en gaarne als geneesmiddel gebruikt wordt.

* III., batav., *overmatige vloeiingen* der menstrua (vgl. jav., T.); dāoen s.: radjawardi.

سمبغ I., **męnjamboeng**, *aaneenhechten; splissen; samenvoegen; lasschen; aanlasschen;* enz.; **sambœngan**, *wat aangelascht enz. is of wordt; lasch;* sambœngan tījang, *steng van een' mast.*

II., *holle cylinder* op eene pan, waarin iets, bv. gegiste rijst voor arak, gekookt wordt.

سمبڠ **sambal**, *toespijs bij de rijst*, waarvan de hoofdingrediënten fijn gemaakte spaansche peper en zout zijn en die van de verdere bijmengselen of de verdere behandeling haren bijzonderen naam ontvangt.

سمبل **sambil**, *te gelijker tijd; iets te gelijker tijd doen*, bv. rooken en lezen, maleisch en arabisch leeren.

سمبل **sẹmboel**, *gedeeltelijk uit eene opening te voorschijn komend*, half buiten en half binnen bv. de prop van een bloedzweer; *uitpuilend; zwellend*, zooals bv. de borsten eener aankomende maagd.

سمبل **soemboel**, *soort* van *mandje*.

سمبل, **mẹnjombol**, iemand *het eten in den mond stoppen, tot eten dwingen.*

سمبليت I. **sẹmbẹlit**, *hardlijvigheid.*

II., *beurs om het lijf; katje.*

سمبله, **mẹnjẹmbẹleh**, *slachten* (bij P. beter opgegeven, T.).

سمبليجوڠ **sẹmbẹlījoeng**, naam van een sultanschap, dat met het sultanschap Goenoeng Tẹboer, op de Oostkust van Borneo gelegen en tot Ned.-Indië behoorend landschap Bẹrau uitmaakt.

سمبليوا **sambalēwa̤**, van een werk *niet met den noodigen ijver of zorg verricht; gebrekkig;* **mẹnjambalēwa̤**, *niet*

سمبوڠ I. **sẹmboeng**, naam van een boompje — pluchea balsamifera; pothos officinalis (vgl. jav., T.).

* II., *de slag* van een' haan bij 't vechten. — [C.].

سمبڠ **soembang**, *beleedigend voor het gezicht, het gehoor of het zedelijk gevoel; wanstaltig; wanvoegelijk; wanklinkend; onharmonisch; onzedelijk;* van een muziekinstrument *ontstemd; bloedschande;* z. bij sẹmber.

سمبيڠ **soembing**, van snijdende werktuigen, aarden gereedschappen en dergelijke broze dingen *schaardig; schaardig zijn; schaard* (z. sempak̤, sompek̤ en rompis); mœloet s., *hazemond;* bībir s., *gescheurde lip, hazelip.*

سمبوڠ **sombong**, *snoevend, pochend: durvend, brutaal; vermetel; aanmatigend; ingebeeld, verwaand.*

سمبڠ **simbang**, naam van *een' zeevogel — procellaria* (z. sembangan, T.).

* سمبوق **samboek̤**, batav. (bal.): sāboet. — [T.].

سمبوق **soemboek̤**, z. سُنْبُوق.

سمبق **simbak̤**, naam van *een' eetbaren zoutwater-visch.*

* سمبوقن, **kasimbōkan**, batav. (jav.), zekere medicinale wortel, convolvulus foetidus. — [T.].

met lust werken, zammelen, talmen; **mẹnjambaléwākẹn,** *niet met lust behandelen, flauw behandelen.*

سمبم **sẹmbam,** van het aangezicht *in iets bedolven,* zooals bv. in zand, in modder, in een kussen, in de handen; *op het aangezicht gevallen;* van een' vorst *onttroond,* van een' ambtenaar *ontslagen;* van een ministerie of koopman *gevallen.*

* سمبن **sẹmben,** verb. van sambil, batav., *terwijl.* — [B.].

سمبو **sambau,** naam eener *soort* van *gras;* bœnga s., z. onder bœnga en ringgit.

سمبورت **sẹmbœrit,** z. bœrit; **mẹnjẹmbœrit,** *enculéren;* **bẹrsẹmbœrit,** *paederastie drijven;* **bẹrsẹmbœrītan,** tesamen.

سمبوغ **sẹmbœwang,** *soort* van *dukdalf* in het water, om er vaartuigen aan vast te leggen, bestaande uit eenige staken, in het water geplant en met de punten samengebonden, zoodat zij een' kegel vormen.

سبول **sẹmbœloe,** *uitermate dom, simpel.*

* سمبول **soembœli,** *hoorn van de neushoorn.* — z. soemboe. — [C.].

سمبولغ **sẹmbœlang,** naam eener bewoonde streek op het eiland Kalat, onder Lingga-Riouw.

سمبون **sẹmbœni** en, minder goed **sẹmbœnji,** z. onder bœni; (bẹrsẹmbœni, T.), *zich verborgen houden, schuilen;* roempoet s. (niet ingevuld).

سمبونث, z. سمبون.

* سمبوهوق **sẹmbœhoek** (uit 't bal., T.), tẹlor s., batav., *windei.* — [B.].

سمبوين **sẹmbōjan,** *sein; waarschuwingsteeken; signaal; leus; wachtwoord.*

* سمبه **sambah** (verkeerd gehoord in plaats van sambar? T.), w. sum., *opvangen.* — [N.].

سمبه **sẹmbah,** *zichtbaar eerbetoon; aanbidding; eerbiedige groet; compliment; eerbiedig gezegde; met zichtbaar eerbetoon;* **mẹnjẹmbah,** *eerbiedig spreken; spreken met zichtbaar eerbetoon,* voorn. door de handen vlak tegen elkander te leggen en zoo op zekere hoogte van het hoofd te brengen; *vereeren door zichtbaar eerbetoon; aanbidden; godsdienstige eer bewijzen aan* iets; m. pandjang, *zich staande diep en langzaam buigen;* **pẹrsẹmbah,** *wat eerbiedig aangeboden enz. wordt; eerbiedig aanbod; offerande; eerbiedig geschenk; eerbiedige te kennengave; wat bestemd is, om eerbiedig aangeboden enz. te worden; eerbiedig aanbod enz.* (waarom zijn hier **bẹpẹrsẹmbahkẹn** en **mẹmpẹrsẹmbahkẹn,** weggelaten? T.).

سمبه **sęmboh**, van eene ziekte *genezen;* van levende wezens, die ziek zijn geweest, *genezen, hersteld; wederom gezond.*

سمبه, **męnjimbah**, *van boven naar beneden begooien;* m. lantai dęngngan ājer, *den vloer met water begooien;* djāngan ākoe disimbah, *begooi mij niet* (van boven); **tęrsimbah**, *van boven begooid;* s. gęlombang, *het overslaan der golven;* męnjimbahkęn ājer kęlantai, *water over den vloer gooien;* tęrsimbah kęlantai, *over den vloer gegooid;* **bęrsimbāhan**, *van boven naar beneden over iets gegooid zijn;* sęgālą sōeratnją b. dimēdja, *al zijne brieven liggen over de tafel gegooid* (dit artikel is een van de beste van 't geheele werk; waarom de andere woorden ook niet zoo behandeld? T.).

سمبهيڠ **sęmbahjang** — smst. van sęmbah en jang (godheid),— *vereering der godheid; verrichting van godsdienstige gebruiken,* voorn. van de voorgeschrevene, hetzij in woorden of door zichtbare ceremoniën; van daar ook: *gebed* in dien zin (dus niet: het doen van een verzoek aan de godheid, z. دعا); **męnjęmbahjang**, de godheid *aanbidden* enz.; **męnjęmbahjangkęn**, een lijk **bęrsęmbahjangen**.

سمبي **simbai**, *goed voorkomen.*

سمبيت **sęmbētą**, *stut voor vaartuigen op 't droog, voor het omvallen.*

سمبيلو **sęmbīloe**, *splinter van bamboe; soort van mes van bamboe* gemaakt, dat onder anderen bij de besnijdenissen gebruikt wordt.

سمبيلڠ **sęmbīlang**, z. sęmīlang.

سمبيلن **sęmbīlan** (smtr. van sę (sa) en ambīlan, dus *een genomen,* namelijk van tien), *negen;* **męnjęmbīlan**, *de negende zijn,* bv. van kinderen.

سَمْت, *weg, die iemand bewandelt; pad; richting; wijze; gedrag; zenith* (verb. van سَمَتَ, eig. سَمْتُ آلرَّاس), *richting van het hoofd;* اَلسُّمُوت, *de wegen,* bij uitnemendheid, d. i. de wegen, die de meridiaan van den waarnemer en de verticaalcirkel eener ster beschrijven, en van daar: de door die twee cirkels in het zenith gevormde hoek, *het azimuth* (verb. van a'ssoemoet).

سمت **sęmat**, *tooverkunst, waardoor iemand als het ware op de plaats vastgespeld* wordt, zonder zich te kunnen verroeren; **męnjęmat**, *vaststeken met eenig puntig lichaam,* zooals speld, een doorn, een pin en dergelijke, bv. een halsdoek, eene gordijn, twee schakels van een' gouden of zilveren buikband, de twee deelen van een deur- of vensterhengsel; *met eene* sęmat *aan elkander steken; vastpinnen; vastspelden;* pākoe s., *pinnen,* correspondeerende met gaten in

een ander voorwerp, waarmede twee voorwerpen, bv. twee planken van een vaartuig op elkander vast gemaakt worden; *gebogen spijkers*, waarbij twee planken met de randen op elkander bevestigd worden, zooals hoef en hoefijzer.

سموت **sẹmoet**, *mier;* **sẹmœtan**, *slapen* van ledematen. — * batav. ook: **kẹsẹmœtan** (vgl. soend. singsireuman van sireum, *mier*). — [T.].

* سمت, **sẹmat sẹmata**, w. sum., *het heelal; alles; de geheele wereld* enz. — [N.].

سمجان **sẹmẹdjāṇa** en **sẹmẹndjāṇa** (van mẹdjāṇa), van een werk *middelmatigst.*

سمجّق **sẹmẹddjaḳ**, z. سجق.

سمچّه **sẹmẹttjah** (van pẹttjah), zeker *kansspel, waarbij harde, nootachtige vruchten*, inzonderheid de bœwah kẹras, *op elkander gelegd worden*, en hij het spel verloren heeft, wiens noot door een' daarop aangebrachten slag stuk gaat.

سمحاق, *beenvlies* van het bekkeneel, *wond*, die zoover gaat.

سمدرا, z. سمودرا.

* سمده **sẹmẹdah**, batav. (uit 't bal., T.), *gisten.* — [B.].

* سمدي **sẹmẹdī**, jav., *aanbidding; godsdienst; God;* godheid. — [C.]; kleine vergissing in plaats van sẹmadi of sẹmédi! (T.).

سمربق **sẹmẹrbaḳ** (niet ingevuld, T.); z. mẹrbaḳ.

* سمردنت (oud-jav. çoemrīdanta, *als de çridanta-bloem*): *zeer fraai en wit* van de tanden. — [T.].

سمست **sẹmẹsta** — skr. samasta —, *geheel, gansch; de geheelheid, de ganschheid.*

سمسم **soemsoem**, *merg.*

سمع, *hooren* (waarneming met het gehoor); *gehoor.*

سمعاء plur. van سميع.

سمعان, سمعون, سمعون, سمعون, شمعون en شمعون, Simeon; z. samā'oen.

سمعة, *wat gehoord wordt; geluid; gerucht; goede naam, goede reputatie.*

سمڠ **sẹmang**, naam van *een menschenras* in het schiereiland van Malaka; bewoners der groote bosschen; indoeḳ s., z. onder indoeḳ en sāmang.

سمڠک **sẹmangkạ**, naam eener *soort van meloen, watermeloen* — citrullus edulis.

سمڠکي **sẹmanggi** of **sẹmanggi goenoeng**, z. onder āpam en sẹgārạ.

سمڠڬه **sęmęnggah,** *passend, betamelijk, behoorlijk.*

سمڤو I. **sampoe,** *gedurig onwel zijn; sleepende kwijning; sukkeling.*

II., **męnjampoe**, spelen, die aan den gang zijn *stoppen,* dat onder zekere voorwaarden kan geschieden, doch niet meer dan drie keeren achter elkander.

* سمڤي **sampi** (uit 't bal., T.) en **sāpi** (uit 't jav.), batav., *koe; os.* — [B.].

سمڤاد **sęmpādą** (de beteekenis niet ingevuld, T.).

سمڤادن **sęmpādan,** *grensscheiding,* zooals bv. eene rivier, eene bergreeks.

سمڤان I. **sęmpānę** — skr. sampanna —, van gereedschappen inz. van wapens *geluk aanbrengende; geluk aanbrengend gereedschap;* eene kęris s., heeft altijd 9 lok en eene gandją ēras; z. sempęnną.

II., z. djęmpānę.

سمڤت **sęmpat,** *geschikte of beschikbare tijd* voor iets; tijādą sęmpat ākoe datang, ik *heb geen' tijd om te komen.*

سمڤت I. **sęmpit,** *eng., nauw, beëngd; benauwd.*

* II., *achterwaartsche slag met* de hand of een wapen. — [C.].

سمڤت **soempat,** naam van *een' zoutwatervisch.*

سمڤت I. **soempit,** *blaaspijp;* **męnjoempit** (kęn, T.), *blazen* kogeltjes of pijltjes door eene pijp *naar* iets.

II. (of kāroeng), *groote zak* ter bewaring van allerhande voorwerpen, veelal van matwerk en ander grof goed; z. kampit en kampil.

III., **soempit-2,** naam van *een' zoet-zoutwater-visch.*

* سمڤت, **kęsimpattan,** batav. (uit 't bal., T.), *iets in de verkeerde keel zitten hebben;* ook: simpatan. — [T.].

* سمڤد وليكن **sęmpadœlīkan,** w. sum. = padœlīkan. — [N.].

سمڤر **sampar,** *pest; epidemie* onder menschen en vee.

سمڤر, **sampęrin,** batav. uit 't soend., iemand *komen halen* (B.).

* سمڤر **sampoer,** men., 'n stuk lijnwaad of een doek als borstkleed bij vrouwen; ook: sisampoer; vgl. jav. (T.).

سمڤر I. **sampir,** *bovenstuk eener* kęris-*schede,* waar de gandją in komt; **męnjampir,** eene kris of kęris-schede *van eene* sampir *voorzien.*

II., batav., iets *ophangen.* — [B.].

سمڤر I. **simpoer** (beter simpoeh), naam eener plant — colbertia obovata; s. ājer, dillennia speciosa; dillennia macrophylla.

II., z. simpoh.

سمفر **simpir** (de vleugels laten hangen); alleen in męraḳ s., *soort* van *galerij buiten boord van* indische *vaartuigen*, ongeveer zooals op de ouderwetsche europesche schepen; *raderkast* van een stoomvaartuig.

* سمفروت **sęmpęroet**, soek., *spuit, spuitje.* — * **sęmpęrot**, batav. (uit 't jav., T.), *spuiten.* — [B.].

* سمفرغ **sęmpęrong**, batav. (uit 't jav., T.), *open koker; lampeglas; schoorsteen;* koewē s., *oblie of oblietjes,* een bekend gebak. — [B.].

سمفرن **sęmporną** — skr. sampœrṅa — *volkomen, volmaakt; zonder gebreken; volledig; voltooid, volbracht; afgeloopen.*

سمفغ **sampang**, *verlak; vernis;* **męnjampang**, *verlakken, vernissen;* **sampāngan**, *verlakt* (verlakt werk); *gevernist werk* (vgl. jav., T.).

سمفغ I. **samping** (zelden), *zijde; kant.* — * batav. (uit 't bal., T.); bęrkris di samping, *een kris op zijde dragen;* djalan di samping, *een weg op zij,* bv. van een voetpad naast den grooten weg. — [H.].

* II., *soort* van trom. — [C.].

III., batav., uit 't soend. *de* sārong. — [B.]. — * **samping**, w. sum., een smal stuk katoen; een soort van slendang die echter door behoeftigen als kain gebruikt wordt; *omgorden; omdoen,* samping sęndjata, *de wapens omgorden.* — [N.].

* سمفغ **sompong**, soek.,: rompong.

* سمفغ **soemping**, batav. (jav.), = soenting; koewē s., een *gebak van rijstmeel en suiker.* — [B.]; bal. 'n gebak bestaande uit pompoen, kladi of pisang en meel (T.).

* سمفغ **simping**, batav. (vgl. jav., T.), *platte visch* (vgl. sinting, T.); *de onopgerolde oblie.* — [B.].

سمفغ **sempang**, *zijweg, zijpad; zijtak* eener rivier, *arm* eener rivier; **męnjempang**, *een zijweg inslaan; op zijde gaan; een' anderen weg inslaan; uit den weg gaan;* s. ęmpat djālan, *een viersprong;* **sęlęmpang**, *van den rechten weg afwijken; kromme sprongen maken;* s. sījoer, naar verschillende richtingen.

سمفق I. **sampaḳ**, van snijdende of puntige werktuigen *ingestoken tot aan het gevest;* van eene roeispan *ingestoken tot daar waar de steel begint* (pinggang), of *tot aan het handvatsel;* van een' spijker *ingedreven tot aan den kop;* van een zeil *voorgeheschen;* **męnjampaḳ**, snijdende of puntige werktuigen *insteken* tot aan het gevest.

II., *beslag van goud, zilver of koper* aan het boveneinde van den stok eener piek.

III., naam van *zeker dobbelspel met* duiten,

eene soort van onder- of- boven. — * soek., *soort* van *kruis- of- munt-spel* met drie duiten.

سمقق, **mẹnjampoḳ,** *aanstooten tegen* iets, bv. met den voet tegen een' steen; van twee lichamen, bv. twee vingers *zich tegen elkander in bewegen* en elkander raken; *aanvliegen tegen* iets, zooals bv. een vlieger tegen een' anderen vlieger, of een roofvogel tegen een' anderen vogel; van degens, sabels, pieken en dergelijke *kruisen* in de hoogte, om er bv. iemand onder door te laten gaan —; *zich ongevraagd mengen in* iets; *tegen elkander in rennen,* zooals bv. twee wagens; *zich door elkander heen en weder bewegen,* zooals bv. een hoop zwaluwen of vledermuizen, menschen die komen en gaan; **bẹrsampoḳ bāhoe** (niet ingevuld); bẹrsampoḳ, *aanstooten tegen* iets enz. bv. een' steen; iemand *storen* in zijne bezigheden; **sẹrampoḳ toenggoel,** *wie tegen alles aanstoot; onhandige; linksche;* **kẹsampōkan,** *aangestoten geworden zijn; door een' boozen geest getroffen zijn.*

سمقق **sompoḳ,** *onverwachts tegenkomen.*

سمقق **sempaḳ,** *aan den rand beschadigd,* minder dan **sompiḳ** (z. sompek, T.); *schaardig* van natuur, of door het eenvoudig ontbreken van een stuk uit den rand van iets zonder dat het er te voren geweest is. Gewoonlijk echter wordt sempaḳ als geheel gelijk aan soembing gebruikt; **mẹnjempaḳ,** *schaardig worden,* door langzaam werkende oorzaken. — z. soembing.

سمقق, **mẹnjempoḳ,** *in 't voorbijgaan tegen* iets *stooten,* bv. met den elleboog; iemand *aanranden* in zijne eer of goeden naam; van eene schuldvordering: *overdragen op een' schuldeischer* van den schuldeischer; een' wissel *endosseeren.*

سمقك **sompek,** *aan den rand zwaar beschadigd;* z. sempaḳ en soembing.

سمقل **sampoel,** *overtreksel, sloop; kap; helm,* waarmede kinderen en jonge dieren soms geboren worden; (bẹrsampoel, T.) *van een overtreksel enz. voorzien;* **mẹnjampoel,** *overtrekken, in een overtreksel enz. steken;* s. bantal, *kussensloop;* **bœdaḳ bẹrsampoel,** *kind, met een' helm;* **bẹsampœlan** (men zou hier pẹsampœlan verwachten, T.), *overtrekking.*

سمقل **sampil,** *bast aan het onderste gedeelte der hoofdrib.*

سمقل **sẹmpal,** *vast zittend in eene opening en met een gedeelte er uit stekend,* zooals bv. een kogel, die te groot is, in den mond van een stuk, een weitje in het oor, een pruimpje in den mond; *onder iets zachts zittend en daarin eene verhevenheid vormend,* zooals bv. een pruimpje tabak onder de lip.

* سمقل **soempẹl,** batav. (jav., T.), *kurk, stop, prop;* iets *daarmede dicht maken.* — [B.].

سمڤل I. **simpoel**, *knoop;* **mẹnjimpoel**, *knoopen;* s. hīdoep of pœ̄leh, *strik, schuifknoop; stropsteek;* s. māti, *gewone knoop* (s. lẹpas-2); s. ingātan, *knoop*, bv. in een zakdoek, *om zich aan iets te herinneren;* **mẹnjimpoel dihāti**, een geheim *in het hart knoopen*, d. i. *bewaren;* **disimpoel hantoe**, *door een spook geknoopt* of *inéengestrengeld*, of d. s. sang sẹlẹmbai, *door sang Kelembai geknoopt enz.*, wordt gezegd van iets dat uitermate verward is, zooals bv. het hoofdhaar; z. ook onder sẹnjoem.

II., naam eener *plant*.

سمڤلت **sẹmpẹlat**, *bij plekken bemorst zijn* (als ware *pleksgewijze bemorstheid*), zooals bv. door plekken bloed, kalk, inkt en dergelijke. — z. sẹlẹppat.

* سمڤلق **somplaḳ**, batav., *iets waar een groot stuk af is*, in tegenov. van kòbès. — [H.]. — * **sompẹlaḳ**, *gebarsten*. — [B.]; **sompẹlat**, *losraken*, als bv. een blokje hout van de leuning van een stoel, omdat de lijm is opgedroogd. In de Indranata: ada jang somplak pipinja sabẹlah en ada jang somplak pantatnja kẹna di batjok dẹngan enz. (vgl. soend. somplak en somplek). — [T.].

* سمڤلق **sẹmpẹleḳ**, batav., uit 't jav., *gebarsten, gespleten*. — [B.].

سمڤله **sẹmpẹlah**, *onnut, tot niets dienstig; wat onnut enz. is, oud vuil; onbruikbaar mensch; deugniet.*

سمڤن **sampan** — oorspr. chin. (drieplank, T.) — benaming eener *soort* van *kleine roeivaartuigen, schuitje; bootje.* — s. toendạ; s. kōtaḳ, *vierkante chinesche sloep.*

سمڤون I. **sampoen**, van haar *lang genoeg*, om het op te knoopen.

II., *gaaf, ongeschonden; volmaakt; afgedaan, klaar.*

سمڤن **simpan**, *van* een geschrift *den zakelijken inhoud aantoonende, beknopt, bekort; zakelijke inhoud, korte inhoud, beknopte vermelding;* **mẹnjimpan**, *bewaren, bergen; wegleggen; in bewaring hebben; in voorraad hebben;* uit een geschrift *trekken* het ter bewaring waardige, *nemen* den zakelijken inhoud, *bekorten, compendieeren*, een geval *beknoptelijk aanteekenen.*

سمڤڽ **sẹmpẹnnạ**, *gezegde, handeling of gebeurtenis, iemand geluk of ongeluk aanbrengend; zegen; verwensching; voorteeken; voorbeduiding;* **mẹnjẹmpẹnnạ**, *zegenen verwenschen* enz.; z. sẹmpānạ.

* سمڤورن **sẹmpōran**, batav., *zaadpadi* — [C.].

سمڤولغ, **mẹnjẹmpōlong**, *onordelijk tot een' wrong vormen*, zooals bv. het hoofdhaar; sanggoel s.

* سمڤون **sempōna**, w. sum., *een kris.* — [N.]; vgl. sęmpānạ (T.).

سمڤه, **męnjompoh**, *schrijdelings op den schouder dragen*, zoodat het eene been langs den rug, en het andere langs de borst nederhangt.

سمڤه **simpoh** (z. simpoer), naam van een' *eetbaar aardappelachtig knolgewas.*

* سمڤه I. **simpoeh**, w. sum., *struikelen.* — [N.].

II., z. simpoer.

سمڤه **sampah** (en **sęrampah**), *allerhande drooge vuilnis; uitveegsel; wegwerpsel; overblijvende kleine deelen van drooge voorwerpen; stof; afval;* in de nederige taal: *huisraad; goederen* (z. sārap en sęrāsah). — * batav., *vuil dat op het water drijft.* — [H.].

سمڤه **soempah,** *doen van een' eed; zweeren; vloeken* (bedoeld: bęrsoempah, T.); **męnjoempah**, *vervloeken enz. verwenschen;* **męnjoempāhi**, *een' eed laten doen* (*beëedigen*, T.); **soempah-2**, naam eener *soort van vergiftige hagedis,* die het slappe vel tusschen de beenen en den buik kan uitspannen en als eene soort van vleugels gebruiken. — * batav., māken s. (zal di makan s., moeten zijn, T.), *vervloekt zijn* wegens mishandeling of miskenning van ouders.

سمڤي I. **sampai**, drukt eene bereiking uit, *tot aan; tot; aan; bij; aankomen; komen; tot aan; komen of gaan zoover dat . . . ; gebeuren; voldoen; bevredigen; ten einde brengen; bereikende eene zekere maat; toereikend; genoeg; genoegzaam; voldoende; zoo dat; zoo zeer, dat* [eig.: gaande zoover, dat]; *zelfs;* s. hāti, *hardvochtig genoeg zijn* (*het hart hebben* iets kwaads te doen, T.).

II., z. ampai; **męnjęlampai**, van een' doek, waarin kleine kinderen gedragen worden *zoodanig over de twee schouders hangen*, dat het eene einde over den linker schouder naar achteren hangt en het andere einde, onder den rechterarm door, naar achteren gebracht en van daar over den rechterschouder naar voren geslagen wordt (z. ook sęlampai, T.); **sampājan: ampajan.**

سمڤي I. **simpai**, *hoepel;* **męnjimpai**, *omhoepelen.* — * **soempė**, batav. (bal., T.), *band of hoepel.* — [H.].

II., naam eener *soort* van *aap* — semnopithecus melalophos. — z. tjīpai III.

* سمڤيدن **sęmpīdan**, soek., naam eener *soort* van *fazant.*

سمق **sęmak**, van een stuk grond *dicht begroeid met lage gewassen; verwilderd;* van een bosch *dicht; moeielijk te doordringen* door de menigvuldige lage gewassen; *dicht kreupelhout, ruigte, wildernis.*

سملاون **sęmęlāwan**, naam van *een' boom.*

سممب **sęmamboe**, naam eener dikke soort van rotting, die als wandelstokken gebruikt wordt (in de lamp. de bekende gevlekte soort, T.).

سممڤي **sęmampai** (van sampai?), van balken, planken en andere lange voorwerpen *niet gelascht.*

سمن **sęman**, verb. van عشمان.

سمن, **sęmęnną-2**, *zonder aanleiding, zonder reden.*

سمنتار **sęmęntārą**, z. onder antārą.

سمنتڠ **sęmęntoeng**, *beperkt van verstand, bot* in dien zin; *onnoozel, eenvoudig; gevoelloos;* ōrang s., *goedbloed, sukkel.*

سمنج **sęmandją**, z. sęmādją.

سمنجان **sęmęndjāną**, z. sęmędjāną.

سمنجق **sęmęndjaķ**, z. سجق.

سمند **sęmęndą**, *betrekking van een manspersoon met eene familie door huwelijk,* inz. door het huwelijk van iemand uit eene vreemde plaats of landschap.

سمندار **sęmęndārą**, naam eener *groote soort* van *mieren.*

سَمَنْدَر, *salamander.*

* سمندرس (oud-jav. soemanasa, jav. soemarsana): *de tjampaka-bloem* in de jav.-mal. verhalen. — [T.].

سمندڠ **sęmoending**, naam eener *soort* van *aap.*

سمندل **sęmęndal**, *moskovisch glas.*

* سمندير **sęmęnder**, *boegspriet.* — [C.].

* سمڠڠه **sęmęnęngngah** (van tęngngah), soek., *tusschen beiden zijnd.*

سمو **sęmœ**, *schijn* (niet waarheid); *bedrog; list;* **męnjęmœ**, *door bedrog benadeelen; door schijn misleiden, bedriegen, overlisten, verschalken;* s. dāją, *arglist;* bœdjoeķ pęlembang tīpoe sījaķ sęmœ malājoe; **sęmœ-2**, *eenigermate; eenigszins; min of meer;* s. lęngkoeng, *min of meer bol,* zooals bv. een plat horologieglas.

* 2°. jav., *gelaat; gelaatsuitdrukking.*

سمو **sęmœwą** en **sęmœha** — skr. samœha —, *alle, het geheel; alles; allen;* **kęsęmœwānją**, van hoeveelheden *het geheel daarvan; allen daarvan* (all of them); *allen.*

سَمَوَات plur. van سَمَاء.

سُمُوت plur. van سَمَاء.

سموچڤ **sęmœtjoep**, z. onder soendal.

سمودرا of سمدر, **sęmœ̄dęrą** — skr. sęmoedra —, *oceaan.* — * Vroegere naam van Pāsai, dien de Port., in de verbastering Sumatra aan het geheele eiland hebben gegeven. — [T.].

سمور, *sabeldier* — mustela Scythica —; *sabelpels; kleeding van sabelpels.*

سموك **sęmœ̄ką** (van mœ̄ką), *eender van gelaat, van aangezicht tot aangezicht; tegenover elkander; onder vier oogen;* **bęrsęmœ̄ką**, *zich van aangezicht tot aangezicht enz. bevinden;* **męnjęmœ̄kākęn**, *tegenover elkander stellen, confronteeren.*

سمول **sęmœ̄lą** (van mœ̄lą), *van den beginne, van voren, op nieuw;* **męnjęmœ̄lākęn**, *van voren enz. doen; beginnen.*

سموم, *heete wind; verpeste wind* (de Samoem).

سموم plur. van سمّ.

سمي **sęmai**, *het digt bij een gezaaide*, onverschillig of het al dan niet ontkiemd is; **męnjęmai**, *dicht bij een zaaien* allerhande zaad, om er jonge plantjes van te trekken, ter overplanting; s. ķahwaħ, *koffie, op die wijze gezaaid;* ķahwaħ sęmājan, *zaaikoffie;* **pęrsęmājan**, de plaats daarvoor, *de plaats met het gezaaide;* kębon p., *een kweektuin.*

سميع, *hoorend; hoorende; hoorder;* السّميع, *de hoorende* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عبد السّميع (*dienaar van denzelve*), mannelijke eigenn.

* سميغ **samijang**, w. sum., *een weinigje, zooveel als men tusschen duim en vinger kan nemen.* — [N.]; had onder ميغ, moeten staan (T.).

سميلغ **sęmīlang** of **sęmbīlang**, naam van een *eetbaren zoutwater-visch*, die een' zeer venijnigen stekel op zijn' nek heeft; de kleintjes heeten ook: ānaķ sęlārą, en zijn nog venijniger dan de ouden.

سميميه **sęmēmeh**, van den mond en het middelst gedeelte van het aangezicht *bemorst*, bv. met stroop, met saus, met bloed.

سميني **sęmīnai**, naam van een' hoogen boom; s. ājer, soort, die voortreffelijk timmerhout oplevert.

سميئي **sęmīī**, verb. van عبد السّميع.

سن **sen** — eng. cent —, *cent*, engelsche koperen munt voor de Straits Settlements = $^1/_{100}$ dollar; sedert de invoering van het nieuwe muntstelsel in Ned.-Indie, ook: cent = $^1/_{100}$ gulden. — Wil men duidelijk zijn, dan zegt men: sen ringgit en sen roepiah.

سنّ **sęnną**, z. angsānạ (hier leidt v. d. W., even als Roorda in 't jav. Wdb., het af

van 't skr. sana, pentapdera tomentosa), naam van een boom, crocarpus draeo, lingoa, nephrea — met fraaie geele bloemen en zeer gezocht meubelhout.

* سناجن **sẹnādjan**, jav., *alhoewel; afschoon.* — [C.].

سناغن **sẹnāngin** (eig. kœrau sẹnāngin), naam van *een' zoutwater-visch.*

سناڤڠ **sẹnāpang**, verb. van snaphaan, *gewoon schietgeweer* met ongetrokken loop; s. kẹmbar, *dubbelloopgeweer.*

* سناو **sẹnāwi**, *passagier* aan boord van een vaartuig, *die eenige diensten moet verrichten.*

* سناين **sinājan**, men., uitspraak van اثنين (T.).

سُنْبُلَةٌ, *aar; lavendel:* naam van het teeken *de maagd* in den dierenriem.

سُنْبُوق (pers. سُنْبُك), *soort* van *klein vaartuig* (mal. soemboeḳ).

سَنْبُوقَةٌ (lat. sambucus), *vlierboom.*

سنت **sẹnat**, *soort* van *chineesch vaartuig.*

سنت **soenti**, *wratachtige uitwas* aan den gember- en dergelijke wortels; anaḳ dārạ s., jong meisje, wier tepels beginnen te zwellen. (Hier had v. d. W., die niet gelukkig is met zijn afleidingen uit 't skr., 't skr. çoeṅti en 't jav. soeṅti, wel bij mogen aanhalen, T.).

سنت **senta**, *weigering.*

سَنَةٌ, *jaar.*

سُنَّةٌ, *weg; wijze van handelen; natuur; levensregel; levensgewoonte; gewone regel; wet Gods,* zoowel verboden als geboden; *verzameling van gezegden en handelingen van Moeḥammad,* gew. de Sunna gen., dienende aan de eene der moeḥammedaansche hoofdsecten, اَلسُّنِّيَّةُ (secte der Sunnieten) of أَهْلُ ٱلسُّنَّةِ (Sunnieten), als tweede wet en aanvulling van den ḳorān. — De opvolging der Sunna is plicht, voor zoover zij de Godsvereering, doch alleen verdienstelijk, voor zoover zij het dagelijksch leven van den profeet, zooals zijne wijze van staan, van zitten, van eten, van zich te kleeden enz. betreft. Voorts: *verdienstelijke, maar niet verplichte werken; besnijdenis.* — In deze laatste bet. heeft het woord in 't mal. ook nog den vorm sœnat aangenomen (z. sji'aħ).

سنتاد **sẹntādạ**, naam eener *soort* van *mieren;* naam van een' boom, *soort* van *casuarina,* welks bladeren in de geneeskunde gebruikt worden, welks vruchten gegeten, en van welks fraai hout kleine bootjes gemaakt worden (vgl. tjẹban, T.); krabben, boven het vuur van s.-hout gebrand, zijn bedwelmend.

سنتاد **sẹntādoe**, naam eener *groote groene rups* (z. tjẹntādoe, T.); 2°. = kājoe tjīna.

* سنتارو **sentāro** (samentr. van sa en antara, T.), w. sum., zooveel als تارو, *alvorens; gedurende;* sentaro bẹlom pẹgi, *alvorens gij gaat.* — [N.].

سنتاك **sẹntākạ**, naam van een' boom, eener *soort van* mẹdang.

سنتاݢ I. **sẹntāgi**, naam eener *plant*, die *in de geneeskunde gebruikt* wordt. II., *rijgnestel, snoer; koord* (vgl. bal., T.).

* سنتان **santān**, *familie; geslacht; verwantschap.* — [C.]; 't jav. santana is hier bedoeld (T.).

* سنتان **sẹntāna**, w. sum., hetzelfde als sẹpẹrti. — [N.]; djòkoq (جوكڠ), santanâ baq (باء) dahoeloe, *zoo het precies als te voren is* (T.).

* سنتاو **sẹntāwa**, w. sum., *bedachtzaam* (ik vond ook toegeven en groeten, doch beide laatste zijn waarschijnlijk foutief). — [N.].

* سنتر **santẹr**, jav., *heftig, onstuimig, driftig.* — [C.].

* سنتر **sintar**, benk., naam van *een' vogel.*

سنتري (Tamil sāntiri, *astroloog*, T.) **sẹntẹrī** (zelden), *student in de moeḥamm. god- en rechtgeleerdheid; aankomend moeḥ. priester* (is meer in 't jav. gebruikelijk, T.); z. lẹbai.

* سنتغ **santoeng**, w. sum., *steunen; stutten; tegen houden*, iemand *zoodanig vast pakken* dat hij zich niet meer bewegen kan; **santoeng palaijah**, een toovermiddel om de vrouwen een afkeer tot de mannen te doen krijgen en omgekeerd. — [N.]; **mạnjantoeng**, *sluiten* met een sleutel (vgl. sẹntoeng); **santoeng palalej**, toovermiddel, waardoor men iemand's genegendheid uitsluitend voor zich wint (T.).

سنتغ **sẹntoeng**, *soort* van *wigge, waarmede de* rẹbānạ *gespannen wordt;* **mẹnjẹntoeng**, tromachtige instrumenten *spannen met eene* s.

سنتغ **sẹnting**, naam eener *soort* van kātjang, welker bladeren in de geneeskunde gebruikt worden.

* سنتغ **soentoeng** = **sœtoeng**, (T.).

سنتغ I. **soenting**, *bloem, achter het oor gestoken* (vgl. soemping, T.); *bloem, als versiersel in het haar, oorhangsels of dergelijke gestoken; vuurmond, op de verschansing van een vaartuig of op de wallen*, op een voetstuk (tjāgaḳ) *geplant;* **mẹnjoenting**, *achter het oor steken*, bv. eene bloem, eene pen; *als versiersel* in iets *steken;* draaibassen en dergelijke vuurmonden *planten* in iets, bv. in de verschansing van een schip —; eene streek op het kompas *rechts* of *links brengen* van de streek, die men wil sturen; s. mālai (de bet. niet ingevuld, T.);

bārat disoenting kānan djāroem pandjang, *breng het westen eene groote streek rechts*, d. i. *stuur west-zuidwest half west.*

II., veelal andjing aēr, batav., otter. — [B.]; v. d. W. had moeten zien, dat B., evenals Klinkert wat hij zelf waarnam niet onderscheidde van 't geen hij aan zijn bronnen ontleende en dan zou hij dit soenting, weggelaten hebben, daar het een gissende uitspraak is van سنتغ, T.).

سنتغ **sinting**, naam eener *zoutwater-mossel* (vgl. simping, T.).

سنتغ I. **senteng**, van kleederen, gordijnen en dergelijke *kort of te kort naar beneden toe*, d. i. *niet lang of niet lang genoeg afhangend* (z. lāboh); z. sengkat; kāïn jang s., *een kort kleedje.*

* II., men., *op raken, bijna op zijn* (T.).

* سنتق, **mẹnjantap** (Klinkert door Pijnappel een uitstekend beoefenaar der mal. taal genoemd, geeft sẹntap op, T.), van vorsten *nuttigen*, hetzij spijs of drank.

سنتق, **mẹnjẹntap**, *met een' ruk aan* iets *trekken*, inz. naar beneden, zooals bv. aan den staart van een' chinees; *met een' ruk trekken aan* iets, bv. aan de ledematen, om de gewrichten te doen kraken; van visschen *rukken aan* den vischhaak. — z. rẹntap.

سنتق, **mẹnjantaḳ**, *stoten met de vuist of de knokkels; stompen.* — z. tindjoe.

سنتق I., **mẹnjẹntaḳ**, aan draadvormige dingen *rukken*, zooals bv. aan eene schellekoord, aan eene streng garen, om haar recht te maken; van dingen die open en dicht gaan, zooals bv. mosselen *zich openen*; van eene wond *geopend worden.*

II. **sẹntaḳ**, naam van een *zoutwater-visch.*

* III., soek., iemand *luidkeels en toesnauwend in de rede vallen* (jav., T.).

* سنتق **soentiḳ**, batav. (uit 't bal., T.), : korèk, *naar* iets, bv. een doorn *peuteren*, om hem uit het vleesch te halen (soentik doerinja); *in* iets *peuteren, vaccineren* (bv. ōrang di soentik). — [H.].

* سنتق **sontaḳ**, batav. (uit 't soend., T.), naast gẹrōwaḳ, *met vele of groote scheuren*, van een kleedingstuk. — [H.].

سنتق **sontoḳ**, van iets, in beweging, dat in, door of tot aan iets moet *aanstootend* daar tegen zoodat het in die richting niet verder kan, zooals bv. met het hoofd tegen den bovendorpel van eene lage deur, *aan* in dien zin; van een' tijd *tegen den daarop volgenden tijd aanstootend*, d. i. *gansch; geheel; vol* (z. sẹntoh); hāri s., *den ganschen dag.*

سنتق **sintoḳ**, naam van een' *boom, met kaneelachtigen, tot medicijn dienenden bast*, waarmede men zich ook het hoofd schoonmaakt — cinnamomum sẹntoe.

سنتقـ **sentaḳ**, z. entaḳ.

سنتل, **mẹnjẹntal**, *hard of grof wrijven*, bv. eene vlakte, waar iets taais op kleeft, den neus van iemand; *hard wrijven; schuren; door wrijving afvegen;* sẹntallah mēdjạ īni, *veeg die tafel af;* ẹngkau disẹntal harīmau kẹlaḳ, *de tijger zal u aanstonds vegen.*

سنتل **sẹntoel**, naam van een' *boom, met eene eetbare vrucht.* — * batav., de boom en eetbare vrucht — sandoricum indicum. — [B.].

سنتل **sẹntil**, *in eene opening vast zittend en daaruit gedeeltelijk te voorschijn komend*, zooals bv. een pruimpje tabak tusschen de lippen, een kogel in de monding van een geweer.

سنتل **sintal**, van volle vormen *niet mager en niet dik: wel in 't vleesch* [met het bijbegrip van vastheid]; van levende wezens of een lichaamsdeel *vol van vormen, mollig.* — z. gẹmpal.

سنتل **sintoel**, van levende wezens *kort en dik.*

سنتلين **sintạlēnạ**, 't eiland *St. Helena* (hoe jammer, dat de stad Hamburg, die in een ḥikajat Robinson Ċrusoë, volgens den zeer bevoegden Inspecteur van 't inl. Onderwijs in classiek maleisch geschreven, voorkomt — in 1875 zag dit meesterstuk op 't Lands-drukkerij 't licht — door v. d. W. is overgeslagen! T.).

سنتن **santan**, *uitgeperst sap van de kern der kokosnoot; kokosmelk;* ook: ājer s.

سنتن **santoen**, *langzaam; langdurend;* van bewegingen van het lichaam *langzaam, manierlijk, deftig, aristokratisch* (z. kātoen); sōpan s., *gemanierd en deftig;* ālab s, z. alab. — * w. sum., *erbarmen: medelijden hebben.* — [N.].

سنتوس **sẹntōsạ**, **sẹntausạ**, **tẹntōsạ** en **tẹntausạ** — skr. santośa — *rust; vrede; veiligheid; gerustheid: in rust; in vrede: in veiligheid; veilig, niet in gevaar; geen gevaar duchtend: in gerustheid; gerust.* — z. āman.

سنتولر **sẹntōlar**, *reep of touw, omvlochten, om de vlechting dikker te maken*, zooals bv. in zweepen.

سنته **sẹntoh**, van lichamen *in aanraking zijn met een ander lichaam; aanraken; tot aan iets raken.*

سنته, **mẹnjoenteh**, *kapot hakken of snijden.* — z. tjẹntjang.

سنتياس **sẹntijāsạ** — smtr. van sẹnẹtijāsạ.

* سنتيغ **sèntijong**, batav., — *de chinesche graven;* z. onder ạrtja. — [H.]; ook sẹntijong (T.).

سنج I. **sęndją**, *voor eenige oogenblikken bij iemand aangaan;* zonder daarvoor opzettelijk te zijn uitgegaan (vgl. jav. sandja, T.).

II., — skr. sandhjā —, *avondschemering;* s. kālą, *de tijd der avond- en morgenschemering.*

سنجاء **sendjāï**, naam eener plaats in het rijk Boni.

سنجاب, pers., *hermelijn; grauwe eekhoren; de pels daarvan.*

سنجات **sęndjātą**, *werktuig, middel,* voorn. van aanval of verdediging, *wapen; klank-teekens; schrijfteekens.*

سنجغ **sendjong**, *metalen schaaltje met een' voet,* om er een glas of iets dergelijks in te zetten.

سنجق **sęndjaķ**, z. سجق.

سنجكال **sęndjakālą**, z. sęndja II.

سنجم **soendjam**, *kop onder; kop onder en loodrecht uit de lucht nedervallen; stooten* van een' roofvogel; *kop onder duiken.*

سنجولغ **sęndjōlong** of **djōlong-2**, naam van een' eetbaren *zoet- en zoutwater-visch.*

سنجولغ **sęndjœloeng**, naam van *een' boom.*

سنجه, **męnjindjoh**, *een' ruk doen aan* iets, bv. aan den arm van iemand.

* سندي **sandi**, jav., *heimelijk; verstolen; dief.* — [C.].

سندو I. **sęndoe**, *nêerslachtig; naargeestig, bedroefd; bedrukt.* — * soek., *eenigszins bedrukt* (sœsah sędīkit) — vgl. jav. sęṅdoe (T.).

سندا I., **męnjęndą**, *den spot drijven met* iemand, *bespotten; honen;* **bęrsęndą gœrau.**

II., w. sum., *verpanden.* — [N.]; lees: sandå *en verpanden* is manjandåkan (vgl. bal. en Ngadjoe-daj. sanda en mak. sanra). — [T.].

سندي **sęndi** (en **sīdi**) — skr. sandhi — *gewricht* van het lichaam; *gewricht; scharnier; beslag* om iets; *voetstuk* van een pilaar (ook bal., vgl. سندي, T.); **męnjęndi,** *met gewrichten enz. voorzien; beslaan; beleggen; ontwrichten;* geslachte dieren *ontleden;* kęnną s., *geraakt zijn* (inz. door tooverij) in de gewrichten, d. i. *verlamd zijn; zich niet* ♠ *kunnen verroeren;* pęnjākit s., *jicht;* **bęrsęndi ęmas,** *met gouden beslag;* **męnjęndīkęn,** *tot beslag om iets maken, beslaan met* iets.

سندي, pers., *koninklijk besluit; koninklijk bevel.*

سندا **sendą**, z. سي I.

سنداو I. **sęndāwa** (skr. saindhawa, T.), *salpeter; buskruid.*

II., z. bij سندو.

سندت **sẹndat**, van voorwerpen, die in of door eene holte moeten, zooals bv. een kogel *in de holte bekneld*, zoodat hij er niet in of door kan; van hoepelvormige voorwerpen, bv. een' ring, *bekneld*, bv. om den vinger; **mẹnjẹndat**, *bekneld in* iets; *zittende vast in* iets, kunnende er niet door; van hoepelvormige voorwerpen *bekneld om* iets; *zittende vast om* iets; *kunnende er niet af;* van pijpachtige voorwerpen *verstopt.*

سندت **sindat**, *soort* van *platten armring*, van stof met gouden hoepels, die, inz. door vrouwen aan den bovenarm gedragen wordt.

سندر **sandar** (lees: bẹrsandar, T.), *leunen;* **mẹnjandarkẹn**, een woord *zamenstellen met een ander woord*, zoodat daaruit één begrip ontstaat (bv. kalimah ājer disandarkẹn kẹpada kalimah lāoet, mẹndjādi ājer lāoet); **pẹrsandāran korsī**, *rug-leuning* van een' stoel.

سندر **sẹndar**, *een weinig snorken.*

سندر, **mẹnjindir**, *zinspelen; ironie gebruiken, bedektelijk spotten; boerten; steken onder water geven.*

* سندر, **bẹrsender**, batav. (uit 't soend., T.), *leunen* (vgl. sendel, T.). — [B.].

سنڽندرغ **sẹndẹring**, naam van *een' boom.*

سندرق **sẹndẹrik** (mak. sonriq, T.), soort van kẹris, oorspr. van Mandar op Celebes (vgl. jav. tjoendrik, T.).

* سندرو **sandẹrō**, batav. (boeg.), *krokodillen bezweerders-feest.* — [B.]: Mak. en Boeg. sanro (T.).

سَنْدَرُوْس, *sandarak.*

سُنْدُسْ, pers., *brocade;* stof van *zijde of fluweel, met goud- of zilverdraad doorweven;* ar., soort van *zijden stoffe met goud of zilver doorweven* (z. soendoesin, T.).

سندغ I. **sandang**, *schouderriem; draagband* om den *schouder; bandelier; sjerp* over den schouder; *band* eener hooge ridderorde; **mẹnjandang**, *omhangen*, bv. een belletje om den hals; *aan een s. hangen; tegen den schouder dragen* bv. het koninklijk zwaard; sājap s., zeker *tooisel van den vorst*, bij plechtige gelegenheden, *bestaande in twee als bandelieren over de borst gekruisde gouden kettingen*, met eene soort van vleugelachtige panden aan de einden. Dẹ eene van die kettingen heet gādjah gẹmœloeng, de andere mājang mẹngœrai; sẹrandang, *soort* van *gaffelvormigen bok*, om masten en dergelijke op te richten.

* II., jav., *kleedingstof, kleederen.* — [C.].

سندغ, **mẹnjandoeng**, van de voeten, bij het gaan of loopen *aan* iets *blijven*

hangen, bv. aan een gespannen touw, een' boomwortel en dergelijke; *tegen* iets *aànstooten* (jav. saṅdoeng, T.); **mẹnjẹrandoeng,** *aan* iets *hangen gebleven,* zooals de voet aan een gespannen touw; *in* iets *hangen,* zooals bv. een gebroken arm in een' doek, eene sloep in de matten; *over of op* iets *hangen,* zooals bv. een doek over de leuning van een' stoel, de voeten op eene tafel; tjampaḳ of māïn s., zeker spel, waarbij men elkander een' samengewrongen doek toewerpt en de spelers twee aan twee op elkander paardjerijden (z. onder bantol).

سندغ **sẹndang,** *zeker gezang van de* ra'ijat van Riouw en Lingga, ter verheerlijking van hunne voorvaderen.

سندغ I. **sanding,** *gemakkelijk verkrijgen of wegnemen.*

II., *naast; in de onmiddellijke nabijheid; rakend; scherpe zijde* van iets; *kant* (vgl. sīding II, T.); s. pẹndjœroe, *geometrische kant;* **bẹrsanding,** *kanten hebben; kantig;* b. mẹlœkāi, *verwondende kanten hebbend* [van iemand wien men niet vertrouwen kan]; **mẹnjandingkẹn,** *dicht naast elkander plaatsen,* bv. bruid en bruidegom, na de rondleiding.

* سندغ **sẹndoeng,** *staak,* om *vee aan vast te binden; kromhout* in een vaartuig. — [C.].

سندغ **soendang,** *soort* van lange zware *kẹris,* een oorspronkelijk soloksch wapen.

* سندغ **soendoeng,** batav., uit 't soend., een *soort* van *bamboe vlechtwerk,* om gras in te halen (T.).

سندغ **sondong,** *met voorover gebogen bovenlijf vooruitgaan;* **mẹnjondong,** garnalen *vangen door eene soort van zaknet voor zich uit te douwen,* waarbij het bovenlijf voorover gebogen wordt; œdang s., *soort* van *zeer kleine garnalen* (onder œdang vindt men sœndoeng, T.).

سندغ **sendeng** (vgl. serendeng, T.), van hoofdbedekkingen en dergelijke *schuin* (op één oor) *staan;* **mẹnjendeng,** *schuin staan* enz. — z. sīngit en tjondong.

سندق **sẹndoḳ,** *potlepel,* bv. om soep te scheppen; **mẹnjẹndoḳ,** *met een'* sẹndoḳ *scheppen.*

* سندق, **ta-soendaḳ,** men., *zich 't hoofd stooten;* bv. جك مليغكغ تيدق ترقافس جك تكق تيدق ترسندق (vgl. soend. soendẹk). — [T.].

* سندق, **sisondaḳ,** men., *de kuif* van een paard, mensch (T.).

سندل, **mẹnjẹndal,** *vastzetten, door tusschenvoeging van iets,* zoodat iets zich niet kan bewegen.

* سندل **sẹndẹl,** jav. (sẹṅdal, T.), *schielijk wegrukken.* — [C.].

سندل **soendal,** *onzedig; onkuisch; ontuchtig; lichtvaardig; boelerend; behaagziek; vrij in manieren;* persoon met die hoed.,

voorn. van het vrouwelijk geslacht; *hoer, boeleerster* (z. onder djālang, T.); *coquette;* s. mālam, naam eener *welriekende bloem,* die zich alleen 's nachts opent — polyanthes tuberosa —; s. gāmit, naam eener *soort van gras, welks bloesem of zaadkorrels zich aan de kleederen hechten;* ook: roempoet sęmœtjoep; **męnjoendal,** *zich als eene s. gedragen, hoereeren, boeleeren; coquetteren.*

سندل **sondol,** *met nedergebogen kop vooruitgaan,* zooals bv. een stier vóór een' wagen; **męnjondol,** *met nedergebogen kop tegen* iets *stooten.*

سندل **sendel (bęrsendel),** *zich tegen iets aanleunen,* zooals bv. een kind tegen zijne moeder; **bęrsendel bāhoe,** *schouder tegen schouder.*

سَنْدَلُوس : سِنْدَرُوس.

* سندو **sandau,** soek., *oogst.*

* سندو **sindau,** w. sum., *winden die uit de keel* voortkomen; **bersindau,** *zulke winden opgeven* (de *d* moet in de uitspraak bijna niet gehoord worden). — [N.]; verkeerd gehoord en gespeld; het is سنداو (uitspraak sandaå), *boeren, een boer laten,* men. = sęrdawa (T.).

سندو **sęndœ,** z. سدو.

سندوچغ **sęndōtjong,** naam van een' *zoetwatervisch.*

سندودق **sęndœdoek,** naam van een' heester (men. si-kadoekoek, bat. sandoedoek, bal. kędoekdoek, mal. van Koetai sęndoeroe, heester behoorende tot de melastomaceae, T.).

* سندور **sęndœroe,** z. sęndoedoek.

* سندورغ **sendōrong,** w. sum., een *kunstterm in het dansen* nam.: wanneer men met den voet doet of men hem wil nederzetten en hem dan verder nederzet. — [N.].

* سندوسن **soendœsin** (in plaats van سندوسي van soendoes), soort van kostbare stot; vgl. mak. soendoeseng (T.).

ℵ سنده **sondeh,** naam van *een' boom.*

* سندي **sendī,** w. sum., *stut; steun; de palen, waarop* op Sumatra *de huizen staan;* **batoe sendī,** *de steenen waarop de palen gewoonlijk staan* om het doorzakken te beletten. — [N.]; v. d. W. had dit onder sęndi moeten zetten, om zijn Woordenboek, overigens dik genoeg, wat dunner te maken; het is *sandi,* de uitspraak van sęndi (T.).

* سندیامن **sendijāman,** w. sum., een *soort* van *zeer fijne en fraai gewerkte matjes.* — [N.].

سنديري **sęndīri** (z. dīri); s. dātang, *de persoon zelf kwam, hij kwam*

in eigen persoon; **sama sendirīnja**, *met zijn' persoon alleen; met hunne personen alleen; onder elkander.*

سنديم **sendījam**, z. dījam.

سنسڠ **sonsang**, z. songsang.

سنسڠ **sonsong**, z. songsong.

سنسڠ **senseng**, z. sengseng.

سَنَع, *schoonheid van het lichaam.*

سنڠ **senang**, *kalm, rustig, gerust; op zijn gemak; in vrede; tevreden, vergenoegd; den tijd hebbend tot iets, niet verhinderd zijnde* om iets te doen; *gestemd tot iets.*

سنڠڬڠ **senonggang** (van tonggang), naam van een' *zoutwater-visch, die steeds het onderste boven staat.*

سنق **senaķ**, van rivieren *geswollen* door het opkomend tij, zonder dat het water naar boven loopt; 2°. naam eener *soort* van *maagkramp,* waarbij de buik opgezet is.

سَنْگ, pers., *steen.*

سنم I., **bersenam**, *zich de ledematen uitrekken; zich uitrekken, de spieren oefenen, gymnastieke oefeningen maken;* ändjing bāngoen tīdor b. dahœloe, *een hond die van 't slapen opstaat, rekt zich eerst uit;* tāli s., *stuk lijnwaad of iets dergelijks,* dat *boven eene kramende vrouw bevestigd wordt om er zich aan vast te houden.*

II., *indigo-blauw; indigo-blauwe,* als hoed.; *indigo-blauwe kleur; indigo-blauw; indigo in stukken.*

سنماكي **senamāki** en **soenamāki**, naam eener *heester, waarvan de vrucht sterk laxeert.*

سُنَن plur. van سُنَّة.

سننتياس **senentijāsa**, z. سنتياس.

سنندڠ **senandong**, *in zijn eentje neuriën.*

سَنَوَات plur. van سَنَة.

سنودين **sanœdīn**, verb. van حَسَنُ آلدِّين.

سِنُون en سُنُون plur. van سَنَة.

سنونه **senōnoh**, *betamelijk, behoorlijk;* kan niet gevoegelijk zonder tīdaķ gebruikt worden.

سنه **senoh**, van den buik *oververzadigd* van spijs; *vol; ziekelijk opgezet;* van daar van den bezitter van den buik *benauwd, beklemd* door veel eten, winden enz.

سنوهڠ **senōhong**, naam van *een' zoutwater-visch.*

سني **senai**, nom. pr. fem.

سني **senī**, van korrelige dingen en van de stem *fijn; urien* (in plaats van ājer

s.); œlar s., naam eener *onschadelijke kleine slang.*

سَنِي, *hoog, verheven; kostbaar, prachtig, schoon.*

سُنِّي, *volgens de wet; volgens de Sunnah; orthodox;* een orthodox; *Sunniet.*

سُنِّيَة, fem. van het voorgaande; اَلسُّنِّيَّة, *de secte der Sunnieten.*

* سنيرو **sęniroe,** w. sum., *eenstemmig; verdraagzaam.* — [N.].

سِنِين en سِنِين plur. van سَنَة.

سنڤر, z. سڤر.

سنڤم, z. سڤم.

سو I. **sau,** uitroepende nabootsing van een ruischend geluid, als bv. dat van een' omvervallenden bamboes, van de vleugels van een' grooten vogel, die opvliegt, van water, dat op gloeiend ijzer valt, en dergelijke; zoodanig geluid. — z. dęssau.

II., z. سي.

III., batav. (had ساوو, moeten gespeld worden; jav. sawo, T.), *boom,* vrucht en deugdzame houtsoort van dien naam. — [B.].

سو I. **sœ,** z. boengsoe.

* II. of **ęsoe,** *soort* van *vechthaan.* — [T.].

سوّ **sœwą** (zelden), elkander *ontmoeten, eene ontmoeting hebben* (men.: ba-soewå 't gewoone woord in plaats van bęrtęmoe, T.); 2°. z. سوالء.

سَوء, *boos doen; boos, slecht.*

سُوء, *kwaad; onheil; slechtheid; gebrek; schade; zwakheid.*

سَوَابِق plur. van سَابِقَة.

سوات **soewātoe** (emph. en in den deftigen stijl) en, bij smtr. sātoe, *een; het getal een; de (het) eene; een ding, iets;* s. pōn tīdaķ, *niets hoegenaamd;* **sęsoewātoe** (smtr. van het minder gebruikelijke **soewātoe-2**), *eenig; een of ander; eenig ding;* s. pęrkārą, *eenig geval;* bārang s., *eenig, ding, onverschillig welk;* sęgālą s., *alle dingen, doch elk afzonderlijk gedacht.*

* سواج **soewādji,** div., *broek* (mar.).

سَوَاحِل plur. van سَاحِل.

سوار **soewārą** — skr. swara — *geluid* in 't alg.; *stem; klemtoon;* **bęrsoewārą,** *geluid geven;* **męnjoewárāī,** *tegen* iemand *zijne stem richten;* iemand *toeroepen.*

سوار **soewāri,** z. chasoewāri.

* سوارغ **soewārang,** w. sum., *nalatenschap.* — [N.].

سواس **soewāsą,** *goud gemengd met koper, in eene genoegzame hoeveelheid,*

om het eene roode kleur te geven; de gewone verhoudingen van het goud tot het koper zijn 2: 1 en 1: 1.

* سواڠن **sowāngan**, batav., uit 't jav., een *soort* van *vlieger met een windharp.* — [T.].

سواك **soewāka** (skr. sewaka, T.), *toevluchtsoord; huisvesting:* **bersoewāka**, *een toevluchtsoord hebben* zijn; *als vreemdeling een vast verblijf* in eene plaats of bij iemand *hebben.*

* سواكن **siwākan**, jav., *vischkaar* (volgens wien?, jav., *afgedamde plaats om visch te vangen*, T.).

* سواكن **sowākan**, batav. (jav. soewākan, T.), *groot gat met water.* — [B.].

سُؤَال, *het vragen; vraag.*

* سوال **soewālâ**, men.,: teripang (soend. sawala). — [T.].

سوالا **sœwālâ** (wijz. van sœwālah) —, verk. van tâ sœwālah —, *nimmer*, inz. bij eene weigering.

* سوالن **siwālan**, batav., uit 't jav., *de vrucht van den lontarboom.* — [B.].

سوام **soewāmi** — skr. swāmī — *echtgenoot; gemaal* in de eerbiedige of hoffelijke spreekwijze.

* سوءن **sœoen** en **soewwoen** (had سوهن, moeten gespeld worden, T.), jav., *verzoeken; smeken.* — [C.].

* سوب I. **sœbi**, *het sluitbeen* (v. d. Wall had hier naar صُلْبِي, moeten verwijzen, T.). — [C.].

II., z. onder poelau (T.).

سوبت I. **sōbat**, z صُحْبَة, *vriend; makker; gezel; kameraad; aanspreekwoord jegens een' Chinees.*

* 2°., batav., *vrijer; vrijster* in slechten zin. — [B.].

سوبر **sœboer**, van planten en levende wezens *weelderig groeiend; lichamelijk ontwikkeld; frisch van voorkomen,* zooals bv. een boom, na regen, een gezonde jongen, na een bad.

* سوبرا **sōberā**, batav. (jav. soberah), *soort* van *kapsel of muts bij de publieke dansmeiden* (ronggèng), van haar vervaardigd, dat in kokend water aan 't krullen is geraakt. Onderaan is een zilveren plaat, dat bij 't opzetten van dat hooge, naar een hoed gelijkende, kapsel op 't voorhoofd komt te zitten. — [T.].

سوبڠ **sœbang**, *oorsieraad,* dat in het oorgat beklemd zit en naar voren eene vlakte vertoont, bestaande vroeger voorn. uit rollen of schijven van verschillende stoffen (waaronder ook 't lontarblad, T.), en soms van een' verbazenden omvang;

voorts, om de gelijkenis: *schijf of kort stukje afgesneden suikerriet,* om te kauwen; **mẹnjœbang**, suikerriet, *in schijven of korte stukjes snijden;* s. bābi, *plank vóór in eene sampan,* waarop de langhouten worden bevestigd, waartegen de matten (rœbing) vast gebonden worden, waarmede de sampan opgeboord wordt.

سوبق, **mẹnjōbok**, *onverhoeds overvallen.*

سوبك, **mẹnjœbik**, *een klein stukje van iets afscheuren.* 2°. (zou oorspr. boeg. zijn), *fijn met een' stift uitsnijden* (inz. gevesten van krissen en andere wapens); den stift maakt men gew. van grove zeilnaalden (z. œkir). — vgl. mak. soebiq (T.).

* سوبك, **mẹnjœbek** en **sœwek**, *scheuren; verscheuren.* — [C.].

سوبل **sœbal**, van eenig werk *grof, niet netjes.*

سوبن **sœban**, *splinter.*

سوبه **sœboeh**, z. صُبُح.

* سوت **sœtå**, men. uitspraak van soetra. — [T.].

* سوت **soewit** (uit 't bal., T.), **bẹrsoewit**, batav., *fluiten* met den mond. — [H.]; **mẹnjoewītin**, *naar* iets, bv. een vogel *fluiten.* — [T.].

سوتغ **sœtoeng**, naam eener *soort* van *zeekat of inktvisch* (z. soentoeng).

سوتن **sœtan**, z. sẹtan.

سوته **sœtoh**, z. سَطْح.

سوج I. **sœdji**, *borduurwerk; borduursel;* **mẹnjœdji**, *borduren; stikken; versieren met arabesken;* s. bīlang, *borduursel, met grove steken,* zoodat men die *kan tellen: borduurpatroon.*

II. of **hāti**, *binnenste, van alle korst ontdaan, gedeelte van een graankorrel.*

* III., w. sum., *gereed maken; gereed: klaar.* — [N.].

* سوج **sōdja**, batav., *buigen* bij 't bidden voor een afgod, zooals de chinezen doen. — [T.].

سوجان **saudjāna** (en **sẹdjauhānạ**), verb. van سيوجان; z. يوجان.

* سوجد **sœdjoed**, ook **sẹdjoed**, batav. = سُجُود. — [B.].

* سوچ **sōtjạ**, jav., *edelgesteente; oog* van een' koning. — [C.].

سوچ **sœtji** — skr. çoetji — *zuiver; rein; gezuiverd; gereinigd; vrij van gebreken;* van het gemoed *oprecht* [gew. in een' zedelijken zin]; *heilig* (z. tjœtji); s. hāti, *zuiver van gemoed;* **pẹnjœtji**, wie of wat zuiver enz. doet zijn enz., *heiligmaker;* **pẹsœtjījan**, *zuivering; reiniging; heiliging; heiligmaking.*

سود **sœdạ**, *soort* van *langen voetangel* (z. sẹrœdạ); **sœdạ-2**, *puntige uitspruit-*

sels aan den voet van gewassen, zooals bv. van de lālang, die, zeer scherp, bloote voeten en beenen verwonden.

سود **sœdoe,** *lepel,* om er iets mede naar den mond te voeren, *eetlepel; snavel van eene eend, gans* of dergelijke vogels; **mẹnjœdoe,** *scheppen* met een lepel; van eenden *met den snavel opnemen; lepelen;* s. hāti, *zwaardvormig uiteinde van het borstbeen;* **sœdoe-2,** *de pan* van een geweer (z. tjōpeng); * 2°., w. sum., eene *plant met een breed lepelvormig blad.* — [N.].

سُود plur. van أَسْوَد.

سود **I. sœdi** (zelden) — skr. soeddhi — *zuivering; zuiverheid; verbetering; correctheid; vrij zijn van fouten; bewezen onschuld;* **mẹnjœdi,** *zuiveren, louteren; toetsen, beproeven; onderzoeken.* — z. œdji.

II., *genoegen nemen* met iets; *berusten* in iets; *goedvinden; verkiezen; gewillig zijn; inschikkelijk zijn; zich verstaan;* **sœdi āmas,** *met weinig genoegen nemen.*

سودار **saudārạ** en **sahoedārạ** — skr. sahōdara (waarom niet sodara, *van één buik,* zoodat dit dan fraai in overeenstemmig is met sapoepoe, *van één dij,* van 't jav. poepoe, *dij?* T.), *broeder; zuster* [volle of halve]. — De mal. noemt, in de wandeling, tot eene niet te bepalen grens, wijder in vorstelijke familien, dan bij den gewonen man, saudārạ ook iedereen, die even ver, als een ander of diens echtgenoot, van een' gemeenschappelijken oorsprong verwijderd is. Men noemt saudārạ ook een' vriend, of iemand, wiens naam of titel men niet weet, doch wiens voorkomen verraadt, dat hij zoo wat gelijk met ons staat; s. lāki-2, *broeder;* s. pẹrẹmpœwan, *zuster;* s. sẹpœpoe, *neef, nicht* volle of halve; s. sẹdjālan djādi, *broeder of zuster van dezelfde ouders;* s. andjing (dit ware onder andjing beter geplaatst geweest; z. aldaar, T.), *broeder of zuster van dezelfde moeder, doch andere vaders.*

سوداگر **saudāgar,** pers., *koopman.* — mal.: *groot koopman; gevestigd handelaar.*

سودت **sōdot,** *hoek* van vlakten, bv. van een schaakbord, of van vlakke voorwerpen, bv. van een zakdoek; *hoek, door twee vlakten gevormd,* bv. van een vertrek (z. pẹndjœroe). — * spreek uit soedoei (lees soedwiq, T.), w. sum., *hoek* van een kamer; *punt* eener tafel enz.; soedoei mata, *de buitenhoek van het oog.* — [N.]; s. sẹbẹlah lœwar, *de buitenhoek.*

سودر **sœdoer,** *horizontaal vooruitstekend,* zooals bv. de boegspriet van sommige vaartuigen.

سودق **sœdip** of **ānaḳ sœdip** enz., *breede houten spaan,* met een' steel, waarmede de gekookte rijst omgeroerd wordt; *spatel;* **mẹnjœdip**, *omroeren met eene* s.; s. bẹsī, *plat ijzer, met een' steel, om iets,* dat *in de pan* gebraden wordt *op te lichten of te keeren;* ānaḳ s., de jongen van den īkan pārang-2.

سودق **sœdoeḳ**, *schoffel;* **mẹnjœdoeḳ**, *wegschoffelen; opspitten,* bv. aardappelen; *schuin naar boven steken;* s. bīkang, *soort* van *kleine kẹris.* — * **sōdoḳ**, batav. (vgl. jav., T.), *steken; doorsteken.* — [B.].

* سودغ **sœdong**, w. sum., *hut; stulp; wachthuisje* in de rijstvelden. — [N.]; meestal **sœdoeng-2** en ook uit nederigheid van zijn eigen huis gezegd (T.).

سودن **sœdin**, verb. van شَمْسُ ٱلدِّين.

سوده **sœdah**, z. سده.

سور **sœrạ** (in ḥik. en poëzi) — skr. çœra — *held,* gew. als titel; — skr. soera — *godheid.*

سُوَر en سُوَر plur. van سُورَة.

سور I. **sœri** (in ḥik. en poëzi) — skr. īśwarī —, *meesteres, gebiedster* alleen van vorstinnen.

* II., jav., *kam.* — [C.].

III., **mati sœri**, z. صوري.

سور **sœwar**, *sein met vuur; fanaal; lantaren,* zooals er op de schepen 's nachts ontstoken worden; **mẹnjœwar**, een' bijennest *door vuur verdrijver;* de was der bijen *inzamelen* door de bijen met vuur te verdrijven; *voorlichten* enz.

سور **sœwịr**, naam eener *soort* van *geesten,* lang s., naam eener *soort* van *uil.*

سورات **sœrāti** en **sẹrāti** — pers. sœrat — naam der stad Suratte; ītiḳ s., naam eener *soort* van *eend* (bal. bèbèk sẹrạ̄ti, *de berg- of Manilla-eend,* T.).

سُورَة, eene *rij of laag steenen* in eene muur; eene *afdeeling of hoofdstuk van den* ḳorān (sure), waarvan er 114 zijn. Elke dier suren heeft haren bijzonderen naam, ontleend aan een of eenige van de eerste woorden, of aan het een of ander onderwerp, waarover daarin gesproken wordt. Zoo heeft men bv. de suren: de vrouwen: Josef; Noach, aldus genoemd naar den hoofdinhoud daarvan. Dit heeft den Maleiers aanleiding gegeven, in den beginne elke verhandeling over een bepaald onderwerp, later elk geschrift in 't algemeen, en daarna een' zendbrief in 't bijzonder, waarvoor men echter ook wel sœrat kirīman bezigt, **sœrah**, doch met de uitspraak sœrat, en daarom ook wel sœrat te noemen (een afleiding, die zeer

onwaarschijnlijk is, daar sœrat ook in talen, die door heidens gesproken worden, als 't bal. en bat., gebezigd wordt; vgl. ook jav. sẹrat, T.); **sœrātan**, *schrift.* — * s. kondē, batav., *hoofdgeldbriefje* voor chinezen.

سورت **sœroet**, van het water *verminderen; afloopen; zakken; vallen; ebben.*

سورغ, **mẹnjōrong**, *schuiven; voortschuiven; doen vooruit gaan; voortduwen; toeschuiven; toesteken* (bv. de hand); *aanbieden* voorn. geschenken ter omkooping; *voorstellen;* **mẹnjōrong dāmai**, *den vrede aanbieden, vredevoorstellen doen;* kẹnnạ s., *omgekocht zijn;* **sórōngan**, *schuiflade.*

سورق, **bẹrsōrakٜ**, *kreten van vreugde, aanmoediging of goedkeuring slaken; juichen; applaudisseeren;* (de volgende bet. komen eigenlijk aan mẹnjoraki toe, T.), *bejegenen met kreten van vreugde enz., toejuichen.*

سورق **sōrokٜ** (mẹnjōrokٜkẹn, T.), *onder iets stoppen of zetten*, bv. op eene plank onder eene tafel, hetzij ter berging of ter verberging; (mẹnjōrokٜ, T.), *al bukkende en kruipende ergens onder gaan* (men.: mẹnjœroekٜ, T.); **sórōkan**, *waaronder of waarin men kruipt, inham; kreek;* **sōrokٜ-2**, naam van *een vliegend insect.*

سورلاي **sœralājạ** — skr. soerālaja — *godenverblijf, op den heiligen berg Mēroe; die berg zelf.*

سورم **sœram**, *donker, duister; somber.*

سورن **sœrin**, naam van *een' boom.*

سورو **sœrau**, *bidhuis*, dicht bij iemands woning; *huis, kapel* onderscheiden van masdjid, die een' predikstoel (مِنْبَر) heeft, welken de sœrau ontbeert.

سوره, **mẹnjœroh**, *gelasten; bevelen; gebieden; opdragen* iets te doen — met 2 dir. obj., of ook met den pers. als indir. obj., voorn. als de zaak door een pron. dem. uitgedrukt wordt —; spec.: *gelasten enz. aan iemand, zich ergens naar toe te begeven; zenden; afvaardigen;* **sœrōhan**, *gezondene; afgevaardigde; boodschapper* voor ééne keer.

سوري **sœrai**, *hoofdhaar* (alleen van vorsten); *de manen* van een paard; **mẹnjœrai**, *ontwarren*, zooals haar of vederen (de vogels doen het met hun' snavel); oneigenlijk *scheiden*, bv. twee vechtenden; **mẹnjœrai āpi**, *het vuur laten uitgaan*, door de nog brandende stukken en gloeiende kolen uit elkander te leggen.

* سوري **sorē**, batav. (uit 't jav., T.), *achtermiddag; vooravond; avond* (van 6 tot 8 uur, of van zonsondergang tot het zoogenaamde nachtschot). — [B.].

* سوري **sōrej**, w. sum., *vrolijk; luchtig; hartelijk lachen enz.* — [N.].

سُورِيَة, z. شَأْم.

سوس **sœsoe,** *borst* (vleezige hoogte); *de borsten,* voorn. van vrouwen; *boezem,* in dien zin; *uijer;* **męnjœsoe,** *zuigen* van kleine kinderen en dieren; *aan de borst zijn;* (hier moest męnjœsoeï staan, T.), *zogen;* ājer s., ook wel alleen sœsoe, *melk, zog;* s. tādah ęmboen, *borsten, die van voren eenigszins omhoog steken* en daardoor een verdieping vormen, als ware het om den dauw op te vangen (*dauwopvangertjes*); **soesœwan,** *zoogbroeder, zoogzuster;* ānak s., *zoogkind* (ook van den man, wiens vrouw een vreemd kind gezoogd heeft, daar hij, volgens het mahom. geloof, de eigenaar van het zog zijner vrouw is).

* سوس **sōso,** batav. (soend.), **męnjōso,** de rijst *wit zuiveren.* — [T.].

سوسان **sœsāni** en **sausāni**, z. sœwasti.

سوست I. **sœsoet,** *verminderen, spilleeren;* **męnjœsoetkęn œtang,** *eene schuld doen verminderen,* door betaling van een gedeelte.

* II. (weinig bekend), batav., *lek; lekken.* — [B.].

سوست **soewasti** — skr. swasti —, *zegen; zegening.* — Men vindt dit woord door onkunde tot sausāni of saœsāni, dat geene bet. heeft, verbasterd, onder anderen in den Sęrī Rāmạ.

سوسر I. **sœsoer,** *zoom* niet van naaiwerk; **męnjœsoer,** *zich voortbewegen langs den zoom van iets;* m. gāloer, *iets van het einde tot den oorsprong vervolgen,* bv. eene gebeurtenis (z. gāloer, T.); **sœsœran,** werktuig of middel voor męnjœsoer; tāli s., *valreep;* **pęnjœsoer,** naam van 6 eilanden (beter pęnjœsoeḳ) op den zuidelijksten uithoek van het mal. schiereiland genoemd tandjoeng p.; z. onder رمبيّ.

II., batav. (jav.), *tabakspruim;* 2°. (weinig bekend), *schoffel.* — [B.].

* سوسڠ **sœsang:** tandoek-2. — [K.].

سوسڤ, **męnjœsoep,** *zich bukkende of wringende* ergens *in- of door gaan; doordringen door* nauwe tusschenruimten of openingen; *door* iets *heen kruipen, onder* iets *door kruipen, onder* iets *kruipen;* **sœsoepsāsap,** 't zelfde naar verschillende rigtingen.

سوسق I., **męnjœsoeḳ,** *aanleggen,* bv. eene stad; iets *op touw zetten* (vgl. męnjōsoḳ, T.).

* II. **sœsoeḳ,** batav. (uit 't soend. of 't jav. soesoeg, T.), *fuik; vangen met een fuik.* — [B.]; vgl. sōsoḳ III. (T.).

سوسق I. **sōsoḳ,** *lis; oog; knoopsgat;* s. pęlīpit, *schuif of holle zoom, waardoor een lint of stokje* (gęlīgin) *gestoken wordt,* om daarmede de stoffe uit te spannen, bv. tusschen een raam, om er op te borduren.

II., *taillesnede;* van een vaartuig *beloop;* **mẹnjōsoḳ** (vgl. mẹnjœsoeḳ, T.), *op stapel zetten; opbouwen.*

* III., batav. (vgl. sœsoeḳ II., T.), *soort van mand,* in den vorm eener stolp, om visch te vangen. Men neemt er in iedere hand een; **sosokkan'** (z. sok, T.), *een vierkante doos van bamboe.* — [H.].

سوسل, **mẹnjœsoel,** iemand *achterna gaan* met het voornemen om hem in te halen; *achtervolgen.*

* سوسل (bal. solsol, T.), **mẹnjōsòl,** batav., *pikken, bijten,* van een gans of eend; van andere vogels pātoḳ of mẹmātoḳ. — [H.].

سوسن **sœsoen,** *hoeveelheid van op, in of naast elkander geplaatste voorwerpen; stel* van in elkander geplaatste voorwerpen, bv. van koffers, ijzeren pannen, die in elkander passen; **mẹnjœsoen,** *op elkander zetten,* zooals bv. boeken, borden; in elkander zetten, zooals bv. kommen, pannen, dozen (de kleinere in eene grootere); *naast elkander zetten,* zooals bv. boeken op eene plank; bœngạ s., *gevulde bloem;* s. kẹlāpạ, naam van *een' bloemdragenden struik.*

سوسه **sœsoh,** *groote doren,* zooals aan sommige boomen, bv. den kāboe-2; *natuurlijke spoor* van een' haan; *groote houten pin,* die men in de stijlen van een huis slaat, om er een' balk op te leggen.

سوسه **sœsah,** *moeielijkheid; verlegenheid; verdriet; zorg; ongerustheid; drukte; beslommering; in moeielijkheid enz.; verlegen; ongerust; niet op zijn gemak;* van een werk *moeielijk; niet gemakkelijk.*

سوٴسي **sôsî,** z. onder soḳ I.

* سوڠ **sœwoeng,** jav., *hoorn.* — [C.]; naar 't Arab. schrift verkeerd gelezen in plaats van soengoe; asoengoe kantjana, jav., = bẹrtandoeḳ ẹmas; ook: bẹrsoengœkẹn ẹmas (Tjèkèl, T.).

2°., **soengoe,** koet.,: bẹkkam (op de westkust van Sumatra geschiedt 't koppen meestal met een horen, z. Bataksch Wdb. bl. 381 linker kolom). — [T.].

سوڠ I. **sœwang,** *gemakkelijk, licht; zonder moeite;* s. tâ s., *hetzij gemakkelijk of niet.*

* II., benk., *schemerlicht.* — [C.].

* سوڠ **soewwoeng** (zeer fraaie transcriptie! T.), jav., *ledig; onbezet; onbewoond; verlaten.* — [C.].

سوڠت **sœngoet** (bẹrsœngoet, T.), *ontevreden zijn; morren; mompelen; pruttelen; grommen* (z. rōtoḳ en rœngoet).— * **sisœngoet,** men., *knevel* (T.).

سوڠر **sōngar,** *geaffecteerd in manieren en kleeding; kwasterig* (vgl. jav., T.); z. tjanggeh.

* سوڠر **sōnger,** batav., *lachziek; speelziek.* — [B.].

* سوغل (slordige lezing van شغل, T.), **sœngoel** en **sœngoet**, *morren.*

سوغل **sōngil**, *gedeeltelijk uitsteken*, zooals bv. een pruimpje tabak uit den mond.

سوغي **sœngai**, *rivier;* ānaḳ s., z. onder ānaḳ; **ka-sœngai** of **kẹsœngai**, *naar de rivier;* en, daar de bestekamers zich gew. aan de rivieren bevinden, eene beleefde uitdrukking voor *naar de beste kamer zijn, zijn behoefte doen, ontlasting hebben* (vgl. ka-ajẹr, T.); ka-s. œdang-2: *ontlasting hebben bij kleine stukjes met bloed.*

سوف (bij verk. سو, سف en س), partikel, staande onmiddelijk vóór het verbum, waaraan het, onder zekere restrictiën, de bet. van een zuiver futurum geeft.

سوق **sœwap**, *wat men in ééns in den mond brengt,* om het te eten; *mondvol; aangeboden geschenk,* om van iemand iets gedaan te krijgen; **mẹnjœwap**, *het eten in den mond geven aan* iemand; *het eten vóór den mond houden aan* iemand en hem aanmoedigen om het te nemen; *te eten geven* op die wijze, *voederen* op die wijze; pluimvee *mesten,* door het voeder in te stoppen; *omkoopen* (z. œpah); eene opening, ontstaan door het uit elkander gaan van bv. twee planken *dicht maken,* door er een stuk in te zetten, *stoppen.*

سوقق I. **sōpaḳ**, naam van een boegineesch rijkje op Celebes.

II., naam van *zekere huidziekte,* voorn. aan handen en voeten, *waarbij de huid doorboord en schubbig wordt* — psoriasis —; *met die ziekte behebt,* als ware het sōpakkig.

* III., jav., *in de richting van den draad splijten.* — [C.].

* IV., batav. (uit 't jav., T.), *verbinden; een verband leggen.* — [B.].

* V., s. dagoe, w. sum., benaming voor *het snijden van een gevest aan eene kris, wanneer er namelijk een menschehoofd dat eenigszins met een krul voorover hangt is opgesneden.* — [N.].

سوقن **sōpan**, *bescheiden; beleefd, wellevend, hoffelijk; beschaafd; gemanierd.*

سوقه, **mẹnjōpoh**, *schrijdelings dragen.*

سوق **sœwaḳ**, *kleine bocht of inham;* s. kapālạ, *voorwandsbeen-hoek;* **mẹnjœwaḳ**, *in de kleine bochten of inhammen varen.*

سوك, *wrijven; schoonmaken der tanden met een' tandestoker.*

سوك **sœkạ**, naam van *een' boom met welriekend hout.*

سوك I. **sœkoe**, *deel; onderdeel; afzonderlijk deel; gedeelte; bestanddeel; tak van een' volkstam* (z. onder bœwah, T.); *geslacht;* spec. *vierde deel* (omdat 't woord

oudtijds even als nog in 't jav. *been, voet* beteekende en men de 4 voeten van een dier tot grondslag nam, T.); en wederom spec. *vierde deel* van eene sp. mat of een' reaal (2 gulden); dus ook: $^1/_2$ gulden; *in de gramm.: afleiding;* sęgālą jang bęsámāān sęgālą sœkoenją, *al wat uit gelijkaardige deelen bestaat;* s. kalimah, *syllabe;* s. ęmas, *gouden tiengulden-stuk,* eig. een *vierde doublon* van ongeveer veertig gulden waarde; s. nęgęrī, *stadkwartier;* tīgą bœwah s., *drie stammen of geslachten;* **pęsœkœan,** in het voormalig rijk Djohor (thans Lingga en Rijau): de moh. bewoners der eilanden, omdat zij nog al scherp in volkstammen afgescheiden zijn; **sœkoe-sākat,** *volkstam,* geheel op zich zelven, *met zijne plichten en prérogatieven.*

* II., jav., *been, voet; bodem, basis.* — [C.].

سوكُ, **męnjōweķ,** *scheuren,* bv. linnen.

سوكت I. **sœkat,** *vat om drooge en natte waren te meten; elke inhoudsmaat;* **męnjœkat,** *meten met eene s.*

II., *onder voorwaarde; mits; ten ware; ten zij.*

سوكر **sœkar,** *moeilijk; lastig; zwaar, netelig.* — * **sœkęr,** jav., *laagheid; snoodheid.* — [C.].

سوكر **sœkoer,** verb. van ٱلْعَبْدُ ٱلشَّكُور en شكر.

سوكغ I., **męnjōkong,** iemand's gezicht *met eene kleurstof bestrijken,* inz. met houtskool, als eene onteerende straf.

II. **sōkong,** *schuine stut,* om het omvervallen van iets te beletten, bv. tegen een' muur; *schoor;* = tombaķ sājang (de s. of tombaķ sājang vervangt dus de boellijns der europ. vaartuigen); *stang, zittende met het benedeneinde in een' strop* onder aan den mast en met het boveneinde aan het einde van de gaffel van gaffelzeilen, tot steun van het zeil; **męnjōkong,** *schuins stutten; schoren;* een zeil *aan de binnenzijde van een s. voorzien;* s. bārat, z. bārat; tanggą s., *ladder, die tevens tot stut dient,* bv. onder een hellenden boom, die dreigt omver te vallen; *ladder van drie of vier stutten voorzien;* lājar s., *zeil van een* sōkong *voorzien.*

سوكق **sōkaķ,** naam van *een' boom,* die veel overeenkomst met den bekenden męnindjau heeft en van welks bast insgelijks touw gemaakt wordt.

* سوكق **sœkaķ,** batav. (uit 't bal., *een steentje of graatje in de keel steken hebben,* T.), *zich verslikken.* — [B.]; **kasoekākan,** *in de keel blijven steken;* van een graat of been zegt men ook katoelāngan (H.).

سوكن **sœkoen,** naam van den *broodvruchtboom,* wiens vruchten geene

pitten **hebben** — artocarpus levis — de vrucht **zelve**.

سوڬي **I. sœgi,** *borsteltje* van een tot draden geklopt stukje van eene tak, wortel of dergelijke, *om de tanden te schuieren; tandenborsteltje;* **mẹnjœgi,** *door borstelen of schuieren schoon maken,* bv. de tanden; een kaars enz. *snuiten.*

* II., **sœgilandaḳ,** w. sum., *de pennen van het stekelvarken.* — [C.]; gewoonlijk: sikoelandaḳ (T.).

سوڬي **sōgạ,** naam van *een' boom, wiens bast als medicijn gebruikt wordt.*

سوڬر, **mẹnjœgar,** het haar *met de* (gew. natte) *vingers doorkammen.*

سوڬڠ **sōgang,** *palissaden,* in eene horizontale of sterk hellende richting; *stormpalen;* **mẹnjōgang,** twee vaartuigen *van elkander houden,* door middel van eene stang, plank of dergelijke, waarvan een eind op elk der vaartuigen bevestigd wordt.

سوڬق I., **mẹnjōgoḳ,** met een' wenk *uitnoodigen,* om iets te doen, bv. om iets te nuttigen, te gaan zitten of dergelijke.

II. **sogoḳ,** batav., naast ògòk.

سوڬل **sœgoel,** verb. van مَشْغُول (z. شغل, T.).

سوڬن, **mẹnjœgoen,** *met kracht en bij herhaling naar beneden douwen,* zooals bv. het hoofd van iemand waarmede men worstelt; *herhaaldelijk met het hoofd naar beneden douwen,* doch niet, dat het hoofd den grond raakt; z. tōmoes.

* سوڬه **sœgoeh,** jav., *onthalen; tracteeren.* — [C.].

سوڬه I. **sōgeh,** *iets willen doen waartoe men niet geschikt is; knoeien.*

* II., *uitsnijden; graveeren.* — [C.].

* سوڬه **sœgih,** jav., *rijk, welgesteld; welvarend; overvloedig.* — [C.].

سول **sœlạ** — skr. sœlā —, *spietspaal* of werktuig om iemand ter dood te brengen (men. een werktuig om de bast van de cocosnoot af te rukken, T.); **mẹnjœlạ,** *spietsen;* eene vrouw *in eene verkeerde positie beslapen.* — * w. sum., *steeken; stooten,* doch met lange voorwerpen zooals een bamboe of schippersboom; *spietsen.* — [N.]; **soelagœrai,** z. onder sāpoe.

سول **sœloe,** *bespieder; verspieder; spion; wie verkent;* **mẹnjœloe,** *bespieden, verspieden; verkennen.*

* سوّل **sœwal,** w. sum., *een knods;* ook: *een wapen in het algemeen.* — [N.].

* سولت (jav. soelẹd), **mẹnjœlẹt,** batav., *aansteken* een pit; **mẹnjœlẹtin,** *laten aansteken.* — [T.].

سولت I. **sœlit,** van eene plaats *verborgen; moeilijk te vinden; geheim; afgezonderd; zeldzaam* (niet alledaagsch).

II., naam eener plant.

* III., w. sum., *gulzig*, *inhalig.* — [N.].

سولر I. **sœloer**, *spruit; puntig uitloopsel* van sommige planten; *rank; wortel--spruit*, die *ter overplanting* dient; *entstok; nieuw uitspruitsel uit het hart van afgeknotte gewassen*, bv. een' pisangboom; *verlengstuk;* s. tījang, *de steng van een' mast;* s. gāding, *verlengstukken naar boven van de inhouten;* s. bātang, *loten, die aan den stam uitkomen*, zooals bv. van gestekte rozen; **mẹnjœloer,** van planten *voortkruipen*, hetzij over den grond, zooals bv. de aardbeijen, of langs iets in de hoogte, zooals bv. de wikken; z. ook onder sīreh.

II., *spion* (z. sœloe, T.).

III., **sœloer bœloer**, *ongerijmd en onbetamelijk spreken.*

* سولر, **sòlōran**, batav., een *slootje* als die om 't water van de rijstvelden af te leiden. — [T.].

سولغ, **mẹnjœlang**, allerhande soorten van drank, inz. bedwelmende, in glazen, kopjes of dergelijke *presenteeren op een blad, toereiken* met de hand; personen *herhaaldelijk bedwelmenden drank toereiken*, om dronken te maken; en van daar ook *dronken maken door* enz.; de rook van eene vlam, waaruit een rook opstijgt, den rook in den vorm van roet, *aan iets hechten; berooken;* van den wasem van kokend water of ander vocht, waaruit een wasem opstijgt in den vorm van droppels, *aan* iets, bv. het deksel van een' ketel, *hechten;* van rook, wasem, damp, *opstijgende zich aan iets aanhechten.*

سولغ **sœloeng** (gemeenzaam, bij benamingen van familiebetrekkingen en titels ook loeng), van een' kind *eerstgeboren* van beide ouders; van andere voorwerpen *eerst; eerstgeborene* enz.; *eersteling; eerstgeboorte* (z. ẹmboeng); ājẹr s., *het eerste water uit een watervat, eerste water*, dat op een' dag *uit een' put of wel gehaald* wordt; **bœwah sœloeng,** *de eerste vruchten*, die een jonge boom, of een vruchtdragende boom in den mousson draagt.

سولغ I., **mẹnjœling**, welriekende oliën of wateren *uittrekken; overhalen.*

II. **sœling**, z. sẹrœling; ook: *flageolet; piccolo.*

سولق I. **sœlap**, van een' draad van de schering *overgeslagen door den inslag.*

II., *goochelen; tooveren door oogverblinding* (vgl. soenglap, T.).

* سولق **sœloep**, batav., *vergulden; verzilveren; met metaal bekleeden.* — [C.]; sẹloep? (T.).

سولق **sōlok**, *geschenk bij wijze van hulp*, ter gelegenheid eener feestviering wegens eene heugelijke of treurige gebeurtenis, zooals bv. een huwelijk, eene geboorte, een sterfgeval en dergelijke. —

Voor geschenken bij een sterfgeval, bv. een mandje met bloemen, bezigt men liever مُسْعَادَةْ.

سولك **sōlek**, *zorgvuldig in kleeding en tooi*, waaronder ook verfraaiing van het lichaam; *houdende van opschik*, zoo in kleeding als in andere dingen; *pronkzuchtig; prachtlievend; keurig, elegant; zich opschikken; zich keurig of elegant kleeden.*

سولم, **mẹnjœlam**, *borduren* (op een raam).

سولواتڠ **sœliwātang** — oorspr. boeg. —, *titel van een hoog staatsbeambte*, eig. *plaatsvervanger.*

سوله **sœloh**, *brandend lichaam, dienende om licht te geven; licht; fakkel, toorts;* **mẹnjœloh**, *met eene s. verlichten; bij s.-licht vangen*, bv. visch.

سوله I. **sœlah**, *kaal van hoofd* van natuur (z. bœtaḳ); lādạ s., *witte peper.*

* II., jav. (solah, T.), *gedrag.*

سوله **sœleh**, naam eener *plant* — tittius.

* سولو **sōlō**, w. sum., *een rivier takje* (lees: سولوڠ, *bocht* in een rivier, T.). — [N.].

سوّم **sœwam**, van een vocht *lauw;* s. kœkoe, *zoo warm, dat men bij het indoopen van de nagels*, d. i. van de toppen der vingers, *een gevoel van warmte heeft*, dus, een' of eenige graden warmer, dan bloedwarm.

* سومت **sœmit**, soek., *snorren, knevels.*

* سومر **sœmoer**, batav. (jav., T.), *put.* — [B.].

* سومل **sōmil**, z. tjōmil II.

* سومه **sōmah**, jav., *een getrouwd paar*, man en vrouw. — [C.].

* سون **sœni**, men. uitspraak van sœnji. — [T.].

سونت **sœnat**, verb. van سُنَّة.

سونت **sœnet**, naam van *een boom*, zoogenaamde gẹttah pẹrtja van eene goede kwaliteit opleverende.

سونن **sœnan** (smtr. van soesoehœnan), *titel, aan een' abdiceerenden vorst gegeven.*

سوه **sœwah** — vulg. voor pẹrnah —, *immer, ooit.* — Het komt gewoonlijk met eene nagatieve partikel of in eene vraag voor; bẹlom s., *nog nooit:* adakah s.? *is er ooit?*

* سوهر, **kẹsōhor**, batav. (uit 't jav., T.), *geroemd; beroemd; vermaard; berucht, befaamd.* — [B.]; z. مشهور (T.).

سوهن (z. سون), **sẹkar sœhoen**, *de bovenste bloem van het hoofdtooisel van pẹngantens* (bal. njoeœn: iets *op 't hoofd dragen*, T.).

سوِّي *gelijk, effen; recht; geevenredigd; gelijke enz.*

*سوي I. soewe, benk., *barsch; norsch.* — [C.].

*II., kęringet s., batav., *koud zweet.* — [B.].

سوي sœwai, van dingen, die op elkander gelegd worden *juist van pas*, bv. het deksel op eene doos; *even groot*, bv. twee vellen papier, wanneer het eene op hęt andere gelegd wordt; *congruent.*

سويت sōjat: sōjaḳ.

سويق, mȩnjōjaḳ, de huid of andere bedekking van iets *ruw afstroopen*, bv. het vel van een' aal; *afscheuren*, bv. den bast van suikerriet; *openscheuren*, zooals bv. een tijger zijn prooi, *verscheuren*, in dien zin; z. sījat en sājat.

سُوَيْد I., *heer; heertje; heer-lief* (term van tederheid).

II., *zwartachtig; zwartachtige;* سُوَيْدَآء, fem., *zwartachtige vrouw; het binnenste van het hart*, voluit eig. سُوَيْدَآءُ ٱلْقَلْبِ.

سُوَيْدَآء, z. سُوَيْد II.

سوني sœnji — skr. sœnja —, *ledig; eenzaam, woest, verlaten; stil, zonder gedruisch; onbewoond, weinig bewoond, onbezocht, weinig bezocht; ontbloot; ontheven; vrij; vrijgesteld; ontslag* [van iets]; s. dāri pada pękęrdjāān, *vrij van werk;* tījādą s. īją mȩmbȩrī naṣīḥat kȩpada rādją, *hij is niet ontheven van den vorst raad te geven*, d. i. hij is verplicht enz.; pȩrȩmpœwan s. dari pada nikaḥ dan 'iddah, *vrouw die niet getrouwd is en zich niet in de 'iddah bevindt;* bȩrsœnji, *in stilte enz. leven, zich afzonderen.*

*سوه soeh, *levenswarmte, eigen warmte.*

سوه soh, een' val *afvieren*, om het zeil naar beneden te doen komen.

سِهَاء plur. van سُهْوٌ.

سهاج sahādja — skr. sahadja (*natuurlijke gesteldheid*) — *wil; voornemen; opzet; willens; opzettelijk; alleenlijk; slechts; eenvoudig; eenvoudigheid* (hoedanigheid van iets, dat geene versierselen heeft); mȩnjahādja, *met opzet verrichten; op het oog hebben;* z. sādją, sȩngādją, sȩmādją en nījaḥ; dȩngan s.-2., *eenvoudig, zonder plechtigheden; zoo maar;* bȩrsahādją, *willens zijn, voornemens zijn; zonder versierselen zijn, effen zijn* in dien zin; mȩnjahādjākȩn, *tot een voorwerp van opzet maken; opzettelijk of vrijwillig aanbieden.*

سهاد sahāda (in poëzie ook sahādoe), z. سَهْد.

سُهَاد, *slapeloosheid.*

سهارة sahārah, *soort van kist*, waarvan het deksel uit twee deelen bestaat;

het achterste, dat men zoo breed kan nemen als men verkiest en dat vastgespijkerd is, en het voorste met een gedeelte der sluiting en van twee naar achteren uitstekende, die onder het achterste deel gestoken worden, zoodat dat soort van deksels zoo stevig is als dat met scharnieren.

سهام plur. van سهم.

سهاي **sahāja** en **sāja** — skr. sahāja —, *slaaf;* wordt ook gebruikt als pr. pers. 1., *ik;* s. tœwan ītoe, of, bij smtr., s. tœwantoe, *die slaaf van Mijnheer.* Deze uitdrukking gebruikte men in het voormalig rijk Djōhor tegenover alle personen van vorstelijke afkomst, van af den Bendahāra afwaarts, ter aanduiding van een' derden persoon, aan wien men zelf geen' eerbied verschuldigd was; **bersahāja**, *zich zelven willende noemen het woord* sahāja *gebruiken;* **menjahájākeṇ**, *zich zelven willende noemen, tegenover een' ander, het woord* engkau *gebruiken.*

سهاين **sahājan**, (in hik. en poëzie) naam van een' *fabelachtigen vogel.*

سهد, *schoon; aanvallig; sierlijk; schoone* enz. — De mal. hebben er sahāda van gemaakt, met de beteekenis, van *personen volmaakt, alle goede eigenschappen bezittend.*

سهد, *waken, wakker zijn.*

* سهيداهن **sahedāhan**, w. sum., *gelijken; collega's; van dezelfde soort.* — [N.].

سهل, *gemakkelijk.*

سهل, *wel bekome het;* سهل بك. *wel bekome het u;* z. أهلا.

سهلون **sehalœwan**, z. الون.

سهم, *pijl;* met plur. سهمان en سهمة, *aandeel; aandeel in den buit; portie; lot.*

سهمان plur. van سهم.

سهمة plur. van سهم.

* سهندا **sahenda**, w. sum., *prachtig.* — [N.].

* سهنديكو **sahendiko**, w. sum., *gelijk zijn, even groot zijn, even deugdzaam, in alles volmaakt gelijk.* — [N.].

سهو, *vergeten; zich vergissen;* met plur. سهاء, *nalatigheid; vergissing.*

سي I. **sī**, soort van bepalend artikel of een' ondergeschikten rang aanwijzend voorzetsel voor eigennamen of titels (naam wijzer zoodat het eigentlijk gelijk staat met een kapitale letter; daar menschen van rang bij den titel worden genoemd, zoo is het natuurlijk meer of min verkleinend. Voorts vindt men in 't men. mal. ook dikwijls ter vorming van benamingen naar eigenschap-

pen, 't voorwerp kenschetsende, zooals in sī-ringan bv.; in dit geval is 't Rijowsch alles behalve zuiver, daar het si tot sę heeft verbasterd, zooals blijkt uit sętjōreng, z. onder sīpoet, in plaats van si-tjōreng, T.). Veelal wordt de ي onderdrukt en de met het daartoe behoorend s. verbonden; **sendạ**, een nederig pron. pers. 1., eig.: *uw sī*, d. i. de persoon, dien gij gewoon zijt of het recht hebt, met sī aan te duiden.

* II., veelal sīh, batav., *foei!* — [B.].

سِيّ, *gelijk.* — لَاسِيَّمَا (of smgetr. لَاسِيَّمَا), *niets is er gelijk aan*, d. i. *voornamelijk.*

سَيِّئ, *boosaardig; schandelijk; slecht; boosaardige enz.*; سَيِّئَة, fem., *kwaad wijf.*

سي 1°., **sīją-2**, naam van een' *zoutwatervisch.*

2°. (zelden), *ijdel; onnut; vergeefsch.*

سَيَّار, *veel wandelend; rondzwervend; veel wandelende enz.*

سِيَارَة (gew. sijārah), een door de mal. van سَار (*hij heeft gereisd*), op hun eigen hand gevormd woord met ar. uitgang — *reis, reisverhaal, reisbeschrijving.*

سَيَّارَة, fem. van سَيَّار. — Voorts: *troep reizigers; dwaalster.*

* سياست **sijāsat**, w. sum., iemand *vragen waar hij heen gaat;* kęna (dit is halve brabbeltaal ontstaan uit 't batav. kęnāpa op zijn menangkabowsch verkort naar de analogie van mangá, sijá, bará in plaats van mangapa, sijāpa en barapa enz., T.) kau sijāsé (sijasèq) pada hamba, *waarom vraagt gij waar ik heen ga.* — [N.].

سِيَاسَة, *het regelen door bevelen en verboden; regering; gezag; tuchtiging; straf; marteling; dwangmiddel.* In 't mal. ook *dwingen; bedwingen; onderdrukken; straffen; tuchtigen; martelen;* męngābiskęn s., *alle dwangmiddelen uitputten, aanwenden.*

سياڤ **sijāpą** (si en apa), *wie?*

سياکڤ **sijākap**: kākap 1°.

سيالڠ **sijālang**, *bijennest;* 2°. z. onder ārą II.

سياماڠ I. **sijāmang**, naam eener *soort van langarmigen aap.*

II. of pāsir lotong, *mangaan-ijzer; in den vorm van fijn zwart zand*, en in Indie veelal als strooizand gebruikt (eene wond, toegebracht met een blank wapen van sijāmang, is nagenoeg even gevaarlijk als eene wond van een vergiftigd wapen).

* سيانيت **sijānit**, w. sum., een *scherpe grassoort* waarmede men zich kwetsen kan. — [N.].

سيانڠ **sijānang**, naam van een' *zoetwatervisch.*

سَيَائِد plur. van سَيِّد.

سَيَايِد plur. van سائِد.

* سيب **sība** (lees: سِيبا; bāsibaq: ber-bęhagi, T.), w. sum., *scheiden* vechtenden, van volk; *verschil in gevoelens;* **sība-2**, *wild door elkander* als een vluchtende vijand. — [N.]; vgl. bal. sibak, de *eene helft van iets gespletens;* bat. ma-sibak, *gescheurd*, en voorts 't jav. siwak. — [T.].

سيب, **pāsir sīboe**, naam van een uitgestrekt zandstrand, niet ver van kaap Romania.

* سيبت **sībet** (vgl. bal. sebęt, T.), z. będębah.

سيبر **sībar**, *aangezet zijstuk; aangebouwd stuk; nederhangend boordsel; aangenaaide rand* van eenige stoffe (z. ambang II.) — * w. sum., *de stukken* die *in de* maleische *baatjes onder den arm* worden *gezet*, ook *in het kruis of de binnenpijpen der broek;* z. tanti II. — [N.]; **mœkanja bęrsībar**, *zijn gelaat is uitermate vol*, heeft als het ware nog een rand.

* سيبر **sibęr**, batav., *in de kooi rondvliegen* (vgl. jav. ibęr). — [T.].

سيبر **sīboer** = **tjēbok** (z. gājoeng); tāngannja dibœwat s., *zij maakte* [*van*] *hare hand een schepvat;* **sīboer-2**, *glazenmaker*, een gevleugeld insect, dat over de oppervlakte van het water heen en weder vliegende, van tijd tot tijd daaruit schijnt te scheppen.

سيبق **sēbok**, *drok.*

سيت I. **sīta**, *afgekookt; gezoden;* **męnjīta**, *afkoken; zieden;* **sitāān**, *afkooksel.*

II. (meer gebr. sītah), *dagvaarden.*

* III. — skr. sītâ — eig. van de gemalin van Rāma (jav. sinta). — [T.].

سيت **sītoe** (z. ītoe), **disītoe**, *te dier plaatse; daar* (*bepaald*); **kęsītoe**, *naar die plaats; daarnaar toe* (bepaald).

* سيت **sētoe**, batav. (uit 't soend., T.), de *afdamming* van een' vijver of grooten waterplas. — [B.]; 't woord is oorspronkelijk skr. en oud-jav. (T.).

* سيت **sīti** (jav., T.) — skr. kśiti — *land; grond; bodem; gewest; de aarde.* — [C.].

سيّت, **męnjījat**, *in dunne reepen of kleine stukken scheuren;* dingen, die met de vlakke zijden op elkander zitten, zooals bv. twee bladen papier *van elkander nemen;* geplooid papier, een boek en dergelijke *aan de kanten opensnijden;* geweven stoffen *scheuren.* — z. sōjak en sājat.

سيّت I. **sījoet** (vgl. sījoeng, T.), uitroepende nabootsing van een suizend of fluitend geluid, zooals bv. dat van een' rotting, waarmede men door de lucht slaat;

zoodanig geluid; het maken van zoodanig geluid (vgl. jav., T.); **męnjījoet,** *slaan met iets, dat zoodanig geluid maakt,* bv. een' rotting, eene karwats; karwatsen. — z. soet, lęsoet en lęssoet.

* II., batav., *smakken; watertanden.*— [B.].

* سيتڠ I. **sètèng,** batav., *puist op het oog.* — [B.]; receptenboek: bāb ini oebat sètèng saoepaja lękas męmętjah. — [T.].

* سيتق **sītak,** *zak; valies.* — [C.].

* سيتيك **sītik,** w. sum., *stikken met de naald.* — [N.].

سيتن **sītoen,** *zwart verglaasde aarden pot met* betrekkelijk *wijden buik en nauwen mond* — z. goembang en gœtji.

سيتن **setan,** z. شيطان.

سيته, z. سيت.

سيحون, **sihōn** of **seihoen,** *de yaxartes* der ouden, rivier in klein-azië.

سيد, **męnjīda,** *snijden, lubben;* **sīda-2,** *gesnedene, gelubde, ontmande, eunuch; mannelijke hofbediende van goede familie,* ook *zonder ontmand te zijn.*

سَيِّد *heer; vorst; titel,* die *aan de afstammelingen van Moehammad gegeven* wordt, voor zoover zij afstammen van zijn' kleinzoon Hoesain (z. sjarīf); سَيِّدُ الْأَنْبِيَا, *de heer der profeten,* d. i. *Moehammad.*

سيد **sīdi,** z. sęndi.

سَيِّدَان, *twee heeren;* اَلسَّيِّدَانِ, *de twee heeren,* bij uitnemendheid, d. i. *Hasan en Hoesain,* de zonen van 'Alī en Fātimah.

سيدت **sīdat,** *armring voor den bovenarm,* bestaande uit een' reep van op elkander genaaid leder of geweven stof, waarin een talisman besloten is. Hij is soms met goud versierd.

سيدڠ **sīdang,** *vergadering;* سداڠ جماعة, pleonasme. — * s. tœwan, w. sum., *voorname heeren.* — [N.].

سيدڠ I. **sīding,** *soort* van *net* van rotting, om er herten in te vangen (vgl. rīding, T.).

II., *scherpe kant* van iets, bv. van eene plank (vgl. sanding en sęnding II., T.).

سيدق (wellicht van صدق), **męnjīdik,** *onderzoeken; doorzoeken; doorsnuffelen;* s. mīdik, *onderzoeken; doorzoeken; doorsnuffelen* [naar alle *richtingen*]. — vgl. sęlīdik (T.).

سيدق **sēdak,** *losse hoepel,* gew. van rotting, die *rondom den rand van ketelinstrumenten,* zooals de gęndang, rębāna enz., tusschen ketel en vel gelegd wordt, wanneer men het instrument wil spannen.

سَيِّدُنَا, *onze heer.* De Mahomedanen geven dit epitheton aan Moehammad,

zijne vier eerste opvolgers en zijne twee kleinzonen, Hasan en Hoesain.

سيدي, mẹnjīdai, kleederen en dergelijke *luchten.*

سيدي, voor سَيِّدي (z. سَيِّد), *mijn heer.*

سير, *tred; gang; reis, tocht; krijgstocht, strooptocht; levenswijs; gewoonte.*

سير, mẹnjīrạ, *wentelen in eenige kleverige zelfstandigheid,* zooals bv. gebak in gesmolten suiker.

سير plur. van سيرة.

سير, mẹnjijar, ijzer *roodgloeiend maken; voegen* zooals bv. twee deelen die een geheel moeten vormen, twee vloersteenen; eene tusschenruimte tusschen twee deelen van een geheel, die aaneen moeten sluiten; *uitvullen door de invoeging van een stuk of door soldeersel. — Op en neder of heen en weder loopen,* zooals bv. op eene galerij; *wandelen* (dit zal wel uit تسير onstaan zijn, T.). — * sijer (lees sijar, T.), w. sum., *in brand steken, in vlammen zetten;* dammer (damar) soeda tersija, *de lamp is al aan.* — [N.].

سير sījoer, *in het gaan bij afwisseling links en rechts van de rechte lijn afwijken;* wordt zelden alleen gebruikt, maar gew. tesamen met simpang.

سيرت, mẹnjīrat, *breien; strikken; met brei- of strikwerk omgeven; ombreien; omstrikken; naast elkander binden* (z. djālin), bv. latten, of fig. de tanden; van eene spin *spinnen* (nl. haar web); sirātan gīgi, *de bovenste rand van het tandvleesch,* waardoor de tanden als het ware aan elkander gebonden zijn. — s. kœkoe.

سيرة, *gang; koers; route;* met plur. سِيَر, *levenswijs.*

سيرت I., lājar sēret, *soort van matten zeilen,* die onder zekere omstandigheden in het water slepen.

II., batav. (jav. sèrèd, T.), *slepen, sleuren.* — [B.].

سيرغ I. sērang, naam eener plaats in de Residentie Bantẹn.

II., van gebreide dingen *met groote mazen.* — z. sẹrau.

سيرغ, mẹnjīring, *van* vocht, bv. water, dat bezonken is *behoedzaam het bovenste afscheppen.*

سيرغ I., sērong, *schuin, scheef, van de rechte lijn afwijkend;* s. lipātannjạ, *scheef gevouwen;* langkah s., *eene zijwaartsche beweging bij het schermen,* waarbij men den eenen voet over den anderen zet, evenals een traversèrend paard; sērong-mẹnjērong, *naar verschillende richtingen en bij afwisseling, nu eens naar de eene, dan weder naar de andere zijde.*

* II., w. sum., een *wijs om den kain te dragen*, zoodat een punt derzelve op het scheenbeen hangt. — [N.].

* سيرڠكك **sirangka**, w. sum., een soort van krabbe. — [N.], is **sirangkaq**, en had onder ركا moeten staan (T.).

سيرڤ I. **sīrap**, *opgelicht aan den eenen kant*, zooals bv. dakpannen door den wind; van het hart *opengegaan*, bij het zien van iets dat de zinnen streelt, zooals bv. eene schoone vrouw.

II. (jav., T.), beter: ātap pāpan, *houten dakpan.*

* III., jav. (sęsiręp, toovermiddel den te bestelene inslaap brengend, T), *soort van betoovering, bij de dieven in gebruik*, alvorens een huis te berooven. — [C.]; **sīręp**, batav., in *rust zijn; stil geworden; bedaren*, **sīręppin** (men denke er aan, dat 't aanb. in te batav. ook de beteekenis, van kęn aanbrengt, T.), *in slaap doen vallen; zand strooien.* — [B.].

سيرڤ **sīrip**, *vin* van een' visch.

سيرق **sīraķ**, van een gerucht *verspreid.*

سيرق **sēraķ**, *in wanorde door elkander liggend; wanorde* zooals bv. op een schip die aan 't laden is; **męnjeraķ**, *in wanorde uit elkander gooien; over iets heen gooien, smijten of werpen*, zooals bv. geld over eene tafel, kleederen over den vloer (men.: ba-seraķ, *verstrooid, van elkander geraakt* van vele bij elkaar behoorende zaken bv., T.).

سيرق **sērok**, *kleine inham, kleine baai; ingang; zijtakje* eener rivier; *zijgracht; ravijn;* 2°. (vgl. sero, T.), *soort* van *fuik* (zelden); **sērokkan**, wat op een kleine inham enz. gelijkt; *monding eener rivier, in eens zeer wijd wordende* en als het ware eene baai vormende.

* سيرك **sīrik**, soek., van een' haan *zich met verliefde gebaren om eene hen bewegen, zijn hof maken.*

سيرك **sērek**, *ontzien; opzien* tegen iets bv. een werk.

سيرم, **męnjīram**, *begieten; baden door begieting;* (bęrsiram, T.), van vorsten (den regeerenden vorst, den jang dipęrtœwan mœdą en den tęngkoe bęsar) *zich baden* (bal. męsiram, van voorname lieden *zich baden*, T.).

* سيرن **sīran**, *streep in eene kleedingstof; gestreept.* — [N.].

* سيرن **sēran**, naam van het eiland Ceram.

* سيرو **sērō**, batav., *bamboezen hekwerk*, bij wijze van vischnetten in zee gespannen. — [B.].

* سيره **sirah**, men., *rood.* — [T.]; vgl. ميره.

سيره **sireh**, naam ener *rankende plant, wier bladeren met kalk bestreken en met gambir, pinang en tabak gekauwd worden*, bekend onder den naam van betelpiper betle; de bladeren zelven; de bladeren met toebehooren (z. sẹrāsạ); s. tjārang, *sirehbladeren van de loten*, die *zacht* en *malsch* zijn; s. kẹrākap, *sirehbladeren van den stam*, die *droog* en *hard* zijn, en slechts door armen gegeten worden; s. kāki mẹrápāti (duivepooten-s.), *sirehbladeren met rooden steel*, dat als bewijs eener goede hoedanigheid beschouwd wordt; z. ook *onder* rāpin; — s. bẹrsœloer, *sirehpruimpjes op eene bijzondere wijze gevouwen* en in elkander gestoken, die voornamelijk vrouwen aan mannen zenden, om een minne handel aan te knoopen.

سيري **sirai**, *in orde*, niet in de war, zooals bv. haar; naam eener *soort* van *mẹdang*.

سيس, pers., *stalknecht, rijknecht;* ook wel: *koetsier* ('t woord is zeer modern en door de Engelschen 't eerst te Singapoera in omloop gebracht, T.).

سيس **sisa** — skr. śēša — *overblijfsel; overschot;* wat iemand heeft over gelaten inz. van eten. — z. rentjeh en tẹmbīring; **mẹnjisākẹn**, *doen overblijven* of *overschieten; over laten.*

سيسي I. **sīsi**, *zijde; flank;* disīsi *aan de zijde* enz., *naast;* **bẹrsīsi**, *zijde aan zijde; naast elkander.*

* II., w. sum., *onderscheid* (bedoeld سيسيه?, vgl. salisih T.). — [N.].

سيسير **sīsir**, *riet* (bij het weven); *kam; egge;* 2°. (men.: sikat, T.), *kamachtige afdeeling van vruchten, als de pisang.*

سيسيف, **mẹnjīsip**, iets *tusschensteken* tusschen twee vlakten (alzoo ook het steken in eene plooi), zoodat het er tusschen (in) beklemd zit; *tusschenvoegen* (men.: kasīsipan, *een splinter in 't vleesch zitten hebben;* **ba-pa-sīsip**, van een kris *in de zijde*, gordel, *gestoken*, T.).

* سيسوق **sīsoeḳ**, *de tanden vijlen.* — [C.].

سيسيك I. **sīsik**, *schub;* de uit 13 bladen (schubben) bestaande *bedekking der caret-schildpad; caret; schildpad* (stof); het dier zelf — chelonica imbracata —; **mẹnjīsik**, visschen *afschubben;* doorngewassen *ontdoen van de doorns;* in 't alg. iets *van zijne ruwe oppervlakte ontdoen; uitspraak doen omtrent* de deugdzaamheid van een vechthaan uit de schubben aan zijne voeten, of van een blank wapen, uit de pāmoer, die bij schubben vergeleken wordt, of andere teekens; īkan s., naam van een eetbaren *zoutwater-visch*, die zijn naam van zijne dikke schubben heeft gekregen; **pẹsīsik**,

iemand bekwaam in het waarderen van vechthanen, uit de schubben aan de beenen, of van blanke wapens, uit de pāmoer of andere teekens.

II. en **sẹlisik**, batav. (H.), z. سليسيك.

* سيسيل **sīsil**, koet.,: āgas.

سيسيل, **mẹnjēsel**, *ontblooten door het achteruit stroopen van hetgeen, waarmede iets bedekt is*, zooals bv. den eikel door het achteruit stroopen van de voorhuid (vgl. bat. silsil, T.); *onanéren.*

سيسيه, **mẹnjīseh**, *op zijde gaan*, bv. om voor iemand plaats te maken; *aan iets voorbij gaan,* zooals bv. een projectiel aan het doel. — sīsi II.

سيڠ **sīngạ** — skr. singha —, *leeuw.*

سيڠ I. **sījang** (de beteekenis niet ingevuld, T.).

II., **sījang-2**, naam van *een' vogel*, die een zoodanig geluid laat hooren.

* سيڠ **sijeng**, w. sum., *norsch, stuursch.* — [N.].

سيڠ I. **sījoeng** (vgl. sījoet, T.), uitroepende nabootsing van een fluitend of suizend geluid, zooals bv. dat van een afgeschoten kogel; van lichamen, die zich snel door de lucht bewegen *fluiten; suizen.*

II. (jav., T.), *slagtand; haaktand.* — z. tāring.

سيڠيت **sīngit**, van voorwerpen met betrekkelijk breede zijden, zooals huizen, muren, vaartuigen en dergelijke *afwijken van den loodrechten stand; op zijde hellen; scheef staan; op zijde liggen* (van vaartuigen). — z. sendeng, sẹrendeng en tjondong.

سيڠر **sīngar**, men.,: sinar (mak. singaraq; vgl. bat. singgar). — [T.]; *onverschillig.* Het is veelal verbonden met lantjang dat er meerder kracht bij schijnt te zetten; *verblind worden* door glans of zonnestralen; tersingarlah dija (injå) dejk (دي, T.) tjaja toewankoe, *en hij werd verblind door den glans die den gebieder van zich gaf.* — [N.]; bagej tjẹrmin di singar panas (T.).

* سيڠو (lees سيڠڠو of سيڠڠف, T.), **singō-2**, w. sum., de *bamboezen latjes waarmede men buiten of binnen de atappen vastmaakt* om het opwaaien te beletten. — [N.].

سيف, *zwaard, degen, sabel.*

سيڤو **sīpoe**, van het gelaat *zedige beschaamdheid uitdrukkend, zedige verlegenheid uitdrukkend* [zooals bv. bij verrassing].

سيڤي **sīpi**, *van het middelpunt af, naar den kant toe; wat van het middelpunt af en naar den kant toe ligt;* van een werk

klein gedeelte, dat nog te verrichten is; **mẹnjipi,** van al wat geschoten of geworpen wordt *naar den kant toe gaan.*

سياڤ **sījap,** *gereed, in gereedheid gebracht, klaar; toegerust, van het noodige voorzien;* (**mẹnjījapkẹn**) *gereed maken, in gereedheid brengen, klaar maken; toerusten; van het noodige voorzien;* sẹddjoeḳ s., *ijskoud.*

سيفت I. **sīpat,** *streep; rechte lijn; linie; al wat dient, om een rechte lijn te trekken; regel; richtsnoer; liniaal.*

II. — verb. van صفة; — *, batav. (uit 't jav., T.). **sīpat māta,** *verf voor de oogleden;* tali s., *timmermanslijn* (B.); **mẹnjīpatkẹn,** *beschrijven; defineeren; eene eigenschap of vorm geven aan* iets; *met eigenschappen begiftigen; toerusten* („ausstatten").

سيفوت **sīpoet,** naam van een *zeker geslacht van schaaldieren of slakken met schalen;* naam van *zeker haartooisel,* bestaande eenvoudig in eene vast ineen gedraaide wrong, die wel wat van eene s. heeft; z. bānang; s. tjongkak, *schelp, die tot het* tjongkak-*spel gebruikt wordt* en in sommige, doch niet mal. landen, als geld dient; s. bœlan, naam eener niet gegeten wordende zoutwater-slak; s. timbạ, naam eener *zoutwater-slak, welker schaal op een emmertje van palas-bladeren gelijkt;* s. tjōreng (ook sẹtjōreng), z. tjōreng; s. sẹrai, naam eener *eetbare zoutwater-slak;* s. sanggoel, naam eener *eetbare zoutwater-slak,* zoo genoemd, omdat hare schaal gewonden is als de bekende haarwrong der mal. vrouwen; s. sœsoe dāra, naam eener *eetbare zoutwater-slak,* welker schaal vergeleken is bij de borsten eener maagd; s. pẹnggẹroes, naam eener *te eten verbodene zoutwater-slak,* waarvan de schaal tot het glanzen van stoffen, papier enz. gebruikt wordt; s. pāsir, naam eener *niet eetbare zoutwater-slak;* s. nīpah, naam eener *eetbare zoutwater-slak.*

* IV., *schaamte; beschaming; beschaamd.*— [C.]; z. sīpoe (T.).

سيفيت **sīpit,** van de oogen *fijn gespleten,* zooals bv. die der chinezen; *half gesloten.* — ook batav. (B.); oost-jav. sipèt (T.).

سيڤق I., **menjēpaḳ,** *met de voeten of een' voet achteruit slaan, met een' voet zijwaarts uit slaan;* van paarden en andere dieren *schoppen; slaan, schoppen op die wijze; achteruit schoppen, op zijde schoppen; omhoog schoppen;* s. rāgạ, *balschoppen* (bal-kaatsen), benaming van zeker spel, waarbij de in een kring staande spelers een' van rotting gevlochten hollen bal (rāgạ) met den binnenkant van den voet elkander toeschoppen; **mẹnjēpaḳ sīlạ,** *met de binnenzijde van den voet omhoog schoppen;* m. singkoer, *met de buitenzijde van den voet zijwaarts schoppen.*

* II. **sēpaḳ**, batav. *goot; sloot.* — [C.].

سيڤوا **sīpoewā** — oorspr. chin. — *chinesche cijfermachine* met ringen.

سيڤورن **sīpœran**: semporna. — [N.].

سيڤه **sēpah**, van voorwerpen, die ergens liggen, bv. op eene tafel *in wanorde.*

سيڤي **sīpai** z. sipāhī.

سيڤير **sīpīr** — verb. ned. — *cipier.*

* سيق **sījaḳ**, de *waterdrager* en *veger* eener moskee. — [C.]; men.,: *op kosten der geloovigen levende arme* die aan de 5 gebeden enz. dagelijks moet voldoen en tot de قوم عالميه behoort (bat. sijak ni bagi, *groote armoede,* na sijak bagi, *die behoeftig is*). — [T.]; **sījaḳ-2**, naam eener *soort* van *gras*, met welriekende wortels, die ook in de dœpạ komen.

سيکء I., **bādjoe sīka**, het *oorspronkelijk mal. baadje.*

II., z. īkạ.

سيکء **sīkoe**, *elleboog; hoek* (geom.); *timmermansrechthoek;* s. sāmạ lẹggah, *rechter hoek;* s. rẹbbah, *stompe of scherpe hoek;* s. r. āloe lẹsoeng, *middelmatig stompe hoek*, zooals bv. van p. m. 1202; s. kẹlœwang, *zigzag;* benaming van *zeker versiersel in zigzag*-vorm, in stompere hoeken, dan pœtjoeḳ rẹboeng; **mẹnjīkoe**, *een' hoek vormen*, zooals bv. eene rivier; **sīkoe-2**, *knie.*

* سيکء **sēka**, batav., *afvegen.* — [B.].

سيکت **sīkat**, *kam; borstel; schuier; boender; egge;* 2°. z. onder sīsir; **mẹnjīkat**, *kammen; borstelen; schuieren; boenen; eggen.*

سيکادان **sīkoedān**, *Soekadana.*

* سيکڤ I. **sīkap**, *lichamelijke gestelte.*

II., *gereed;* bādjoe s., soort van nauwsluitend buis.

* III., men., *soort* van *kiekendief* (bal. sikẹp). — [T.].

* سيکڤ I. **sīkẹp**, batav. (jav.), *dragen; aanhebben; handvatsel;* **bādjoe sīkẹppan**, *buisje*, dat dicht aan 't lijf sluit. — [B.].

II., jav., *arbeider.* — [C.].

سيکق **sēkaḳ** (oorspr. boeg.) bādjoe s., *opperkleed tot op het midden der dijen*, met knoopen op de borst en aan de mouwen.

* سيکل **sīkil**, jav., *voet; bodem; laagst gedeelte; basis.* — [C.].

سيکه **sēkah**, *van een goed of flink voorkomen, van eene goede of flinke houding*, zooals bv. een militair zich goed voordoend; *vlug; flink; fiksch; knap; levendig* van voorkomen.

* سيکء I. **sīgi**, *met den vinger wijzen; minachtend met den vinger aanraken.* — [C.]

* II., w. sum., *uitkappen, zooals in de* klapperboomen om er de voeten in te zetten (z. sīgai en vgl. bat. sige, T.); *onderzoeken; bespieden;* 2°. (z. III., T.), *bijlichten* met een kaars of lamp. — [N.].

* III., batav. (bal. *pit* van een lamp.), *een pitje* om iets in 't donker te zoeken; **pęnjīgi**, koet., 't geen men bezigt om de damarkaars door peutering aan te houden.— [T.].

* سيڬب **sīgab**, w. sum., *plunderen; spoedig; in orde brengen; netjes, goed, passend; bespieden.* — [N.].

سيڬر I. **sīgar**, soort van hoofdtooisel van den bruidegom bij de bruilofsfeesten.

* II., soek., *halve duit* (jav., *gespleten; gekloofd; in tweeën verdeeld; half; de helft*).

2°., jav., splijten. — [C.].

سيڬغ, **męnjīgoeng**, met den elleboog *zijwaarts stooten.*

سيڬم **sīgam** (taal der djindjang rādją) *dof gedruisch*, zooals van eene menigte menschen, die evenwel stil zijn.

* سيڬن **sīgen**, *ingekeepte bamboes, als eene ladder* gebruikt (z. sīgai, T.).

سيڬي, **męnjīgai**, *beklimmen; overklimmen*, bv. een' muur (z. onder sīgi II.).

سيل I. **sīla** — skr. sīla — (bęrsīla), *zitten met de beenen kruiselings onder het lichaam*, in welke positie men vóór den vorst verschijnt; bęrsīlą panggoeng of angkat, *zitten met een been onder het lichaam en met het andere op de tegenovergestelde dij;* **męnjīlą**, *uitnoodigen* om plaats te nemen enz.; **męnjilākęn**, oorspr.: *doen zitten;* van daar, in den beleefden of onderdanigen stijl *doen plaats nemen; uitnoodigen* om plaats te nemen; *uitnoodigen* om iets te doen; **silākęn** (voor disilākęn) māsoķ, *gelief binnen te komen.*

II. en sēlą — skr. çila—, *steen;* mędang s., *gekristaliseerd gips.*

* سيل I. **séla**, w. sum., een *groot onderdeel van een land.* — [N.].

* II., batav. — port. sella —, *zadel.*— [B.].

سيل **sīloe**, *aangedaan; geroerd; getroffen; gevoelig;* z. pīloe en rāwan.

سيّل **sījal**, van personen *ongelukkig in het bereiken van zijn doel;* van voorwerpen *ongelukkig tot het bereeken van een doel* (s. męnāhoe; z. onder tjęlāka, T.).— * batav., *omineus zijn*, zooals bv. wanneer iemand 's morgens als eersten kooper iemand aantreft, die op crediet koopen wil. — [T.]: **siālan**, *ongelukkig; noodlottig; beschamend.*— [B.]; vgl. sēwal (T.).

سيّل I. **sījoel** (bęrsījoel, T.), *fluiten met den mond;* **męnjījoel** (*naar* iets, T.), *met den mond fluiten.*

II., naam van *een' zingvogel.*

سَيْلاَن, pers., *Ceylon;* mal. verb[n]. zijn **sailan** (sēlan, T.) en **sēloeng** (dit eigentlijk jav., T.); z. sęrindib.

سَيْلاَن, van vloeistoffen *vlieten; vloeien;* mal. ook: *watervloed.*

سيلت **sīlat,** *schermen; man tegen man vechten* (**męnjīlat,** *pareeren* een slag enz., T.).

سيلغ **sīlang,** *schuin gekruisd,* zooals bv. de striemen op een rug, sabels boven het hoofd van iemand. — * w. sum., *verwarring; twist; kris en kras door elkander;* maka pędang soedah tęrsīlang, *de zwaarden waren reeds gekruisd.* — [N.]; djālan sèlang ęmpat, *een viersprong* (T.).

* سيلغ ايرن, w. sum., *slingeren* van planten of koorden zoodat men geen einde meer vinden kan. — [N.].

سيلغ **sēloeng,** z. سَيْلاَن.

سيلڨ **sīlap,** z. خلاف.

2º., *gezichts begoocheling,* ook ten opzichte van schilderijen, waarop voorwerpen als lichamelijk uitkomend of als zich op een' afstand bevindend, dan wel waarop voorwerpen het eene achter het andere, of het eene onder het andere heen gaand (zooals bv. boomtakken), gezien worden, terwijl zich toch alles op dezelfde vlakte bevindt; *allerhande kunstjes of kunstgrepen,* waardoor iemand misleid wordt; **męnjīlap,** *lichamelijk doen uitkomen; en relief uitbeitelen; door allerhande kunstjes of kunstgrepen misleiden* (vgl. sœlap, T.); s. bīlang, *gezichtsbegoocheling,* d. i. *vergissing, bij het tellen;* z. ook onder āwan.

* سيلق **sīlak,** *schielijk grijpen.* — [C.].

سيلق, **męnjēlak,** *oplichten en omslaan,* bv. een doek, waarmede iets gedekt is, een kleed, eene gordijn en dergelijke; *opschorten; op zijde schuiven,* bv. een gordijn. — z. singkap.

سيلق **sīloek,** naam van *een' boom.*

سيلم **sīlam,** *schemerig.*

سيلن, z. سيلان; **pōkok sēlan,** naam eener *kruipende plant* — ixoria.

سيلو **sīlau,** van de oogen *door licht verblind; schemerend;* s. ājer, van land, in de verte over eene groote watervlakte gezien *wateren* (**męnjīlau,** *kijken met de hand voor de oogen* wegens verblindend licht, T.).

* سيله I. **sīlah,** *samentrekken; in nauwe grenzen brengen.*

* II., *hondstand.* — [C.].

سيله **sīleh,** *wat in de plaats gegeven wordt, vergoeding* (vgl. jav. en bal. silih,

T.); **męnjīleh**, *vergoeden, goed maken;* pędang s., *soort* van *zwaard,* met gouden gevest, zooals bv. de vorsten van China en Siam aan hunne vasallen (bv. de laatste aan den vorst van Tęranggānoe) ten geschenke geven, ter vergoeding van een opgebracht tribruut of verplicht geschenk; s. mātạ, *wat alleen voor het oog gedaan wordt,* zooals bv. eene boete, die wel betaald, doch later teruggegeven wordt; męmākai sīleh męnjīleh, *dikwijls van kleeding verwisselen.*

* سيم I. **sīmạ**, jav., *tijger.*

* II., batav. (vgl. bij Rigg kasimah, T.), *bekoring* der oogen. — [B.].

سيم **sījam**, *Siam,* en, in een' wijderen zin, *het geheele land, bevattende de niet-maleische staten van Achterindië; Birma;* z. bęrmạ en ارکن.

سيما, لاسيّما, *niets is er gelijk aan,* d. i. *voornamelijk.*

* سيماءن **sīmā-an**, w. sum., *over en weder vragen en antwoorden.* — [N.].

سيمن **sīmoen**, *soort* van *gebloemd sits* van Madras, dat veelal naar Siam gaat, waar het voor buikgordels (tjāwat) gebruikt wordt, die men tusschen de beenen doorhaalt. In den ind. archipel maakt men er bādjoe's van.

سيمن **sēman**, door een ongunstigen invloed aan de wording of opkoming *verhinderd of mislukt,* zooals bv. iets, dat moet gisten, een bloedzweer, de pokken en dergelijke; ook onverdrachtelijk van eene onderneming.

سيمه **sēmah**, *bezweeringsoffer; zoenoffer;* het brengen van een bezweerings- of zoenoffer.

سين, naam der letter س.

سين **sīni**, z. īni; **disīni**, *te dezer plaatse; hier;* **kęsīni**, *naar deze plaats; naar hier; herwaarts;* ōrang s., *de menschen dezer plaatse, de menschen van hier.*

سين **sēnạ** (in hik. en poëzie) — skr. senā —, *leger.*

سينا of طورسينا, *de berg Sinaï.*

سينتن **sījantan**, z. onder pœlau.

سينر **sīnar**, *licht* van lichtende voorwerpen; *schijn,* bv. van de maan; s. tęrang, *de schijn van het daglicht, de dageraad.* — * batav., *schijnsel; het gele* van een' diamant. — [B.].

* سينرن **sīnęran**, zeker vrouwelijk *feesthoofdtooisel.* — [C.].

سينفاتي **sēnapāti** (in hik. en poëzie) — skr. sēnapati —, *legerhoofd, generaal.*

* سينل **sēnal**, batav., *dreigen.* — [C.].

سيو **sēwạ**, *huur; huurgeld; pacht; pachtgeld;* **mẹnjēwa,** *huren; pachten;* s. tānjạ, *het ondervragen van een' slapende,* uit wiens antwoorden men tracht, achter de waarheid van iets te komen.

سيو **sījau,** *eenigszins bekoeld,* zoodat men het kan drinken of er de hand in steken, bv. heet water, heet ijzer, zoodat men het kan aanvatten; *koortshitte.*

* سيو **sijo** (lees sijow, *rood gloeiegende,* T.), w. sum., *schitteren; flikkeren.* — [N.].

سيوا **sīwā,** **sīwah** en **sīwar,** *soort* van *dolk* met kromme punt. — z. sēwah.

سيوف plur. van سَيْف.

سيول **sēwal,** *ongeluk; onheil; rampen; tegenspoed aanbrengend of veroorzakend;* van een geneesmiddel *nadeelig, schadelijk; verderfelijk; slecht;* van een' droom *onheil voorspellend;* z. sījal.

سيومن **sījœman,** *bij zinnen, bij zijn verstand; onbedwelmd, onbeneveld; nuchter; bekomen* van krankzinnigheid, bedwelming enz.

سيوه **sēwah** (z. سيوا, T.), *soort* van *krommen dolk,* aan eene of aan beide zijden scherp.

سيوه **sījoeh,** woord, waarmede men bv. honden, of hoenders wegjaagt.

* سيه **sīh,** z. سي II.

سيه I., **mẹnjījah,** *op zijde strijken,* zooals bv. het haar, dat iemand in 't gezicht hangt; *op zijde douwen,* zooals bv. een stuk drijfhout, dat ons te gemoet komt, **sījah-lājah,** *zich heen en weder buigen,* zooals bv. hoog riet, door den wind bewogen; *heen en weder slingeren,* zooals bv. een klein kind, dat nog niet vast op zijne voeten staat.

II. **ṣījah,** verb. van آسية.

* سيهت **sīhat,** w. sum., *genezen; beter worden.* — [N.]; uitspraak van صحة (T.).

سيئة I., *zonde; schanddaad.*

II., fem. van سيء.

سيڽر **sīnjor,** port. senhor, *heer.*

سن (spreek elke letter bij haren naam uit: **sā-njạ**) schriftverkorting (roemœz) van sẹsoenggohnjạ; het staat gew. pleon. na bahwạ en wordt zelden in de spreektaal gehoord.

سيڽر **sẹnnjar,** *tintelend* van het gevoel, dat men bv. heeft, wanneer men zich op eene zekere plek bij den elleboog stoot.

سيڽف (en سنيڽف) **sẹnnjap,** *doodsch, stil.*

سپّم (gewone spelling سنپم, T.), **sęnjnjoem,** *grimlachen;* s. simpoel, *grimlachen met gesloten lippen.*

* سپول **sinjōlą,** div., *schommel.* — [Div.].

* سپه **sęnjoh,** *wegrukken schielijk; knijpen.* — [C.]. z. sęnggoet.

ش

ش, de letter شين, 13e van het arabisch en maleisch (en 15e van het door Marsden veranderde) alphabet, hebbende de waarde van de nederlandsche sj. In de maleische uitspraak luidt zij als eene s, wordende door de Mal. van deze onderscheiden door de benaming van sīn bęsar; als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van شآء.

شَاءَ, *hij heeft gewild;* إِنْ شَاءَ آللّٰهُ, bij smtr. إِنْشَاءَ آللّٰه of إِنْشَاآللّٰه, *zoo God wil;* مَاشَاءَ آللّٰه, *hetgeen God gewild heeft;* een uitroep van verwondering; of goedkeuring; *bravo.*

شَابَاش, pers., interj. van aanmoediging, *voortreffelijk! braaf zoo! toe maar!*

* شَابِي (lees: شَبِي, T.), pers., *nachthemd.* — [P.].

شَاذَانُوش, z. onder kahf.

شَاطِن, *slecht; leelijk; boos.*

شَاعِر, *dichter.*

شَافِعِيّ, naam van den *stichter der sjafiieten* (voluit: محمّد ابن إِدْرِيس آلشّافعي); *van die secte, sjafiietisch; sjafiiet.*

شَاكِر, *dank zeggend; dankbaar.*

شَال, pers., *sjaal; mantel zonder mouwen; grove mantel van wol en geithaar,* zooals de mahom. bedelmonniken dragen.

شَأم en شام, *syrië; Damascus, de hoofdstad van syrie.* Het land wordt ook سُورِيَة genoemd.

شَامِل, *tot alle deelen behoorend; algemeen; omvattend.*

شَأن en شَان, *zaak; werk; bezigheid; gesteldheid; waardigheid; eer.*

شَانِئ, *hatend; hatende; hater.*

شَاه, pers., *koning, heerscher, vorst.*

شَاهْبَنْدَرْ, z. bandar; in het voormalig rijk Djohor stond de sj. in rang beneden den poenggāwa.

شَاهِد, *tegenwoordig; aanwezend; getuigend;* met plur. شُهَّد en daarvan شُهُود en أَشْهَاد, *getuige, ooggetuige;* اَلشَّاهِد, *de getuigende* bij uitnem., d. i. Moehammad.

شَاهِين, pers., *de witte koningsvalk.*

شَبُو, pers., *agaat.*

شَبَه, *gelijkenis; overeenstemming; wat gelijkenis heeft.* — z. sābah.

شُبَه plur. van شُبْهَة.

شِبْه, *wat gelijkenis heeft; gelijkenis.*

شُبْهَة, *gelijkenis, overeenkonst; twijfel, onzekerheid*

شبي, z. شابي (T.).

شَجَاج, *verbrijzeling der hoofden of schedels; gevecht.*

شِجَاج plur. van شَجَّة.

شَجَاج plur. شَجَّة.

شجاره z. سَجَرَة.

شُجَاع, *dapper, moedig* in den oorlog.

شَجَّة, *wond aan het hoofd,* door een snijdend werktuig veroorzaakt.

شَجَر, *plant, die een' steel of stam heeft; boom.*

شَجَرَة, nom. unit. van شَجَر, mal. sjadjārah, *stamboom, genealogie.*

شَجْعَة, *dapper; moedig* in den oorlog.

شَجَاح, *vrekkig.*

شَحَّام, *vet verkoopend; koopman in vet.*

شَخْص, *zwart voorwerp, dat men in de verte waarneemt; persoon* (ook gramm.); *individu.*

شُخُوص plur. van شَخْص.

شَدّ, *versterken; versterking; kracht; intensiteit;* naam (inz. bij de Maleiers) van het schrijfteeken ـّ, de mal. uitspraak sjaddoe is op de scholen tot sabdoe verbasterd, doch alleen met de laatste beteekenis; z. tasjdīd.

شِدَاد plur. van شَدِيد.

شِدَّة, *hevigheid, intensiviteit; strengheid; geweld, kracht; tegenspoed, verlegenheid, nood.*

شَدِيد, *hevig; hard; sterk, robust.*

شَذَرَ, van verstrooide dingen, inz. kudden *hier en daar; naar alle kanten.*

شَرّ, *slecht; boosaardig; slechte enz.*

شَرَاب, *drank; sterke drank; wijn; koffij; siroop.*

شِرَار plur. van شَرّ.

شَرَايِع plur. van شَرِيعَة.

شَرَايِك plur. van شَرِيكَة.

شَرْب, *drinken; rooken* bv. een' sigaar.

شُرْب, *drinken; drank; siroop.*

شَرْبَة, *een dronk, een teug; wijn;* een *dosis* van een geneesmiddel; *koeldrank, sorbet* (mal. sẹrbat, met de twee laatste bet.).

شِرَّة, *kwaad, euvel, toorn; voortvarendheid; hartstocht.*

شَرْح, *opening eener deur; schending van een meisje; verwijding; uitbreiding; uitlegging; verklaring; verduidelijking; commentaar* (omschrijvende, T.); شَرْحٌ آلْكَافِيَة *voldoende uitlegging.*

شَرْط, *bedingen; vaststellen van voorwaarden;* — met plur. شُرُوط, *voorwaarde, beding; bepaling, vaststelling; voorschrift, reglement; instructie;* sj. djábātan, *instructie voor een ambt;* dẹngngan sjarṭnja hẹndaklah, *onder voorwaarde, dat.*

شَرَط I., *teeken, kenteeken, kenmerk; aanduiding; wenk.*

II., plur. van شُرْطَة.

شُرْطَة, *voorwaarde; troep, die het gevecht begint; garde; trawant;* والي آلشُّرْطَة, *hoofd der politie;* صَاحِبُ آلشُّرْطَة, *gerechtsdienaar.*

شَرْع, *goddelijke wet; godsdienstige voorschriften; wat gelijk is aan iets anders.*

شَرْعِيّ, *de goddelijke wet betreffend, de godsdienstige voorschriften betreffend, daarmede overeenkomstig, wettig.*

شَرَف I., *verhevenheid; hooge rang; uitstekendheid; adel.*

II. plur. van شَرِيف.

شُرَف plur. van شُرْفَة.

شُرَفَاء plur. van شريف.

شُرْفَة, *verhevenheid; hooge onderscheiding; eer, die iemand toekomt.*

شَرْق, *opgang der zon, begin: zonnelicht; oosten.*

شَرَكْ, pers., *hardnekkig; halsstarrig.*

شِرْكْ, *hebben van een' maat, maatschap; geloof, waarbij aan God een deelgenoot toegekend wordt; polytheïsmus; maat; deelgenoot.*

شُرَكَاء plur. van شَرِيكْ.

شِرْكَة, *deelgenoot zijn;* — en شَرِكَة *deelgenootschap; vennootschap.*

شُرُوط plur. van شَرْط.

شَرَه, *groot verlangen naar spijs, groote eetlust.*

شُطُور plur. van شَطْر.

شَرِه, *zeer begeerlijk, zeer belust.*

شَرِيحَة, *afgesneden langwerpig stuk vleesch; stuk gedroogd vleesch.*

شَرِيعَة, *goddelijke instelling; goddelijke wet,* voorn. die der Moeḥammedanen; *godsdienst.*

شَرِيف, *edel,* door roem of afstamming; *edele enz.; edelman,* als eeretitel voor de afstammelingen van Fatimaħ, spec. die van haren zoon Ḥasan, ter onderscheiding van die van haren jongeren zoon Ḥoesain, die zich Saijid en Sjarīf noemen en beweren edeler te zijn.

شَرِيفَة (mal. sjarīfah) fem., van het voorgaande.

شَرِيك, *makker, maat, deelgenoot;* شَرِيكَة, fem., dat in 't Mal. gew. zonder onderscheid gebruikt wordt.

شَطْر, *scheiding in twee gelijke deelen; halvéring;* — met plur. شُطُور en أَشْطُر, *deel van iets,* inz. *de helft; helft van een' vers; caesuur; eene zijde* van iets; *bladzijde.*

شَطْن, *tegenstreving, door iemand van zijn voornemen terug te brengen.*

شِعَاب plur. van شُعْبَة.

شَعْب, *verzameling; scheiding;* — met plur. شُعُوب, *bijeenverzamelde menigte; verstrooide menigte.*

شُعَب plur. van شُعَيبَة.

شَعْبَان, *de achtste maand.*

شُعْبَة, *tak* van een' boom; *twijg* van een tak.

شِعْر, *weten; kennen; verstaan; vatten van den zin van iets; opmerken; opzeggen van een gedicht; maken van een' vers of een gedicht;* — met plur. أَشْعَار, *wetenschap; poësie.* — De mal. gebruiken gew. sja'īr of ook sāïr, met de bet. van *poëzie; gedicht.*

شُعَرَاء plur. van شَاعِر.

شُعُوب plur. van شَعْب.

شَعْوَذَة, *goocheltoer.*

شُعَيْب, naam van den *schoonvader van Mozes* en profeet der Madianieten (de *Jethro* van den bijbel).

شعير sja'îr en saîr, z. شِعْر.

شَعِير, *gerst;* شَعِيرَة, nom. unit.

شَغَارْ, pers., *das* (viervoetig dier).

شِغَار, *trouwen van iemands dochter of zuster*, onder voorwaarde, dat de andere wederkeerig de dochter of de zuster van den eerste trouwt, om op die wijze de huwelijksgiften te ontduiken (Moeḥammad heeft dit verboden).

شَغَارَهْ: شَغَارْ.

شُغْل, *bezigheid; werk.;* mal. ook, en inz. in den verb. vorm sœgoel (z. شغول, T.), *drukte; bekommering, angst, ongerustheid.*

شُغُول plur. van شُغْل.

شِفَارَه, pers.,: شَغَّارْ.

شَفَاعَة, *bemiddeling, tusschenkomst.*

شِفَاه plur. van شَفَة.

شَفَة, *lip.*

شُفْعَة en شُفُعَة, *naasting, annexatie; recht van naasting of annexatie; woede, razernij; onzinnigheid.*

شَفَق, *avondrood.*

شَفَقَة, *behoeding; medelijden, deernis; toegevendheid, welwillendheid; sympathie.*

شَفَوَات plur. van شَفَة.

شَفَهِيّ, *de lippen betreffend;* شَفَهِيَّة, fem. van het voorgaande —; in de gramm., van eene letter *labiaal; labiale letter, lip letter;* zijn: ج, ش, ض.

شَقّ, *splijten; van een rijten;* — met plur. شُقُوق, *spleet, reet.*

شَقَا, *ongeluk; ellende; verlaging door ellende.*

شَقَايِق plur. van شَقِيقَة.

شَقْوَة en شِقْوَة *ellende; ongeluk; staat van vernedering, door ongeluk.*

شُقُوق plur. van شَقّ.

شَقِيّ, *ellendig; arm; slecht.*

شَقِيق, *in tweeën gespletene; helft; volle broeder; boezemvriend,* — شَقِيقَة, *in tweeën gespletene; spleet; scheur; reet; volle zuster; ééne zijde,* voorn. van het hoofd; *helft.*

شَقِيقَة, z. شقيق.

شَكّ, *twijfelen;* — met plur. شُكُوك, *twijfel; argwaan;* mal. ook: *twijfelachtig; verdacht.*

شَكَر, pers., *suiker;* mal. sākar.

شَكَر, *danken, dankzeggen;* van God *vergoeden; beloonen;* — met plur. شُكُور, *dank, dankzegging; vergoeding* (door God) *belooning* (door God); *goed werk.*

شُكَّر plur. van شَاكِر.

شَكْل, *vorm, figuur;* in de gramm.: *klankteeken, klinkerteeken.*

شَكُور, *zeer dankbaar.*

شُكُور, *dank, dankzegging; vergoeding* (door God); *belooning* (door God); mal. sjœkoer, met de bet. *dank, dankzegging;* اَلشَّكُور, *vergoeder of belooner,* bij uitnemendheid d. i. God; عَبْدُ ٱلشَّكُور (*dienaar van denzelve*), nom. pr. v.

شُكُور plur. van شُكْر

شُكُوك plur. van شَكّ.

شَلْوَار, per., *broek;* mal.: sęlœwar en door omzetting, sęrāwal, dat ook: uit سَرَاوَل (ar.) kan ontstaan zijn.

* شَم sjam, batav. (chin.) *boor, mijnboor.* — [B.].

شَمَّاس, *christen priester* of *monnik,* die *de kruin* van zijn hoofd *geschoren* heeft en *bestendig in de kerk* is; *diaken.*

شَمَال, *linkerzijde;* — met plur. شَمَالَات, *noorden; vijandschap.*

شِمَال, *linkerhand; slecht voorteeken.*

شَمَالَات plur. van شَمَال.

شَمَالِيّ, *noordelijk; koud; noordelijke, koude dag.*

شَمَامِسَة plur. van شَمَّاس.

شَمَايِل plur. van شَمَال.

شَمْس, *helder zijn en schitteren van den dag bij* zonneschijn; — met plur. شُمُوس, *de zon;* شَمْسُ ٱلدِّين, nom. pr. v.

شَمْسِيّ, *de zon betreffend.*

شَمْسِيَّة, fem. van 't voorgaande; in de gramm., van eene letter *solair; solaire letter; zonneletter;* namentlijk de ت, ث, د, ذ, ر, ز, س, ش, ص, ض, ط, ظ, ل, ن, en zoo genoemd, omdat het woord sjams, met eene derzelver, de ش, begint. Wanneer een woord met eene dier letters begint, dan verliest de ل van den artikel haar djazm (ـْـ) en die letter neemt eene tasjdīd (ـّـ) aan, bv. اَلشَّمْس (asjsjams), in stede van اَلْشَمْس; tāhoen sj., *zonnejaar.*

شَمْشَاد, pers., *busboom.*

شَمْشِير, pers., *slagzwaard.*

شَمْعُون, شِمْعُون, سَمْعُون, سِمْعُون en سِمْعَان, *Simeon.*

شُمُل plur. van شَمَل.

شُمُوس plur. van شَمْس.

شُنَّاء plur. van شَانِىء.

شَنَب, *schoonheid der tanden*, bestaande voorn. in frischheid; *frischheid van den mond.*

شَنِيب, *schoone tanden hebbend; schoone tanden hebbende.*

شَوَّال, naam der *tiende maand.*

شَوَّالَات plur. van شَوَّال.

شَوَاوِيل plur. van شَوَّال.

شَوْق, *brandend verlangen; genegenheid; liefde.*

شُوق plur. van أَشْوَق.

شُؤُون plur. van شَأن.

شِهَاب, *vlam.*, die haar licht in de verte verspreidt; شِهَابُ ٱلدِّين, nom. pr. v. — gew., doch verkeerdelijk, zegt en schrijft men شَهَابُ الدِّين.

شَهَادَة, *betuiging; getuigenis; verklaring voor den rechter; geloofsbelijdenis; martelaarschap* voor de zake Gods.

شُهُب plur. van شِهَاب.

شُهْبَان en شِهْبَان, plur. van شِهَاب.

شَهْبَنْدَر, z. شاهبندر.

شُهَّد plur. van شَاهِد.

شُهَدَاء plur. van شَهِيد.

شَهْر, *nieuwe maan; maand*, inz. maanmaand.

شهر **sjihir**, (ar. schrijfwijze niet bekend), naam eener zeestad van Arabië.

شُهْرَة, *vermaardheid, beroemdheid; roem, faam* [ook wel in een' slechten zin].

شَهْوَة, *begeerte, verlangen; hartstocht; lust,* voorn. *tot bijslaap.*

شُهُود, *tegenwoordig zijn; getuigen; afleggen eener getuigenis; tegenwoordigheid.*

شُهُود plur. van شَاهِد.

شُهُور plur. van شَهْر.

شَهِيد, *getuigend; oprecht in getuigenis; alles wetend; getuige; wie alles weet* (God); — met plur. شُهَدَاء, *geloofsgetuige; martelaar; wie voor de zake Gods gestorven is; wie op een onnatuurlijke wijze gestorven is;* اَلشَّهِيد عَلَي ذَالِكَ, *de getuige in deze* (dit staat gewoonlijk boven de handteekeningen der getuigen in eene zaak); اَلشَّهِيد عَلَي اَلْمُدَّعِ وَالْيَمِين عَلَي مَنْ إِنْكَار, *de getuige is voor den eischer en de eed voor den ontkennende,* d. i. de eischer kan zijn eisch door getuigen bewijzen; doet hij dat niet, dan kan de ontkennende den eisch door een' eed krachteloos maken.

شَيْء, *ding; zaak; iets;* **sjai 'lillāhi** (لِلّٰه) *zaak. die aan God toebehoort.* De mal. gebruiken deze uitdrukking als een epitheton bij de namen van vereerde afgestorvenen, met de bet. ongeveer van ons *zaliger,* bv. sjai 'lillāh soelṭān, *de sultan zaliger.*

شَيَاح plur. van شِيح.

شَيَاطِين plur. van شَيْطَان.

شَئَان plur. van شَأْن.

شِيح, *alsem* — absinthium ponticum.

شَيْحَان, *ijverig, vlijtig; voorzichtig; ijverzuchtig.*

شَيْخ, *grijsaard, oud man; eerwaardig man; oudste hoofd; opperhoofd; aanzienlijk man; geleerd man; leeraar.*

شِيخَان plur. van شَيْخ.

شَيْخَة (mal. sjaichah), fem. van شَيْخ.

شِيَخَة en شِيخَة, plur. van شَيْخ.

شَيْطَان, *satan; duivel; verleider.* — * **sètan,** batav., *spook, geest* in 't algem.; z. ابليس (T.).

شَيْطَانِيّ, *van den duivel bezeten; duivelsch.*

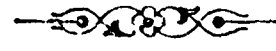
شِيَع plur. van شِيعَة.

شِيعَة, *menigte, aan dezelfde zaak toegedaan; afgezonderde menigte; secte;*

اَلشِّيعَة, *de afgezonderde menigte* bij uitnemendheid, d. z. *de secte van 'Alī, de Sjiïeten;* z. soennah.

شِين, naam van de ش.

شُيُوخ en شِيُوخ, plur. van شَيْخ.

ص

ص, de letter صَاد, 14e van het arabisch-maleisch (en 16e van het door Marsden veranderde) alphabet, hebbende een' eigendommelijk s-klank, die niet door nederlandsche klanken kan wedergegeven worden, waarom zij hier in de transscriptie door ṣ gerepresenteerd wordt; in den mond der maleiers luidt zij als eene s; als cijferletter, z. abdjat; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van صَدَق.

صَابُون, *zeep; smeer;* **mẹnjāboen**, *zeepen;* z. sāboen.

صَابِيّ, *sabaëer;* de plur. ook: *die de godsdienst veranderen; renegaten, apostaten.*

صَابِئُون, *sabaeers,* die beweren, het geloof van Noach te bezitten en zich bij 't bidden naar 't noorden wenden; *geloofverzakers.*

صَاحِب, *makker, medgezel, vriend; meester, baas, heer, bewindhebber; voorstand, minister.* Dit woord wordt in 't ar. veelal gebruikt in samenstellingen, als wanneer het den meester of bezitter van eene zaak of eigenschap aanduidt; sahiboe'lhikājah, *bezitter,* d. i. *schrijver, van het verhaal;* sāhiboe'nnār, *bezitter van het vuur,* d. i. *bewoner der hel;* **aṣḥāboe 'lkahfi,** z. kahf; **ṣāḥiboe 'lmasāïl,** *deskundige;* in 't mal. wordt de plur. ṣaḥābah gew. ook als sing. gebruikt in de bet. van *vriend.*

صَاد, naam der letter ص; 2° *koper; messing, metaal; koperen vat; koperen ketel* met hengsel.

صَادِق, *waarachtig, ongeveinsd, oprecht, openhartig; eerlijk; volmaakt;* اَلصَّادِق, *de waarachtige* enz. bij uitnemendheid, d. i. *God;* — عَبْدُ اَلصَّادِق *dienaar van denzelven* n. pr. v. (mal. ṣādiḳ).

صَاع, *maat voor drooge waren,* gelijkstaande aan vier moedd, volgens anderen aan acht middelmatige handvol.

صَافِي, *helder* klaar; mal. verb.: sāpạ.

صَالِح, *geheel* (al zijne deelen hebbend); *goed, braaf; rechtschapen; vroom; braaf man.*

صَالِحَة, fem. van 't voorgaande; nom. pr. f.

صَامِت *zwijgend; zonder stem; redeloos;* van goederen *levenloos; zwijgende enz.; goud en zilver* van iemands rijkdom.

صَانِع, *kunstenaar, kunstwerker; schepper.*

صَايِل, *woedend; aanmatigend; aanvallend; geweld aandoend.*

صُبْح en صُبُح, *begin van den dag; eerste licht* van den dageraad; mal.: sœboeh.

صَبْر, *geduld; standvastigheid* voorn. in tegenspoed.

صِبْوَان en صُبْوَان, plur. van صَبِي.

صِبْوَة plur. van صَبِي.

صَبُور, *geduldig; standvastig; zachtzinnig, niet dadelijk straffend, vergevens-gezind.*

صَبِي, *jongen, knaap.*

صِبْيَان en صُبْيَان, plur. van صَبِي. — مُعَلِّم صبيان, *schoolmeester* (T.).

صِبْيَة en صُبْيَة, plur. van صَبِي.

صَحّ, *gezond; gaaf, zonder gebreken, volmaakt; recht; juist, waar; echt; zeker; geldig;* chabar jang ṣaḥḥ, *een zeker bericht;* **mẹngẹṣahkẹn,** *gezond enz. maken; in orde brengen;* gebreken *zuiveren; collationeeren.*

صِحَاب en صَحَاب, plur. van صَاحِب.

صَحَابَة en صِحَابَة; plur. van صَاحِب.

صِحَاح plur. van صَحِيح.

صَحَارِي, صَحَارِي, en صَحَارِيّ), plur. van صَحْرا.

صَحَايِح plur. van صَحِيح.

صَحَايِف plur. van صَحِيفَة.

صَحْب plur. van صَاحِب.

صُحْبَان plur. van صَاحِب.

صُحْبَة, *makker, gezel of vriend zijn* van iemand; *maatschap; gezelschap; vriendschap; betrekkingen;* z. sōbat.

صِحَّة, *gezond zijn; gaaf zijn; vrij van gebreken zijn; authentiek zijn; gezondheid; gaafheid; authenticiteit.*

صُحُر plur. van صَحْرَاء.

صَحْرَاء, *uitgestrekt veld, zonder planten; woestijn.*

صَحْرَاوَات plur. van صَحْرَاء.

صُحُف plur. van صَحِيفَة.

صَحْن, *groote beker; kom;* mal. sāhan met de laatste bet.

صُحُون plur. van صَحْن.

صَحِيح, *gaaf; zonder gebreken, volmaakt; gezond; recht, juist; waar; echt; zeker; geldig;* in de gramm. van de plur. *regelmatig.*

صَحِيف, *oppervlakte,* voorn. die *der aarde.*

صَحِيفَة, *beschreven vel; bladzijde; boek.*

صَخْر, *rots.*

صَخَرَات, *een rots.*

صَخْرَة, صَخَرَة en صُخُور, *rots.*

صَدَاق en صِدَاق, *bruidsgift, gift aan de ouders der bruid.*

صَدَاقَات plur. van صَدَقَة.

صَدْر, *voorst gedeelte* van iets; *begin; voorzitter; bovenst gedeelte* van iets; *wat naar iemand toegekeerd is; borst; hart; boeg* van een schip; *best gedeelte* van iets.

صَدَرِيَّة, *vest; buis; wambuis;*

صَدَق, *waarachtigheid; oprechtheid;* — met plur. صُدْق en صُدُق, *waarachtig; oprecht; volmaakt.*

صَدَقَ, *hij is oprecht geweest.*

صُدْق I., z. صَدْق.

II. plur. van صَدَاق.

صِدْق, *waarheid; oprechtheid; openhartigheid; kracht; uitmuntendheid.*

أَصْدِقَاء plur. van صَدِيق.

صُدْقَان plur. van صَدِيق.

صَدَقَة, *offerande* aan God; *liefde; gift, aalmoes.*

صُدُور plur. van صَدْر.

صُدُوق plur. van صَدَاق.

صَدِيق, *vriend,* inz. een oprechte.

صِدِّيق, *zeer waarachtig; zeer ongeveinsd;* اَلصِّدِّيق *de zeer waar-*

achtige enz., bij uitnemendheid, d. i. de kalief *Aboe-bikr.*

صَرَا plur. van صَرَايَة.

صَرَاحِيّ, *flesch met langen hals en wijden buik,* inz. ter bewaring en ronddeeling van rozewater in welk geval de flesch veelal van zilver en, evenals een gieter van gaatjes voorzien is; mal. sęrāhi.

صِرَاط, *weg,* voorn. een opene; *brug,* die *over het midden der hel* ligt (in deze beteekenis gebruikelijk صِرَاطُ ٱلْمُسْتَقِيم, T.).

صران sęrāni, z. sęrāni.

صَرَايَة, *coloquinth,* die geel begint te worden.

صَرَايِح plur. van صَرِيح.

صُرَحَا plur. van صَرِيح.

صَرْصَر en صُرْصُر, *krekel; scherp geluid; koude; loeiende wind.*

صُرُط plur. van صِرَاط.

صَرْف, *verandering; omkeering; afkeering; afwending; verwijdering; terugdrijving;* van geld *wisseling —; onheil, tegenspoed; wisselvalligheid; verschil van waarde* tusschen twee muntsoorten, *agio;* in de gramm. *verbuiging* door declinatie of conjugatie; *gedeelte der grammatica, over de declinatiën en conjugatiën handelende; kennis der grammaticale vormen.*

صَرِيح, *zuiver; onvermengd.*

صَعَا plur. van صَعْو.

صَعْد, *hoog.*

صُعَدَآ, *diepe zucht.*

صَعْو, *musch* met rooden kop.

صَعَوَات plur. van صَعْو.

صَعْوَة, nom. unit. van صَعْو.

صَعِيدَة, *offer, brandoffer.*

صَغَار I., z. صَغَر.

II. plur van صَغِير.

صَغَايِر plur. van صَغِيرَة.

صَغَر, صِغَر en صَغَار, *het klein of min zijn,* van lichaam, hoeveelheid of waarde.

صُغَرَاء plur. van صَغِير.

صُغْرَاء, fem. van أَصْغَر.

صُغْرِي, fem. van أَصْغَر. — قيامة صغري, *de kleine opstanding*, d. i. *de zondvloed*, z. كُبْرِي (T.).

صَغِير, *klein, nietig;* صَغِيرَة, fem.; met plur. صَغَايِر, *onbeduidende zonden; verschoonbare zonde, vergefelijke zonde.*

صَفّ, *ordenen en in eene rij plaatsen; scharen in slagorde;* — met plur. صُفُوف, *volgreeks; rij; gelid; troepen in slagorde; rij menschen*, die gezamenlijk bidden; **bersaff-2**, *in rijen enz. zijn; in gelederen;* **dœdoek bersaff-2**, *in rijen achter elkander zitten.*

صَفَا, *helderheid, reinheid, vlekkeloosheid; droogte; oprechte vriendschap.*

صِفَات, z. صِفَة

صِفَة. *beschrijving; definitie;* — met plur. صِفَات, *beschreven eigenschap; vorm;* in de gramm. *attribuut, adjectief;* z. **sīpat**.

صِفْر, صِفْر en صُفْر, *ledig; behoeftig; arm.* — صِفْر *nul* (arithm.), bij de ar. gew. *een vierkant punt.*

صَفَر, naam der *tweede maand.*

صَفْرَا, fem. van أَصْفَر, اَلصَّفْرَاء, het geele bij uitnemendheid, d. i. *het goud; de gal.*

صَفَرَانِ, dual. van صَفَر; اَلصَّفَرَانِ, *de beide ṣafar*, d. i. *Moeḥarram en ṣafar.*

صُفُوف plur. van صَفّ.

صَفِي, *zuiver, rein; uitgezocht; rein van gemoed; zuivere enz.; oprecht vriend.*

صَفِيَّة, fem. van het voorgaande. Voorts: nom. pr. f.

صَفِيحَة, *breede en platte zijde* van iets; *wat breed is; lemmer; metaalplaat.*

صَفِير, *gepiep; gefluit; zang; gekrijsch;* 2°. *saphir* (edelgesteente).

صَكّ (pers. tjak), *schriftelijk bewijs; schriftelijk oorkonde; boek; vonnis* van den rechter, geschreven en geteekend.

صِكَاك plur. van صَكّ.

صُكُوك plur. van صَكّ.

صَلَاة, z. صَلٰوة.

صَلَاح, *welstand; rust, vrede, stilte; verzoening; vroomheid; braafheid;* صَلَاحَ ٱلدِّين, nom. pr. v. (Saladin).

صَلَاوَت, z. صَلٰوة.

صَلْب, *merg* en صُلْب, *ruggegraat; lendenen;* إِبْن صُلْبِه, *de zoon zijner lendenen*, d. i. *zijn eigen zoon.*

صُلُب plur. van صَلِيب.

صُلْبَان plur. van صَلِيب.

صِلَبَة plur. van صُلْب.

صَلَّبِي, *puntig* (mal.: sęlębbi, *stuitbeen*).

صِلَة, *verbinding; vereeniging; toevoeging; bezoek;* s. rāḥim, *bezoek tusschen verwanten.*

صَلَح, *goed; braaf; vroom.*

صُلْح, *vrede; eendracht; verzoening; bevrediging; vredesverdrag.*

صُلَحَاء plur. van صَلِيح.

صَلْعَم, of صَمّ, verkortingen der woorden صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم, men laat gew. de madd (~) weg.

صَلَوَات plur. van صَلٰوة.

صَلٰوة en صَلَاة, *aanroeping van God; gebed om vergeving der zonden; barmhartigheid; kniebuiging,* ter vereering van God; mal. ṣalāwat.

صُلُوح, *goede staat.*

صَلَّي, *misleiden door vleierijen; omringen met hinderlagen; in gevaar brengen;*— van صَلِي (*zich verwarmen; verdroogen* van de hevigheid van het vuur; .... van den oorlog); *misleiding door vleierijen; verwarming.*

صَلِّي, *geroosterd; gedroogd* bij of over het vuur; *geroosterde enz. spijs;* z. sālai.

صَلَّي ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم, *God zegene en behoede hem*, eene zegenspreuk, die achter den naam of de bijnamen van Moeḥammad geplaatst wordt.

صَلِيب, *kruis; crucifix.*

صَلِيح, *braaf; rechtschapen; vroom.*

صَلِحَة, fem.; nom. pr. f. (mal. salīhah).

صُمّ plur. van أَصَمّ.

صُمَّان plur. van أَصَمّ.

صَمْد, *gaan naar iemand; iemand willen spreken; zich wenden tot iemand; voornemen; begeerte.*

صَمَد, *heer; hoofd eener familie,* waaraan men zich in dringende aangelegenheden wendt; *voortdurend; eeuwig;* اَلصَّمَد, *de*

eeuwige, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلصَّمَد (dienaar van denzelve) nom. pr. v.

صَمَدَان, en صَمَدَانِىّ, *eeuwig; goddelijk.*

صَمْصَام, van paarden *werkzaam; levendig; vlijtig —; onversaagd; ondernemend;* van een snijdend wapen *zeer scherp;— werkzaam enz. paard; onversaagde; ondernemende;* naam van een' *beroemden sabel.*

صَمِيم, *zuiver, onvermengd; uitgezocht; hevig* (van hitte en koude); *hard en vast* (van kooken). — *Zuivere enz.; oorsprong en voornaamste gedeelte* van iets; *iemand van zuivere afkomst.*

صُنَّاع plur. van صَانِع.

صِنَاعِىّ, *gemaakt; kunstmatig* [niet natuurlijk].

صَنْعَة, *kunst;* van een kunstgewrocht, *de fatsoen.*

صَنَوْبَر, pers., *elke kegelvormige vruchten dragende boom; pijnboom.*

صَوَاب, *juistheid* van handelen, van een werk; *beste partij te kiezen; wat waar* of *juist is; goede uitkomst; rechtvaardig oordeel.*

صَوَاعِد plur. van صَعِيدَة.

صَوْت, *schreeuwen; een geluid geven;* — met plur. أَصْوَات, *geluid;* in de gramm. *interjectie.*

صُور, صُوَر en صِوَر, plur. van صُورَة.

صَوْرَة, *jeukende uitslag* op het hoofd, waarbij men het gevoel heeft, alsof men van luizen gebeten wierd.

صُورَة, *vorm, beeld; gedaante, afbeelding; voorkomen; gelijkenis; afschrift; afteekening; verschijnsel; spook;* صُورَةُ ٱلدَّعْوَة, *proces verbaal;* mal. ook moeielijke kwestiën *in een' verstaanbaren form voorstellen.*

صُورِي, pers., *uiterlijk; schijnbaar;* māti ṣ., *schijndood.*

صُوع plur. van صَاع.

صُوف, *wol; vlies; geitenhaar; kamelot; zekere stof, half zilver en half sajet.*

صُوفِىّ I., *wijs, verstandig, ervaren.*

II., van صُوف, *wol* (geene zijde) *dragend; wol dragende,* benaming van een' *aanhanger eener wijsgeerige secte,* die, onverschillig omtrent de uiterlijke godsdienst, een beschouwend leven leidt en de volmaaktheid zoekt in de liefde tot de goddelijke natuur en in de vernietiging der menschelijke individualiteit.

صَوْم, *vasten op de moehammedaansche wijze,* d. i. door zich van zons opgang tot zons ondergang, te onthouden van eten, drinken, het inslikken van speeksel, het gebruik van reukwerk, bijslaap en al wat eene aangename vleeschelijken gewaarwording verschaft —; *vaste* op de beschreven wijze; *vastemaand.*

صَهِيل, *hinniken.*

صِيَام, *vasten*

صَيْحَة, *met alle kracht schreeuwen; — hevige schreeuw; ijzingwekkende schreeuw* van den hemel, met last, de boozen te verdelgen; *hemelsche pijniging of straf.*

صِيعَان plur. van صَاع.

صِيغَة, *vorm* (ook gramm.); *gedaante;* **ṣīṛatoe 'lfā'il,** *vorm van het agens, of het subject* der handeling, d. i. *het activum;* **ṣīṛatoe 'lmaf'oel,** *vorm van het patiens of het object* der handeling, d. i. *het passivum;* **ṣīṛatoe 'lma'lœm,** *vorm van het bekende* (nl. agens), d. i. het activum; **ṣīṛatoe 'lmadjhœl,** *vorm van het onbekende* (nl. agens), d. i. *het passivum.*

صِين, *china.*

ض

ض, letter ضَاد, 15e van het arabisch en maleisch (en 17e van het door Marsden veranderde) alphabet, hebbende een' gemengden klank, het meest overeenkomende met eene innige ineensmelting van de nederduitsche *d* en *l* (dl), met voorheerschenden d-klank; als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard, verk. van ضِيَاءً.

ضَابِط, *vasthoudend; sterk, stevig; standvastig, onverzettelijk; welbedacht; vasthoudende enz.; leeuw; officier* (mil.); *ambtenaar; vestingskommandant.*

ضَابِطَة, *regel; vorm.*

ضَاد, naam der letter ض.

ضَارُورَة, z. ضَرُورَة.

ضَامِن, *goedsprekend, instaand, borg blijvend; goedsprekende enz., borg;* z. dlamīn.

ضَايِع, *verloren; ledig* (van den maag); سَايِع ضَايِع of ضَايِع سَايِع, *verloren rondzwervend.*

ضِبَاع plur. van ضَبُع.

ضَبُعٌ en ضَبْعٌ, *hyaena* (aldus te lezen in de vier maleische vertellingen bl. 65 reg. 3 van onder in plaats van صبوع, T.).

ضُبْعٌ plur. van ضَبْعٌ.

ضُحًا en ضُحَي, *tijd van den dag, waar de zon in haren vollen glans is*, volgende op dien ضَحْوَة, en voorafgaande dien, ضَحَآء genaamd.

ضَحَآء, *tijd van den dag, waar de zon reeds den meridiaan nadert*, volgende op dien, ضُحًا of ضُحَي genaamd; *maaltijd op dien tijd.*

ضَحَاء, *uitgaan; in de zon loopen; zweeten;* — *tijd van den dag, waar de zon reeds naar den meridiaan toe loopt*, na den tijd, ضُحًا genaamd; *maaltijd op dien tijd.*

ضَحْوَة, *tijd van na zonsopgang tot dat de zon reeds hoog begint te staan en haar' vollen glans bereikt*, als wanneer de tijd ضحا begint; *morgenstond; voormiddag.*

ضَرْب, *slag; vermenigvuldiging* (arith.).

ضَرَّة, *getrouwde vrouw, met betrekking tot andere getrouwde vrouwen van denzelfden man, medevrouw.*

ضَرُورَة en ضَارُورَة, *wat noodzakelijk is; noodzakelijkheid; nooddrang; behoeftigheid; bekrompen omstandigheden* (mal. gęlœrat en gęlœrah).

ضُرُورِيّ, *absoluut noodzakelijk; noodzakelijk volgend.*

ضُعَفَاء plur. van ضَعِيف.

ضَعْفَى plur. van ضَعِيف.

ضَعِيف en ضَعْفِي, *zwak; onmachtig;* van woorden of overleveringen *niet geloofwaardig, geen vertrouwen verdienend, verdacht.*

ضَلَالَة, *dwaling.*

ضَمّ, naam van den klinker ـُ (overeenkomende met onze *oe* of *o*); *het klankteeken* ـُ *zelf.*

ضَمَان, *waarborgen; voor schade enz. verzekeren, assureeren; borg zijn; instaan voor iets; verwaarborging; verantwoordelijkheid.*

ضَمَّة; ضَمّ: ض انتار الف دڠن واو, de *dlammah tusschen alif en wau*, d. i. *o*.

ضِيَاع plur. van ضَايِع.

ضِيَافَة, *herbergzaamheid, gastvrijheid; gastmaal.*

ضَيْق en ضِيق, *verdriet; pijn; benauwdheid; twijfel; bedenkelijkheid.*

ط

ط, de letter طَآءْ, 16^e van het arabisch en maleisch (en 18^e van het door Marsden veranderde) alphabet, hebbende de waarde eener met emphasis uitgesprokene nederlandsche *t*, nagenoeg gelijk *th* in woorden van vreemden oorsprong, doch hier in de transscriptie wedergegeven door *ṭ*. Als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van طَرَاوَةٌ.

طَآء, naam der letter ط.

طَابَق en طَابِق (pers. tābah), *vat waarin gekookt wordt; groote baksteen.*

طابل ṭābal, verb. van طَبَل.

طَاس, *kom, kop; beker; onderschotel.*

طَاسَات plur. van طَاس.

طَاعَة, *gehoorzaamheid; inwilliging; toestemming.*

طَاعُون, *pest; epidemie.* De mal. gebruiken het voorn. voor de cholera morbus.

طَاغِيّ, *de maat te boven gaande; onbeschoft; wederspannige, rebel.*

طَالِب, *zoekend; naar iets strevend; bedelaar; wie naar wijsheid streeft, student; bloedwreker.*

طَالِع, *oprijzend; te voorschijn komend; oprijzende enz.; de eerst onduidelijke ochtendschemering; horoscoop, fortuin, noodlot.*

طَالِق, *losgelaten, vrij, verstooten.*

طَالِقَة, fem. van het voorgaande.

طَامِع I., z. طَمَع.

II., *gierig.*

طَامُور en طُومَار, *rol* (van papier of perkament), waarop men schrijft; *band* (ingebonden boek); *groote letter, kapitale letter.*

طَاهِر, *zuiver, ongemengd, schoon, rein; zuivere enz.*

طَائِر, *vliegend; wat vliegt* (*vogel, insect en dergelijke*).

طَايِف, *rondgang; nachtwacht; ronde;* naam eener stad in Arabie, tusschen welke en Makkah Adam geschapen is.

طَايِفَة, *gedeelte van iets; schare menschen, bende; volk, natie.*

طبّ, *geneeskunde.*

طَبَابَة, *langwerpig stuk* geweven stof of leder; *langwerpige uitgestrektheid* land of wolken; *geneeskunst.*

طَبَايِب, *de medicijnen; geneeskunde; geneesmiddelen.*

طَبَايِع plur. van طَبِيعَة.

طَبْخ, *koken, bakken.*

طَبْع, *een uitdruksel op iets maken; met een zegel* (cachet) *merken;* — mal. ook nog: *drukken,* bv. een boek.

طَبْعِى, *natuurlijk, aangeboren.*

طَبَق, *deksel; stolp; schijf; bord, schotel; groote kom* als een kuipje of als een enorme saladeschotel; *presenteer-blad; oppervlakte der aarde.*

طَبْل, *trom; keteltrom* [een instrument, dat inz. bij de aanstelling van een' vorst gebruikt wordt]; bęrsīram ț., van een' vorst *gebaad worden, vóór en aleer hij in het openbaar verschijnt ter bekendmaking zijner aanstelling;* **bęrtābal,** *de aanstelling van een' vorst met de tabal en begeleidende instrumenten bekend maken;* van den vorst, die aangesteld wordt *de bekendmaking zijner aanstelling met de țabal enz. en de daarbij behoorende ceremoniën.*

طَبِيب, *kundig; ervaren* [inz. in de geneeskunde]; *geneeskundige, arts.*

طَبِيعَة, *natuur; natuurlijke gesteldheid; constitutie; aangeboren eigenschap,* męmbœwang ț., van een' stervende *zijne voornaamste karaktertrekken vertoonen,* zooals bv. een rijke vrek zal rekenen en geld tellen of alle oogenblikken naar zijne sleutels vragen.

طَبِيعِي, *natuurlijk; aangeboren;* 'ilmoe ț., *natuurwetenschap.*

طُحَال, *miltziekte.*

طِحَال, *milt.*

طَحَال, *eene groote milt hebben; miltzuchtig zijn.*

طُحُل plur. van طحَال.

طَرَابِيش plur. van طَرْبُوش

طَرَاوَة, *frisch of versch zijn*, zooals bv. pas geplukte vruchten; *frischheid, verschheid; nieuwheid.*

طَرَايِق plur. van طَرِيقَة.

طَرْبَنْطِين, تربنطين en طَرْمَنْطِين, *terpentijn.*

طَرْبُوش, *pet van rood laken*, met eene kwast, de zoogenaamde fez der Turken.

طَرْح, *wegwerping, wegjaging, verwijdering; aftrekking* (arithm.).

طَرْطِير, *wijnsteen.*

طَرَف, *zijde, uiteinde, rand, kant, omtrek.*

طَرَفْدَار, pers., *aanhanger, volgeling.*

طُرُق plur. van طَرِيق.

طُرُقَات plur. van طَرِيق.

طُرْنَه, pers. uit het turk., *kraanvogel.*

طِرْيَاق, *tegengift*, inz. tegen slangenbeet.

طَرِيق, *weg; wijze; instelling, gewoonte.*

طَرِيقَة, *voetpad; weg; lijn; tracé* van een' weg; *waterleiding, riool; wijze van zijn; leefwijs, leefregel*, eigen aan eene religie of secte.

طُعْمَة, zekere *wijze van eten of proeven; voedingsregel.*

طُغْيَان, *de maat overschrijden; uitermate onrechtvaardig zijn, een dwingeland zijn; uitermate boos zijn; uitermate ongehoorzaam zijn; overschrijding; hooge graad van onrechtvaardigheid, dwingelandij; hooge graad van boosheid; hooge graad van ongehoorzaamheid, rebellie.*

طُلَّاب plur. van طَالِب.

طَلَاسِم plur. van طِلَسْم.

طَلَاق, *verstooten zijn* van eene getrouwde vrouw; *verstooting; eenig* voorwerp, dat als *bewijs van verstooting* gegeven wordt. — In 't mal. ook nog: *verstooten* zijne vrouw; męnęboes ṭ., van eene vrouw, die tegen den wil van haren man verlangt gescheiden te worden, *de ṭ. koopen*, d. i. daarvoor eene zekere som aan haren man betalen.

طَلَب I., *zoeken; onderzoeken; verzoeken; aanzoeken; onderzoeken; verzoek; aanzoeking.*

II., *voorwerp dat gezocht, of waarnaar verlangd wordt.*

III. (volgens anderen een coll.) en طُلَّب, plur. van طَالِب.

طَلْحَة, nom. pr. v.

طِلَّسْم, *talisman; tooverbeeld; tooverkrachtige figuur.*

طَلْع, *palmtak.*

طَلْعَة (mal. tal'ah), *uiterlijk voorkomen, gelaat; goed uiterlijk voorkomen; schoonheid.* In 't mal. ook nog *nazien, nakijken.*

طَلَق, van eene vrouw *verstooten.*

طُلَّق plur. van طَالِقَة.

طَلَم, *vuil in den mond,* door het niet schoonmaken der tanden.

طَمَّاع, *zeer gierig; zeer begeerlijk.*

طُمَاعِي plur. van طَمِع.

طُمَأْنِينَة, *rust; pauze; gerustheid; veiligheid.*

طَمْع plur. van طَمِع.

طَمَع, *vurig begeeren; begeerte; begeerlijkheid inhaligheid, schraapzucht.*

طَمِع, طَمِع en طَامِع, *begeerlijk, inhalig schraapzuchtig.*

طُمَعَاء plur. van طَمِع.

طَمِعُون plur. van طَمِع.

طَمْن, *gerust; rustig.*

طُمُون plur. van طَمْن.

طَنَابِير plur. van طَنْبُور.

طَنْبُور, *soort* van *cither* met ronden buik, die met een hamertje geslagen wordt; *trom;* vgl. tamboer.

طَوَابِق I. plur. van طَابَق.

II. plur. van طَابِق.

طَوَاعِين plur. van طَاعُون.

طَوَّاف, *rondgaand; rondgaande; bediende, die goed dient.*

طَوَال, *tijdruimte; vertoef; uitstel.*

طِوَال plur. van طَوِيل.

طَوَالِع plur. van طَالِع.

طَوَالِق plur. van طَالِقَة

طَوَامِر plur. van طَامُور.

طَوَايِق plur. van طَايِفَة.

طُوبَاكَ, z. طُوبَى.

طُوبَى, *geluk, welvaart;* طالَك en طُوبَاكَ, *geluk enz. zij u; wees gelukkig; heil u.*

طُور, *berg*, spec. *de berg Sinaï.*

طُوفَان, *algemeene regen; groote sterfte; algemeene watervloed; orkaan; dwarrelwind; windhoos* (mal. verb. tōpan, met de bet. *orkaan*).

طُوْل, *langdurig.*

طَوَل, *vertoef; levensduur.*

طُومَار, z. طَامُور.

طَوِيل, *lang* (van zaken en tijd); **mẹn-ṭawīlkẹn**, *rekken*, bv. een verhaal.

طه (elke letter afzonderlijk uitgesproken: ṭāhā) geheimzinnige letters, waarmede de 20e sura begint en die op verschillende wijze uitgelegd worden. Sommigen, en met hen de meeste mal., beschouwen hen als een' naam van den profeet; ten gevolge waarvan طه als nom. pr. v. gebruikt wordt.

طَهْ, interj., *stilte!* — (طَهّ?), *soort* van *pauze* in den ḳorān.

طَه, z. ṭēh.

طَهَارَة, *rein zijn; de maandstonden niet hebben; reinigen; reinheid; reiniging* van zekere deelen van het lichaam, door de wet voorgeschreven; بَيْت آلطَّهارة, *huis der wassching*, d. i. *bestekamer.*

طُهْر, *rein zijn; in den toestand van reinheid verkeeren; toestand van reinheid*, inz. van eene vrouw.

طِيَال plur. van طَوِيل

طَيِّب, *goed, aangenaam; zoet; welriekend; welvarend.*

طَيِّبَة, fem. van het voorgaande. Met plur. طُوبَى, *goede zaak; geoorloofde zaak.*

2°., *de welriekende*, d. i. *Medina*, waar zich het graf van Moeḥammad bevindt, wiens sterfelijke overblijfselen geacht worden een' liefelijken geur te verspreiden.

طَيْر, *vliegen* zoowel van vogels, als van andere voorwerpen, die door den wind medegevoerd worden; insgelijks van het hart, *door vreugde* enz. *bewogen, vlucht;*

vlugheid; lichtvaardigheid; vogel; voorteeken, voorn. slecht, aan de waarneming van de vlucht der vogels ontleend.

طَيْرَة, *lichtzinnigheid; onbestendigheid.*

طيه ṭēh of ṭah, z. tēh.

ظ

ظ, de letter ظَا, 17e van het arabisch en maleisch (en 19e van het door Marsden veranderde) alphabet, zijnde hare waarde nagenoeg gelijk aan die der ظ, weshalve zij hier in de transscriptie wedergegeven wordt door ḍl. Waarschijnlijk is vroeger de dentale klank harder geweest, waartoe dan de transscriptie tl beter zou gepast hebben. Als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van ظَفَر.

ظَآء, naam der letter ظ.

ظَالِم, *onrechtvaardig; wreed; dwingeland, tiran; wreedaard.*

ظَاهِر, *uitwendig; uiterlijk; zichtbaar; openbaar;* نفقة يغ ظاهر, *de openbare behoeften der vrouw,* die de man verplicht is haar te geven, zooals voeding, kleeding, bediening enz., alles naar haren stand.

ظِرَف plur. van ظَرِيف.

ظَرْف I., *vat,* in 't alg.; *nomen,* in den accusat. gezet, dienende als adv. van tijd of plaats.

II. plur. van ظَرِيف.

ظُرَفَا plur. van ظَرِيف.

ظَرُوف en ظَرِيف, *schoon, sierlijk, bevallig, bekoorlijk; geestig, schrander; sluw, doorslepen.*

ظُرُوف plur. van ظَرْف.

ظَرِيف, z. ظَرُوف.

ظَفَر, *goede uitslag; overwinning.*

ظِلّ, *afwezigheid* van licht; *schaduw, lommer.* — ظِلّ الله في العالم, bijgevoegde eernaam van den sultan van Atjeh (T.).

ظِلاَل I. plur. van ظِلّ.

II. plur. van ظُلَّة

ظَلاَّم, *zeer onrechtvaardig, zeer wreed; groote dwingeland; groote wreedaard.*

ظُلاَمَة en ظَلاَّمَة, *onrechtvaardigheid, dwingelandij.*

ظُلَّة, *wat tot bedekking dient, deken;* met plur. ظُلَل en ظِلاَل, *wat schaduw geeft; zonnescherm; plaats waar schaduw is, schaduw.*

ظُلَل plur. van ظُلَّة.

ظُلَم plur. van ظُلْمَة.

ظُلُمَات, ظُلَمَات en ظُلْمَات, plur. van ظُلْمَة.

ظُلْمَة en ظُلُمَة, *donkerheid; duisterheid.*

ظُلُول plur. van ظِلّ.

ظَلُوم, *zeer onrechtvaardig; zeer wreed; groote dwingeland, groote wreedaard.*

ظَلِيم, *onderdrukt; in zijne rechten gekrenkt.*

ظَنّ, *gedachte, meening; inbeelding; veronderstelling;* **mengḍlankeṇ**, *eene gedachte hebben omtrent* iets.

ظَنَايِن plur. van ظِنَّة.

ظِنَّة, *argwaan, verdenking.*

ظِنَن plur. van ظِنَّة.

ظِهَار, *scheiding van zijne vrouw* met de woorden 'alajja anti kaḍlahr oemmī (*gij zijt voor mij als de rug mijner moeder*).

ظَهْر, *rug,* uiterlijke, zichtbare van iets; *oppervlakte,* inz. van een' harden, heuvelachtigen grond.

ظُهْر, *tijd* na den doorgang der zon door den meridiaan (de tijd, waarop het tweede der 5 verplichte gebeden moet verricht worden, T.).

ظَهْرَان plur. van ظَهْر.

ظُهُور I., *verschijning, openbaarwording.*

II. plur. van ظَهْر.

ع

ع, de letter *'ain* (عَين) 18e van het arabisch en maleisch, en 20e van het door Marsden veranderde alphabet, een in geene der Europesche talen bekende keelklank,

hebbende de kracht van eene diep in de keel en wel met emphasis uitgesprokene أ (zoo men den bekenden Franschen neusklank aan 't begin eener lettergreep kan uitspreken, dan heeft men de ware uitspraak van de ع. Het is dus een medeklinker, die 't midden houdt tusschen een alīf en de *nga;* van daar door de Maleijers en Soendanezen geheel gelijk gesteld met de alīf, door de Javanen daarentegen met de *ng*, T.); als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard verkorting van عناية.

عابد, *aanbiddend; vereerend; aanbidder; eerder* van God.

عابر, *voorbijgaand; passeerend; overgaand; voorbijgegaan; gepasseerd; afgeloopen; voorbijgaande enz.;* in de gramm.: *praeteritum.*

عاج, *elpenbeen; karet.*

عاجب, *verwondering verwekkend.*

عاجز, *zwak; onmachtig; te zwak om iets te doen.*

عاد plur. van عادة.

عاداة plur. van عادة.

عادة *gewoonte; aangenomen gebruik;* in 't mal. ook nog: *voorvaderlijke instellingen; wijze van rechtspleging; gewoonterecht; vastgestelde boete;* **mẹmbāwa 'ādat,** *de stonden hebben* (fatsoenlijke uitdr.); **rādja bẹr'ādat,** *de vorst is met de gebruikelijke ceremoniën en formaliteiten in het openbaar verschijnende, bij allerhande feestelijke gelegenheden,* doch inz. om de huldiging van zijne ministers, hoofden en andere onderdanen te ontvangen (z. djoendjoeng); bij zoodanige huldiging wordt één voor één door den bẹntāra kīri opgeroepen met de woorden tītah dipanggil. Dat huldigen der ministers enz. noemt men mẹndjoendjoeng dœli (z. aldaar).

عادل, *rechtvaardig; doende wat recht is.*

عاذل, *ader, waaruit het menstruale bloed vloeit.*

عار, *oneer, schande; schaamte, zedigheid.*

عارض, *gebeurend; overkomend; toevallig; gebeurtenis; accident, gebeurende enz. toevalligheid; bijkomende omstandigheid; beletsel, hindernis.*

عارف, *wetend; kunstig; scherpzinnig, vernuftig; wijs; ervaren; bekend; wereldkundig.*

عارية, *wat geleend is; geleend goed; wat ontleend is; ontleend goed.*

عَاشِر, *tiende; wie een tiende gedeelte ontvangt of vooraf neemt.*

عَاشِرَة, fem. van het voorgaande.

عَاشِق, *minnend; beminnend; verliefd; verzot; minnende enz.; minnaar; beminnaar;* **dęngngan 'āsjiķ**, *met liefde; met lust.*

عَاشُوَرَاء, z. عشوري.

عَاصٍ of عاصي, *oproerig; wederspannig; ongehoorzaam; oproerige enz.; oproerling.*

عَاطِف, *welwillend.*

عَاطِفَة, *toeneiging, sympathie; welwillendheid.*

عَافِيَة, *welvaren; welstand; volkomen gezondheid; heil.*

عَاقِب, *na een ander komend; na een ander komende, opvolger;* epitheton van Moeḥammad.

عَاقِبَة, *einde, afloop, uitkomst, uitslag, slotsom; gevolg, uitwerking.*

عَاقِل, *verstandig, vernuftig, schrander.*

عَاقِلَة I., fem., *verstandige* enz.; *kamster, kapster eener bruid; stamverwanten, degene, die de boete moeten betalen voor den misdadiger, wegens onwillekeurigen manslag of verwonding.*

II., fem. van عاقِل.

عَالٍ of عَالِي, *hoog, verheven; hooge enz.; bovenst gedeelte.*

عَالَة I. plur. van عَايِل.

II. plur. van عَيِّل.

عَالَم, *wereld, heelal; wat de wereld bevat, de schepselen* (menschen, geesten en engelen); *het volk; tijd, eeuw; toestand, waarin men zich bevindt* (ook in den beperkten zin van *land, staat,* van daar عالم منڠكابو, T.).

عَالِم, *wetend; kundig; geleerd.*

عَالِى, z. عَالٍ.

عَالِيَة, *bovenst gedeelte; bovenste; verhevenheid.*

عَام, *jaar.*

عَامّ en عَام, *algemeen, openbaar, publiek; gemeen, alledaagsch.*

عَامَّة, *de groote hoop, de menigte; gemeen; allen; publiek; gemeente; burgerij.*

عَامِل, *verrichtend; macht uitoefenend; verrichter; bestuurder; rentmeester; ontvanger;* in de gramm. *regeerend woord.*

عَامِلَة, fem. van het voorgaande.

عَايِد, *terugkeerend.*

عَايِر, *het oog bezeerend of blindmakend; wat het oog bezeert of blind maakt.*

عَايِش, *een gemakkelijk leven leidend.*

عَايِشَة, fem. van het voorgaande. Voorts nom. pr. f., onder anderen naam van eene der vrouwen van den profeet, dochter van Aboe Bakar.

عَايِل, *behoeftig; arm.*

عَايِلَة, *familie.*

عِبَاد plur. van عَبْد.

عِبَادَة, *dienstbaarheid; gehoorzaamheid; rechtschapenheid; Godsvereering, aanbidding van God.*

عَبَآء en عَبَاءَة, *kleine open mantel* van wol of geitenhaar, met breede streepen, wit en zwart of wit en bruin.

عِبَارَات plur. van عِبَارَة.

عِبَارَة, *uitleggen*, bv. een' droom; *te verstaan geven; beteekenen;* — met plur. عِبَارَات, *uitlegging, verklaring; figuurlijke uitdrukking; zinspeling; verbloemde spreekwijs.*

عَبَّاس, *van ernstige trekken; iemand van ernstige trekken.*

عَبْد, *slaaf; dienaar Gods,* d. i. *mensch.*

Het woord عبد dient, om, in zamenstelling met اَللّٰه, of een epitheton van God, waarvan er honderd zijn, of ook andere woorden, zeer gebruikelijke nom. pr. v. te vormen. De meest gebruikelijke, waarvan de epitheta afzonderlijk behandeld zijn, volgen hieronder:

عَبْدُ اَللّٰه, *dienaar Gods;* عَبْدُ اَلْبَسِيط, *dienaar van den eenvoudige* (niet samengestelde), *milddadige, edelmoedige* (z. bāsit); عَبْدُ اَلْبَاقِي, *dienaar van den eeuwige* (z. bāki of bāke); عَبْدُ اَلْبَصِير, *dienaar van den ziende, schrandere, verstandige* (z. bāsir); عَبْدُ اَلتَّوَّاب, *dienaar van den genadige* (z. tāwab); عَبْدُ اَلْجَبَّار, *dienaar van den almachtige;* عَبْدُ اَلْجَلَال, *dienaar der grootheid Gods* (z. djālal); عَبْدُ اَلْجَلِيل, *dienaar van den groote* (z. djālil); عَبْدُ اَلْحَفِظ, *dienaar van den wachter* (z. hāpil); عَبْدُ اَلْحَسِيب, *dienaar van den geachte* (z. hāsib); عَبْدُ اَلْحَكِيم, *dienaar van den wijze, geleerde* (z. doewākim); عَبْدُ اَلْحَلِيم, *dienaar van den minzame,*

goede (z. doewālim); عبد الحميد, *dienaar van den geprezene, lofwaardige* (z. doewāmid); عبد الخالق, *dienaar van den schepper* (z. doekālik en doekālî); عبد الرحمن, *dienaar van den albarmhartige* (z. dẹrāman); عبد الرحيم, *dienaar van den barmhartige, goedertierene, genadige* (z. dẹrāïm en āim); عبد الرزاق, *dienaar van den onderhouder, verzorger* (z. dẹrādjaķ en dẹrādjâ); عبد الرشيد, *dienaar van den verstandige* (z. dẹrāsib); عبد الرفيع, *dienaar van den hooge, verhevene, uitstekend* (z. rāpiï); عبد الرقيب, *dienaar van den met aandacht gade slaande* (z. dẹrākib); عبد الرؤف, *dienaar van den goede* (z. dẹrāoeb); عبد السلام, *dienaar van het heil* (z. sālam); عبد السميع, *dienaar van den hoorende* (z. sẹmiï); العبد الشكور, *dienaar van het beloonen* (z. sœkoer); عبد الصادق, *dienaar van den waarachtige* (z. sādiķ en sādî); عبد الصمد, *dienaar van den eeuwige* (z. doesāmad); عبد العزيز, *dienaar van den machtige* (z. ādjis); عبد العليم, *dienaar van den geleerde* (z. doewālim); عبد الغاني, *dienaar van den rijke* (z. doerānī); عبد الغفار, *dienaar van den vergevende* (z. doerāpar); عبد الغفور, *dienaar van den zeer vergevende* (z. gāpoer); عبد الغياث, *dienaar van den bijstand* (z. rījas); عبد الفتاح, *dienaar van den de verharde harten voor de waarheid openende* (z. doepātah); عبد القبيض, *dienaar van den nemende* (z. kābil); عبد القادر, *dienaar van den voorbeschikkende* (z. kādir en doekādir); عبد القدوس, *dienaar van den zeer heilige* (z. kœdoes); عبد القدير, *dienaar van den machtige* (z. doekādir en kadir); عبد القهار, *dienaar van den zeer machtige* (z. kāhar); عبد الكبير, *dienaar van den groote* (z. kābir); عبد الكريم, *dienaar van den edelmoedige* (z. kārim); عبد اللطيف, *dienaar van den liefderijke* (z. lātib en lātip); عبد المالك, *dienaar van den koning* (z. mālik); عبد المجيد, *dienaar van den verhevene* (z. doemādjid); عبد المطلب, *herhaaldelijk zoekende dienaar* (van God), onder anderen, naam van den grootvader van Moeḥammad, van vaders zijde (z. tālib); عبد المعز, *dienaar van den sterk makende* (z. mœïs en mœhis); عبد المعيد, *dienaar van den uit den dood opwekkende* (z. mœïd en mœhid); عبد المعين, *dienaar van den helpende* (z. mœin en mœhin); عبد المميت, *dienaar van den sterven doende* (z. mœmit); عبد المنان, *dienaar van den goedgunstige* (z. mānan); عبد المؤمن en عبد المومن, *dienaar van den beschermende* (z. mōmin); عبد الواحد, *dienaar van den eeuwige* (z. wāhid en wāïd); عبد الواسع, *dienaar van den aller omvattende* (z. wāsî); عبد الودود, *dienaar van den beminnende* (z. ẹndoed en ẹndoet); عبد الوهاب, *dienaar van den gevende* (z. wāhab); عبد الهادي, *dienaar*

van den geleider (z. doewādi); عَبْدُمَنَاف (مَنَاف), *naam van een afgod der heidensche Arabieren, naam van een ar. volkstam.*

عَبَدَة plur. van عَابِد.

عَبْدِيّ, *een' slaaf enz. betreffend.*

عِبِدَّى plur. van عَبْد.

عَبْدِيَّة, fem. van عَبْدِيّ; voorts: *stand van een' slaaf, slavernij; rechtschapenheid; godvruchtigheid.*

عَبَر, in de gramm. *praeteritum.*

عِبَر plur. van عِبْرَة.

عَبَرَات plur. van عَبْرَة.

عِبْرَانِي, *hebreeuwsch; Hebreër.*

عِبْرَانِيَّة, fem. van het voorgaande; العبرانيّة, *het hebreeuwsch.*

عَبْرَة, *traan,* voorn. in haar ontstaan in het oog; *snikken; droefheid; uitlegging, verklaring.*

عِبْرَة, *voorbeeld voor anderen; vermaning; buitengewone gebeurtenis,* die aan *iemand tot les* kan strekken.

عُبُودِيَّة, *staat van een' slaaf, slavernij, onbegrensde verknochtheid; oprechtheid.*

عِتَاب, *berisping; bekijving.*

عَتَاد, *gereed zijn; toebereid zijn;* met plur. أَعْتُد *aanstalte; toebereiding; voorbereiding.*

عَتَاق en عَتَاقَة, *vrijlating van een' slaaf.*

عَتَاقَة, *het voorgaande.*

عُتُق plur. van عَتِيق.

عِتْق, *vrijverklaring van een slaaf; vrijwording.*

عُتَقَاء plur. van عَتِيق.

عَتَمَة, *eerste derde gedeelte van den nacht,* beginnende met het einde der avondschemering; *de tijd van het laatste avondgebed; dat gebed zelf.*

عَتِيبَة, *stad, waarin niets merkwaardigs of prijzenswaardigs is.*

عَتِيق, *oud, voormalig, antiek; oude enz.; vrijgelaten slaaf.*

عُثْمَان, naam van den derden Kalief (z. sęman).

عَجَايِب plur. van عَجِيبَة.

عَجَائِب, z. عَجِيب.

عَجَايِل plur. van عَجُول.

عَجَب, *zich verwonderen;* met plur. أَعْجَاب, *verwondering; iets verwonderlijks; wonder; onverwachte gunst en genade Gods.*

عَجْز I., *zwakte, onmacht.*
II., *achterst gedeelte; achterste, stuit.*

عَجَل, *haast, spoed.*

عُجُل plur. van عَجُول.

عَجَلَة, *haast, spoed, overhaasting.*

عَجَم, *niet- Arabieren; Persen; Barbaren.*

عَجْمَة, van een woord *uit eene vreemde taal zijn.*

عَجُول, *te veel haast makend.*

عَجِيب, *verwonderlijk; buitengewoon.*— De mal. gebruiken den pluralis (عجايب) voor *verwonderlijke zaak; wonder.*

عَجِيبَة, *wonder.*— De mal. gebr. gew. den pluralis (عجايب) ook als sing.

عَدّ, *menigte; groote hoop.*

عَدَالَة, *rechtvaardigheid; rechtvaardige oordeelvelling; rechtschapenheid; wat recht is, wat billijk is.*

عَدَاوَة, *vijandschap, onvriendschap; haat, wrok, wrevel.*

عُدَّة, *inrichting; schikking; aanleg.*

عِدَّة, *getal; aantal; eenigen; groot getal; groote menigte; staat eener vrouw, waarin zij geene gemeenschap met een' man mag hebben,* hetzij wegens den dood van haren echtgenoot, hetzij wegens echtscheiding, of wegens de maandstonden.

عَدَد, *getal,* ook gramm.; 'ilmoe a., *cijferkunst.*

عُدَد plur. van عُدَّة.

عَدَس, *lins* (soort van peulvrucht).

عَدَسَة, nom. unit. van het voorgaande.

عَدْل I., *rechtvaardigheid; rechtvaardige oordeelvelling; rechtschapenheid.*
II. plur. van عَادِل.

عَدَم, *ontbeering; gebrek; niet-bestaan* (non-existentie); *niet.*

عَدْن en عَدَن, *vast verblijf; Eden;* naam eener stad in Arabie, *Aden.*

عُدُوّ, *veronachtzaming.*

عُدْوَان, *veronachtzaming; vijandschap, vijandige gezindheid; haat; onrechtvaardigheid, dwingelandij, onderdrukking; diefstal.*

عُدُول plur. van عَادِل.

عَدِيم, *verstoken; arm; zinneloos, gek.*

عَذَاب, *straf, strafoefening; marteling, pijn, kwelling.*

عُذْر, *verontschuldigen; verschoonen;* met plur. أَعْذَار, *verontschuldiging, die men maakt; verbidding; voorwendsel; gelukkig gevolg; overwinning; maagdom.*

عِرَاص plur. van عَرْصَة.

عُرَاض, *breed; in de breedte getrokken; breede enz.; merk of lijn, in de breedte getrokken.*

عِرَاض I. *helft van iets; zijde, kant; wijze; teeken.*

II. plur. van عِرْض.

عَرَّاف, *priester; waarzegger; arts.*

عِرَاق plur. van عِرْق.

عَرَايِس plur. van عَرُوس.

عَرَايَا plur van عَرِيَّة.

عَرِيَّة, *zaak, waarvan de eigenaar aan anderen het medegebruik toestaat,* zooals bv. eene weide, inz. zoodanige dadelboom.

عَرَب, *vlugheid; vrolijkheid; volk der Arabieren,* voorn. dat de steden bewoont.

عَرَبِى, *arabisch; arabier;* عَرَبِيَّة, fem.— اَلْعَرَبِيَّة, *het arabisch.*

عِرْس, *getrouwd man; getrouwde vrouw.*

عُرُس plur. van عَرُوس.

عِرْسَانِ, *de twee echtgenooten.*

عَرْش, *troon; heerlijkheid; verhevenheid; heerschappij; paleis.*

عُرُش plur. van عَرْش.

عِرَشَة plur. van عَرْش.

عَرَص, *vrolijkheid, levendigheid.*

عَرَصَات plur. van عَرْصَة.

عَرْصَة, *voorhof, plein; plank, waarop sommige spelen,* bv. schaak, *gespeeld worden.*

عَرَض, *gebeurtenis; toevalligheid;* in 't mal. ook *onverwachte gebeurtenis, die iemand belet iets te doen:* wat hij zich had voorgenomen; z. āral.

عُرْض I. *zijde, flank; breedte; ding.*

II. plur. van عِرَاض.

عَرْعَر, *berg-cipres; jeneverboom.*

عُرَف plur. van عُرْفَة.

عُرَفَا plur. van عَرِيف.

عَرَفَات, z. عَرَفَة.

عَرْفَان, *wetend; kundig.*

عِرْفَان, *kennis, wetenschap; mysticismus.*

عَرَفَة en عَرَفَات, naam van een' *berg bij Makkah.*

عُرْفَة, *grensscheiding tusschen twee dingen.*

عُرْفِى, *bekend; openbaar, wereldkundig.*

عُرْفِيَّة, fem. van het voorgaande en bij de mal. meer gebr.

عَرَق, *zweet; gecondenseerde damp; gedistilleerd; sterke drank; arak;* z. ārak̦.

عِرْق en عِرَق, *wortel, oorsprong; ader.*

عَرُوس, *verloofde* (masc.); met plur. عَرَايِس, *verloofde* (fem.); *getrouwde* (masc. en fem.); *jonge vrouw; jonge dame; huwelijk.*

عُرُوس plur. van عَرْش.

عَرُوض, *laatst gedeelte der eerste helft van een' vers; Mekka en Medina met hun grondgebied; wat gedaan moet worden; taak; bezigheid;* **'ilmoe 'l'arœdl,** *wetenschap van de versmaat.*

عُرُوق plur. van عِرْق.

عُرْيَان, *naakt, bloot.*

عَرِيف, *kennis; wie de zijnen kent; hoofd; de eerste na een hoofd; plaatsbekleeder.*

عَزَّ, van dingen, die slechts in geringe hoeveelheid voorhanden zijn en daardoor waarde erlangen: *hij (het) is zeldzaam en duur geweest, hij is kostbaar geweest, hij is voortreffelijk geweest —, hij heeft aanzien erlangd; hij is machtig geweest;* اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّ شَأْنُهُ, *Gode zij de lof, zijn werk voortreffelijk geweest,* d. i. *voortreffelijk zijn zijne werken,* woorden, die men, behalve de gebr. kapāla̧, boven den eersten regel van een' brief zet.

عِزّ, van dingen, die slechts in geringe hoeveelheid voorhanden zijn, en daardoor waarde erlangen *zeldzaam en duur zijn, kostbaar zijn, voortreffelijk zijn; erlangen van aanzien; machtig zijn; zeldzaamheid en duurte, kostbaarheid; aanzien; waardigheid; macht.*

عِزَاز plur. van عَزِيز.

عِزَازَة plur. van عَزِيز.

عَزَايِم plur. van عَزِيمَة.

عِزَّة, *macht, waardigheid, aanzien; vermaardheid; eer; roem; tot aanzien komen; macht; eer; roem.*

عِزْرَايِل, naam van de *engel des doods.*

عَزَّز, *hij heeft doen eeren.*

عَزَّزَك, *hij heeft u doen eeren;* عَزَّزَكَ ٱللّٰه gew. عَزَّكَ ٱللّٰه, *God heeft u doen eeren,* zooveel als *God doe u eeren,* een wensch dien men uitspreekt, wanneer zich iemand naar eene profane plaats, bv. een secreet, begeeft.

عَزْم, *het hebben van een vast voornemen,* om iets te doen; *met een vast voornemen zich op iets toeleggen, ... iets ondernemen, ... ten uitvoer leggen;* met plur. عُزُوم, *vast voornemen; vast plan; onderneming; ten uitvoer legging.*

عُزُوم plur. van عَزْم.

عَزِيز, *zeldzaam; kostbaar; voortreffelijk; machtig;* ٱلْعَزِيز, *de machtige,* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلْعَزِيز, dienaar van denzelve, nom. pr. v. (z. ādjis).

عَزِيمَة, *talisman; behoedmiddel; toovermiddel, tooverformule.*

عَسَاكِر plur. van عَسْكَر.

عَسْكَر, *leger, heir; groote menigte* (van alle dingen).

عَسْكَرِي 1°., pers., *soldaat; militair wat tot een leger behoort.*

2°., *krijgsman,* inz. infanterist.

عَسَل, *honig van bijen; suikerachtige zelfstandigheid op de dadels.*

عُسْل en عُسُل, plur. van عَسَل.

عُسْلَان plur. van عَسَل.

عُسُل plur. van عَسَل.

عَشَاء, *zwakheid van het gezicht; blindheid;* met plur. أَعْشِيَة, *avondmaaltijd;* **'asjā' rabbānij**, *avondmaaltijd van den Heere*

of . . . . saijidinā, ... *van onzen Heere*, d. i. *het heilige avondmaal der Christenen.*

عَشَاء, *begin der volslagen duisternis; tijd van zonsondergang tot aan den tijd,* عَتَمَة, genoemd; *tijd van zonsondergang tot het begin der ochtendschemering*, d. i. *de geheele nacht.*

عُشَار en عُشَارُ عُشَارُ, *telkens tien, tien aan tien.*

عُشَارِيّ, *uit tien bestaand; uit tien bestaande.*

عُشَّق plur. van عَاشِق.

عَشَاوَة, *nachtelijke blindheid.*

عَشَر, fem. van عَشَرَة.

عُشْر, *tiende deel.*

عَشَرَات plur. van عَشَرَة.

عَشَرَة, *tien; getal tien; getal van tien;* in het decimaal-stelsel: *tiental.* — عَشَرَةٌ عَشَرَةٌ, *telkens tien, tien aan tien.*

عَشَرِيّ, *tot tien betrekking hebbend; tot tien betrekking hebbende.*

عِشْق, *sterk beminnen; sterk minnen; van liefde branden; verliefd worden; brandende liefde.*

عُشُور plur. van عُشْر.

عَشُورَاء, z. عَشُورِي.

عَشُورِي, عَشُورَاء, عَاشُورِي en عَاشُورَاء, *de tiende dag der maand Almoeḥarram.* — Een bijnaam van de maand Moeḥarram; jav. soerå. — [T.].

عَشِير, *tiende deel, tiende; tiende* (soort van belasting); 'a. kājoe-2, *de tiende van het hout.*

عَشِق, *minnend, verliefd; beminde;* mal. ook nog: *belangstelling.*

عَشِّق, *sterk verliefd; wanhopig verliefd.*

عَصًا, *stok; staf,* ook van een' toovenaar; *macht; straf; discipline.*

عُصَاة plur. van عَاص.

عَصَب plur. van عَصَبَة.

عَصَبَات, z. عَصَبَة.

عَصَبَة, *zenuw; lint, tulband;* met plur. عَصَبَات, *mannelijke naastbestaande van vaders zijde* (broeder en oom); *erfgenaam van den man, wegens verdere bloedverwantschap*, d. i. hij, wiens aandeel in de nalatenschap niet door de wet bepaald is; *familie van den man.*

عَصَبِيَّة, *partijgeest; gildegeest; vaderlandsliefde.*

عَصْر, عِصْر, عُصْر en عُصُر, *tijd; namiddag,* van af het einde van ظُهْر, tot dat de zon roodachtig begint te worden.

عُصُور plur. van عَصْر.

عَصِيّ, *ongehoorzaam, wederspannig, oproerig; ongehoorzame enz., oproerling.*

عُصِيّ en عِصِيّ, plur. van عَصًا.

عَضَارِف plur. van عَضْرَفُوط.

عَضْب, *slaan.*

عَضْرَفُوط, naam van *een zeer wit en zacht klein diertje,* waarbij de vingers der meisjes vergeleken worden; naam van *een dier, grooter dan een hagedis,* waarop de booze geesten door de lucht rijden.

عَضْرَفُوطَات plur. van عَضْرَفُوط.

عَضَل plur. van عَضَلَة.

عَضَلَة, *spier; vast; ineengedrongen stuk vleesch.*

عُضْو en عِضْو, *lid, gedeelte van het lichaam.*

عَطَا en عَطَاء, *gave, gift, geschenk; soldij.*

عَطَّار, *reukwerk verkoopend; geparfumeerd; reukwerk verkoopende enz., handelaar in reukwerk.*

عِطَارَة, *kunst reukwerk te bereiden.*

عُطَارِد, *Mercurius,* de planeet.

عِطَام plur. van عَظْم.

عَطِر, van eene vrouw *naar reukwerk ruiken, aangenaam ruiken.*

2°., *aangename geur, reukwerk;* **mīnjak 'a. madjmœ',** *olie, met verschillende welriekende zelfstandigheden doortrokken.*

عِطْر, *reukwerk,* voorn. essentie.

عَطْف, *overhelling, neiging, wending of richting naar iets;* in de gramm. *verbinding van een woord met een ander; conjunctie;* عطف مُطْلَق اَلْجَمِيع, *algemeen samenvattende conjunctie,* d. i. *en;* **mẹngaṭfkẹn,** *door eene conjunctie verbinden.*

عُطُف, *welwillend.*

عَطْفَة, *klein balletje,* dat de vrouwen om haar hals hangen, *als* een *toovermiddel,* om zich te doen beminnen.

عُطُور plur. van عِطْر.

عِظَام plur. van عَظِيم.

عظامة plur. van عظم.

عظم, *knook, been.*

عظم, *grootheid; hoogte der gestalte; belangrijkheid.*

عظماء plur. van عظيم.

عظمة, *pracht, heerlijkheid, luister, praal; trotschheid, hoogmoed, hoogvaardigheid, grootschheid; onbeschaamdheid.*

عظيم, *groot* (mater.); *groot, heerlijk, luisterrijk, verheven; plechtig, deftig, statig; ijzelijk, ontzettend.*

عظيمة, fem. van het voorgaande; voorts: *belangrijke zaak; buitengewone gebeurtenis.*

عفارية plur. van عفرية.

عفاف, *onthouding van 't ongeoorloofde of onzedelijke; kuisch leven, kuischheid.*

عفاف, *tegenmiddel; geneesmiddel.*

عفر, *boosaardig; loos; boosaardige enz.; booze geest, duivel, demon.*

عفريت en عفريت, *boosaardig; loos, behendig; boosaardige enz.; booze geest, duivel; spook; afgrijselijke verschijning.*

عفو, *geven van vergiffenis; vergiffenis.*

عفيف, *zich onthouden van al wat verboden is; in eerbaarheid en kuischheid levend* inz. van een gehuwd man.

عفيفة, fem. van het voorgaande. — Voorts: nom. pr. f.

عقاب. *adelaar*, inz. de zwarte; *sterrebeeld van dien naam.*

عقابين plur. van عقاب.

عقار, *onroerend goed; stuk grond.*

عقارب plur. van عقرب.

عقال plur. van عاقل.

عقايد plur. van عقيدة.

عقايق I. plur. van عقيق.

II. plur. van عقيقة.

عقب, *pezen, waarvan koorden gemaakt worden.*

عقب, *kroost; kinderen; nakomelingschap; neef van den man.*

عقبان en عقبان, plur. van عقاب.

عقبة, nom. unit. van عقب.

عُقْبَى, *einde; uitkomst, gevolg; vergelding; toekomstig leven.*

عَقْد, *knooping; samenknooping; samenvlechting; knoop; band; verband; verbond; overeenkomst; contract;* bij uitnemendheid: *huwelijksverband.*

عَقْرَب, *schorpioen; teeken van dien naam in den dierenriem.*

عَقْل, *verstandig zijn; vernuftig zijn; schrander zijn;* met plur. عُقُول, *verstand; vernuft; schranderheid, waardoor de eigenschappen der dingen gekend worden; inzicht;* in 't mal. ook *middel dat men beraamt; list; verstand, ten kwade aangewend, arglist, streek, kwade praktijk, verschalking* (z. bœdi); dātang 'a., *inzicht krijgen; een middel of list voor den geest krijgen;* **bātoe 'akal,** z. onder bātoe.

عُقَلَاء plur. van عَاقِل.

عَقْلِيّ, *tot het verstand behoorend; oordeelkundig; apriori; theoretisch.*

عُقُوبَة, *straf; pijniging.*

عُقُوق, *ongehoorzaam zijn, door ongehoorzaamheid bedroeven.*

عُقُول plur. van عَقْل.

عَقِيدَة, *geloof; artikel van geloof; wat vast geloofd wordt.*

عَقِيق, *agaat.*

عَقِيقَة I., nom. unit. van het voorgaande.

II., *haar van ongeboren of pas geboren kinderen of dieren; voorhuid* van een kind; *schaap, dat geslacht wordt bij het eerste scheeren van het hoofd van een kind; pijlrecht in de hoogte geschoten; bliksem, die de wolken recht door klieft; bliksemstralen in eene wolk; 't slachten van een schaap of geit ten behoeve van een kind* (men doet dit liefst op den zevenden dag na de geboorte, doch kan het doen, zoolang het kind nog niet besneden is).

عَكْس, *omkeering; omgekeerde; tegenovergestelde; tegendeel.*

عَكِيس, *zure melk,* voornamelijk bij vloeibare spijzen gegoten; *zure-melk-soep.*

عَلَاء, *grootheid; verhevenheid; adel;* عَلَاءُ آلدِّين, *grootheid van den godsdienst.*

عِلَّات plur. van عِلَّة.

عَلَاقَة, *verknochtheid; genegenheid; afhankelijkheid, inz. van een woord, dat door een ander geregeerd wordt.*

عَلاَلِم plur. van عَالَم.

عَلاَم plur. van عَلاَمَة.

عُلَّام plur. van عَالِم.

عَلاَم plur. van عَالَم.

عَلاَمَات plur. van عَلاَمَة.

عَلاَمَة, *teeken, kenteeken, merk; paraphe; apostil; kenmerk; doelwit; mik; wegwijzer; grafzuil; uithangbord; standaard, vaandel; wonderteeken;* 'a. sœrah, *opschrift (adres) van een' brief.*

عَلاَّمَة, *zeer wijs en geleerd man; genealogist; wapenkundige.*

عَلاَئِق plur. van عَلاَقَة.

عِلَّة, *ziekte; ongesteldheid; gebrek; ongeval; toevalligheid; oorzaak; voorwendsel;* حروف العلّة, *de zoogen. zwakke letters:* ا, و en ي; **mẹng'illaḣkẹn,** *treffen; aandoen.*

عَلَق, *wat aan iets hangt, wat aangekleefd is; bestendige aanhankelijkheid; . . . . genegenheid; . . . . liefde;* met nom. unit. عَلَقَة, *geronnen bloed; bloedzuiger; banden, waaraan iets bevestigd wordt;* nom. unit., *een klont geronnen bloed; een bloedzuiger; een band.* — z. lẹkkaḥ.

عَلَقَة, — nom. unit. van het voorgaande—, *een band, waaraan iets bevestigd wordt.*

عِلَل plur. van عِلَّة.

عَلَم, *teeken, merk, wegwijzer; standaard, banier, vlag, vaandel; borduursel van verschillende kleur met de stof; de nationale kleuren; borduursel aan de randen van een kleed; voornaam persoon; hoofd eener gemeente;* in de gramm. *nomen proprium.*

عِلْم, *onderscheiding; kennis, wetenschap; geleerdheid, kunde; kunst;* علم آلفقه, *rechtsgeleerdheid, voortvloeinde uit de heilige boeken der Moehammedanen;* علم آلحادث, *wetenschap van de overleveringen;* علم آللسان, *taalkunde;* علم آلتفصير, *wetenschap van de uitlegging van den koran.* — * **'elmoẹ padi,** w. sum., figuurlijk: *hoe hooger men geplaatst is, hoe nederiger men zijn moet,* aangezien de zwaar geladen padi aren nederhangen en de ledige opstaan — [N.]; vgl. het spreekwoord; سقرت بوه ڤاد ماکن برايس ماکن رندق (T.).

عُلَمَاء plur. van عَلِيم.

عِلْمِي, *de wetenschap betreffend; wetenschappelijk.*

عِلْمِيَّة, fem. van het voorgaande.

عَلَوِيّ en عُلْوِيّ, *hoog; verheven; hooge enz.; magie en tooverkunsten, in het werk gesteld onder aanroeping en tusschenkomst der goddelijke macht.*

عَلَوِيَّة, fem. van het voorgaande; ook nom. pr. f.

عَلَوى, *de maat overschrijdend; de maat overschrijdende; vijand.*

عَلَي, *op, over, boven;* علي آلقِيَاس, *volgens de analogie; in den regel;* عَلَيَّ أَنْت, كَظَهْر أُمِّي, z. ظِهَار; عَلَى رَسْلِكَ, *op uw gemak;* عَلَى سَيِّدِنَا, *over onzen heer;* عَلَى كُلّ حَال, *naar alle omstandigheden.* Met deze spreekwijze drukt de Mal. uit: dat iets naar omstandigheden wel is, dat men tevreden kan zijn, dat iets tamelijk wel is en dergelijke.

عَلِيّ, *hoog, vergeven; edel; uitstekend;* de naam van den *schoonzoon van Moeḥammad en 4ᵉ kalief.*

عُلَى, *meer, meest, zeer hooge.*

علية plur. van عَلِيّ.

عَلَيْكَ, *over u;* آلسَّلَام ع, *vrede over u;* عَلَيْكُمْ, *over ulieden; op ulieden.*

عَلِيم, *geleerd; geleerde; godgeleerde; doctor.* — De mal. gebruiken, in de subst. bet., den plur. ook voor de sing; عُلَمَاء آلدِّين, *geleerde der goddienst;* z. آلْعَلِيم, *de geleerde* bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ آلْعَلِيم (*dienaar van denzelve*), eigenn.

عَلَيْهِ, *over hem; op hem;* عَلَيْهِ آللَّعْنَة, *vloek over hem.*

عَمّ, *oom van vaders zijde;* عَمِّي, *mijn oom,* ook in de vocatief.

عِمَاد, *verheven gebouwen;* nom. unit. عِمَادَة, *pilaar; kolom; steun.*

عِمَادَة, z. عماد.

عِمَارَة, *waardoor een oord als bewoond of bebouwd wordt aangemerkt,* zooals: merkpalen, dammen, kaden enz.; *kultuur;* pl., *oorlogsbehoeften.*

عُمَّال plur. van عَامِل.

عَمَالِقَة (اَلْ) en pl. عَمَالِيق (اَلْ), *de Amalekieten.*

عَمَالِيق, z. عَمَالِقَة.

عُمَّان, *de volle zee, oceaan;* naam eener *rivier in Perzië.*

عَمَايِر plur. van عِمَارَة.

عَمْد, *opzet; bedoeling; voorbedachtzaamheid.*

عُمْدَةٌ, *steun, stut, steunpilaar.*

عُمْر, *leven; levensduur; ouderdom, leeftijd;* mal.: œmoer

عُمَر, naam van den 2e kalief; Oemar.

عُمَر plur. van عُمْرَةٌ.

عُمَرَةٌ, *plechtig bezoek van de heilige graven rondom Mekka; bijslaap van den man bij zijne pas getrouwde vrouw,* ten huize der schoonouders; حَاجّ ع, *iemand die wel is waar de heilige plaatsen rondom Mekka bezocht heeft, doch niet op den 9e der maand ذوالحجة, bij den berg Arafat geweest is;* waar op dien dag de duivel gesteenigd wordt, in tegenstelling van حَاجّ بتل.

عَمْل, *macht over iets; ambt, bediening; gebied, provincie, gewest;* **mẹng'amalkẹn,** *beheerschen, besturen.*

عَمَل, *werk, daad, bezigheid, handelwijze;* in de gramm. *rectie, beheersching;* **mẹng'amalkẹn,** *behandelen; aanwenden; in het werk stellen;* in de gramm. *regeeren; beheerschen.*

عُمَلَاء plur. van عَامِل.

عُمُوم, *gemeenschap; algemeenheid.*

عُمُومَة plur. van عَمّ.

عَمَى, *blindheid; verblindheid; gebrek aan doorzicht.*

عَمِّي, z. عَمّ.

عِنَاد, *verwijdering; verzet, weerspannigheid; halsstarrigheid.*

عَنَاصِر of عَنَاصِير, plur. van عُنْصُر.

عِنَان, *teugel, toom.*

عِنَايَة, *bezorgdheid, zorg; hulp; bijstand; ondersteuning; inspanning; volhardende studie.*

عَنْبَر (spr. 'ambar), *amber.*

عِنْد, عُنْد en عَنْد, *zijde en strekking van iets.*

عَنْدَلِيب en عَنْدَبِيل, *nachtegaal.*

عُنْصُر en عُنْصَر, *oorsprong en geslacht der menschen; zelfstandigheid; grondstof, element, hoofdstof; bestanddeel.*

عَنْقَاء, zekere *fabelachtige vogel,* van wiens soort slechts één zou bestaan. Deze zou kunnen spreken en als koningin op den berg ḳāf wonen.

عُنُن plur. van عِنَان.

عُنِّين, *impotent.*

عُنِّينَة, *impotentie.*

عَوَاجِز plur. van عَاجِز.

عَوَاذِل plur. van عَاذِل.

عَوَارٍ plur. van عَارِيَة.

عَوَارِىّ plur. van عَارِيَة.

عَوَاشِق plur. van عَاشِق.

عَوَاطِف, *welwillendheid.*

عَوَافٍ plur. van عَافِيَة.

عَوَاقِب plur. van عَاقِبَة.

عَوَالِم plur. van عَالَم.

عَوَام plur. van عَامَّة.

عَوَامِل plur. van عَامِلَة.

عَوَان, *van middelbaren leeftijd* van dieren; *helper, medestander; getrouwde vrouw; wie zijn maagdom niet meer heeft*, man of vrouw.

عَوْد I. en عُوَّد, plur. van عَايِد.

II. en عَوْدَة, *terugkeeren; terugkeer.*

عَوْدَة, z. عَوْد.

عَوْذ, *nemen van zijne toevlucht, voorn. voor iets kwaads, tot den afwerenden God; afkeer; ekel; walging;* عَوْذٌ بِٱللّٰه, *God bewaar me!;* — z. اعوذ.

عُور plur. van أَعْوَر.

عَوْرَاء, *eenoogig; eenoogige;* voorts *ontuchtige taal; oneerbare daad.*

عَوْرَات en عَوَرَات, plur. van عَوْرَة.

عُوْرَان plur. van أَعْوَر.

عَوْرَة, *reet; spleet; schaamdeelen*, manlijke of vrouwelijke; *alles, waarover men zich schaamt; gedeelte van het menschelijk lichaam, van den navel aan de knieën; bergkloof; plaats voor een hinderlaag; 't ontblooten der schaamdeelen, bij de wassching.*

عورت, z. œrat.

عِوَض, *vergoeding, vergelding;* met plur. أَعْوَاض, *wat gegeven of gedaan wordt, in stede van iets anders, aequivalent.*

عَوْل, *afwijking van den rechten weg; overschrijding enz.; oplegging van te zware lasten; vergrooting.*

عَوْن, *helper.*

عُون plur. van عَوَان.

عَهْد, *bedingen; belooven; aangaan eener verbindtenis;* met plur. عُهُود, *belofte; verbond; verbindtenis; verdrag; eed; testament; acte van aanstelling.*

عُهْدَة, *vertrouwen; instaan voor iets; schriftelijk opstel van een verdrag; verdrag van restitutie van den koopprijs, wegens een eventueel gebrek aan de waar; gebrek.*

عُهُود plur. van عَهْد.

عِيَاد, iemand, inz. een' zieke, *bezoeken, om te vernemen, hoe het met hem gaat.*

عِيَادَة, het voorgaande; voorts *bezoek*, inz. bij een' zieke.

عَيَّار, *herwaarts en derwaarts loopend; her- en derwaarts loopende; straatslijper, vagebond; gauwdief, guit; kwakzalver; potsenmaker; goochelaar.*

عِيَال plur. van عَيِّل.

عَيَايِل plur. van عَيِّل.

عَيْب, *slecht* (ondeugend) *zijn;* van koopwaren *slecht zijn; bedorven zijn;* met plur. عُيُوب, *slechtheid; ondeugd; gebrek; fout;* mal. *schande, oneer.*

عِيَب plur. van عَيْبَة.

عَيْبَات plur. van عَيْبَة.

عَيْبَة, *gebrek; mantelzak; vertrouwde.*

عِيد I., *feest; feestdag; plechtigheid; verlustiging.*

II. plur. van عَادَة.

عِيسُو, *Esau.*

عِيسَى, *Jezus.*

عَيِّل, *lid van een huisgezin,* hetzij vrouw, kind of elk ander persoon, *komende ten laste van den huisvader.*

عُيَّل plur. van عَائِل.

عَيْلَى plur. van عَائِل.

عَيْن, *oog; persoon; iemand; wachter, schildwacht, vedette; spion; gat, opening; maas;* van de zon *schijf; voorkomen, physionomie; wezen, zelfstandigheid; beste* van iets; *hoofdzaak;* naam der letter ع; *draaikolk;*

knoopsgat; liskoord; gereed geld; uitstekend persoon; hoofdpersoon; heer; booze oog (fr. le mauvais oeil), d. i. verderfelijke wonderkracht, van een strak gevestigde blik op het aangestaarde; kęnną 'ain, getroffen zijn door het booze oog.

عَيْنِيّ, wezenlijk; oorspronkelijk; gereed; wezenlijke enz.; gereed geld.

عُيُوب plur. van عَيْب.

عُيُون plur. van عَيْن.

غ

غ, de letter ṛain (غَيْن), bij de Mal. doorgaans ṛīn (غين), 19ᵉ letter van het arabisch en maleisch, en 21ᵉ van het door Marsden veranderde alphabet, zijnde hare phonetische waarde gelijk aan die eener sterk gebrouwde r, en daarom hier in de transscriptie wedergegeven door ṛ; als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard schriftverk. van غَنَآء.

غَابِر, terugblijvend; stilstaand; volharden; heengaand; voorbijgaand; overblijvend; terugblijvende enz.; overblijfsel; in de gramm.: aoristus.

غَازٍ of غازي, een' krijgstocht doend; krijgsman, strijder, voorn. voor het geloof; aanvoerder van een' krijgstocht; overwinnaar; held.

غَاشِيَة, sluier; bekleedsel; dekkleed, dekkleed over een zadel; hartevlies.

غَافِل, nalatig, traag; onoplettend, onnadenkend.

غَالِب, de overhand hebbend; overwinnend; zegevierend; zegerijk; mal. pada ṛālibnją, hoofdzakelijk; voornamelijk; gewoonlijk; meest; meestal; in de meeste gevallen; فِي ٱلْغَالِب, hetzelfde; męṛālib, de zege behalen; overwinnen, zonder dir. obj.

غالط ṛālaṭ, verb. van غَلَط.

غَامِض, van den grond laag; traag; gevoelloos; gemeen; laag; onbekend; (obscuur).

غَانٍ en غَانِي, rijk; اَلْغَانِي, de rijke, d. i. God; عبدٱلْغَانِي (z. onder عبد).

غَايّ plur. van غَايَة.

غَايَات plur. van غَايَة.

غَايِب, *afwezig; verborgen; afwezige enz.;* in de gramm.: *derde persoon.*

غَايَة, *uiteinde, einde; doel; grens; plaats, waar men keert; eindpaal; strijdperk; renbaan; standaard, banier.*

غُبَار, *stof; poeder.*

غَبَانَة en غَبَانَة, *onnoozelheid; zwakheid der geestvermogens.*

غَبَر, *groot ongeluk,* waaruit men zich niet kan redden; in de gramm. *aoristus.*

غُبَّر plur. van غَابِر.

غَذَآء, *voedsel,* hetzij eten of drinken.

غَرّ, *scheur* (in de huid of kleederen); *plooi;* غُرُور, pl., *al waardoor iemand bedrogen wordt; wereldsche ijdelheden.*

غُرَاب, *galei.*

غِرَاس, *tijd van planten; plant; twijg; geplante boom.*

غَرَايِب plur. van غَرِيبَة.

غُرُب, *vreemd, uitlandsch; zeldzaam; vreemde enz., vreemdeling, uitlander.*

غُرَبَاء plur. van غَرِيب.

غُرْبَة, *verwijdering; afwezigheid; lange afwezigheid van huis; reizen in vreemde landen; landverhuizing; verbanning, ballingschap.*

غَرْبِي, *westelijk; westersch.*

غُرَّة, *al wat schittert; opperhoofd; keur.*

غُرَّة, *slaaf* (manlijke op vrouwelijke), voorn. die als boete gegeven wordt voor den moord eener onvoldragen vrucht (?):

غَرَر, *kans; toeval; risico; iets, waarvan de uitkomst onbekend is of wat afhangt van de luim der fortuin.*

غُرَر plur. van غُرَّة.

غُرَّر plur. van غُرَّة.

غَرَض, *verlangen;* met plur. أَغْرَاض, *doelwit; schijf; bedoeling.*

غُرَف plur. van غُرْفَة.

غُرْفَات, غُرُفَات en غُرَفَات, plur. van غُرْفَة.

غُرْفَة, *galerij; balkon; eetzaal; spreekkamer; hemel; zevende hemel.*

غَرْقَد, *eiwit; soort van boom met dorens.*

غَرْقَدَة, z. غَرْقَد.

غُرُور I., *verblindheid; vertrouwen* of *hoop op ijdele dingen; trots, hoogmoed; ijdelheid; verwaandheid.*
II., z. غَرّ.

غَرِيب, *vreemd; buitengewoon; zeldzaam; uitlandsch; vreemde enz.; vreemdeling, uitlander.*

غَرِيبَة, — fem. van het voorgaande —; met plur. غَرَايِب, *vreemde enz. zaak, curiositeit.*

غَرِيزَة, *natuur; aangeboren iets; aangeboren karakter.*

غزناوي, z. غَزْنَة.

غَزّ, *uitkiezen en uitsluitend bezitten.*

غُزَّاء plur. van غَازِي.

غَزَآء, z. غَزَاة.

غَزَاة en غَزَآء, *krijgstocht; krijgstocht tegen de ongeloovigen; zege.*

غُزَاة plur. van غَازِي.

غَزَّة, naam eener stad in Syrie, *Gasa*, waarvan de benaming *gaas* (dun, floersachtig weefsel); z. kāsạ.

غَزَل, *minnekout; minnedicht.*

غَزْنَة, Ghizeh, Gezé of Ghaznị, vermaarde versterkte stad van Afghanistan; mal. verb.: ṛazanāwi.

غَزَوَات plur. van غَزَاة.

غَزْوُر en غُزُور, pers., *pijp; riet.*

غُزِّى en غُزَّى, plur. van غَازِي.

غَسْل, *wassching, afwassching; godsdienstige reiniging.*

غُشْيَة, *sluier, omslag.*

غَصْب, *usurpatie; onrechtmatig bezit; dwang.*

غُصَّة, *beklemdheid; benauwdheid; zorg; kwelling; verdriet.*

غُصَص plur. van غُصَّة.

غَفَّار, *altijd vergevend, barmhartig;* اَلْغَفَّار, *de vergevende*, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلْغَفَّار, z. onder عبد.

غَفْر, *vergiffenis.*

غُفُر plur. van غَفُور.

غُفْرَان, *vergiffenis.*

غُفَّل plur. van غَافِل.

غَفْلَة, *nalatigheid, verwaarloozing, verzuim.*

غَفُور, *zeer vergevend;* اَلْغَفُور, *de zeer vergevende,* bij uitnemendheid, d. i. God; عَبْدُ ٱلْغَفُور, z. onder عبد.

غُفُول plur. van غَافِل.

غَفِيرَة, *vergevensgezindheid.*

غَلَآء plur. van غَلْوَة.

غُلَام, *jongeling; slaaf, bediende* (jongen).

غُلَامَة, fem. van het voorgaande.

غَلَّان, *dorstig.*

غَلْب, *overtreffen; overwinnen; overtreffing; meerderheid; overwinning.*

غَلَبَة, *het overwinnen; het overtreffen; het sterker zijn dan een ander; het zich meester maken* van iemand, zooals bv. de slaap, de wijn, een hartstocht; *ingenomenheid.*

غَلَبَّة en غُلُبَّة, *overwinning, zege.*

غَلَت, *vergissing in 't rekenen; rekenfout.*

غَلَث en غَلْث, *verwoede aanval, hevig gevecht; verwoedheid in 't gevecht.*

غَلَط, *vergissing; feil, fout, spreekfout, schrijffout, drukfout, rekenfout.*

غَلَف, *de voorhuid; onbesneden.*

غُلْف plur. van أَغْلَف.

غُلْفَة, *voorhuid.* — z. قُلْفَة.

غِلْمَان plur. van غُلَام.

غِلْمَة plur. van غُلَام.

غَلَوَات plur. van غَلْوَة.

غَلْوَة, *verte van een pijlschot.*

غلي ṛalai (جلي, رلي en رالي) —, port. galé —, *galei.*

غلياس ṛaljāsạ — port. galeaça — *galjasa; groote galei* met drie masten.

غَلِيث, *gemengd; vervalscht; gemengde* enz.; *mengsel; spijze, waarin gift gemengd is.*

غَمّ, *verdriet aandoen; verdrietig zijn; terneergeslagen zijn;* met plur. غُمُوم, *droefheid; kommer; hartzeer.*

غَمَّة, *bewolkte nacht.*

غُمُوم plur. van غَمّ.

غَنَاء, *rijk zijn; gerustheid; kalmte, van een tevreden gemoed; nuttigheid; voordeel.*

غُنَّة, *toon door den neus voortgebracht; gegons, gesnor.*

غُنْدَة, *spin; soort* van *tarantula.*

غَنِيّ, *rijk; niets noodig hebbend; rijke enz.; rijkaard.*

غَنِيمَة, *zonder moeite verkrijgen; als buit wegvoeren; buitmaken;* met plur. غَنَائِم, *gemakkelijke winst; buit, roof.*

غَو, pers., *donder; geraas, geluid; oorlogskreet; wapengekletter.*

غَوَاث, z. غَوْث.

غُوَاشٍ plur. van غَاشِيَة.

غَوَامِض plur. van غَامِل.

غَوْث, غَوَاث en غُوَاث, *noodkreet,* waarmede men te hulp roept.

غورب **ṛœrab** en **gœrab**, verb. van غُراب.

غَوْغَا, pers., *geraas; getier; gekijf;* mal.: gōgah.

غَوْغَآء en غَوْغَآ, *sprinkhanen, die beginnen te vliegen; kleine insecten; kleine vliegen; schare van slechte menschen; samenscholing; opstand.*

غِيَاب plur. van غَيْب.

غِيَاث en غِيَاثَة, *hulp; bijstand;* اَلْغِيَاث, *de hulp,* bij uitnemendheid, d. i. God; عَبْدُ ٱلْغِيَاث, z. onder عبد.

غِيَار, *aanbrenging; aanvoer; aanvoer van leeftocht; voorziening van leeftocht.*

غَيْب, *het verborgen zijn; het geheimzinnig zijn; afwezigheid;* met plur. غِيَاب en غُيُوب, *twijfel; wat aan iets verborgen of onzichtbaar is; geheim, verborgenheid, mysterie; wat in de toekomst verborgen is; iets onlichamelijks.*

غَيَب en غُيَّب, plur. van غَايِب.

غَيْبَة, *afwezigheid.*

غِيبَة, *gezegde* (goed of kwaad) *over iemand, in diens afwezigheid; achterklap,* al wordt de waarheid gezegd; *kwaadsprekendheid.*

غَيْر, *ijverzucht, naijver; afgunst; verschil; verandering;* met plur. أَغْيَار, *ander; verschillend.* — Wordt veelal als ons niet of als het onafscheidbare on . . . . . . gebezigd; bv. غَيْرُمَخْلُوق, *niet geschapen;*

ongeschapen; غَيْرُ خَالِص, *niet rein, onrein;* وَغَيْرُ ذَلِكَ, *het andere dan dit*, d. i. en zoo voorts; *et caetera.*

غَيْر en غِيَر, *zoengeld* voor een' maand, waardoor de wrekers bevredigd worden.

غِيَرَة plur. van غِيَر.

غَيْرَة, *ijverzucht; naijver; afgunst; eerzucht.*

غِيلَة, *uitvlucht; misleiding, verschalking, bedrog; verraad.*

غَيْم, *dorstig zijn; heet zijn van binnen; bewolkt zijn;* met plur. غُيُوم, *dorst, innerlijke hitte; toorn; wolk.*

غَيْن, *dorst; bedekking; overdekking; den hemel bedekkende wolk; naam der letter* غ.

غُيُوب plur. van غَيْب.

غُيُوم plur. van غَيْم.

غ

غ, de letter ngā, 2e en 3e additioneele letter van het maleisch, de 22ste en 31sten van het door Marsden veranderde alphabet, in klank gelijk aan de nederlandsche *ng* in *rang.*

غا I. **ngā**, naam der letter غ.

II., batav. (bal. ngẹh, *van iets de lucht krijgen;* de weglating van de *h* aan 't einde zal tevens de *ẹ* tot *a* gemaakt hebben, T.), *acht geven;* enz.; met ẹngga. — [B.].

* غاچغ **ngātjẹng** (vulg.), batav., verkort. van **mẹngatjẹng.** — [B.]; z. onder ātjẹng.

* غاري, **ngari-2**, w. sum., *ongerust zijn.* — [N.].

غاغ **ngānga**, *gapen; openstaan.*

غاغت **ngāngoet** (minder goed غأغت), van oude lieden *suffen; mijmeren* (vgl. غت٢, T.).

* غاغي **ngangei** (lees غغي, uitspraak van غغت, T.), w. sum., *de mot* in de kleederen. — [N.]; vgl. soend. ngẹngẹt, bal. ngẹtngẹt en z. ngẹt (T.).

* غاكق **ngākak**, batav. (uit 't jav. of bal., T.), *schateren* van lachen. — [B.].

غال **ngāli**, naam van een' *eetbaren zoutwater-visch.*

* غالغ **ngālang**, benk., *wakker worden.* — [C.].

* غامم **ngāmam**, jav. en mal., *verwarren, in de war brengen; in verlegenheid brengen; ongerust maken.* — [C.].

* غايب **ngājoeb**, jav., *beschaduwen; beschermen, beschutten; een toevluchtsoord geven.* — [C.].

* غبرق **ngẹbẹroek**, batav., van een minnaar: *overloopen naar het huis der beminde.* — [B.]. — z. moenggaïn.

* غبل I., **ngẹboel**, batav., *veel praats hebben; zwetsen;* **pangebœlan**, *bluffer, grootspreker, zwetser.* — [B.].

* II. (soend.), van zand of rook *opstuiven.* — [B.].

* غت **ngat**, batav., *mot.* — [B.]; is ngẹt 't jav., ẹngẹt en z. onder غاغي (T.).

غت, **ngoet-2**, *leuteren, talmen, sammelen* (vgl. ngāngoet, T.).

غت غت **ngoet-ngit**, uitroepende nabootsing van een geluid, als dat van eene mondtrommel, eene viool die gestemd wordt, een' houtworm, die aan het hout knaagt; zoodanig geluid; ōrang ng. ng., *iemand die veel onnutte praatjes,* inz. leugenachtige en lasterachtige *maakt.*

* غت غت **nget-ngot**, batav., *harmonica; accordeon.* — [B.].

* غدن **ngẹdẹn** (vulg.), batav. en jav., verkorting van مغدن. — [B.]; z. ẹdẹn waar pẹdẹn een fout is in plaats van sẹdẹn, en op 't jav. had moeten gewezen worden (T.).

* غران **ngẹrāna**, *bedroefd; verdrietig.* — [B.].

* غرس **ngẹrẹs**, batav. (uit 't jav., T.), *goor; zanderig; stofferig op 't gevoel.* — [B.].

غرڠ **ngẹrang**, *zuchten*, van een zieke of iemand, onder een' zwaren last gebukt gaat (z. ẹrang, T.).

غري **ngẹrī**, *ontzag hebben*, bv. voor zijne ouders, bij het naderen van eenig gevaar (bv. op het gezicht van een' tijger) en dergelijke, *ijzen.*

غريڠڤ **ngẹrījap**, *wemelen, krielen, krioelen.*

غڠ **ngoeng** (niet ingevuld; z. dẹngoeng en vgl. Tob. spraakk. § 52, 4[to], T.).

غڠ **nging**, ter nabootsing van het geluid, dat sommige dingen maken, die men met geweld wegslingert.

غغت, z. غاغي.

غڠغڤ **ngẹngap**, *trachten tot adem te komen; zich verpoozen;* z. ngoengap (en غڠڤ I., T.).

* غڠكڠ **ngongkong**, batav., *bloot liggen, open en bloot liggen.* — [B.].

* غڠكت **nganggit**, jav., *rijgen; aanrijgen; opstellen; schrijven.* — [C.]; had onder anggīt moet staan (T.).

ڠڠي, z. onder ڠاڠي.

ڠڠڤ I. **ngap**, *met kracht ademen*, zooals bv. iemand, die hard geloopen heeft, of van vermoeienis; *verademen; tot adem komen; zich herstellen; er weder boven op komen* (z. rĕngap, T.).

II., interj., *hap; happen* naar iets, zooals bv. een hond naar de vliegen; **ngap-2**, *bij voortduring den mond open en dicht doen*, zooals bv. een visch buiten het water; op die wijze *hijgen*.

III., batav., *muf; vunzig; wrang; bedwelmend; kleverig* van smaak. — [B.]; vgl. bal. ngab (T.).

ڠوڠ **ngoḳ**, uitroeping nabootsende 't geluid van snikken, zooals bv. dat van iemand, die een' stomp in zijn' rug of een' trap in zijn' buik krijgt (doffer dan ngik); zoodanig geluid. — z. dĕngoḳ.

ڠوڠ ڠيك **ngoḳ ngik**, en ڠوڠي **ngôngî**, z. ngoḳ en ngik.

ڠيك **ngik**, voor een snikkend geluid, zooals bv. dat van iemand, die een' stomp in zijn' rug of een' trap in zijn' maag krijgt (helderder dan ngoḳ); zoodanig geluid. — z. dĕngik.

ڠيك, **ngek-2**, *sukkelen*, ook in ondernemingen; *kwijnen; tot niets kunnen komen;* ngek-2 bāgai roempoet ditĕngngah djālan.

ڠلو **ngĕlœ**, van het hoofd *zwaar*, zoodat men lusteloos is tot den arbeid.

ڠم **ngam** (niet ingevuld).

* ڠمبق **ngambĕḳ**, batav., *veel praats hebben, zwetsen.* — [B.].

* ڠمڤل **ngompol**, batav., *nachtelijke besmetting of waterloozing.*

* ڠنتق **ngĕntĕḳ**, verkorting van **mĕngĕntek**, — [B.]; had onder ĕntĕk moeten staan.

ڠنڠ, **ngĕning-2**, van eene zweer of een gezwel *glanzig en gespannen zijn.*

* ڠوبرل **ngōbĕrol**, z. ōbĕrol.

* ڠوتق **ngœtoeḳ** (van kœtoeḳ), batav., *strafbaar maken; lakenswaardig;* kĕwatnja ng., *zijne, hare of hunne praatzucht is lakenswaardig, of verschrikkelijk.* — [B.].

* ڠورد **ngōred**, z. onder kored.

ڠوڠڤ **ngœngap**, *hard en kort ademen*, zooals bv. na een' ren; *hijgen.* — z. ngĕngngap.

* ڠولت **ngœlot**, batav., *zich rekken.* — [B.].

* ڠولن **ngœlon**, batav. (jav.), *naar 't westen*; z. koelon. — [T.].

* ڠويوڠ **ngwīwing**, *janken* van een hond. — [T.].

ڠه I. **ngah** (gemeenzaam) — verk. van tęng-ngah — bij benamingen van familie betrekkingen en titels, *middel;* pă ng., *vader van het midden,* d. i. vaders of moeders middelste broeder.

II., **ngahngah**, z. ęngah-2.

ڠه **ngeh**, z. ęngeh.

ڠه ڠه **ngah-ngeh**, z. ęngah-ęngeh.

* ڠيبڠ **ngībing**, batav., z. onder embeng.

* ڠيتن **ngètan**, batav. (jav.), *naar 't oosten.* — [T.].

* ڠيرڠ **ngēreng**, batav., *hinniken.* — [B.].

* ڠيّڠ **ngêjong**, batav., *miauwen.* — [B.].

ڠيل **ngīloe**, van de tanden *eggig; slee; pijnlijk,* voorn. bij kinderen.

*2°. batav., *een knagend gevoel; zenuwachtige aandoening.* — [B.].

ڠيلت **ngēlat**, z. elat.

* ڠيلر **ngīlęr**, batav., verkort. van męngīlęr.

ڠيّو **ngījau**, *geluid nabootsende het miauwen eener kat; mauwen, gemiauw.*

* ڠيوي **ngēwē**, batav., uit 't soend., *een vrauw beslapen.* — [B.].

ف

ف, de letter fā (فآء), 20e van het arabisch en maleisch, en 23e van het door Marsden veranderde alphabet, in klank gelijk aan de nederlandsche f, in de maleische uitspraak gelijk de p; als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard verk. van فَلاَح.

فَاء, naam der letter ف.

فاال **fāal**, verb. van فَأْل; męmbœką f., *de voorteekens raadplegen.*

فَاتْ, pers., *dood.*

فَاتِحَة, *opening; inwijding; inleiding; voorrede;* اَلْفَاتِحَة, *de opening enz.,* d. i. de opening enz. van den ķorān of *de eerste sœrah.*

فَاجِر, *boos; los; losbandig; zedeloos; goddeloos; schelm; leugenachtig; boosdoener; losbol; leugenaar; echtbreker, hoereerder.*

فَاخِر, *zich roemend; pochend; voortreffelijk; kostbaar.*

فَارِس, *te paard rijdend; ruiter;* اَلْفَارِس, *Persië.*

فَارْسِي, *pers, persisch; persische.*

فَارِق, *onderscheidend; onderkennend.*

فَاسِد *bedorven; slecht; ondeugend; bedorven* enz.; *deugniet.*

فَاسِق, *bedorven; slecht* (ook moreel); *goddeloos; bedorven enz.; deugniet.*

فَاضِل, *overvloedig voortreffelijk; uitmuntend*, voorn. in wetenschap; *overvloedige enz., overvloed; rijkdommen.*

فَاطِمَة, naam der *dochter van Moeḥammad en vrouw van 'Ali.*

فَاعِل, *handelende; doende; makende; handelende enz.;* in de gramm. *agens, subject der handeling; participium activum; activum;* pl. *arbeiders; werklieden.*

فَاعِلَة, — fem. van het voorgaande — voorts: *publieke hoer.*

فَاقَة, *gebrek; behoefte; maal; keer; reis; vlaag; aanval van ziekte.*

فَأْل en فَال, *voorteeken,* enz. een goede; z. fāal.

فَالِج, *verlamming van de helft van het lichaam.*

فَالْحَاصِل en وَٱلْحَاصِل, *de uitkomst nu is* (was); *summa summarum; in één woord.*

فالر fāler—port. valer—, *deugen; waarde hebben; gelden; waard zijn.*

فَانٍ of فَانِي, *zwak; verzwakt; afgeleefd* [van oude lieden]; *broos; vergankelijk; voorbijgaande.*

فَايِق, *voortreffelijk; uitmuntend; voortreffelijke enz.; beste van iets; puik.*

فَتَّاح, *veroverend; zegepralend; wetend alle zwarigheden te boven te komen; de deuren der barmhartigheid openend en edelmoedig vergevend; de verharde harten voor de waarheid openend;* اَلْفَتَّاح, *de veroverende* enz., d. i. God; عَبْدُٱلْفَتَّاح, z. onder عبد.

فَتَاوِى plur. van فَتْوَى.

فَتْح, *openen; veroveren van eene stad; helpen;* met plur. فُتُوح en فُتُوحَات, *opening; begin; verovering eener stad; overwinning; hulp;* 2°. *naam van den klinker* ـَ, *overeenkomende* met onze *a* of *e; klankteeken* ـَ *zelf.*

فَتْحَة,: فتح 2°.

فَتْل, *twijnen; tweernen; slaan van touw.*

فِتَن plur. van فِتْنَة.

فِتْنَة, *beproeving,* d. i. *alles, waardoor de mensch beproefd en in verzoeking*

gebracht wordt; verzoeking; verleiding; dwaling; misslag; straf; kwelling; ongeluk; tweedracht; opschudding; opstand; schanddaad; onteerende daad; misdaad; boosheid; snoodheid; trouweloosheid; in 't mal. ook nog, en wel voorn. *laster; kwaadsprekendheid.*

فُتُوح plur. van فَتْح.

فُتُوحَات plur. van فَتْح.

فُتُور, *rust; loomheid; zwakheid* [*na eene inspanning*]; *afmatting.*

فَتْوَي, *uitspraak door een' rechtsgeleerde,* voorn. door den moeftī; in 't mal. ook nog: *uitspraak of meening van een' heiligen, geleerden of door zijn geluk* (tœwah) *bekenden persoon; nuttige, heilzame leering; goede raad; levensregel.*

فُجَّار plur. van فَاجِر.

فُجَائِي, *onvoorzien; onverwacht.*

فَجْر, *eerste licht van den dageraad; morgenschemering.*

فهرسه **fahrasah**, verb. van فِهْرِسَة.

فَحْص, *nauwkeurig onderzoek; navorsching; nasporing; opsporing.*

فَدًا, *losprijs.*

فَدَآء, *loskooping.*

فدلك **fidalgo** — port. fidalgo —, *edelman.*

فِدْيَة, *losgeld,* inz. wegens het niet houden der vasten, welk losgeld de volgende vasten voldaan wordt, door gedurende de geheele vasten alle dagen eene moedd tarwe of rijst aan de armen te verstrekken.

فُرَات, *zeer aangenaam zoet water; de Euphraat.*

فُرَاتَانِ, dual. van فُرَات; اَلْفُرَاتَان, *de Euphraat en de Tiger.*

فِرَاد plur. van فَرْد.

فَرَادِيس plur. van فِرْدَوْس.

فِرَاسَة, *gelaatkunde; scherpzinnigheid.*

فَرَاسِخ plur. van فَرْسَخ.

فِرَاض plur. van فَرْض.

فَرَاعِل en فَرَاعِلَة plur. van فرعل.

فَرَايِض, z. فرض; *aandeel;* **'ilmoe farājidl,** *de wetenschap, handelende over het verdeelen van erfenissen.*

فِرَة, *talrijkheid; vermeerdering; menigte; overvloed.*

فَرْج, *splijting; van een splijting; doorklieving; spleet; kloof;* met plur. فُرُوج, *schaamdeelen, manlijke of vrouwelijke, vóór of achter;* mal.: *vrouwelijke schede.*

فَرَح, *vrolijkheid; blijdschap; vreugde.*

فَرِح, *vrolijk; blijde.*

فَرَحَة en فَرْحَة, *vrolijkheid; blijdschap; vreugde; fooi; voor het brengen eener goede boodschap.*

فَرْد, *eenheid; een; individue; persoon.*

فرد **fardoe** — port. fardo — *pakket, pak; last, vracht.*

فَرْدَان, *eenig; alleen; afzonderlijk.*

فِرْدَوْس, *dal, waarin verschillende planten zijn; plantentuin; boomgaard; wijngaard; paradijs; woning der gelukzaligen.*

فرس **forsa** — port. forza —, *kracht.*

فَرْسَخ, z. فَرْسَنْگ.

فرسك **fereskoe** — port. fresea —, *frisch; koel; versch.*

فُرْسِيّ, *persisch; persische.*

فِرْصَاد, *moerbezie; moerbezieboom; roode moerbezie.*

فَرْض, *bepalen; instellen; gebieden* [van God]; *geven van een, voorn. bij de wet bepaald iets;* met plur. فرايض, *goddelijke instelling; goddelijk gebod; godsdienstplicht; noodzakelijke verplichting;* met plur. فُرُوض, *wat volgens de wet gegeven moet worden; bepaald gedeelte eener erfenis, voorn. wat aan zekere bloedverwanten toegekend is; wedde; soldij;* أَهْلُ ٱلْفَرْض of ذُو ٱلْفَرْض, *zekere bloedverwanten, aan welke een bepaald gedeelte eener erfenis toegekend is.*

فَرْع, *tak van een' boom; telg; afstammeling; afgeleide en speciale teleurstelling of wetenschap,* in tegenoverstelling van eene grondleerstelling of wetenschap (aṣl); *uitwerking; voortbrengsel.*

فُرْعُل, *jong van een hyaena.*

فِرْعَوْن, *Pharao.*

فَرْق, *scheiding; onderscheiding.*

فُرُق en فُرَّق, plur. van فَارِق.

فُرْقَان, *scheiding; onderscheiding; elk wetboek,* doch alleen *van volken, die eene geopenbaarde religie hebben,* zooals de vijf boeken van Moses, het evangelie,

en inz. de koran, omdat zij het ware van het valsche onderscheiden.

فُرْقَة, *scheiding.*

فرله, z. أَسْتَغْفِرُ ٱللّٰه.

فرمان **firmān,** pers., *bevel; last; gebod* van God: *bevel; last; gebod; gezegde; woord;* **bẹfirmān,** *bevelen; last geven; gebieden; zeggen.*

فُرْن, *bakoven.*

فُرُنْج, *nachtmerrie.*

فرنچس **fẹrantjis,** *fransch;* ōrang f., *franschman.*

فرنگستان **fẹrangistan,** (spreekt fẹranggistān) — pers. farangistān — *land der franken,* d. i. Europa, met uitzondering van Turkije.

فُرُوج plur van فَرْج.

فُرُوض plur. van فَرْض.

فُرُوع plur van فَرْع.

فَرُوق, *zeer bevreesd; angstig; beschroomd.*

فَرِّيسي, *Phariziëer.*

فَرِيضَة, *instelling; gebod* [*van God*]; *vastgesteld aandeel.*

فَسَاد, *bedorvenheid; slechtheid.*

فَسَاطِيط plur. van فُسْطَاط.

فست **foestạ** — port. fusta —, *soort van vaartuig.*

فست **festạ** — port. festa —, *feest; partij.*

فستان **fistān,** pers., *vrouwenrok; japon.*

فستيو **fastījoe** — port. fastio —, *walging; tegenzin.*

فَسْخ, *verbreken van eene overeenkomst,* in 't mal. voorn. van het huwelijk, door een daartoe bevoegd persoon, op daartoe gedaan aanzoek van de vrouw; *scheiding* op die wijze.

فَسْدَي plur. van فَاسِد.

فَسْر, *openlegging van iets verborgens; uitlegging; verklaring.*

فُسْطَاط en فُسْطَاط, *kamp van veel katoenen tenten; plaats, waar de bevolking eener landstreek samenkomt; naam eener stad in Egypte,* het zoogenaamde *oud-Caïro.*

فَسَقَة plur. van فَاسِق.

فُسُوق, *het afwijken van de goddelijke geboden; het goddeloos zijn; het slecht zijn; het zich overgeven aan vleeschelijke ongeregeldheden.*

فسون **fasœna** — pers. **fasœn** —, *betoovering; bezwering, bekoring; bedrog; misleiding.*

فَاسِيخ, *zwak; zonder energie.*

فَصّ, فُصّ en فِصّ, *steen van een' ring; oogappel; gewricht; pitje van een' bol knoflook; afzonderlijk gedeelte* van iets.

فِصَاح I. plur. van فَصْح of van فَصِيح.

II., plur. van فَصِيحَة.

فَصَاحَة, *welsprekendheid, bestaande in rijkdom van woorden en duidelijkheid van stijl.*

فَصَايح plur. van فَصِيحَة.

فَصْح en فَصِيح, *duidelijk en welsprekend* (van een' persoon of eene redevoering).

فُصُح plur. van فَصْح of van فَصِح.

فِصْح, *helder* (van den dag); *heldere dag; paschen.*

فُصَحَاء plur. van فَصْح of van فَصِيح.

فَصْل, *ontleding; afwijking; ontbinding; scheiding; — insnijding; onderscheid; onderscheiding; afzonderlijk gedeelte van iets; afdeeling; hoofdstuk; artikel; paragraaf;* met plur. فُصُول, *jaargetijde;* mal.: *afzonderlijke zaak; afzonderlijk geval.*

فُصُوص plur. van فَصّ.

فُصُول, z. فَصْل.

فَصِيح, z. فصح.

فَصِيحَة, fem. van het voorgaande.

فَصِيلَة, *familie van een' man; naaste verwanten in een' stam; kleine stam.*

فَضَاحَة, *smaad; schande.*

فَضَايح plur. van فَضِيحَة.

فَضَايل plur. van فَضِيلَة.

فَضْح, *het beschaamd maken van iemand, door het openbaar maken van zijn verkeerde handelingen; smaden; smading.*

فَضْل, *overvloeiing; overschrijding; overtreffing;* met plur. فُضُول, *overmaat; winst; uitmuntendheid, voortreffelijkheid; deugd; gift; goede daad, weldaad; gemeenschappelijke openlijke gebeden.*

فَضُول I. plur. van فَضْل.

II., *de maat te boven gaand; te veel; overdadig.*

فُضُولِيّ, *zich bemoeiend met zaken, die iemand niets aangaan; aanmatigend; verwaand; zich bemoeiende enz., bemoeial.*

فَضِيحَة, *schande, oneer.*

فَضِيل, *voortreffelijk; onderscheiden.*

فَضِيلَة, *overmaat; overvloed; alles, waardoor men boven anderen uitmunt; weldaad; gunst; voortreffelijkheid; wetenschap; kunst.*

فطانة en فُطُونَة, *verstand, schranderheid.*

فطير, *ongedeesemd deeg; ongedeesemd brood; wat in overhaasting gemaakt of gedaan is.*

فِطْر, *het breken der vaste; ontnuchtering;* اَلْفِطْر, *het feest, volgende op de vaste van de maand Ramadlān.*

فِطْرَة, *aalmoes, te geven op den dag der ontnuchtering*, d. i. het feest na afloop der groote vasten, genaamd alfiṭr.

فَطِن, *verstandig; schrander.*

فُطُن plur. van فَطُون.

فِطَن plur. van فِطْنَة.

فِطْنَة, *verstand; schranderheid.*

فَطُور, *alles, waarmede men de vaste breekt; ontbijt.*

فَطُون, *verstandig, schrander.*

فُطُونَة en فَطَانَة, *verstand, schranderheid.*

فَطِين, *verstandig, schrander.*

فَعَال, *handeling; goede handeling; edelmoedigheid.*

فِعَال plur. van فِعْل.

فَعْل, *beweging; handeling.*

فِعْل, *daad; werk;* in de gramm. *verbum.*

فَعَلَة I., *daad, werk.*

II., plur. van فَاعِل.

فِعْلِي, *werkelijk; dadelijk,* in de gramm. *verbum; betreffend; van het verbum* (فِعْل) *afgeleid; werkelijke enz.; van het verbum afgeleid woord.*

فَغَافِرَة plur. van فَغْفُور.

فَغْفُور, algemeene naam der *vorsten van China; chineesch porselein.*

فَقَار, *de rugwervelen;* ذُو ٱلْفَقَار, naam van Moeḥammads zwaard, dat later op 'Alī overging (z. doelpakar).

فَقَارَة, nom. unit. van het voorgaande.

فَقْر, *het arm zijn, zoodat men slechts voor dringende behoeften genoeg heeft; armoede* in dien graad; met plur. فُقُور, *zorg, kommer; droefheid.*

فُقَرَآ plur. van فَقِير.

فَقَطْ, *alleen; slechts.*

فَقْم I., en فَقَم, *groote vlugheid; blijdschap.* II., van eene bezigheid of aangelegenheid *gewicht, belangrijkheid.*

فُقُور plur. van فَقْر.

فِقْه, *kennis; wetenschap;* voorn. rechts- en godgeleerdheid; z. onder علم.

فُقَهَآ plur. van فَقِيه.

فَقِير, *arm; arme, die alleen voor dringende behoefte genoeg heeft; bedelmonnik,* behoorende tot zekere godsdienstige orde; mal. ook pron. pers. van den 1ⁿ persoon (vooral bij schrijvers of dichters, T.).

فَقِيه, *rechtsgeleerde; godgeleerde.*

فِكْر en فِكَر, *overdenking; gedachte; opiettende overweging; overpeinzing;* mal. ook nog: *denken; peinzen;* verb. pīkir; **fikīran,** *denking; overlegging; gedachte.*

فَكُور, *veel denkend, sterk peinzend.*

فِكِّير, *veel denkend; sterk peinzend.*

فَلَاح, *heil; bevrijding; geluk.*

فَلَاسِفَة plur. van فِلْسُوف.

فُلَان, *onbepaald iemand; dinges;* mal. verb. fœlan; z. ānoc.

فَلَج, *kleine rivier; water, dat uit de oogen vloeit.* — pl., *traanoogen.*

فَلْس, *stuk geld; geld; munt.*

فَلَس, *armoede, behoeftigheid.*

فِلَسْطُون, فَلَسْطِين en فِلَسْطِين, *Palestina.*

فَلْسَفَة, (uit het gr.), *philosophie.*

فَلْسَفِيّ, *philosophisch.*

فِلْسُوف, فِيلَسُوف en فِيلُسُوف, *philosooph.*

فُلْفُل en فُلْفُل, *peper.*

فَلَق, *bergkloof; ravijn; kloof; spleet; een gedeelte van iets dat gespleten is.*

فَلَك, *meer opgezwollen en rond gedeelte van iets; bol; hemelgewelf; firmament;* عِلْمُ ٱلْفَلَك of, met mal. constructie, **'ilmoe falak,** *sterrekunde.*

فُلْك I., *vaartuig; schip;* ons *feloek.*
II. en فُلُك, plur. van فَلَك.

فُلُوس plur. van فَلْس.

فَلِيقَة, *ongeluk, onheil; iets wonderbaars; wanschepsel, monster.*

فَمَنْ (smst. van فَ en مَنْ), *en wie.*

فَنّ, *soort, species; klasse, kategorie.*

فَنَآء, *verdwijning; toestand van een' mensch, waarin hij geheel en al verzonken* is in de beschouwing van Gods grootheid en niets van de zichtbare, noch van de onzichtbare wereld af weet; mal. ook nog: *verdwijnend; vergankelijk* (van daar hun panạ); **fanāoe'l fanā',** *de toestand fanā' in den hoogsten graad;* dari padạ nęgęrī jang fanā' kępadạ nęgęrī jang baḳā', *van het vergankelijke naar het onvergankelijke gewest.*

فنتسم **fantasma** — part. fantasma — *phantoom; spook.*

فُنْدُق en فُنْتُق, *herberg, voorn. eene openlijke,* waarin de reizende kooplieden met hunne goederen enz. huisvesten; mal. pondoḳ: *tijdelijke woning; hut; schilderhuis.*

فَنَع, *het rijk zijn; het zich verrijken —: aangename geur die zich verspreidt; goede naam; edelmoedigheid.* — z. فنعم.

فنعم, z. onder ṭāam.

فَنَك, *hooiwezel; bunzing.*

فُنُون plur. van فَنّ.

فَنِع en فَنِيع, *zich verrijkt hebbend.*

فَوَاتِح plur. van فَاتِحَة.

فُؤَاد of, in de plaats daarvan, فُوَاد, *gemoed; hart* (als zetel van moed, hartstochten enz.).

فَوَارِس plur. van فَارِس.

فَوَارِق plur. van فَارِق.

فَوَايِد plur. van فَايِدَة.

فَوْت, *overgang, voorbijgang; tijdsverloop; de dood.*

فَوْر, *opborreling; opstuiving; drift, haast.*

فَوْق I., *overtreffen* in iets; . . . . in aanzien; *boven; over* [van plaats, tijd, lichaam, getal en graad]; فَوْق, *boven; over.*
II., *boven; bovenst gedeelte.*

فُوَقَاء plur. van فَايِق.

فُؤُول plur. van فَأْل.

فوه, *elk aromatisch ding, waarvan reukwerk of zalven bereid worden; oneigenaardigheid* eener zaak; de Mal. gebruiken den plur. أفواه (z. onder bendīka) met plur. أفواه en أفهاه, *mond.*

فهارس plur. van فهرس.

فهرس en فهرسة, *index; register; bladwijzer;* z. fahrasah.

فهم en فهم, *begrijpen; beseffen; verstaan;* met plur. فهوم, *begrip; besef; verstand; kennis.*

فهم en فهيم, *verstandig, schrander, licht bevattelijk.*

فهوم plur. van فهم.

في, *in* (plaats en tijd); *in zake van.*

فيء, *schaduw* van een lichaam bij zonneschijn; *buit, goederen of tribuut* toevallende aan de Moehammedanen, overwinnaars der ongeloovigen.

فيت **fīta = pīta.**

فيتر **fētor**, z. pētor.

فيدرو **fīderœ** — port. vidro — *glas.*

فيروز, pers., *overwinnend, zegerijk.*

فيروزخ, z. فيروزه.

فيروزنين, pers., *kostbare steen,* door het zien waarvan in den morgenstond de oogen zouden versterkt worden.

فيروزه en فيروزخ, *turkoois.*

فيّل, *zwak, onmachtig; dik, lijvig, vet.*

فيل, *olifant.*

فيلة plur. van فيل.

فيلولة, *een middagslaapje houden; middagslaapje.*

فيوء plur. van فيء.

فيول plur. van فيل.

ڤ

ڤ, de letter pā (ڤا), 52e, of 4e additionele, letter van het maleisch alphabet, van het verminkte Marsdensche alphabet de 24e, in phonetische waarde gelijk aan de ned. p. De mal. schrijven haar, omdat zij ف (f) als p. uitspreken en dus geen onderscheid

er tusschen de ڤ maken, de eerste evenals de laatste, met slechts één diacritisch punt (in handschriften op de West-kust van Sumatra is deze letter zelfs onbekend, en de bekende Abdoellah zegt in zijne levensbeschrijving, dat hij raar opkeek van de vele pruntjes, waarvan door Europeanen gedrukte Mal. boeken waren voorzien, T.).

ڤ **pẹ**, praefix.

ڤا I. **pā**, naam der letter ڤ.

* II. — verk. van bāpa — batav. (jav.), *vader.* — [B.].

ڤاء **på** en, minder goed, ڤق (paḳ), gemeenzaam voor باڤاء.

ڤابريك **pābẹrik** — verb. ned. — *fabriek.*

* ڤاتو **pātoe** (weinig gebruikt) batav., *schaamdeel.* — [B.].

ڤاتي I. **pāti** en **pātih** (in ḥik. en poëzie) — skr. pati (patih) —, *heer; meester; eigenaar.*

II., *fijne bestanddeel* van iets; *wat door uitpersing, afkoking; verdamping enz. verkregen wordt,* zooals bv. de kokosmelk uit de kokosnoot (voorn. door eene eerste persing), de sulphas quininae uit den kinabast enz.; *extract; essens; quintessens;* van daar, van meelhoudende zelfstandigheden *zetmeel.*

ڤاتب, men spelling van pātoet (T.).

ڤاتوت **pātoet**, *behoorlijk, betamelijk, welvoegelijk; voegzaam; passend; overeenkomstig; doelmatig;* **bẹrpātœtan dẹngngan**, *overeenstemmen met.*

ڤاتر **pātar**, *grove houtvijl.*

ڤاتڠ I. **pātoeng**, *lichamelijk beeld; pop; afgodsbeeld; standbeeld;* p. tjampaḳgōleḳ, *mannetje dat men nedergooit en dat altijd weder rechtop staat.*

* II., batav. uit 't bal., door verscheiden lieden *bijeengebracht geld* om iets te ondernemen of te kunnen koopen. — [T.]; iets *voor gezamenlijke rekening nemen of uitgeven.* — [B.].

ڤاتڠ **pāting**, *houten pen,* die ergens in geslagen wordt, om er iets aan op te hangen; **mẹmāting**, *beslaan met houten pennen, spijkers of dergelijke,* om er iets aan op te hangen, bv. een' muur met spijkers, om er schilderijen aan op te hangen; inz. van dikke boomen *beslaan van afstand tot afstand met houten pennen,* om ze beklimbaar te maken. De pennen worden op tweederlei wijze ingeslagen: 1°. de eene boven de andere en al de einden door een' dikken rotting of iets dergelijks, tœlang œlar genoemd, met elkander verbonden, waardoor een ladder ontstaat; 2°. zigzagsgewijs en zonder eenig verband onder elkander.

قاتق, **mẹmātoḳ**, van dieren *met het vooruitstekend gedeelte van den kop slaan; pikken;* van levenlooze voorwerpen *met het bovenst gedeelte nederslaan*, zooals bv. de haan van een geweer; van dieren *slaande bijten*, zooals bv. slangen.

قاتك I. **pātik**, *aderlaten.*

II., *slaaf; knecht; dienaar; onderdaan.* Men gebruikt dit woord ook in de vernederende spreekwijze, om het pron. eerste pers. uit te drukken. In het voormalig rijk Djōhor mocht het eigenlijk alleen tegenover den regeerenden vorst, den Tẹngkoe bẹsar en den Radja mœdą gebruikt worden, door slaven echter tegen elken vorstelijken persoon; **pātik ītoe** (of, bij smtr. pātiktoe), *die pātik* (van u), 3e persoon.

III., batav. (bal.), *de scherpe hoorn* of *stekel* van sommige visschen, waarvan een por gevaarlijk is. — [T.].

*قاتك **pātek**, batav. (uit 't jav., T.), eene *huidziekte, bestaande in vlekken.* — [B.].

قاتككن (vgl. قتيكن, T.) **pātikkan**, *staar* (oogziekte).

*قاتل **pātoel** (weinig gebr.), batav., *soort* van *mand.* — [B.].

قاتل I. **pātil**,: tjẹtai II.

II., batav. (jav.), *voelhoorn.* — [B.].

قاتم **pātam**, *randbelegsel* (ook van verf); *kantbeslag*, zooals bv. aan koffers; passement; **mẹmātamkẹn**, *als een beslag op* iets *bevestigen*, zooals bv. een hoofdversiersel op het voorhoofd.

قاتن **pātin**, naam van een' grooten, vetten *zoetwater-visch.*

*قاتو **pāto**, batav., naast pātoeng. — [B.].

قاته I. **pātah**, z. doepātah.

*II., **pātah pātji**, w. sum., *beslag van een wandelstok of knods.* — [N.].

III. **pātah**, van harde, voorn. betrekkelijk lange en dunne voorwerpen *doorgebroken; geknakt*, voorn. in tweeën of op ééne plaats, en het voorwerp alleen beschouwd als lichaam en niet met betrekking tot zijne bruikbaarheid (vgl. pẹttjah; in pātah ligt niet het denkbeeld eener opheffing van alle verband, zooals in pœtoes); *plaats, waar iets doorgebroken enz. is; breuk; knak; stuk* van een doorgebroken enz. geheel; *afgebroken stuk; brokstuk; fragment; afgebroken* (afzonderlijke) gedeelte van een gezegde, d. i. een woord, gesproken of geschreven, of ook eene spreuk. In de laatste bet. is het een classificérend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal woorden uitdrukt; p. mājang, van hoofd haar *golvend;* p. ārang (*doorgebroken zijn als eene houtskool*), *onherstelbaar* (wordt

inz. gezegd van een ontbonden huwelijk, dat niet weder kan aangeknoopt, of van twee gescheiden echtgenooten die geen nieuw huwelijk mogen aangaan); p. līdah (*de tong is gebroken*), *tot zwijgen gebracht;* **mẹmātahkẹn,** *doorgebroken enz. doen zijn of maken;* eene stelling, een bewijs en dergelijke *krachteloos maken; ontzenuwen;* de tong van iemand *tot zwijgen brengen:* **pẹmātah,** *wat een ongeval voorkomt,* als het ware breekt, bv. een goede raad; *wiens raadgevingen eene goede uitkomst hebben;* p. tœlang, naam eener plant — euphorbia tirucalli —; p. kẹmœdi, naam eener plant — emilia sonchifolia — z. bw. سڠتاهي.

قاته I. **pāteh** (en **pāte**) — skr. patih —, titel op Java voor eene soort van assistent (in ḥik. en poëzie).

II., *volgzaam; luisterend;* ōrang p., *een volgzaam man; een geschikt man;* kẹmœdi p., *een roer, dat goed luistert.*

* قاتي **pātej,** w. sum., *vast zitten; kleven.* — [N.].

* قاتي, **pātemājang,** batav., — **ramboetnja pātemāñjang,** *hij heeft krulhaar,* ikẹlnja mèmang — van nature. — [H.]; z. onder pātah. — [T.].

قاتيكڠ, z. onder tapēkong.

قاجأ, z. pādjar II.

قاجر I. **pādjar,** verb. van فجر. — **pādjar tsidik,** de waktoe tsoeboe(h). — [N.].

II., ook wel pādjah, w. sum., *kroost; kinderen* (gewoonlijk قاجأ, T.). — [N.].

قاجق I. **pādjaḳ,** *soort* van *horde,* om er visch op uit te spreiden.

II., *landrente; pacht; pachtschat;* **mẹmādjaḳ,** *verpachten* (jav. padjẹg, T.).

III., z. onder pādjar II.

* قاجم **pādjem,** w. sum., iets *verliezen; kwijtraken.* — [N.].

قاجن, **mẹmādjan,** *zich blootstellen aan den voortdurenden invloed van* iets, bv. van den regen, de zon, van een werk, dat men verricht; aan den voortdurenden invloed van iets *blootgesteld laten; ongeborgen laten; laten liggen; laten staan;* **mẹmādjankẹn,** *aan den voortdurenden invloed van iets blootstellen,* bv. een' ketel aan den invloed van het vuur; tœkang māsaḳ bẹrpādjan di dāpoer.

قاجه, **mẹmādjoh,** gulzig *eten; eten* (vulg.); *vreten* in dien zin (jav. van Bantẹn en Lamp. padjoeh; 't jav. handwoordenboek geeft madjoeh als kawi op, T.); **pādjoh dan tjāroe,** *buiten gemeen gulzig zijn.*

قاچ, **mẹmātjoe,** *op* iets *springen en er schrijdelings op gaan zitten,* zooals bv. op een paard.

* قاچ, **pātji-2,** batav. uit 't soend., zeker geneeskruid. — [B.].

قاچت **pātjat,** naam eener *soort* van *kleine bloedzuigers,* die in de bosschen leven en voor de reizigers zeer lastig zijn (z. atjih); p. kęnnjang (*als een verzadigde bloedzuiger*), *aan beide einden dun en in 't midden dik.*

قاچر **pātjar** (jav., T.): īnai; p. belanda, *myrt.*

قاچق I., **męmātjaķ,** kleine stukken vleesch *steken aan een spitje,* om daarna zonder kruiden boven het vuur geroost te worden; een vaartuig *op stapel zetten;* **sœrat pātjaķ pęrāhoe,** *schriftelijke vergunning, om een vaartuig te bouwen; zeebrief.*

II. **pātjaķ,** *ervaren in iets; bedreven; geoefend.* — z. pandai.

قاچل **pātjal,** *slaaf of dienaar van een' slaaf;* in de hoftaal, *sprekende tot een' vorst ter aanwijzing van een' derden persoon, die ook tot den spreker in eene ondergeschikte betrekking staat,* de onmondige kinderen of verwanten van den spreker daaronder begrepen. Zijn de kinderen enz. mondig, dan duidt de spreker, als hij tot den fatsoenlijken stand behoort, deze beter door pātik aan; *verkeerdelijk* wordt het gebruikt, *ter aanduiding van den eersten persoon;* pātjal noemt men ook iederen visch, die zoo groot is geworden, dat hij een' mensch kan verslinden; p. kęrītjal, in de hoftaal, tot een' vorst sprekende *ondergeschikten* van alle soorten.

قاچل I., **męmātjol,** *uitdrukken,* bv. den prop van eene bloedzweer.

II. **pātjol,** batav. (uit 't jav., T.), soort *houweel* of *spade;* den grond *bewerken met een* p.; *omspitten.* — [B.].

* قاچه **pātjah,** w. sum., *over vertellen; over babbelen.* — [N.]; uitspraak van **pęttjah,** dat ook *uitlekken* van een geheim beteekent (T.).

قاچي I. **pātjai,** *gepulveriseerde specerijen,* die men *op het doodkleed* (kāfan) strooit, waarin een lijk zal gewikkeld worden.

* II., w. sum., *schelden,* voornamelijk op de voorouders; *kwanswijs.* — [N.].

قاد I. **pādą** — skr. pāda, *voet* — dœli sęrī p. (*het stof der doorluchtige voeten*) uitdrukking ter aanduiding van den vorst.

II., *voldoende; toereikend; genoegzaam;* **męmādą,** *voldoen.*

قاد, **męmādoe,** twee of meer deelen, die tot een geheel moeten samengevoegd worden, *tegen elkander houden inz., samenstellen* uit meer dingen, *vermengen* kruiden, verfstoffen, metalen, enz.; **dipādoe dahœloe,** bahāroe dikęnnākęn, *eerst zien of het past, en dan pas vastmaken.*

قاد **pādi**, naam der plant, die de rijst voortbrengt; *rijst in de bolster*, hetzij met of zonder den stengel; *ongebolsterd zaadkorrel* in 't alg.; attributief woord, aanduidende de kleinheid of fijnheid van sommige dingen in hun soort; p. ḳahwah, *koffie in de bolster;* œbi p., *de kleine oebi's*, in vergelijking met de groote. — * **'ilmoe pādi**, z. onder علم.

قادت, **mẹmādat**, *met geweld douwen in* iets; *stoppen in* iets; *stuwen in* iets, bv. huisraad in een vertrek. — * **pādẹt**, batav. (jav.), *ingestuwd;* **mẹmādẹtin**, *stuwen, vast inpakken.* — [T.].

قادر **pādẹri** en **padẹrī** — port. padre (*vader*) — *christelijk geestelijke; christelijk priester* (bij vergissing op de bekende padri's van Sumatra door den Europeaan toegepast; z. onder pœtih, T.).

قادشاه **padsjāh** — pers. پَادْشَاهْ — titel voor een monarch.

قادغ **pādang**, *vlakte; plein; open veld;* p. tẹkœkoer (*vlakte voor tortelduiven*), *verwoeste plaats;* **mẹmādang**, van den wind *standvastig naar ééne richting waaien*, zooals bv. in de mousson. — * **pādang goeron tandas**, w. sum., *onvruchtbaar heidevlakte.* — [N.].

قادق **pādoḳ**, bij sommige spelen *plaats waar men gaat staan*, om te werpen, te schieten enz.; *mensuur.*

قادوك **pādoekạ** en **padœkạ** — skr. pādoeka (*schoeisel*)— kan voor de titels van alle personen van vorstelijke afkomst geplaatst worden; wanneer, dit hangt af van de onderlinge verhouding van den 1ⁿ, 2ⁿ en 3ⁿ persoon. Men gebruikt het *van* en *tot* een persoon (jegens een vorstelijk persoon is het de 2de persoon, als men van dien persoon een verwante noemt; bv. قادك ادند, *U. M.'s jongere zuster*, T.); p. sẹrī Soelṭān (*het schoeisel van des Soeltans doorluchtigheid*), uitdrukking ter aanduiding van den Soeltan zelve. Ook de Tẹngkoe bẹsar en de Radjạ mœdạ mogen pādoeka sẹrī vóór hunne titels gebruiken; sẹrī p. Soelṭān, *de doorluchtigheid van des Soeltans schoeisel* — als hiervoren; p. tẹngkoe tẹngngah, *het schoeisel van Tẹngkoe tẹngngah.*

قادم I. **pādam** (verbastering van 't skr. padma, vgl. padmaraga, T.), *hyacinth*, een edelgesteente, veelal vuurkleurig; mērah p., *vuurrood.*

II., *niet meer branden; niet meer schijnend; uitgedoofd; uitgegaan; gebluscht; gelescht; verdoofd; gestild; tot bedaren gekomen; bedaard;* **mẹmādam** (kẹn, T.), *uitdooven enz.*

قادن I. **pādan**, *passend; voegzaam; voegelijk; overeenkomstig; evenredig; in evenredigheid.*

II., w. sum., *overleg; overeenkomst;* pẹrpādoe (?) pādan, *in overleg treden.* — [N.].

قادر, **lājar pādau,** *stormzeil.*

قاده I., **mẹmādah,** *zeggen* (**mẹmādahkẹn:** iets iemand *mededeelen,* T.).

II. **pādah,** *voorteeken; voorbeduiding* (bat. poda, T.).

قار I. **pāra,** *zolder, zoldering, stuk* eener *zoldering van rasterwerk* boven den haard, tot berging van kookgereedschappen, eetwaren enz.; *stelling van twee rijen latten met eene zoldering van rasterwerk,* waarlangs men rankende gewassen, bv. pompoenen, wijnstokken en dergelijke laat groeien; arang p., z. ārang; **pāra-2,** *vrijstaande stelling,* om er het een of ander op te zetten, bv. borden, of om er visch of iets anders op te droogen; p. bœwang, in de bouwk. *soort van horizontaal uitstekend en schildsgewijs overdekt zolderingetje,* even onder het einde van de nok van een gewoon maleisch dak; p. lāboe, *stelling* als hierboven beschreven *voor eene pompoen,* en van daar: *zoldering over eene geheele ruimte,* niet over een gedeelte daarvan. — * **pāra-2,** batav., *droog stelling* van bamboe; *rak; stut.* — [B.].

II., z. pẹr.

قار **pāri,** naam van een' zout- en zoetwater-visch, *rog;* bintang p., z. onder tōhok II. — **pāri-2** (*wat op een' rog gelijkt*), *krans van rotting of iets dergelijks.*

* قارا **para,** w. sum., *een tuin.* — [N.]; lees قارأ (T.).

قار, **pāroe-2,** *long; longkleurig; paars.* — * **pẹpāroe,** batav., *als longen; ingewanden.* — [B.].

قارت I. **pāroet** (jav. pāroed, T.), *rasp; raspen; lidteeken.*

* II., w. sum., de *snavel* van een vogel. — [N.]; z. pāroh II. (T.).

قارت I. **pārit,** *dreggen;* **sāoeh pẹmārit,** *dreg.*

II., *gracht, sloot; kanaal; waterleiding;* **pārit ẹmas,** *goudwasscherij in waterleidingen.*

قارد, z. pāroet I.

قارس **pāras,** van vlakten *van uitsteeksels ontdaan; geschoren* in 't alg.; *glad, effen, besneden* in dien zin; van naast elkander staande of gehouden lichamen *eene effene vlakte vormend;* het eene niet uitstekend boven het andere; *even lang uitstekend; vlakte* met die hoed., speciaal *de vlakte van het aangezicht; aangezicht zelf;* **mẹmāras,** *van uitsteeksels ontdoen; glad maken; effen maken; even lang uitstekend maken; even lang afsnijden, besnijden* in dien zin.

قارغ I. **pārang,** *kort en zwaar snijdend werktuig, tusschen sabel en mes,* om te kappen of te houwen; *kapmes; heep; houwer;* naam van een' boom, ook **pārang-2,** waarvan planken gemaakt worden; **mẹmārang** en **mārang,** *kappen, houwen* [met een sabelachtig

wapen]; iets geschrevens enz. *doorhalen, doorschrappen;* **párāngan** en **pārang-2**, naam eener *langwerpige verzwering in den nek,* die veel heeft van een' wond door een' sabelhouw; **pārang-2** (*wat op een* pārang *gelijkt*), naam van een' *eetbaren zoutwatervisch van eene sabelachtige gedaante;* naam van een' boom; = párāngan.

* II., batav. (jav.), **kẹmbang pārang**, zekere *sponsachtige (?) uitslag* op de huid. — [T.]; *een huidziekte; breede zweeren.* — [B.].

قارغ I. **pāroeng**, *soort* van *kẹris.*

II., batav., *vol* van water in eene rivier. — [B.].

قارف, **mẹmārap**, *met de vuist slaan,* evenals met een' hamer; **pẹmārap**, *onderst gedeelte van de vuist; buitenkant van de hand.*

قارق I. **pārạk**, naam van een boom; (jav. parẹk, T.) *nabij.*

II., verb. van فرّق.

* قارق **pāroeḳ**, *waatzuchtig.* — [C.]; vgl. kẹmāroeḳ (T.).

قارك, **pōrạk-pārik**, *op verschillende wijze van of uit elkander,* zooals bv. een verslagen leger.

قارم **pāram**, *geneeskundig smeersel.* — z. pẹpārẹm (T.).

* قارن I. **pāran**, w. sum., *dwarsribben* van een dak of huis; nen (nan); **bẹrpāran akar loendang**, *de dwarsribben van haar huis waren van de loendang wortel.* — [N.].

* II. (jav.), batav., marạnin: *naar* iemand *toegaan* (T.).

قارو **pārau**, van geluid *gorgelend; kirrend.*

* قارو **pārō**, batav. (uit 't jav., T.), *gedeelte;* **sẹpāro**, *een gedeelte; de helft.* — [B.]; vgl. pāroh (T.).

قاره I. **pāroh**, van eene wond *diep gevaarlijk.*

II. (z. pāro), *deel; gedeelte;* **sẹpāroh**, *een gedeelte; de eene helft.*

III., *bek* van een' vogel.

قاره, **mẹmāreh**, op de eene of andere wijze, hetzij met dobbelsteenen, kaarten, munten, strootjes of dergelijke, *het lot of het toeval doen spreken;* dobbelsteenen *gooien; kaarten rond deelen;* bij het banken *de hoopjes maken;* geld *op risico zetten;* goederen op *risico opkoopen;* bœwah p., *dobbelsteen;* māïn p., *een hazardspel spelen.*

* قاري, z. pẹpāre.

قاس **pāsoe**, *groote kom; tobbe;* p. tijāman (tijœman?), *groote p. met deksel.*

* قاست **pāset**, batav. — verb. europ. — *facet; diamant.* — [B.].

قاسر **pāsar** (en in poëzie ook pasārạ), *markt.*

قاسر **pāsir**, *zand.*

قاسغ I. **pāsang**, *paar, koppel, span; wederge; inzet; vloed, tij;* **mẹmāsang**, *in werking zetten, in beweging zetten, in gebruik stellen; samenvoegen* (naar gelang van de versch. dir. objecten, moet het in 't nederl. gewoonlijk anders vertaald worden); van het water *zich in beweging zetten; wassen; rijzen, vloeien,* in dien zin; van iemand, die in een gevecht gewond is *bloeden;* **mẹmāsang pẹlītạ**, *de lamp opsteken;* m. bẹdil, *een vuurgeweer afschieten;* m. wang, *geld inzetten;* m. djāring, *stroppen spannen;* m. tẹlīngạ, *de ooren spitsen;* m. badērạ, *de vlag hijschen;* m. lājar, *de zeilen bijzetten;* **ajẹr pāsang**, *het water wast;* (sẹti p., z. onder sẹti, T.); sœbang dœwạ p., *twee paar oorversierselen;* p. poernāma, z. poernāma; p. gondah, z. pẹrbānạ (ook māti kẹkkat); p. ānak, *klein getij,* naast en ongeveer 12 uren na een groot getij, op plaatsen, waar anders slechts één getij daags is, invallende na afloop der spring tijen en van dag tot dag grooter wordende en later invallende, terwijl het groot getij hoe langer hoe meer afneẹmt en ook later invalt, tot dat, na 3 à 4 dagen het kleine het groote vervangen heeft en dit laatste geheel verdwenen is (vgl. onder ānaḳ, T.); p. sœroet, *de vloed tijdens de laagste eb,* d. i. *springtij;* p. sōrong bœih of djōlong-2 p., *het getij, 2 à 3 dagen na dood tij;* **pasang-2**, *eene ziekte der zaadballen,* die gewoonlijk bij wassend water opzwellen; **kẹpásāngan**, *uit zijne in den strijd ontvangen wond of wonden bloedend; in den strijd gewond geworden.* — * **pasang ōmong**, batav., *een gesprek voeren; medespreken.* — [B.]; *een gesprek aanknoopen?*

II., w. sum., *volmaakt.* — [N.].

III., batav., *vuur!* — [B.].

قاسغ I. **pāsoeng**, *blok; waarin gevangenen gesloten worden;* bij het weven *de twee staanders* van den voorboom (pāpan gœloeng); **mẹmāsoeng**, *in het blok sluiten.*

* II., batav., zeker *gebak van rijstmeel* en suiker. — [B.].

قاسق I. **pāsaḳ**, *pen; speld; bout;* **mẹmāsaḳ**, *met eene pen enz. vastmaken; drijven eene pen enz. in* iets; ōrang **p.**, de eigenlijke inwoners van een land; *de aborigines;* **pāsaḳ tœli**, *bout, aan weerskanten geklonken en dienende, om de boegplanken* van een klein vaartuig *te verbinden.*

* II., w. sum., *gemerkt, geteekend,* zooals een paard aan hoofd of pooten; *grendelen; een pin,* zooals uit een kapstop. — [N.].

* III., (weinig gebr.), batav., *binnenlanden.* — [B.].

قاسق **pāsoeḳ**, van menschen *bende; troep; korps.*

قاسل **pāsal**, naam van een' boom, die eene eetbare vrucht draagt.

قاسي **pāsai**, eign. van een plaats op de Noord-Oostkust van Sumatra.

* قاسيق **pasiekh**, w. sum., *gek zinneloos.* — [N.]; misschien is فاسق bedoeld (T.).

* قاسيه **pasih**, w. sum., *kennen, weten; herhalen; repeteren van iets om het niet te vergeten.* — [N.].

* قاغر **pangoer**, w. sum., een *soort* van *staal, gelijk* het *pamor.* — [N.].

قاغس of **dœngoes** (z. doengas T.); **mẹmangoes**, *ademhalen* van visschen en amphibien, wanneer zij even boven water komen.

قاغن I. **pāngan**, *uitgestrekt bosch;* — ōrang p., of alleen pāngan, *boschbewoner.*

* II., batav. (jav.), iets *eten;* **pangānan**, spijzen; **kapāngan**, (*opgegeten*) in bœlan k., *maan-eclips,* lett.: de maan wordt opgegeten (door den duivel). — [B.]; z. over dezen „duivel” onder rāhoe, en vgl. ڤغانن (T.).

قاڤ **pāpạ** — skr. pāpa — *arm, behoeftig; gering; ellendig;* **kẹpápāān**, *armoede enz.;* pāpa kẹrma, z. ڤڤكرم.

قاڤر I. **pāpar** of **kạpar**, van dingen, die een' platten en een' scherpen kant hebben, bv. snijdende wapens, de hand en dergelijke *plat,* in tegenstelling van scherp; *vlak; platte* of *vlakke kant* van iets, in tegenstelling van den scherpen; **mẹmāpar**, snijdende dingen, bv. de tanden, *door afsnijden of afvijlen plat maken.*

* II., w. sum., *uitleggen; inlichten.* — [N.].

* III., batav., *de achtertanden* van een oud paard. — [T.].

قاڤس I., **mẹmāpas**, huisraad en dergelijke *van zijne plaats nemen; wegnemen,* in dien zin; *afnemen* eene gordijn van het ledekant, eene schilderij van den wand, eene tent van een vaartuig; toovermiddelen, vergift en dergelijke *krachteloos maken; ontzenuwen.*

* II., w. sum., *verbieden.* — [N.].

III., batav. (uit 't bal., T.), — **bẹpapāsan sama siānoe**, *N. N. tegenkomen, ontmoeten.* — [H.].

قاڤق I. **pāpaḳ**, *manwijf* (jav., T.); *vlak* (zonder hoogten en laagten); *effen;* rœmah p., *huis met een plak dak.*

II. (bal. pakpak), batav., **mẹmāpak**, *kauwen.* — [T.].

قاڤن **pāpan**, *plank, deel; bord voor sommige spellen; blad,* bv. van eene tafel; van spellen, die op een bord gespeeld worden *spel, bord* in dien zin; van versierselen, die uit een' reep met loovertjes, kwastjes, balletjes of dergelijke bestaan *de reepen;* tweede gordel van boven in het beneden randversiersel van een kāïn bātik,

bestaande in een figuur, in de bouwkunde bekend onder den naam loopende hond (z. ook onder renda, T.); voorts een classificérend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal pętai-vruchten uitdrukt; p. gœloeng, bij het weven *voorboom;* **męmāpan,** van een' huiduitslag *zich als eene plank voordoen.*

ڤاٴقوي **påpœi** (en **paķpœi**), oorspr. chin., *soort van orakel in de chinesche tempels.* Daartoe bezigt men twee langwerpige lichamen, aan de eene zijde vlak aan de andere zijde bolrond en verkregen door de doorsnijding van den stomp van een' bamboewortel. Onder de gebruikelijke ceremoniën en gebeden, houdt men die twee lichamen met de vlakke zijden tegen elkander en laat ze dan op den grond vallen. Een gelukkige uitspraak van het orakel is het, als het eene op de vlakke en het andere op de bolle zijde komt te liggen.

ڤاڤه I. **pāpah,** *zich met moeite voortbewegen, door zich hier en daar vast te houden,* zooals bv. een zieke; met moeite vooruit komen, bv. in den handel, in de wereld.

* II., batav. (jav.) = pęlęppah. — [T.].

ڤاكو **pākoe,** de *algemeene naam voor varen;* p. lāoet, *de koolpalm.* De spruiten der bladeren worden als groente, zuur of ingezouten gegeten, de vruchten in de geneeskunde gebruikt, die ook eetbaar zijn, als haar het narkotisch beginsel ontnomen is. De bloesem heeft een' walgelijken geur en wordt gebruikt om rotten te verdrijven; p. lęmidang, welker wortels als bindsel gebruikt worden, inz. om de stokken eener fuik aan elkander te binden. — 2°. *spijker, nagel;* **męmākoe,** *spijkeren; nagelen;* **pākoe sęrātoes,** dœwa rātoes enz., *spijkers waarvan* 100, 200 *enz. op een kāti gaan;* p. kantjing, *bout.*

ڤاكت **pākat** (**pękkat** en **pęķķat**), verb. van مواڤقة; **sępākat,** *eensgezindheid; gemaakte afspraak;* bęrtjęrai s., *oneensgezind worden; oneens worden.*

ڤاكل, **męmākal,** *breeuwen.*

* ڤاكم **pakęm,** batav. (jav.), *de proza wajangverhalen.* — [T.].

ڤاكن I. **pākan** (vgl. jav., T.), eene van **męmākan,** actif van mākan, gevormde passive vorm.

II., *inslag bij het weven;* p. bęnang ęmas, *inslag van gouddraad;* p. bęrtōraķ, *de inslag in zijn koker;* **bęrpākan sęttęrạ,** *zijden inslag hebben;* longsin jang tęlah dipākankęn dęngngan sęttęrạ, *katoenen schering, met zijden doorweven;*

pakānan, *wat tot inslag dient, moet of kan dienen;* bẹnang p., *inslaggaren,* d. i. garen van of voor inslag.

III., *onkwetsbaarheid.*

ڤاكو **pākau**, *diametraal dwarshout aan den rand van een'* emmer of ander *schepgereedschap,* waaraan het touw of de ketting bevestigd wordt; *gespleten rotting, die langs de twee lange zijden van zeker matwerk bevestigd wordt,* om daaraan stevigheid te geven; in 't alg. *zoom langs iets,* om er stevigheid aan te geven; *zoom langs de patings* die in een dikken boom zijn geslagen om hem beklimbaar te maken; naam van *zeker dobbelspel* met kaarten, hebbende wel wat van een en twintig.

ڤاكي, **mẹmākai**, *gebruiken;* dingen, die aan het lichaam gedragen worden *dragen; aanhebben; omhebben; aandoen; omdoen; zich kleeden; zich aankleeden;* **bẹrpākaikẹn bādjoe**, *een bādjoe aanhebben, met eene bādjoe gekleed zijn;* b. tījang bẹsī, van een vaartuig *van ijzeren masten voorzien zijn* (**pakājan**, *wat gedragen wordt* 't zij kleeding, versierselen of tuig enz., Ṭ.); **sẹpẹmakājan badan**, *compleete kleeding.*

ڤاكي **pāgi**, *ochtend, morgen, 's ochtends, 's morgens.*

ڤاكت, **mẹmāgoet**, van dieren *met eene schielijke beweging van den kop* (bv. vogels, slangen enz.) of van 't geheele lichaam (bv. visschen) *bijten; pikkende bijten.* — z. pātoḳ.

ڤاكر **pāgar**, *heining, omheining, haag, heg; paalheg, palissaden;* **mẹmagar**, van een *heining voorzien, beheinen; afheinen, omheinen; palissadeeren;* **pāgar malākạ** (malākasche heining), eene *heining van latten,* zooals de mal. te Malāka het eerst gezien hebben; pinggan p. m., *soort van chineesche borden met streepen;* p. tẹnggaloeng, z. onder tẹnggaloeng.

* ڤاكڠ **pāgoeng**, soek., *door opdijking gevormde kom,* tot het bewaren van water, dat van daar naar verschillende richtingen kan geleid worden, inz. in gebruik bij de delfstof-wasscherijen.

ڤاكن **pāgan**, van vaartuigen, huizen en andere uit verschillende deelen samengevoegde dingen, of van die deelen zelven, *oversterk, overstevig*

* ڤاكن **pāgon**, batav., *gestadig, gedurig.* — [B.].

* ڤاكي, **pāgej-2**, w. sum., *het slot van een geweer;* **pāgej dalam**, *de veren die er in zitten.* — [N.]; z. ڤكس, T.).

ڤال I. **pālạ** — skr. phala — *notemuskaatboom;* de vrucht zelve; bœngạ p., *foelie.*

II., **pālạ-2**, *ter dege; te eenen male;* **sẹpālạ-2**, *wat ook de uitkomst zij; wat er ook van kome.*

قال, **mẹmāloe,** *slaan met een' stok;* waren, bij een' ruilhandel *waardeeren;* **pāloe gẹndang,** naam van een eenigszins *vergiftigen zoutwater-visch.*

قالت **pālat,** *de mannelijke roede;* tāhi p., *het vuil onder de voorhuid;* gemeen scheldwoord.

قالت, **mẹmāloet,** *omgeven met iets,* bv. iets, waarvan men een afgietsel wil nemen met iets taais, zooals met klei, was en dergelijke, of eene pen met iets vloeibaars, zooals met inkt.

قالت **pālit** (vulg. pēlet), *zalf;* **mẹmālit,** *strijken* of *vegen* van iets, bv. modder, aan iets, bv. het kleed van een' ander; iemand *in eene zaak wikkelen;* **pālit bībir,** *lippenzalf.* — * w. sum., *met den vingertop* iets *opnemen* zooals men suiker of andere korrelachtige of fijn gestooten voorwerpen of wel een druppel water doet. — [N.].

* قالد **pāloed,** batav. (uit 't bal., T.), *aanzetten; slijpen.* — [B.].

قالر, **mẹmālar,** *rekenen op* iets; *staat maken op* iets (men.: *zich met* iets *tevreden stellen,* T.). — z. hārap.

قالس **pālas,** naam van een' *heester met waaiervormige bladen,* waarvan emmertjes gemaakt worden. De jonge bladen worden gekerfd en, met opium vermengd, gerookt. Hij draagt kleine roode bessen.

قالس I., **mẹmālis,** *gramstorig het aangezicht wenden.*

* II. **pālis,** batav. — ned. paleis — *het paleis* te Weltevreden; **palisan,** *tuchthuis en tuchthuisstraf; arbeid langs de wegen.* — [B.].

قالغ **pālang,** *langwerpig lichaam, dwars tegen een ander lichaam bevestigd,* zoodanig dat zijne uiteinden aan weerskanten van het lichaam uitsteken, zooals bv., de dwarsbalk van een kruis; zoodanig dwarslichaam, dat het lichaam waaraan het bevestigd is belet verder in iets in te dringen, of eene van buiten komende kracht, bv. een' sabelhouw, tegen te houden; *dwarshout,* aan de oppervlakte van den grond door een' paal op dergelijke gestoken, om het inzakken te beletten; **mẹmālang,** *door* een pālang *beletten,* in te dringen of door te zakken; *door* een pālang *tegenhouden; dwarsboomen; kruisigen;* p. tāngan, *pareerstang aan een blank wapen* (z. gandjạ).

قالغ **pāloeng,** *trog;* p. timbarœwang, *trog of bak bij het groot luik, waarin het water uit het ruim gegooid wordt.*

قالغ I., **mẹmāling,** *naar de tegenovergestelde zijde wenden, — keeren, — draaien; omwenden, omkeeren, omdraaien; afwenden;* **bẹrpāling,** *zich naar de tegenovergestelde zijde wenden;* **bẹrpāling soempah,** *zijn' eed verzaken; den vorst ontrouw worden;*

päling-päloeng, van voorwerpen, die aan den éénen kant dikker of breeder (dunner of smaller) zijn, dan aan den anderen *zich beurtelings met den dikken of breeden* (dunnen of smallen) *kant naar de tegenovergestelde zijde wenden*, zooals bv. sigaren, waardoor bij 't pakken de ruimte behoorlijk opgevuld wordt. — z. songsong kälaķ.

II., batav. (uit 't bal., T.), vóór een woord aanduidende den overtreffenden trap. — [B.].

ڤالم, **męmälam**, *bedekken*, zooals bv. eene wond met pluksel, den anus en de vrouwelijke schaamdeelen van lijken met boomwol.

* ڤالم **pälęm**, batav. (uit 't bal., T.), *garnalen met kokosnoot bereid.* — [B.].

ڤالو **pälau**, naam eener *langwerpige kwaadaardige bloedzweer.*

ڤاله **päloh**, *kil of diepte nabij droogten of den oever* van eenigen omvang, waar men des noods kan ankeren; *waterplas*, die bij afloopend water in eene kom blijft staan; *diepe kom in* overigens *ondiep water.*

ڤالي **pälai** (en **pęlai**), naam van een' boom, eener soort van mędang.

* ڤالي **pälé**, batav., *sterk gemaakt*, van hanen die men door hun de ledematen te wrijven voor 't gevecht bekwaamt; *lust hebbende om zijn krachten op iemand te beproeven;* p. bïbir, *soort* van *rozewas* om gebarsten lippen te genezen; volgens anderen: om 't roodworden er van wegens 't betelkauwen te voorkomen; **äjam paléan**, *sterk gemaakte haan;* vgl. soend. palė. — [T.].

* ڤامتن, **pämitan**, batav. (jav.), *afscheid* van eene meerdere door een mindere genomen, *waarschuwing* van een mindere aan een meerdere, dat hij vertrekken zal. — [T.].

ڤامر **pämoer**, *damasceersel;* **męmämoer** en **mämoer**, *damasceeren.*

ڤامن **päman** (zelden), *oom* (ook gebezigd in 't aanspreken van onbekende javanen, T.).

ڤان I. **päną**, verb. van ڤنا.

* II., w. sum., *verwonderen.* — [N.].

ڤانر **pänir** — pers. پنير — *kaas.*

ڤانس **pänas**, *heet, warm; in vuur* (fig.), *driftig, oploopend, hartstochtelijk;* **męmänas**, *heet, warm maken; warmen;* **kępánäsan**, *warm wordend of geworden; het warm krijgen of hebben;* k. matáhäri (pänas matáhäri, *zonnehitte*), *door de zon verbrand worden.*

ڤانو **pänau**, *plekken op de huid van* eene eenigszins *lichtere kleur*, dan de huid zelve, doch niet wit (cf. kędal), evenwel eene huidziekte, de minste graad van achroma; **pänau męngkäroeng**, donkerder dan het vel en geschubd, als die hagedis. —

*w. sum., de **panau bintang**, vindt men mooi, daarentegen de **pānau bẹsi** leelijk. — [N.].

قانه **pānah**, *lichtstraal; boog;* **mẹmānah**, met een' boog schieten enz.; *naar* iets *met een boog schieten* (z. bœsoer); **sẹpānah djāoeh**, *een boogschot ver;* p. matáhāri, *zonnestraal;* ānaḳ p., z. onder ānaḳ bẹrtœkar a. p., *een huwelijk sluiten tusschen twee paren broeders* en *zusters;* kāki a. p., *het onderste van den pijl;* īboe p., *het hout van een' boog;* **mẹmānahkẹn**, *schieten* (voortdrijven met een' boog, bv. den pijl); **pẹmānah**, *wie met een' boog schiet, boogschutter; boogschot.*

قاني **pānai** (eign. van een plaats op de Noord-Oost-kust van Sumatra, T.).

قاوءت I. **pāoet**, z. pāhoet.

* II. **pā-oet**, w. sum., een dier ergens aan *vast binden.* — [N.].

قاوس **pāoes** (minder goed **tẹmpāoes**), *walvisch.*

قاوڠ I. **pāwang**, *wie geheime* (niet algemeen bekende) *kunsten bezit;* wie iets, voorn. mineralen en waterwellen onder den grond, door geheime kunsten weet te vinden; *wie dieren weet op te spooren en te vangen; schipper van een vaartuig* (vgl. poewāwang, T.); p. lẹbbah, *wie de bijenesten weet op te spooren;* p. gādjah, *wie de olifanten weet op te spooren en te vangen;* p. handasah, *meetkundige.*

II., naam van een boom.

قاوڠ **pāoeng** — port. pāo — *brood;* pīsau p., *tafelmes.*

قاوق I. **pāoeḳ**, alleen in **lāoeḳ-pāoeḳ.**

II., **mẹmāoeḳ**, *met een' haak of iets dergelijks naar zich halen; haken;* **pẹmāoeḳ**, werktuig voor 't haken; *brandhaak vuurhaak; soort* van *kapmes met gebogen punt.*

قاوه **pāoeh**, naam eener *soort* van *wilde mangga* — mangifera macrocarpa — die eene bruinachtig-blauwe en eetbare vrucht draagt; de vrucht zelve (bal. en oud-jav. poh. de mangga in 't algemeen); p. zaṅggī of djaṅggī, z. djẹnggi; pipīnja bāgai pāoeh dilājang, *hare wangen waren als* (*een stuk van*) *de* pāoeh-*vrucht, langs de pit afgesneden.*

*قاوه, **rẹmpah pāwah**, z. rẹmpah.

قاوي **pāwai**, *al wat tot een' plechtigen optocht behoort,* zoowel het personeel als het materieel; mẹngātoer p., *den optocht regelen.*

قاون **pāoen** (en **paun**) — eng. pound —, *pondsterling.*

قاه **pāha**, *dij; dij met het been; achterkwartier van een slacht-beest* en van daar: zeker goudgewicht (= 1/4 bongkal); pangkal p., *de heup;* p. bilālang (*dij van een'*

sprinkhaan), om de gelijkenis daarmede *veer*, zooals die in het slot van een geweer; p. b. bẹsar, *de slagveer;* p. b. kẹtjil, *de stangveer;* p. b. dilœwar, *de pandekselveer;* bẹrtẹpok p., *zich met de vlakke hand op de dij slaan;* een teeken van uitdaging, ook om iemand te ergeren (het land op te jagen), of om zich zelven op te winden.

قاهت **pāhat**, *beitel;* **mẹmāhat**, *beitelen;* beelden, loofwerk enz. *in metaal drijven —;* in metaal *beelden, loofwerk enz. drijven;* **pāhat pœtar**, *draai-beitel*, d. i. *een cylindervormige beitel*, met eene halfcirkelvormige snede, waarmede men, door er op te kloppen en hem in de hand rond te draaien, gaten in hout te maken, waartoe Europeanen en chinezen den avegaar gebruiken; p. bœlat, *drevel; doorslag.*

قاهت (en **pāoet**), **mẹmāhoet**, *met kracht aanvatten; met kracht vasthouden, naar zich toe trekken; trekken; halen* (zeew.) aan het eene einde van een' hefboom, terwijl het andere einde wederstand ondervindt, bv. aan een' riem, om te roeien; *ophalen* (zeet.); **pẹmāhoet**, *trekker* van een geweer.

قاهت **pāhit**, *bitter.*

قاهر **pāhar**, *soort van ronde knaap met een' eenigszins opstaanden rand, voor* met ondergeslagen beenen zittenden, waarop bij het eten de toespijzen gezet worden. Gew. is de pāhar van koper en heeft één ronden hoogen voet. Van daar is ook eene ronde tafel met een' voet eene groote pāhar (— cf. sẹmbẹrib en tālam); p. bẹrtoenda, z. onder toenda.

قاهڠ **pāhang**, (eign. van een staat op 't maleische schiereiland, T.).

قاهق **pāhoek**, *vallei, dal.*

قاهم **pāham**, verb. van فهم.

قاي **pāja**, *moeras met vegetatie* (sumpf. hoogd.).

قاي **pājoe**, *prijs, die iets kan halen; loopende prijs; goede prijs*, die iets haalt; *goede aftrek; bedongen prijs; beding bij koop en verkoop; prijshalend, aftrek hebbend, gewild; bedongen;* **mẹmajœkẹn**, *den prijs van* iets *bepalen; omtrent den prijs van* iets *onderhandelen.*

قاير **pāïr** (en, minder goed, **pājir**), *vaartuig van den vorst, ter handhaving van diens rechten*, of ter weering van ongeoorloofde handelingen, zooals smokkelhandel, zeeroof enz.; *kruiser; kruisboot; wachtschip*, mẹlintang p., *eene p. voorbijgaan*, d. i. *er zich niet aan storen* en dat *doen, wat de pāïr moet tegengaan; de blokkade breker*

قايس **pāïs**, *visch of vleesch, gekruid, in een blad gewikkeld en dan geroost of gekookt* (z. pepes, T.).

قايغ I. **pājang**, *zegen, om in volle zee te visschen;* vaartuig voor die wijze van visschen.

* II., w. sum., *vermoeid;* **soesah pājang**, *veel moeite.* — [N.].

قايغ **pājoeng**, *scherm*, die *over het hoofd* gehouden wordt, onverschillig met welk doel; *zonnescherm; regenscherm;* (mẹmajœngi, T.), *houden een' pājoeng over* iets; p. ōbor-2, z. oeboer-2.

قايو I. **pājau**, *brak; zoutachtig.*

* II., koet., *hert.*

قايه **pājah**, van werk *moeielijk, zwaar;* van ziekten *gevaarlijk; doodelijk;* van een' zieke *gevaarlijk ziek; erg ziek; in moeielijkheid verkeeren, moeielijke toestand.*

قبيل **pabīlạ**, verk. van apabīlạ; staat soms in plaats van djikạ (maar is dan een Hollandisme, T.).

قبين **pábējan**, z. onder bēja.

* قت **pot**, batav. (ned.), *kamerpot.*

قتّ **pẹttạ** — skr. pata (een stuk doek, waarop figuren geschilderd zijn) — *schilderij; teekening; portret; kaart, afbeelding;* **bẹrpẹttạ**, *in schilderij enz. zijn, afgeschilderd zijn; afgeteekend zijn· geportretteerd zijn;* **mẹmẹttākẹn**, *van* iets *een schilderij maken; afschilderen; afteekenen; portretteeren; in kaart brengen.*

قتاك **patākạ** — skr. pātaka — *ongeluk; ramp;* **mālạ-pátākạ**, *rampen en onheilen.*

قتال **patālạ** — skr. pātāla — *verdieping* van den hemel zoowel als van de aarde.

قتالغ **pẹtāling**, naam van een' *boom*, die eene *eetbare vrucht* draagt.

قتان **pẹtāni** (eign. van een plaats op 't Maleische schiereiland, T.).

* قتانه **pitānah**, w. sum., uitspraak van فتنة. — [N.].

قتر **pẹtir**, *de ratelende donder*, geheel in de nabijheid; *ratelend, krakend geluid*, als dat van een' —; *bliksem, die inslaat;* z. gœroh.

قترَ **poetẹrạ** — skr. poetra — *zoon; kind* [in de eerbiedige of hoffelijke spreekwijze „*prins*"]; **parapoetẹrạ**, *princen.*

* قترا **pitẹra**, batav., uitspraak van فِطْرَة (jav. en soend. pitrah). — [T.].

قتراغن **pẹtárāngan**, z. onder tārang.

قتران **pẹtẹrānạ** (oud-jav. alwaar ook 't skr. prastarana in gebruik is, T.), *hooge zetel, staatsie-zetel, eerezetel*, bestaande uit een langwerpig vierkant raam van op den kant staande planken met eene naar boven gekeerde planken vloering, ruim een' voet rijnl. hoog en lang en breed genoeg voor twee

op de oostersche wijze zittende personen. Van de p. mag zich hoog en laag bedienen, doch dient zij inz. om op den vorstelijken troon, singgahasānạ, te staan, voor zitplaats van den regeerenden vorst en zijne eerste gemalin, wanneer zij, bij bijzondere gelegenheden, in het hoofdvertrek van het paleis naast elkander zitten, en voorts voor bruid en bruidegom, bij de bruilofsfeesten, of voor dengene, die besneden moet worden, bij de besnijdenisfeesten.

ڤتري **poetẹrī** — skr. poetrī — *dochter van vorsten; prinses;* p. māloe, naam eener *soort* van *kruidje-roer-mij-niet.*

ڤتري, **mẹmẹtẹrī,** *soldeeren.*

* ڤتس **pẹtas,** een geluid maken, zooals bv. van eene kleine hoeveelheid kruid, die ontploft; *knetteren.* — * **pẹttāsan,** batav., *voetzoekers; vuurwerk.* — [B.].

ڤتّس **pẹttas,** *kobbeling ontstaan door de beweging van een' of meer visschen* niet ver beneden de oppervlakte van het water; classificeerend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal toortsen uitdrukt.

* ڤتس **pẹtoes,** batav., *donderslag.* — [B.]. — **patoes toenggal,** w. sum., *een donderslag; een enkele* zooals een schot.— [N.].

* ڤتس **pẹtis,** batav. (uit 't jav., T.), een *mengsel van suiker, zout, trasi en spaansche peper, als saus* bij onrijpe vruchten. — [B.].

ڤتّڠ **pẹttang,** *avond,* van na vier uur tot dat het donker of nacht is; **kẹpẹttāngan,** *kunst, zich onzichtbaar te maken* (men. kapạtang, *gisteren,* T.).

ڤتّڤ **pẹtẹppạ,** naam eener plaats in Mẹnangkābau, bekend door hare witte en 6 à 7 vadem lange kāïn-pandjang.

* ڤتڤور **patapōra,** z. batapōra.

* ڤتق, **māin pẹtaḳ,** batav., *krijgertje spelen.* — [B.].

ڤتّك (**pẹttik** en **pẹtik**) **mẹmẹtik,** *afplukken,* bv. vruchten; bloemen; snaarinstrumenten *bespelen —;* den trekker van een vuurwapen *achteruit trekken—;* een vuurwapen daardoor *afvuren; knippen met den duim en een' van de vingers.* — **pẹtik-2** (vgl. pẹlik, T.), *soort* van *kleine oorversierselen.*

ڤتم **pātmạ** — skr. padma —, naam eener waterplant — *lotus; nelumbium speciosum.* — z. tẹrātai.

ڤتن **pẹtoen,** *soort van niet boven boord uitstekende roef,* gewoonlijk van dekriet of matten, op indische vaartuigen, dienende voornamelijk voor de lading waarvoor in het ruim geene plaats meer is. — z. djẹrœboeng.

* ڤتن (Hind. pathān): *een Afghaan* (S. M.). — [T.].

* ڤتندله **pętindih**, jav., *aanvoerder* van een leger of krijgsbende. — [T.].

ڤتّو **pętœwa**, verb. van ڤَتْوِي.

ڤتول I. **pętōla** — skr. paṭola — naam eener soort van *bittere komkommer* — momordica; trichosanthes deoeca.

II., *soort van geschilderde zijde.*

* ڤتولي **patœle**, *stam; geslacht.* — [M.].

ڤتي **pętai**, naam van een' boom, die eene eétbare, voor sommigen walgelijke, peulvrucht draagt; de vrucht zelve. — z. ālai.

ڤتي **pętī** (uit 't Tamil, T.), *kist, koffer* (men.: pèti, T.).

ڤتيکن **patīkan**, *wit vlekje op den oogappel* (vgl. فاتيکن, T.).

* ڤتيمن **pętīman**, batav., *verglaasde aarden pot* of *etensbak.* — [B.]; z. *tim* (T.).

ڤتيمه, z. tīmah.

* ڤتيهه **patēhah**, batav., uitspraak van فاتحة. — [B.].

* ڤتيوڠن **patajoengan**, men., een *groote pot* om rijst of wel meel in te bewaren. — [T.].

* ڤجاڠن **padjāngan**, batav. (uit 't jav., T.), *huisraad; versierselen* van een huis. — [B.].

ڤجاک **pędjāka**, *doen en laten* van iemand; *de geheele wijze van handelen* van iemand.

* ڤججارن **pędjadjāran**, batav., een *soort* van *booze geesten,* die zich ophouden op plaatsen waar lilè-goendè-boomen staan; van een' poklijder zegt men: di ganggoe pędjadjāran; van iemand, die zijne godsdienstplichten vergeet: masok pędjadjāran. — [H.]; eigenlijk een eigennaam van een vroeger in West-Java bestaand heidensch rijk; 2°. *een kaaiman of tijger, die zich als een mensch kan voordoen,* om iemand gemakkelijk bij de kladden te kunnen pakken, maar zonder moeite van een wezenlijk mensch te onderscheiden, daar hij onder den neus het voorrecht van een snotgootje mist (vgl. 't zelfde bijgeloof bij de Bataks, z. Bat. Wdb. onder alitlo, hoerintje en tjinakoe). Dat het oorspronkelijk een eigennaam is, wordt bevestigd door pę-rijāngan, de Preanger-Regentschappen (en ook een oude naam van een gedeelte der Padangsche bovenlanden), dat ook een soort van geesten (jav. prajangan) beteekent (T.); — będjadjāran, *zeker onzichtbaar maar hoorbaar wezen,* dat goedaardig is en zich op zolder of in de nabijheid doet hooren (R.); deze bęteekenis is met de door H. en mij opgegevene wel overeen te brengen, daar

spookende voorouders zoowel goede als kwade geesten kunnen zijn. — [T.].

* فجتيئن **padjatiān**, w. sum., mogelijk = soeka-an. — [N.].

فجرا **pędjęrā** en **pęndjęrā** — verb. van مجرا; z. onder oenting.

* فجّغ, **tęrpęddjęng-2**, batav., *snikken, snikkend huilen.* — [B.].

* فجّل **pęddjal**, *dicht*, zooals bv. metalen, aangestampte grond; *vast* (niet los); *vol* niet hol; *massief*, het tegenovergestelde van gęronggang, zooals bv. een ring; van versierselen, bv. ringen, *vol en effen*, d. i. zonder edelgesteenten of drijfwerk; van het lichaam van menschen en sommige dieren *vol en strok.*

فجّم I. **pęddjam**, op éēne plek *zoo schielijk in de rondte draaien, dat men schijnt stil te staan*, zooals bv. een tol.

II., eenigszins vulg. in plaats van kęddjam.

* فجو **pędjœ**, batav. (jav. pędjoeh, T.), *semen.* — [B.].

* فچ **pettja**, batav., = pęttjah. — [B.].

فچت **pęttjat**, *afgezet, ontslagen.*

فچت I., **męmęttjoet**, *slaan met enkele slagen* met iets duns en elastieks, bv. eene karwats; karwatsen.

II. **pęttjoet**, batav. (uit 't jav., T.), *zweep.* — [B.].

فچق **pęttjak** (vgl. pātjak), batav., *braadspit; met kruiden braden.* — [B.].

فچق **pęttjok**, z. pęntjok.

فچل, **męmęttjal**, *zachtjes met de vingers of de volle hand drukken;* z. pīdjit.

* فچل **pętjęl**, batav. (jav., T.), *rog, met pisang bātoe gekookt.* — [B.].

* فچمبيرن **pętjoembēran**, batav., *vuilnishoek* en *algemeene waschplaats* bij eene put. — [B.].

فچه **pęttjah**, van zoogenaamde breekbare waar, van werktuigen, gereedschappen, instrumenten, voorn. met betrekking tot hunne bruikbaarheid *gebroken*; *gebarsten; aan stukken, kapot;* van de uitpuilende oogen der sprinkhanen *in hunne holten terug getrokken*, dat bij het donker worden plaats heeft (vgl. pātah en pœtoes); **pęttjah bęlah**, z. onder bęlah; **męmęttjah** en **męttjah**, *de hoed. van breekbaarheid aannemen; open gaan*, zooals eene zweer; **pęttjāhan**, *breuk* (arithm.); in de gramm. *afleiding;* **pęttjah pęrījoek**, z. djāroem-2; māta bęlālang bęloem pęttjah soedah hęndak męmbœtą, *de oogen der sprinkhanen zijn nog niet in hunne holten terug getrokken, en hij*

wil al slapen; wordt gezegd van iemand, die vroeg gaat slapen, »hij gaat met de kippen op stok.”

قد I. **pada̧**, praep. *bij, op.* Het gebruik van kapada̧ in plaats van pada̧ bij datums is maleische onzin, die echter hoe langer hoe meer veld wint (de door den schrijfzieken Veth gevierde Abdoellah maakt er zich ook aan schuldig; z. bv. pandjatandęran, bl. I. alwaar kapada̧ doewa poeloh hari in plaats van pada, T.).

* II., batav. (jav. pada, T.), vóór ’t praedicaat geplaatst om ’t subject meer voudig voor te stellen; bv. doewītnja pada hābis sęmœwa, al zijn duiten zijn op; tętamœnja sœdah pada datęng, *de gasten zijn reeds gekomen;* ōrangnja sœdah pada pęggi; *de menschen zijn reeds vertrokken.* — [B.].

* III., **pada-2-ie**, w. sum., *bederven,* woorden *verdraaien,* eene zaak *verkeerd uitleggen.* — [N.].

قدّ **pędda̧**, *ingepekelde groote visch* in stukken (z. bœdoe); **męmędda**, *in stukken in pekelen;* fig.: *nutteloos bewaren* (inzouten).— z. pędak̦.

قداتي **pędāti**, *voertuig; kar; wagen; onderstel* van een voertuig; *affuit; rolpaard* (roopaard).

قدادا, **pędāda̧: bęręmbang** (men. en soend. pidada, T.).

قداده **pędādah** (niet ingevuld, z. tjęrakin).

* قداسن **padāsan**, batav. (uit ’t jav., T.), eene *gewone waterkruik* (tampājan), voorzien van een blikken of zinken kraan, waarin het voor de wasschingen voor ’t bestemde gebed water bewaard wordt; men vindt ze meestal buitenshuis bij de put. — [B.].

قداک **pędāka̧** (skr. padaka, soort halssieraad, T.), *soort* van *gouden borstplaat* (poetisch jav. ook pradaka, z. Tapęl Adam uitgegeven te Batavia bij Lange bl. 76, T.); z. dōkoh.

قدر **pędar**, van smaak *garstig; sterk; bedorven;* **kępędāran**, *in een’ toestand gebracht zijn, waarin men eene onaangename gewaarwording heeft,* evenals die veroorzaakt door het eten van garstige olie.

قدس **pędas**, van smaak *prikkelend; bijtend; heet; sterk* [zooals bv. peper]; van een geluid *scherp,* zooals bv. een geweerschot; z. das.

* 2°., w. sum., *gember;* dit wordt door de maleiers als geneesmiddel gebruikt en wel voornamelijk voor hoofdpijn, men stampt of raspt de gember fijn, maakt dit alles dan goed met azijn vochtig en legt het met een doek voor het voorhoofd; dit is een zeer goed middel. — [N.]; gewoonlijk sipa̧das, sīpadèh of sīpodèh (T.). —

* **pędęs** (jav. pędęs, T.), batav. (= **pęrih** =

męngębęt), *pijnlijk zijn* van een gezwel, dat op het punt is van door te breken. — [H.].

قدس **pędes**, naam van een eiland onder Riouw, op een' uithoek waarvan, genoemd Tandjoeng Sau, een vuurtoren is, de noordelijkste in straat Riouw.

ڤدڠ **pędang**, *zwaard; sabel; degen;* p. lœroes, *degen; stootdegen;* p. ēkor pāri, *roggestaartdegen*, d. i. *driekante degen* (ook: p. e. bęlangkas, z. aldaar), **māīn bęrpędang**, *met een zwaard schermen.*

* ڤدق **pędaḳ**, soek., *gezouten vleesch of visch in zakken of matwerk bewaard* (het vleesch is in lappen en de visch in de lengte van den rug tot op den buik opengesneden). — z. pęddạ.

ڤدل I., **męmędal**, *achteloos insteken*, zooals bv. een' zakdoek in den zak.

II. **pędal**, z. ęmpędal.

ڤدّن **pęddęnạ**, *soort* van *grooten waterpot*, grooter dan de tādjau (misschien is مدنا, waarin ik verkeerdelijk معدن heb gezien, in dit woord te veranderen, z. pandjatandęran bl. 78, reg. 11, T.).

ڤدندڠ **pędęndang**, z. dęndang.

2°., *soort effen zijden stoffe*, oorspronkelijk van Bengalen; lājar p., *effen zeil uit eene enkele mat zonder reven* (pījas); tjōtjoḳ p., *wijze van matten aan een te rijgen*, evenals die, welke men bij het maken van een p.-zeil gebruikt.

3°., naam eener plant (oleander).

ڤدول **pędœli**, z. pęrdœli.

ڤدومن **pędōman** — jav. pandoman (van dom, *naald*) — *kompas.*

ڤده **pędih**, van gevoel *bijtend, scherp*, bv. eene wond, als men er azijn op doet.

* ڤدي **pidia**, batav., *rijst of geld aan de priesters gegeven, om voor de rust van afgestorvenen te bidden.* — [B.]. — z. fidjaħ.

ڤديم **pędījam**, z. onder dījam.

ڤديواكن **pędewākan**, naam eener *soort* van *boegineesch vaartuig.*

ڤر I. **pęr** en **para** (jav. para, T.): 1. van collectiva van personen, die zekere ambten of rangen bekleeden, of eene zekere maatschappelijke klasse uitmaken (bal. ook pęr naast pra en para, T.); aan de *collectieve* beteekenis blijft evenwel die van *deel* ten grond liggen, zoodat de afleiding altijd kan vertaald worden door *afdeeling of klasse van hetgeen het grondwoord beteekent.* — 2. van den noemer van breuken; **pęrpœtęrạ**, *de prinsen;* **pęrēmpat**, *vierde gedeelte.*

* II., batav. — port. para — *voor* (pour); *om.*

ڤراب **pęrāboe** (in ḥik. en poëzie) — skr. prabhoe — *vorst;* p. digālạ, *soort*

van *stander* of *korte wimpel,* dien de mal. vorsten of hooge staatsbeambten in de toppen der masten voeren.

ڤرابت **pęrāboet,** *gereedschap; werktuig* (jav. prabot, T.).

* ڤراچ **perātjo,** w. sum., *zwachtel; windsel;* ook nog een *bruikbare lap katoen of andere stof.* — [N.]; uitspraak van pęrtja; ook patjâ in gebruik (T.).

ڤراد **pęrādạ** — port. prata (*zilver*) — *fijn blaadje van* eenig *metaal;* p. tęlęppoķ of tęrbang, *bladgoud of bladzilver* voor het drukken van letters of figuren; p. kęrsik, *klatergoud* (de afleiding uit 't Portug. is alles behalve zeker, T.).

* ڤرادن **pirādan,** w. sum., een tintelend gevoel hebben (de slaap de voeten, T.). — [N.].

ڤراسن **pęrāsan,** smtr. van pęràsāän.

ڤراغي **pęrāngai,** *natuurlijke gesteldheid; inborst, aard, geaardheid.*

ڤراك I. **pęrāgạ,** *vertoonen, om gezien te worden,* bv. *te koop loopen met iets,* bv. met een fraai kleed; naam eener *soort* van *boom.*

* II., w. sum., een *stel vaandels en lansen* die tot iemands stoet behooren. Men heeft naar den rang des persoons pęrāga kętjil en pęrāga gędang. — [N.]; **mamoeragākan:** *met* iets *te koop loopen, een bluf slaan* (T.).

* ڤراكت **pęrāgat,** z. ڤراكت. — [N.]; paragat: *het samenstel* van een mensch? (T.).

* ڤراكي **pęrāgej,** w. sum., *geschenk; buitengewone vergunning;* inja djadi męmakej lapie (lees: لاڤي, lapiq, T.) sorong tętapi pęrāgej kita djoewa, *hij mocht een vorstelijk matje gebruiken, doch het was eene vergunning* (*of een geschenk*) *van mij.* — [N.]; z. agi waarvoor te lezen agih (T.).

* ڤران **pęrāna,** batav. (uit 't bal., waar *prana* als hoog woord *schaamdeel* bet., T.), *onderbuik; lies; schaamdeel.* — [B.].

ڤرندءوان **pęrīndœan,** z. onder indoeķ.

ڤراوس **pęrāwas,** naam eener *soort* van *mędang* (boom).

ڤراوس **pęrāwis** (van **rāwis,** dat in 't geheele Wdb. niet opgegeven wordt, T.), *allerhande dingen, die men tot iets,* wat ook, *noodig heeft; benoodigdheden; gereide.*

ڤراون **pęrāwan,** *maagd; maagdom* (een bewijs, dat 't Rijouwsch, door sommige onbevoegden voor zuiver maleisch gehouden, onder Nederl. invloed nog al javaansche woorden heeft binnen gekregen, z. dāra, T.).

قراه **pęrāhoe**, *vaartuig* in 't alg. even als bīdoeķ en bahtera, *vaartuig, dat geen schip is; schuit;* p. pęngāil, z. onder kāil.

قرب **poerbą** — skr. pœrwwa — *vroeger; vorig;* p. kālą (en, poerbakālą), *de vroegere tijd; de oude tijd.*

قربان **pęrbāną** en **pęrbānī**, *het getij, dat hoog tij vooraf gaat,* d. i. *dood tij; kwartiertij;* z. bālik kękkat en pāsang gondah; bœlan p., *kwartiermaan.*

*قربغكار, naam van een kunstenaar (soengging) en held van een gedicht (bal. de man, die in zee afdaalde en aldaar de versch. zeegewassen tot voorbeeld nam voor zijn kunstig snijwerk, T.).

قربندهارن **pęrbęndahāran**, smtr. van pęrbęndaharān.

قرت **pęrat**, *rans.*

*قرت **pęręt**, batav. (jav. pęręd, T.), *stroef; nauw.* — [B.].

قرت **pęroet**, *buik; maag; pens; ingewand;* p. bęsar, *de maag;* p. mœdą of sęnī, *de darmen;* p. kāki, *middelste van de voetzool;* p. tāngan, *middelste van de hand vlakte;* p. djāri, *dik, vlezesch gedeelte aan den binnenkant van een' vinger;* p. bęrīsi rōtan, *een buik gevuld als een rotting,* of p. rōtan, *rottingbuik,* twee uitdrukkingen, om iemand aan te duiden, die tot niets geschikt, evenals het binnenste sponsachtig gedeelte van den rotting, is; **męmęroetkęn,** iets *bijzonder duidelijk maken,* als het ware in den maag van iemand douwen.

قرت I. **pęrit,** van pijnen *nijpend; nijpen,* d. i. het iemand, bv. een' schuldenaar, *lastig maken; pijn gevoelen,* zooals door een' kneep; *pijn, veroorzaakt door eene kneep; knijpen,* fig., zooals bv. een' antogonist.

*II. (jav., T.) en **pęrit gondol,** batav., *kleine vogels.* — [B.]; dit *gondol* is 't jav. bondol (T.).

قرتام **pęrtāma** — skr. prathama —, *eerste; vroeger; aanvangend; ten eerste;* **pęrtāmāān**, *eerste enz. zijn; aanvang; begin;* **pęrtāma-2,** *allereerste; ten allereerste.*

*قرتوكل **pęrtœkal**, soek., bet. onbek. (is wel Portugal, z. Bataksch leesb. IV bl. 63); djamboe p.: dj. bīdji.

قرتوكس **portœges**, *portugeesch; portugees.*

قرتوكل **portœgal** (**pęrtœgal**): **portœges.**

*قرتياقن **pęrtiāpan**, w. sum., een *soort* van *adel* gelijkstaande met ons baron, jonkheer of freule; ook komt het voor als *jonge meisjes die nog niet huwbaar zijn.* — [N.].

ڤرتيكليير **partīkęlīr** — verb. ned. — *particulier, geen ambtenaar.*

ڤرتيئين **pęrátīan** (en **pęrátījan**) — wijz. van **pęrhátīan** — *ter harte nemen; oplettend zijn op iets; onthouden.* — * w. sum., *inborst.* — [N.].

ڤرچ I. **pęrtja**, naam van een' *boom* die eene voortreffelijke *soort van elastieke gom* (gęttah) oplevert, waarom de Europeanen ook dergelijke gommen van andere boomen met den algemeenen naam van **gętta pęrtja** bestempeld hebben; pœlau, p., *het eiland Sumatra.*

II., en, minder gebr. **pętjah** (dit minder gebruikelijke van een *h* voorziene woord is er bij gebracht om 't Perz. woord er bij te kunnen aanhalen; aan pęlita dat 't Perz. palitah is, had v. d. W. kunnen zien, dat de sluitende *h* niet overgenomen wordt, T.) — pers. پارچه en پرچه; — *lap; flard; kleed* (in de nederige taal); p. līlin, *wasdoek.*

ڤرچاي **pęrtjája** — skr. pratyaja —, *vertrouwen* op iets, *gelooven* aan iets; **kępęrtjájāān**, *vertrouwd of geloofd worden; geloofwaardig zijn; op wien vertrouwd wordt; vertrouweling.*

ڤرچيت **pęrtjit** (vgl. pęrantjit, T.), van vocht *met eenige kracht uitkomen*, zooals bv. etter uit eene bloedzweer, die geknepen wordt (bal. patrętjit van pis *sissend er uit sijpelen*, T.).

ڤرچو **pęrtjau**, titel, die in de S. M. aan den koning van Siam gegeven wordt. — Siam. phrà-tjau, titel aan heiligen en vorsten gegeven. — [T.].

* ڤرچوم **pęrtjœma** en **tjœma-2**, batav., *voor niets; om niet, gratis; nutteloos, vruchteloos.* — [B.].

* ڤرداتا **pęrdāta**, batav. (uit 't bal., T.), *nauwkeurig* zien of *duidelijk* zichtbaar. — [B.].

ڤردان **pęrdāna** — skr. pradhāna —, *hoofd; chef; eerste; aanzienlijkste; vertrouweling van den vorst; minister van den vorst, eerste minister; rijksbestierder;* ook p. męntęrī. Tegenwoordig is die betrekking in het verbrokkelde djohorsche rijk niet meer gebruikelijk. Ook weet men niet meer, welke attributen vroeger daaraan verbonden waren.

ڤردو **pęrdœ**, z. roempoen.

* ڤردوسي **paradœsī**, w. sum., *meisje* (*vrouw*, T.). — [N.].

ڤردول **pęrdœli** en **pędœli**, verb. van فضولي.

ڤرده **pęrdah**, *steel* van eene dissel (bat. porda, T.).

* ڤرديّل, **sęnāpang pęrdījoel**, *percussiegeweer.*

قرس **pęras** (oningevuld; denkelijk bedoeld een mal. uitspraak van 't jav. pęręs, z. pęrah, T.). — * **pęręs**, batav. (uit 't jav., T.), *uitpersen, uitwringen; melken.* — [B.].

قروس I. **pęroes**, *barsch, stuurscb, onvriendelijk.*

II., interj. voor een proestend geluid, zooals bv. dat van iemand, die den neus snuit; **pęroes-pęras** (en **pęras-pęroes**), interj. voor een proestend geluid met verscheidenheid en voortduring, zooals bv. dat van spuitkak met winden; voor de wijze waarop spuitkak met winden uitkomt; voor de wijze waarop allerhande onbezonnen geuite woorden, het eene voor het andere na, uitkomen; zoodanig geluid; zoodanige wijze; maken van een geluid, zooals dat van spuitkak met winden; van spuitkak *uitkomen* op de hem eigene wijze —; van allerhande onbezonnen geuite woorden, *uitkomen als spuitkak; uiten* (uitproesten) van allerhande onbezonnen woorden, het eene voor het andere na.

قرساد **pęrsādą**, z. pantją-pęrsādą.

* قرساك **pęrsāgi**, **pęsāgi**, batav., *kantig; vierkant.* — [B.]. — z. pęrsęgi.

قرست **pęrsit**, z. bęrsit.

قرستو **pęrastawą** en, minder juist, **pęristiwą** (die de tweede lering voorstaan, leiden het woord af van استوا) — skr. prastāwa (*gelegenheid*) — adą sękāli p., *er was eens een tijd dat;* **apą pęrastawānją**, *wat was de gebeurtenis* (de afleiding van 't skr. woord te betwijfelen, daar men nimmer قرستاو vindt, T.).

قرسغک **pęrsangga** — pers. فَرْسَنْگ — *parasange of perz. mijl, een afstand van* 10.000, volgens anderen *van* 12.000 of zelfs *van* 18.000 *voet.* — z. farsach.

قرسغکراهن **pęrsanggęrāhan** en **pęsanggęrāhan** (in ḥik. van jav. oorsprong), *tijdelijke verblijfplaats* (jav., T.).

قرسق **pęrsoek**, z. pęrœsoek.

قرسل **pęrsil**, z. bęrsil.

قرسن **pęrsen** (zelden) — verb. ned. — *present, geschenk; fooi; belooning.*

* قرسنج **pęrsindja** (slecht gehoord in plaats van paraq sandjå; z. pęrsijang, T.), w. sum., *in den avondstond.* — [N.]; z. sęndja (T.).

* قرسيرو **pęrsérō**, **pęsérō** of **pęrsiroe**, batav. (port. parceiro), *deelgenoot, aandeelhebber* (jav. bęsero). — [T.].

* قرسيغ **pęrsijang** (lees: paraq sijang; z. pęrsindja, T.), w. sum., *in den morgenstond.* — [N.].

قرغ I. **pęrang**, *oorlog; slag; gevecht; slagorde;* p. āsap, *spiegelgevecht;* **kāïn pęrang**

rœsaḳ, soort van käïn, die te Atjeh vervaardigd wordt (op de West-kust van Sumatra parang rœsaḳ, T.).

II., **prang dendam kasœmat** (z. خصومة, T.), w. sum., *een oorlog voeren waarbij men slechts de reizigers van weerskanten aanvalt*, vermoord of plundert, elkanders handel belemmert, vrouwen rooft enz., doch men komt niet publiek in het veld. — [N.].

ڤرغ I. **pęring**, *sterk riekend*, zooals bv. ammonia; intensief naar iets, inz. naar pętai, djęring en dergelijke riekend (bal. piiṅg, T.).

II., naam eener *soort bamboes* (vgl. jav., T.).

ڤرغ **pęreng**, uitroeping nabootsende een klinkend geluid, zooals bv. dat van eene groote, dunne plaat van het een of ander metaal; **pęreng-2: bęreng-2** (jav. gęmbreng, T.).

ڤرغكت **pęrangkat**, batav., uit 't soend. *stel*, bv. knoopen. — [B.].

ڤرغكه **pęringkoh** (oningevuld).

ڤرغݢ (van 't jav. anggo, T.) **pęranggoe**, *stel*, bv. knoopen; *servies*.

ڤرغݢ* **pęrenggi**, batav., *borduursel; geborduurd*. — [B.]; 't jav. maranggi? (T.).

ڤرغݢ **pęroenggoe** (of **gangsa**), *mengsel van koper en zink; messing; mengsel van klokmetaal* (eigentlijk jav., T.). — * batav., *kopergroen; groen koper*. — [B.].

ڤرغݢ **pęringgi** — pers. فرنكي (farang-gi) — *fransch; portugeesch; italiaansch; europeesch* (turksch uitgezonderd); *Franschman* (*frank* bet. al de Europeanen ook in Turkeije, T.); *Italiaan; Europeaan; europeesch christen;* ājam panggang p., *halfwassen kip*, zooals de Portugeezen te Malacca gewoon waren te maken; āpam p., *soort* van *versnapering;* ook: bauloe p.

ڤرغݢت **pęringgat**, naam eener *soort* van *wilde wijnstok*.

ڤرڤوج **pęrfœdjoe** — port. parafuso —, *schroef*.

ڤرق, **męmęrap**, van eene klokhen *met overeind staande vederen aanvliegen*, bv. een' roofvogel.

ڤرقات **parapāti**, z. مرڤاتي.

ڤرقاتن, z. ڤرمڤتن.

ڤرقّت **pęręppat**, naam van een' boom — rhizophora cascaris.

ڤرق I., **męmęroḳ**, *achteloos in* iets *stoppen*, bv. zijn zakdoek in een' zak, zijn' rok in een' hoek.

II. **peroḳ**, batav. (uit 't bal. T.), *ingevallen; gezonken; geslonken*. — [B.].

ڤرقس (en **pęręḳsa**) — skr. — **męmęręḳsa**, *onderzoeken; in oogenschouw*

nemen; **koerang pẹrẹksạ** (eigentlijk jav. mal., T.), *ik heb het niet genoegzaam onderzocht, nederig of beleefd voor: ik weet het niet.*

ڤرقناي (**parèknai**), z. ڤرني.

*ڤرك **parkoe**, z. arkoe.

ڤركار **pẹrkārạ** — skr. prakāra —, *zaak; geval; onderwerp; ding; punt; omstandigheid; soort; wijze; afdeeling; artikel.*

ڤركاس **pẹrkāsạ** — skr. prakāça —, *kloek; dappar.*

ڤركاكس **pẹrkākas** (en **pẹkākas**), *gereedschap; toebehooren; toestel.*

ڤركت **pẹrkat**, *lijm; mortel; cement;* p. sœrat of p. līdah, *ouwel.* — z. rākat.

ڤركلغ **pẹrkẹlang** en **bẹrkẹlang**, titel van een siameeschen veldheer in de S. M. — siam. phràklang, titel van een waardigheid, overeenkomende met schatbewaarder. — [T.].

ڤركوتت **pẹrkœtoet** (uit 't jav., T.), naam eener *soort* van *tortelduif;* ook: tẹkœkoer.

ڤرݢ **pẹrgi** (en **pẹggi**), *weggaan, heengaan; zich begeven, zich vervoegen* (z. sāleh); **pẹmẹrgījan**, *vertrek;* **pẹrgi tå pẹrgīnja** (iets waarop geboden wordt) *ga of ga niet,* eene uitdrukking bij koop en verkoop, wanneer de laatste prijs gevraagd of opgegeven wordt.

ڤرݢل **pẹrgol** — ned. verguld —, *verguld; verzilverd.*

ڤرݢم **pẹrgam**, naam eener *soort* van *groote wilde duif.*

*ڤرݢنتوغن **pẹrgantœngan**, w. sum., *eene rustplaats, een beschaduwde plaats; nachtverblijf.* — [N.].

ڤرلاهن **pẹrlāhan** (en **pẹlāhan**), *langzaam.*

ڤرلس **pẹrloes**, *in een gat schieten,* hetzij met een been of met het geheele lichaam; *door iets heen schieten,* bv. door den vloer.

ڤرلغ **pẹrling**, naam van een' *vogel van het geslacht der spreeuwen* (z. tjẹmpẹrling, T.).

*ڤرلنت **pẹrlentē**, batav., *fatterig; coquette.* — [B.].

ڤرلنته **pẹrlenteh**, *losbandig, los, liederlijk.*

ڤرلو **pẹrlœ**, verb. van فرض.

ڤرم, **mẹmẹram**, vruchten *murwen,* door ze op eene warme plaats te leggen, waar ze kunnen broeien gew. in rijst, gebolsterd of ongebolsterd.

ڤرمات **pẹrmātạ**, *edelgesteente; juweel.*

ڤرمان I. **pẹrmānạ** (zelden) — skr. pramāṅa —, *maat, hoegrootheid, hoeveelheid;* **mẹmpẹrmanāī**, *meten; tellen; berekenen.*

II. — skr., een titel van Wisnoe; voor-

naamst; gęwichtig — alleen in antą p. (in ḥik. en poëzie), naam van een' fabelachtigen berg.

قرمبت **pęramboet**, *kort end touw of koperdraad, dat aan de* ranggoeng *voor zit* en waaraan de vischhaak gehecht wordt.

* قرمبه **pęrambah**, w. sum., *snoeien.* — [N.]; z. rambah (T.).

قرمدان **pęrmadāni**, *tapijt* (oud-jav. paramadami, jav. pęrang węda-ni, T.).

قرأمقاتن **pęrāmpātan**, veelal **pęrapātan**, *kruisweg; viersprong of ontmoetingspunt van twee wegen* die elkander snijden; *kruis of kruisje bij wijze van handteekening.* — [B.]. z. ęmpat.

قرمقن **pęrimpin**, *lijk, zoomtouw.*

قرمقون **pęręmpœwan** (z. ampoe), *eene vrouw; wijfje* van dieren (vgl. bętiną).

قرمي **pęrmai**, *mooi; liefelijk; fraai; aanlokkelijk; aantrekkelijk; bekoorlijk; sierlijk* [voor het gezicht].

قرميس **pęrmīsi**, — verb. ned. — *permissie.*

قرميسن **pęrmēsan**, — eng. free-mason — *vrijmetselaar.*

قرميسور **pęrmaisœri**, — skr. paramēçwarī —, *gemalin van een regeerend vorst; vorstin; koningin.* — z. sœri en pęrmai.

قرن **pęroen**, *allerhande brandbare stoffen* (stukken hout, spaanders, bladeren, aanvoegsel, opraapsel, vuilnis, veelal met aarde vermengd), op een' hoop, *om in brand gestoken te worden, of reeds in brand gestoken,* waardoor een smeulend vuur en veel rook ontstaat; **mętnęroen**, op een ladang waarvan de gevelde boomen eens verbrand zijn, *verzamelen de onverbrand gebleven stukken hout op hoopen en in brand steken; boomen berooken,* door er een smeulend vuur onder aan te maken; *branden* aarde, voor bemesting; **pęrœnan**, *land, waarop het hout, de struiken, onkruid enz. verbrand is.*

* قرن **pęron**, men., *zinklood, peillood* (T.).

قرنام **poernāmą**, — skr. pœrnamā, — *volle maan; vol* van de maan; pāsang p., *hoog tij, bij volle maan; springtij;* bœlan p., *volle maan.*

* قرناي **pęrnāi**, w. sum., iemand op eene beleefde wijze bij zich ontbieden. — [N.]; lees: قرناڲ of قرقناي; 't is bloot een formule, waarmêe men iemand verzoekt binnen te komen, ergens naar toe te gaan (T.).

* قرنتولن **pęrontōlan**, batav., *ruig van puistjes* (jav. pęręntoel? T.). — [B.].

*فرنت **pẹrante, pẹranti**, batav. (uit 't jav., T.), *toestel; gereedschap.*— [B.].

فرنته **pẹrentah**, *bevel, last, gebod; verordening;* **mẹmẹrentah**, *bevelen; gelasten; gebieden; verordenen; besturen; regeeren; beschikken; behandelen; bewind of gezag voeren over* iets.

فرنجت **pẹrandjat**, *hevig schrikken*, waarbij men op- of achteruit vliegt.

فرنچت **pẹrantjit**, van vocht *opspatten*, zooals bv. water in een glas, dat op eene tafel staat en door een' hevigen slag op tafel in beweging gebracht wordt, of golven, die tegen een vaartuig breken (vgl. pẹrtjit en pantjit, T.).

فرنچت **pẹrintjit**, naam van een vogeltje.

فرنچه **pẹrantjah**, *stelling*, zooals men bv. gebruikt bij het bouwen van hooge huizen. — z. āram-2.

فرند **pẹrandạ**, z. pōrak.

فرندن **pẹrindoen**, z. indoek.

فرنده **pẹrandah**, *voorwerpen, die men wenscht dat gezien worden*, bv. een mooi kleed, *vertoonen*, door er mede heen en weder te loopen.

فرنه I. **pẹrnah** (en **pẹnnah**), z. sœwah; tijādạ p., *nooit; nimmer;* bẹlom p., *nog nooit.*

II., batav. (jav.), *ligging, plaats.* — [B.].

فرني **pẹrnī**, *groote chineesche porseleinen kom* met deksel en twee handvatsel.

فروار **pẹrwārạ** — skr. prawara, van aanzienlijke afkomst; voornaam (**pariwārạ**, *gevolg* van iemand, zijn *afhankeling*, T.) — *jonge lieden van aanzienlijke afkomst*, inz. van de vrouwelijke kunne, aan het hof; *hofdame;* dājang p., *voorname vrouwelijke hofbediende; hofdame; hofjuffer;* bīti p., z. bīti; mœdạ p., *jongelingen van goeden huize aan het hof, pages.*

فروس **pẹrœsạ** — skr. paroeŝa (*grof; onvriendelijk*) —, *tot iets aanzetten; hard aansporen; iemand aanhoudend om iets lastig vallen, dwingen*, in dien zin.

فروسق **pẹrœsoek** (of **pẹrsoek**), *in een betrekkelijk nauwe opening schieten of varen*, onverschillig in welke richting en onverschillig of die opening al dan niet met iets bedekt is, zooals bv. het been in een gat, een vaartuig in een kreek; *zich door iets heen bewegen* (zakken, trappen, zitten enz.), zooals bv. het geheele lichaam of het been door eene zoldering, het achterste door de zetting van een' stoel; *in eene weeke zelfstandheid schieten, zakken of trappen*, zooals bv. het geheele lichaam of een been in modder.

قروسه **pęrœsah** (zelden) — van oesāh —, *werk maken van* iets; *moeite doen voor* iets; *zich inspannen ten opzichte van* iets; *zich toeleggen op* iets.

قروغس **pęrōngos**, *licht geraakt, opvliegend; wrevelig.*

قروقق I. **pęrœpoeķ**, naam van een' *boom met wit licht hout*, dat voor sloepsriemen en pagaaiers gebruikt wordt; *soort* van *hard gras; soort* van *houten klankbekkens*, die op elkander geslagen worden en tot de vorstelijke nōbat behooren.

*II. (weinig gebr.), batav., *dissel.* — [B.].

قروكل, z. rœgoel (T.).

* قروله **pirœlah**, batav., tweede woord van **astāgą pirœlah** (z. أستغفرالله).

* قرومن **pęrœman**, w. sum., denkelijk hetzelfde als firman; — het kan ook eene menigte volks beteekenen. — [N.].

قرون **pęrœwan**, *ra.*

قروهغ **pęrōhong**, *diep, donker gat op eene plaats*, waar het niet behoort te zijn, of waardoor iets beschadigd is, bv. in den neus, op een' weg, in een' muur, bv. door vijandelijke kogel; *bres.*

قروي **perōi**, *licht uit elkander vallend*, zooals bv. zachte beschuit (ook van sommige valsche munten); *brokkelig.*

قروير **pęrwīrą** (in ḥik. en poëzie) — skr. prawīra — *held; krijgsman.*

قروپق **pęrōnjoķ** (of **pęrnjoķ**), *ingedrukt*, zooals bv. een blikken trommel, waarop een sterke druk uitgeoefend is.

قره I., **męmęrah**, *uitdrukken, uitpersen.*

II., naam van een' *boom met eetbare vrucht.*

III., batav., *droog; niet gebonden* (tida bōleh dipœloeng). — [B.]; de *h* als sluiter bij dit woord is verdacht en maakt het onwaarschijnlijk dat we hier aan 't bat. pora of pęra hebben te denken (T.).

قره **pęrih**, batav. *pijnlijk; bijtend; armoedig.* — [B.]; *pijnlijk zijn* van een gezwel, dat op het punt is van door te breken. — [H.]; z. pędih.

قري I. **pęrai**, *los* (niet aan elkander vast), zooals bv. kogels.

II., *zich heen en weder bewegen*, hetzij loopende, vliegende of zeilende enz.; *laveren.* — z. pal.

قري **pęrī**, *staat; gesteldheid; toestand; omstandigheden; wijze; trant; verbinding van een subject met zijn attribuut; gezegde; logische stelling;* p. **ḥāl**, *de gesteldheid der zaak;* of ook pleon. de gesteldheid; **bęrpęrī**, *druk* hebbende zijn (zeer fraai! T.); *over omstandigheden spreken; keuvelen;* **męmpęrīkęn**, *tot onderwerp van een gesprek maken;*— **pęrī-2**, *ter dege.*

قري **parī** — pers. پري — *soort* van *schoon en goed bovennatuurlijk wezen.*

ڤريّ **pęrīją** (vgl. paré, T.), naam eener *plant*, wier *komkommerachtige*, *bittere vruchten* als groente gegeten worden — momordica charantia —; de vrucht zelve; bīdji p. (de pitten van die vrucht), soort van tapisserie *steek* (naaikunst).

ڤرياو **pęrījāwą** (minder goed **pijāwą**), naam van een' *eetbaren zoutwatervisch*.

* ڤرياڠن **pęrijāngan**, z. onder pędjadjāran.

ڤرياي **pęrijāï** (in ḥik. en poëzie), *aanzienlijk persoon; notabele*. — * batav. (uit 't jav. prijaji, T.), *de kleine edel; de jongere bloedverwanten* van hoofden; *kleine ambtenaren*. — [B.].

* ڤريچ, **pęrètja goendoe**, batav., = **męmbœwang goendoe** naar de plaats waar de streek (garissan) is, ook wel amblar genoemd; majin p., *knikkeren*. — [H.].

ڤريد **pęrīdi**, *veel jongen barend* (of uitbroeiend) *en groot brengend*.

ڤريسي **pęrīsai** (uit 't Tamil, T.), *schild*, *benkelaar*.

ڤريّڠ **pęrījang**, *juist tijdstip*.

* ڤريڤيه **pęripih**, w. sum., een *soort* van *medaillon* dat door de vrouwen als halssieraad gedragen wordt. — [N.].

ڤريّق **pęrījoeķ**, *pot van eene bijzondere gedaante* (wijden buik en nauwen hals), voorn. om er rijst in te kooken; p. āpi, *granaat; bom;* p. kęrā, naam eener *kruipende plant*, welker *vrucht op een' pot gelijkt*, en welker wortels een zeer sterk bindmateriaal zijn (pęttjah p., z. onder djaroem, T.).

ڤريڬ **pęrīgi**, *put; bron;* p. bœtą, *put, die niet gebruikt wordt*, waardoor er allerhande vuil in komt.

* ڤرين **parījan**, men., een *bamboe-koker* voor water of wel om er palmwijn of suikerrietsap in te bewaren. — [T.].

ڤريق **pęrnjoķ**, z. pęrōnjoķ.

ڤس **pas**, ned., *pas;* **pas-2**, *scheepspapieren.*

ڤسّ **pęssą**, bij het weven *rol*, waarop de geweven stoffe van tijd tot tijd opgerold, en waartegen de slaglade (gęroep) gedurig aangebonden wordt; **męmęssākęn**, *als eene p. behandelen*, d. i. *onverwachts een groot leed aandoen aan* iemand.

ڤسار **pasārą**, poëtisch,: pāsar.

ڤساك **poesāką** (skr. poṡaka *levensonderhoud verschaffend*, T.), *erfenis; nalatenschap; erfgoed; erfstuk; familiestuk; oude gewoonten*, inz. *oude rechten en plichten*, die van geslacht tot geslacht overgeërfd zijn; z. sāką.

ڤسامن **pęsāman** (moet zijn **pasęman**, het *Basman* van Marco Polo, die

de arab. uitspraak hoorde, T.), naam van een landschap in het Gouvernement Westkust van Sumatra (de Ophir districten, T.); gœnoeng p., *de Ophir.*

قساوت **pęsāwat** — smst. der skr. woorden pāsa (*ketting, band; touw,* waaraan tamme beesten vastgebonden worden; *net of strik,* om vogels; herten enz. te vangen, en wata, *koord; touw; band of,* maar met het oog op de moeielijkheid, om de finale *a* in wata in de afleiding weg te krijgen, wellicht beter *wat, omgeven; inwikkelen; kleeden*) (1) —, *ketting, band, touw, strik, veer* van een mechanica, of op eenige wijze mechanisch werkzaam; *hoofdspier* in de mannelijke roede; *de mannelijke roede; pees,* in dien zin.

قستي **pęsti,** *vast, zeker; gewis; stellig.*

* قستا **pesta** (verb.), batav., *feest; bal.* — [B.].

قسّت **pęssat,** naam eener *soort* van *Siamsch of Cochinchineesch handelsvaartuig,* gelijkende op eene chineesche jonk.

قستاكا **poestāką** — skr. poestaka (*boek, handschrift*) —, *betoovering; bekoring* (bat. *wichelboek,* T.); balâ p., *rampen door betoovering.*

* قستل I. **postel,** batav. — ned. *voorstel?* — *een huwelijksvoorstel laten doen.*

II., batav., *tegen betaling aan een' feestdisch zitten.* — [B.].

* قسيڠ I. **pęsing,** batav. (jav., T.), *vunzig; stinkend.* — [B.]; **baoe pęsing,** *de lucht van urine* (vgl. mangsit).

قسڤ **poespą** — skr. poeṡpa —, *bloem;* p. rāgam, z. onder rāgam.

* قسّق **pęssak,** batav. (uit 't bal., T.), *kaf* van padi. — [B.].

قسّق **pęssoek,** van geweven stoffen, papier en dergelijke *een gat* (niet scheur) *of gaten hebbend, met een gat of gaten.*

* قسمت **pasmat,** batav. — verb. ned. — *spaansche mat* of *daalder.* — [N.].

قسمن **pasęman,** z. pęsāman.

قسمن **pasmen,** *passement.*

قسّن **pęssan,** *opdracht; last; bestelling; commissie; aanbeveling;* **męmęssan,** *opdragen; in last geven; bestellen; wat opgedragen, gelasten; aanbevelen;* **bęrpęssan ditœrœti,** *iets aan iemand opdragen, maar*

(1) Deze afleiding uit 't skr., door den Hoogleeraar Pijnappel terecht onzin genoemd, heb ik laten staan, om den Inspecteur van 't Inl. Onderwijs, en den exsecretaris van Openbare Werken, v. d. W.'s liefhebbende zoon, genoegen te doen. Van dergelijke afleidingen heb ik v. d. W. trachten af te brengen, maar ik vermocht niets op hem, daar hij tegenover een onbevoegden Directeur van Onderwijs den gebraden haan wilde uithangen en onze briefwisseling deponeerde aan 't Departement van Onderwijs, zonder mij er iets van te zeggen.

laten zien, wat deze uitvoert; **pęssan-2,** *zijn' laatsten wil te kennen geven; zijn testament maken; attribuut, aan verschillende in hunne soort zeer vergiftige dieren,* bv. hagedissen, duizendpooten enz., gegeven, omdat degene die er van gebeten of gestoken wordt, ook maar zijn testament kan maken.

ڤسون **pęsœnạ,** z. فسون.

* ڤسي **pasai** of **djęllah,** *afkeerig zijn, afkeer hebben; walgen.* — [L.].

ڤسّي **pęssai,** van de deelen, waaruit iets is samengesteld, *uit elkander* (niet bijeen) zooals bv. de manschappen van een peloten en tirailleurs, de inwoners eener stad, de planken van een gestrand vaartuig. — z. sęppai.

ڤسيبن **pęsēban** (jav., T.), *tweede en langste estrade* van eene bālai, *als een breede gang, de sęrībālai omgevende,* en waar de mindere hoofden (links) en de geestelijken (rechts) zitten; *vloer vóór eene estrade; soort* van *koepel* bij eene woning; tjintjin īkat p., *ring, waarvan de steen in een koepelvormig kasje zit.*

* ڤسيّر **pasijar** — port. pasear — batav., *wandelen; toeren met een rijtuig.* — [B.].

ڤسيسر **pęsīsir** (zelden), *zeestrand.*

* ڤسيلن **pasīlan,** batav. (bal. kapási-lan, T.), zeker *onkruid,* zich in *de boomen ophoudende, en hun groei belettende;* de Mahomedanen vergelijken uit minachting de inlandsche Christenen er mede, omdat zij op de Eropeanen steunen en deze tevens te schande maken. — [T.].

ڤڠ **poeng,** uitroeping nabootsende een ploffend geluid, zooals bv. dat van een' emmer, die het onderste boven in het water valt. — z. kędęmpoeng.

ڤڠاجّين **pęngádjījan** (ādji I) *beoefening; school;* **sępęngadjīan,** *schoolmakker.*

* ڤڠار I. **pęngāroe,** batav. (bal. pęnga-roeh, T.), *onkwetsbaarheid.* — [B.].

II., **benang pęngaro,** w. sum., een *soort* van *fijn wit garen.* — [N.].

ڤڠاڤ **pęngāpạ,** *belang of gewicht* eener zaak.

* ڤڠنتر **pęngantar,** z. antat.

* ڤڠنجور **pęngandjœr,** w. sum., *volgeling* (??, T.); van andjoer, *volgen.* — [N.].

ڤڠانن **pęngānan** (z. pāngan), *versnapering; gebak.*

* ڤڠباتن **pęngabātan,** w. sum., *iets waarmede men iets anders vast bindt.* — [N.]; z. كبت.

ڤڠت **pęngat,** naam van een *stoofsel van vruchten,* met eene saus van suiker en kokosmelk.

ڤڠّر **pęngngar** (vgl. pęnggar, T.), *zwaar in 't hoofd*, zooals bij het ontwaken uit een' onrustigen slaap.

* ڤڠراڠن **pęngarāngan**, batav., *steenkolenplaats*. — [B.]; lees pęngaręngan van aręng even als in 't jav. = ārang (T.).

ڤڠره **pęngęreh**, *soort van fuik*.

ڤڠس **pangsa**, *muskel; part van sommige vruchten*, bv. van den oranjeappel; *vak* van sommige vruchten, zooals bv. de dœrījan, waarin de vruchtpitten besloten zijn.

ڤڠس I. **pangsi**, *punt van een tol* (vgl. paksi, T.).

II., oorspr. chin., *soort van zeer dunne chineesche zijde*, die inz. als vlaggedoek gebruikt wordt.

ڤڠس **poengsoe** (vgl. poesoe II., T.), *heuveltje*, grooter en hooger dan bœsoet.

ڤڠسر **pęngsor**, z. pensor.

* ڤڠسق **pangsęk**, batav. (bal. pangsęg, T.), *nedersmakken*. — [B.].

ڤڠسن **pengsan**, z. pensan.

* ڤڠسي **pangsai**, batav. (chin.), *zijne behoefte doen*. — [B.].

ڤڠسيّون **pangsījoen**, — nederl. — *pensioen*.

* ڤڠّڠ **pęngngęng**, **pęngęngngan**, āngin p., *met molentjes loopen; duizeling; suizend*. — [B.]; uit 't bal., waar pęngęng: *hoofdpijn hebben* bet. (T.).

ڤڠق, **mępęngap**, *zoodanig opbergen, dat er geen lucht aan kan komen*, waardoor iets verlegen raakt of verstikt.

* ڤڠڤڠ **pongpong**, batav., uit 't bal., *ledig uitgedronken* als een kokosnoot, waaruit door een gat geslurpt is. — [T.]; *met knabbelen een gat of holte* in iets *maken* als bv. in een kokosnoot, waaruit door een gat geslurpt is. — [B.].

* ڤڠق **pęngak**, batav. (bal. pęngah, *naar de schil van een citroen rieken?* T.), *ruikende naar uien*, sp. peper. enz. (soend. of jav. sęngak). — [T.].

ڤڠكو **pangkoe**, *binnenbocht van den arm*; **mępangkoe**, *in den arm hebben*, in den arm nemen; *voogdijschap voeren over* iemand, *waarnemen voor* een' ander; *besturen, regeeren, beheeren*.

* ڤڠكي **pęngki**, batav. [B.],: **poengki**.

ڤڠكي **poengki** — oorsp. chin. —, *soort van platte mand*, van voren open en met twee handvatsels, waarin aarde, zand, mest enz. gedragen wordt; *stalmandje*. — * batav., een *langwerpige vierkante stalmand* zooals die om paardendrek op te ruimen (vgl. pęngki). — [T.].

* ڤوڠک **pongka**, batav., *de snede van een kleedingstuk.* — [T.].

* ڤڠکالن **pangkālan**, w. sum., *badplaats* of *waschplaats* van eene rivier. — [N.]; z. pangkal (T.).

ڤڠکت **pangkat**, *trap; graad; rang; waardigheid;* vgl. tingkat.

* ڤوڠکوت **pongkot**, batav., *ondereinde of onderste* van iets; 't tegenovergestelde van oedjoeng; bv. pongkòt tèmbōk, pongkòt batang pohon; pongkot gīgi en pangkal gīgi (bal. panggal, *een kies*, T.), *de kiezen.* — [H.]; z. bongkot en pongkol. — [T.].

ڤڠکور **pangkoer**, *soort* van *houweel*, om den sago uit den stam te hakken. — *men. een patjol (T.).

ڤڠکر **pengkar**, van de beenen *sterk naar buiten gekromd.*

ڤڠکس, **mẹmangkas**, iets, dat rechtop staat *of houwen* van het bovenst gedeelte, zooals bv. de uitschietende loten van eene omheining; *onthoofden* door een' houw.

ڤڠکوڠ, **mẹmangkoeng**, *kloppen*, zooals bv. met een' knuppel, een stuk hout en dergelijke.

ڤڠکيڠ **pangking** ⌐ oorsp. chin. —, *slaapplaats; slaapstede; slaapvertrek.* — * **pangkeng**, batav., *kamer.* — [B.]; bal.: *gevangenis* (T.).

* ڤڠکق **pangkak**, soek., *tegen elkander slaan*, zooals bv. bekkens.

ڤڠکل **pangkal**, tegenovergestelde van œdjoeng; *begin* (mat.); *gedeelte, dat het dichtst aan den oorsprong* is; *dikst gedeelte* van iets; *titel* van een boek, *hoofd* van een geschrift: p. māta, *binnenhoek van het oog;* **pangkālan**, *wat op* een pangkal *gelijkt; begin van een' weg aan een' water* of *een' hoofdweg; landingsplaats, aanlegplaats, steiger; fonds, kapitaal.* — p. gigi, z. onder pongkot.

* ڤوڠکول **pongkol**, batav. (bal. bongkol, T.), *boveneind; benedeneind; stam.* — [B.]; z. pongkot (T.).

* ڤيڠکل **pingkẹl** (**tẹrpingkẹl-2**), batav. (bal. ingkẹl, T.), *schudden of in elkander zakken* van 't lachen. — [B.].

ڤڠکه I., **mẹmangkah**, *gooien met een' tol naar een' ander*, die reeds in draaiende beweging is, om hem weder te smijten; eene tegenpartij in een' redetwist *raken, troeven.*

II. **pangkah**, *kruis*, dat men *op het voorhoofd van een kind* of *op den achtersteven van een vaartuig* maakt, ter afweering van booze geesten; **mẹmangkah**, *voorzien van eene* p.

ڤوڠکه **poengkah**, *groot stuk van iets; brok.*

ڤڠڬک **pęnggą**, *diep* (niet plat), bv. van een' schotel.

ڤڠڬاک **pęnggāgą**, naam eener eetbare kruipende plant.

* ڤڠڬالق **pęnggālaķ**, batav., *zundgat.* — [B.]; z. gālaķ.

ڤڠڬاو **poenggāwą** (en **pęnggāwą**) — skr. poenggawa (*bul*, in smst., *edel; voortreffelijk*) — titel van een' ambtenaar, die het bevel voert over een gewest; *landdrost; gezaghebber.* — * **pęnggāwe**, batav., *ambtenaar.* — [B.]; z. pegāwai.

ڤڠڬر **panggar**, *stelling met een' vloer*, om er iets (bv. borden, schotels, visch), op te zetten, ook bij fuiken gebruikelijk.

ڤڠڬر **pęnggar** (vgl. pęngar, T.), *bedwelmd; zwaar in 't hoofd* [zooals bv. van tabak].

ڤڠڬر **poenggoer**, *doode boom, zonder takken; tronk.*

ڤڠڬر **pinggir** (zelden), *zoom, rand, kant, boord.*

ڤڠڬڠ **panggang**, *wat geroost is*, als ware het *roostsel; gespleten stok, waarin een dwarshout gestoken is*, zoodat dit veel overeenkomst heeft met iets, dat men wil roosteren. Het daardoor ontstaan kruis wordt op eene in het oog vallende plaats op een vaartuig bevestigd, ten teeken, dat dit vaartuig te koop is; **męmanggang**, *roosten, roosteren, braden aan een spit of gespleten stok, braden op een' rooster;* een' vaartuig *voorzien van eene* panggang, ajam p., *roost-kip;* p. ājam, als ware *kip-roostsel;* sępęrti kœtjing dęngngan p., *als eene kat met iets geroost* (waar zij met geene mogelijkheid van af kan blijven), spreekwoord; **pęmanggang**, *hoeveelheid die op éens geroost wordt of is*, als ware het *roostsel.*

ڤڠڬڠ **panggoeng**, *verheven stelling; tooneel;* rœmah p., *huis op stijlen*, boven den grond, zooals de maleische huizen; *met het eene einde op iets liggend; aan het eene einde onderschraagd* (z. ook onder sīla, T.).

ڤڠڬڠ **poenggoeng**, *deel van het lichaam, waarop men zit* (desäsz), *achterste*, in dien zin; *bil;* dœdoeķ p., van een' kokosboom *zoover in wasdom zijn, dat hij een kort, rond stukje stam heeft*, vertegenwoordigende als het ware zijn' achterste. — * **ponggong**, w. sum., *het dikke gedeelte* van iets; **ponggong pędang**, *de rug van een zwaard;* **ponggong kaki**, *de wreef der voeten.* — [N.].

ڤڠڬڠ **pinggang**, *middenlijf, middel; lendenen;* p. sęlœwar, *de schuif van eene broek;* p. dājoeng, *plaats tusschen blad en steel;* **pęminggang**, *achterste*

riem, aan stuur- of aan bakboord, op roeivaartuigen met lange riemen, die als ware het aan de lendenen van het vaartuig bevestigd langer en zwaarder is, aan de overige riemen naar voren toe: *man, die zoodanigen riem hanteert*, waartoe de sterkste en beste der matrozen genomen worden.

ڤڠڬوق **poenggoek**, naam van een' vogel van het geslacht der uilen: z. rindoe bœlan (en goenggoek, T.).

ڤڠڬق **ponggok**, *groot en hoog, doch zich onduidelijk voordoend lichaam*, zooals bv. een hoog eiland in de verte.

* ڤڠڬول **panggoel**, batav., *de heup*. — [B.].

ڤڠڬل, **mẹmẹnggal**, *doorhakken; doorkappen; in twee of meer stukken hakken; . . . . kappen;* bœlan sẹpẹnggal, *halvemaan.*

ڤڠڬل, **mẹmanggil**, *roepen; noemen* (deze laatste beteekenis is uit de brabbeltaal, die op Rijow fortuin schijnt gemaakt te hebben, T.).

ڤڠڬن **pinggan** (uit 't Tamil, T.), *bord; schotel;* p. pāgar malākạ, z. onder pāgar; p. bātik, soort van chineesche borden, met een bloempje, als sommige batik-monsters.

* ڤڠڬو, **kondé ponggō**, batav., een *soort van kapsel zonder haarpen* bij jav. vrouwen in gebruik. — [T.].

ڤڠڬه, **mẹmoenggah**, *ontschepen; lossen; overladen*

ڤڠليما **panglīmạ** (van līmạ, in de ongebr. beteekenis van *hand*), *bestierder; hoofd* eener bende (inz. krijgsvolk); *aanvoerder, krijgsoverste, kommandant, gezaghebber* van een oorlogs of roofervaartuig: p pẹrang, *bevelhebber van eene hoeveelheid, krijgsoverste*, te land of tewater; p. kīri en p. kānan, *eerste en tweede adjudanten* van den opperbevelhebber te water of te land. Te water is ieder op een afzonderlijk vaartuig; p. bẹsar, *hoofdbevelhebber van een eskader of eene vloot*, is steeds van vorstelijke afkomst, staat echter onder de bevelen van den laksamānạ.

* ڤڠمڤاون **pẹngampāwan**, w. sum., *eene weide.* — [N.].

ڤڠنتن **pẹnganten**, batav. uit 't jav., *bruid, bruidegom* (komt echter ook voor in mal. gedichten, T.).

* ڤڠهول **panghœloe** (spraak uit pẹngoeloe, T.), batav., *hoofdpriester;* p. moewara, *havenmeester.* — [B.].

ڤڠڬي **poenggai**, naam van een' boom.

* ڤڠلغ **pangling** (siak.), *onoplettend; onverschillig*, (z. lālai); — is denkelijk 't jav. woord (T.).

* ڤڠاليتن **pęngalītan,** batav., uit 't soend. *schijnziek; valsch* van karakter; *wangunstig; eigenzinnig?* — [B.].

ڤڠمڤڠ **pęngęmpang** (zelden), *vijver,* om er visch in te bewaren (z. ęmpang en èmpang).

ڤڠول (vgl. ڤڠهول) **pęngœloe** (van هول), *hoofdman; opperhoofd; hoofd; president;* p. hamba rādją, *onderhoofd over al de* raījah van Linggą, staande onder den ōrang kāją van Męppar, *het opperhoofd.*

* ڤڠولق **pęngœlaķ,** w. sum., *gevolgen* van een handelwijze; itoelah sakarang pęngœlaķ dari kalakoean-moe, *dit zijn nu de gevolgen van uw gedrag.* — [N.]; dat dari heeft N. uit de brabbeltaal (T.).

ڤڠيرن **pangēran** (in ḥik. en poëzie) — oorspr. javaansche titel voor vorstelijke en andere voorname personen. — Een der hoofden van het eiland Sijantan voert dien titel, als zijnde van brœneische afkomst.

* ڤقار **pępāre,** batav. (uit 't jav., T.),: pęrīja. — [B.].

* ڤقارم **pępāręm,** batav. (uit 't jav., T.), *een verkoelend, welriekend smeersel.* — [B.]; z. pāram.

* ڤقاي **papāja,** batav.,: kępājạ.

ڤقّت **pęppat,** *zonder uitstekende punt of verhevenheid; effen; vlak; van eene uitstekende punt of verhevenheid beroofd; stomp: afgeknot;* van een' berg of heuvel *van den top beroofd* —; van grond met verhevenheden *geapplaneerd* —; van inhoudsmaten voor graan en dergelijke *zonder uitstekende punt of punten enz. zijn:* **męmęppat,** *zonder uitstekende of verhevenheid doen zijn* (maken), *van eene uitstekende punt of verhevenheid berooven; van den top berooven; afstompen, afknotten; applaneeren; afstrijken* (vgl. jav. pępęt, T.); *den doorgang beletten aan* iets, *den in- en uitvoer van* iets *beletten; monopoliseeren, niet toelaten* koopwaren, vreemdelingen, *blakkeeren;* p. gantang, *vlakheid als die eener* (afgestreken) gantang.

* ڤقس **pępęs,** batav., uit 't bal., *steeds, dikwijls.* — [T.].

ڤقّق I., **męmęppaķ,** *knappend kauwen,* zooals bv. beschuit, suikeriet en dergelijke.

II. **pęppak,** van al wat eene hoevelheid deelen, hetzij levende weezens of levenlooze dingen, bestaat en een geheel vormt *de totaliteit; geheel* (vgl. jav. pępęk, T.); **sępęppaķ,** *geheel en al;* z. onder bęrindą.

ڤقكرم **papakęrma** (in ḥik. en poëzie) — skr. pāpakarmma —, *slecht; ondeugend;* vgl. كرم.

* ڤـڤور pępœroe, batav., *blaas, buis; zak.* — [B.].

* ڤـڤورس papœroes, batav. (van 't jav. pœroes, T.), *de blaas.*— [B.].

* ڤـڤوه 1°. papœwah, *Nieuw-Guinea.*

2°., batav., *wollig; kroesig; kroeskop;* orang p., *inboorling van Nieuw-Guinea.* — [B.].

ڤڤّه, mępęppah, *slaan met een lang voorwerp op of tegen* iets, zooals bv. met een' stok op eene rot; van iets, dat hangt, bv. vruchten *afslaan.*

ڤـڤّي pęppai, z. onder œdang.

ڤـق I. paķ, *latten,* die eene heining samenhouden; *pakkist; kist, waarin de opium vervoerd wordt; in een pakkist doen; dicht spijkeren,* bv. eene kist, eene deur, een venster.

II. — verb. ned. —, *pacht; pachtschat; verpachten.*

III., uitroeping nabootsende een klappend geluid, minder zwaar dan poķ, zooals bv. dat van een boek, dat op zijne breede zijde valt, of van eene tafel, waarop men met de vlakke hand slaat. — z. lępaķ, kęlępaķ, kęlęppaķ, djęlęppaķ en bab.

IV., batav., *pak; baal.* — [B.].

* ڤـق poeķ, batav., *op de beide armen dragen* of houden, bv. een kind. — [H.]; vgl. po. — [T.].

ڤـق I. poķ, uitroeping nabootsende een ploffend geluid, zwaarder dan paķ, zooals bv. dat van een kokosnoot, die van den boom valt, of van een' emmer, die kop onder in het water valt; *plof.* — z. lępoķ.

II., męngępoķ, batav., *een prauw lossen,* d. i. de lading uit een' lichter overnemen. — [B.].

ڤـق piķ, uitroeping nabootsende een klappend geluid, helderder dan paķ, zooals bv. dat van een houten doosje, dat op den grond valt. — z. lępiķ.

ڤـقت poķtạ (in ḥik. en poëzie), z. ڤوت.

ڤـقّت pęķķat, z. pākat.

ڤـقس I. (skr. paksa), męmaķsạ, *onrechtmatig dwingen* (ook om iets te geven); *onrechtmatig nootzaken; onrechtmatig plegen van geweld op* iemand; *met geweld afzetten;* pępaķsāān, *onrechtmatig gedwongen enz. worden; onder onrechtmatige dwang verkeeren;* pęmaķsạ, *wie onrechtmatig dwingt enz.; dwingeland; geweldenaar.*

II., *tijdstip of gelegenheid,* ter verrichting van iets.

ڤـقسي I. paķsi — skr. paksī — *vogel; vlinder.*

II., *as; spil* (vgl. jav., T.); p. bindoe, *centers of taatsen* aan eene draaibank (vgl. pangsi, T.).

* ڤقسي poḳsai, batav., *tuimelen, buitelen, duikelen.* — [B.].

ڤقشين paḳsjīna̤, *noorden* (waarscijnlijk eene wijziging van daḳsjīna̤, om het tegenovergestelde daarvan aan te duiden).

ڤقفوي, z. ڤاڤوي.

ڤقم paḳma̤, naam eener *liaan, met eene groote, zwartroode, veeldradige bloem,* welker bladeren op elkander zitten als die eener pas ontluikende roos; bij enkele vrouwen, *een uitwas in den uterus* van den vorm eener paḳma̤-bloem, dat nu en dan de glans zuigend omsluit en aldus de wellust van den man verhoogt. De bloem wordt in de geneeskunde gebruikt, wanneer de vrouwelijke schede te nat is. Van den uitwas in de uterus eener vrouw verhaalt men, dat, wanneer de vrouw haar kleedje (kāïn) droogt, hommelen en bijen komen, om er de lucht van in te zuigen.

ڤكاتل (jav. bękātoel, T.), **bœboer pękātoel**, *brij van pœloet-rijst,* inz. zwarte.

* ڤكاتة pękāteh, w. sum., iets *wat kleiner maken* van kêtêh (كيتي, T.), het zou eigenlijk moeten zijn pekeitei (ڤكيتي, T.). — [N.].

* ڤكاچ pękātja — misschien skr. pangkādja, de lotus — kan, daar het als beeld van het hart gebezigd wordt, als liefkozingswoord in zwang genomen zijn; meestal رتن ڤكاچ. In 't plantkundig Woordenboek van Filet vindt men rabna bękādja (te lezen ratna pakadja) als een javaansche naam van de gompbraena globosa. Denkelijk is hier de varieteit bedoeld met roode, robijnkleurige, bloemen, zoodat de liefkozingsterm ook hiermede in verband kan gebragt worden. In de Angling Darma, uitgave van Winter: mas mirah sawang rętna pakādja. — [T.].

ڤكاسم pękāsam, *visch of vleesch,* doch voorn. visch, *in stukken gesneden* en in potten of vaten *ingezouten,* met bijvoeging van gekookte rijst of gekorrelde sago (pęlęmang), die, in gisting overgaande, aan het geheel een' zuurachtigen smaak geeft; z. māsam.

* ڤكاڠن pikāngan, papikāngan, batav. (jav. en bal. pikang, T.), *lies.* — [B.].

ڤكاک pękāka, maleische volkstam van den Riouw-archipel; naam eener *soort* van *ijsvogel.*

ڤكاكس pękākas, z. pęrkākas.

ڤكّت I. pękkat, van vloeibare zelfstandigheden *lijmig, dik, ingedikt;* van koffie of thee *sterk.*

II., z. pākat.

ڤكرت **pękęrti** en **pęrkęrīti** — skr. prakręti — *aard, natuur, natuurlijk karakter, natuurlijke inborst.* — z. طبيعة.

ڤكڠ **pękoeng**, *kanker;* p. īnas, z. īnas; p. męlājang, oppervlakkig; p. hœboeḳ, niet etterend, maar droog.

ڤكّق **pękkaḳ**, *hardhoorig;* van een munt of ander stuk metaal *een doffen klank hebbend, niet klinkend;* **męmękkaḳ**, *hardhoorig maken* door aanhoudend schreeuwen (fig.); **sępękkaḳ**, naam eener *groote soort van strandsnip*, die *zeer hardhoorig* is en met de handen kan gevangen worden, als zij den jager niet *ziet* aankomen. Wanneer eene harer aan eene lijmroede gevangen is en de anderen dat zien, dan komen zij allen, om de ongelukkige te verlossen, waarbij echter velen zelf blijven vastkleven.

ڤكق **pękoḳ**, van den arm *sterk naar buiten verdraaid.*

ڤكّن I. **pękkan**, naam eener *bloemdragende heester* — jasminum grandiflorum; jasmijn; p. hœtan, de wilde soort.

II., *markt, marktplaats.* — z. rękkan en rākan.

ڤكنير **pakanīra** (in ḥik. en poëzie), *gij* (jav., T.).

* ڤكو I. **pękœ**, op Bal. als Mal. gebezigd, 1000 *chin. muntjes* (lamp. 1000). — [T.].

II., z. سڤكو.

ڤكّو **pękkau**, *gillen.*

ڤكولن **poekœloen** (in ḥik. en poëzie van jav. oorspr.), *heer*, inz. als aanspreekwoord.

* ڤكيون **pękīwan**, batav. (uit 't jav., T.), *modderpoel; vuile waschplaats.* — [B.].

ڤڬّي **pęggi**, z. pęrgi.

* ڤڬاوم **pęgāwam**, batav., *advokaat; pleitbezorger.* — [B.].

ڤڬاوي, p. jang męndjāga oendang-2, *officier van justitie, fiskaal.*

* ڤڬت **pęgat**, batav. (uit 't jav., T.), iemand *den weg afsnijden; opvatten.* — [B.].

ڤڬر **pęggar**, naam eener *soort* van *fazant*, van de grootte eener halfvolwassen kip.

* ڤڬرڠ **pigaring**, w. sum., *verstommen.* — [N.]; komt van ڬرڠ en is de benaming van een toovermiddel (T.).

* ڤڬس **pęgas**, soek., *vêer* (werktuig), dat, wanneer het gebogen wordt, eene terugwerkende kracht heeft); p. djām, *horologie-vêer.*

ڤڬڠ, **męmęggang**, *houden; vast houden; aanvatten, hebben; onder zich hebben; bestieren; waarnemen;* **męmęggang poewāsa**,

of ook alleen **mẹmẹggang**, bij uitnemendheid, *de vasten aanvaarden.*

ڤڠل **pẹggal**, van het gemoed *verstijfd; verdoofd* —; *baloorig.* — * **pẹgẹl**, batav. (uit 't jav., T.), *vermoeid, moede.* — [B.].

ڤڠن **pẹggan** en **pẹgoen**, *verstomd en onbewegelijk.*

* ڤڬنتر **pigantar**, w. sum., = ڤتندو; van gantar. — [N.].

ڤل I. **pal**, een nog niet lang in zwang zijnd woord, waarvan de oorsprong en prim. bet. onbekend zijn, alleen gebruikelijk in bœwang p., *laveeren.* — z. pẹrai.

II., batav. — verb. ned. — *paal.* — [B.].

ڤلابر **pẹlāboer**, *spijs of geld dat aan iemand voor een' bepaalden tijd verstrekt wordt; rantsoen; traktement.* — Voor traktement in geld wordt tegenwoordig meer gādji gebruikt (vgl. bẹlāboer, T.).

ڤلات **pẹlāta**, naam van een' zoutwatervisch.

* ڤلاتق 1°. **pẹlātok** (jav. pẹlatoek, T.): bẹlātok.

2°., soek. en batav., ook: *haan* van een geweer.

ڤلاجر **pẹlādjar**, z. ādjar.

ڤلاسه **pẹlāsoh**, *aartsluiaard; wie niets goed doet.*

ڤلاڠ **pẹlāngi**, *regenboog.* — z. pẹlang.

ڤلاڠه **pẹlāngah**, *wagenwijd open.*

ڤلاڤه **pẹlāpah**, *bamboes, open gespleten en plat geklopt, voor bevloering, beschotten en dergelijke* (vgl. pẹloepoh, T.).

ڤلاڬ **pẹlāga** en, minder gebr. **kẹpẹlāga.**

ڤلالون **pẹlālœwan**, z. pẹlalāwan.

ڤلالون **pẹlālauan**, z. pẹlalāwan.

ڤلامن **pẹlāmin** (in plaats van **pẹrlāmin**, van 't ongebr. lāmin), *versierde slaapplaats* (z. pẹntas) voor de moeder eener jonge dochter, die in een vertrek, de kẹpāla p., dat aan het hoofdeinde van de p. staat, afgezonderd is; ook voor bruid en bruidegom.

ڤلان **pẹlāna** — pers. پلان (*pakzadel*) — *zadel.*

ڤلاهڤ **pẹlāhap**: **djẹlōdjoh**; — z. bẹlālah.

ڤلاهن **pẹlāhan**, z. pẹrlāhan.

* ڤلايه **pilājah**, w. sum., = ڤتندو; van lājah. — [N.].

* ڤلباڬي, z. bāgai.

ڤلباي **pẹlẹbāja** (in ḥik. en poëzie), *beul, scherprechter* (ook ڤلمباي, T.).

ڤلت **pẹlat** (op eenige eilanden van Riouw), *moede, vermoeid* (vgl. pẹlak en pẹnat, T.).

*قلت I. **pęlit**, batav. (vgl. męlit, T.), *gierig*. — [B.].

*II., naast pāle. — [B.].

*قلت **pęlet**, batav. (uit 't bal., T.), *opstroopen*. — [B.].

*قلتر **pęlęter**, batav., iemand *achter de vodden zetten*. — [B.].

قلتغ **pęlęting**, *bamboezen buisje*, dienende *bij het weven, om er het garen van* den 2ⁿ *haspel* (ōlak) *op te winden* (bal. id., jav. klęting, T.); *buisje, kokertje*.

قلتوكن **pęletōkan**, batav., *kleine erwtenblazer* of *klapper*. — [B.].

قلجارن **pęládjāran**, z. ādjar.

قلر **pęler**, *mannelijk lid;* bātang p., *de mannelijke roede;* bœwah p., z. onder bœwah; b. p. kambing, is de eetbare vrucht eener liaan en wegens hare gelijkenis met den balzak van een' geitebok zoo genoemd. — De dunne pitten, pītis-2, zijn een zwaar vergift; b. p. sęddjoek, sing. (koude teelballen), naam eener *met schaarsche haren bezette vrucht*, die op een' van koude gerimpelden balzak gelijkt; p. ītik (*de mannelijke roede van eene eend*), *schroef;* **pęler-pęlēran**, *een lelletje* van zilver of goud, *met twee balletjes* aan het boveneinde (nabootsing van de mannelijke schaamdeelen), om de schaamdeelen van nog naakt loopende jongetjes te bedekken.

قلس **pęlsoe** (zelden) — port. falso — *valsch, onecht*.

قلس **pęles** — verb. ned. —, *flesch*.

قلسار **pęlasāri**, z. ęmpęlasari.

*قلسار **poelasāri**, naam eener *welriekende heester* — alyxia stellata — die men op de graven plant; ādas p., de alyxia stellata, een geneeskundig plant. — [B.].

قلسّت **pęlęssat**, *wegvliegen*, door het ontvangen van een' slag of schielijken stoot, zooals bv. een steen, die een' slag met een' stok ontvangen heeft (vgl. jav., T.).

قلسّت **pęlęssit**, naam eener *soort* van *kleine sprinkhaan; soort* van *geesten*, die den vorm van die sprinkhanen aannemen; *fluitje* van den bootsman.

قلغ **pęlang** — pers. پَلَنْگ en پَلَنْگ (spr. palangg); *luipaard; al wat vlekken van eene andere kleur heeft* —, I. *panter; luipaard; tijger; streep van eene andere kleur* (z. bęlang); p. kāsau, *de koningstijger* (de zwarte strepen zijn hier bij daksparren vergeleken); **bęrpęlang**, *strepen van verschillende kleuren hebben;* bęndēra walanda b. tiga, *de hollandsche vlag heeft strepen van drie verschillende kleuren* (vgl. jav. bęlang tęlon, T.); *veelkleurig gestreept*, zooals bv. de regenboog. — z. pęlāngi.

* ڤلوغ **pęloeng**, batav. (uit 't jav., T.), *soort* van *watersnip.* — [B.].

* ڤلغڤغ **pęlangpang**, batav., *lange overdekte bamboezen zitplaats* bij feestelijke gelegenheden. — [B.].

* ڤلوغڤوغ **pęloengpoeng**, batav. (jav. ploempoeng op zijn balineesch uitgesproken, T.), *stevige biezensoort* of *dunne fijne bamboe* (oud-jav. pęroengpoeng als vertaling van 't skr. *erakā*. — [B.].

* ڤلغڠق, **tęplęngęk**, batav., *van schrik verstommen*, bv. als men bericht krijgt, dat een vriend onverwachts overleden is. — [H.]; vgl. soend. malęngęk. — [T.].

ڤلغكي **pęlangki**, z. pęlangking.

2°., batav. — verb. ned. *palangkijn.* — [B.].

ڤلغكيغ **pęlangking** (en **pęlangki**), *draagstoel, draagkoets.*

* ڤلغكيرن **pęlangkīran**, batav., *vierkante bak, op 4 pooten en in vakjes verdeeld,* ter bewaring van kokers voor krekels, die men om eene weddingschap laat vechten. — [B.]; op Bali een 4 kante bak om offeranden op te leggen voor koemara, den god der kleine kinderen (T.).

ڤلڠّكي **pęlanggi** (en **pęlinggam**), *veelkleurig marmer*

* ڤلڠكت **pęlènggèt**, batav., uit 't bal., *de eikel* van 't mannelijk lid. — [T.].

ڤلڠكم, z. ڤلڠكي.

* ڤلڤ **pęlpa**, div., *takjes van moeskruid.* — [M., S.]; z. pęlęppah (T.).

ڤلڤّه **pęlęppah**, *hoofdrib* van een palmvaren- of pisang-blad, of van andere groote bladeren, *hoofdsteel,* waaraan eene hoeveelheid vruchten of bloemen van kleinere steelen hangen. — z. tœlang.

* ڤلڤل **polpol** en **pōpol** (soend., T.), batav., *gemalen verkoelende bladeren of geneeskruiden,* die gewoonlijk op het voorhoofd of de slapen gelegd worden. — [B.].

ڤلق **pęlaķ**, *vermoeid* (vgl. pęlat, T.).

ڤلق, **męmęloķ**, *omvatten* met de armen; *omarmen;* **męmęloķ tœboh**, *zijn eigen lichaam omvatten,* d. i. de armen over de borst vouwen.

* ڤلقسق **plòķsòķ**, z. onder pòdjòķ.

* ڤلك **palka**, batav., *scheepsluik.* — [B.].

ڤلك **pęlik**, *buitengewoon schoon, mooi, fraai; vreemd, ongewoon; moeielijk;* nāmą jang p., *een vreemde naam.* — **pęlik-2** (jav. pępęlik, T.), *soort* van *oorsieraad* (vgl. pętik-2, T.).

ڤلكّت **pęlękkat**, verb. ned., *plakaat, aangeplakt bevelschrift.*

ڤلكّه **pęlękkoh,** *krom gebogen,* zooals bv. een rotting, de nek, de rug.

ڤللاون **pęlalāwan, pęlālœan** en **pęlālœwan,** *dwarsbooming, verhindering; stapelplaats,* naam der hoofdstad van het rijk Kampar, onder Siak, zoo genoemd, omdat vaartuigen niet verder naar boven of naar beneden mogen gaan [ned. verb. zijn palalawang en (nog erger) poelau lāwang].

ڤلمباي, z. ڤلباي.

ڤلمبغ **pęlembang** (eign. van een plaats op de Oostkust van Sumatra, T.).

* ڤلمبن **paloemban,** batav., *kristal.* — [B.].

ڤلمڤغ **pęlampoeng,** *dobber; drijfton, boei;* naam van een' *zoutwater-visch* (z. onder doedoel).

ڤلمڤڤ **pęlęmpap,** z. tęlęmpap.

* ڤلمڤوغن **pęloempœngan,** batav., *open;* moewāra p., *de opening in de kaaimuur* van het oosthavenhoofd. — [B.]; misschien van pęloengpoeng (T.).

* ڤلن **pęlen,** batav. (uit jav., T.), van buffels *ongelubd.* — [B.].

ڤلنتارن **pęlantāran,** z. antar.

ڤلنتر **pęlantar,** z. antar.

* ڤلنتر **pęlintir,** batav., *wringen; uitwringen,* bv. een handdoek; **pęlintir tāli,** *touw draaien;* **kepang tāli,** *touw vlechten.* — [H.]. — cf. jav. poentir (Cohen Stuart); ook: poelintir; vgl. ook gęlintir. — [T.]; *vlechten, in elkander draaien.* — [B.].

ڤلنتغ **pęlanting,** van voorwerpen, die op de eene of andere wijze een' schok ontvangen hebben, *een eind wegvliegen en dan op den grond nedervallen,* zooals bv. de steenen van een' muur, waarin bres geschoten wordt; *van zijne plaats raken en op den grond nedervallen,* zooals bv. een hoofd, dat door een' houw van de romp gescheiden wordt.

ڤلنچت **pęlęntjet,** *door persing voortschieten,* zooals bv. eene kersenpit, tusschen twee vingers, de etter uit eene zweer, die geknepen wordt; van iets dat geworpen of geschoten is *zijwaarts afspringen,* door een lichaam te raken.

ڤلنچر **pęlantjar,** in de bouwk. *regel tusschen stijlen,* hetzij van onderen of van boven.

* ڤلندا **palenda,** w. sum., *onderdanen; troepen; legerscharen enz.* — [N.].

ڤلندق **pęlandoek,** naam van een diertje, dat in gedaante veel overeenkomst heeft met een hert of ree — moschus pelandoc; — *dwerghert, dwergree,*

gazelletje (in de Mal. fabel heeft dit dier de rol van den vos; van daar 't Ngadjoe-Daj. landok, *list*, T.). — De pęlandoeķ is grooter dan de kantjil en kleiner dan de nāpoh en bekend door zijne list.

*قلندو **pilandœ**, w. sum., eene *kwetsbare plaats achter het oor van den olifant.* — [N.].

قلنست **pęlenset**, van het onderste ooglid, *naar beneden getrokken*, zoodat de binnenkant te zien is.

*قلو **pęlœ**, batav. (jav. pęloeh), *niet kunnen rijzen* v. d. penis. — [T.]; *impotent.* — [B.].

قلوجق **pęlōdjoķ**, z. onder pōdjoķ.

قلور **pęlœroe** (men. piloeroe, T.) — port. pelouro — *kogel;* p. bœlat, *geweerkogel*, in tegenoverstelling van kogel.

قلوڠ **pęlœwang**, *stilte*, bv. van den wind, van drokken arbeid en dergelijke (z. onder lœwang, T.).

*قلوف **pęlœpoe**, batav.,: pęlœpoh. — [B.].

قلوفق **pęlōpoķ**, wijz. van **kęlōpaķ**, *bewegelijke bedekking* op iets, alleen gebruikelijk van de bedekking van het oog; p. mātą, *ooglid.*

قلوفه **pęlœpoh**, *plat geklopte bamboes*, waarvan eene soort grof vlechtwerk gemaakt wordt, voor wanden, vloeren, zolderingen enz. (vgl. pęlapah, T.); **męmęlœpoh**, *plat kloppen* of *beuken*, inz. bamboes; ter dege ranselen.

قلولق **pęlōloķ** (z. pęloeloeķ onder انو en vgl. بلولق, T.).

قله **pęloh**, *zweet; verdikte wasem*, die zich ergens aan zet.

قله **pęlih**, قلة (**pilah**) en **pīlih** (ware spelling en uitspraak onbek.) — pers. pillah (*schaal eener balans*) — *soort* van *langwerpig vierkante schotel.*

قله **pęleh**, *de lever; soort* van *leverziekte;* ook: dęmam p.

قلهار (en, bij smtr. pijārą, dat in een gekuischten stijl niet gebr. wordt) — skr. parihāra — **męmęlihāra**, *hoeden; behoeden; sparen; beveiligen; beschermen; bewaren; in waarde houden; aan zich houden; behouden; in dienst houden; zorg dragen voor* iets; *koesteren; groot brengen; fokken, kweeken; besturen; handhaven.*

قلي **pęlai**, z. pālai.

قليت **pęlītą** — pers. پليته —, *pit van eene lamp; lamp.*

*قليت **pęlījot**, batav., *verzwikken.* — [B.]; vgl. onder sęlījoe (T.).

قليتغ, z. onder bœlak.

قليچق **pęlētjoķ**, *gezwikt, verzwikt.*

قليچه, **męmęlētjeh**, *vleien, flikflooien; door vleien trachten te winnen;*

lekker maken; knoopendraaien; pluimstrijken bij iemand. — z. bœdjoeķ.

*قليرت **pęlēret,** soek., *leuning,* zoals bv. van een' trap, stoel of dergelijke; tanggą ęmas bęrpęlēretkęn pēraķ, *eene gouden trap, met zilveren leuning;* **kājoe pęlérētan,** *leuning-hout,* d. i. hout van of voor zulk eene leuning.

قليّس **pęlījas,** *toovermiddel tegen projectielen,* andere wapens en toovermiddelen.

قليس **polīsi** -- verb. ned. — *policie.*

قليست **pęlēset** (vulg.), *uitglijden.* — z. gęlintjir.

*قليڠڠ **palīngang,** w. sum., *denk (??); zweven.* — [N.].

*قليڠن **pèlēngan,** batav. (jav.), *de slapen.* — [T.].

*قليڠن **palīngan,** w sum., *het doorslaan eener balans.* — [N.].

قليڤت **pęlīpit,** *schuifzoom* (z. rōrok I., T.).

قليڤس **pęlīpis,** *slaap* (gedeelte van het hoofd); **pęlipīsan,** *streek van de slapen.*

قليكت **pęlēkat,** naam eener plaats op de kust van Coromandel, waar eene soort van kleedjes van mindere kwaliteit geweven worden, die van daar den naam van kāïn p., bekomen hebben.

قليكق **pęlēkoķ,** *onnatuurlijk gewrongen; verwrongen.*

*قليّن, **tęrpęlījoen,** batav., *averecht; één binnen en één buiten.* — [B.].

قماتڠ **pęmātang,** *hooge, effene en drooge grond* van eenige uitgestrektheid, inz. in de lengte, aan welks een' of beide voeten zich lange en natte grond bevindt.

* 2°., men., *rijstvelddijkje.* — [T.].

قمال **pęmāli,** *wat eenig kwaad ten gevolge heeft,* hetzij eene handeling, of het nalaten eener handeling; sālą p., *huiduitslag,* ten gevolge van nadeelige invloeden, waaraan men zich heeft blootgesteld, waaronder ook gerekend wordt het nuttigen van nadeelige spijzen of dranken.

*قمالسن **pęmālęsan** (van **mālęs**), batav., *altijd lui zijn.* — [B.].

*قمالن I. **pęmālan,** w. sum., *duizelig worden.* — [N.].

* II., *half rijpe kokosnoot* (bal. pęmalęm, T.). — [R.].

*قمبارڤ **pęmbāręp,** batav. (uit 't jav., T.), *het eerste kind.* — [B.].

قمبوتق **pęmbōtoķ,** *amfioenrooker; slecht sujet.*

*قمجيكن **pęmadjīkan,** batav., uit 't soend., *baas, meester* van ambachtslieden. — [T.].

قمداڠن **pęmidāngan,** z. onder bīdang.

*قمڤ **pompą,** batav. uit 't hollandsch, *een pomp, spuit,* T.).

قمڤغ **pampang,** *eene breede oppervlakte vertoonend,* zooals bv. eene soort van oorversierselen (sœbang), de houten borstweringen op de mal. oorlogsvaartuigen (apīlan) en dergelijke; **bintang tẹrpampang.**

ڤمڤڠ **poempoeng,** naam eener *soort* van *vergiftigen inktvisch.*

ڤمڤيڠ **pẹmping,** naam van een' zoetwatervisch.

* ڤيمڤيڠ **pīmping,** men., zekere hooge grassoort; djambœ p., zekere kleine roode djambœ-soort (T.).

ڤمڤن I. **poempoen,** naam van *een duizendpootachtig dier* dat aan het zeestrand leeft en bij het visschen als aas gebruikt wordt.

II., z. ڤوڤن.

ممڤين, **mẹmimpin,** *bij de hand leiden.*

ڤمندق **pẹmẹndak,** *gouden of zilveren hol rond versiersel tusschen gevest en lemmet eener kris.*

* ڤمنده **pẹmandah,** *soort van degen of zwaard.* — [M.].

* ڤموّ **pẹmœwa,** koet.,: gelaat (bal. mowa). — [T.].

ڤموريس **pẹmœras,** *zwaar handgeweer* met wijden mond, om veel kogels tegelijk te schieten; *donderbus.*

* ڤميلي **pamīli (mili en moe-ili),** batav., lẹlangsé pamili pintoe pangkèng, *een gordijn buiten de deur van de slaapkamer.* — [H.]. — z. voorts moe-ili.

ڤنارم **pẹnāram,** *vleesch, doch inz. garnalen* of *bamban-visch, in deeg gewikkeld* en dan *gebakken.*

ڤناکء **pẹnākạ** (in ḥik. en poëzie), *als;* (*als 't ware, kunnende beschouwd worden als,* oud-jav. pinaka, passif van 't voorhechtsel maka, T.).

ڤناڬ **pẹnāgạ,** naam van een' boom.

ڤنتي **panti,** naam van een' berg in Djohor.

ڤنت **pẹnat,** *vermoeid; moede; vermoeidheid,* ook ziekelijke; *verzwakking; loomheid* (vgl. pẹlat, T.); pẹnsākit p.

ڤنتي I. **poenti,** naam van twee plaatsen in Kambodja, die door volk van Mẹnangkābau bezocht worden.

II.,: pīsang (lamp. id., sasaksch poentiq, T.); soorten: p. ẹmas p. pẹrit; œlar p., naam eener slang.

III., batav., — verk. van **poentijānak** — zekere nachtuil (spook, T.), beschouwd als een kwelgeest van kraamvrouwen. — [B.]; z. ڤنتيانق.

IV., **poenti-2,** *naam* van een' *zoutwater-visch.*

ڤنتا **pinta,** z. ڤنتأ.

ڤينتو **pintoe,** *deur, poort; door- uit- of ingang;* p. māling, *dieve-poort; achterdeur;* p. sālah, *venster van het voorkomen*

eener deur, in het midden van de zijden van eene vorstelijke woning, dus aan de twee einden van de tęngah astānạ; pę-noenggoe p, *naam* van een *zoutwater-visch.*

*ڤنتا **pantā** (lees ڤنتا en vgl. ڤنتق, T.) w. sum., *steken,* van insecten; ڤنتاٴ panta, *indrijven,* bv. zooals een spijker in hout (N.).

ڤنتاٴ **pintå** en, minder goed pintaḳ en pintạ, of mintå en, minder goed mintaḳ en mintạ, *verzoeken; vragen; bidden om* iets.

ڤنتت **pantat,** *dat gedeelte van iets, waarmede het op iets anders rust; onderst gedeelte, bodem; achterste; vrouwelijke schaamdeelen* (vgl. ڤنتي, T.), *mannelijke schaamdeelen* (zelden). — z. ook onder tjījoem.

*ڤنتر **pentor,** djōrang II.

ڤنتر **pintar** (zelden), *slim; sluw; geslepen; bij de hand* (z. tjęrdiḳ). — ***pintęr,** batav. (jav., T.), *knap; kundig.* — [B.].

ڤنتس **pantas,** *vlug, behendig, bij de hand; knap* (in kundigheden en van voorkomen); *bevallig; behoorlijk; betamelijk.*

ڤنتس, **męmantis,** de wenkbrauwen *verfraaien,* hetzij door eene zwarte kleurstof, of door enkele aan de randen staande haren uit te trekken.

ڤنتس **pęntas,** *estrade* in een huis, die *tot slaapplaats* dient. Daarop staat de eigenlijke slaapplaats, pęlāmin, bestaande uit de gęrai (onderste en bovenste) de eigenlijke slaapstede, waarop de matras (tīlam) komt, op welke eindelijk de gęlęttjạ (dunner matras) gelegd wordt. In vorstelijke woningen heeft de pęntas een' breeden optred, de gęttạ, die tot zitplaats dient, en daarvoor staat een losse optred, kœdạ-2. Zij is op den rechtervleugel van het hoofdgebouw, terwijl de pębālai; de zitplaats voor vrouwęn, den linkervleugel inneemt. Tusschen beide estrades is de sęrī astānạ; alaman p., *ruimte van af de gęrai tot aan den rand van de pęntas;* p., dapoer, *breede lage stelling in eene keuken,* om er op te zitten, of er iets op te zetten.

*ڤنتس **pęntes,** batav. (uit 't bal., T.), *welbespraakt.* — [B.]; vgl. pętes (T.).

ڤنتس, **męmintas,** *den weg afsnijden aan* iemand; een' weg *afsnijden,* door een' korteren te nemen; djālan p., *dwarsweg,* waardoor een gewone weg afgesneden wordt (vgl. ręntas, T.).

ڤنتغ **pantang,** *verboden; ontzegd* [voorn. als schadelijk voor het handelend subj. zelven]; *wat verboden enz. is; zich onthouden; zich matigen; zich menageren; diëet houden.* — * w. sum., heeft nog de volgende beteekenis; bv. sommige menschen kunnen geen spek ruiken of zien, wel iets anders, of worden ongesteld, krankzinnigen

worden soms woedend, dit noemt men een pantang hebben; bv. van een krankzinnige gesproken, pantangnja ja-itoe sendjato, *indien men met hem van wapens spreekt of hij ziet ze, dan krijgt hij de vlaag* &a. — [N.].

ڤنتڠ **panting**, z. onder poentang.

* ڤنتڠ **pẹntang**, batav. (uit 't jav., T.), iets *breed open leggen, zetten of houden; spannen, uitrekken.* — [B.]; — z. bẹntang.

ڤنتڠ, **mẹmẹntoeng**, *met een knuppel of knods slaan; knuppelen; beuken;* **pẹmẹntoeng**, *knuppel; knods.*

ڤنتڠ I., **mẹmẹnting**, een stuk geld of ander metaal *laten klinken;* op die wijze uitkiezen; *uitkiezen* in 't alg. (z. ting); **pẹmẹnting**, *wie uitkiest* enz.; *kieskauwer, wie moeielijk te voldoen is* (vgl. pinting, T.).
* II., soek., twee harde voorwerpen, bv. staal en steen, *wrijvende tegen elkander slaan.* (z. pantik); **pẹmẹnting**, *vuurstaal.*

ڤنتڠ **poentang**, *omkantelen;* p. panting, van eene menigte voorwerpen *niet geordend, in wanorde; door elkander* [zooals bv. borden, messen, vorken enz. op eene gedekte tafel]; *afwijken naar alle richtingen* van de voorgeschreven of aangenomen richting, zooals bv. iets dat over den grond gesmeten wordt, bij het schrijven, zoo in orthographie als in kalligraphie; *handelen dan zus dan zoo; beginnen van dit en van dat;* in ondernemingen, zonder het tot iets te brengen.

ڤنتڠ **poentoeng**, van langwerpige dingen, zooals bv. kaarsen, sigaren (een stuk brandhout, T.), potlooden en dergelijke *overgebleven stuk, eind;* p. tẹboe (eind suikerriet), *naam* eener *slang, met een geringeld vel;* **sẹkẹrat sẹpoentoeng**, nederige uitdrukking voor *eenige,* bv. ādạ djœgạ kāwan s. s., *ik heb wel eenige bedienden of volgelingen.*

* ڤنتڠ **poenting**, soek., voor de hoed. van iets, waarvan zich een stuk heeft afgescheiden, hetzij door afrotting, afroesting of andere op tijd werkende oorzaken; door die afscheiding *dunner geworden;* pākoe bẹsī lẹkas djādi p. ōleh kārat, *ijzeren spijkers breken spoedig door het roesten.*

* ڤنتڠ **pontang**, batav. (uit 't bal., T.), een *soort zilveren beslag.* — [B.].

ڤنتڠ **pontong**, z. pōtong.

ڤنتڠ **pintang**, alleen in **hīlang-pintang.**

ڤنتڠ, **mẹminting** (alhier 't zelfde wat onder pẹnting staat, men vergelijke sẹmboer en simboer, T.).

ڤنتق, **mẹmantak**, van puntige lichamen *indringen in* andere lichamen, zooals bv. een' spijker in hout (vgl. ڤنتق., T.).

ڤنتق, **mẹmantiķ,** *wrijvend slaan tegen* iets, zooals bv. met staal tegen steen; *daardoor voortbrengen* alleen vuur, *slaan,* in dien zin; **mẹmantiķ āpi,** *vuur slaan,* m. œrat, of alleen m., *een ader openen, aderlaten;* **bẹrpantiķ,** *zich laten aderlaten;* **pẹmantiķ āpi,** *vuurslag.*

ڤنتل, **mẹmantoel,** van een veerkrachtig lichaam *terugspringen, afkaatsen, afstuiten* op een ander lichaam; van een vaartuig, dat tegen een golf komt *achteruit gaan; niet aannemen* onderwijs enz.; pẹlœroe mẹmantoel kẹnną bātoe, *de kogel stuitte af, de rots rakende;* ajer mẹmantoelkẹn pẹlœroe, *het water doet een' kogel afkaatsen;* **mẹmantoel-2,** *bij herhaling afstuiten, recocheteren.*

* ڤنتل **pẹntoel,** batav. (jav. pẹntil), *tepel* van de borsten. (vgl. pintil). — [T.].

* ڤنتل I., **mẹmẹntil,** batav. (bal., T.), iets bv. een knikker *met den duim en middelsten vinger wegknippen, tikken.* — [H.].

* II. **pẹntil,** batav. (uit 't jav.), *een pas uit de bloesem ontwikkelde vrucht* bv., pẹntil boewah dẹlima poetih. — [T.].

ڤنتل, **mẹmoental,** *omwikkelen,* bv. het einde van een' touw om de hand; *om iets heen slaan.*

ڤنتل, **mẹmintal,** *twijnen.*

* ڤنتل **poentoẹl,** batav. (bal., T.), *stomp* van een mes bv. — [T.].

* ڤنتل, **pintil sœsoe,** batav. (z. pẹntoel, T.), veelal; p. tēte, *tepel.* — [B.].

ڤنتن **pantoen,** *soort* van *vierregelig puntdicht,* waarvan de twee eerste regels, nu eens duidelijk, dan eens duister en ingewikkeld, den zin van de twee laatste bevatten, veelal echter ook in geenerlei betrekking daartoe staan.

ڤنتو, **mẹmantau,** *zien naar* iets om zekerheid te krijgen naar den toestand van iets; *zien, hoe het met iets is.*

ڤنتو **pintau,** naam eener *soort* van *tortelduif.*

ڤنته **pontoh,** *versiersel aan den bovenarm gedragen.*

ڤنتي **pantai,** *strand;* p. lājang, naam van eene uitgestrektheid zeestrand, in de nabijheid van Riouw. — * w. sum., *schuin, in een schuinen stand zijn* zooals soms de boomen wel groeien. — [N.].

* ڤنتيء **panteq,** men.,: *de cunnus* (vgl. onder pantat). — [T.].

ڤنتيانق **pontijānaķ,** *soort* van *vrouwelijke spook* (z. onder poenti III., T.).

ڤنج **pandji,** *vlag, banier, vaandel, standaard.*

ڤنجاجب **pẹndjādjab,** naam eener *soort* van mal. *oorlogsvaartuig.*

قنجار **pęndjārạ** — skr. pańdjara (*kooi*) —, *kerker, gevangenis;* **męmęndjārạ,** *kerkeren; gevangen zetten; opsluiten;* **pęndjārāān,** *kerkering, gevangenzetting; opsluiting; toestand van iemand, die gekerkerd is.*

* قنجاڬر **pęndjāgoer,** batav., *het heilig kanon* te Batavia. — [B.]; lamp. si-djagoer (T.).

* قنجالن **pęndjālin,** w. sum., *vlechtwerk,* zooals de randen der rottan matten welke met touw of fijn gespleten rotan gezoomd worden. Ook het bindsel eener bamboezen vloer (z. djālin, T.). — [N.].

قنجت, **męmandjat,** *beklauteren, beklimmen* boomen, masten en dergelijke.

قنجت **pandjoet,** *geïsoleerd en niet opzettelijk gemaakt spatje* (pāmoer) aan de punt eener kęris, dat men als een goed teeken beschouwt; *wit puntje aan den staart van een' hond,* insgelijks een gunstig teeken.

قنجت **pondjot,** *soort* van *zakje,* ontstaan door een stuk stoffe met de vuist bijeen te pakken.

قنجر **pandjar,** *vooruitbetaalde som op eenige overeenkomst,* hetzij op een' gesloten koop, waarvan het verkochte nog moet geleverd worden, of op een te verrichten werk, en welke som voor den betaler verloren is, als hij de overeenkomst vernietigt, *voorschot,* in dien zin; *handgeld, handgift* (z. tjęngkęram). — * **pandjęr,** batav. (jav.), *wat op een paal of staak geplaatst is;* 2^e^. *handgeld, voorschot.* — [T.].

قنجرا **pęndjęrā,** z. قجرا.

قنجڠ **pandjang** (z. andjang I.), *lang, lange;* p. bœlat, *cylindrisch;* **bęrpandjāngan,** *in de lengte getrokken; langwijlig;* **sępandjang kęlengkeng,** *zoolang als de pink;* s. sœngai, *zoolang als de rivier is* (was), d. i. *langs de rivier.*

قنجڠ **poendjoeng,** *prieel- of boogvormig latwerk;* waar langs men klimmende gewassen laat groeien, *prieel; boog met gewassen begroeid of versierd.*

* قنجق **pandjaķ,** batav. (uit 't jav., T.), *zanger en tooneelspeler.* — [B.].

قنجم, **męmindjam,** *leenen* van iemand, *te leen vragen; te leen nemen* [van alles]. — z. sanggam; **męmindjamkęn,** *te leen geven.*

* قنجن, **pępondjèn,** batav. (jav.), *een groote buidel* voor geld bv. — [T.].

قنجور **pęndjœroe,** z. djœroe, *hoek, gevormd door het snijden van twee vlakten;* stereom. *kant.* — z. sōdot en tjęroķ.

ڤنج **pantja** — skr. pantja (vijf) — *de hand met de uitgestrekte vijf vingers; hoekverbinding van twee planken door lippen of zwaluwstaarten* (bij vergelijking der vijf vingers van beide handen, rechthoekig in elkander gestoken); p. rādja dirādjạ, ook alleen rādjạ dirādjạ, *lijkbaar* van een' vorst; p. līmạ (ook pẹtjẹlīmạ), *soort* van *wichelarij* waarbij de vijf vingers te pas komen; *soort* van *chiromantie;* māïn p., *zich vermaken met uitgestrekte handen,* d. i. zien wie de sterkste is, door de uitgestrekte handen tegen elkander te houden, daarna in elkander te slaan en eindelijk naar tegenovergestelde zijde te drukken; **bẹrpantjạ,** *worstelen op de zooeven beschrevene wijze;* **pantjạ-pẹrsādạ,** *tempel met vier tinnen en een toren; lusthuis,* in den vorm van zoodanigen tempel; lusthuis in 't alg.; *koepel* [veelal over het water gebouwd en als badhuis gebezigd].

* ڤنج **pẹntjạ, mẹntjạ,** batav., *batonneeren; dansende schermen.* — [B.]. — z. pẹntjak̩.

ڤنج **poentjạ,** *uiteinde van iets, slip, pand.*

ڤنج **poentji,** *gelukkiger wijs, dat; goed; dat; toevallig, dat; beter, dat; gelukkige enz. omstandigheid;* p. sīānoe mẹnoeloeng ākoe, djikạ tīdak̩, *goed dat mij N. N. geholpen heeft, anders;* **poentjīnjạ kītạ sẹndīri,** *beter, dat wij zelven.*

* ڤنچالغ I. **pẹntjālang,** batav., *kruis- of laadboot; bode te paard; koerier; policiedienaar.* — [B.].

II., *soort van vaartuig.*

* ڤنچالق **pẹntjālak̩,** w. sum., *polijsten.* — [N.]; z. چلق, waaronder het had moeten geplaatst worden (T.).

* ڤنچان **pẹntjāna,** w. sum., *een garen soort.* — [N.].

ڤنچئندر **pantjaïndẹrạ** (en **pẹntjindẹrạ**) — skr. pantjendrija (*de vijf zinnen*) —, *gewaarwording, inz. ongewone of bovennatuurlijke,* door middel van een' der zinnen.

ڤنچت, **mẹmantjoet,** *uitspuiten,* hooger dan horizontaal, tot het verticale toe, zooals bv. uit een brandspuit (z. pantjoer en pantjit); **mẹmantjœti,** *bespuiten; bepissen.*

ڤنچت **pantjit,** *bij korte tusschenpoozen uitspuiten,* zooals bv. de urine bij het einde eener waterloozing (vgl. pẹrantjit, T.). — z. pantjoet en pantjoer.

ڤنچر, **mẹmantjar,** *uitschieten of spuiten met stralen;* tjahájānjạ m. kẹātas, *de glans daarvan straalde naar boven;* dārahnja pōn m., *en zijn bloed schoot er in een straal uit;* **mẹmantjarkẹn māni,** *zijn zaad schieten;* **pantjāran,** *afstammeling; spruit;* **santan pẹmantjar,** *waterige kokos-*

melk verkregen door eene tweede opgieting van water.

* فنچر **pantjẹr**, batav. (jav.), *de penwortel* van een boom. — [T.].

فنچر **pantjoer**, van vloeistoffen *uit eene goot of pijp horizontaal, of meer naar den grond toe, te voorschijn* komen. — z. pantjoet en pantjit; **pantjœran**, *waterleiding* (z. pantjoran, T.).

فنچرت **pẹntjẹroet**, *geitouw; gording* (vgl. چرت, T.).

فنچروب **pẹntjẹrōbạ**, *veranderlijk, onstandvastig; veranderlijke winden; tijd daarvan; kentering.* — * **pentjerobo**, w. sum., *beproeving, beproeven*, zooveel als pẹntjobaän. — [N.].

* فنچرون **pẹntjaroewan** (dit had onder tjẹroeh moeten staan, T.), w. sum., *wit; helder; zuiver; wit* van rijst, garen, borden &a doch niet van katoenen stoffen, alsdan zegt men kain ganing beteekenende zooveel als *helder, wit katoen.* — [N.].

فنچڠ **pantjang**, *staak, om er iets aan vast te binden*, hetzij in het water, of op het land; **mẹmantjang**, *voorloopig en onderhands over iets spreken.*

فنچڠ **pantjoeng**, *stip; uitstekende hoek of punt van een kleed, schoot*, in dien zin; *sleep;* **mẹmantjoeng**, *afhouwen* het bovenste gedeelte van iets, bv. het hoofd van iemand *doorhouwen*, bv. een pīsangstam; p. tẹlang *lange sleep*, vergeleken bij de tẹlang-bloem (vgl. onder tẹlang, T.).

فنچڠ I. **pantjing** (zelden), *hengel;* **mẹmantjing**, *hengelen.*

II., *kiesch, kieskauwig, vies* (z. pẹntjing, T.).

فنچڠ **pẹntjing**, *kieskeurig, overdreven nauwgezet, vies in* dien zin (z. pantjing II., T.).

فنچڠ **pentjang** (men. pintjang, T.), *mank, hinkend* tijdelijk, door overgaande pijn. — z. tempang.

فنچڠ **pentjong**, *van de rechte lijn afwijkend, van den koers afwijkend.* — * **pēntjong mentjong**, w. sum., *scheef; kris en kras door elkander;* **djahitnja pēntjong**, *dat is scheef genaaid;* **langkahnja pēntjong mentjong**, *hij wijkt, onder het loopen, van den rechten weg af.* — [N.].

* فنچق **pantjaḳ**, w. sum., *opzetten; iets boven op een ander voorwerp plaatsen;* **pantjaḳlah àlem** (alam) **ītoe atas si bẹnoewang**, *plaats dien standaard op si benoewang* (de naam van een met bovennatuurlijke krachten begaafden buffel). — [N.].

فنچق **pẹntjaḳ**, *dansende schermen zonder zich slagen toe te brengen*, hetzij met wapens, of met handen en voeten, hetzij alleen of met een' ander (z. sīlat); **mẹmẹntjaḳ gōloḳ**, *met twee golok's schermen.*

ڤنچق **pẹntjoḳ** (en **pẹttjoḳ**), *groenten, rouw of eenvoudig in water afgekookt* om, in de eene of andere saus, zooals tamarinde-water, azijn, kētjap en dergelijke gedoopt, gegeten te worden; dimākan p., van eene groente *als p., gegeten worden.*

ڤنچق **poentjaḳ**, *top, kruin, torentje* op een gebouw; *einde* van een kluwer, *eene streng, rol of hoop van touw- of draadachtige voorwerpen;* **mẹmoentjaḳ**, *in eene p., uitloopen, eene p. vormen;* **pẹmoentjaḳ**, *wat eene p. vormt; knop,* bv. van een' degen, een' vlaggestok. — Van den knop van een' wandelstok gebruikt men beter kẹpālạ; — * w. sum., *overste;* **datoe** (داتوٴ, T.) **pamoentjaḳ**, *eerste overheidspersoon.* — [N.].

ڤنچل **pẹntjel**, van een of eenige voorwerpen van eene menigte *afgescheiden* van de hoofdmenigte, den grooten hoop of den hoofdtroep; **bẹrpẹntjelkẹn**, *van de hoofdmenigte enz. afscheiden; detacheeren.*

* ڤنچلورن **pantjẹlōran**, batav., een *zakdoek, wit van binnen, maar met gebloemde randen.* — [T.].

ڤنچلوكم (Tamil, T.) **pantjalōgam** (en **pẹntjẹlōgam**), *mengsel van vijf versch. metalen: koper; messing; tin; lood of goud en ijzer; mengsel van vijf versch. metalen, onverschillig welke; ineenstrengeling van de draden van vijf versch. metalen,* onversch. welke; eenig voorwerp, op de eene of de andere wijze gemaakt, voorn. ringen; *samenstelling van verschillende kleuren* bv. van verschillend gekleurde vloersteenen (deze laatste beteekenis wordt ten onrechte aan het woord toegeschreven, waarvoor men pantjawornạ heeft); pantjalōgam-*ringen* (vinger- arm- of enkel-) dienen *als behoedmiddel tegen ziekten* en andere wederwaardigheden, insgelijks het badwater waarin dergelijke voorwerpen een' tijd lang gelegen hebben.

ڤنچلوهر **pantjalœhoer** (en **pẹntjẹlœhoer**), naam eener *heester,* op het mal. schiereiland te huis, *welker bladeren uitwendig tegen maagpijn gebruikt worden.*

ڤنچورن **pantjawornạ** (en **pantjawarnạ**, of **pẹntjẹwornạ** en **pẹntjẹwarnạ**) — skr. pantjawarṅa —, *samenstelling van verschillende kleuren,* bv. van verschillende gekleurde vloersteenen. (Mosaïk zoude men zeer goed door p. kunnen vertalen).

* ڤنچورن **pantjōran**, batav., *gudsing; fontein; dakgoot; pijp; spuit.* — [B.]; z. onder pantjoer (T.).

* ڤنچوروبوغ **pontjōrobong**, w. sum., een patroon van

een kain die aldus geteekend is ΛΛΛΛΛΛ of ΛΛΛΛΛΛ ook ΛΛΛΛΛΛ enz. met nog andere variatiën. — [N.]. Dat robong is رَبغ, waaronder het had geplaatst moeten worden; z. onder pœtjoek (T.).

ڤندو **pandoe**, *wegwijzer, leidsman, gids, loods; soort* van *balspel;* bœroeng p., *loodsvogel*, naam van een' op Sumatra te huis behoorenden vogel, zoo genoemd, omdat eens een in het bosch verdwaalde, het geluid van een' b. p. volgende, op den rechten weg gebracht is.

ڤندا, **mẹmendạ**, *verandren met het doel om het te verbeteren.*

ڤندي, **poendi-2**, *kleine zak, beurs, buidel* [van eenige geweven stoffe]; *blaas* (dierlijke); *kardoes-zak; kardoes;* p. pẹngẹntjīngan, *pisblaas.*

* ڤنداڬغ **pẹndāgang**, z. onder dāgang; **patah di lijou** (ليو, T.) **pẹndāgangnja**, *door het over de schouders te dragen brak den draagstoel.* — [N.].

ڤنداو **pẹndāwạ** — skr. pāṅdawa —, *nakomeling van Pandoe,* inz. gebruikt voor Joedisjtir (die in 't mal. darmawangsa heet; v. d. Wall bedoelt Joedisthira. Darmawangsa had meer recht op een plaats in 't Wdb. dan 't nimmer voorkomende sẹgara, T.) en zijne vier broeders (ḥikājat p. djāja, de Maleische proza bewerking van de jav. Bharatajoeddha; ḥikājat p. pantjakẹlīma, titel van een verzameling wajangverhalen waarin vooral de 5 zoonen van Pandoe optreden, T.).

ڤنداهن **pẹndāhan,** *soort* van *werpspies* (vgl. ڤندهڠ*? T.).

ڤندر **pandir**, nom. pr. v.; pâ p., *vader van Pandir*, een wegens zijne domheid en gebrekkige uitspraak bekend persoon en van daar: *dommerik,* inz. met eene gebrekkige uitspraak (deze is ook een onnoozele bloed bij de Bataks, T.).

ڤندر **pẹndar**, *phosphor-licht,* zooals het zeewater en sommige dieren hebben.

* ڤندريڠن **pẹndarīngan**, batav. (jav. padarīngan, T.), *rijst-martavaan.* — [B.].

ڤندس **pindis**, men., *een scheirtje;* vgl. ڤينس (T.).

ڤندغ, **mẹmandang**, met kẹpadạ, *zien naar; kijken naar; aankijken, aanzien, aanschouwen, beschouwen; ziende waarnemen, ziende gewaarworden.*

ڤندغ **pẹnding**, *metalen buikplaat* aan een' buikgordel; tāli p., *gordel, behoorende tot* de pẹnding, hetzij die besta uit strengen garen, schakels van metaal of iets anders.

ڤندغ **pondong**, *schutsel tegen zon of regen*, bv. voor jonge planten.

ڤندغ **poending**, *krinkel*, in touw, garen en dergelijke.

فندغ **pindang**, batav. (jav., T.), *sterk gekruide toebereiding* van vleesch of visch met niet veel saus, waarin eenig zuur, gew. tamarinde, niet mag ontbreken. — [B.].

فندغکق **pęndongkok** (of, minder goed **kędongkok**),: pęmęndak.

فندق **pandak** (z. ook andak II.), *kort.*

فندق **pęndok**, *metalen omkleedsel* om de onderste of bovenste helft eener kęrisschede. — z. tęrāpang.

* فندق **poendak**, batav. (uit 't jav., T.), *schouder; boven-rug;* bęrängkat p., *de schouder ophalen.* — [R.].

فندق **pondok**, verb. van فُندُق.

فندم **pandam**, *soort* van *geprepareerd hars*, ter bevestiging bv. van een' steen in zijn kas of een mes in den steel; **męmandam**, *met p. bevestigen.*

* فندم **pandem**,: pandan. — [N.].

* فندم **pandoem**, soek., *zacht kloppen met gesloten handen* de spierachtige gedeelten van het lichaam, voorn. na uitgestane vermoeienis of eene slaap te verwekken.

فندم, **męmęndam**, *in den grond verbergen; begraven; wegstoppen.* — * **pęndęm**, batav. (uit 't jav., T.), iets *begraven; diep in den grond of in den modder steken.* — [B.].

فندن **pandan**, naam van een' heester — *pandanus.*

* فندوڤ **pęndōpo**, batav. (jav. van de Europeanen overgenomen, T.), *opene overdekte ruimte* of *achtervertrek* van een huis. — [B.].

فنده **pindah**, *van plaats veranderen; verhuizen* (**bęrpindah**, T.).

فندي **pandai**, *kundig, bedreven, ervaren; kunstvaardig; knap; kunstwerker; ambachtsman* (lamp. pandaj, *weten, kennen*, T.); **pandai-2**, benaming der *spruw*, *bij kinderen van veertig dagen tot ongeveer een jaar.* — z. sęrijāwan en gœwam.

فنديت **pandīta** — skr. paṅdita — *geleerde, leeraar; schriftgeleerde; leeraar in de heilige wetenschap; priester.* — z. عُلَما.

* فنديغن, z. onder ديڠن; **ōrang pęndīngin**, w. sum., *iemand die bang voor het water is*, die niet gaarne in het water gaat, fig. iemand die niet zwemmen kan. — [N.].

* فنديکر **pęndīkir**, w. sum., — heeft ook de beteekenis van *schermmeester.* — [N.]; lees pandīkar en z. onder dēkar (T.).

فنديم **pęndījam**, z. pędījam.

* فنسارن **pęnasāran**, batav. (soend.), *wantrouwen krijgen; beleedigd of leed aangedaan worden; onderdrukt worden* (?). — [B.].

قنسر **pensor** (en **pengsor**), *eindje zeer los getwijnd touw,* van ongeveer een span lengte, waaraan de vischhoek zit.

* قنسل (Engl. pencil), *een potlood* (T.).

قنسن **pensan** (en, minder goed, **pengsan**), *in flauwte, in onmacht, in zwijn.*

قنغ **pẹning,** *niet wel in 't hoofd, duizelig; hoofdpijn hebbend; niet bij zijn verstand zijnde, ijlhoofdig.*

قنغكل **pẹnangkil,** *voor* iemand *verschijnen; wie verschijnt* enz. (jav. tangkil); p. pājạ, onschuldig en alleen berispend scheldwoord, dat men aan iemand toevoegt, die in lang niet bij ons is geweest.

قنغݢه **pẹnanggah,** *keuken* in de woning van een' vorst.

* قنكاون **pẹnakāwan,** batav. (uit 't jav., T.), *volgeling van een' regent.* — [B.].

* قنوتورن **panoetoeran,** w. sum., *het uiteinde of benedenste rand van een dak;* **panoetoeran tẹrbang di poesing halimboeboe,** *het onderste gedeelte van het dak werd al draaiende door een hoos weggevoerd.* — [N.]; had onder تونر moeten staan (T.).

* قنوج **pẹnœdjoe,** batav., *aanstaan; zin hebben in iets; begeeren.* — [B.].

* قنوسه **penœsoh** (had onder soesoh moeten staan, T.), w. sum., *dwarsbalk.* — [N.].

قنومه **pẹnōmah** (in ḥik. en poëzie), *geschenk aan de ouders van een' persoon, dien men tot vrouw neemt* (jav. van somah, T.). — z. antāran.

قنه **pẹnnah,** z. ڤرنه.

قنه **pẹnoh,** *vol;* van een vocht, doch oneigenlijk *een vat vullend; tot aan den rand van een vat staand;* **mẹmpẹnōhi (mẹmẹnoehi?),** sjahwatnjạ, *aan zijne zinnelijke lusten voldoen.*

قنيت **pẹnīti,** *speld;* z. alpẹnīti.

قنيڤ **pẹnnjap,** z. pẹnnjap.

قنيو **pẹnnjœ,** z. pẹnnjoe.

ڤو **pau** — oorspr. chin. — *nanking.*

* ڤو **pō,** batav., *op de beide armen dragen* (? vgl. poek). — [T.].

ڤوادي **poewādai** (Tamil pāwādei, T.), *linnen, laken of eenige andere stoffe, gespreid op de passage* van iemand, dien men wil eeren, bv. van een' vorst, bij een' plechtigen optocht, van een' bruiloft-stoet en dergelijke.

ڤوارغ **piwārang,** div., *deelgenoot.* — [B.].

ڤواس **poewāsạ** (skr. oepawāsa, T.), *vasten;* p. ẹnnam of p. sjawwāl, *zesdaagsche vrijwillige vasten in de maand sjawwāl,* volgende op de vastemaand ramd-

dlān. Het is onverschillig, welke zes dagen men tot die vasten neemt.

ڤواك **poewākạ** —, *soort* van *kwade geesten; soort* van *booze geest,* die zich voorn. in boomen ophoudt en epileptische toevallen veroorzaakt aan dingen, die zich onder of in de nabijheid van dien boom eenigen tijd ophoudt, of er wel in kapt; *vrouw, waarop men smorend* (smoorlijk, T.) *verliefd is,* die iemand als ware het betooverd heeft, *tooverheks,* in dien zin.

ڤوالم **poewālam** (en **poehālam**), *marmer; albast; bloedkoraal; kostelijke steenen.*

ڤوءت **pōtạ** (en **poḳtạ**), van een' persoon *uitstekend in goede hoedanigheden; voortreffelijk.*

ڤوت **pœtoe,** *soort* van *versnapering.*

ڤوتت **pœtat,** naam van een' boom.

ڤوتر I., **mẹmœtar,** *in de rondte draaien; winden, omwinden; opwinden,* bv. een horloge; *zich in de rondte bewegen; draaien; uitvluchten zoeken; omwegen gebruiken* (te Batavia poetẹr, T.), de waarde *verdraaien; zijne woorden verdraaien; er om heen draaien;* **pœtar kẹmœdi,** *stuurrad;* p. bālik, *geheime kunst, waardoor iemand, die weggeloopen is, gedwongen wordt terug te keeren.* — * p. kantjing, batav., *knoopendraaien; vleien;* — **sẹpœtar 'ālam,** *in de geheele wereld;* p. wāli (ook ākar pāhit), naam eener *kruipende plant, welker zeer bittere wortel* in de geneeskunde tegen pijn in den buik gebruikt wordt (jav. brẹtawali, T.).

II., naam eener *soort* van *tortelduif* (bal. poetẹh, T.).

ڤوتس **pœtoes,** *door de eene of andere kracht* (trekken, houwen, eigen zwaarte enz.) *in tweeën gescheiden,* zoodat de te voren bestaan hebbende samenhang geheel opgegeven is; *in tweeën; door;* van onderdeelen van een geheel *af;* van een touw en dergelijke *gebroken;* van eene zaak *afgedaan, beslist, uit; bepaald;* van eene rede, een verhaal en dergelijke *afgebroken; uit,* hetzij al dan niet ten einde; van een werk *af, ten einde, klaar, gereed; den vereischten graad van volmaaktheid bezittend; niet meer in voorraad, op,* in dien zin; *in tweeën gescheiden;* **mẹmœtoeskẹn,** *breken, afdoen, beslissen, bepalen; afbreken; ten einde brengen; klaar maken; gereed maken; den vereischten graad van volmaaktheid geven.*

ڤوتغ, **mẹmōtong,** *doorsnijden, afsnijden; kelen; aftrekken* (arithm.); *afkorten.*

ڤوتغ **pœting,** *puntig uiteinde* van iets, dat in eene daarvoor bestemde holte komt, zooals bv. van snijdende werktuigen, *de punt, die in den steel komt,* voorts van latten, balken, masten en dergelijke; **mẹmœting,** *zich uit de voeten maken; wegnemen en er mede wegloopen;* p. tjẹpoe-2,

puntig uiteinde van een' mast; p. bẹlījoeng, *puntig uiteinde van een dissel; waterhoos,* zoo genaamd om haren puntigen vorm in den beginne; p. tētẹḳ (of sœsoe), *tepel der borst;* p. dāmar, *puntig uiteinde eener toorts van damar,* dat ergens in kan gestoken worden; *hooge graad van lepra.*

ڤوتيك **pœtik,** *de vrucht, in hare eerste ontwikkeling* na het afvallen van den bloesem.

* ڤوتل **pōtol,** batav., *al zijn geld verliezen* (vgl. bal. potjol, T.). — [B.].

ڤوتيه **pœteh,** *wit, blank;* van het hart *zuiver; oprecht;* witte of blanke, als nom. pr. fem., met de gemeenz. verk. **ẹnteh, oeteh** en **teh;** p. kœning, *wit, naar het geel zwemmende; geelachtig wit;* p. tẹlor, *het wit van een ei;* p. mātạ, *wit van het oog;* p. mẹlēseh, *blankheid van eene ziekelijke bleekheid;* p. mẹttah, *frisch blank* (niet bleek); bœroeng p., z. rāwạ I.; **pœteh-pœtēhan,** *schedevloed;* kājoe p., naam van een' boom — melalenca lencadendron — uit de bladeren waarvan eene kostbare aetherische olie, de kajapoet-olie, getrokken wordt. — * **œrang pœtih,** men., *de padries* (T.).

ڤوتيا **pōtījạ** — oorspr. chin. — *opziener; hoofd eener markt.*

ڤوج **pœdjạ** — skr. pœdjā, — **mẹmœdjạ,** hulde *bewijzen aan* iets, voorn. aan eene godheid, hetzij door het lezen van formulieren, of door het aanbieden van reukwerk, spijzen en dergelijke; *een offer brengen aan* iets, *te eten geven aan* een' boozen geest; *door toovermiddelen eene bovennatuurlijke kracht geven aan* iets, bv. een' pijl; *betooveren* in dien zin; *op nieuw maken,* zooals bv. eene verwoeste plaats, een versleten versiersel; *iets anders van* iets *maken,* zooals bv. een versiersel dat iemand niet meer bevalt; *van metalen* iets *maken; bewerken;* ẹmas tạ̊ tāhan p.; *goud, dat niet bewerkt kan worden,* d. i. goud met koper gemengd, dat men in Indië niet kan bewerken, waarom men tot het legeeren van goud altijd zilver neemt; **āpi pẹmœdjạ,** *offervuur.*

ڤوج **pœdji,** *prijs, lof; loftuiting;* **mẹmœdji,** *prijzen, loven, loftuiten; vleien;* **pœdji-pœdjīān,** *de vleitaal of de complimenten, waarmede men een brief begint.*

ڤوجق, z. bœdjoek.

* ڤوجق, **pẹpōdjoḳ,** batav., *hoek.* — [B.]; = plòdjòk = plòksòk — *een hoek,* **pẹndjœroe,** van de kamer bv.; pẹpòdjòk ook: *een klamboe van een kind als het slaapt* om de muskieten af te weren. — [H.].

ڤوچت **pœtjat,** *bleek; flets.*

ڤوچغ **pœtjoeng,** naam eener *soort* van *grijzen reiger.*

*ڤوچڠ **pōtjong**, batav. (jav., T.), = tjękęl = $^1/_2$ gèdèng = $^1/_{10}$ sangga = $^1/_{400}$ tjaèng (van padi). — [H.].

ڤوچق I. **pœtjoeḳ**, *teder uiteinde van planten; spruit;* van palmboomen *de kruin —; einde van een sleepnet,* dat, bij het uitbrengen, op de plaats vastgehouden wordt. — Het is voorts een classi ficerend woord vergezellende het telwoord, dat een aantal voorwerpen aanduidt, die eenige overeenkomst met eene spruit hebben; p. ręboeng (spruitjes van jonge bamboes), benaming van *zeker versiersel* in den vorm van zulke spruitjes, die bij afwisseling, naar de eene en andere zijde loopen (z. ڤنچوروبڠ, T.); vgl. onder sīkoe.

II., *de wortel eener* in China te huis behoorende *radijsachtige plant,* die *gedroogd* in den handel komt en *als geneesmiddel en voor reukwerk gebruikt wordt.*

ڤود **pœdi** (Tamil podi, *poeder, staf,* T.), *gruis; kleine edelgesteenten* (als het ware gruis van edelgesteenten); *kleine diamanten;* **mępœdi**, kruiden *door elkander mengen; klutsen,* bv. eieren.

ڤودت **pœdat**, van holle dingen, zooals bv. eene rijstmaat *boordevol* (niet boven de boorden).

ڤودر **pœdar**, *verbleekt, verscholen, doodkleurig;* van de oogen *zonder glans,* als van een' doode.

ڤودڠ **pœding**, naam van een' boom; soorten daarvan, naar de kleur der bladeren genoemd, zijn: p. ęmas en p. soewāsạ, waarvan de bladeren als specerij in groenten of sla gedaan worden; p. pęrādạ, waarvan de bladeren groen en geel zijn.

ڤودق **pœdaḳ**, naam eener *soort* van *pandan* — pandanus inermis. — * batav., pandanus moschatus. — [B.].

ڤور I. **pœrạ** — skr. poera (stad) — alleen gebr. in samengestelde nom. pr.; als Sīngạ-pœrạ (*Leeuwen-stad*); Indęrạ-pœrạ (*Indęrạ-stad*).

II., **pœrạ-2**, *veinzen; den schijn aannemen; huichelen; zich houden, alsof; zich gelaten, alsof; geveinsd; gehuicheld; voorgewend; gemaakt; loos.*

ڤور I. **pœroe**, benaming eener *soort* van *uitslag* — frambosia indica —; bœngạ p., pœroe-bloem, d. z. *vlakken op de huid,* zijnde een voorteeken, dat daar pœroe, zal ontstaan.

II., z. pępœroe.

ڤور I. **pœri** — skr. poeri (*stad*) — *middelste ruimte,* met betrekking tot hare omgevingen; *binnenhuis, binnenvertrek, binnenhof;* voorn. *binnenst gedeelte van een paleis,* bestemd tot het bijzonder gebruik van de vorstelijke familie; *binnenpaleis; de eigenlijke stad,* met betrekking tot de voorsteden;

Citadel; gandja̤ p., *basament eener kolom met bloemwerk.*

* II., batav., *zeker rijstgebak.* — [B.].

قوّر **pœ̄war**, naam eener *aromatische plant* — amomum cardomumum.

*قورت, djeroek p., batav., naam eener *soort* van *kleine, donkergroene lemmetjes.* — [B.].

*قورت **pōrot**, batav. (uit 't bal., T.), *met knabbelen doorboren.* — [B.].

قورس, z. ڤقورس.

قورس **pōros**, *as;* van staaf- of cylindervormige dingen, die van eene omkleeding van eene andere substantie voorzien zijn *het binnenste;* van een' mast *top; gedeelte tusschen dek en spoor;* p. peroet, *de endeldarm;* gandar p., *de as tusschen twee wielen.*

قورغ **pōrong**, naam van een' *zoutwatervisch.*

قورق, **pōrak-pārik** of **pōrak-peranda̤**, *op verschillende wijze van of uit elkander,* zooals bv. een verslagen leger.

قورق I. **pōrok**, *segment* (minder dan de helft) van den dop eener kokosnoot, waarmede de jongens spelen, waarbij de p. tusschen de twee hielen geplaatst en door eene wrijvende beweging met den binnenkant van den rechtervoet achteruit geschopt wordt, dat zij in een' boog wegvliegt of over den grond schuift; bij het p.-spel: *met de p. gooien; als eene p. achteruitschoppen.*

* II., batav., *fuikvormige vogelvanger.* — [B.].

*قوره **pœ̄reh**, *houten pennetje.*

قوس **pœ̄sa̤**, *gedurig iets willen doen; aandringen op* iets. — z. gessa̤.

قوس I. **pœ̄soe**, *uit elkander vliegen,* zooals bv. boomwol, door den wind.

II. (vlg. poengsoe, T.), *heuveltje op eene vlakke oppervlakkte,* zooals bv. een mierenhoop (vgl. تمقوسو, T.); *knoest* van een' boom.

قوس **pœ̄was**, *verzadigd; tevreden gesteld.*

قوست **pœ̄sat**, *naaf; navel; middelpunt;* p. belānak, *de eileiders.*

قوسر **pœ̄sar**, *draaiing; draaiing der haren op het hoofd* of eenig ander gedeelte van het lichaam (van menschen of dieren); **memœ̄sar**, *draaien in de rondte of in een spiraallijn,* zooals bv. een draaikolk of dorre bladen in een' warlwind; *heen en weder bewegen* tusschen twee vlakten, bv. een stokje tusschen de handen; verbrijzelen tusschen twee vlakten, bv. de handen door die heen en weder te bewegen, *malen* op die wijze; *klutsen;* **ajer memœ̄sar**, *het water draait in de rondte;* **memœ̄sar dāoen sīreh dengngan tāngan**, *sireh bladen tusschen de handen wrijven:* **pœ̄sar kepāla̤**, *de spiraalvormige*

draaiing der haren op de kruin van het hoofd; **mẹmœ̄sar api,** *vuur maken, door* de *schielijke heen en weder draaiing* tusschen de handen van een langwerpig stuk hout (ānaḳ of lāki-2), dat met het eene einde geplaatst is in een holte in een ander stuk hout (ībœ of pẹrẹm̀pœ̄wan); m. tjat, *verf wrijven;* **pœ̄saran ājer,** *draaikolk.*

* قوسر **pœ̄sẹr,** batav. (jav.): poesat. — [T.].

قوسڠ **pœ̄sing,** *ronddraaien; omwentelen;* p. kẹpālạ, *ronddraaien* van het hoofd; *duizeling, suizeling.*

* قوڠ **pōnga,** batav. (z. pongah, T.), *uitgelaten vrolijk.* — [B.].

قوڠت, **mẹmœ̄ngoet,** *van den grond opnemen, oproepen, lezen* in dien zin; *verzamelen, optellen, inzamelen; heffen* belastingen en dergelijke; *verheffen tot eene waardigheid.*

قوڠه **pōngah** (vgl. jav. en pōnga, T.), *aanmatigend; vrijpostig; trotsch, hoogmoedig; anderen minachtend.* — z. rāngah.

قوڤ I. **pœ̄poe,** *graad van zijverwantschap,* zijnde kinderen van broeders en zusters, onder elkander, en met hunne oomen en moeïen, in den eersten graad; **sẹpœ̄poe,** *één graad van zijverwantschap;* saudārạ s., *broeder of zuster van één* (den eersten) *graad van zijverwantschap,* d. i. neef en nicht (vgl. onder saudāra, T.).

II. of **pœ̄poh,** batav. (jav. poepoeh, T.), *reusachtig, groot (klophaan)* in tegenoverstelling van kāte (*dwergachtig, klein*), van kippen gesproken. — [B.].

III. (lees: قوڤو, T.), w. sum., = pœ̄poḳ: **maloe tẹrpœ̄poe pada kanieng** (كنيڠ), *men heeft onze schande openbaar gemaakt;* **sœ̄da tẹrpœ̄poe pada kanieng,** *het staat hem voor het hoofd geschreven,* men kan het hem aanzien. — [N.].

قوڤت I., **mẹmœ̄poet,** *blazen; waaien; blazen* (van instrumenten); *blazen tegen* of *op* iets; *aanblazen; waaien tegen* iets; *aanwaaien.*

II. **pœ̄poet,** naam van een' zoutwatervisch; p. malākạ of pīrang, naam eener bijzondere soort; p. bāwang, groote soort.

* III., batav., linggis, een ijzeren instrument, een pẹnggalian, dat bv. door den dief gebruikt wordt, om een gat te maken in den pongkòt tèmbok (mẹnggasir). — [H.].

قوڤر I. **pœ̄poer,** zeker *smeersel voor het aangezicht* (niet voor het lichaam — z. bẹdaḳ).

II., *kinderloos.*

III., *zich koesteren,* zooals bv. eene kip in het zand; **poepœ̄ran pœ̄joeh,** *plaats, waar eene kwartel gewoonlijk zit* en zoo glad is, als een dorschvloer, en van daar: *kale kruin.*

* ڤوڤر **pòpòr**, batav. (jav.), *de kolf* van een geweer. — [T.].

ڤوڤس I. **pœpoes**, van planten *verdord; gestorven*, geen groeikracht naar boven meer hebbend [kunnende de wortels evenwel nog leven, zooals bv. knolgewassen].

* II., w. sum., *bevrijden*, bv. van schande, ongeluk enz. — [N.].

* III., koet.,: sœdah.

ڤوڤق **pœpoḳ**, *soort* van *kataplasma*, gewoonlijk van met water fijn gewreven hout of fijn gemaakte bladeren, om op het voorhoofd gesmeerd of gelegd te worden; **mẹmœpoḳ**, iemand *pœpoḳ op het voorhoofd smeeren of leggen;* **mẹmœpoḳkẹn**, van een geneesmiddel, *als pœpoḳ op het voorhoofd*, ook wel op een ander ziek lichaamsdeel van iemand, *smeeren of leggen.* — * **pœpoek**, batav. (jav.), *soort* van *trekpleister* op 't hoofd. — [T.].

* ڤوڤل **pōpol**, z. polpol.

* ڤوڤن **pœpoen** of **poempoen**, w. sum., *verzamelen.* — [N.].

ڤوڤه **pœpoh**, van kippen, hanen (zonder ijzeren kunstsporen) en andere vogels *met vlerken en pooten vechten;* van menschen *plukkaren* (z. pœpoe II., T.).

ڤوّق **pœwaḳ**, *verzameling menschen, die hetzelfde werk verrichten; ploeg; volksklasse.*

ڤوك **pœki**, *de vrouwelijke schaamdeelen;* interj., inz. door zenuwachtige perzoonen gebruikt bv. bij schrik (z. nōno en pœkas); p. andjing, z. andjing-2; *langwerpige ring in het oog van een zeil* — * p. nĕnĕ, batav., *zekere fraai geschakeerde of bont gespikkelde* schulp. — [B.].

ڤوكت **pœkat**, *sleepnet, schrobnet, zegen.*

ڤوكت **pōkit** (vulg.),: tjōkit.

* ڤوكرل **pōkerol**, batav. — ned. procureur — *advokaat.* — [B.].

ڤوكس **pœkas** — eenigszins fatsoenlijk voor pœḳi — interj., inz. door zenuwachtige vrouwen gebruikt, bv. bij schrik.

ڤوكڠ, **lentang pœkang**, *'t onderste boven rollen, hals over kop tuimelen.*

ڤوكڠ **pōkang**, *bout van een geslacht dier* (vgl. pīkang, T.).

ڤوكق **pōkoḳ**, verbasterde naam van een' geweermaker (franschman), die in de eerste helft der 19 eeuw te Samarang geleefd en inz. uitmuntende buksen vervaardigd heeft; *buks*, door hem vervaardigd (in de wandeling zegt men sīpōkoḳ).

*ڤوكو **pōko,** mīnjaḳ p., zekere *pepermuntolie.* — [B.].

ڤوكل **pœkal,** *klomp,* bv. van goud; **mẹmœkal,** *alles tot een klomp maken* (bv. stofgoud); *alles als een' klomp* (d. i. alles alleen) *nemen; allen voor één' nemen;* mas p., *goud in klompen;* kẹris sẹpœkal, *keris met een recht lemmet.*

ڤوكل **pœkoel,** *slag* (niet veldslag); **mẹmœkoel,** *slaan; verslaan; bevorlogen; vermenigvuldigen* (arith.); **poekœlan,** *muziekinstrument dat geslagen wordt.*

ڤوكو I. **pœkau,** *narcoticum,* door de inademing waarvan men geparaliseerd wordt, echter alles ziet en hoort.

II., naam van een' vogel.

ڤوكؤ **pōkô,** *stam, stengel, boom, plant; hoofdzaak, grond, oorsprong; kapitaal, hoofdsom, inleg; inzet;* p. kājoe, *boom;* p. pīsang, *pīsang-boom.*

ڤوݢر, **mẹmœgar,** iets, dat verwoest, vernield of bedorven is, zooals bv. eene stad, een schip, een huis, een geweer *op nieuw maken, weder als nieuw maken.*

ڤول **pœla** (en **pœlaḳ**) —, waarschijnlijk oorspronkelijk pœlang, zooals het thans nog in Bandjarmāsin gebruikt wordt (vgl. bat. moelak, T.) — *op nieuw; wederom; weder; ook;* dẹmikian p., *insgelijks; wederkeerig;* āpạ p. nāmạ ōrang ītoe? *hoe heet die man ook weder?;* istimēwạ p., *te meer nog;* lāgi p., *bovendien; daarenboven.*

ڤول **pœli,** z. pœlih.

ڤوّل **pœwal,** *in de rondte draaien,* zooals bv. eene stof- of rookkolom.

ڤولت I. **pœloet,** zekere *soort* van *rijst, meer kleverig,* dan de andere soorten — oryza glutinosa. — * w. sum., *gom; lijm; hars enz.,* zooveel als gẹtah. — [N.]; **pœloet-2,** zekere *boom, die zeer taai hout heeft,* waarvan men onder anderen voortreffelijke sloepsriemen maakt; p.-2 kẹtjil (de kleine p.-2), zekere plant, waarvan men geen nut trekt.

ڤولت **pōlet,** z. ايڤولت.

*ڤولر I. **pœlir,** soek., *de gangen in den loop van een vuurwapen.*

II., (soend.), batav. (jav., T.), *draaien; in elkander draaien,* als garen.

III. — verb. ned. — *fourier.* — [B.].

ڤولس I., **mẹmœlas,** *wringen,* bv. een doek; *verwringen; uitwringen; onderdrukken;* een' sleutel *omdraaien;* van de darmen *zich verwringen* en daardoor pijn veroorzaken; **mœlas,** wordt ook gebruikt (en is 't jav. moelẹs, T.) als *soort* van *koliek; darmjicht* (z. pījat). — **poelāsan** (soend. poelẹsan), z. onder sangga I. (T.).

II., *vast slapen* (triv.); — **pœlęs**, batav. (bal.), *slapen*. — [T.].

ڤولس I. **pōlos**, verb. van ڤلوس.

II., batav. uit 't bal., *glad*, *nog onbewerkt*, *nog onbebeiteld* als bv. een plank. — [T.]; van gouden buikplaten *effen*; *glad*. — [B.].

ڤولس **pōlis**, — eng. police —, *policie*.

* ڤولس **pōles**, batav., *opgelegd zilver*; *polijsten*; *politoeren*. — [B.].

ڤولغ **pœlang**, *terugkeeren*; *wederkeeren*; *tot den vorigen staat terugkeeren*; *weder worden als vroeger*; van iets dat geverfd is *verbleeken*, eig. *weder wit worden*; *achteruit krabben*; *naar huis gaan*; op iemand *overgaan*; op iets *nederkomen*; aan iemand *overgelaten zijn*; (**mẹmœlangkẹn**, T.), *teruggeven*; *in de plaats geven* van iets, dat men ontvangen heeft; vgl. pœlą.

* ڤولغ **pœloeng**, batav., *pilvormig maken*. — [H.]; **mẹmœloeng**: iets, als bv. kruimels brood, *tot een balletje rollen*; **poelœngan**, *een balletje*; *pil*; bv. maka pœloeng-2 sabẹsar anak soempītan maka tẹlan. — [T.].

ڤولغ I. **pōlong**, *moernagel*; *rijpe nagel*; *soort kleine geesten*; *kabouter*; p. āngin, *ziekelijke knobbels tusschen vel en vleesch*, die soms van plaats veranderen.

II., batav. uit 't Holl., *peulen*; *peultjes*. — [B.].

* ڤولغ **pōleng**, batav. (jav.), *rechthoekige of vierkante figuren op geweven goederen*. — [B.].

ڤولق, z. pœla.

ڤولق, **mẹmōloķ**, *in haast en in groote happen alles opslokken*, opdat een ander er niets meer van krijge.

ڤولق **pœliķ**, van twee tegenpartijen *even sterk*, hetzij van natuur, zooals bv. twee vechthanen, of door de eene of andere regeling, bv. door een sterker paard meer gewicht te geven; *gelijke voordeelen hebbend*. — * koet., *kampop*. — [T.].

ڤولم I. **pœlam** (niet ingevuld, T.).

II., w. sum., een *soort* van *kleine parels*; — mogelijk beteekent het ook: *door elkander gemengd*. — [N.]; **polam**, denkelijk een andere uitspraak van poewālam, *soort koralen* (T.).

ڤولن **pœlan**, van gekookt graan of aardvruchten *eenigszins hard*, doch gaar; *eenigszins lijmerig* (z. ẹmpoķ). — * **pœlẹn**, batav. (jav.), *vast en kleverig* als deeg, *klonterig* als sago. — [T.].

ڤولو **pœlau**, *eiland* (v. d. W. leidt het af van 't skr. *poelina!* T.); p. jang tœdjoh, *de zeven eilanden*, groep van zeven aanzienlijke eilanden, met kunne kleintjes,

in de Chineesche zee, onder Lingga-Riouw, de Natoenas der europ. zeekaarten. De eilanden zijn: Djęmādją Sījantan, Boengœran, Pœlau Lāoet, Sœbi, Sęrāsan en Timbālan.

ڤوله **pœloh**, *tiental;* sapoeloh, tien; dœwa p., *twintig.*

ڤوله **pœleh**, *terugkeeren tot den vorigen staat; zich herstellen;* **dān pœlehlah ājer mandīkoe,** *en de frissche kleur van 't baden keerde bij mij terug;* simpoel p., z. onder simpoel.

ڤوله I. **pœlih** en **pœli**, verb. ned., *foelie,* inz. voor edelsteenen.

II., z. pœlai II.

* ڤولي, **pœle pandaķ**, batav. (soend.), eene plant — ophyoxylon serpentinum — sterk purgatief. — [B.].

ڤولي I. **pœlai**, zekere boom die op lage gronden groeit en een wit weinig deugdzaam hout heeft; ākar p., zekere kruipende plant, dienende als bindsel, doch weinig deugdzaam.

* II. en ڤوليه, w. sum., een *soort* van *waarzegsters.* — [N.].

ڤون **paun**, z. ڤاٴون.

ڤون **pon** (niet ingevuld. — *zelfs;* bv. akoe pon sakit, *zelfs ik ben ziek:* soewatoe pon tijada, *niet een enkele zelfs*, niets hoegenaamd. Voorts wordt het gebruikt vooral na een subject, dat meestal gevolgd wordt door een actief, T.).

ڤون I. **pœwan** (waarschijnlijk verk. van **ampœwan**) titel, die, voorafgegaan door ęntjī, aan de vrouwelijke nakomelingen van den bęndahārą en tęmmęnggoeng gegeven wordt.

II., *beteldoos* van bijzonder maaksel, die alleen aan vorsten en een bruidspaar voorgezet wordt. — z. djōrong en kęrang-kęrap.

* ڤون **pœwin** — verb. ned. — batav., *puin.* — [B.].

ڤونت **pœnat**, *kiem* in 't alg.; *de prop* van eene zweer.

ڤونق **pœnoeķ**, *vleezige wrong in den nek* van zeer vette menschen of dieren, bv. varkens; *eeltachtige verhevenheid in den nek* van ossen of lastdragers, *ontstaan door de drukking van juk of draagstok* (vgl. bondoķ, T.).

ڤونه **pœnah** — skr. — *op* (niet meer voorhanden); *verkwist, doorgebracht; geheel en al, ten eenenmale.*

ڤوني **pœnai**, naam eener *soort* van *wilde duif* (z. dœnai en vgl. onder dękkoet, T.); mātą p., *maas van vlechtwerk*, zooals bv. in de van rotting gevlochten zitting van een' stoel; *nekkuiltje.*

قوه I. **pœwah**, z. اڤوه.

II., z. ڤقوه.

ڤوهق **pōhoķ** — oorsp. chin. — *pepermunt.*

ڤوهن I. **pōhon**, *plant* in 't alg.; *boom; voornaamst gedeelte van eene plant of boom*, inz. als oorsprong der takken, d. i. de *stengel* of *stam met den wortel*, en van daar: *oorsprong; oorzaak; grondslag; kapitaal.* — * batav., pōhon (lees pœhoen, bal. poeoen hulp telwoord van boomen, T.), *gewassen, groot of klein, die een stam of stengel hebben*, in tegenoverstelling van òjòt-2 (klim- of slingerplanten; z. ōjod). — [H.]; p. kājoe, *hout-plant*, d. i. *boom in den eig. zin* van het woord; p. pęķęrdjāān, *de eigenlijke dader.*

II., **męmōhon**, *nederig verzoeken; smeeken; bidden om* iets; *verzoeken enz. om verlof, om heen te gaan; beleefdelijk afscheid nemen* (vgl. برموهن, T.).

* ڤوي **pœja**, batav., *zekere jeuking* of *roode hond.* — [B.].

ڤوي، **pœjoe-2**, naam van een *zoetwatervisch.*

ڤوير **pœjęr**, ned., *poeier; poeder.*

* ڤويڠ **pœjęng**, batav. (jav., T.), *duizelig.* — [B.].

ڤويق، z. ڤويه.

ڤويه **pœjoeh** (of **pœjoeķ**), naam eener *soort* van *kwartel* (men. benaming van een laag bij den grond en zeer kleine vruchten dragende cocossoort, T.), bintang p., *het zevengesternte.* — * **pœjoe(h) borēng**, w. sum., een *soort* van *kleine kwartel.* — [N.]; hechtte v. d. W. aan de opgaven van N., en 't blijkt wel, dat hij het deed, want hij heeft ze allen onverbeterd opgenomen, dan had hij dit onder *boreng* moeten plaatsen (T.).

ڤوڽ **pœnją**, verk. van ampœnją.

ڤهال **pahālą** — skr. phala — *verdienste; verdienstelijke handeling; erkenning of belooning daarvan* (in het door Klinkert voor klassiek gehouden Maleisch van Keasberry en Abdoellah wordt dit woord met فعال gelijk gesteld, T.).

ڤهالم، z. ڤوالم.

ڤهلاون **pahalāwan** en **pahlāwan** — pers. پهلوان — *groot, sterk man; kampvechter; held; krijgsoverste; generaal;* z. bahādoer.

ڤي I. **pai** (zelden) — verk. van **sampai** —, in **bęlompai**, *nog niet.*

II., z. onder ęmpis.

ڤي I. **pī** — oorsp. chin. — *speelmerk* (fiche).

II., batav., — een *groote rivierschildpad*, jav. boeloes. — [H.], batav., gemeene *schildpadsoort.* — [B.].

ڤيات **pijātoe**, *zonder betrekkingen; zonder ouders, ouderloos; verlaten;* ānaḳ p., *weeskind.*

ڤيار **pijāra**, batav., in plaats van *palihara* door dat men *al* voor 't bekende inhechtsel hield. — [T.].

ڤيارت **pijārit**, *soort van harpoen, met twee punten boven elkander.*

ڤيال **pijāla** (en, minder goed, **pijālah**) — pers. پياله, *bokaal; drinkglas — klein drinkglas,* waaruit men vroeger koffie, thee, sorbet enz. dronk; *liqeurglaasje* (bij dat minder goede pijālah vgl. de aanmerking bij ڤرچ II en sigęrah, waaruit blijkt, dat v. d. W. wel eens iets meende te booren, dat door niemand gehoord wordt; om de afleiding verandert hij uitspraak en beteekenis, z. bv. bętāpa, T.). — z. tjangkir en tjāwan.

ڤيالڠ I. **pijālang**, *bij iemand bestellen om te koopen.*

II., naam van een' vogeltje van het geslacht der papegaaien.

ڤياو **pijāwa**, z. pęrijāwa.

* ڤياوي **pijāwée**, w. sum., *bedreven zijn,* men zegt dit ook van voorwerpen die door het gebruik beter worden, bv. penńa baroe ītoe, bęlom pijāwée (prachtig! T.), *die nieuwe pen is nog niet genoeg gebruikt om goed te kunnen zijn.* — [N.].

ڤيبروار **pebęroewāri**, verb. ned., *Februari.*

ڤيت **pīta** — port. fita — *lint, band.*

* ڤيت **peti**, z. onder pęti.

ڤيت I. **pījat**, *scheef,* d. i. niet in de vierkante positie, zooals bv. een stijl van een huis, die met de overige stijlen wel in eene rechte lijn, doch niet vierkant staat; **męmījat**, *in verschillende richtingen wringen* doch geen' geheelen slag in de rondte, zooals bv. eene plank voor een vaartuig, boven het vuur, een blad van de schroef van een stoomschip, het oor van iemand, en dergelijke (vgl. pījaḳ, T.). — z. pœlas.

II., z. pījoet.

ڤيت **pījoet**, *kleinkind van een kleinkind;* **pījoet-pījat**, *verre nageslacht.*

* ڤيت **pījot** (soend.) *oud en gerimpeld; opgedroogd.* — [B.].

* ڤيت, **pejtå-2**, zooveel als songgoh-2. — [N.]; lees pètå; men. uitspraak van een vroeger pasta? (T.).

* ڤيتر, **męmītar**, *richten,* bv. een vuurwapen, door het rechts of links te draaien.

ڤيتر **pētor** (en **fētor**) — port. feitor — *factoor; opziender; bestuurder; gezaghebber; resident* (als civiele gezaghebber).

ڤيتس **pītis** (en **pītjis**) — port. especies, pluralis van especie, o. a. *munt.* — In

't mal, de, bij de komst der Portugeezen, in den ind. archipel gebruikelijke munt van onedel metaal; **pītis-2**, *doorboorde geldstukken* in een gouden of zilveren halsnoer, die met andere voorwerpen, bv. doorboorde belletjes, buisjes enz. afwisselen; *de platte en dunne pitten* van sommige vruchten, zoozals bv. van de bœwah pęler kambing.

ڤيتس **pētes**, van een klein kind *goed sprekend*, voor zijne jaren, beter, dan men op zijn leeftijd kan verwachten (vgl. pęntes, T.).

* ڤيتڠڬڠ **pītanggang**, w. sum., *biologeeren; betooveren.* — [N.].

* ڤيتق (jav. pétak, T.), **kœda pītaḳ**, batav., een *paard dat een witte plek* (tanda) *aan den kop heeft*; heeft het een witte plek aan 't lijf, dan is het een kœda bęlang. — [H.].

ڤيتق **pētaḳ**, *ruim* van een vaartuig; *afgeschoten gedeelte* daarvan; — * batav. ook: *kajuit; roef.* — [B.]; rœmah séwāhan (wat doet die *h* er in? T.), bv. een kamer in een logement, die verhuurd wordt voor korteren of langeren tijd; **pétaḳkan sawah**, *een gehuurd rijstveld.* — [H.]; *perceel; vak; bed; afdeeling; blok.* — [B.].

ڤيتوق **pētoḳ: pātoḳ.**

ڤيتيك, **pītik-2**, naam van een eetbaren zoutwater-visch.

ڤيتم **pītam**, *zware duizeligheid* (ziekte); *mindere graad van vallende ziekte*, waarbij geen schuim op den mond komt.

ڤيته **pētah**, *rad ter taal; rederijk; bevallig in manieren; wetende zich goed voor te doen; wetende iets goed voor te dragen; schrander; geestig.*

ڤيجت **pīdjat**, *wandluis, weegluis.*

ڤيجيت, **męmīdjit**, *nog al hard* (tusschen zacht en hard in, doch meer hard dan zacht) *drukken of knijpen, met de vingers of de volle hand;* zoogen. *ramenassen*, d. i. *manipieleeren* op die wijze pijnlijke of vermoeide lichaamsdeelen, ook een gezond en onvermoeid lichaam, alleen voor de aangename, slaapverwekkende gewaarwording. — z. pęttjal.

ڤيجر **pīdjar**, van vloei- of smeltbare zelfstandigheden *den hoogsten graad van hitte bezitten, vertoonen of aannemen; opbruisend koken;* — * w. sum. (jav. pidjęr, T.), *harst; sanderak.* — [N.]; męnāngis p., *weenen in den hoogsten graad van hevigheid*, als het ware tot stikkens toe, zooals men bij kleine kinderen soms ziet; **pęmīdjar**, *wat den hoogsten graad van hitte geeft enz.; wat bij het solderen de metalen doet smelten, inz. eene soort van hars.*

ڤيجق **pīdjaḳ** (en **tidjaḳ**), **mẹmīdjaḳ**, *treden* op iets. — z. ẹndjaḳ; **pẹmīdjaḳ kāki**, *iets om er den voet op te zetten; stijgbeugel.*

ڤيچ **pītjoe**, *slot van een geweer.*

ڤيچت **pītjit**, minder goed dan **pīdjit** (z. aldaar).

ڤيچس, z. pītis.

* ڤيچڠ. **pītjing**, soek.,: kētjeng (bal. pètjeng, jav. pètjè, T.).

ڤيچق **pētjaḳ**, van een oog *vernield en uit de oogholte.* — * **pītjẹḳ**, batav. (uit 't jav., T.), van oogen *bescha-digd.* — [B.].

* ڤيچق **pètjòḳ**, batav., *gedeukt* als bv. van een blikken trommel (jav. pésok). — [T.]; *met kuilen* bv. van knikkers. — [B.].

ڤيچك **pītjik**, van een' weg, een' doorgang, eene opening *nauw; benauwd; in 't nauw; in de klem; in ver-legenheid.*

ڤيچن **pētjoen** — oorspr. chin. — *dra-kenboot-feest.*

ڤيد, z. djap.

ڤيدت **pīdit**, *dicht bij iets anders*, *zoodat er aanraking plaats heeft; gedrang.*

ڤيدر **pīdir**, z. onder ātjeh.

* ڤيدق **pīdaḳ**, soek.,: sẹmẹttjah.

* ڤيدل **pèdèl**, batav. (bal., T.), *plat-gedrukt*, 't tegenovergestelde van plakgeslagen. — [H.].

* ڤيرس **pīroes**, batav. (jav., T.), = ڤيروزه. — [B.].

ڤيرڠ **pīrang**: **pœpoet malāka.**

ڤيرڠ **pīring**, benaming voor *allerhande soorten van borden of schoteltjes*, klei-ner dan de gewone tafelborden (pinggan); p. panggang, *dessert-bord;* p. gāram, *sambalschoteltje.*

ڤيرڠ **pērang**, *bruin*, zooals bv. eene halfrijpe vrucht, die donkerblauw of zwart moet worden, of een gewoon rood potlood.

ڤيرق **pēraḳ**, *zilver;* met een getal er voor *gulden zilver;* naam van een' mal. staat op de westkust van het mal. schiereiland.

ڤيرق I., **mẹmīriḳ**, *wrijvend verbrijzelen*, zooals bv. de spaansche peper.

* II., w. sum., *beletten; verdedigen.* — [N.].

ڤيروزه **pīrœzah** — pers. — *turkoois.*

ڤيره **pēreh**, *overweldigd, ten onder ge-bracht* ook fig., door iets wat men niet kan torschen, bv. door eene zware vracht, *op de flesch* door buitengewone uitgaven.

ڤيري I. **pīrai**, *jicht; rheumatisme.*

II., w. sum., *los van grond of aarde; zich verzetten; vechten; met velen aanvallen.* — [N.].

* ڤيس **pīsa**, batav. uitspraak van pīsah. — [B.].

ڤيّس I. **pījas**, *horizontale strook mat,* waarvan er een aantal aan elkander geregen worden, om een zeil te vormen. * II., batav. (soend., T.), *glad; effen; flets* [bv. van wenkbrauwen]. — [B.].

ڤيسڠ **pīsang**, naam eener plant, met dikken, hoogen en sappigen stam en eetbare vruchten dragend, musa paradisiaca.

ڤيسڠ, **mẹmēsong**, *aan* het voorste gedeelte van iets, bv. den voorsteven van een vaartuig, *eene andere richting geven* naar de eene of andere zijde.

* ڤيسق **pīsaḳ**, w. sum., *een stuk* van iets; **sapīsaḳ roti**, *een stuk brood.* — [N.].

ڤيسق **pēsaḳ**, *geer, geerstuk.*

* ڤيسق **pèsèḳ**, *plat* van den neus (vgl. pẹnjek). — [T.].

ڤيسو **pīsau**, *mes;* p. dāoen pādi, *lancet.*

ڤيسه, **mẹmīsah**, *scheiden; afscheiden; afzonderen.*

ڤيّڠ, **mẹmījang**, **pœloet** *in eene pan met gloeiend zand branden.* — * **pījang**, *nachtwacht.*

ڤيڠت, **mẹmīngit**, *afzonderen; opsluiten; streng bewaken* [inz. vrouwen]. — **pingītan**, men., *bewaarstal* voor paarden, koeijen enz. (T.).

ڤيّڠݢو **pījanggoe**, naam van een' boom.

ڤيّڠݢڠ **pījanggang**, naam van een' kever (men. op de padi azende vlindersoort, T.).

ڤيڠي I. **pīngai**, naam van een' vogel.

II., w. sum., *fraai van aangezicht,* doch men zegt dit nimmer van zijn eigen sekse. — [N.].

* ڤيڠيين **pīngijan**, w. sum., *een stal.* — [N.]; N. bedoelt **pingīqan**, ڤيڠقن zijnde de uitspraak van ڤيڠقت (T.).

ڤيڤ **pīpa** — verb. ned. —, *pijp.*

ڤيڤي **pīpi**, *wang, koon.*

* ڤيڤي **pēpe**, batav., een *gebak in roode en witte ruiten;* eene *kinderlijke benaming voor het vrouwlijk schaamdeel* (sasaksch pèpèq, *vrouwelijk schaamdeel,* T.). — [B.].

ڤيءڤ **pẹ̄pa**, naam eener *kwaadaardige bloedvin; karbonkel; negenoog* [van af de borst naar boven toe]. Men verbeeldt zich, dat vorsten, daardoor aangetast, er gewoonlijk aan sterven, en noemt de p. ook pẹnjākit rādja.

ڤيڤت I. **pīpit**, *piepen;* naam van een' vogeltje; *mondstuk van blaasinstrumenten*, dat in den mond genomen wordt, zooals van de clarinet, hobo enz.

II., **pipītan** of **pamipītan** (eig.: waarmede geperst wordt); — batav. (jav.), *een houten perswerktuig, om olie uit kokosnoten te persen.* — [T.].

ڤيڤر **pēper**, van een vaartuig *dwars afdrijven*, door stroom af wind; *gaan met den valreep vooruit.*

ڤيڤس, **mẹmīpis**, tusschen twee harde lichamen, waarvan het bovenste rolvormig is, *fijn* (fijner dan gīling) *wrijven, vermalen.*

* ڤيڤس, **mẹmèpès**, batav. (van 't jav. of bal. pès, T.), *in een blad wikkelen*, bv. visch, om hem in koolen of heete asch gaar te maken; iets *in een blad op het vuur branden.* — [B.]; **pèpèsan**, *zulk een blad-inwikkelsel* (vgl. pāis, T.).

ڤيڤق **pepeḳ**, *spel tusschen twee medespelers buiten het hoofdspel, inz. bij een-en-twintig.* — z. toewi en tāroh lœwar.

ڤيڤه **pīpah**, verb. van عفيفة.

ڤيڤه **pīpeh**, *plat;* zooals bv. een koek. — * **pipih**, w. sum., wordt bij het tellen van kleine vlakke stukjes gebezigd, beteekenende zooveel als *een schijfje;* het beteekent ook een klein stukje dat men met den duim en voorste vinger ergens afbreekt; **tjoba di pipih piring ītoe**, *kunt gij geen stukje van dat bord afbreken?* — [N.].

ڤيجق **pījaḳ**, van vlakke voorwerpen, bv. eene plank, *aan beide einden gewrongen*, doch naar verschillende kanten (vgl. pījat, T.).

ڤيك **pēkạ**, *niet onverschillig; gevoelig; gevend om iets.*

ڤيكق **pēkaḳ** — oorspr. chin. — *steranijs;* zeker chin. spel met 8 kaarten; *kaartspel; speelkaarten.*

ڤيكت I. **pīkat**, naam eener *soort* van *paardevlieg* of *brems* (jav. pitak, T.).

II., **mẹmīkat**, van dieren, die men wil vangen (ook fig. van menschen) *lokken; tam maken;* **pẹmīkat**, *lokvogel;* mātạ p. (de oogen van een pīkat), *de tepels eener maagd*, die pas beginnen te zwellen.

ڤيكر **pīkir**, verb. van فكر.

ڤيكڠ **pīkang**, z. ڤكاڠ.

ڤيكڠ **pēkong** (en **tēkong**), ontstaan door zich **topēkong** en **patēkong**, als twee woorden te denken; **tŏpēkong**, *grootvader Pēkong;* **på tēkong**, z. tapīkong.

ڤيكل **pīkoel**, *zeker gewicht* van 100 kati of 125 oude ponden; **mẹmīkoel**, een' last *dragen op de schouder of den rug;* eene zaak *dragen, op zich hebben.*

ڤيكو I. **pīkau**, *verbouwereerd*, zooals bij een plotseling ontwaken uit een' diepen slaap of door schrik; *niet geheel bij zijne zinnen; confuus.*

* II. **piko** (lees pīkau, T.), w. sum., een *vogel* die veel op een kwartel gelijkt. — [N.].

* ڤيڠكڠ **pègang**, batav.,: pęgang; presentje van de brabeltaal, en op de West-kust van Sumatra als »Hoog-Maleisch" gangbaar! — [T.].

* ڤيڠكو **pejgoe**, w. sum., *veelkleurig*, ook *schitterend van kleur.* — [N.].

* ڤيڠكو **pēgō**, batav. uit 't soend., *onduidelijk van spraak.* — [B.].

ڤيل **pīloe**, *meewarig, medelijdend, begaan* met [ook bij de herinnering van afwezigen].

ڤيّل **pījal**, *de lellen* van een' haan.

ڤيلت **pēlat**, van de uitspraak *onduidelijk*, door het niet uitspreken van letters of sijllaben, zooals kleine kinderen (lallend).

ڤيلت I. **pēlet**, z. pālit I.

II., p. tjapoeng, batav., een juffertje (glazemaker), *met lidi, waar gętah aan gesmeerd is, aanraken* om hem te vangen; overdrachtelijk pèlèt sama akal. — [H.].

* ڤيلر **pēlor**, batav.,: pęlœroe. — [T.].

ڤيلس **pīlis**, *streep of streepen van eenig smeersel* op het voorhoofd, als geneesmiddel of versiering. — * **pępīlis**, batav. (jav.), *smeersel voor voorhoofd en de slapen.* — [T.].

ڤيلڠ **pēlang**, naam eener *soort* van *platbodemd vaartuig.*

ڤيلڠ **pēlong**, *gewrongen*, d. i. niet plat, zooals bv. planken, door de uitwerking der hitte.

* ڤيلق **pīlęk**, batav. (jav. ook pīlęg), *verkouden.* — [T.].

ڤيلن, **mępīlin**, *twijnen*, door de draden op eene zekere wijze tusschen de hand en eene vlakte, bv. de dij, te rollen.

ڤيلو I. **pēlo**, *soort* van *indisch vaartuig.*

* II., batav. (jav.), *gebrekkig* van 't spraakorgaan van kinderen bv., die *rari* in plaats van *lari* zeggen. — [T.].

ڤيله, **mępīleh**, *kiezen, uitkiezen;* **pīlēhan**, *wat gekozen enz. is, keus*, in dien zin; **pęmīleh**, *wie kiest* enz.; *kiezer; wie kiesch is; kieskauwer;* **pīleh-2**, *met keuze; bij keuze.*

* ڤين **pēna**, batav., *pen.* — [B.].

ڤين, **pīna-2**, naam eener eetbare plant.

ڤينس **pēnes**,— fr. péniche (of eng. pinnace? z. pīndis, T.) — *gewapend klein vaartuig*, ter bewaking van de kusten; *kruisboot.*

ڤينڠ **pīnang**, naam eener *soort* van *palmboom*, wiens vrucht bij de betel gegeten wordt — areca catechu —; de vrucht zelve, de areka-noot; **męmīnang**, *vrijen*, door het zenden van betel en toebehooren; **pīnang sęndāwą**, groote soort, die niet gegeten, maar tegen zekeren uitslag (koedis) gebruikt wordt; p. bęras-berāsan, *pinangnoot, die bij het kauwen in stukken als rijstkorrels uit elkander valt*, ouder dan de djęrkat; **pęmīnang**, *sirch-doos*, betel *bak of- schaal;* p. mœdą, *koppelaar;* **pīnang-2**, naam van een zoutwater-visch.

ڤينق **pēnaķ**, z. ęmpēnaķ en onder ānaķ.

ڤيوتڠ **pijœtang**, *schuldvordering, inschuld.*

ڤينم **pīnoem**, eene van **męmīnoem** of **mīnoem**, gevormde passive vorm.

ڤيه, **rępmpah-pījah**, z. rępmpah.

ڤيه **pījoh**, *verdraaid, verwrongen* [zooals bv. een arm, een sleutel].

ڤيهق **pīhaķ**, *kant, zijde; ligging, richting; afdeeling, klasse; wijze; betrekking, opzicht;* **męmīhaķ**, *op zijde doen; alleen doen; afzonderen;* padą p. kępālą kœboer, *aan het hoofdeinde van het graf;* ātas p. jang tęrtęntoe, *op eene bepaalde* (voorgeschrevene) *wijze;* **'oensoer hawā dāpat dipēhakkęn,** *de elementen der lucht kunnen van elkander afgezonderd worden.*

* ڤيل **pēel**, batav. — verb. van فعّال — syon. عادة: *karakter; hebbelijkheid; hoedanigheden.* — [B.]; natuurlijker van فعل, *handeling*, dat in de dagelijksche taal pēel uitgesproken wordt.

ڤڽڤ **pęnnjap**, van zaken *verloren, weg: ontfutseld.* — z. lęnnjap.

ڤڽيك **pēnjek**, *plat en breed gedrukt*, zooals bv. eene citroen, eene rot in de val, een kikvorsch, waarop men getrapt heeft en dergelijke; hīdoeng p., *platte en breede neus.*

* ڤڽاڬن **pęnjāgan**, w. sum., *lui; vadsig; loom.* — [N.]; had v. d. W. onder سڠن moeten plaatsen (T.).

ڤڽڠت (had onder سڠت, moeten staan, T.); p. œlar, *soort wesp.*, die uit eene in haar lichaam gevormde taaie en door de lucht hard wordende zelfstandigheid een langwerpig zakvormig nest bouwt, waarin zij hare eieren legt.

* ڤڽمڤيڠن **pęnjimpīngan**, batav., wafelijzer. — [B.]; waarom niet onder simping in eens gezet? menigeen zal het hier niet zoeken (T.).

ڤڽو **pęnnjœ** (en **pęnnjœ**), naam eener *soort* van *eetbare zeeschildpad;* **sępęnnjœ**, *zekere struik*, welks bladeren het voorkomen van eene schildpad hebben en, met water fijn gekneed, bij hoofdpijn als verkoelend geneesmiddel opgelegd worden; **pęnnjœ-pęnnjœwan**, *mierenleeuw*, een insect, dat de

mieren in trechtervormige kuiltjes, waarin het zit, vangt en dan verteert — mirmileo.

قڤوسر pęnjœsoer, z. pęnjœsoeḳ.

قڤوسق pęnjœsoeḳ (minder goed pęnjœsoer), naam van 5 eilanden op den zuidelijksten uithoek van het mal. schiereiland (door de europ. zeevarenden verkeerdelijk kaap Romania genoemd); tandjong p., *Kaap Romania.*

قڤيرت pęnjīrat, *rijglijn* (had onder sīrat moeten staan, T.).

ق

ق, de letter ḳāf (قَاف), 21e van het arabisch en maleisch, en 25e van het door Marsden anders geordend alphabet, liggende, voor 't arabisch, hare phonetische kracht tusschen die der nederlandsche *k* en der fransche *g* vóór *a*, of *u* (bij de Arabieren van Hadralmaut als deze Fransche g uitgesproken; bij de Maleijers verward met de *k*; z. bv. كودس, T.). Zij is dus eene gewijzigde *k* en wordt daarom hier in de transscriptie wedergegeven door *ḳ*. — In maleische stamwoorden komt zij alleen aan het einde voor, waar zij een' kort afgebeten k-klank heeft, die voortgebracht wordt alleen door het brengen van de spraakorganen in de voor de uitspraak der *ḳ* vereischte stelling (ook in eigennamen; bv. قدة, T.). De gesmoorde k-klank heeft veel overeenkomst met dien van de arabische أ, ؤ en ئ, aan het einde van sijllaben, weshalve men die letters ook in de meeste gevallen voor de ق zetten kan: روسق rœsaḳ en روسأ rœsâ, تندق tandoeḳ en تندؤ tandœ, چردق tjęrdiḳ en چردئ tjęrdî (kan gevoegelijk door *q* uitgedrukt worden en is aan het slot nooit een *g*, T.). — De mal. noemen de ق ḳaf bēsar, ter onderscheiding van de ک en omdat zij er een kapitale letter van maken zooals bv. in قدة, T.). Als cijferletter heeft de ق de waarde van 100 (z. abdjad). In geschriften van godsdienstigen aard is ق eene verk. van قُرْبَة.

قَابِيل, *Kaïn.*

قَاتِل, *doodend, ter dood brengend, doodelijk*, zooals vergift enz.; *moordenaar* van zeker iemand; *wat doodelijk is.*

قادة plur. van قَايِد.

قَادِر, *bepalend*, in maat of gewicht; *machtig;* van God *voorbeschikkend;* اَلْقَادِر, de *voorbeschikkende*, d. i. God.

قَارِيّ, *lezend; lezer, voorlezer*, voorn. van den ḳorān; *bepaalde tijd.*

قَاسِم, *verdeelend, uitdeelend; verdeeler, uitdeeler.*

قَاصٍ of قَاصِي, *verwijderd, ver.*

قَاصِد, *strevend, pogend, trachtend, voornemen hebbend; zich wendend tot —; bode, reiziger.*

قَاضٍ of قَاضِي, *rechter.*

قَاطِع, *scherp, snijdend; kort afbrekend;* van een bewijs *beslissend, afdoend; zuur,* bv. melk; *snijdinstrunent, schaar; beslissend enz. bewijs.* — met plur. قُطَّاع en قُطْع, *roover;* قُطَّاع آلطَّرِيق, *straatroovers.*

قَاعِدَة. *grondslag, grondveste, steun; wet, algemeene regel, grondregel; wijze, manier, stijl; grondvorm; model, type, voorbeeld.* In mal. geschriften voorkomende, kan het soms vertaald worden door *gelijk als, zooveel als, bij wijze van spreken.*

قَاف, naam der letter ق; — naam van een gebergte, dat de aarde zou omringen en tevens schragen, en door bovennatuurlijk wezens zou bewoond zijn; naam van den koran.

قَافَة plur. van قَايِف.

قَافِلَة, *troep* reizigers, *karavaan.*

قَافِيَة, *rijm.*

قَاقُم, *hermelijn.*

قَالَ ٱللهُ, *God heeft gezegd.*

قَامَات plur. van قامة.

قَامَة, *opstaan, zich oprichten en opgericht houden; opgericht zijn; stand, houding;* met plur. قَامَات, *gestalte* van een' mensch; *maat van* 6 *voet.*

قَامُوس, *woordenboek.*

قَانِت, *gehoorzaam* aan God; *aandachtig biddend.*

قَانُون, *regel; voorschrift, wet.*

قَانُونِيّ, *volgens den regel, voorschriftmatig, wettelijk.*

قَاوُق, *hooge muts* der moeḥamedaansche rechts- en schriftgeleerden.

قَاهِر, *onderwerpend, overwinnend; geweldig, hevig; veroveraar, overwinnaar.*

قَاعِد, *dwerg-palmboom.*

قَايِد, *leidend, regeerend; aanvoerder, regeerder, gouverneur.*

قَايِم, *staand, rechtstaandig; vast, duurzaam, standvastig;* met plur. قَوَمَة, *opzichter, bestierder. — In 't mal. ook nog: staande enz. zijn;* **ķāïm-maķām**, *plaatsvervanger.*

قَايِف, *gelaatkenner; chiromant; waarzegger.*

قَبَآء, *soort mansoverrok* of — *tunica,* van voren open (z. kabāja).

قُبَاب plur. van قُبَّة.

قِبَاح plur. van قَبِيح.

قَبَاحِى plur. van قَبِيح.

قَبَايَة plur. van قَبَاء.

قُبَب plur. van قُبَّة.

قُبَّة, *gewelf, boog; koepel, toren, gewelfde kapel, nis; tent; troonhemel, tabernakel* (z. onder sĭnggahasāna, T.).

قَبْحى plur. van قَبِيح.

قَبَر, *begraven;* de plur. قُبُور (in 't mal. als singalaris), *graf.*

قَبْض, *samentrekking van de vingers of de hand; opvatting; gevangenneming, aanhaling, beslaglegging; onbeperkte macht, bezit; hardlijvigheid.*

قُبْل en قُبُل, *voorste deel; schaamdeelen* (van man of vrouw).

قِبْلَة, *zijde, die naar ons toegekeerd is; punt naar hetwelk onze blikken zich richten,* voorn. bij het gebed, voor de Moeḥammedanen Makkaĥ, vroeger Jeruzalem.

قُبُور plur. van قَبْر (z. kœboer); bœnga k., z. onder bœnga.

قَبُول, *goedkeuring, toestemming; vergevensgezindheid.*

قَبُولِيّ, *aanneembaar.*

قَبِيح, *misvormd, leelijk; laag, onedel, gemeen, schandelijk, verfoeilijk.*

قَبِيض, *nemend, vattend en niet licht loslatend, zeer kundig, zeer bekwaam;* اَلْقَبِيض, *de nemende enz.* bij uitnemendheid d. i. God.

قَبِيلَة, *volkstam.*

قَحْط en قَحَط, *gebrek hebbend aan regen* (van een jaar); *lijden door gebrek aan regen; ontbreken van regen;* قَحْط, *dorheid, schraalheid, onvruchtbaarheid; gebrek, drukkend gebrek.*

قُدَاس, *zilveren kraal,* voor sieraad of voor den tasbīḥ; bij de christenen

misbrood, avondmaalsbrood; صاحبُ ٱلقدّاس, *priester, die het misbrood enz. bedient.*

قُدَامى plur. van قَديم.

قُدَايِم plur. van قَديم.

قَدْح, *tegenwerking; berisping;* مِنْ غَيْرِ قَدْحٍ وَلَا ثَلْمٍ, *dewijl er geene tegenwerking of smet bestaat.*

قَدَح, *drinkvat, bokaal, beker* [inz. groot en voldoende voor twee personen].

قَدْر, *hoogachting, schatting, waardeering; vergelijking; aanpassing, beschikking;* met plur. أَقْدَار, *wat door God beschikt is, voorbeschikking; noodlot;* van eene zaak of een' persoon *innerlijke waarde; hoeveelheid; maat, prijs; macht, vermogen, rijkdom;* عَلَى قَ, *naar vermogen;* **sękadar**, *alleen, slechts.*

قُدْرَة, *macht; vermogen, alvermogen, almacht; voorzienigheid; rijkdom.*

قُدْس, *zuiverheid, reinheid; heiligheid;* رُوحُ ٱلْقُدْس, *geest der heiligheid heilige geest,* waaronder de Moeḥammedanen den engel Gabriël verstaan; اَلْقُدْس (*de heiligheid* bij uitnemendheid), *Jeruzalem.*

قُدُس, *zuiverheid, reinheid; heiligheid.*

قُدْسِيّ, *Jeruzalemsch; iemand van Jeruzalem*, inz. een pelgrim van daar.

قَدَم, *voet, voorste gedeelte van den voet; stap, tred;* قدم مُبارَك (*de gezegende of vereerde voet*), een steen, waarop Moeḥammads voet afgedrukt is.

قَدَم, *vroeger, voorafgaande, vorig, voormalig, oud; aanzienlijker, beter, voortreffelijker; moedig.*

قِدَم, *vooraf gaan in tijd van vroegeren tijd zijn; van eeuwigen tijd her zijn; eerste stap, voorrangsrecht; oudheid; voorbestaan; eeuwigheid* (in 't verleden).

قُدَمَاء plur. van قَديم.

قُدُّوس en قَدُّوس, *zeer heilig;* — اَلْقُدُّوس (*de zeer heilige* bij uitnemendheid), *God;* عَبْدُ ٱلْقُدُّوس (dienaar van den heiligen God), als eigenn.

قَدِير, *machtig; in staat;* اَلْقَدِير (*de machtige* bij uitnemendheid), *God;* عَبْدُ ٱلْقَدِير (*dienaar van den almachtige*), eigenn.

قَدِيم, *oud* (ancien); *van vorige tijden; zonder begin, eeuwig; oudheid, oude tijden;* اَلْقَدِيم (*de eeuwige*) *God.*

قَذْف, *werpen met steenen; toevoegen van scheldwoorden; betichten,* voorn. van overspel of hoererij.

قُرَّآء plur. van قَارِيّ.

قِرَاءَة, *lezing; wijze van lezen,* voorn. de wijze van den ķorān te lezen; **sjaich itoe lāïn ķirāātnja,** *die leeraar heeft eene andere* (ķorān) *lezing.*

قَرَابَة, *nabijheid; nauwe betrekking; verwantschap, bloedverwantschap, uterine verwantschap.*

قَرَابَه, pers., *groote flesch* met twee ooren en eene tuit, voornamelijk eene van glas, dienend om er wijn in te doen klaren.

قَرَابِين plur. van قُرْبَان.

قَرَأَة plur. van قَارِيّ.

قَرَار, *zich stil houden en niet verroeren,* van eene vrouw die zich aan een' man overgeeft; *zich ophouden* op eene plaats, *verblijven* op eene plaats; *volharden, standvastig zijn; vast verblijf, ongestoord verblijf; rust; volharding, standvastigheid.*

قَرَّار, *rustig, in rust; wel gevestigd.*

قَرَارِط plur. van قِيرَط.

قِرَاض en مُقَارَضَة, *leenen* (voorschieten) van geld, tegen een' interest of zonder; *voorschieten van kapitaal* voor eene zaak, tegen een bepaald gedeelte van de winst; *vennootschap,* in dien zin.

قُرَاط, *snuitsel* van een licht; *lijkgebed.*

قَرَاطِيس I. plur. van قَرْطَس.

II. plur. van قِرْطَاس.

قَرَاقِير plur. van قُرْقُور.

قُرْآن, *lezing;* als het ware *leessel;* اَلْقُرْآن, *de lezing* (leessel), bij uitnemendheid, d. i. de verzameling der goddelijke bevelen en mededeelingen door den engel Gabriël aan Moehammad overgebracht — de koran; k. bœroeķ (versleten k.), *iemand die tot niets meer te gebruiken is, doch desniettegenstaande nog moet ontzien worden.*

قِرَان, *aanknooping* van vriendschap; met plur. قِرَانَات, *conjunctie* inz. gunstige, van twee planeten; *gelijktijdigheid, zich te gelijker tijd kwijten* van de حج, en van de عُمْرَة; صَاحِبُ اَلْقِرَان, *iemand, geboren onder de conjunctie van twee gelukkige sterren.*

قِرَان plur. van قَرْن.

قِرَانَات plur. van قِرَان.

قَرَايِن plur. van قَرِينَة.

قُرْب, *nabijheid, nabuurschap; nauwe bloedverwantschap.*

قُرْبَان, *wat Gode aangeboden wordt; offerande, offer;* bij de christenen *avondmaal.*

قُرْبَة, *nabijheid, toenadering.*

قَرْح, *zweer* (ulcer).

قَرْض, *snijding, afsnijding; beleediging;* met plur. قُرُوض, *leening* (ontleening of uitleening); *weldaad, bewezen dienst, verplichting daarvoor.*

قِرْطَاس, *blad* (omverschillig wat voor een); *blank, welgemaakt meisje; melkwit.*

قَرْطَس, قُرْطَاس, قَرْطَاس, قِرْطَاس en قُرْطَاس, *papier.*

قُرْعَة, *lot;* inz. dat door afgeschoten pijlen bepaald.

قُرْقُور, *groot schip; lang schip.*

قِرْمِز, *scharlakenluis; scharlakenbezië; kermes; scharlakenrood.*

قِرْمِزِيّ en قِرْمِزِيّ, *met scharlakenbeziën of scharlakenluizen geverfd; karmozijnkleurig; scharlaken; karmozijn.*

قرمسوت ķaramsoet, soort van zijden stoffe van Surate.

قَرْن, *horen;* met plur. قِرَان, en قُرُون, *mannelijke ouderdom; menschenleeftijd; tijdruimte van* 10, 20, 30 *enz. tot* 120 *jaren, generatie, voorgaande generatie.*

قَرَنْفُل en قَرَنْفُول, *kruidnagel.*

قَرْنَيْن, dual. van قَرْن; ذُو ٱلْقَرْنَيْن (*van twee horens voorzien, tweehoornig*) bijnaam van Alexander den Groote.

قُرُوض plur. van قَرْض.

قُرُون plur. van قَرْن.

قُرًى, *dorp, stad.*

قَرِيب, *na* (van tijdruimte of betrekking), *nabij, naburig; naastbestaande; buur.*

قَرْيَة en قِرْيَة, *dorp, stad.*

قُرَيْش, naam van een' edelen arabischen stam, waarover Abdoe'lmoeṭallab, Moehammads grootvader, vorst was.

قَرِينَة, *gevolgtrekking, sluitrede; inductie.*

قزاكند ķazākanda — pers. ķazākand — *maliënkolder;* zeker sterk opgevuld kleedingstuk, dat zoowel alleen als ook onder het harnas gedragen wordt.

قَسَامَات plur. van قَسَامَة.

قَسَامَة, *schoon zijn, schoonheid; eed; beschikking van den eed* door den rechter; met plur. قَسَامَات, *wapenstilstand* tusschen de Moeḥammedanen en de ongeloovigen; *getuigen onder eed; opvouwer van kleederen*, d. i. iemand, die een kleedingstuk of ander stuk goed voor 't eerst zoodanig vouwt, als later steeds moet gedaan worden.

قَسَّامِيّ, *gelijkelijk tusschen tweeën verdeeld; gelijkelijk enz. verdeelde; kleedervouwer*, d. i. iemand, die een kleedingstuk of ander stuk goed voor het eerst vouwt en daaraan de normaal-vouwen geeft.

قَسْطَل, *kastanje.*

قُسْطَنْطِينِيَّة, *Constantinopel.*

قِسْم, *deeling; verdeeling in verschillende aandeelen; partijschap; verdeeling naar eene zekere methode; verplichting van den man, zijne nachten gelijkmatig onder zijne vrouwen te verdeelen.*

قَسَم, *eed; schoonheid, sierlijkheid.*

قِسْمَة, *deeling*, ook arithm.; *verdeeling; toedeeling*, lot.

قَصّ, *gips;* met plur. قِصَاص en قُصُوص, *borst; borstbeen.*

قَصَّاب, *slachter.*

قُصَّاد plur. van قَاصِد.

قِصَار plur. van قَصِير.

قِصَاص, *gelijke wedervergelding; wraak*, door aan een' ander hetzelfde te doen, wat deze ons gedaan heeft, *represaille.*

قِصَاص plur. van قَصّ.

قَصَايِد plur. van قَصِيدَة.

قصب ḳaṣab, goud- of zilverdraad. — [T.].

قُصْب, *rug; ingewand, darmsnaar; hypochondrie.*

قِصَّة, *daad, verrichting; gebeurtenis, geschiedenis, beschrijving, verhaal* (القصة in de verhalen in roode inkt duidt een overgang aan tot een ander incident, T.).

قَصْد, *voornemen, oogmerk, doel;* dengngan ḳ., *opzettelijk.*

قَصْر, *kortheid; tijd, wanneer het avond wordt.*

قَصَر, *ontoereikendheid; traagheid; zekere ziekte, waarin de hersenen droog worden.*

قُصَرَآء plur. van قَصِير.

قَصَص, *borst; borstbeen; verhaal, geschiedenis.*

قِصَص plur. van قِصَّة.

قَصُورَة, *geheim vertrek, slaapkamer; bruidskamer; vrouw, die niet mag uitgaan.*

قُصُوص plur. van قَصّ.

قَصِيد plur. van قَصِيدَة.

قَصِيدَة, *naam eener soort elégisch gedicht, van niet minder dan 16 disticha.*

قَصِير, *kort, klein* van taille; *gebrekkig, onvolledig.*

قَصِيرَة, fem. van قصير, *kort gehouden of van nabij bewaakte vrouw.*

قَضًا en قَضَا, *uitspraak, vonnis, besluit; goddelijke vooruitbeschikking, noodlot; dood (waar men niet tegen kan); rechterambt.*

قَضَآء, eene zaak *afdoen, beslissen; voldoen aan* iets (ook aan zijne natuurlijke behoefte); *betalen* wat men schuldig is.

قُضَاة plur. van قَاضٍ of قاضي.

قُطَّاع plur. van قَاطِع.

قَطَانِيّ, *groente; gierst.*

قَطَايِف plur. van قَطِيفَة.

قُطْب, *ijzeren spil,* waarop de molensteen draait; *as, aspunt; noordster, poolster, pool;* ḳ. sjamālīj, *noordpool;* ḳ. djanœbīj, *zuidpool.*

قَطْبَة plur. van قُطْب.

قُطْر, *zijde, flank, streek, aardstreek; land* (pays), *hemelstreek.*

قَطْرَة, *droppel.*

قَطْع, *afsnijding, afzetting; afval; ontschieting; afkeer en scheiding van de zijnen.*

قِطَع plur. van قِطْعَة.

قُطْع plur. van قَاطِع.

قِطَع plur. van قِطْعَة.

قِطْعَة, *afgesneden stuk, deel; afdeeling;* strophe; met plur. قِطَع, *stomp* van eene afgezette hand; *gedeelte.*

قُطُف plur. van قَطِيفَة.

قِطْمِير, قِطْمِير en قُطْمُور, z. كَهْف; als amulet schrijft men de letters gescheiden (ق ط م ي ر), zoo ook, schuin

in den linkerbovenhoek, op het adres van brieven, waardoor, denkt men, de brieven aan hun adres komen (z. بدوح en معروف).

قُطْن, *katoen, katoenen kleed.*

قُطُوب plur. van قُطْب.

قَطِيفَة, *fluweel; harige voetmat, harig karpet; deken,* met franjes of getande randen versierd, waarin men zich wikkelt, wanneer men wil slapen.

قَعْدَة, z. onder ذو.

قُعُود, *zitten, zich zetten.*

قِفَار plur. van قَفْر.

قَفْر, *woestijn.*

قُفُور plur. van قَفْر.

قَفِير, *groote bak,* ter berging van dadels.

قُفَّاز, *vrouwenhandschoen,* met katoen opgevuld, die tot aan den elleboog reikt, waar hij met een snoer vastgemaakt wordt.

قِلَال plur. van قُلَّة.

قِلَام plur. van قَلَم.

قَلَانِس plur. van قَلَنْسُوَة.

قَلَانِيس plur. van قَلَنْسُوَة.

قَلْب, *draaiing, omdraaiing; afwending;* in de gramm.: *verandering van eene letter in eene andere;* met plur. قُلُوب, *hart, gemoed, verstand, ziel; binnenste, centrum van een leger; merg* van een' boom, voorn. van den palmboom; met plur. قِلَبَة, *kern; 't wezenlijke* van iets; *merg.*

قِلَبَة plur. van قَلْب.

قُلَّة, *kruin, top; hoofd* van een' mensch; *degenknop; kuil op een' berg, waarin het regenwater staan blijft;* 2°. *groote waterkruik,* of *waterpot,* voorn. van leem (mal. kœlah, *pot, als inhoudsmaat*).

قِلَّة, *geringheid, weinigheid; zeldzaamheid.*

قُلْزُم, Chysma (stad aan de roode zee, in de nabijheid van den berg Sinaï); lāoet ḳ., *de roode zee.*

قُلْفَة, *voorhuid.*

قُلْقُل, naam eener plant, met een geurig zwart en zeer hard zaad.

قَلْقَلَة, *een klapperend geluid geven; op eene zekere wijze klinken,* in 't bijzonder van de stem, bij het uitspreken van zekere woorden.

قُلَل plur. van قُلَّة.

قِلَل plur. van قِلَّة.

قَلَم, *schrijfriet, rieten pen, schrijfpen; schrift* (wijze van schrijven), *hand*, in dien zin; met plur. أَقْلَام ook: *rekenkamer*. — In 't mal. ook *de mannelijke roede*.

قَلَمْدَان en كَلَمْدَان — pers. (*pennekoker*) — soort *kistje met los deksel*.

كَلَمْكَارِي, pers., *soort geschilderd katoen, chits*.

قَلَانِس plur. van قَلَنْسُوَة.

قَلَنْسُوَة en قَلَنْسِيَة, *hooge muts, mijter, hoed*.

قُلُوب plur. van قَلْب.

قَمَارِيّ plur. van قُمْرِيَّة.

قَمَر, *maan; hemellicht*; قَمَرُ ٱلدِّين (eigenn. mal.).

قُمْر plur. van قُمْرِيَّة.

قَمَرَانِ, — dual. van قَمَر; القمران, *de twee hemellichten*, d. i. de zon en de maan.

قَمَرِيّ, *de maan betreffende*.

قُمْرِيّ, *tortelduif*.

قَمَرِيَّة, fem. van قَمَرِيّ; tāhoen ḳ., *maanjaar*.

قَمَرِيَّة, nom. pr. fem.

قُمْرِيَّة, *soort duif*; volgens anderen het fem. van قُمْرِيّ.

قُمُص plur. van قَمِيص.

قُمْصَان plur. van قَمِيص.

قَمْقَام, *zee; zaak van gewicht; groote menigte; groot leger*, uit verscheiden landstreeken bijeen verzameld; *heer, opperhoofd*.

قَمِيص, *onderkleed, nachtkleed; hemd*; eenig ander stuk goed, van katoen en niet van wol.

قِنّ, *slaaf*, in het huis, uit slaven-ouders geboren.

قَنَادِيل plur. van قِنْدِيل.

قَنَاصِل plur. van قُنْصُل.

قَنَاصِلَة plur. van قُنْصُل.

قَنَاطِير plur. van قِنْطَار.

قَنَاعَة, *vergenoegdheid*.

قَنْبُوس, *soort luit* met zes snaren, die met een stukje hout getokkeld worden.

قَنْد, *kandij.*

قَنْدِيل en قِنْدِيل, *licht* (wat licht geeft); *kaars, lamp, toorts, kandelaar,* voorn. veelarmige.

قُنْصُل, *consul* (agent eener vreemde mogendheid).

قِنْطَار, *centenaar; talent;* 40 oncen goud; 1200 dīnār; 1200 oncen goud; 70,000 dīnār; 80,000 darham; 100 raṭl goud of zilver; 1000 dīnār; *zooveel goud of zilver, als eene osseblaas kan bevatten.*

قُنُوت, *gehoorzaamheid aan God, godsvereering; godsdienstige aandacht;* zekere formule in het openbare vrijdagsgebed: إِنَّالَكَ قَانِتُون.

قنه ḳoenoeh en ḳanah — verb. كُنَّهْ.

قُوَّات plur. van قُوَّة.

قُوَّاد plur. van قَايِد.

قَوَاعِد plur. van قَاعِد.

قَوَاعِد plur. van قَاعِدَة.

قَوَافِل plur. van قَافِلَة.

قَوَافِى plur. van قَافِيَة.

قُوَّام plur. van قَايِم.

قَوَانِين plur. van قَانُون.

قُوت, *voedingsmiddel, voedsel, vivres.*

قُوَّة, *sterkte, kracht, macht; verstand, wijsheid* (z. kœwat), *krachtig; dikwerf, dikwijls;* **bęrḳœwat,** *zich inspannen.*

قَوَد, *wedervergelding, wraakneming talio.*

قُوَّد plur. van قَايِد.

قَوْس en اَلْقَوس, *de schutter* (teeken van den dierenriem).

قَوْل, *zeggen;* met plur. أَقْوَال en أَقَاوِيل, *gezegde; woord; plechtig woord; gelofte in woorden; stelling;* mẹmbājar ḳ., *eene in woorden uitgesproken gelofte vervullen* (aan eene gedachte gelofte is men niet gebonden).

قُولَنْج, *koliek.*

قَوْلِيّ, *tot het woord* (قول) *behoorend; woordelijk.*

قَوْم, *verrijzing; verblijf, vertoeving;* met plur. أَقْوَم, أَقَاوِم, أَقَايِم en أَقَاوِيم, *volk, natie; geslacht; stam; naaste familie;* قَوْم, *iemand, sommige;* plur. أَقْوَام, *eenige menschen.*

قُوَّم plur. van قَايِم.

قَوَمَة plur. van قَايِم.

قُوَى en قِوًى plur. van قُوَّة.

قَوِيّ, *sterk, krachtig, welgespierd.*

قَوِيم, *recht op staand; wel gevestigd; wel gemaakt* (van zaken); *solide* van eene schoone lichaamsgestalte.

قَهَّار, *zeer machtig, zeer vermogend; onwederstaanbaar; overwinnend, overweldigend; wrekend;* اَلْقَهَّار, *de zeer machtige* enz., bij uitnemendheid, d. i. *God;* عَبْدُ ٱلْقَهَّار, eigenn., *dienaar van den almachtige.*

قَهَاوِى plur. van قَهْوَة.

قَهْر, *dwang, overweldiging; onderwerping; sterkte, macht.*

قَهْرِيّ, *de macht hebbend te straffen, wrekend.*

قَهْوَة, *wat de eetlust weg neemt; wijn; afkooksel van zekere bessen,* بُنّ genoemd, d. i. *koffie; zure melk, verzadiging, walging;* met plur. قَهَاوِي, *koffie;* men zegt ook wel قَهْوَة, voor koffie, ter onderscheiding van wijn; ḳ. bẹlandạ, hollandsche koffie, d. i. kakao.

قِيَاس, *afmeting, vergelijking,* hetzij door meting of redeneering; *redeneering; sluitrede, gevolgtrekking, analogie, gebruik der analogie bij rechtskwestiën,* waarin niet bij de wet voorzien is, door de Moeḥ. secte der Hanafieten aangenomen; z. onder علي.

قِيَاسِيّ, *de analogie betreffend, analoog, regelmatig.*

قِيَافَة, *gelijkenis; voorkomen, houding, manieren; gelaat —;* ʼilmoe ḳ., *gelaatkunde.*

قِيَّام plur. van قَايِم.

قِيَام I., *verrijzing, steun; bijstand; staat, waardigheid; onveranderlijke godsvereering; volharding.*

II. plur. van قَوِيم.

قِيَامَة, *opstanding, verrijzing; opstand, opschudding;* ṣaḥrāʼ ḳ., *veld der opstanding;* hāri ḳ., *dag der opstanding.*

قِيب, *hoeveelheid, uitgestrektheid; tusschenruimte.*

قِيت en قِيتَة, *voedsel; proviand* voorn. voor een' dag.

قَيْد, *gebonden zijn;* met plur. قيود en أقياد, *voetboei, boei; kluister, band; verplichting, met; overeenkomst, afstand in ruimte.*

قيراط, *st. Jansbrood; de pit* daarvan, *als gewicht; zeker goudgewicht,* in Makkah $^1/_{24}$, in 'Irāḳ $^1/_{10}$ van een dīnār; *karaat.*

قَيْص, *rommeling in den buik,* door winden veroorzaakt.

قَيْصَر, *caesar, keizer.*

قَيْض, *breken van het ei door het jong; maken van een' berst* in eene flesch of dergelijke; *gebroken zijn; een eierdop.*

قَيْطَن, *rijgnestel.*

قيل, *zeggen; gezegde, woord, rede, gesprek.*

قُيَّم plur. van قايم.

قِيَم plur. van قِيمَة.

قِيمَة, *waarde, prijs, waardeering; maat; gestalte.*

قُيُود plur. van قَيْد.

ك

ك, de letter kāf (كاف), 22[e] van het arabisch en maleisch, en 26[e] van het door Marsden geordende maleische alphabet, hebbende de waarde van onze *k*. Wanneer de Mal. haar van de ق (*k*) onderscheiden willen, noemen zij haar kāf kętjil; als cijferletter, z. abdjad; in geschriften van godsdienstigen aard verkorting van كفاية.

ك I., possessief pron. suffix 2. sing. masc., *uw,* in den gen. en acc.

II., *als;* هي كالحجارة, *zij zijn als de steenen.*

ك kę, praefix bij 't passif en praepos (z. de spraakk.).

ك koe, personaal pronominaal-praefix, dienende ter vorming van den 1[n] pers. sing. der gebruikelijke tijden van het act., door zich, zonder klankwijzigingen te veroorzaken of te ondergaan, aan den stamvorm te sluiten (vóór den vorm van een transitief gebezigd werkwoord, die steeds in 't passif optreedt, T.); possessief pronominaal-suffix van den 1[n] pers., dat zich onmiddellijk aan het subst. hecht en daarin, in bepaalde gevallen (na een opene lettergreep, T.), het verspringen of ontstaan van den verlengingsletter ten gevolge heeft; bv. koelīhat, *ik zie;* iboekoe, *mijne moeder.*

كَ, vrouwelijk van كَ I.

كا **kā**, z. kākaķ.

*كاب, **si-kābå-2**, men., nm. aan een hevigen storm gegeven (bat. haba-2). — [T.].

كاب, **kāboe-2**, z. kāpoeķ.

*كابت **kābat** (kabē), w. sum., *bos, bundel;* **sakābat kājoe,** *een bos hout;* **sakābat kartas,** *een boek papier.* — [N.]; lees كبت (vgl. kẹrbat) en spreek uit kạbeq (T.).

*كابت (bal., T.), **kainnja kābẹt,** batav., *het kleed sluit te nauw aan 't lijf, is te eng,* bv. van een sarong, zoodat men niet goed loopen kan. — [H.].

*كابت **kāboet,** van eene menigte voorwerpen *niet te onderscheiden* door de menigte en dichtheid, zooals bv. nevel, rook, regen, een zwerm sprinkhanen, kogels die in menigte en kort op elkander aankomen, scheldwoorden enz.; *nevelig, mistig; niet te onderscheiden; neveligheid, nevel, mist.* — Het staat gew. als versterking bij kẹlam.

كابت **kābit,** verb. van خابث.

*كابر **kābar,** batav., verb. van خبر.

كابر **kāboer,** van de oogen *niet duidelijk onderscheidend; beneveld* (koetaïsch: *bij ziende,* T.).

كابر I. **kābir,** *naar zich toe scheppen, met eene pagaai,* ten einde een vaartuig of ander drijvend lichaam bij te halen; vaartuigen of andere drijvende lichamen *bijhalen,* door met eene pagaai naar zich toe te scheppen.

II., verb. van عَبْدُ ٱلْكَبِير.

كَابِر, *groot;* groot door heerlijkheid en voortreffelijkheid; *voorvader,* voorn. beroemde.

كابس **kāboes,** van een voorwerp, bv. een' berg; *flauw zichtbaar,* hetzij door den verren afstand of door de heijigheid van de lucht, *nevelachtig.* — z. kāboer.

*كابڠ, **kābang-2,** batav. (uit 't bal., T.), *eene spinneweb;* z. kāwa-2. — [H.].

كابڠ I. **kāboeng,** *wit hoofddoek* dat bij den dood van een' vorst gedurende 40 dagen als rouw gedragen wordt; *hoofdwindsel van* $1^1/_2$ dẹppạ (volgens anderen meer of minder); *lengte, lengtemaat,* voorn. voor het meten van geweven stoffen; **mẹngāboeng,** *meten bij kāboengs.*

II., z. ẹnau (soend. kawoeng, T.).

كابل **kāboel,** veelal k. pandahār.

كابل **kābil,** verb. van عَبْدُ ٱلْقَبِيض.

*كابو **kābau,** oost-sum., *gereedschap om visch te vangen,* gelijkende veel op eene vogelkooi.

كَابُوس, *nachtmerrie.*

كات **kāta̤** — skr. katha — *gezegde, uitgesproken woord;* **kāta̤-2**, *gezegden; praatjes;* sępātah k., *één woord;* **bęrkāta̤**, *spreken, zeggen; uitmaken, uitschelden;* **męngatākęn,** iets *zeggen,* van iets; *verklaren,* bv. iemand eerloos, voor bevoegd enz.; **sękāta̤**, *eensgezind.*

كاتي I. **kāti**, naam van een gewicht van verschillende zwaarte, doch gew. = 1¼ amst. ponden. Het wordt verdeeld in 16 tāhil of bongkal; **sękāti līma̤**, 1°. *een kāti een vijf* (namelijk tāhil *goud,* gelijkstaande aan 400 oude realen van 27 wang, zijnde eene boete, die vroeger aan grooten wegens zware misdaden opgelegd en gelijk stond aan de doodstraf of haar verving; 2°. naam eener liaan, welker bladeren, in anders doodelijke ziekten als geneesmiddel gebruikt, soms den dood nog afwenden. Ook de wortels dier liaan hebben geneeskracht.

II., **sękāti mœna**, z. onder boewah.

كَاتِب, *schrijvend; schrijver; secretaris;* k. شرعي, *notaris.*

* كاتر **kātar**, w. sum. (uitspraak van كتر, T.), *dreigen,* een wapen *vellen, aanleggen* om te schieten of werpen. — [N.].

كاتر **kātir**, *boomen van licht hout of bamboe, aan beide zijden van een vaartuig bevestigd* (niet hangende) en even de oppervlakte van het water aanrakende, die, wanneer het vaartuig op zij gaat liggen, eene te groote helling of het omslaan van het vaartuig tegen gaan (jav. en vgl. katil 2°, T.).

كاتڠ, **kātang-2**, *vierkant van pandan-bladeren gevlochten kasje* met drie en meer terrassen, zijnde de bovenste terras niets meer dan een knop in den vorm van een dobbelsteen. Het dient ter verzending inz. van gambir, doch ook van sagoe en dergelijke. Wanneer het zijn inhoud ontvangen heeft, dan wordt de laatste opening met hetzelfde vlechtwerk dicht gemaakt.

كاتوڠ I. **kātoeng** — wellicht oorspr. eene smtr. van **kęātoeng**, *dobberen* of *drijven,* zonder eigen beweging zooals bv. een vaartuig, dat zijne zeilen gestreken heeft.

* II., soek.,: sīboer-2 (vgl. sipātoeng, T.).

* III., men., *zeeschildpad* (T.).

كاتوڤ **kātoep**, *toe; dicht; gesloten;* **męngātoep**, *toe doen; toe maken; dicht doen; dicht maken; sluiten,* deuren, vensters, luiken, kisten en dergelijke; **kangkang kātoep**, z. onder kangkang.

كاتق **kātak**, *kikvorsch* (ook bal., T.); k. pœroe, *padde;* k. bętoeng, *kleine zwaartgroene grauw gestreepte kikvorsch,* met buitengewoon groote keel en daaraan geevenredigde stem, waarvan zijn bijnaam (z. bętoeng II). Hij behoort op

het mal. schiereiland te huis en is vóór cc. 60 jaren van Pahang te Riouw aangebracht.

كاتق, **mengātok**, *tikken op, aan* of *tegen* iets, bv. op het hoofd van iemand, met staal tegen en vuursteen.

كاتك I. **kātik**, alle dagen of overal medenemen.

II., *klein* in hunne soort van dieren en planten (vgl. kate, T.), *buitengewoon dwergachtig*.

* كاتك **kātek**, batav.,: ketījak. — [B.].

كاتل **kātil** (uit 't Tamil, T.), *rustplaats op pooten; ledikant* [voor één persoon]; *sofa;* z. randjang.

2°. (vgl. kātir, T.) *zwaarden* van een vaartuig.

* كاتل **kātel**, batav. (jav., T.), *groote, zwarte, harige spin* (op olie getrokken tegen het afvallen van haar gebruikt). — [B.].

* كاتم **kātem** (lees kątam, uitspraak van كتّم, T.), w. sum., een klein vischje, *sprot; eene schaaf;* **mengātem**, *schaven*. — [N.].

* كاتن I. **kātoen** (jongenstaal), *lang;* hœdjan bœnoet, mandi k.

* II., men., uitspraak van ketoen. — [T.].

* كاتو **kātô** of **kata** (lees: كاتو, T.), w. sum., een *koordje* of touw dat *aan de schede van een wapen* zit om dit aan het gevest te kunnen binden ten einde het uitvallen te beletten. — [N.].

* كاتي I. **kātē** (vgl. kātik II, T.), batav. (uit 't jav., T.), *dwerg; klein; kort*.

II., z. كتي.

كاج **kādji**, z. ādji I.

كاجغ **kādjang**, zeker *matwerk*, voorn. van bengkoewang-bladeren, dienende ter bescherming tegen het wêer, ter bekleeding van wanden, zolderingen enz. en tot andere dergelijke einden; classificeerend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal vellen papier aanduidt; k. rangkab, *prismatisch, van onder hol deksel*, ter bedekking van de kuil in den bodem van een graf, waarin het lijk gelegd is.

كاچ I. **kātja**, — skr. katja —, *glas; spiegel*, k. māta, *bril;* k. pīring (glas in den vorm van een bord); naam eener bloemdragende heester.

* II., w. sum., *beproeven; probeeren* of men iets kan optillen; *met de handen wegen* hoe zwaar iets is (z. bl. 223 links en تركاچ, T.). — [N.].

كاچ **kātjoe**, naam van *zeker geneesmiddel, uit de pīnang-noot verkregen*, het zoogenaamde katechu.

كاچ **kātji**, *soort* van europeesch *wit katoen*. — * batav., *fijn gebleekt wit katoen* of *shirting*. — [B.].

کاچر, z. ترکاچر.

کاچر **kātjir**, z. kœtjar.

کاچڠ **I. kātjang**, naam van *verschillende soorten* van *peulgewassen;* **mẹngātjang**, een' vond, gestolen of geroofd goed, een' buit en dergelijke *verdeelen; deelen;* **pẹdang kātjang pārang**, *soort* van *krommen sabel;* k. bōtor, z. bōtor; k. bœloe, *soort* met *harige peulen;* k. kẹdẹlē, *soort* van *gram;* kleine boonen. — *k. sibajoe, w. sum., een kātjang-soort, die eene bedwelmende kracht heeft. — [N.]; **pẹrkātjang**, van aanvertrouwd geld of goed *als kātjang behandelen*, d. i. *verstrooien, doorbrengen, verkwisten, verspillen, opmaken, verdoen.*

کاچڠ **kātjoeng** (z. ātjoeng) als aanspreekwoord *knaapje; jongetje* (vgl. jav., T.); *soort* van *niet eetbaren sprinkhaan*, lang en dun, met opgericht bovenlijf en in de houding van een' biddende, waarvan de benaming cicadaria religiosa, ook wel sikātjoeng genoemd; bœdaḳ kœroes tinggi bāgai bẹlālang k., *een magere, opgeshoten jongen* (meisje), *als een k-sprinkhaan* (z. āwang); bœnga k., naam van een bloemdragenden boom.

کاچڤ **kātjip**, *nijper*, als van een' kreeft; (jav., T.), zeker *nijp-instrument, met één snijdend lemmet*, dienende voorn., om de pīnang-noot te schillen en in kleine stukken te snijden, gew. *pinang-schaar* (koetai: katjoep, T.); **mẹngātjip**, met zoo'n nijper *in stukken snijden;* een' strop *dicht halen.*

کاچق **I. kātjaḳ**, *prachtig; heerlijk; fier; trotsch* van voorkomen of houding; *kabbeling, door tegenstand*, bv. klippen onder water, *ontstaan; levendig; opgewekt; flink* [in bewegingen en handelingen]; **mẹngātjaḳ**, *met de punt van den voet op zij slingeren.*

II., w. sum., men zegt dit ook wanneer de maleiers de hanen van weerskanten onderzoeken alvorens die te laten vechten. — [N.].

کاچق **kātjoeḳ**, van de uitspraak *met een' vreemden tongval*, zooals bv. de uitspraak van het maleisch bij Europeanen; van manieren, die men wil aannemen, *vreemd; raar; linksch; onhandig* (vgl. onder بهاس).

کاچو, **mẹngātjau**, *door elkander roeren*, bv. brei; *omroeren; door elkander smijten; in de war brengen; beroeren;* k. gānjaḣ; **katjau bīlau**, *door elkander smijten; in de war brengen* [met verscheidenheid]; *bont door elkander* (pēle-mēle). — * **katjobēlō mœloetnja** (batav.), = **mẹngātjo mœloetnja** (*praten als een gek, dan ja dan neen zeggen enz.*); **atœrannja katjobēlō** = a. tīdaḳ karoewānan. — [H.].

كادت **kādoet,** zeker *matwerk* voor zeilen en zakken.

كادر **kādir,** verb. van عبد القدير, of van عبد القدر.

كادڠ **kādang** — smtr. van kęādang — *bij wijlen; bij tijden; nu en dan;* **kādang-2,** *in grootere tusschenpoozen; eene enkele keer.*

* كادڠ (bal. kādoeng, T.), **kádōngan bijāsa,** batav., dat komt er van; gewoonte is eene tweede natuur. — [B.].

كادق **kādoeķ,** *soort van sīreh.* Ook als nom. pr. v.; **på kādoeķ** (de vader van k.) of lębai mālang (de ongelukkige lębai), naam van een persoon, die door zijn lach-verwekkenden tegenspoed ten spreekwoord geworden is. — z. bęlālang.

* كادل **kādal,** batav. uit 't jav., soort *gras hagedis.* — [T.].

كار, mādoe k., *zijden stof met goud doorweven of gestikt,* van een bijzonder patroon, inz. voor kāïn en sęlendang; **kārą-2,** *zeker peulgewas.*

كاذب, *liegend; valsch* (niet oprecht); *leugenaar; valschaard.*

كار **kāroe,** *tusschenspreken; tusschensnappen.*

* كار I. **kāri,** batav., *kerri.* — [B.].

* II. (jav.), **koetai,** *wat van iets overblijft, overschot* (karīnja). — [T.].

كارت I. **kārat,** van katten *vechten,* door te krabben en te bijten.

II., *roest; metaalkalk; oxyd.*

III., w. sum. (uitspraak van كرت, T.), *deęl, gedeelte, stuk;* **sakārat kabanoer Roem,** *een stuk is naar Turkije;* nen, męnāroh kęris kasātian nen bęrnāma madang girej nen bęrhœloe kajoe khamat di bāgi tīga bagīan, sakārat kabanoer roem, sakārat kabanoer Tjina sakārat pada poelau amas ko (كز) djiko (??) bęrtamoe komedian bilāngan doenīa sœda sampej (aan de uitspraak en transcriptie van deze plaats ontbreekt nog al wat en had von de W. wel mogen corrigeeren, T.), *bovennatuurlijke kris genaamd madang gerej waaraan zich een gevest van khamąt hout bevond en welke thans in drie stukken verdeeld is; een deel bevind zich thans in Turkije, een deęl in China een deel op Sumatra, wanneer deze stukken bij elkander komen is het einde der wereld daar.* — [N.].

كارت I., **męngāroet,** iets *slordig doen,* inz. naaien; *spreken* wartaal; *spreken over* iets, waarvan men geen verstand heeft.

* II. **kāroet,** batav., *zeer erg pokdalig?.*

كارت, **kārit-2** of **kārik-2,** naam eener liaan die gom-elastiek geeft. — * **kārei,** batav. (jav., T.), *gom elastiek.* — [B.].

كَارِز, *verkondigend; predikend; verkondiger; prediker.*

كارس **kāras**, naam van een eiland bezuiden Riouw; ānaḳ k., de kleine eilandjes, dit tot kāras behooren, op een van welke een vuurtoren is; **kāras-2**, *soort van versnapering.*

كارڠ I. **kārang**, *koraal; koraal-rif; koraal-bank; klip in zee; koraaltje*, d. i. kleine verhevenheden, die als versierselen op primitief glad goud- of zilverwerk gesoldeerd worden; bij vergelijking met een koraal-rif: vormen van een' inz. geordend geheel uit verscheiden onderdeelen; bœngạ k., getakt koraal; *koraalbloemen;* k. bœngạ, *spons;* pęnjākit k., *de steen; graveel;* īkan k., naam van een' eetbaren zoutwatervisch, die niet anders dan op of in de nabijheid der koraalbanken gevonden wordt; **bęrkārangkęn īntan**, *van diamanten koraaltjes* voorzien; **karāngan**, *wat op koraal of een koraal-rif gelijkt, rotsbank in een rivier; ertslaag; de steen* (ziekte), *graveel —;* wat op de koraal-riffen gevonden wordt; **pęrkárāngan**, al wat men noodig heeft, om naar zee (eig. naar de koraal-banken) te gaan, om daar te visschen of andere zeeproducten in te zamelen; *vischtuig.*

II., **męngārang**, 1°. *samenstellen; opstellen* een geschrift; *stellen; schrijven* een geschrift; *componeren;* 2°. *samenstellen* bloemen; van daar kārang, als classificeerend woord vergezellende het telwoord, dat een aantal ruikers uitdrukt; bœngạ dœwạ k., *twee ruikers;* **karāngan**, *samenstelling, opstel, geschrift.*

* III., **pękarāngan** (jav.), verblijfplaats van een prins zooals bv. de kārang prāna djīwa van Ino kęrtapati (T.).

* IV., **karāngan**, w. sum., *de plaats onder de padischuur*, waar de inlander gewoonlijk zijn brandhout bergt. — [N.].

كارڠ **kāroeng**, z. sœmpit II. — * **kāroeng-2**, w. sum., *nageboorte.* — [N.].

كارڤ **kārap**, bij het weven *kam.*

* كارڤ (z. arip II), **karīpan**: *het van slapperigheid sluiten der oogen*, sębab matākoe sangat karīpannja (T.).

كارك, z. kārit.

كارم **kāram**, van vaartuigen *verongelukken; schipbreuk lijden, vergaan; verongelukt zijn; schipbreuk geleden hebben;* van letters *ineen loopen* bij 't schrijven, doordien de pen te vol inkt of te grof was; *ineengeloopen zijn;* in 't algemeen *verongelukken; in 't verderf raken;* k. bágīmoe, *verderf over u* (ook كرما بڬيم, en vgl. ڤدم de omzetting van karma in kāram is gelijk aan die van padma in pādam, T.); k. dœdoeḳ, *vergaan alleen door vol water te loopen.*

كارم **kārim**, verb. van عَبْدُ ٱلْكَرِيم.

كارن **kāraṇa en kẹrāṇa** — skr. kāraṅa — *oorzaak; reden; omdat; uithoofde; aangezien; dewijl; naardien* (z. sabab); k. allah, *om Gods wil.*

كارني **kāroenīja**, z. كرني.

كارو **kārau**, z. ārau.

كاره **kārah**, z. onder œdang; 2°. naam eener *soort* van *bamboes; aanzetsel van vreemde stoffen*, zooals bv. kalk aan de tanden; *ziekelijke zwarte of geele vlekken* op bladeren; *donkere vlekken* op sommige bamboes-soorten. — sẹbātang k., *iemand zonder familie.*

كاره, **mẹngāreh**, gekookte rijst of ander graan, wanneer er nog zooveel nat in is, dat hier en daar bobbels opstijgen *omwerken met een' houten spaan* zoodat het onderste naar boven, het buitenste naar het midden komt en omgekeerd, waarna de pot weder op een smeulend vuur gezet wordt, door welke bewerking het geheel een' gelijken graad van gaarheid erlangt.

* كاري **kārej**, men., zeker *halssieraad*, waarvan de halve maan op de borst komt te hangen, en meestal van goud. — [T.].

كاس **kāsa**, verb. van غرّة.

كاس **I. kāsi**, verb. van kāseh, *geven;* (is wel door vreemdelingen, die 't batav. maleisch spreken, op Rijow gebruikelijk geworden, T.). — Deze wijziging van kāseh is eene uitvinding van nieuweren tijd, om een onderscheid daar te stellen tusschen *genegen zijn* en *geven*, doch niet aan te bevelen; (z. bẹrī, T.).

II., *lubben* (z. قاسيم), *kambing kāsi, *gelubde bok* om te mesten (T.).

كسا **kẹsā**, z. kẹsā.

* كاسب **kāsab**, z. قصب; **kāsab rœmin**, w. sum., een patroon van kains aldus genoemd; *soort* van *gouddraad* (z. roemin, T.). — [N.].

كاست **kāsoet**, *schoeisel; hoefijzer; hoepel* om een wiel; *tweede kiel* onder de eigenlijke kiel (mar.).

كاسر **kāsar**, *grof; ruw* van gedrag.

* كاسر **kāsoer**, batav. uit 't jav.,: tīlam. — [T.].

كاسڤ **kāsap**, *ruig voor het gevoel*, zooals bv. keper, een wollen kleed op het bloote lijf, propatria-papier, in vergelijking met velijn; bœloh k., z. bœloh.

كاسڤ **kāsip**, van iets, dat een' bepaalden tijd duurt, zooals de moussons en periodieke winden *tegen het einde loopend; bijna op* (vgl. jav. kāsep, T.), āngin sœdah k., *de wind is bereids tegen het einde loopend, het is bijna gedaan met den wind.*

* كاسم **kāsem** (خصم, T.), w. sum., *wrok koesteren.* — het komt veelal voor

in vereeniging met kasœmat dat denkelijk hetzelfde beteekent (z. bl. 223 links). — [N.].

كاسم **kāsim** (eigenn.) verb. van قاسم.

كاسو **kāsau**, in de bouwkunde *spanrib;* k. djantan, *hoofdspanrib;* k. bętīną, *dunnere tusschen spanrib;* k. męlintang of ring, *latten waaraan de dekking van een dak bevestigd wordt; panlatten;* toempœwan k., *planken, ter bedekking van de uiteinden der k.*, dus van den zoom van het dak.

كاسه **kāseh**, iemand *toegenegen zijn; van* iemand *houden; lief hebben; beminnen;* **kasēhan**, *toegenegenheid;* doch vaker: *medelijden, deernis;* interj. ter uitdrukking van dat gevoel; **kękāseh**, *beminde;* **pęngāseh**, *wie iemand genegen is* enz.; *minnaar; toovermiddel om liefde te verwekken* of *te bewaren* bij iemand van de andere kunne; *liefdemiddel, liefdedrank* (benaming van zekeren bedwelmenden drank evenals in 't oud-jav., T.); **pęngasēhan**, *toegenegen zijn enz.; toegenegenheid.*

كاسي **kāsai**, middel ter zuivering en verfraaiing van de huid; *soort* van *kosmetiek.* — * w. sum., een wit poeder waarmede de vrouwen zich insmeeren om de koelte te bevorderen. — [N.]; **męngāsai**, het lichaam: *met k. zuiveren en verfraaien.*

* كاسق **kāsiḳ**, w. sum., *zand.* — [N.]; uitspraak van كرسك (T.).

كاعب, van de borsten *zwellend; meisje met zwellende borsten.*

* كاغن **kāngęn**, batav. (jav.), *reikhalzen.* — [T.].

كاف, naam der letter ك.

كافّ, *verwijderend; terugdrijvend.*

كاف of كافي, *voldoende; aan het doel beantwoordend; de plaats van iets anders kunnende vervangen.*

كافر, *ontvangen weldaden bedekkend en ontkennend· Gods weldaden weigerend: ongeloovige.*

كافل, voor een ander *zorgend;* een ander *onderhoudend; altijd vastend; zaakwaarnemer; borg.*

كافور, *steel* van een palmblad; *hulsel* daarvan; *hulsel* van den bloesem van den palmboom; *kamfer; kamferboom* (laurus camphora); naam van eene wel in het paradijs.

كافية, fem. van كاف.

كاڤ **kāpą**, verb. van كفي.

* كاڤ **kāpi**, div., *hijschblok.*

كاڤ, **kāpą-2**, *tijdelijk en los schutsel van boombladeren* op het boord van lage

vaartuigen tegen het inslaan der golven; *ter dege;* k. nīpah, zoodanig schutsel van ineengevlochten nīpah-bladen.

* كاف I., **kāpoe-2**, batav., *kroos* in goudvischkommen. — [B.].

* II., **si-kāpoe**, z. onder rīboet.

كافت **kāpit**, *helper; dienstdoend begeleider; adjudant; kamerheer.*

كافر **kāpar**, *wat in wanorde door elkander ligt*, voorn. op het strand, door aanspoeling, en wederom voorn. van vergane vaartuigen; **mẹngāpar**, *in wanorde uit elkander werpen.*

كافر **kāpoer**, *kalk; kamfer;* k. bāroes, *kamfer van Bāroes*, gew. gebruikt ter aanduiding van *kamfer* in 't algemeen, ter onderscheiding van kalk; van daar kāpoer als classifiseerend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal gepraepareerde sīreh-pruimpjes uitdrukt; sīreh dœwạ k., *twee sireh-pruimpjes;* k. tōhor, *grove kalk van koraal; metselkalk;* k. sīreh of mākan, *fijne kalk*, die voorn. bij de sīreh gegeten en van de schelpen van allerhande schaaldieren gemaakt wordt; **mẹngāpoer**, *met kalk bestrijken*, bv. sīreh; *kalken;* van eene wond *korrelen;* **pẹkāpœran**, *doosje, waarin de kalk bewaard wordt;* **kāin kāpoer**, soort van slecht wit goed, waarin veel kalk zit, om het een beter voorkomen te geven; **kāpoer-2**, naam eener witte vlieg, grooter dan de āgas, welker steek zeer pijnlijk is.

كافس **kāpas** — skr. karpāsa (Hindustani of Prākrit كپاس, T.) — naam der heester, die de gewone boomwol (katoen) draagt — gossipium —, waarvan er verschillende soorten zijn; *boomwol, katoen;* bādjoe k., *gewatteerde japansche kamerjapon.* — * bœngạ k., soek., naam van een grijzen vogel van de grootte van een spreeuw.

كافس **kāpis**, naam van een eetbaar zeeschelpdier, met eene zeer fraaie schaal.

كافڠ I. **kāpang**, *dobberen* tusschen het punt van uitgang en het punt, dat men wil bereiken, zooals bv. een vaartuig, dat door stilte overvallen wordt.

II., naam eener *soort* van *waterworm*, die alle hout, waar het zeewater aan komt, zooals schepen, paalwerk enz. door knagen aantast — teredo navalis.

كافق **kāpaḳ**, *bijl; akse;* bandērạ k., z. bandera.

* كافق **kāpoeḳ**, soek. (uit 't jav., T.), naam van een' boomwol dragenden boom, welke boomwol echter niet kan gesponnen worden — eriodendron anfractuosum; de boomwol zelve; *schimmel.* — z. kāboe-2.

* كافق **kāpoḳ**, batav. (uit 't jav., T.), *afgeleerd; genoeg van iets hebben.* — [B.].

كاقل I. **kāpal** (uit 't Tamil, T.), *schip.*

* II., **kápālan**, batav., *likdoorn; eelt* (bat. hapal, mak. kàpalaq, *dik*, T.). — [B.].

كاقن I. **kāpan**, verb. van قَفَن.

II., batav. (uit 't jav., T.), *wanneer; als; immers;* k. āri, *laatst; verleden, onlangs;* k. tādi gœwa bīlang, *en ik heb het u zoo pas gezegd!* — [B.].

* كاقو (lees كاڤو en z. كڤق, T.), *een groote padischuur.* — [N.].

* كاقه, **rīboet kāpoh**, w. sum., *een orkaan* (vgl. onder rīboet, T.). — [N.].

كاقي **kāpai**, *zich flauwtjes heen en weder bewegen*, als bv. de handen van een' verdrinkende, eene vlag bij een flauw zuchtje; *slap nederhangen*, als bv. de nekklep van eene pet.

كاكى I. **kāka̤**, z. onder kākak̤.

II., **kakatœwa**, batav.; 1°.; *kaketoe;* 2°. *nijptang.* — [B.].

كاكو **kākoe**, *stijf, onbuigzaam; hardvochtig; onleerzaam; lomp.*

كاكي **kāki**, *voet; poot; klauw; voetstuk; fondament* van een gebouw; classificeerend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal afgeplukte bloemen uitdrukt; k. bātil, *platte metalen schotel, met een ronden en hoogen voet*, dienende 1°. als tafeltje (knaapje) voor het bord van iemand, die, op den grond zittende, zijn' maaltijd gebruikt; 2°. als onderlaag voor de *bātil be̤landja̤* (dit had onder bātil moeten staan, T.); k. ramboet, het einde van haren, die tot op de schouders nederhangen; k. āwan, *de voet der wolken;* k. dījan (*kandelaar*, T.); k. te̤mbērang, *rust;* be̤rdīri k. tœnggal, *op één been staan;* **āwan be̤rkāki njāmoek̤** (*wolk, welker voet naar muskieten gelijkt*), *wolk uit fijne vezeltjes bestaande.* Zulke muskietvoetige wolken zijn, wanneer zij tegen den tijd, dat een moessonwind moet doorkomen, in de betrekkelijke richting gezien worden, een teeken, dat die wind met kracht wil doorkomen.

* كاكس (ككس, T.), w. sum. (z. Marsden in voce) verder ook: *met de handen* iets *omwroeten* en fig. alles tot in het geringste toe goed nazien. — [N.].

كاكڠ **kākang** (uit 't jav., T.), *oudere broeder of zuster*, als aanspreekwoord in de troeteltaal.

كاكف I. **kākap** en **sijākap**, 1°. naam van *een' zoutwater-visch* — lates nobilis; 2°. naam eener *soort* van mal. *oorlogsvaartuigen*, die ook inz. tot het vervolgen van den vijand gebruikt worden; **me̤ngákāpi**, *met eene k. vervolgen;* māta k., z. onder māta.

* II., **me̤ngākap**, men., *aanvatten; bij de hand hebben.* — [T.].

كاكق I. **kākaḳ** (gemeenzaam bij 't aanspreken ook kā) meer gekuischt kākạ, *oudere broeder* of *zuster;* wordt ook jegens oudere verwanten van denzelfden graad, jegens oudere vrienden en jegens den oudere, of als andere beschouwden, van twee echtgenooten gebruikt; **kakandạ**, bij verk. kandạ, in de eerbiedige of hoffelijke spreekwijze; k. rādjạ, *de oudere broeder* van een vorstelijk kind, d. i. de persoon, die de nageboorte van dat kind heeft weggebracht. In het dagelijksch leven wordt die persoon ook ẹntjĕ kandạ genoemd.

II., *kakelen,* zooals bv. eene hen, die wil leggen.

* كاكي **kākē** (beter كاكيق kākèq, T.) batav. (uit 't jav., T.) *grootvader; oud man.*—[B.].

* كاكڠ **kāga**, batav., *neen, niet.* — [B.].

* كاكڠت **kāget**, batav. (jav., T.), *schrikken.* — [B.].

* كاكڠه **kāgah**, batav., = **kāga.** — [H.]; vgl. gah.

كال I. **kālạ**, *tijd;* ādạ k., *er zijn tijden;* kan soms zeer goed door *somwijlen* vertaald worden; dhœloe k., *vroegere tijden; in vroegere tijden, oudtijds;* **kālạ mānạ** of **māna kāla?** *op welken tijd;* **kālạ āpạ** of **āpạ kālạ?** *op welken tijd?;* **mānakālạ** en **manakālạ**, *ten tijde dat; wanneer;* sẹdījạ k. en, bij smtr. sẹdījakālạ, *vroegere tijden; in vroegere tijden; oudtijds;* bārang k., *onverschillig welke tijd, onverschillig op welken tijd, onverschillig wanneer; wanneer ook.*

II., *schorpioen;* bintang k., *de schorpioen,* teeken in den dierenriem (z. عَقْرَب); **kālạ-2**, *wat op een schorpioen gelijkt: krans van rotting of iets dergelijks,* aan een stok, dien men op eene sampan toendạ van den achtersteven aan een touw in 't water laat hangen, waardoor de sampan recht gehouden wordt; elk drijvend stuk hout, dat men, bij gebreke van zoodanigen krans achteraan laat slepen.

III., batav. (jav. kālah, T.), *verliezen; verloren* [bij het spel of in het gevecht]. — [B.]. — z. ālah.

كالو **kāloe** (te batav. in zwang, T.), wijz. van kālau.

كالي I. **kāli**, *maal; keer, reis* (cf. eng. time, en kālạ); **sẹkāli**, *één maal* enz.; tīgạ k., *drie maal;* bẹrāpạ k.? *hoeveel keeren?;* sẹkījan k., *zooveele keeren;* bānjaḳ k., *dikwerf;* **sẹkāli-2**, *eens; ten eenen male; volstrekt; heel; zeer; zelfs* (in die bet. zelden anders dan na djikạ, kālau of djikālau). Men gebruikt echter liever, als nadrukkelijker, **sẹkálīpōn.** Een en ander staat altijd aan het einde van eene zinsnede; djikạ ījạ dātang bẹrlaḳsạ-2 sẹkálīpōn,

al komen zij ook bij tienduizenden; **sẹkāli tâ sẹkāli**, *den een' of den anderen keer eenmaal toch;* **sẹkálījan**, *geheelheid; alheid;* **sẹkálījan 'ālam**, *de geheelheid der wereld;* **sẹkálījan** enz., *als in eens, te gader, allegâar;* 'ālam s., *de werelden allegaar.*

* II., batav. (uit 't jav., T.), *rivier.* — [B.].

* III., men., = gāli (T.).

*كالب **kālab**, w. sum., *slapen, meer bepaald in slaap zijn*, zonder de eigenlijke beteekenis van tidor er aan te geven, daar tidor ook *liggen* beteekent, bv. tidorlah deiné mālem nangko tẹrkālab, *ik lag dezen nacht te slapen.* — [N.]; lees كلڤ; **takạlap**, *in slaap geraken;* vgl. للڤ en sakālab (T.).

كالبد, pers., *menschelijk lichaam; model, form.*

كالت I. **kālat**, naam van een' zoutwatervisch.

II., w. sum., *beteekenis, zin.* — [N.].

كالت **kāloet**, van de tong, bv. van een' stervende *onverstaanbare geluiden voortbrengen.*

كالس **kālas**, *roeistrop*, die zoowel aan de roeipen, als aan den riem vastzit.

كالس **kālis**, van oorspronkelijk gladde, heldere of blinkende voorwerpen *met eene laag eener vreemdsoortige zelfstandigheid bedekt, waardoor zij hunne oorspronkelijke hoedanigheden verliezen*, zooals bv. metaal of glas, dat lang niet gepoetst is, sommige bladen, waardoor zij onontvankelijk worden voor water; van personen *onontvankelijk* voor lessen, goeden raad enz., als het ware met eene laag van onwil of stupiditeit overtrokken; van sommige bladeren, die zooals bv. die van de kẹlādi met eene fijne stof bedekt zijn, *het water niet willende aannemen;* fig.: *niet aannemend, niet luisterend* (vgl. jav., T.).

*كالڠ I. **kālang**, soek., van vruchten *niet vleezig.*

II., w. sum., *rand, versiersel*, zooals bij het schrift der Maleiers; **kālang batang**, *de smalle paden* of *dijkjes* in de rijstvelden, waarover men niet kan loopen (vgl. pamātang, T.). — [N.].

III., batav. (uit 't jav., T.), *op eene helling halen;* **kalāngan**, *helling; werf; droog dok.* — [B.]; ook, als in 't jav., *cockpit* (T.).

IV., men., = gālang; k. oeloe, *hoofdkussen* (vgl. jav.); **bakālang ariban bini**, *met 't hoofd op de schoot van zijne vrouw rusten* (T.).

V., men., *maag* vooral van kippen (T.).

كالڠ **kāloeng**, *halsband; halsketen;* naam eener soort van betel; naam eener soort van kœboeng.

كالغ **kāling** (zelden), soort van ijzer; *blik.* — z. bęsī pœteh en kālèng.

كالغ **kālong**, batav. uit 't jav., = kęlœ-wang (T.).

* كالغ I. **kālèng**, batav., uit 't port., *blik* (T.).

II. (jav., T.), **bœroeng kālèng mas**, een vogel met geele pooten, die kan leeren praten vermaaksgehalve gehouden; **bœroeng kālèng pèrak**, een dito vogel met witte pooten. — [H.].

* كالڤ **kālap**, batav., *krankzinnig.* — [B.].

كالق, **songsong kālaķ**, z. onder song-song.

كالق **kāloķ**, z. kēloķ; k. pākoe, kromte, gelijk die van den stengel der varens, hebbende veel overeenkomst met den herderstaf van een' bisschop. Zoo wordt onder anderen ook genoemd de kromte van den knop van eene stoelleuning.

كالم **kālam**, *vuiligheid van het goud* bij het smelten. — * **kālem**, w. sum., een *soort* van *zwart zand* dat zich tusschen de rijst en ook wel tusschen het stofgoud bevindt; een lange grassoort; kālem (z. كلم, T.) pidjit, *stik donker.* — [N.].

كالو **kālau** — gew. verk. van **djikalau** — *indien, bijaldien, ingeval, als, zoo;* ook kāloe; **kālau-2**, *indien bij geval; indien mogelijkerwijs; wellicht dat;* **kālau-2-kęn**, hetzelfde als kālau-2, alleen meer toekomst aanwijzend: *indien eenmaal* enz.

كالوي **kālœi** en **kāloei**, naam van een' zoetwater-visch.

* كاله **kālah**, = kāla III (B.).

* كالي, **kālei-2**, w. sum., een insect dat in het water leeft en zeer venijnig steekt. — [N.].

* كام, **tāli kāma**, batav., de beide touwen, die op twee plaatsen boven een ander aan de pęrètja verbonden zijn, hiermede een driehoek vormen, en aan het vliegertouw vastzitten; z. arkoe. — [H.].

كام **kāmoe**, *gijlieden* (vgl. moe); **kāmoe sękalījan**, *gijlieden allen.*

كام I. **kāmi**, *wij*, met uitsluiting van den aangesprokene (Romanisch *nous autres*, *nos otros*, T.). — Wordt ook als pron. pers. 1. sing. gebruikt door lieden van denzelfden stand onderling, of door hoogeren tegen minderen, met wie men op een' vertrouwelijken voet staat, of tegen wie men het woord ākoe niet wil gebruiken.

II. of **kęmi**, batav., in k. sasōan, vlieg azende op jonge spinnen (z. kalīsasoe-wan, T.); k. tęttęp, *motsoort* in een buisje gehuisvest. — [B.].

كامت **kāmit**, z. koemat-kāmit.

كامر **kāmar** — verb. ned. — *kamer.*

كامل , *geheel; gaaf; volmaakt; voltooid; voleindigd.*

كان , **gęlang kānạ** (skr. kangkana? T.), *groote, holle armringen,* die, ten getalle van een tot zeven, tusschen hand en elleboog gedragen worden, inz. door bruid en bruidegom, bij de trouwplechtigheid.

كان , **mādjạ kāni** (gewijz. en meer gebr. **męndjakāni**), naam van een' boom, welks vruchten in de geneeskunde, onder anderen bij venerische zweeren, gebruikt worden. — z. mādjạ.

كانغ **kānang**, naam van een' boom.

كانق I. **kānaḳ** — verondersteld stamw. van **kānaḳ-2** in plaats van **ānaḳ-2**, (vgl. mal. en bal. lālang = jav. ālang-2, T.) — *klein kind,* van jaren, niet met betrekking tot de ouders; lāgi k., *hij is nog een kind;* **kānaḳ-2,** *kleine kinderen;* tīngkah k., *kinderachtige kuren.*

II., w. sum., *aan hebben, gekleed zijn met;* **kānaḳkan,** *aankleeden, aandoen.* — [N.]; lees كنق of كنأ en مڠنقكن (T.).

كانن **kānan**, *rechts; rechtereinde* (bal. kęnawan, T.).

*كاني of كني **kanei** = men.,: kęna. — [T.].

*كاو I. **kāwa,** قاو **ḳāwa,** uitspraak gāwa, batav., *koffij.* — [B.].

* II., **kāwa-2,** batav. ('t bal. kękawa),: *spin* (vgl. kęlawa). — [T.].

*كاؤ **kāoe**, men., 2de pers. enkelv. gemeenzaam jegens vrouwen (T.).

*كاو **kāwoe** (lees kaò, T.), w. sum., *beproeven, probeeren.* — [N.]; **bakaò,** z. bl. 192 rechts; **bęrkoko** (lees ba-kaò-2), z. bl. 223 rechts (T.).

كاو **kāwi** — skr. kawi, *dichter* — *kāwi,* de oude taal der javaansche dichters; *bovennatuurlijke kracht* van iets; *bruinrood,* zooals roodkrijt; bahāsạ k., de kāwi-taal; bęsī k., een stuk oud roest ijzer van eene bovennatuurlijke kracht, behoorende tot de rijkskleinooden van het voormalig rijk Djohor, thans in het bezit van den Soeltan van Lingga. Als door een' der رعية, een eed moet gedaan worden, dan wordt dat ijzer een' tijd lang in water gelegd (ręndam) en van dat water moet dan de patient drinken, vóór dat hij den eed aflegt. Wie een' valschen eed doet, wordt door een zwaar onheil getroffen, en als dit een hoofd is, dan treft het onheil den geheelen stam (vgl. bīsa III, T.); bātoe k., *bruinsteen* (thonijzersteen?), in de geneeskunde gebruikt.

كاؤت , **męngāoet,** *bijeen schrappen,* hetzij met den hand, of met den onderarm, dan wel met beide handen, of met beide onderarmen zoals bv. eene hoeveelheid geld.

كاوت **kāwat,** *dun metaaldraad.* — z. dāwai.

كاوت **kāwit,** naam van een zoutwater-visch.

كاوس **kāoes,** uitspraak van كُوْث en قَوْس (T.).

* كاوس **kāwoes,** batav., verbast. van 't holl. *kous.* — [B.].

كاوڠ **kāoeng,** naam van een' eetbaren zoetwater-visch.

* كاوڠ **kāwang** (jav., T.),: **tęngkāwang** (Ngadju-daj. kakāwang, T.).

* كاوڠ **kāwoeng,** batav., uit 't soend. (alwaar het de naam van den boom is; vgl. jav. en kāboeng, T.), *het blad van den sagueerboom,* waarin men tabak rolt, om cigarettes te maken. — [B.].

كاوق **kāoek,** batav. (uit 't bal., T.), *toeroepen; schreeuwen.* — [B.]; **kaòkin,** iemand *op een schreeuwerigen toon toeroepen.* — [H.].

* كاول I. **kāoel,** w. sum., *omringen, omsingelen,* ook met een touw vangen zooals men paarden of andere dieren doet die los zijn. — [N.]; verbastering van kāwal of moet men aan 't bat. haol denken? (T.).

II., uitspraak van قَوْل (T.).

كاول **kāwal** (uit 't Tamil, T.), *bewaker; wacht;* in het schaakspel *het stuk, dat een ander dekt.*

* كاول **kāwoel,** batav. (uit 't soend., T.), *zwam* van den aren- of sagueerboom. — [B.].

كاون **kāwan,** *kudde; troep; bende; hoop, ploeg; makker, medegezel; volgeling, bediende.* — Dient ook als pron. pers. 1., door lieden van denzelfden stand onderling, of door meerderen beleefdelijk of minzaam (herablassend) gebezigd jegens minderen uit den fatsoenlijken stand, en ook, gemeenzaam, als pron. pers. 3. sing. of plur. (z. tęmman); **kāwan djādi lāwan,** z. lāwan.

كاوه **kāwah,** *groote ijzeren pan; krater* (jav., T.).

كاوين, pers., *huwelijk,* of eig. *bekrachtiging daarvan door den rechter;* **bęrkāwīn,** *trouwen; getrouwd zijn;* īsi k., *bruidschat;* **pęngāwin,** *wie dikwerf trouwt.*

كاهر I. **kāhar,** verb. van عَبْدُ ٱلْقَهَّار.

II., batav. (holl.), *een kar.* — [B.].

* كاهڠ **kāhang,** men., *stinken,* als garstige olie; vgl. bat. pahang. — [T.].

كَاهِن, *tooverend, wichelend; toovenaar, wichelaar; priester.*

كاي I. **kāja,** *rijk;* k. hāti, *rijk van gemoed,* d. i. tevreden, *zonder begeerten.*

* II., batav. (uit 't jav., T.), *als* (vergelijkend). — [B.].

كاي **kājoe,** *hout; boom.* Het is voorts een classificeerend woord, vergezellende het

telwoord, dat een aantal stukken of rollen van verschillende stoffadje uitdrukt; *stuk, rol;* k. pālat, zeker strafinstrument, waarmede de vingers van den lijder geknepen worden (z. sẹpit); k. pandjang of gœloeng-2, in de bouwkunde *gording*; k. pandaḳ, z. onder tjānang; k. tāhi, naam van een' boom — sterculia foetida — welks stinkende hout evenwel in de dœpạ gedaan wordt. — * w. sum., k. di poelau om aan te toonen dat iemand eene rechte houding heeft. — [N.].

كايب **kājab** (en **kājap**), zekere *gevaarlijke uitslag.* Men onderscheidt k. toenggal, k. āpi, kājer, k. gādjah en k. badaḳ.

كائيت **kāït** (en **gāït**), *haak; haak* aan een' steel; *sloepshaak;* (**mẹngāït**), *met een' haak vatten; haken;* tjampak k.! *klamp aan!* eig.: werp de sloepshaak uit; k. bẹrangkai, *dubbele haak* in den vorm eener s; k. fẹringgi, soort van zoom (naaisel); toestel om dien zoom te maken.

* كاير, **mangga kāïr,** batav., eene soort van mangga's. — [H.].

كاير, z. onder kājab.

كايس **kāïs,** *krabben,* zooals bv. de kippen (bal. keskes, T.); *scharrelen; schrapen;* fig. van arme lieden, die geen vaste broodwinning hebben *zich nooddruftig behelpen.*

كايڤ **kājap,** z. kājab.

كائيل **kāïl,** *vischhaak, vischangel;* vischhaak enz., met al wat er toe behoort; **mẹngāïl,** *met eene k. visschen; hengelen; met eene k. vangen* visch enz. (z. kẹdiḳ); k. hamboer, *vischhaak, met een klein gewicht,* die ver uitgegooid wordt; k. bẹrlādoeng, vischhaak, met een zwaar gewicht, die loodrecht nedergelaten wordt; k. bẹrdjōran, *vischhaak aan eene roede;* **sampan pẹngāïl,** schuitje, waarin men hengelt, *hengelaars-schuitje;* pẹrāhoe p., *vaartuig van den vorm van een hengelaars-schuitje,* maar soms 15 kojans en meer kan laden.

كايل **kājal,** *bedwelmend* zooals bv. tabak.

كاين **kāïn,** *stoffe, stoffaadje, doek, lijnwaad; katoen; los kleedje* voor mannen en vrouwen; k. kẹmbang, *kleedje met plooien van voren,* zooals de mannen het dragen; k. lẹpas, *kleedje zonder naad;* k. njījor, weefselachtige zelfstandigheid tusschen de bladeren en den stam van den kokosboom; k. bẹlākang pārang, soort van kleedje, met zijden schering en katoenen inslag (reden der benaming onbekend); k. djoeng sārat, soort van zijden kleedje, welks bloemen een' ketting vormen; k. bādjoe, in plaats van kāïn dān bādjoe, *kleederen;* k. b. kōtor, *vuil waschgoed.*

كَايِن, *bestaand, existeerend, wat bestaat enz.; creatuur.*

كَايِنَة, *toevalligheid, gebeurtenis;* كَايِنَات, de plur., *al het geschapene, universum.*

كَايو, **mẹngājau**, *steken* in een water *naar* iets, dat men niet meer kan zien, bv. met een stang; *koppensnellen.*

كَايه, **mẹngājoeh**, *roeien met een' korten riem* (pagaai), *scheppen.*

* كَاييه **kājéh**, w. sum., iemand roepen; **kājéh-2**, w. sum., *vleien; streelen, knoopen draaien.* — [N.].

كَبَابَة, staartpeper, *cubeba.*

كبابل **kẹbābal** (vgl. bābal en katimbābal, T.), de jonge nangkạ-vrucht, die in hare eerste ontwikkeling afvalt.

كَبَار plur. van كَبِير.

كَبَاش, z. كَبّش.

كباي **kẹbājạ** (zelden) — port. cabaya —, de ind. kabaai.

كباين **kẹbājan** (jav., T.), *bode; ordonnans.* — * nĕnek k. (in de verhalen, zooals bv. in de si-miskīn, een besje, dat een bloemtuin bewoont en bloemen rondvent en niet te verwarren met bājan, T.).

* كبت **kẹbat**, batav. (bal. *uitleggen* een mat, kleed enz., T.),: ampīkin, een kleed, waschgoed *uitkloppen*, om de kronkelser bv. uit te krijgen; z. lẹtjek. — [H.].

* كبت **kẹboet**, batav. (jav., T.), *stoffen; vegen; uitwaaien.* — [B.].

* كبت **kẹbit**, koetai, *tangetje* om de baard uit te trekken. — [T.].

كبّت **kẹbbat**, *omwikkelen; knevelen* (inwikkelen). — z. kābat.

كبجيكن **kẹbadjīkan**, van het ongebr. bādjik, in plaats van bāïk (vgl. 't bat. woord, T.), *goedheid, welwillendheid; deugd, goede daden, goede diensten; weldaad,* goede; *welvaren, voorspoed.*

* كبر **kẹbar**, koetai, *waaijer* om vuur aan te wakkeren. — [T.].

كبر, **mẹngẹboer**, door *omroeren troebel maken*, bv. water, waarin een bezinksel is.

كُبْر, *groot zijn, zwaarlijvig zijn; grootheid, heerlijkheid, voortreffelijkheid, hoogmoed, trots.*

كُبَرَآء plur. van كَبِير.

كُبْرَى, fem. van أَكْبَر (قيامة كبري, *de opstanding* in tegens. van قيامة صغري, T.).

كبس I. **kẹbas,** *eenigermate verdoofd.*

II., **mẹngẹbas,** *uitschudden,* bv. een vischnet; *schuddend reinigen,* bv. een bestofd kleed; van een lichaamsdeel.

*كبس **kẹbos** of **kẹboes** (bal. kẹboes, *warm,* T.), k. mœloetnja, batav., *zich branden,* als men heete spijzen eet of heet water drinkt; ook van de handen. — [H.]; **kẹboes,** koetai, = angoes (T.).

*كبس, **kẹbès-2,** batav. (uit 't bal., T.), *met de vingers van malkaar trekken, uitpluizen,* bisbis. — [H.].

كَبْش, *ram* (mannelijke schaap); eene mal. verb. van den plur. كِبَاش, is kības, met de bet., hetzij alleen, of in samenstelling met *kambing, vetstaart* (soort van schapen).

*كبڤاتن **kabopāten,** batav. (jav.), *regentschap.* — [B.].

*كبق **kẹbẹḳ,** batav., *onordelijk onder elkander.* — [B.].

كبق **kẹboḳ,** *holle cylinder met gaten,* voor het persen van laḳsạ.

كبّل **kẹbbal,** *onkwetsbaar, onverwondbaar.*

كبم **kẹbam,** *loodkleurig.*

*كبن **kẹbẹn,** batav., *een vierkante doos* van bamboe, waarin men nasi doet, kleiner dan een kendaga en grooter dan een sosokkan. — [H.]; *eene mand* voor lijnwaden. — [B.]; men., kaban, bat. hobon (T.).

كبن **kẹbon,** *tuin, hof, gaard;* **pẹrkẹbōnan sẹgālạ djœroe-tœlis** (*tuin der schrijvers*), titel eener mal. grammatica.

كبو **kẹbō,** batav. (jav.), = kẹrbau (T.).

كبولي **kabœlī,** *van de stad* Kaboel; *kaboelsch;* nāsi k. (kaboelsche rijst), *een rijstgerecht, met boter, gevogelte, eieren, specerijen en andere ingredienten toebereid.*

كَبِير, *groot; groot* van lichaam; *groot* door rijkdom; *groot* door macht; *tot de mannelijke jaren gekomen; oud; oudere; oudste* (ainé); van eene zaak of gebeurtenis *gewichtig;* — met plur. كِبَار, *Grooten; Magnaten;* اَلْكَبِير, *de groote* bij uitnemendheid, d. i.: *God;* عَبْدُ ٱلْكَبِير (dienaar den groot van God denzelve), eign. van een man.

كبير **kẹbīri,** van menschen en dieren *gelubd; gesneden; ontmand;* **mẹngẹbīri,** *lubben; snijden; ontmannen.*

كَبِيرَة, fem. van كَبِير; met plur. كَبَائِر, *groote misdaad, snoode daad, doodzonde.*

كَبِيس, *gevuld; aangevuld; volgestopt; bal, met reukwerk gevuld;* — **'ām kābis,** *schrikkeljaar.*

كَبِيسَة, *schrikkeljaar,* ook سَنَة كبيسة.

*كبيس **kẹbèsa** of **kẹmbèsa,** batav., tāli kamāna kẹmbèsa, 't te-

genovergestelde van t. k. parkoe, het eene touw van de kama is langer dan het andere, het onderste langer dan het bovenste. — [H.].

كت **kat** — verk. van bẹrkat — nom. pr. v.

* كت **kẹta, ōrang kẹta,** batav., *iemand die moeielijk spreekt,* ampir kaja gagoe. — [H.]; ook **kẹtaq,** *moeielijk uit zijn woorden komen* als een vreemdeling, die de taal van 't land nog niet machtig is (Balineesch kẹta). — [T.].

كتّ **kẹtta** — pers. كَتْ en كتْ —, *troon; zetel; allerlei zit- en rustbanken,* voorn. in den deftigen stijl; *doodbed; praalbed.*

كتأ, z. كت.

كتاب, *geschrift, boek; aanteekeningsboek; brief;* de Mal. gebr. dit woord gew. in den zin van godsdienstig of rechtskundig boek; اَلْكِتَاب, het boek bij uitnemendheid, d. i. de korān.

كُتّاب plur. van كَاتِب.

كتابة, *schrijven; geschrift; oorkonde; beschrijving; opschrift; recensie; contract van vrijlating,* tegen betaling eener bepaalde som.

كتابن **kẹtāban,** z. tōkoh II.

كتابيّ, *aan een voor de Mohammedanen heilig boek* (kitāb) *geloovend,* zooals Joden en Christenen.

كتابيّة, fem. van het voorgaande.

كتار **kẹtāra** en, minder goed, **kẹntāra,** *gebleken; zichtbaar; klaar; duidelijk; klaarblijkelijk* (eigentlijk jav., T.).

* كتار, **koetāra manawa,** oud-jav. (kœtâramanawa, jav. koeṅtârå), titel van een wethoek, op Borneo, te Bandjarmasin onder andere, en in de Lampongs bekend en toegeschreven aan Soerja 'alam van Dẹmak. — [T.].

كتارق **kẹtārap,** naam van een' zoutwater-visch.

كتاقڠ **kẹtāpang,** naam van een' boom, die eetbare, amandelachtige vruchten draagt — terminalia catappa.

كتاقڠ **kẹtāpoeng** (in kinderspelen) — verb. van kẹtœpoeng — *soort van hoofdbedekking.*

كتّان, *vlas; linnen.*

كتانه **kẹtānah,** naam eener soort van mẹdang (boom).

كتاي I. **kẹtāja,** stok van bamboes, die aan het boveneinde gespleten en trechtervormig verwijd is, om fijn hars te kunnen opnemen, dat, aangestoken, ter

verlichting dient. De bamboes wordt in een' voet of op eenige andere wijze bevestigd.

II., w. sum., = lain-2; **kaïn bakatāja**, een kain met verschillende kleuren. — [N.].

*كتب **kętib** (خطيب), batav., *prediker, katechiseermeester.* — [B.].

كُتُب en كُتْب, plur. van كتاب.

كتبة plur. van كاتب.

كتّت **kęttat**, van voorwerpen, die in eene holte zitten *vast sluitend*, zooals bv. eene kurk in eene flesch, een lemmet in eene schede; van een lemmet *tot aan het gevest in de schede gestoken —;* van holten, waar iets in moet komen, bv. eene sabelschede *nauw*, zoodat hetgeen er in moet in bekneld zit. — z. sęndat.

كتّر **kęttar** (vgl. kęlęttar, T.), *schudden; beven, sidderen*, zooals bv. de handen van een' zieke, *daveren, dreunen;* (**męngęttarkęn**, *met* een wapen *zwaaijen* als die een krijgsdans uitvoert, T.).

كتر **kętar**, *eenigszins rans.*

كتر **kętor**, *spuwpot.*

كتري **koetęrī**, *kooi* aan boord van een vaartuig (soend. kotri, T.).

كتس, **męngętis**, *van zich afslingeren of knippen;* bv. een' worm van de hand; een' ring of ringen, die men aan de hand heeft, *door de hand vooruit te brengen laten zien*, als ware het van zich afknippen.

كتڠ **kętoeng**, klanknabootsende uitroeping van een galmend geluid, zooals bv. dat van eene gambang, kleine klok of holle bamboe, waarop men met iets hards slaat; zoodanig geluid. — z. toeng, kęntoeng, lętoeng, kątoeng en kęlęntoeng.

كتڠ **kęting**, *plaats van de Achilles-pees*, d. i. gedeelte van het been tusschen kiel en kuit; œrat k., *de Achilles-pees;* **męngęting**, iemand *de Achilles-pees doorsnijden of kappen.*

كتڠكڠ **kętengkang**: œmang-2.

كتڠكي **kętangkai**, naam van een' zoutwater-visch.

كتڤ I., **męngętip**, *knijpen*, door een *beetje van het vel van* iets, *tusschen de nagels te vatten;* van insecten, die met den mond steken, zooals muggen *steken.*

II. **kętip** (œwang māta ājam), batav. (uit 't soend., T.), *dubbeltje.* — [B.].

كتّڤ **kęttap**, van iets dat geopend is, bv. de lippen *zich sluiten; dicht gaan; dicht slaan* (bv. eene rottenknip); *klemmen*, zooals bv. eene deur, een' vinger, of een klein kind, dat nog geen tanden heeft, den tepel van de borst; **męngęttap bibir**, *zich*

op de lippen bijten; zich verbijten; œdang k. (= œdang gęttaķ? z. onder œdang, T.).

كتق **kętaķ,** nabootsende uitroeping van een geluid, zooals bv. dat van een' steenen vloer, waarop men met een hamertje klopt (helderder dan kętoeķ). — z. taķ, lętaķ en kęlętaķ. — **kętaķ-kętoeķ,** met herhaling en verscheidenheid van geluid (helderder en doffer), zooals bv. dat van een' steenen vloer, waarop iemand met harde hakken loopt.

كتق **kętoeķ** en **kętoķ,** uitroepende nabootsing van een geluid, zooals bv. dat van eene tafel, waarop men met den knokkel van een' vinger op slaat (doffer dan kętaķ). — z. toeķ, lętoeķ, kęlętoeķ en kętoķ. — **kętaķ-kętoeķ,** met veelheid en verscheidenheid van geluid (helderder en doffer); z. kętaķ.

كتق I. **kętoķ,** 1°. = **kętoeķ.**

II., uitroepende nabootsing van het kakelen eener hen; 2°. (jav. kętoeķ, T.), *diep koperen bekken,* kleiner en minder diep dan de gęnoeng, dienende in het gāmęlan-spel, tot het aangeven eener pauze, door er een' slag op te doen, waarna een slag op de gęnoeng volgt; **męngętoķ,** *tikken op* iets, bv. op het hoofd van iemand, eene deur; van eene hen *kakelen* (z. toeķ); **nāgą bęrkętoķ,** *de draak is aan het tikken,* zegt men, wanneer de tamboer bij het trommelen met den eenen stok op den anderen slaat (**djęngkal kętoķ,** z. onder djęngkal, T.).

II., **bękętok bękòkòk,** batav., *kakelen,* van een kip; vgl. het jav. pętok. — [H.].

كتّق **kęttaķ,** *plooi,* bv. van de billen, een' vetten hals en dergelijke.

كتيك I. **kętik,** *veerkrachtig been* van sommige dieren, zooals bv. van een' sprinkhaan, waarmede hij zich opgeeft; k. pāhą bęlālang, *de stangveer* in een geweerslot; **męngętik,** *met een' of meer vingers weg slingeren* of *wegknippen;* męraķ męngętik tjanggainją.

II., nabootsing van een geluid, als bv. dat van een horloge; *tik.*

* كتكيق **kętękiķ,** batav. (bal.? T.), zekere krekel soort, kleiner dan de djangkrik. — [H.].

كتول **kętoel,** *door kramp samengetrokken,* zooals bv. de arm, het been; **œrat pęngętoel,** *de buikspieren.*

كتيل I. **kętil,** *afgescheurd stukje; zier;* **męngętil,** *beknagen, beknabbelen.*

II. (bal. *moeielijk,* T.), *leuteren, zaniken* — [B.]; **kętil boewātannja,** batav., van een fijn werk, dat met groote nauwkeurigheid moet verricht worden, bv. het werk van een horloge. — [H.].

* کتل **kętel**, batav. (uit 't bal., T.), *droppelen; nadroppelen,* zooals van een' regen, *druppel;* **bękętel,** *druppelen; lekken bij druppels;* **sękętel,** *een drup,* bv. water; **badjœnja bękętèlan ajer,** *er is water op gedrupt.* — [H. en B.].

* کتلم **kataloem** (Tamil kottalam?, T.), *bolwerk; bastion;* z. sęlēkoh.

* کتلمباڠن **katilambāngan,** men.,: tęmbęlang (soend. katjingtjalang). — [T.].

کتّم I. **kęttam,** *schaaf;* rœmah k., *huis of blok van de schaaf;* māta k., *schaafijzer;* **męngętam,** *schaven;* graan, dat op den akker staat, *afsnijden* der aren, eene voor eene, met eene bijzondere soort mes, dat wel eenigszins op het ijzer eener schaaf gelijkt (vlg. kātam, T.); **męngęttam landjar,** *met eene lange streek schaven; strijken;* **pęngęttam,** *soort van mes, voor het afsnijden der aren.*

II., *krabbe;* k. rendjong, z. rendjong; k. kęmœdi, *ovale plank op den achtersteven van indische vaartuigen, in eene inkeping waarvan het roer draait en waarop op sampans de roerganger zit;* k. bęrsīlą, *soort van engelsche steek* (naaikunst).

* کتماهر **katimāhar,** de kleinhoria hospita (jav. katimaha, timåhå en timångå) volgens Rumphius. — [T.].

کتمب **kętoembi,** *laatste stukje bij eene ontlasting;* k. tāhi ājam, *slaaf van een' kęritjal; allerlaagste klasse der maatschappij; allerlaagste geëmploijeerden.*

کتمبابر of کتمبابل, **katimbābar,** men.,: kąbābal. — [T.].

کتمبر **kętoembar** (uit 't Tamil, T.), *koriander.*

کتمبق **kętambąk,** naam van een zoutwater-visch.

کتمبي, z. tombe.

کتمڤڠ **kętimpoeng** (vgl. kętiboeng en katjimpoeng, T.), *tot vermaak in 't water spartelen* (bat. hatoboeng en hatimboeng; Ngadju-Daj. katimbong; bal. męstjętjęmplœngan, *plassen* in 't water, T.).

کتمڤل **kętimpal,** *onordelijke of onregelmatige hoop van dingen* naast of op elkander, zooals bv. een hoop paardenvijgen, een zwerm bijen, die ergens aan hangt, sommige vruchten, waarvan de enkele pitten dicht aan elkander zitten; *hoeveelheid keutels of keutelachtige dingen* (bv. vruchten), als eenheid gedacht.

* کتمو **kętęmœ,** batav. (uit 't jav., T.), *ontmoeten.* — [B.].

کتمون **katimœna,** z. onder boewah.

* كتن **kẹtan,** batav. (uit 't jav., T.),: pœloet. — [T.].

* كتن **kạtoen,** z. *dękkęton.

كتن **kattan,** *vlas.*

كَتَنَة en كَتِينَة, naam van een' welriekenden boom.

* كتنتڠ **kẹtinting,** koetai,: sīboer-2. — [T.].

* كتندق **katindiķ,** w. sum., op de maat in het rijstblok slaan. — [N.]; ڤالوله كندڠ جن كتندي (T.).

* كتو **kẹtō,** koetai, *stollen* van bloed en olie. — [T.].

كَتْوَال, pers., *ambtenaar van policie.*

كتوت **kẹtœwat,** *wrat.*

* كتوتس **katœtoes,** w. sum., een boomsoort. — [N.].

* كتوج **katoedjoe,** w. sum., *aanstaan, bevallen, passen, naar behooren.* — [N.].

كتوڤت **kẹtœpat,** *rijst, in een van kokosbladeren gevlochten hoekig en van alle kanten gesloten zakje* van de verschillende groote en vormen (hexaedrisch, dexaedrisch, dodehaedrisch, pyramidaal, dubbelpyramidaal, regelmatig, onregelmatig, plat gedrukt, in de lengte getrokken enz. enz. enz.), *eenvoudig in water gekookt* (bal. kẹtipat, jav. koepat, T.); de in de zakjes beknelde rijst kan zich bij het koken niet genoegzaam naar buiten uitzetten en krijgt daardoor, wanneer zij gaar is, eene zoo groote compactheid, dat men met eene k., hyperbolisch gesproken, iemand een gat in zijn hoofd kan gooien; bẹlah k., soort van doekbeschildering, waarvan de enkele deelen op eene doorgesneden k. gelijken; gẹbbar b. k., *bedelaarsdeken* (wordende de enkele lappen bij eene doorgesnedene k. vergeleken).

كتوڤڠ **kẹtōpong,** *stevige hoofdbedekking; helm; chako.* — z. tōpong (en kẹtāpoeng, T.).

كتومڠ **kẹtœmang,** naam van een' zoutwater-visch.

* كتوني **kẹtœnai,** koetai, van gebrande rotting om de tanden zwart te maken. — [T.].

كتوهر **kẹtœhar,** *oven.*

كتي **katai** of **kẹtī,** *teenen ballen* die bij zeker spel gebruikt worden; sẹpẹrti ānaķ katai roepānja bẹgœlīñgan di tẹngngah pādang (van afgehouwen hoofden bv., T.).

كتي **kẹtai,** *aan kleine stukken;* van een dood lichaam *ontbonden;* **mẹngẹtai,** *tot kleine stukken maken.*

كتي, **kẹtī-2**, *soort kleine wesp*, die zeer venijnig steekt, zoo zelfs, dat er iemand van kan vallen; *soort versnapering van bīdjan.*

كتيبغ **kẹtīboeng**, *helder ploffend geluid*, zooals bv. dat van een uitgeholden kokosnoten-dop (gājoeng), waarmede men water schept (vgl. kẹtimpoeng, T.).

كتيتر **kẹtītir**, naam eener soort van wilde duif — columba malaccensis. — * men. **katītiran**, bal. titiran, jav. kitiran, bat. titi en katiti (T.); naam van een' zoutwater-visch.

* كتيدغ **katīdang** (lees: katiding, T.), w. sum., een soort van mand als een bakol. — [N.].

* كتيره (oud-jav. katīrah) naam van een slingerplant, met de roode bladen waarvan fraai roodgekleurde lippen vergeleken worden; ook **kẹntīrah**; van daar **mẹngẹntīrah** (jav. ngẹntirah); bv. بيبرڤ هيتم مڠنتيره. — [T.].

* كتيرن (jav. kitīran), z. onder titir.

* كتيف **katīfa** (خطيفة), batav., *tapijt.* — [B.].

كتيڤغ **kẹtīpoeng** (z. kẹtjīpoeng, T.), *soort kleine handtrommel.*

كتيچق **kẹtījak**, *oksel* (vgl. kātek, T.); tongkat k., *okselstut*, d. i. kruk.

كتيك **koetīkạ** en **kẹtīkạ** — skr. ghatīka — *tijd, wijl, tijdstip, tijdsgewricht; oogenblik; rechte of geschikte tijd* voor iets; *ten tijde dat, tijdens, toen;* **sẹkoetīkạ lāgi**, *over een' tijd; eene wijl, een oogenblik; een' tijd enz. daarna;* **k. līmạ**, *soort wichelarij met de vijf vingers.* — * **koetīka līma**, w. sum., soort van waarzeggerij op de volgende wijze:

Men heeft nevensgaande figuur van vijf en twentig vakjes in elk van welke een woord is dat goed of kwaad voorspelt; nu wordt tot een zeker getal geteld, en ziet men of men op een gelukkig of ongelukkig teeken komt, dat de waarzegger natuurlijk moet weten en daarnaar wordt alsdan het voor te nemen plan geregeld. — [N.].

* كتيل **katéla**, batav. (uit 't jav., T.), zekere aardappel. — [B.]; 't bal. kẹsèla leidt tot 't vermoeden, dat beide vormen uit kastela ontstaan zijn en dus van castiljaanschen oorsprong (T.).

كتيچل **kẹtījal**, *zich met moeite voortbewegen*, zooals bv. zeer dikke menschen.

* كتيلغ **koetīlang**, batav. (jav. kẹtīlang, T.), zekere alledaagsche vogel. — [B.].

* كتيمن **katīmoen**, batav. (jav.),: mẹntīmoen (T.).

كتيّو **kẹtījau**, naam van een' boom, van welks vruchten eene olie gemaakt wordt.

كَثْرَة en كِثْرَة, *menigte; meerderheid; grooter en beter gedeelte* van iets.

كَثِير, *talrijk; menigvuldig; overvloedig.*

كجّ **kẹddji** — pers. كَج — *slecht; leelijk; bedorven; laag;* **mẹngẹdjdjikẹn**, *voor slecht enz. uitmaken.* — z. tjẹrtja̤.

كجامل **kẹdjāmal**, z. djāmal.

كجّت **kẹddjat**, van een lichaamsdeel *strak.*

كجّت **kẹddjoet**, *schrikken; verschrikken* (meer gebruikelijk **tẹrkẹddjoet**, bal. tongkẹdjoet en tangkẹdjoet, T.).

* كجاجر **kadjẹdjẹr** (jav.), in verhalen van jav. oorsprong; القصّة; eigentlijk een wajang-term. — [T.].

كجّر (**mẹngẹdjdjar**, *nasetten, vervolgen,* iemand *trachten in te halen,* T.).

كجّر **kẹddjoer**, *stijf; onbuigzaam; steil* (van haar).

كجّڠ **kẹddjang** en **kẹddjoeng**, *kramp-achtig stijf,* zooals bv. een arm of been (vgl. kẹdjdjat, T.).

كجّڤ **kẹddjap**, *sluiting en weder opening der oogleden; oogenblik.* — * **mẹngklẹdjẹpan**, batav. (bal. mẹkīdjẹpan?, T.), *knipoogen.* — [H.].

كجّم **kẹddjam** (en, meer vulg., pẹddjam), *bedekt; gesloten* [van de oogen, bv. door de oogleden]; van dingen, die samengevoegd zijn, bv. planken, *goed sluitend; zonder reten; niet gapend;* fig.: *slapen; bedekken, sluiten,* zooals bv. de oogen door de oogleden; k. māta̤, *oogluiking.*

* كجن **kẹdjen**, batav. (jav. *ploegschaar,* T.), *een ijzeren bootshaak.* — [B.].

* كجور, **bintang kẹdjœra**, batav., *morgenster.* — [B.].

كجّي **kẹddjai**, de ledematen *uitrekken; trekken.*

كچاڤ **kẹtjāpi** — skr. katjtjhapī — *soort* van *luit met vier snaren.* — * batav. (jav., T.), zekere lekkere rinsche vrucht. — [B.].

* كچاڤ **koetjāpi**, batav. (bal. sẹsapi?), zekere zwaluwsoort. — [T.].

كچت **kẹtjit**, z. onder kẹtjil.

كچتري **katjaterīja̤**, z. كَشْتَرِيّ.

* كچر **kẹtjar**, w. sum., *ongerust, gejaagd, heen en weder loopen;* karbō ītoe kẹtjar sẹkāli sabab ānaḳnja tīda āda, die *karbo is zeer ongerust omdat zij haar jong kwijt is.* — [N.].

كچّڤ **kẹttjap**, *smakken* bij het eten; *smakmuilen; smakkende proeven;* **kẹttjāpan**, *bijsmaak* of *nasmaak,* die inz. smakkende geproefd wordt.

كچڤور **katjapœri** en **kātjapœri**, *midden of middenste* van iets, met betrekking tot zijne omgevingen, die er bij hooren; *binnenpaleis;* van een gebouw met vier vleugels (in 't midden van iedere zijde één) *hoofdgebouw;* van een graf met terrassen *bovenst* (middelst) *terras; kapiteel* eener kolom met banden, bloemwerk of andere versierselen (vgl. jav. tjępoeri, T.); bœwah k., vrucht, waarin nog eene kleine vrucht van dezelfde soort besloten is, zooals bv. bij de doerīan en oranjeappelen wel plaats hebben.

كچڤرڠ **katjapiring**, z. onder kātja̤.

كچك **kętjik**, z. kętjil.

كچل **kętjil**, **kętjik̩**, **kętjiˁ**, **kętjik** en, weinig gebr. **kętjit** [gemeenzaam, bij benamingen van familie betrekkingen en titels ook: tjiˁ, tjī, tjik̩ en tjik], *klein,* ook in de bet. van *jong; jongst; gering, onaanzienlijk;* k. hāti, *wrok; gevoeligheid, lichtgeraaktheid;* hāti k., *kleinmoedigheid; bangigheid;* dari k. dātang bęsar, *van de kinderjaren tot den volwassen ouderdom toe;* soewāra̤ k., *eene fijne of zwakke stem;* māˁ k., *vaders of moeders jongste zuster;* **kętjil-męngętjil**, *op verschillende wijze* (voor dezen vorm gebruikt men liever kętjik̩ en kętjiˁ); **bęnda-2 kętjil-męngętjil**, *allerhande kleine dingen* (*kleinigheden*).

* كچلمڤڠ **kotjlimpong: katjimpoeng.** — [N.].

كچمبه **kętjambah**, *kiem* van planten; k. kātjang en kātjang k., de zoogenaamde taugē.

كچمڤڠ, **bęrkatjimpoeng** (vlg. kętimpoeng, T.), *met de handen of de ellebogen in het water plassen;* badende vrouwen doen dit soms met maat en rhythmus. (Alhier had. v. d. W. het بركچمڤڠ, van deel I bl. 223 moeten plaatsen, maar dan werd het Woordenboek niet dik genoeg, T.).

كچمڤلڠ, z. كچلمڤڠ.

* كچنچڠ **kętjontjong**, koetai, *peperhuisje* uit een blad vervaardigd, om ęmping, of wel bloemen in te doen. — [T.].

كچندڠ **kętjoendang**, *overwonnen, ten onder gebracht* (jav. en bal. pętjoendang, T.).

* كچندن **koetjandan**, z. tjandan; **kotjindan**, = **kotjimpong**, ook *spelen, schertsen.* — [N.].

كچوأ, z. كچوق.

كچوال **kętjoewāli**, *uitgezonderd, uitgenomen, behalve, behoudens; tenzij, ten ware.*

كچوبڠ **kętjœboeng**, 1°. naam van een' struik, waarvan het zaad eene bedwelmende, het hout, de wortels en bladeren daarentegen eene geneeskundige kracht bezitten — datura metel —; wegens de overeenkomst met den bloesem van de k. *trechtervormige opening* van verschillende blaas-instrumenten, *zoodanige tromp* van een vuurwapen, *mondstuk* van een vuurwapen in 't alg., 2°. *amethist* (edelgesteente).

* كچوڤي **kętjœpī**, een te Riouw onbekend woord, voorkomende in den H. T.

* كچوق **kętjœwak** (de *k* op te slikken; beter dus كچوا, batav., chin. van Amoy ka tjwă, T.), soort van groote *kakkerlak*. — [Div.].

* كچيچ **koetjītja**, batav. (bal. bętjitja), zeker vogeltje, van wormen levende; 't geluid: tjitja-tjitja (T.).

كچيكق **koetjīkak**, z. كوچيك.

* كچيو **kętjīwa**, batav. (uit 't jav., T.), *teleurgesteld.* — [H.]; *minder goed; zeer te veroordeelen.* — [B.]; **kętjiwāïn**, iemand *te leur stellen.* — [H.]; **kętjēwa**, *te kort gekomen; te kort geschoten; niet verkregen*, wat een ander heeft verkregen; *te kort gekomen enz. zijn; nadeel.*

كچّه، **kettjoeh-kettjah**, *veel beweging maken bij iets; druk bezig zijn met iets.*

كچيڤڠ **kętjīpoeng** (en, minder goed, **kętīpoeng**), soort gęndang.

كدابر **kędābir**, z. kęlābar en kęlœbir.

كدادق **kędādak**, *hevige afgang met braken*, zonder dat er iets uitgebraakt wordt; *looze braking;* k. kęsijāngan, een diergelijke braking, die 's nachts begint en doodelijk is, wanneer zij tegen den dag niet beter is.

* كداس **kędāsi**, batav. (jav. kędasih, T.), kleine vogel met een klagend geluid. — [B.].

كدال **kędāli**, *toom* (z. kęndāli, T.).

كداوڠ **kędāoeng**, naam van een' boom, de vrucht met geneeskrachtige eigenschappen. — * **kędāwong**, batav. (jav. kadawoeng, T.), zekere zwarte boon (geneesmiddel). — [B.].

كداين **kędājan** (in hik. en poëzie), *bediende* (ook: kędejan, jav. kadehan, de *volgelingen van een prins*, bestaande uit jongelieden van goede afkomst, T.).

كدت I. **kędoet** (vgl. kęrdoet, T.), *kreuk, rimpel, frons, plooi, vouw, pof;* k. antāra kęning, *de frons boven den neuswortel.*

II., batav. (jav., T.), **māta kędœ̄tan** — *knipoogen.* — [H.].

كديت **kędit** (vgl. kęndit), gouden of zilveren *buikband voor kleine kinderen.*

* كدر **kęder**, batav., *popelen.* — [B.].

كدرا **kędęrā**, naam van een' kleinen, eetbaren zoutwater-visch, soort bęlānaķ (z. دورود, T.).

كدرڠ **kędęrang**, naam van een' boom, welks hout eene oranjekleurige verfstof oplevert en ook in de geneeskunde gebruikt wordt.

* كدس, **kędoes tāngannja**, batav. (bal. kędoes, *damp, wasem,* T.), *zijn hand branden* aan vuur of heet water; **męngkędoes,** *dampen; gaar,* van de rijst = męndīdih, van alles wat in het water gekookt wordt. — [H.].

كدڠ I. **kędang**, *recht uitgestrekt,* bv. van den arm; **męngędangkęn tombaķ**, *de piek vellen* (**męngędangkęn pānahnja**, de Holl. lb., 4[a]. uitg., bl. 1843).

* II., koetai, *zijtak* van een rivier (z. mahakam). — [T.].

* كدڠ **kędoeng**, batav. (jav., T.), *een diepe plaats in eene rivier,* waar weinig stroom is. — [T.]: *diepe modderkuil.* — [B.].

كدڠس **kędangsa**, naam eener soort van zoete limoen.

كدڠكڠ **kędangkang**, *beugel* om den trekker van een geweer. — * soek. (boeg.?) *beslag* van een geweerkolf.

كدڠكق **kędongkoķ**, z. pęndongkoķ, soek. (boeg.?) *beugel* van een geweer.

كدڠكيء **kędęngkik**, *tot den uitersten graad vermagerd.*

كدڤ **kędap**, van weefsel, vlechtwerk of breigoed *dicht,* het tegengestelde van sęraķ.

* كدڤ, **kędip-2**, batav., *knipoogen.* — [B.]. — z. kęlip.

كدق, **lintang kędaķ**, *dwars, met verscheidenheid,* inz. vluchtenden of kinderen die op den grond heen en weder vallen.

* كدق **kędoeķ**, batav. (jav. kędoek, *uitgraven,* T.), rijst *scheppen; omroeren;* modder *omwerken.* — [B.].

* كدق **kędoķ**, batav. (jav. kędok, T.), *masker.* — [B.].

كدق I., **māta kędiķ**, *vischhaak, vischangel;* **męngędiķ**, *met een' vischhaak visschen.*

II., *het bovenlijf achterover gebogen hebbend, den rug ingebogen hebbend.*

كدكّي **kędękkai**, naam van een' boom, welks vruchten in de geneeskunde gebruikt worden.

كدل **kędal**, soort van chloasma (eene huidziekte), waarbij witte vlekken op handen en voeten en voren in de palmen en voetzolen verschijnen; k. āndjing, is de ten onrechte zoo genoemde lepra Hebraeorum; k. gādjah, waarschijnlijk psoriasis palmaris en plantaris.

كدلم **kędęlam** en **kęndęlam** (= **gęloķ**), *drinkvat* van den dop eener kokosnoot; *drinkvat* van elke andere zelfstandigheid van dien vorm. — z. sękol.

كدلي **kędęlai**, z. djęlai. — * **kędęlē**, batav. (uit 't jav., T.), *soort gram, kleine boon*. — [B.].

كدمبق **kędombaķ**, eigennaam van een' visch in ḥik. en poëzie; naam van een' boom, welks bladeren, door den wind bewogen, een zeker geluid maken.

كدمڤغ **kędęmpong**, *vol van wormen*.

كدمڤغ **kędęmpoeng**, uitroeping nabootsende een ploffend geluid, zooals bv. dat van een' emmer die het onderste boven in het water valt. — z. poeng.

كدندغ **kędondong**, naam van een' boom, die eene eetbare vrucht draagt — panax obtusum —, de vrucht zelve; naam van een' zoutwater-visch.

كدو, **męngędau**, *al schreeuwende* woorden *uiten; luidkeels om* iets *vragen*, bv. om hulp roepen, *luidkeels aanroepen om* iets, bv. om hulp.

* كدو **kędœ** of **kędō**, batav. (jav. kędå, T.), een groote mangkòk. De kędœ of kędō is in den vorm van een strooḥoed. — De djęmboeng in dien van een waschkom. — [H.]; **kędō** (pętīman sœsoen), *etensbakje, of bakjes* die een stel uitmaken, zooals de bekende japansche tęmpat makānan. — [B.].

كدوبغ **kadœbong**, w. sum., een parang, een soort van mes. — [N.].

* كدودق, **si-kadœdoeķ**, z. onder sęndœdoeķ.

* كدوغ **kędowang**, koetai, *badkamer*. — [T.].

* كدوڬن **kadōgan**, batav., *stal* voor één paard. — [B.]. — z. gędōgan.

كده **kędah**, eign. van een staat op 't schiereiland Malaka.

كدي **kędai** — pers. (*huis; plaats*) —, *winkel, kraam, stalletje*.

كدي **kędī**, *manwijf*, man, die zich kleedt als eene vrouw en de vrouwelijke bezigheden doet of vrouw van de tegenovergestelde eigenschappen (jav. kędi, T.).

كديد **kẹdīdi** en **sẹkẹdīdi**, naam eener soort van snip.

كدير **kẹdēra** — port. cadeira — stoel.

كدين, z. kẹdājan.

كدين **koedījan**, men., = kẹmoedījan; bat. poedijan (T.).

* كديوس **kadīwas**, naam eener soort van bāwal (jav. ḍiwas, T.). — [C.].

كَذَّاب, *liegen; beliegen.*

كَذِب, *leugen.*

كَذَّب en كَذَب, *liegen; beliegen.*

كُذَّب plur. van كَاذِب.

كر **kar** — verb. ned. — *kaart* (zee- of land-).

كرا **kẹrā**, naam eener soort van apen, met een' langen staart (op de westk. van sum. bepaaldelijk de cercopithecus cignomolgus, T.); k. mẹnẹgorkẹn tahīnja, *de aap spreekt tegen zijn vuil*, d. i. wie iets misdaan heeft, spreekt er het eerst over.

كراب **kẹrāboe**, zeker *schijfachtig oorversiersel;* naam eener soort van salade.

كرابق, z. kẹrābit.

* كرابوت **karāboet**, w. sum., een boomsoort. — [N.].

كرابت of **kẹrābik**, **mẹngẹrābit**, eene opening, scheur of spleet *uit elkander trekken; op die wijze wijder maken; ruw met beide handen aanpakken.*

كراچق **kẹrātjak**, *dartel; uitgelaten; wild;* van een vaartuig *snelzeilend* of *roeiend.*

كُرَّاس plur. van كُرَّاسَة.

كُرَّاسَة, *cahier van 5 ineengeschoven bladen papier*, al dan niet beschreven of gedrukt; *cahier* in 't alg.; *quatern;* een der gedeelten waaruit een boek bestaat; *afdeeling* van een boek; *hoofdstuk; aflevering* van een boek. — De mal. gebruiken gew. den plur. *koerrās* (*kœras* geschreven), ook als sing.

* كراسن **karāsan**, **kẹrāsan**, batav. (jav., T.), *genoegen hebben in iets* (= bẹtah), *aarden; het kunnen uithouden.*

كراڤ **kẹrāpoe**, naam van een' eenigszins vergiftigen zoutwater-visch — de Jakob Evers.

كراڤس, z. kẹrōpas.

* كراڤق, **kẹrāpak-kẹrœpoek**, batav., *scharrelen; schommelen.* — [B.].

كراڤي **kẹrāpai**, *in het blind rond tasten.*

كراكڤ **kẹrākap**, *bladeren die aan den stam* en niet aan de loten (z. tjārang) *groeien* en hard en droog zijn; sīreh k., z. onder *sīreh.*

كَرَاكِي plur. van كُرْكِيّ.

كُورُم, *edel, edelmoedig.*

كِرَام plur. van كَرِيم.

كَرَامَة, *edelmoedigheid; weldadigheid; eerbewijzingen; eerwaardigheid; wonderbaarlijkheid, wonderwerk.* In 't mal. ook nog: *wonderdadigheid, voorzegging; eerwaardige of wonderdadige plaats,* voorn. een graf.

* كرامس **kẹrāmas**, batav. (jav., T.), het hoofd *wasschen,* de haren *reinigen.* — [B.].

كران **kẹrāṇạ**, z. kāranạ.

كران **kẹrāni**: **kẹrkoen.**

كراوت **kẹrāwat**, *rotting riem of dergelijke, waarmede de dissel aan den steel bevestigd wordt* (bat. hoerabot en koerabẹt, T.).

كراوت **kẹrāwit**, *aarsmaden* (bal. kẹrawitan, T.).

كراوڠ I. **kẹrāwang**, *speldewerk, naaldwerk, kantwerk; beitel- of snijwerk* [met gaten]; k. pāhat, *naaldewerk met groote gaten,* die door uitknipping en uitrafeling verkregen worden.

II., naam eener plaats en Residentie op de Noordkust van Java.

كراوق **kẹrāwaḳ**, naam eener soort van eekhoren, grooter dan de tœpai.

كراوي **kẹrāwai**, naam eener *soort* van *groote wesp,* die uit eene in haar lichaam gevormde taaie en aan de lucht hard wordende zelfstandigheid, een breed zakvormig nest bouwt, dat met een' langen steel in 't midden aan iets vastgekleefd is en waarin zij hare eieren legt.

* كراه, **bīkin krāhoe**, batav., *iets verkeerd doen of zeggen,* bv. zich vertellen, mistellen uit confusie, ook om confusie te veroorzaken en daarvan partij te trekken en stelen.

كَرَاهِيَة, *afkeer, tegenzin; iets onaangenaams.*

كراي **kẹraï** (jav., T.), naam eener soort van meloen. — z. mẹntīmoen ātjeh.

كرائير, z. onder ājẹr.

كربت, **mẹngẹrbat**, *sterk binden, knevelen* (vgl. kẹbat II, T.).

كربو **kẹrbau**, *buffel.*

كرتو **kẹrtoe** (port., T.), *speelkaarten.*

كرت **kẹrat,** *afgesneden* of *afgezaagd stuk, snede; gedeelte;* **sẹkẹrat rœmah,** *een gedeelte van het huis;* **mẹngẹrat,** *afsnijden, doorsnijden, afzagen, doorzagen;* bij het kaartspel *afnemen;* **mẹngẹrat līdah ōrang,** *iemand in de rede vallen*; m. tīga *in drieën snijden;* **sẹkẹrat sẹpœntoeng,** nederige uitdrukking voor *eenige,* bv. ādạ djœgạ kāwan s. s., *ik heb wel eenige bedienden* of *volgelingen;* **kẹrat-2,** soort *lepra, waarbij voren in de palmen en voetzoolen.*

كروت **kẹroet,** uitroeping nabootsende een schrapend geluid, zooals bv. dat van een' stoel, die verschoven wordt; *rimpel; frons;* **mẹngẹroet,** *rimpelen, fronsen; krimpen* (inz. van touw), *inkrimpen;* van rekbare voorwerpen *terugspringen.*

كريت **I. kẹrit,** uitroeping nabootsende een krassend geluid, zooals bv. dat, veroorzaakt door eene krassende pen op het papier; k. dājoeng, *krassend geluid, veroorzaakt door het schuren van inl. lange riemen* op hunne onderlaag; naam eener soort van krekel, die inz. 's nachts zoodanig geluid maakt, wat men als een voorteeken beschouwd van de spoedige komst van iemand, die men van eene reis verwacht. — ⁎ **kẹret,** batav., *hard over* iets *hen trekken;* **kẹrētan āpi,** *lucifer, zwavelstokje.* — [B.].

II., kẹrit-2, naam eener kruipende plant, die voor bindsel gebruikt wordt en welker bladeren en wortels geneeskrachtige eigenschappen bezitten. De bladeren werden ook als groente gegeten.

كُرَة, *kogel; bol; spheer; bal; geweerkogel.* In 't mal. ook nog, of wel in den verb. vorm kœrah, zeker spel met een' van een kokosblad gevlochten bal.

كرتس **kartas** — verb. van قِرْطَاس —, *papier.*

كرتڠ **I. kẹrtang,** naam van een' zoutwater-visch.

II., *bemorsd met morsigheid, die droog is geworden,* bv. met etter uit de oogen (z. gẹlœmang).

كرتّڤ **I. kẹrẹttip,** *een krakend geluid geven,* zooals bv. een slot, waarin men den sleutel ronddraait.

II. kẹrẹttap, kẹrẹttoep, nabootsing van een voortdurend klappend geluid, met verscheidenheid, zooals bv. verscheiden deuren, die na elkander dicht geslagen worden, of voetzoekers in soorten, die men na elkander afsteekt.

كرتق **I. kẹrtak,** uitroeping nabootsende een krakend of knarsend geluid, helderder dan kẹrtoek en doffer dan

kęrtiķ, zooals bv. dat van een stuk hout, dat men doorbreekt; een ratelend, krakend of knarsend geluid maken; *ratelen*, zooals bv. een zak noten, die uitgeschud wordt, *kraken, knarsen;* **bękęrtaķ gīgi**, *op de tanden knarsen;* **kęrtaķ-kęrtoeķ**, *met herhaling en verscheidenheid van geluid* (helderder en doffer), zooals bv. dat van eene hoeveelheid schotels, borden, pannen en dergelijke, die door elkander gesmeten worden.

II. (jav. kręteg, T.), *brug.*

كرتق **kęrtoeķ**, uitroeping nabootsende een krakend of knarsend geluid, doffer dan kęrtaķ, zooals bv. dat van een houten sigaren-bakje, waarop men wat onzacht het deksel doet.

كرتق **kęrtiķ**, krakend geluid, zooals bv. dat van een' stoel, die niet sterk is of dreigt te breken; uitroeping nabootsende een krakend of knarsend geluid, helderder dan kęrtaķ, zooals bv. een dun stuk hout (een potlood) dat men doorbreekt; **kęrtaķ-kęrtiķ**, met herhaling en verscheidenheid van geluid (helderder en doffer), zooals bv. dat van een' omvallenden boom of van een houten huis, dat dreigt in te storten.

كرتو **kęrtau**, *moerbezieboom.*

كرتيك **kęrtīką** — skr. kręttikā —, *het zevengesternte, de Plejaden.*

كرج **kęrdją** — skr. krętyā (of kārja, T.) — *handeling; bedrijf, arbeid, werk, bezigheid; feestviering, onthaal van gasten, partij; drukte, door feestviering enz.;* **bękęrdją**, *werken, arbeiden, bezig zijn; feestvieren, gasten onthalen, een partij geven; den coitus uitoefenen;* **męngęrdją**, *werken, arbeiden aan* iets; *bedrijven; bezig zijn met* iets; *maken, doen, uitvoeren, te weeg brengen, in het werk stellen;* **tå sœką īją bękęrdją**, *hij werkt niet gaarne;* **męngęrdją bāïk**, *goed doen;* **pękęrdjāān**, *bedrijving, uitvoering; volbrachte handeling, daad, werk of arbeid;* sāmą (sāmą-2) **sępękęrdjāān**, *medearbeider; collega.*

كرچت **kęrtjoet**, naam eener soort van biezen waarvan zakken gemaakt worden.

كَرخِيّ, bijnaam van den vromen sjaich Ma'rœf een vriend Gods, wiens vollen naam معروف كرخي, men met niet aan elkander verbonden letters op de volgende wijze op het adres van brieven schrijft, waardoor men de richtige bezorging daarvan denkt te verzekeren.

بِجَاهِ شيخ م ع ر و ف ك ر خ ي.

كردت **kęrdoet** (vgl. kędoet I., T.), *kleine rimpel.*

كردق **kęrdaķ** of **męrdoeķ** [beiden vulg.], *bezittingen, eigendommen, vermogen, spullen.*

كردل **kẹrdil,** *niet de behoorlijke groeikracht bezittend, verkrimpt.*

كردم **kẹrdam,** uitroeping nabootsende een galmend geluid, minder dof dan kẹrdoem, zooals bv. dat van een hard lichaam, dat in een ledig vertrek op een harden grond valt.

كردم **kẹrdoem,** uitroeping nabootsende een galmend geluid, doffer dan kẹrdam.

كرس **kẹras,** *hard; vast, stevig; sterk, straf; streng, geweldig.* — * k. tœlang, batav., naam eener plant — chlorantus inconspicuus —. — [B.]. — **kẹras mākas** (met verscheidenheid) van spijzen *hard en ongaar;* van vruchten *hard en onrijp;* van het lichaam *stijf* (niet buig); **bœwah kẹras,** z. onder bœwah en onder koembek.

كرس **kẹris,** zekere *soort* van *dolk;* k. pandjang, *een lange kẹris,* die reeds eenigszins op een' degen gelijkt; k. tjẹrītạ, *kẹris met golvend lemmet,* waarin meer dan negen bochten (lọk) zijn (z. onder tjẹrita); **māïn bẹrkẹris,** *zich met een kris verlustigen; met een kris, schermen.*

* كرس, **karsaning dewata moelīja** (jav.), *'t is de wil der Goden van 't geen niet ongedaan kan worden* (T.).

كرس **koersi,** z. كرسي.

كرستم **kẹristam,** soort van indische katoenen stoffe.

كرسغ I. **kẹrsang,** van het haar *droog, niet gevlied; stekelig, ongekamd, overeind staand, als een ragebol;* van den grond *droog, onvruchtbaar.*

II., z. kẹronsang.

كرسك **kẹrsik** (men. en koet., T.), z. kẹrīsik.

كرسي **kẹrsai,** van gekookt graan *kruimelend,* wegens gebrek aan lijmige deelen; *brokkelend,* in dien zin.

كُرسي, *zitplaats, zetel; troonstoel; zitbank; stoel.* — Eene mal. verb. is koerši (en krosi).

كرغ I. **kẹrang,** naam eener soort van eetbaar zoutwater-schelpdier. Eene bijzondere soort is k. bœloe.

II., *grof,* voorn. van porcelein en aardewerk; *grof gewerkt.* — * **kẹrāngan,** koetai, *grint* (T.).

III., uitroeping nabootsende een rinkelend geluid, minder helder dan kẹring.

IV., **kẹrang-kẹroep,** soort van sīrehdoos, van goud of zilver met gouden toebehooren, die door vorsten aan aanzienlijken; bv. den laksamāna, en mindere leden der vorstelijke familie voortgezet wordt. — z. pœwan en djōrong.

كرغ **kẹroeng**, *holle uitsnijding*, zooals bv. van een' houten lepel; *holte*, zooals bv. van een' gegoten lepel, een kopje (vgl. tjęng-kẹrong, T.); *kromte aan den binnenkant*, zooals bv. de leuning van een' stoel; k. lēher, *uitsnijding in een kleedingstuk voor den hals.*

كرغ **kẹrong**, uitroeping nabootsende een rammelend geluid, zooals bv. dat van noten in eene houten doos (z. kōrong-2).

كرغ I. **kẹring**, *droog; dor;* k. kẹrontang, z. kẹrontang; k. rāsa̤ hátīkoe, *ik ben er van ontsteld;* k. dārahnja̤, *zijn bloed stond stik.*

II., uitroeping nabootsende een rinkelend geluid, zooals bv. dat van een porseleinen kopje, waarmede men over den rand van het onderschoteltje strijkt.

كرغكغ **kẹrangkang**, naam eener soort van krabbe.

* كرغكغ **kẹrangkeng**, batav. (jav. en bal. *hok* voor gevangenen, T.), *hok, kooi* (geene vogelkooi). — [B.]; **kẹrangking**, koetai, om padi in te bewaren. — [T.].

كرغكغ **kẹrongkong**, z. rongkong; **kẹrongkōngan**, *slokdarm;* wat er op gelijkt (kẹring sẹkali — koe ini van dorst, zoodat het ook *keel* beteekent; vgl. het jav. asat goeloe, T.).

كرغك **kẹrẹngga̤**, naam eener soort van groote lichtroode mier, welker beet sterk brandt.

كرق I. **kẹrap**, *dicht naast elkander* (betrekkelijk niet ver uit elkander, doch niet elkander aanrakend) *in ruimte, kort op elkander in tijd; vaak, dikwijls, dikwerf.*

II., uitroepende nabootsing van een knappend geluid, helderder dan kẹroep, zooals bv. dat van een' horlogedeksel, dat men dicht maakt; **kẹrap-kẹroep**, met herhaling en verscheidenheid van geluid (helderder en doffer), zooals dat van iemand, die harde beschuit kauwt.

كرق **kẹroep**, uitroepende nabootsing van een knappend geluid, doffer dan kẹrap, zooals bv. dat van eene harde scheepsbeschuit, die men doorbreekt; **kẹrap-kẹroep**, z. onder kẹrap II. — **kẹrang-kẹroep**, z. kẹrang IV.

كرق, **mẹngẹrip**, *knagen*, zooals bv. de muizen; *knabbelen aan* iets.

* كرقات **karapāti** en **kẹrpāti**, batav. (uit 't jav., T.), *veeluis.* — [B.].

* كرقت, **mẹngkrẹpẹt** batav., *knappen, kraken* van een boom die omvalt, als zijn wortels ten deele doorgehakt zijn. — [H.].

* كرقت, **krẹpòtin djari**, batav. (bal. kẹpot, T.), *aan de vingers trekken* om ze uit te rekken. — [H.].

كرقس **kẹrpas**, uitroepende nabootsing van een ruischend geluid, grover dan kẹrpis, zooals bv. dat van een buffel, die door de struiken loopt.

كرڤس **karpoes** (zelden), verb. ned., *karpoets* (port. capuz, T.), *slaapmuts; ezelshoofd* van masten. — * batav., *nok* van een huis. — [B.].

كرقّس **kẹrẹppas**, *ritselend geluid.*

كرقّس **kẹrẹppis**, uitroeping nabootsende een ritselend geluid fijner dan kẹrẹppas, zooals bv. dat van een vee, dat door de struiken loopt.

كرقق **kẹrẹpak**, van iets dat breekt, zooals bv. eene suikerriet-planting, waar een olifant door gaat *een krakend geluid maken.*

كرقق **kẹrẹpok**, hetzelfde als **kẹrẹpak**.

* كرقك **kẹrẹpêk** (z. kẹmpèk, T.), batav., *mand, valies, porte-manteau.* — [B.].

كرڤي **kẹrpai** (men. koerapai, T.), *patroontasch* (vgl. bat. harpe, T.).

كرق **kẹrak**, *aanbrandsel.*

كرق I. **kẹrok**, nabootsende uitroeping van een schrapend geluid, zooals bv. dat van eene ruwe plank, waarover men met een' steen schrapt; van een krassend geluid, doffer dan kẹrik, zooals bv. dat van eene plank, die met een stuk glas afgeschrapt wordt; **mẹngẹrok**, *uitkrabben* met de vingers, klauwen of nagels, zooals bv. de laatste rijst uit den pot, een oog uit het hoofd.

II., batav. (jav., T.), *roskam, roskammen.*

III., soek., *ziek* van verdriet.

* IV., **kòdòk dongkang mẹngkẹròk** (bal. mẹkrok, T.), batav., van het koor dat de kikkers aanheffen als het sterk geregend heeft. — [H.].

كرك I. **kẹrik**, uitroepende nabootsing van een krassend geluid, helderder dan kẹrok, zooals dat van een plank, die met een stuk glas afgeschraapt wordt; van een krakend geluid, zooals bv. dat van een hijschblok in werking; van het geluid dat ontstaat, wanneer men bv. met een rechtop staand mes over eene plank schraapt; van een geluid, zooals bv. dat van eene rot, die aan hout knaagt; **kẹrīkan** (vgl. onder kèrèk, T.), en, minder goed, **kẹriān**, *schijf* in eene hijschblok; **mẹngẹrik**, *uitkrabben* met iets scherps, bv. eene olievlak, *uitschrappen, afschrappen radeeren.* — * batav. (bal., T.), *schrapen.* — [B.].

كُرُكّ, *zeker balspel*, waarbij men den bal met een' stok elkander toeslaat.

كركر **koerkoer**, uitroepende nabootsing van een snorkend geluid.

كركّف **kęrękkap-kęrękkoep**, uitroepende nabootsing van een voortdurend geluid, met verscheidenheid, zooals bv. dat van een' hond, die knooken kauwt; een zoodanig geluid maken.

كركّف **kęrękkoep**, z. kęrękkap.

* كركلغ **kęrkęling**, batav., een *soort* van *ijzeren* of *houten handschoenen* om er mêe te vechten, en door de chinezen bij feestelijke gelegenheden gebruikt (soend. karkling, T.). — [H.]; **roti kęrkęling**, *krakeling*. — [T.].

كُرْكُم, *mastik; safraan; salfoers; curcuma.*

كُرْكُمَة, nom. unit. van het voorgaande; de mal. verbastering koema-2, heeft alleen de beteekenis van *saffraan.*

كركن **koerkoen** (Anglo-Indisch, T.), *hoofd der schrijvers; secretaris; hoofdkommies.*

كركه, **męngęrkah**, *met geweld van een rijten*, zooals bv. een tijger een' buffelkop of iemand eene jonge kokosnoot, *verscheuren* in dien zin.

* كركهاسن = انق كركهاسن ; الثعلب = الفرعل (Ar. Mal. wdb.). — [T.].

كُرْكِيّ, *kraanvogel.*

كرلغ **kęrling**, *lonken; eventjes zijwaarts blikken; lonkende enz. aankijken* (z. gęrling en tjęling).

كَرَم, *edelmoedigheid, weldadigheid;* in 't alg. *alle prijzenswaardige eigenschappen* van het gemoed.

كرما, z. onder kāram.

* كرم, **męngęręm**, batav. (jav., T.), *broeien* (vgl. ęram, T.), **kęręmin**, *opsluiten; verbergen, doen schuilen.* — [B.]; dat het كرم is zoo als B. opgeeft, is niet zeker, maar toch mogelijk, daar het in 't bal. kęęm, is (T.).

* كرم **korma**, batav., uitspraak van خرما. — [B.].

كَرَّمَ ٱللّٰهُ وَجْهَهُ (*God houde zijn' aangezicht in waarde*), zegenspreking over 'Alī, die als kind zijn gelaat afwendde, wanneer men hem een afgodsbeeld voorhield.

* كرمبغ **karembong**, batav. (soend., T.), *vrouwesluier.* — [B.].

كرمبل **karambir** (vgl. kęlambir), men., de *cocos;* vgl. jav., bat. harambir (T.).

* كرمبوج **karambōdją**, sing., verb. van kęmbōdją, naam eener bloem, te huis hoorende in Kambodja (men. karamboedjå, *soort meloen,* 't skr. taramboedja, T.).

كرمڠك **kẹrẹmangkạ**, z. tjijāmau.

كرمڤاك (Tamil kaloempagi, T.) **kẹrẹmpāki** (in ḥik. en poëzie), *scheermes* (ook: kẹrẹmpagi, T.).

كرمنتڠ **karamoenting** of **kẹmoenting**, een heester met kleine, roodzwarte en eetbare vruchten.

كرمق **kẹrmaḳ**, zekere eetbare plant.

* كرمكي **kẹrẹmẹkī**, batav., *schilfers op het hoofd.* — [T.].

* كرمي, **sakit kẹrmīan**, batav. (jav. krẹmi, T.), *de wormen* (ziekte). — [H.]; **kẹrẹmīan**, *met maden bedekt.* — [B.].

كرن **kẹran**, *komfoor*, met langwerpigen bodem voor de uiteinden van het hout waarmede gekookt wordt en de uitvallende kolen en asch (z. anglo.). — * **kẹrẹn**, batav.,: anglo kẹtjil en dapœr kẹtjil, *soort bak met vuur er in*, om bv. theewater heet te maken; de ketel wordt verkeerdelijk wel eens zoo genoemd; ook zoo een tẹmpat māsak līlin. — [H.].

كرن **kẹrèn**, batav. (uit 't bal., T.),: bẹngis, barāni. — [H.]; *trotsch.* — [B.].

كرنت **kẹrantạ**, soort *luizen* in de laatste periode van sommige doodelijke ziekten te voorschijn komende.

كرنتڠ **kẹrẹnting**, *klinken*, zooals bv. een glas, waartegen men met een mes slaat.

* كرنتڠ **karoenting**, w. sum., *weitasch; grasmand; bamboe om water in te halen.* — [N.].

كرنتڠ **kẹroenting**, *bel van hout*, den buffels om den hals gehangen.

كرنتڠ **kẹrontang**, uitroepende nabootsing van een rammelend geluid, zooals dat bv. van een hard lichaam zich in een' ledigen waterpot heen en weder bewegende; **kẹring kẹrontang**, van vaten waarin water of ander vocht, zooals potten, putten enz. *totaal droog*, zoodat het schepvat, dat men naar beneden laat, op den bodem stoot.

كرنتڠ I. **kẹrinting**, *gedroogde schelpdieren.* * II., **kẹriǹtīngan**, **kẹliǹtīngan** en **kẹrontjong**, batav., *belletjes.* — [B.].

كرنتل **kẹrentil**, *in menigte naar beneden hangend*, als vruchten aan een' boom.

كرنج **kẹrandji**, naam van een' boom, die fraai meubelhout en eene eetbare vrucht levert; sœngai k., naam van eene riviertje op de kust van het eiland Singapoera, van waar men naar **Djōhor** Bahāroe oversteekt.

كرنجت **kẹrandjat**, beter: **pẹrandjat.**

* كرنجت **kẹroendjit**, koet., *de stuit waar de staart moet zijn* (bal. djit: *aars*, T.).

كرنجغ **kẹrandjang**, *pakmand; schans-korf.* — * batav., *langwerpige mand.* — [B.].

كرنچغ **kẹrẹntjang**, uitroeping nabootsende een kletterend of ratelend geluid, zooals bv. dat van eene ankerketting in beweging.

كرنچغ **kẹrontjong**, *holle enkelring, met steentjes er in, of belletjes er aan*, waardoor, bij de beweging van den voet, een rinkelend geluid ontstaat, een beensieraad voorn. voor kinderen. — * batav., ook: zeker speeltuig, bij wijze van gitaar; z. kẹriṅting II. — [B.].

كرنچغ **kẹrentjeng**, *triangel* (het instrument).

كرند **kẹranda** — skr. karaṅda (*mand*) — *doodkist*, langwerpig vierkant en naar onder toe iets smaller, komende in de kuil, die in den bodem van een graf gemaakt is, te staan (koet.: kist met aarde om een vorstelijk lijk te vervoeren, T.). Wanneer dit geschied is wordt er het plat deksel eerst op gespijkerd (vgl. jav. krẹṅda, bat. hoerondo, T.).

كرنسغ **kẹronsang** en **kẹrsang**, *borstnaald* (broche).

كرنو **kẹrnœ** — port. corno — *kruit-hoorn.*

كرني, **mẹngẹrnai,** *aan kleine stukken snijden of hakken*, bv. vleesch, om er spijzen van maken.

كرني **karoenīja** en **kāroenīja** — skr. karoena (kāruṅīja, T.) —, inz. van God en vorsten *gunst, genade, gunstbewijs, genadegift, bewijzen van gunst of genade;* **mẹngaroenījākẹn**, iets *als eene gunst enz. geven;* **mẹngaroenijāï**, *goedgunstig of genadig begiftigen* iemand.

* كروب, **toes krœbi**, batav. (casernetaal *toe schrobje?*, T.), *scheer je weg*, marche! — [H.].

* كروبت I. **kẹrœboet**, de Rafflesia Arnoldi; lamp. kẹroeboek (T.); z. tjẹrœboet.

* II. (jav.), **kẹroebœtin**, batav., *in menigte aanvallen.* — [B.].

كربغ, **mẹngẹrœboeng**, van eene menigte iets *bedekken*, zooals bv. een zwerm bijen hunnen korf; *zich van alle zijden op* iets *werpen*, zooals bv. een troep huzaren op een' vaandeldrager (z. kẹlœboeng en sẹlœboeng).

كروبق **kẹrōbaḳ,** *vol litteekens* (koetai: *pokdalig*, T.).

كروبك, **mẹngẹrōbek,** *bij kleine stukjes afscheuren; afplukken* (vgl. روبق, T.).

كَرُوبِيَان, pers., *cherubijnen* (soort van engelen).

كَرُوبِيُون, *cherubijnen* (soort van engelen).

* كرون **kẹroewat,** koet., *'n jonge luis.* — [T.].

كروتت **kẹrōtot** en **kẹrētot,** van eene oppervlakte *van verdiepingen voorzien*, zooals bv. het gezicht van een' sterk pokdalige; *van insnijdingen voorzien*, zooals bv. een vijl; *hobbelig*, zooals de schil van sommige vruchten, bv. de līmau pœroet.

كروتڤ **kẹrœtoep,** uitroepende nabootsing van een knetterend geluid, zooals bv. dat van zout, in eene heete pan; māsaḳ k., wijze van eene vleeschspijs toe te bereiden, door het vleesch alleen met zout in eene toegedekte pan te roosten, waarbij het zout een knetterend geluid maakt; zoodanig toebereide vleeschspijs.

* كروتق **kẹrōtoḳ,** batav., *knabbelen; krabbelen.* — [B.].

كروچت (of كروچڤ?) **karoetjwiq,** men., *een peperhuisje;* van كوچڤ? (T.).

كروچق **kẹrōtjoḳ** (vgl. kotjoḳ), batav., *door schudding geraas maken* als hagel in een flesch (T.).

* كرورن **kẹrœron,** batav. (bal., soend. of jav., T.), *eene miskraam hebben.* — [B. en T.].

كُرُوز, *verkondiging, prediking.*

* كروس **karōsi** of **krōsi,** batav. uitspraak van كرسي. — [B.].

* كروسڠ **kạrōsong,** w. sum., *schilfers.* — [N.]; *'t afgelegde vel* van een slang (T.).

كروسق **kẹrōsoḳ** (en **gẹrōsoḳ**), *ritselen*, zooals bv. dorre bladeren; *schuifelen.* — * **kẹrósōkan,** batav., *schuivelen.* — [B.].

كروڠ **kẹrœwing,** naam van een' boom — dipterocarpus spniosus; dipterocarpus eurynchus — waarvan eene olie gewonnen wordt, die, met hars en kalk vermengd, dient, om de naden, reten en gaten van vaartuigen te pikken.

كروڤس, **kẹrōpas-kẹrāpis,** *allerhande kleinigheden;* in de zelfvernederende taal *allerhande goederen* of *huisraad*

van geene waarde; verrichten allerhande lut'tel werk.

كروڤڠ **kęrœping**, van eene wond *roof, korst;* **męngęrœping**, *afplukken* de roof van eene wond.

كروڤق I. **kęrœpoek**, *gebak van deeg uit fijn gemaakt vleesch, van gekookten visch en wat sagomeel; gedroogde repen* van gekookte buffel- of koehuid, die, wanneer men ze wil gebruiken, in olie gebakken worden.

II., z. onder kęrāpak.

كروكت I. **kęrōkot**, soort moeskruid (batav. en jav., *soort* van *postelein*, T.).

II., *verkrimpt; bijeengetrokken*, zooals bv. de bladeren van sommige planten. — * **męngęrōkot**, koetai, *kroes* als haar (bat. marharoettoet en markaroetkoet). — [T.].

III., batav. (jav. krakot, T.), *bijten, eten.* — [B.]; **kròkòt tœlang**, *knagen aan een been.* — [H.].

كرومس **kęrœmoes**, *ter dege kussen; mokkelen.*

كروم **kęrœma**, batav. (jav.), *een made* (T.).

كرومڠ **kęrōmong**, *stel van* 12 *koperen diepe bekkens*, van verschillende toonen en met een' knop in 't midden, waarop met een houten hamertje geslagen wordt, behoorende tot de gāmęlan.

كرومن **kęrœmoen**, *wemelen, krielen.*

كرون **kęrœwan** (zelden), *vastgesteld, zeker, bepaald* (jav., T.). — * **tīdak karoewānan: tīdak bāïk**, van die steelt bv., of hier dan eens eene maand werkt, dan eens een maand bij een ander. — [H.].

* كروي, **bę-kęrœwai**, koetai, *een aaijende beweging maken* als een uit de buik komend kind. — [T.].

* كرويق **krœjoek**, batav. (uit 't jav., T.), *kraaien* van een haan. — [H.].

كره I., **męngęrah**, onderhoorigen *verzamelen, bijeen roepen* (voor eenig werk), *oproepen, lichten*, in dien zin, *tot werken aanzetten;* **ăngin bęrkęrah** (*de wind is bezig met zijne onderhoorigen bijeen te roepen*), *de wind wakkert aan* (vgl. onder djœroe, T.).

II., **bęrkęrah**, batav. (uit 't jav., T.),: roesoeh, *wanordelijk, rumoermakend,* vooral van een ruziemaker. — [H.].

كره I. **kęroh**, *onklaar, troebel, drabbig; drab, droesem, grondsap.*

II., div., **męngęroh**, *snorken* (het bal. ngęrok? T.). — [R. jr.].

كره, **kęreh-2**, *met moeite.*

كري **kęrī**, *sikkel; grasmes.*

كريئن, z. onder kęrik.

كري kẹrīja, *soort van grasmes.*

* كريبغ kẹrībang, soek., naam eener smakelijke aardvrucht van het geslacht der œbi (z. kẹlībang).

كريت I. kẹrēta — port. carreta —, *rijtuig, wagen; klosje* voor garen (z. gẹlendong); k. tambāngan, *omnibus;* bẹnang k., *garen op klosjes.*

II., naam eener soort van eetbaren zee polyp — nautilus pompilius.

* كريت kẹrījoet, soek., *piepen,* zooals bv. eene deur, eene kar die niet gesmeerd is; — **balé mẹngkréot-krīoet,** batav., wordt gezegd van het geluid dat rotan van een balé doet hooren, als er veel menschen op zitten (vgl. bal. mẹkrejot, T.). — [H.].

كريتت kẹrētot, z. kẹrōtot.

كريتغ kẹrītang, naam van een' zoutwater-visch.

كريتغ kẹrīting, *kroes, wolachtig* (van 't hoofdhaar te batav., T.).

* كريتل kẹrītil, soek., *verkrimpt,* zooals bv. eene vrucht, een dier, door gebrek aan groeikracht (z. kẹrdil).

* كريتيكن kareitīkan, w. sum., *langzaam.* — [N.].

كريچل kẹrītjal, *slaaf* of *dienaar van een'* pātjal, doch in die beteekenis slechts met pātjāl.

* كريچو karitjoe, w. sum., *met de oogen wenken.* — [N.]; كريجو bedoeld? (T.).

كريدس kẹrīdas, *soort van gierstuitslag.*

* كريدغ kẹrēdong, batav. (verb. van karèmbong, of van 't jav. kẹrodong?, T.), *omsluierd* (in eene sarong). — [B.].

* كريدڤ, **mẹngkrèdèp sinarnja,** batav. (uit 't bal., T.), *glinsteren* van een edelgesteente of van zand. — [H.].

كريدق kẹrēdak, *opgedroogde schilferige morsigheid,* zooals bv. van snot, vuil van de oogen, kleverige spijzen en dergelijke; *primitief natte, taaie of kleverige zelfstandigheid,* opgedroogd op een ander lichaam, zooals bv. deeg aan de handen.

كريدق kẹrīdik of **tjẹttjak kœboeng,** *zekere soort vliegende hagedis;* k. pẹssan-2, *zeer vergiftige soort,* welker beet doodelijk is (z. pẹssan-2).

* كريرق koerīrik, w. sum., *soort krekel.* — [N.]; ook **si-koerīrik;** vgl. bat. īrik (T.).

كَرِيزَة, *prediking, preek.*

كريس kẹrīsi, naam van een' zoutwatervisch.

* كريست **kẹrīsoet** (vgl. kīsoet, T.), soek., *rimpel; frons.* — z. kẹ-rẹdoet.

كريسك I. **kẹrīsik** en **kẹrsik**, *grof zand, grintzand* (z. gẹrsik).

II., **karīsiq:** *drooge bladeren* van de banaan enz. — [T.].

* كريغت **kẹrīngẹt,** batav. (jav.) = pẹloeh. — [T.].

كريڤت **kẹrīpoet,** *gerimpeld* (van litteekens); *wartaal praten; kletsen.*

* كريڤت, **mẹngkrèpètan,** batav. (bal. krèpèd, T.), *knetteren* van de pit van een brandende lamp, waar water aan komt. — [H.].

كريڤس, **mẹngẹrēpes,** *in het rond zoeken,* bv. naar iets op eene tafel.

* كريڤق **kẹrīpiḳ,** koet., *toebereide betel* iemand door een vrouw aan geboden ten teken, dat de zaak geklonken is. — [T.].

كريڤق **kẹrēpeḳ,** *dunne ronde koeken* (*van* pœloet- of sāgoe-*meel*), *in de zon gedroogd en dan over een koolvuur geroost;* k. pīsang, *dunne schijven van onrijpe pisang, in de zon gedroogd, en later in olie gebakken.*

* كريڤن **koerīpan** (van 't jav. oerip, *leven*), batav., het land Koeripan, d. i. een land, waar men in overvloed leeft, een land dat in het levensonderhoud voorziet, een gelukkig land enz. — [B.]; is voornamentlijk bekend als de plaats, waar de wijd befaamde held Pandji te huis hoorde (T.).

* كريق, **ājam-ājam mẹngkrìoekan,** batav., *kakelen,* van eene menigte, groot en klein; **proet mẹngkrioekan** (bal. mẹ-krejok, T.): p. menggroedoek. — [H.].

* كريك **karīko,** w. sum., moet hetzelfde beteekenen als powan, sirischotel, ook het langwerpige doosje waarin de vrouwen hunne sirih-bladen steken. — [N.]; z. kẹrikal (T.).

* كريكت, **mengkrikītan,** batav. (jav., T.), *knabbelen* van muizen; ook van het geluid. — [H.].

كريكت I. **kẹrēkoet,** *door ziekte verkromd* (van den arm).

* II., soek., *knarsen knarsetanden, kraken,* zooals bv. een planken vloer, waarop men loopt.

كريكل **kẹrīkal,** *groote vlakke schotel* met een' voet of voeten.

كريكل **kẹrīkil,** *kei, keisteen.*

كريكم **kẹrīkam,** *soort grof indisch linnen.*

كَريم, *edelmoedig, edel, milddadig;* **kirāmoe 'lkitāb,** *engelen, die der menschen*

woorden en werken opschrijven; **alkarīm,** *de edelmoedige* enz. bij uitnemendheid, d. i. God; **'Abdoe 'lkarīm,** *dienaar* van den edelmoedige (z. kārim), eigenn. van mannen.

كَرِيمَة, fem. van het voorgaande —; ook: *prinses, dame.*

كريمن **kęrīmoen,** naam van eilanden onder Rijow sorteerende (Karimon Java).

كريه **karījah,** verb. van قَمْرِيَّة.

* كريئيس **kęrèès** (soend.), of veelal bātoe koral. batav., *grint.*— [B.].

كريت **kęrnjoet,** *knarsen,* zooals bv. eene deur, de boomen in het woud, de tanden.

كريو **kęrnjau,** nabootsende uitroeping van een krakend geluid van iets ongaars, bv. een' aardappel bij het kauwen.

* كس **kas** — verb. ned. — batav., *kas, kist.* — [B.].

كس **koes,** nabootsende uitroeping van een blazend geluid, zooals bv. dat van een kat of een' tijger (z. dękoes en dękkoes).

* كس **kos,** batav. — verb. ned. — *kous.* — [B.].

كُسّ, *de vrouwelijke schaamdeelen.*

كسا **kęsā** en gew. **kęssą** — van sā — of, minder gebr. **kęęsā,** *eerste; in de eerste plaats.*

كَسَاء, *adel, uitstekendheid; roem.*

كِسَاء, *gewaad, kleeding.*

كَسْب, *verwerving, kostwinning; winst, voordeel; nut, profijt.*

كسّب (en **kęssip**), **męngessib,** *smakkende aan* iets, bv. een klontje, *zuigen; uitzuigen* bv. een beentje.

كست I. **kostą** (skr. kuśta, T.), *lepra* (melaatschheid) waarbij de extremiteiten afvallen; *syphilitische kanker* (z. bādam en pękoeng); soorten naarmate de wijze, waarop de kwaal zich voordoet: k. pāri, k. bœngą, k. limboeng, k. dangkoeng, *kanker in den neus;* pōkoķ k., letterl.: de lepra-boom — hura crepitans — zoo genoemd, om dat hij door de Nederl. hier aangebracht is, met den roep, dat de gom de lepra geneest, dat zich echter niet bewaarheid heeft.

II. — port. casta — *geslacht; afkomst* (**djāngan hilang kostānją**). — * bātoe k., batav., *marmer; graniet.* — [B.].

كسّت I. **kęssat,** *ruw,* zooals bv. gezaagd hout, *oneffen, stroef.*

II., **męngęssat,** *afvegen,* bv. eene tafel.

* كسّت kęsset en bęsset, batav. (jav., T.), *villen, stroopen; scheuren.* — [B.].

كستري kastarīją, z. كشتري.

كستور kastœri, bij verk. tœri — skr. kastœri — *muskus;* — indoeng k., *de muskus-zak;* kājoe k., naam van een' boom, welker welriekend hout in de dœpą en andere wierooksoorten komt; k. k. bœngą, eene soort van geel hout; tīkoes k., z. tīkoes.

كستيل kastēlą, *spanjaard, spaansch.*

* كسد kęsęd (vgl. kęssat I.), batav. uit 't bal., *ruw, stroef,* niet glad. — [T.].

كسر, *breking; breuk* van een getal; naam van den klinker —ِ, overeenkomende met onze *i* of *e* (z. كَسْرَة).

كسّر kęssar, z. kīsar I.

كسري kisrā en kisrī, pers., naam van een' koning van Perzie, Chosroes (Cyrus), zoon van Parwīz, later een bijnaam der perzische koningen, evenals Caesar voor de romeinsche keizers.

* كسّا kassā (z. كسّه, T.), w. sum., *ongerust, bedroefd;* kalok (lees كلك, T.) kassā, *bedroefd zuchten.* — [N.].

* كسق I., bęrkęsip-kęsip of bęrkęsīpan, batav., *knipoogen.* — [H.].

II., z. كسّب.

كسّق kęssak, *opschikken; opschuiven.*

كسق, kęsok-kęsak, nabootsende uitroeping van een knetterend geluid, zooals bv. dat van papier, dat in elkander gefrommeld wordt.

كسكس, męngoeskoes, *uitblazen* lucht, zooals sommige visschen.

كسكل koeskoel, verb. van koesjkœl.

كسّل kęssal, *zich vervelen, gemelijk worden; 't land hebben; zich ergeren; moede, zat.*

كسليو, z. سلّي.

كسمب kęsoembą (skr. koesoembha, T.), naam eener plant, met violet- of purperkleurige bloem — carthamus tinctorius —; k. bœngą, de gedroogde bloesem van de k., zooals hij als verfstof in den handel komt; k. tāhi kambing, de uit het vorige uitgetrokken kleurstof in keutelvorm.

كسمب koesambi, naam van een' boom.

كسمق kęsmak — oorspr. chin.? — naam eener chineesche vrucht — dimocarpus lungan —, die gedroogd in den handel komt.

كسّن kęssan, *spoor* van iets (zachter dan bękas), zooals bv. van eene warme hand op een koud glas, van de vingers op de bladzijde van een boek; **tijādą bęrkęssan mœkānją di nęstą ōrang,** *zijn aangezicht*

veranderde niet, toen hij uitgescholden werd.— z. برکاس op bl. 223 links.

كسوة en كسوة, *gewaad, kleeding; rijke draperie,* ter bedekking van den tempel van Mekka.

كسوف, *eclips* van de zon of de maan, doch inz. van de zon.

كسوم I. **kęsōmạ** en **koesœmạ** ook wel **kęsômạ** (in ḥik. en poëzie) — skr. koesoema —, *bloem; iets welriekends; iets liefelijks; iets kostbaars; kostbaarheid; edelgesteente; vrouw; vorst; welriekend; kostbaar; voortreffelijk; heerlijk; verheven; edel, vorstelijk;* sępęrti jang-2 k., *gelijk de verheven goden* (gelijk de liefdegodin, T.).

II., batav. (soend.), *een onkwetsbare held; een verdachte heilige; toovenaar; geestdrijver; oproermaker, rebel; opstandeling.* — [B.].

* **كسومت** **kasœmat**, w. sum., *voornemen.* — [N.]; vgl. onder dęndam (T.).

كسوي **kęsœi** (op eenige eilanden van Riouw), *zeer moede, zeer vermoeid* (z. lęsoe).

كسه **kęseh**, taal der ra'ījats, *gezichten trekken,* zooals bv. de apen.

كسّه, **kęloh-kessah**, *onrustig; ongeduldig; gejaagd.*

كسي plur. van كسوة.

* **كسيب**, **bękasījab**, batav., *sprakeloos* of *verstijfd* van schrik. — [R.]; uit 't bal., en vgl. kasīap (T.).

كسية plur. van كيس.

* **كسير** **kasīr**, batav. (ned.), *kassier.* — [B.].

* **كسير** **koesīr**, batav. (ned.), *koetsier.*

* **كسيق** **kęsījap**, batav., = kāget. — [B.]; **męngkasījap** (bal. mękęsijab, T.), *schrikken,* bv. als er zich een duivel (lees *spook;* H. heeft *setan* niet begrepen, T.), vertoont of op het hooren van een treurig bericht. — [H.].

كسيلن **kasīlan** (lees **kīsilan** en onder kisil te plaatsen, T.), w. sum., een *paal waaraan zich de dieren* in de weide *schuren,* volgens Weiland ook *een schurk* genoemd. — [N.].

كشتاسب, pers., naam van een' koning van Perzie, *Darius Hijstaspes.*

كشتري **kasjtarījạ**, **kastarījạ** en **katjatęrījạ**, **tjętęrījạ** en **sętęrījạ** (in ḥik. en poëzie) — skr. ksjattrija (een man uit de krijgsmans-kaste —, *edelman; prins van den bloede.*

كشتى, pers., *worsteling;* **koesjtī gīr**, *worstelaar.*

كَشَفَ, *ontdekken; ontsluieren; onthullen; uitkleeden; openbaren.*

كَشْكُولْ, pers., *beker; kelk.*

كَشْكِين of كَشْكِينَة, pers., *brood van gerst; brood van boonen, linzen* of *gierst*, zooals gemaakt wordt bij graangebrek.

كِشْمِش, *rozijnen; krenten; soort van druiven zonder pitten.*

كَشُوف, *kameelin*, die, bezet zijnde of in twee achtereenvolgende jaren, zich laat dekken.

كَشِيَ, *met spijs overladen.*

كَشِيش, pers., *monnik; priester geestelijke.*

كَشِيف, *uitgespreid; opengelegd; ontdekt; onthuld; blijkbaar.*

كَعَاب en كَعَّاب, *zwellende borsten hebbend; meisje met zwellende borsten.*

كَعَاب, *knokkel; enkel; dobbelsteen* (teerling) mathem. of om te spelen; *een bal* boter; *eene schuit* melk; *voortreffelijkheid; vermaardheid.*

كَعْب, z. كعبة.

كَعْبَة, nom. unit., van كَعْب, *dobbelsteen; haarvlecht van vier strengen; soort van kam; eetvertrek; vierkant gebouw; vierkante ruimte; vierkant;* اَلْكَعْبَة, *het vierkant* bij uitnemendheid, *het heilige vierkant*, de tempel van Makkah.

كُعُوب, van een meisje *het hebben van zwellende borsten;* van de borsten *zwellen; vullen* een vat tot over de boorden, zoodat er eene verhevenheid ontstaat.

كغ I. **kang**, *groote waterbak* (rond, ovaal, vierkant en veelhoekig), dienende inz. voor het water, waarmede men zich de voeten wascht bij de intrede in een' tempel of een huis; k. mandi, *badkuip.*

II., *toom; breidel* (z. kękkang, T.).

كڠ **koeng**, klanknabootsende uitroeping voor een zwaar klinkend geluid, zooals bv. dat van eene gong (z. dękoeng).

كڠ I. **kong**, uitroepende nabootsing van een klinkend geluid, zooals bv. dat van het grof geblaf van een' hond, het grof gekwak van een' kikvorsch, van eene koembang in de verte (z. keng en dęngkong).

II., *waterdicht beschot* van zware planken in vaartuigen (oorspr. in chineesche en siamsche) van dek tot kiel, dienende in plaats van de spanten, om er de buitenhuids planken op te spijkeren. Door zoodanige beschotten wordt een vaartuig in een aantal waterdichte vakken verdeeld. Sommige schepen hebben soortgelijke beschotten van ijzer.

كڠ **keng**, uitroepende nabootsing van een gillend geluid, zooals bv. dat van een hert, een ree (men.: king, bat. hing, T.), een' hond, die aanslaat of een' schop krijgt (z. kong, dęngkeng, tjęngkeng, kęngkeng en męngkeng).

كڠتڠ **kangteng**, *kantine.*

* كڠسوت **kengsoet**, soek.,: kesoet.

كڠسي **kongsī** en **konsī** — oorsp. chin. — *compagnieschap, vennootschap; vereeniging van personen tot hetzelfde doel; gebouw van zoodanige vereeniging,* waar alle gemeenschappelijke zaken verhandeld worden.

كڠكيت **kingkit**, z. kingkip.

كڠكڠ **kangkang**, *open staan,* zooals eene deur, een venster; **męngangkang**, de beenen *wijd uit elkander zetten; wijdbeens loopen, schrijdelings op* iets zitten, bv. op een paard; **kęlangkang**, *de plaats tusschen de twee dijen;* **kangkang kātoep**, naam van een' vogel, wegens zijn geluid zoo genoemd.

كڠكوڠ **kangkoeng**, naam eener eetbare plant; bęlah k. (*gespleten k.*), *wijze van twee stukken goed aan elkander te naaien,* door ze op elkander te leggen, dan een kettingsteek te leggen evenwijdig met en op een' afstand van de zoomen, daarna de daardoor ontstane strooken elke naar haren kant om te buigen en deze eindelijk op de gewone wijze met een' inslag op het goed vast te naaien.

* كڠكڠ **kangkong**, batav., *pad; kikvorsch.* — [B.].

كڠكڠ I. **kongkang** (men.: koekang, T.), naam van een viervoetig dier, den zoogenaamden luiaard — lemus tardigradus; stenops tardigradus.

II., **męngongkang**, *kluiven; beknabbelen; beknagen.*

كڠكڠ I. **kongkong**, *al wat aan een touw, ketting en dergelijke om den hals hangt; zwaar lichaam,* bv. een blok hout, een kogel, *dat men misdadigers om den hals hangt* en dat zij in de handen of op den schouders met zich mede moeten voeren. — * w. sum., een paal die men sommige dieren aan den nek bindt om hunne kwaadheid of dartelheid te beteugelen. — [N.].

* II., **kongkōngin**, batav., *over* iets *heen zitten.* — [B.].

كڠكڠ **kengkang**, *op den rug leggen; het eene been horizontaal uitgestrekt en het andere met de voetzool op den grond, de knie naar boven.*

كڠكڠ I., **męngengkeng**, *oplichten* een been, zooals de honden doen. — * **bękengkeng**, koet., *op één voet loopen.* — [T.].

II., z. tjęngkeng.

*كغكف **kingkip** of **kingkit,** batav., de triphasia trifoliata; kleine ronde vrucht, die men confijt. — [B.].

*كغكل **kongkẹl** en **sẹkongkol,** batav. — verb. ned. — *konkelen.* — [B.].

كفآء plur. van كَفُو.

كَفَآءَة, *gesteldheid van iets, waardoor het aan iets anders gelijk is; gelijkheid; gelijke waarde; aequivalent.*

كُفَاة plur. van كَافِ.

كَفَاءَة, *gelijkheid; postuurschap.*

كُفَّار plur. van كَافِر.

كَفَّارَة, *waardoor eene zonde of misdaad geboet wordt; zoenoffer; wat gegeven of gedaan wordt,* om zich van zijn' eed te ontslaan, wanneer men die niet wil of kan vervullen.

كَفَالَة, *borg zijn, zich als borg stellen.*

كِفَايَة, *genoegzaamheid, algenoegzaamheid; voldoende hoeveelheid; winst, voordeel.*

كُفْر, *ongeloof, ongeloovigheid; ongodsdienstigheid.*

كُفُر plur. van كَفُور.

كَفَرَة plur. van كَافِر (z. kapārat).

كُفَّرَى, *omhulsel van den palmbloezem.*

كَفْشْگَر, pers. *schoenmaker.* — [T.].

كَفْشَيْطَطْيُوس, naam van een' van de zeven slapers. — z. كَهْف.

كَفَفَة plur. van كَافّ.

كَفَل, *schrabrak,* die men op het kruis van een beest legt.

كِفْل, *deken over den bult van een' kameel,* voor den ruiter; *deken onder het juk van een' os; deken over den rug van een lastdier,* gaande van den schoft tot op het kruis.

كُفَّل plur. van كَافِل.

كَفَن, *doodskleed, windel.*

كُفُوّ, كَفْو, كُفْو en كُفُؤ, *gelijke,* in 't mal. inz. van twee personen van verschillende kunne, met betrekking tot een huwelijk. — In 't mal. ook: *gelijkheid van partij in het huwelijk; portuur.*

كَفُور, *de weldaden Gods niet erkennend; ongeloovig.*

كَفُونَات plur. van كَفَن.

كَفِيّ, *voldoend*, *genoegzaam*.

كُفِي plur. van كُفْيَة.

كُفْيَة, *wat voldoende is; leeftocht.*

كَفِيل, *borg;* nāïķ k., *als borg optreden.*

كفْ I. **kap**, een touw *vast maken; beleggen.*

II., batav. (ned.), *kap.* — [B.].

كفْ **kop**, *kap* boven de zitplaats van den ruiter op een' olifant.

كڤاتْ, **bẹrkapāti**, z. bl. 223 rechts.

كڤارت **kapārat**, verb. van كَفَرَة, als scheldwoord gebruikt.

*كڤاڠن **kapāngan** (jav., *opgegeten worden*), batav. (uit 't bal., T.); **bœlan** of **matahāri kapāngan**, *de zon of maan verduisterd, bij eene eklips; opgegeten worden* door een boozen geest. — [B.].

كڤال **kapālạ** — skr. kapāla —, *hoofd, kop, bovenste* of *voornaamste* van vele dingen; *opperhoofd, aanvoerder; knop; woorden, die aan het hoofd van een' brief* of *ander geschrift geplaatst worden;* verschillende de eersten onder elkander, zoo naar de beteekenis als naar de plaats die zij innemen, volgens de verhouding van den adressant en den geadresseerde; van een kleedje (kāïn) *breede reep* van boven naar beneden van een ander in het oog vallend patroon; **mẹngẹpálāï**, *aan het hoofd staan van* iets, *als hoofd, opperhoofd of aanvoerder leiden; aanvoeren;* eene vergadering *voorzitten.*

كڤالڠ **kẹpālang**, *ontoereikend, onvoldoende, ongenoegzaam; middelmatig, ten halve.*

كڤاي **kẹpājạ**, z. bẹtiķ, I.

كڤايڠ **kẹpājang**, naam van een' boom, die eetbare vruchten draagt, die echter bedwelmend zijn, als men er veel van eet (z. kapètjong, T.).

كڤت (batav. en jav. kẹmpit, T.), **mẹngẹpit**, *onder den arm nemen, hebben, dragen.*

*كڤتن **kapten** (z. kapītan), batav., *kapitein.* — [B.].

كڤد **kẹpadạ**, z. ڤد; **mẹngẹpadākẹn**, *de richting geven aan* iets *naar, dirigeeren naar.*

*كڤس, **kẹpoes bœwah**, batav., *vruchten plukken* door ze van den steel af te draaien. — [T.].

*كڤساوْ **kipsāoe**, batav. uit 't chin., *koffijpot* met een tuit en een handvatsel. — [B.]; z. kipsijaoe (z. ook kipsigau, T.).

كفسيو **kipsījau** — oorspr. chin. — *aarden pot* om warm water te kooken, *met tuit en steel,* die met elkander een' hoek van minder dan 90° vormen (zij worden allen voor de rechter hand gemaakt); z. tjījau.

كفست **kapista** (skr. pāpištha, T.), *slecht, goddeloos, ondeugend.*

كفڠ, **mengepoeng**, *omsingelen, omringen, omgeven, insluiten, belegeren;* **kepoeng gendang**, *afsnijding* van den weg *naar voren en naar achteren.*

كفڠ **kepeng**, *plat en betrekkelijk dun voorwerp;* voorts een classificeerend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal zoodanige voorwerpen uitdrukt.

كفق **kepak**, batav.,: **kelepak**, iemand *met de vlakke hand tegen het hoofd slaan.* — [H.].

كفق **kepok**, *holle cylinder van boomschors, ter berging voornamelijk van rijst* (bat. hopoek, T.).

كفك I. **kepek**, *soort mandje* of *mandvormig koffertje,* met los deksel, dat door twee beugels bevestigd wordt, ter berging inz. van kleederen; *reiszak met twee beugels.*

II., *plat ingedrukt* voorn. van den neus.

كفّق **keppak** en **keppai**, *zeer vermoeid, afgemat, uitgeput* (door lichamelijke inspanning).

كفّل **keppal**, *kluit van zachte en taaie zelfstandigheden,* zooals klei, gekookte rijst en dergelijke, door het toedrukken van ééne hand gevormd (z. goempal). — ***keppel**, batav. (jav., T.), *vuist; handvol.* — [B.].

كفّل **keppoel**, *dikke rookkolom;* **mengeppoel**, *zich als een rookkolom voordoen,* zooals bv. de over elkander zich verheffende zeilen van een schip.

كفّل **keppil** of **dampil**, *dicht bij iets anders,* zooals bv. een paard bij een' trap; *zijde tegan zijde hebbend,* zooals bv. twee vaartuigen; *dicht bij iets anders enz. zijn;* **mengepilken**, *dicht* bij iets ander *enz. brengen;* een klein kind *dicht bij het lijf houden.*

كفولاڬ **kapoelāga** en, meer gebr. **pelāga**, naam eener plant — kardamon — welker zeer aromatische korrels gekauwd worden.

*كفلق **keplak** (vgl. kelepak, T.), batav. (uit 't bal., T.), iemand *met de vlakke hand tegen den romp slaan,* niet tegen 't hoofd. — [H.].

كفم **kepam**, *verlegen; verstikt* door gebrek aan de noodige lucht, zooals bv. laken, linnen, rijst, buskruid en dergelijke.

كفناكن **kẹponākan** (zelden), *broeders* of *zusters kind.* — batav. uit 't jav. (T.).

*كفنجن **kẹpoendjin**, soek., *geldbeurs* (z. pondjen, T.).

كفندغ **kẹpinding** (zelden), *wandluis, weegluis* (z. pīdjat). — **kapinding** is 't gewoone woord voor *wandluis* op de westkust van Sumatra (T.).

*كفوچغ **kapōtjong**, w. sum., *slapen van de ledematen.* — [N.]; sipōtjong (T.).

*كفوچغ **kẹpœtjoeng**, koet., soort *groene spin.* — [T.].

*كفور **kapōwar**, w. sum., *een lokvógel.* — [N.].

كفورن **kẹpœroen**, *brei van sagomeel.*

كفوف **kẹpœpoe**, koet., = kœpoe-2. — [T.].

*كفوق **kapœwak**, soek. (daj.?), *bewerkte boombast* voor kleeding en ander gebruik.

*كفوهغ, titel waarmêe de keizer van China aangesproken wordt. — [T.].

كفّه **kẹppah**, naam eener soort van eetbaar zoet- en zoutwater-schelpdier, eene bijz. soort is: k. gāding.

كفّه **kẹppoh** en **kẹpoh**, van vlakten *overdekt met iets*, zooals bv. eene tafel met stof, vol, in dien zin, van zeilen *vol, zwellend;* **lājar pęngẹppoh** of alleen **pęngẹppoh**, *het bovenste vierkante zeil,* bv. *het boven-bramzeil.*

*كفي **kẹpé** of **koepe**, batav. (bal. kẹpih, T.), iets, bv. gaar gekookt buffelvleesch, met de vingers *uit elkander trekken;* de fijne draden en stukken worden dan gebraden. Zulk een gerecht heet sẹbit. — [H.]; **kẹpê** naast **kōpê**, *plukken; ontbolsteren; geheel opensplijten.* — [B.]. — z. kōpek.

كفيال **kẹpijāloe**, *typheuse koorts* (vgl. onder dẹmam, T.); k. njāman, *geelzucht.*

كفيّت **kẹpījat**, *uitgeperste geraspte kokosnoot*, gew. *hampas ňjijor.*

كفيتغ **kẹpīting** of voluit **kẹttam kẹpīting**, *soort eetbare zoutwater-krab.*

كفيتغ **kapètong**, men., *bil, billen.* — [T.].

كفيتن **kapītan**, *kapitein.*

*كفيچغ **kapètjong**, men.,: kẹpājang (soend. pītjoeng, jav. poetjoeng). — [T.].

*كفير **kòpjor**, batav. uit 't jav., naam van een manggasoort. — [T.]; **kalapa kòpjòr**, eene soort van kokosnoten, die veel overeenkomst hebben met de kẹlāpa pœwan. — [H.]; **kōpijor**, *goed gevuld vol en goed dicht.* — [B.].

* كقيرن **kápīran**, batav. (uit 't jav., T.), *al slechter en slechter; teleurstelling.* — [B.].

* كقيڠن **kẹpēngin**, batav. (uit 't jav., T.), *naar iets verlangen.* — [B.]. — z. ēngen.

* كقية **kopījah** en **kopījah** (ar. كوفية, T.), *hoed, chako, pet.*

* كق, rōti k., batav., *zoet ringbroodje.* — [B.].

* ككاون **kẹkāwin** (jav.), *een gedicht in Indische, naar korte en lange lettergrepen in rei gebragte, versmaten;* z. kīdoeng (T.).

كك **kik**, *weefgetouw.*

كّكت **kẹkkat**, *afgevallen bladeren, in zee of in rivieren drijvende;* māti k., z. pẹrbānạ pāsang gondah; bālik k. of bālik dāoen *afloopend water, eb.*

* ككتوه I. **kakatœhạ** en **kakatœwạ**, of **kakatœwạ** en **kakatœwạ** — smst. van kākạ en tœhạ enz., — naam eener soort van grooten, *witten papagaai, kakatoe, kaketoe.*

* II., **kakatœwạ** en **kaka tœwạh**, batav., *nijptang* en *kaketoe.* — [B.].

* ككجي **kakẹdjī**, batav.,: ruta graveolens. — [T.].

كّكر **kẹkkar**, *uit elkander,* d. i. niet tegen of op elkander of niet op een' hoop; *van elkander;* van een' bloem, knop *geopend; open; uit elkander enz. zijn;* **mẹngẹkkar**, *uit elkander doen; van elkander doen, openen,* bv. de vrouwelijke schaamdeelen; **pẹngẹkkar**, *chirurgisch instrument, voor het openen der vrouwelijke schaamdeelen* (schedespiegel).

كّكڠ **kẹkkang**, *gebit* voor beesten; *bit* (z. kang II, T.).

* كّكڤ, **kẹkkẹppin**, batav. (jav., T.), *in de armen of handen sluiten.* — [B.].

كّكل **kẹkkal**, *voortdurend; duurzaam; bestendig; eeuwig in de toekomst.*

ككند **kakandạ**, z. onder كاكق.

كّكو **kẹkkau**, van de honden *onwillekeurig opvliegen,* zooals bv. in den slaap.

كّكه **kẹkkah**, naam eener soort van langarmigen aap.

كل **kal** of **leng**, *inhoudsmaat* van $^1/_2$ tjœpak en = 2 tjātok.

* كل **kol**, batav. — verb. ned. —, *kool.* — [B.].

كُلّ, *alheid; alle, allen.*

كلاب plur. van كلب.

كلاب **kẹlāboe,** *grauw, aschkleurig* (van āboe, jav. kẹlawoe van āwoe, T.).

كلابت I. **kẹlābat,** verb. van حلبة. — ***kẹlābẹt,** batav. (jav., T.), *bokshoornzaad* — foenum graecum. — [B.].

II., langkah k., bij het dansende schermen (pẹntjàḳ): een aantal passen vooruit, zonder zich op te houden.

كلابر **kẹlābar,** z. kẹdābir.

* كلابغ **kẹlābang,** batav. uit 't jav.,: līpan (T.).

كلابو **kẹlābau,** naam van een' zoetwatervisch.

كلاد **kẹlādi,** naam eener plant, met meelachtigen eetbaren wortel.

كلادق **kẹlādaḳ,** *droesem, moer, bezinksel;* k. pẹroet, *laatste, zwartachtige excrementen van een' stervende.*

كلادو, **mẹngẹlādau,** *hoeden; oppassen op* iets; *zorgen voor* iets.

كلار, **ānaḳ kẹlāra,** z. onder sẹmīlang.

كلاره **kẹlārah,** *soort kleine houtworm.* — (z. bœboeḳ).

كلاري **kẹlārai,** *ruitsgewijs vlechtwerk, naaiwerk, weefsel; keper rand van matwerk,* manden; wannen en dergelijke; kāïn k.: bẹlātjoe k.

كلاس **kẹlāsa,** naam van een eiland tusschen, Riouw en Banka.

كلاس I. **kẹlāsi,** uitspraak van خلاشي.

II., soort apen, de zoogenaamde *neusaap.*

* III., ājam k., batav., *kip met zwartachtig paarsch vleesch en beenderen,* al heeft zij ook witte vederen (z. sẹlāsẹh).

كلاسق **kẹlāsaḳ,** *soort vloermat,* van gespleten rotting en repen van den toebereiden bast van den tẹrap (vgl. jav. kẹlåså, T.); *soort houten schild,* in 't midden smaller dan aan de beide einden.

كلاسه **kẹlāsah,** *soort verworming in het hout.*

كلاڤ I. **kẹlāpa,** *rijpe en drooge kokosnoot; kokos* in 't algemeen vrucht zoo wel als boom; voorts: njījoer.

* كلاڤر **kẹlāpir, kẹlāper,** batav., *testiculi.* — [B.].

* كلاكت **klākat,** batav. (bal. kẹlatkat, T.), *mandje van gevlochten bamboe,* dat op een met water gevulden kẹkẹntjèng gelegd wordt. In de klākat legt men visch, die gaar wordt, door dat het water, als het al kokende gaat borrelen, door de reten van het mandje heendringt; (z. tjoewé). Ook sommige koewés worden zoo gaar gemaakt. — [H.].

كلاكر **kęlākar**, *grappen maken*, hetzij door woorden of gebaren (grover dan sęlōroh); *schertsender wijs de onwaarheid zeggen, jokken.*

كَلاَكُرْ , pers., *wat eene kleur donkerder, intensiever doet worden*, bv. azijn; zekere spijs; *wat den smaak van spijzen verhoogt*, bv. honig, azijn, specerij.

* كلاڬڤن , **māti kęlāgępan**, batav., *stikken* (vgl. jav. glagępan, T.).

* كلاڬه **kalāgah**, w. sum., een boomsoort. — [N.].

كلالت **kęlāloet** en **kęlēlōet** (vgl. kęlolot, T.), *onverstaanbare woorden uiten* zoowel van de tong als van de sprekende, bv. een' stervende.

كلالڠ **kęlālang** of **gāmoh** (in ḥik. en poëzie), aarden *waterkruik* met een' wijden buik en dunnen hals, zonder oor.

كَلاَم , *rede; gezegde;* كلام الله (*woord Gods*), *de ḳorān, door God geopenbaard* (ook bij den naam van Moses, T.); 'ilmoe k., *bovennatuurkunde; scholastische philosophie;* **tammatoe 'lkalām**, *einde der rede*, gewoon slot van een' brief; ākan djādi gantī bęrsambœtan k., *ter vervanging van een mond gesprek.*

كلامن **kęlāmin**, *paar* (man en vrouw of mannetje en wijfje); *huisgezin, familie* (z. pęrindoen).

كلان **kęlāną** (zelden), *omzwerven, ronddolen;* titel, waarmede Dāëng Męlēwa, de stichter der Boegis-dynastie van Rījau, door den vorst van Madjapāhit, wegens bewezen diensten, begiftigd werd en dien tot nu nog de tijdelijke opvolger van den Rādją Mœdą voert (voluit: Engkoe Kęlāną).

كلانت , **męngęlānit**, iets *weggooien*, wegens zijne kleinheid of nietigheid, zooals bv. een paar rijstkorrels, die bij het meten op den grond vallen.

* كلاو **kęlāwa**, koet., *spin* (vgl. kawa-2). — [T.].

كلاور I. **kęlāwar**, z. kęlęlāwar.

II. — verb. ned. — *klaver* in 't kaartspel.

كلاه **kęlāhi** (skr. kalahī, T.), *gevecht, twist, strijd, ruzie, krakeel;* **bęrkęlāhi**, *vechten, twisten, strijden, krakeelen, plukharen.*

كَلاَهُ , z. كَلَه .

كلاي **kęlājoe**, boom, welks wortels tegen de spruw gebruikt worden; k. hītam, de zwarte k., welks wortels gebruikt worden, om de spieren te verzachten.

* كلاي **kilājoe**, batav. (moet blijkens ki soend. zijn; Hasskarl in zijn »over 't nut der planten": Vitenia sp., T.); **pōhon kilājoe**, een vruchtdragende boom; de vruchten zelden gegeten. — [H.].

كلايق **kẹlājak̦**, verb. van خلايق.

كلب, *hond;* ألكلب الأكبر, *de groote hond* (sterrebeeld); ألكلب الأصغر, *de kleine hond*, en ألكلب المقدم, *de eerste hond*, beiden benamingen voor het sterrebeeld »de kleine hond."

* كلب **kolbi** (misschien in plaats van *koldi* 't ar. خلدي (appel) van 't paradijs, T.), batav., *adamsappel.* — [B.].

كلبت **kẹlẹboet**, *gereedschap, om er hoofdbedekkingen op te zetten;* k. kāsoet, *leest voor laarzen of schoenen.*

كلبق **kẹlẹboek̦**, z. onder ārạ.

* كلبو **kẹlẹbœ**, batav. (jav. of bal., T.), **prāoe kẹlẹbœ**, *de schuit krijgt water in.* — [H.]; *in water omslaan.* — [B.].

* كلبوسغ **kalbœsoeng** (z. kẹlongsong, T.), *bekleedsel dat tot over den rand hangt; dekblad van de turksche tarwe.* — [M.].

كلت I. **kẹlat**, *schoot* (z. dāman, T.); āngin kẹntjang k., z. onder āngin.

II., *wrang, samentrekkend;* van de oogen *niet goed geopend*, zooals van een' slaperige of pas ontwaakte, *slaperig.*

III. of **sẹlat**, batav., *straat, zeeëngte.* — [B.].

كلت, **bẹrkẹlit**, *zich door eene schielijke beweging achter iets verbergen*, bv. achter een' boom, om een' steek te ontwijken (ook batav., 't bal. mẹ-kẹlid, T.); **mẹngẹlitkẹn**, *door eene schielijke beweging verbergen*, zooals bv. een zakdoek onder den arm; **kẹlit-2**, *elkander rondom iets*, bv. eene tafel, *naloopen en ontwijken.*

* كلت **kẹlet**, batav. (jav. of bal., T.), *vervellen.* — [B.].

كلتر **kẹlẹttar** (vgl. kẹttar, T.), *schudden enz.; sidderen.*

كلتس, **mẹngklẹtis**, batav., *halfgaar*, van de rijst (vgl. jav. klẹtis, T.).— [H.].

كلتغ **kẹlẹtang** (vgl. kẹlẹntang, T.), uitroepende nabootsing van een klinkend geluid, met veelheid, minder helder dan kẹlẹting, zooals bv. dat van eenige zware stukken geld (rijksdaalders, kroonen enz.), die op een' steen vallen; zoodanig geluid (z. tang, lẹtang, lẹntang en kẹlẹntang).

كلتغ **kẹlẹtoeng** (vgl. •kẹlẹntoeng, T.), uitroepende nabootsing van een galmend geluid, met veelheid, minder gerekt dan kẹlẹnoeng, zooals bv. dat van verscheiden tawak-2's te gelijk; zoodanig geluid (z. toeng en lẹtoeng).

كلتغ **kẹlẹting** (vgl. kẹlẹnting, T.), uitroepende nabootsing van een klinkend geluid, met veelheid, helderder dan kẹlẹtang, zooals bv. dat van eenige kleine stukken geld (guldens en kleiner), die op een' steenen vloer vallen; zoodanig geluid (z. ting, lẹting en lẹnting).

كلتق **kęlętak** of **kęlęttak**, uitroepende nabootsing van een geluid, helderder dan kęlętoek, zooals bv. dat van een steenen vloer, waarop men herhaaldelijk met een hamertje klopt; zoodanig geluid (z. tak, kętak en lętak).

كلتق **kęlętoek**, **kęlętok** en **kęlęttoek**, enz., uitroepende nabootsing van een geluid, doffer dan kęlętak, zooals bv. dat van eene tafel, waarop men herhaaldelijk met de knokkels slaat, of voor een rommelend geluid, zooals van eene muskaatnoot, waarvan de kern los in de schil zit; zoodanig geluid (z. toek, kętoek en lętoek).

كلتك **kęlętik**, *spartelen*, zooals bv. de afgehouwen staart eener hagedis.

كلثوم, *de kaken wat dik en de wangen wat vleezig hebbend;* mal. verb., als nom. pr., zijn: koelsoem en kęlęsoem.

كلجق **kęlędjęp**, z. onder kędjdjap.

كلد **kaldoe** (port. caldo, T.), *vleeschnat.*

كلد **kęlęd**, z. onder kęlękin.

* كلدت **kęlędoet**, batav. (vgl. kędoet, T.), *zenuwachtig trekken.* — [B.].

كلدّر **kęlęddir** (vulg.), van de oogen *uit de holte treden;* van de huig *zich uitrekken.*

كلدي **kaldai** (uit 't Tamil, T.), *ezel.*

كلر I. **kęlar** en كلّر (**kęllar**), *kerf, voor* in iets; **męngęlar**, *kerven*, zooals bv. visch, vleesch en dergelijke, ook dingen, die men wil breken.

II., batav. (verb. ned.), *klaar; gereed.*

كلس, **męngęlas**, rauw vleesch of vet in stukken *eventjes in eene heete pan schroeien*, om daarna verder toebereid te worden.

كلس **kęlis**, van één of meer van een aantal voorwerpen, die dezelfde richting moeten hebben en als een geheel worden beschouwd, zooals bv. een bos pennen, *met de punt op zijde uitstekend;* **męngęliskęn kāki**, *de punt van den voet op zijde schuiven.*

* كلس (bal., T.), **majin kęlęs**, batav., een spel waarbij men op den grond 4 plaatsen, satoe doewa, tīga en pora of lari aanwijst. Men schrijft de getallen uit. De eene speler zet iets bv. een duit op de 4 en 3 enz. (passang di pora, p. d. tīga), de ander neemt nu (rāoep) een handvol duiten of steentjes en telt uit. Heeft hij bv. 12, 16 of 20 d. i. kapora of kęlari in de hand, dan heeft hij in het eerste geval gewonnen, inz. 13, 17 of 21 enz. zijn kasatoe, 14, 18, 22 kadoewa en 15 enz. katīga. — [H.].

كلس **kęloes**, *afgestroopt* (van de huid beroofd).

كلسّ **kẹlẹssạ**, naam van een' zoetwatervisch.

* كلسسون **kalisasœwan**, batav. (bal. kalisaswan),: angkoet-2. — [T.].

كلسم **koelsoem** en **kẹlẹsoem**, verb. van كُلْثُوم.

كلڠ **kẹlang**, naam van een rijkje op het mal. schiereiland, nabij Sẹlāngoer.

* كلڠ **kẹlẹng**, batav. (bal., T.), *groeve in handen en voeten* (het teeken eener moeielijke bevalling). — [B.].

كلڠ I. **kẹloeng**, *boogvormige buiging* van een lang voorwerp, bv. een' rotting, waarbij de twee armen evenwijdig naast elkander loopen; **mẹngẹloeng**, *met 'n diergelijke buiging omgeven*, zooals bv. den hals met de boogvormige buiging van een' doek.

II., naam van een' stam der ra'ījats, onder Riouw, die de vorst op tochten als roeiers gebruikt; *soort lang schild*, veelal bij de Lanoen in gebruik; *soort smal en lang schild*, overal even breed en verheven, als een borstharnas.

III., batav., *hol, uitgehold*, bv. als een waschkom (vgl. tjẹngkẹrong, T.); **pīring kẹloeng**, *een diep bord* in dien vorm; van een kerkraam. — [H.]; **mẹngkẹloeng**, *diep, hol; ingevallen; concaaf.* — [B.].

كلڠ **kẹling** — skr. kalingga —, naam van een' volkstam op de kust van Koromandel; tot dien volkstam behoorend; tot dien volkstam behoorende; *kelingalees* (بنو كلڠ *Hindostan;* in 't oud-jav. is kẹling echter een andere naam van Koripan, zoodat de afleiding van kalingga zeer te betwijfelen is, T.). — * bẹsi k., koet., *blik* (vgl. kaleng). — [T.].

* كلڠّر **kẹlẹngngẹr**, batav. (uit 't jav., T.), *bezwijmen; flauw vallen.* — [B.].

* كلڠس **kẹlangsa** (pāgẹr lāpi-2), batav. (bal. kẹlangsah, T.), *beschot van gevlochten bladeren.* — [B.].

* كلڠس **kẹlingsa**, koet. (jav. lingsa), *een neet.* — [T.].

كلڠسر **kẹlongsor** en **kẹlonsor**, **gẹlongsor** en **gẹlonsor**, of **longsor** en **lonsor**.

* كلڠسر **kẹlingsir**, batav., *gezwollen testiculi* (omzetting van 't jav. ringsilan, T.). — [B.].

كلڠسڠ **kẹlongsong** (**gẹlongsong**, **kẹlonsong** en **gẹlonsong**), *omhulsel*, zooals bv. dat om de turksche tarwe. — * **bakalongsong**, men., *kringsgewijze* groeien van 't haar bv. (T.).

كلڠكڠ I. **kẹlangkang**, z. kangkang.

II., z. kẹlangkan.

* كلڠكڠ **kẹlẹngkang**, koet., *een kleine* antjak. — [T.].

* كلڠكڠ **klongkang**, batav. (jav. of bal., T.), de bòtòr *nog onvolwas-*

sen. — [H.]; peulvrucht, waarvan de witte geneeskracht hebben. — [B.].

كلڠكڠ **kęlongkong**, *de nog zachte, krakebeenachtige en eetbare dop van de kokosnoot* met den bast. — * batav.: *eene uitgeholde klappernoot*. — [B.]; **klongkō-ngan**, *een kokosnoot, door een eekhoorn uitgehoold* (bal. pongpongan, T.). — [H.].

كلڠكڠ **kęlęngking**, *eene soort reiger*, met lange sneb.

كلڠكڠ **kęlengkeng**, *pink, kleine vinger*.

* كلڠكن **klangkan, langkan** of **klangkang**, batav., pāgęr langkan, *een hekwerk*, een heining met ruimte tusschen de staken gelaten, van ijzer. — [H.].

كلقڤ **kąkap**, z. onder كالب.

كلقڤ **kęlip** of **gęlip**, *onwillekeurig de oogen sluiten en weder openen; knipoogen;* k. māta, hetzelfde.

كلّقڤ **koelloep** en **kœloep**, verb. van قلقڤ.

كلّقت, **kęlęppit-kęlęppai**, z. onder kęlęppai.

* كلقسة **kalapęsat**, z. salapęsat.

كلقق I. **kęlępak**, uitroepende nabootsing van een klappend geluid, met veelheid, zooals bv. dat van eenige boeken, die op hunne breede zijde vallen; zoodanig geluid (z. pak, lępak, kęlęppak, djęlęppak en gęlębab).

* II. (vgl. kęplak, T.), z. kępak.

كلّقي **kęlęppai**, *slap nederhangen*, zooals bv. een stuk linnen op een touw, het hoofd en de armen van een' doode; **kęlęppit-kęlęppai**, *omgebogen zijn en slap nederhangen*, zooals bv. de ooren van een' windhond.

كلق **kęlak**, van den toek. tijd *te eeniger tijd, eens; aanstonds., zoo met een* (het kan soms eenvoudig door ons fut. vertaald worden); āpabīlą kītą kāją k., *wanneer wij eens rijk zullen zijn;* djātoh k. bœdak ītoe, *zoo met een valt dat kind;* dęngngan dilœloeskęn k. hęndaknją ōleh, *onder nadere goedkeuring van;* tijádākah męngäntoek k.? *zal men niet slaperig worden?* **kęlak-2**, wat het toekomstige betreft, en daardoor meer onzekerheid aanwijzend, *mogelijk te eeniger tijd enz.*

* كلق, **kęlękin**, batav. (bal. kęlęgin, T.), een haan *onder zijn vleugels wrijven* om hem strijdlustig te maken; mijn soend. goeroe spreekt kęlędin uit. — [H.].

كلق, **kęlok-kęlek**, *op verschillende wijze uitvluchten zoeken*.

كلك **kęlek**, *eene buiging met het bovenlijf maken*, zooals bv. om iets te

ontwijken; **mẹngẹlek**, *ontwijken door eene buiging met het bovenlijf.*

كلكات **kẹlakātoe**, *vliegende witte mier.*

كلكل **kolkol**, z. kokol II.

كلكوثر, z. كوثر.

كلكون **kalkœn** — verb. ned. — *kalkoen.*

كلكين **kẹlakījan**, *te dier tijd, toen; voorts, vervolgens, wijders.*

كللاور **kẹlẹlāwar** en **kẹlāwar**, naam voor alle soorten van kleine vledermuizen.

كلم **kẹlam**, *zwart; donker, duister* [minder dan gẹlap]; *duisternis; donkere maan;* tijd van 3e tot 1e kwartier, voor de vischvangst met netten (djaring); **mẹngẹlam**, visch *bij donkere maan vangen;* k. kāboet, *stikdonker;* k. bādjạ (vgl. كلمباج, T.), van de lucht *donker, als geblauwd staal;* **pẹngẹlāman**, *verdonkering, verduistering.*

كلم **kẹloem**, van buis- of schuifvormige lichamen, zooals bv. de schuif van een nachtbroek, de mond, de anus en dergelijke *met de randen van de opening naar binnen schieten.*

كَلِم plur. van كَلِمَة.

كَلِم **kẹlim**, *genaaide smalle zoom;* **mẹngẹlim**, *zoomen met een' smallen zoom;* k. bœlat, *gerolde of kriel-zoom;* k. pēpeh, *platte smalle zoom;* k. tindeh kāseh, *soort van engelsche zoom;* k. tẹroes, *open zoom.*

كَلِمَات plur. van كَلِمَة.

* كلمار **kalamāri**, veelal **kẹmāren**, batav., *gisteren.* — [B].

كلمارن **kalamāren** (van kẹlam en hari, vgl. onder pẹtang, T.) en meer gebr. **kẹmāren**, *eergisteren, dag van eergisteren;* k. dahœloe, *vooreergisteren, dag van vooreergisteren.*

* كلماي **kalimāja**, batav. (bal. kalimanjah, T.), *glimworm.* — [B.]: als een duizendpoot en een groen licht afgevende; ook kalimānja. — [T.]: z. kalamājar.

كلماير **kalamājar** (men. kalimāir, T.), naam van een onschadelijk, phosphorescérend duizendpootachtig dier (bat. haroemaèr, vgl. kalimāja, T.).

كلماية I. **kẹlẹmājoeh**, naam van een' boom en eene plant; kājoe k., de boom, welks bast in de geneeskunde gebruikt wordt; k. tẹlor: tẹroeng kẹmau. II., *soort koudvuur.*

كلماڽ **kalimānja**, z. onder kalimaja.

كلمب **kẹlamboe**, *bedgordijn;* k. rœsạ, *soort tentvormige gordijn*, uit eene sẹlendang gemaakt, voor kleine kinderen (z. bōtjoḳ); āngin k., z. āngin.

كلمباج **kalimbadja**, w. sum.,: *een regenboog* (vgl. onder kęlam, T.).—[N.].

كلمباهغ **kęlęmbāhang** (vgl. koembāhang, T.), naam eener soort van arum, bekend om hare jeuking verwekkende eigenschappen.

كلمبر **kęlambar**, naam van een' zoutwater-visch.

كلمبر **kęlambir** (vgl. karambil, T.), min gebr. naam van de kokospalm (z. njījoer).

كلمبغ **kęlęmboeng**, z. onder kęmboeng. — * **kęlęmbœngan**, batav. (bal. kękęmbœngan), *de blaas* (vgl. kęmpœngan). — [T.].

* كلمبغ, **koewé kęlombèng**, batav., *soort gebak.* — [H.].

كلمبق I. **kęlęmbak** (perz. قَلَنْبَك: zeker geurig hout? T.), naam van een' boom, gewoonlijk genaamd rhabarber-hout; rhabarber (med.); k. bœngą, eene soort met geel hout.

II., *groote vlinder.*

كلمبوي **kalambœwai**, men., zekere zeeschelp, 't water waarvan tegen oogziekte (vgl. kalambai II. en makass. tjamboewe). — [T.].

* كلمبه **kalambah**, w. sum., *beneden*, — vgl. lembah. — [N.].

كلمبي I. **kęlęmbai** of **sang kęlęmbai**, naam van een hooger vrouwelijk wezen, de uitvindster van allerhande kunsten en gereedschappen, z. onder simpoel; — * men.: **sī-koelambai**, naam van een geest, gezegd de oorzaak te zijn van een op verschillende plaatsen te gelijker tijd plaats hebbenden brand; vgl. bat. dja sulembe, en z. onder djālin. — [T.].

II. (vgl. kalamboewai, T.), naam eener soort van zoutwater-schelp.

كَلِمَة en كَلِمَة, *woord, gezegde, uitdrukking; formule, deel der rede.* In 't mal. ook *tooverwoord, worderbare toespraak;* كَلِمَتَي آلشَّهادة, *de twee deelen der geloofsbelijdenis*, namelijk: لَاإِلَهَ إِلَّا آللّه (er is geen godheid buiten God) en محمد رسول آللّه, (Moeḥammad is de gezant Gods); mal. verb.: kalīmah.

كلمدان **kalamdān**, z. قلمدان.

* كلمڤس **kęlampęs**, batav. (te Banjoewangi 't jav. lampęs, T.), *eene venkelsoort.* — [B.].

كلمڤغ I. **kęlęmping**, van de borsten *slap nederhangen.*

* II., **kęlęmpīngan**, batav., *kleine glazen blaasbellen* (ook bal., T.). — [B.].

* كلمڤغ **kęloemping**, batav. (bal. kęloping, T.), *drooge omhulsels der klapperbloem.* — [B.]; **kęloeping,**: mantjoeng; **kęloeping kalāpa**, de schil waar men de tali āpi van maakt. — [H.].

كلمڤڠ **kẹlompang**, naam van een' boom — sterculia foetida — met fraai en sterk hout en vruchten, die hol zijn; van daar *alles waarvan de inhoud er uit is*, zooals bv. een trommel, waarvan de koek er uit is; *ledige dop*, bv. van een ei, van eene vrucht.

* كلمڤيڠ **kẹlomping**, koet., *met kalk enz. toebereid en opgerold betelblad.* — [T.].

كلمڤوق **kẹlompok**, *hoop* van levende wezens, die bij elkander zitten (jav. kloempoek, T.).

* كلمڤيو **kẹlẹmpījau**, soek.,: ongka.

كلمكار **kẹlamkāri** (قلمكاري, T.), *soort geweven stoffe.*

كلمندن, z. قلمدان.

كلمومر **kẹlẹmœmoer**, *schilfers* op het hoofd.

كلنتت **kẹlẹntit**, *kittelaar* (vleezig deel in het schaamdeel der vrouwen); k. njāmoek, naam eener kruipende plant, met kleine eetbare vruchten; k. kẹring, naam eener soort van gras, dat de vrouwen gebruiken, wier schaandeelen nat zijn.

كلنتڠ **kẹlẹntang** (vgl. kẹlẹtang), het maken van een klinkend geluid, met veelheid, minder helder dan kẹlẹnting, zooals bv. dat van eenige stukken zwaar geld (rijksdaalders, kroonen enz.), die op een' steen vallen (z. tang, lẹtang en lẹntang).

كلنتڠ **kẹlẹntoeng** (vgl. kẹlẹtoeng), het maken van een galmend geluid, met veelheid, zooals bv. dat van eenige gambangs, kleine klokken, of holle bamboezen, waarop men met iets hards slaat (z. toeng, kẹtoeng, kẹntoeng, lẹtoeng en lẹntoeng).

كلنتڠ **kẹlẹnting** (vgl. kẹlẹting, T.), het maken van een klinkend geluid, met veelheid, helderder dan kẹlẹntang, zooals bv. dat van eenige stukken klinkgeld (guldens en kleiner), die op een' steenen vloer vallen (z. ting, lẹting en lẹnting).

كلنتڠ **kẹlontang**, *soort vogelverschrikker*, die een geluid maakt.

* كلنتڠ **kẹlontong**, batav., *marskramer.* — [B.].

كلنتڠ I. **kẹlinting** — oorspr. chin. — *Chineesche tempel, pagode* (batav. kẹlẹntèng evenals in 't jav., T.).

II., **kẹlintīngan**, z. kẹrinting II.

كلنتڠ I. **kẹlentang**, naam van een' boom, van welks bloemen eene welriekende olie gemaakt wordt.

II., batav. uit 't jav. (klèṅtang), de langwerpige fluitachtige vrucht van de kēlor, die als smakelijke groente uitgezogen wordt. — [T.].

كلنتن **kẹlantan**, naam van een staat op 't schiereiland van Malaka.

* كلنتڠ, **kẹlẹṅtīngan**, z. onder kẹrontjong.

كلنجر **kęlęndjar**, *klier; kliergezwel;* bœwah k., *klier* (vgl. jav. klandjęr, T.).

* كلنچ **kęlintji**, batav., *konijn.* — [B.]; ook *haas* (T.). — verb. van ned. *konijntje?*

كلنچر **kęlintjir** (en **gęlintjir**, of **kęlinsir** en **gęlinsir**), *uitglijden; slibberen.*

* كلنچڠ **kęlantjęng**, batav. uit 't jav., zekere kleine bijsoort op een vlieg gelijkende; de honig tegen keelziekte aangewend. — [T.].

كلنداࢨ **kęlęndāra**, op inl. vaartuigen *strop*, waarmede de ra tegen den mast gehouden wordt (rak); k. djantan, *rak* met een end rakketali, die aan het einde van het val gebonden wordt; k. pęręmpœwan, *rak, waaraan het einde van het val tot rakketali dient.*

كلندن **kęlindan**, *draad voor alle soorten van naaldwerk,* zoodra hij gebruikt wordt; *touw of dergelijke, dat een rad,* bv. een spinnewiel *in beweging brengt;* **djāroem dān kęlindan**, *naald en draad;* **bęrkęlindan**, *aan iets gehecht zijn,* zooals bv. eene moeder aan haar kind.

كلنسر **kęlinsir**, z. kęlintjir.

* كليسر, **męngalīsir**, w. sum., *op den grond staan of komen* der voeten (bij schermen of dansen) denk. de houding in die bewegingen, hetzij het draaien der voeten of zwenken met het lichaam. — [N.].

كلنسڠ **kęlonsong**, z. kęlongsong.

كلنڠ **kęlęnoeng**, uitroepende nabootsing van een galmend geluid, met veelheid, meer gerekt dan kęlętoeng, zooals bv. dat van verscheiden groote klokken te gelijk (bal. klęnang-klęning, T.); zoodanig geluid (z. noeng, kęnoeng en lęnoeng).

كلو **kęlœ**, *stom, sprakeloos.*

* كلوار **kaliwāra**, batav., *door droefheid overstelpt,* tot ziekwordens toe; *melancholisch* (zeker bal. lijklied waarin kalewara of *lijk* voorkomt, T.). — [B.].

كلوب **kęlœbi**, boom van het geslacht der sālak, die in vochtige gronden groeit (z. onder āsam I).

كلوبر **kęlœbir**, z. kędābir.

كلوبڠ, **męngęlœboeng**, *geheel toedekken* met eene stoffe; het verstand *verduisteren, benevelen* (z. kęrœboeng en sęlœboeng).

كلوج, **bœnoet kalōdja**, z. onder bœnoet.

* كلوجت, **męngklòdjōtan**, batav., *stuipachtig zijn, leden vertrekken,* zooals bv. een geexecuteerde doet (bal. ngledjat, T.). — [H.].

كلوچڤ, **kẹloetjœpan** (van koetjoep?), koet., *nog jonge pinangnoot.* — [T.].

كلودن, **pānah kẹlōdan,** *verschietende ster.*

كلورت **kẹlœroet,** *de fijt* (ziekte). — z. lœroet.

كلورق **kẹlōrak,** naam eener winde, welker bladeren als moeskruid gegeten worden.

كلورك **koelawarga** of **kẹlœwarga** (skr. koelawarga, T.), *gezamelijke verwanten; maagschap; familie;* ook قوم (vgl. koelawangsa, T.).

كلوڠ **kẹlœwang,** zekere *groote vledermuis,* de zoogenaamde *vliegende vos* (jav. kālong, T.); sīkoe k., z. onder bœnga en sīkoe.

كلوڠس **koelawangsa** en **kẹlœwangsa,** skr.: kẹloewarga.

كلوڤر **kẹlœpoer,** *spartelen,* zooals bv. eene geslagte kip.

كلوڤس en **gẹlœpas, mẹngẹlœpas,** *afvellen; afschilferen; vervellen* (vgl. kœpas, T.).

* كلوڤس, **kẹlōpas,** koet., *vlies* in de bamboe. — [T.].

* كلوڤڠ **kẹlœping,** z. kẹlœmping.

كلوڤق **kẹlōpak,** van iets, dat op iets anders vastzit, doch dat andere kan verlaten, zooals bv. een bloemblad op het andere, wanneer de bloem nog een knop is, of eene zool op een' schoen, dat andere *losgelaten hebbend;* daarvan losgegaan; voor die hoedanigheden; wat dat andere heeft losgelaten; k. bœnga, *bloemblad; bloemkelk;* k. sẹrōdja, *kelk van de lotusbloem;* wegens eene overeenkomst daarmede *soort van kleine kom van metaal,* met ronden, hollen en hoogen voet en stijlen, uitgetanden rand, dienende voorn., om er iets in een kopje of glas mede te presenteeren; līlin k., *dikke waskaars,* voor feesten, welker oppervlakte met wassen bloembladeren versierd is.

كلوق **kẹlœwak** [zelden]: **kẹpājang** (jav., T.).

* كلوكڤ **kẹlōkop,** koet., *oog-lid.* — [T.].

كلوكن **kalœkẹn,** z. kālau.

كلول, **mẹngẹlōla,** *doen, verrichten, uitvoeren, behandelen;* **tijāda tẹrkẹlōla,** *het is niet te doen.*

كلول **kẹlœloe,** *overleyd; overley;* kan niet wel zonder het ontkenningswoord tīdak gebruikt worden (**tīdak bẹrkẹlœloe**).

كلولت **kẹlœloet,** *zeker insect dat honig in een soort van zak verzamelt.*

كلولت **kẹlōlot** (vgl. kẹlāloet, T.), *onverstaanbare geluiden voortbrengen,* zooals bv. de tong van een' stervende.

* كلولس **kẹlœloes,** jav., soort van vaartuig. — [T.].

* كلومت, **sẹklœmit,** batav., *een beetje* — [H.].

كلون **kẹlōnạ**, naam eener wilde soort van œbi, met eetbare doch draderige groote platte knollen.

كلونت **kẹlōnet**, *zier; stofje.*

كله **kẹloh** of **loh**, *zuchten; stenen;* **mẹngẹloh pandjang**, *lang en diep zuchten;* **kẹloh-kẹsah**, z. kẹssah.

* كله (jav. kẹloeh, T.), **kalœhan** of **kalœwan** (soend.), een *touw door het neusscheidsel van buffels.* — [B.].

كلويق **kẹlōjaḳ**, z. kōjaḳ.

كله, **mẹngẹleh**, *zijwaarts kijken*, door eventjes het hoofd te draaien; *zijwaarts aankijken* (z. tōleh).

كُلَهْ of كلاه, pers., *hoed; mijter; kap; tiara.* In 't mal. ook nog: *helm*, waarmede kinderen of dieren soms ter wereld komen.

كلي **kẹlī**, naam van een' zoutwater-visch.

كُلّي, *algemeen; geheel; gansch.*

كلياون **kẹlijāwan**, *rondloopen, passagieren.*

كليبت **kẹlībat**, *flauwe schijn* van iets, dat schielijk aan ons oog voorbij snelt (jav. klebat, T.); *dubbele pagaai*, met een blad aan ieder einde, waarmede beurtelings geschept wordt; van de omstandigheid dat ieder blad slechts voor een' korten tijd zichtbaar is; *onduidelijk indrùk op het gezicht* van iets, dat men maar even gezien heeft, onduidelijk hield; **mẹngẹlībat**, *roeien met eene dubbele pagaai.* — * **mẹngklèbatan**, batav., *zich vertoonen*, wezenlijk of schijnbaar. — [H.].

كليبت **kẹlēbet**, *eene in zich terugkeerende bocht vormen*, zooals bv. soms het einde eener vlag, die niet al te sterk uitwaait; **mẹngẹlēbetkẹn**, *den afhangenden rand ondersteken*, bv. van een tafelkleed.

كليبڠ I. **kẹlībang**, *zich door elkander en naar verschillende richtingen bewegen*, zooals bv. een zwerm insecten om eene lamp.

II. (vgl. kẹrībang, T.), naam eener smakelijke aardvrucht van het geslacht der œbi.

* كليبن **kẹlēbon**, koet.,: sẹlīmoet; **mẹngẹlēbonkan**: iets *om zich er mede te dekken bezigen.* — [T.].

كليت **kẹlīti**, *roeipen; dol.*

كُلْيَة, *nier.*

كُلِّيَّة, *gezamenlijkheid; geheel totaliteit.*

كُلِّيَتَان, dual. van het voorgaande.

* كليتق, **di klètèḳ**, batav. (bal., T.), *geboeid worden*, van een misdadiger. — [H.].

كليته **kẹlītah**, *zich mooi voordoen*, hetzij in gedrag of woorden, meer dan naar dagelijksche gewoonte.

* كليجق, **ta-kẹlīdjik**, koet., *vervaard* van iets verschrikkelijks. — [T.].

* كليچ, **bœwah klītji**, batav., hier knikkert men ook wel mêe. — [H.].

كليدر **kẹlēdar**, *zich voorbereiden* tot een aankomend gevaar, bv. tot een' aanval van den vijand; *rondsnuffelen.*

كليدغ **kẹlēdang**, naam van een' boom, die eetbare vruchten draagt en goed timmerhout levert, voorn. voor doodkisten van Chineezen.

كليدق **kẹlēdek**, naam eener eetbare aardvrucht.

كلير **kẹlīroe** (jav., T.), *verkeerd, in de war, door elkander;* **mẹngẹlirœkẹn**, *in de war brengen.*

كليس **kẹlēsa**, *eene nalatige of onwelvoegelijke houding aannemen.*

كليسا, كليسة en كليسيا, pers., *kerk, sijnagoog; kastje* van een' afgod.

* كلس (bal. kẹles, *los, losgeraakt*, T.), **mẹngẹlès**, batav., zijn woord *niet gestand doen,* een kontrakt *verbreken,* bv. van een man die beloofd heeft met zijn compagnon door te spelen of te handelen, en bij het eerste verlies zich terug trekt. — [H.].

كليسق **kẹlēsep**, *buitenzoom* van den pīsang-stam of van een ananas-blad.

كليقت **kẹlīpit**, *omgebogen hoek; vouw,* zooals bv. in een boek, eene kaart en dergelijke; *vouw langs den kant* van iets; *eenigszins breede zoom,* die daardoor ontstaat.

كليقر **kẹlīpar**, beter **gẹlīpar**, van het scherp van een snijdend wapen, waarmede men een' houw doet *van de richting van den houw naar buiten afwijken.*

كليقق **kẹlēpak**, *slap nederhangen en zich heen en weder bewegen,* zooals bv. de ooren van een' olifant, de sœbang der indische vrouwen en dergelijke.

كليكر **kẹlīkir**, *ringvormig lichaam,* waardoor iets gestoken wordt, om er daarna aan te trekken of te dragen, zooals bv. de ring van een schuiflade, het oog aan een touw, waardoor de draagstok gestoken wordt, en dergelijke (vgl. bat. harihir, T.); *passant; kransstrop* (mar.); k. dājoeng, *losse roeistrop* (mar.).

كليكق **kẹlēkok**, naam van een vogel.

* كليكنجي **kalīkandjī**, ook **kalakandjī**, w. sum., een grassoort welks zaad scherp gepunt is en in de kleeren zich vast zet. — [N.].

كليكه **kalīkih**, men., *de papaja.* — [T.].

كليلا **kalīlā**, z. كليلة.

كليلت **kẹlēloet**, z. kẹlāloet.

كليلغ **kęliling**, *omtrek, rondom, in de rondte.*

كَلِيلَةْ, naam van een' der twee vossen, die in de beroemde geschiedenis van Bidpai, getiteld كَلِيلَةْ وَدِمْنَةْ, de hoofdrol spelen. Mal. verb.: kalīlah damīnah en kalīla damīnā, of galīlah damīnah en galīlą damīnā.

كليمه **kalīmah**, z. onder كَلِمَةْ.

* كلين **kalījan**, men., *gijlieden.* — [T.].

* كليو **kęlījau**, koet., soort van houten *schild* om zich in de sampan tegen zon of regen te beschutten. — [T.].

كليور **kęlēwar** — verb. ned. — *kluiver* (z. tjœtjoer en djib).

كليوغ **kęlēwang**, *soort zijgeweer*, dat naar boven breeder toeloopt.

* كليوي **kęlèwai**, koet., *vin.* — [T.].

كَمْ, pers., *gebrekkig, onvolledig, verminkt; verminderd.*

كُمْ, possessief pron. suffix. 2. plur. masc., *uwe*, in den gen. en acc.

كَمَا, *zooals.*

كُمَا, possessief pron. zuffix. 2. dual. masc. en fem., *uw beider*, in den gen. en acc.

كمارق **kęmāroęk** (vgl. pāroęk, T.) of **kęmāroķ**, *dikwijls naar eten verlangen; veel eetlust hebben* [zooals bv. iemand, die pas van een ziekte hersteld is]. — * batav. (jav. of bal., T.), *inhalig, nooit genoeg hebben.* — [B.].

كمارن **kęmāren**, z. bij kęlęmāren.

كمارو **kęmārau**, van het weder, gedurende eenigen tijd, of vân het jaargetijde *droog, niet regenachtig; voortdurend droog weder; drooge jaargetijde;* van een vaartuig *lens scheppen*, ājer k., *het water in het ruim.*

كماغ **koemāngi**, z. onder sęlāseh. — * **kęmāngi**, batav., eene geurige plant, waarvan de bladeren gegeten worden. — [B.]; ocymum monachorum v. d. familie der labiatae volgens Rigg, Soenda Dictionary bl. 468 (T.).

كَمَال, *ongeschondenheid, gaafheid, volmaaktheid;* كَمَالُ آلدِّين, eign. van mannen.

كمال **koemālą** (en **goemālą**), *kostbaarheid; kleinood; denkbeeldig edelgesteente*, dat sommige dieren, voorn. slangen en duizendpooten, verondersteld worden in den kop te hebben of in den mond te dragen, in welk laatste geval zij hem soms naast zich neder leggen. Zoodanige steen verspreidt in het donker een' helderen glans. — * eene denkbeeldige tooverkracht, die men aan sommige steenen en ook aan andere voorwerpen

toeschrijft, men heeft ook koemālą padi, d. i. eene padisoort, die altijd een goede oogst moet geven; die een koemālą bij zich heeft is altijd koel en frisch. — [N.].

كَمَالِيَّة, *volmaaktheid.*

كماماغ **kęmāmang**, batav. (bal. koemang-mang), zeker spook. — [T.].

كماون **kęmāwan**, z. onder āwan.

كماين **koemājan** of **koemòjan** (Noord), men., = kęmęnjan (T.).

كمب **kambą** (vulg.), *van achteren voor-uitstooten; beslapen.*

كمب **kamboe**, z. kamboh.

كمب **kambi**, in de bouwk., *raam* van deuren, vensters en dergelijke, *raam-werk* (z. pęmīdang).

كمب **koembą**, z. خمب (choembą).

كمبار **koembārą** (en **kęmbārą**), *omzwer-ven; ronddolen* (z. kęlānę).

كمبال **kombālą**, z gombālą.

كمبال **kombāli**, *wederkeeren, terugkeeren, wederkomen, wederom, terug.* — * **kęmbāli**, koet., ook *verscheiden* van een vorst. — [T.].

* كمباهغ **koembāhang** (vgl. kęlęmbā-hang, T.), w. sum., een boomsoort. — [N.]; caladiumsoort, den varkens tot voedsel gegeven; mal. van pal. kęmbāhang, bat. oembahang (T.).

كمبايت **kęmbājat**, naam eener stad in het Gouvernement Madras; naam eener stoffe, die van daar komt.

* كمبت **kamboet**, w. sum., een *soort* van *mand.* — [N.]; van pandan-bladen en voor padi; vgl. bat. homboet (T.).

* كمبت **kęmbat**, soek., *zich buigen,* zooals bv. eene lange lat, die men in 't midden oplicht.

كمبر **kęmbar**, *gelijk aan iets anders en met dat andere zijnde; wat aan iets anders gelijk is* enz.; als het ware *tweelings-voorwerp;* ānaķ k., *tweeling; tweelingen;* sęnāpang k., z. sęnāpang; **kęmbarnją tijādą sęmpornę**, *hun gelijk* enz. *zijn is niet volkomen;* **mānę kęmbarnją?** *waar is het tweelings-voorwerp er van?;* **męngęm-bāri**, *zich als tweeling-voorwerp toevoegen aan* iemand; *zich dicht bij* iemand *voegen,* om hem bij te staan of des noods te vervangen; *met zijn persoon* iemand *verdub-belen; zich gelijk stellen aan* een' ander; *zich tegenpartij stellen van* een' ander; iemand *staan.*

كمبر **koembar**, *hoofdrib* (pęlęppah) van de rambiją-palm, dienende ter op-boording van kleine bootjes.

كمبر **kęmbęrą**, *opstuiven, opvliegen* [zooals bv. vuur, waarin gepeuterd wordt].

كمبرغ **kęmbęring**, naam van eene rivier en een landschap in de bovenlanden

van Palembang, welks bewoners den naam hebben van zich in tijgers te kunnen vervormen.

كمبس **kamboes**, uitspraak van قنبوس.

كمبس **koembas**, een van **męngoembas**, wel eens optredende passive vorm.

كمبغ **kambang**, *zich uitspreiden*, zooals bv. een roofvogel, die in de lucht kringen trekt; van de zon of maan *opkomen;* van iets, dat aan den grond zit *vlot raken.* — * batav. (jav., T.), *bovendrijven.* — [H.].

كمبغ **kambing**, *geit;* k. bīri-2, *schaap;* k. kības, z. كباش.

كمبغ I. **kęmbang**, *zich openen, open gaan; ontluiken; uitzetten; zich uitspreiden; geopend, open; ontloken, uitgespreid* (koet.: *rijzen* van meel, T.); in ḥik. en poëzie: *bloem* (evenals in 't batav. en jav., T.); k. ājęr māwar, *roos.* — [B.]; **męngęmbang bakoeng**, *als de bakoeng bloem* van fraaije lokken (T.); bālai k., kleine bālai, tusschen de ingangspoort en het paleis; k. sęmangkoḳ, naam der vrucht van de męrpājang, die, niet grooter dan het voorste lid van den duim, in water geweekt zoodanig uitzet, dat zij een kommetje (mangkoḳ) uitvult; met kandij gemengd een verkoelend drank, inz. bij borstziekten (op Java boewah tęmpajan, T.); hœdjan pęngęmbang bœngą (regen, die de boomen, inz. vruchtboomen, doet bloeien), *een fijne regen,* die nu en dan komt; bœngą k. sętāhoen, z. onder bœngą.

كمبغ **kęmboeng**, van den buik *opgezet* door wind; *opgeblazen; bol* (van één' kant); *bolle zijde;* naam van een zoutwatervisch — scomber; **kęlęmboeng**, *opzwellen* door lucht, hetzij aan één' of aan alle kanten.

كمبغ **koembang**, *hommel; kever, tor;* k. kājoe *hommel, die gaten in houtwerken vreet;* k. pādang, *tor met vleugels als pauwenvederen,* die als sieraad op stoffen voor kleedingstukken genaaid worden; k. njījoer, *groote tor,* die gaten in de klapperboomen boort en daardoor vernielt; k. tāhi, *drekkever;* k. bœwah, *tor in sommige vruchten,* zooals bv. in de mangga; k. ānaḳ tjīną, *kleine tor, met groene vleugels en oranjekleurige borst;* k. dāoen, *tor,* die *zich gewoonlijk op bladeren ophoudt;* k. līlin, *soort geele kever;* k. bęrtędoh (*hommel in de schaduw, of onder dak*), *bloedzweer in of in de nabijheid van den oksel;* **koembang-kambing**, op verschillende wijze *onvoegzaam behandelen.*

كمبق **kemboḳ**, *soort kleine kom van metaal,* met een' breeden voet, voor het water, waarin men, bij het eten, de handen wascht; *handbekken* (vgl. kobokan, T.).

كمبك **koembek**, naam van een' boom, dragende eene soort noten, die tot het bereiden van spijzen dienen; bœwah k. of bœwah kẹras, de vrucht van dien boom, hebbende de tweede benaming van hare hardheid, welke hoedanigheid haar doet gebruiken voor een geliefkoosd spel der Mal., waarbij twee noten tegen elkander gepersd worden, tot dat er eene of beiden in stukken gaan.

كمبكار **koembakārạ** (skr. koembhakāra, T.), *pottebakker.*

كمبل **kẹmbal,** *van bladeren gevlochten zakje,* ter bewaring van kleinigheden, bv. tabak, dat, wanneer het zijn' inhoud ontvangen heeft, toegevlochten wordt (vgl. bal., en bat. hombal, T.); *soort van doosje,* in den vorm van zoodanig zakje, ter berging van toovermiddelen, dat dicht gesoldeerd en dan op den buik gedragen wordt; *doosje voor preciosa.*

كمبلي **kambẹlī** (perz. كملي, T), *harig kleed; boetelingskleed.*

كمبن, **mẹngamban,** *vastsjorren.*

كمبن **kẹmban,** *doek, dat de vrouwen over den boezem dragen.* — * **kakẹmbẹn,** batav. (jav., T.), in een los kleed gewikkeld. — [B.].

كمبو **kambau,** naam eener soort van schildpad, die zeer groote eieren legt.

كمبوج **kẹmbōdja,** naam van een rijk in Achter-Indië; tjẹmpākạ k., bœngạ k., of wel eenvoudig kẹmbōdjạ, z. onder bœngạ.

* كمبور, **kẹmboerœan,** koet., = tjẹmboerœan (oud-jav. kimboeroe, bat. mangiboeroe). — [T.].

* كمبه **kamboh,** batav. (uit 't jav. of bal. kamboeh, T.), van eene ziekte *weder ingestort;* kambœ (B.).

كمبه, **mẹngoembah,** *wasschen* (jav., T.); iemand *den mantel uitvegen; niet zuinig zijn met* iets; *opmaken,* bv. zijn vermogen; *verkwisten; verdoen.*

* كمبيس, **tāli kamānjạ kẹmbèsa,** batav., 't tegenovergestelde van t. k. parkoe, het eene touw van de kama is langer dan het andere, het onderste langer dan het bovenste. — [H.].

كمبيل **kẹmbīli,** naam eener soort van œbi (aardvrucht).

* كمت **kẹmat** of **ikẹmat,** batav., uitspraak van حكمة. — [B.].

كمت, **mẹngẹmoet,** van iets, dat zich geopend heeft, *zich weder sluiten,* zooals bv. de aars van eene kip; van iets dat zich geopend heeft *zich sluitende* iets *omknellen,* zooals bv. taaie modder een been, dat er ingezakt is.

* كمت **kẹmit,** batav. (uit 't jav., T.), *wachtvolk.* — [B.]; gẹlang k. tœ-

boeh (oud-jav. k. tœwoeh) zekere soort van armband of beenband? (T.).

كُمْثَرَاةٌ, nom. unit. van كُمَّثْرَاي.

كُمَّثْرَايَات, het voorgaande.

كُمَّثْرَاي en كُمَّثْرَاي, *de peeren.*

كمجّن **kęmęddjan,** *soort haai.*

كمخا en كَمْخَا, of كَمْخَاب en كَمْخَاب, pers., *zijden damast; armozijn.* Eene mal. verb. is kimkā.

* كمدون, **tjātjar kęmadoewan,** batav., *lichaamsgebrek, van de pokken overgebleven,* bv. blindheid, hardhoorendheid, enz. — [H.].

كمديّن **kęmoedījan,** z. onder œdi; **męngęmoedījankęn,** *in opvolging stellen, achter zetten, uitstellen, verschuiven.*

كَمَر, pers., *gordel; buikband; sjerp.*

* كمراتق **kamarātaķ,** batav. (bal. kratak, T.), *kletteren.* — [B.].

كمرودين **kamarœdīn,** verb. van قَمَر آلدّين.

كمري **koemirī,** Kaap Comorin, de zuidelijkste hoek van het schiereiland Hindostan, bij de mal. enz. bekend door den geweldigen en ongeregelden golfslag in hare wateren.

* كمريدو **kamoerīdœ,** w. sum., soort *geborduurde kains; glinsterende schulpjes* zooals op passementwerk en ook soms wel op sommige planten. — [N.].

* كمريسك **kamoeriesieķ,** w. sum., *kraken* van beenderen in het lichaam wanneer zij verbrijzeld zijn. — [N.]; *knarsen* van de kiezen op elkander (T.).

كمس **kęmas,** *gepakt* in eene kleine ruimte; *weinig ruimte beslaande; gereed* voor eenige handeling, bv. om op reis te gaan, te velde te trekken, amok te loopen; *pakken; gereed maken.*

* كمس **kęmis,** batav., uitspraak van خمس. — [B.].

كمست **kamasta** en **kamastān** — pers. كَمَسْت — *soort van kom* of *bekken.*

كمڠ **kęmang,** naam eener soort geesten (bat. homang, T.); naam van een' boom, die mangga-achtige rinsche vruchten draagt; heeft veel van de bindjai (mangifera foetida, T.); warną k., *groenachtig wit.*

كمڤ **kampą,** naam van een' boom, met slecht hout.

كمڤ **kęmpą,** *pers.*

كمڤ **kęmpoe,** *ronde doos* van bijzonder maaksel, met een deksel, dienende voorn. ter bewaring van kleedingstukken, reuk- en naaiwerk, ook wel van spijzen; *reukdoos.*

كمڤو **kimpoe**, z. kīpoe.

* كمڤي **koempi**, batav. uit 't bal., *overgrootvader of- moeder*. — [T.]; ook: *achterkleinkind*. — [B.].

كمڤڤ **kęmap**, naam van een' boom, die goed timmerhout levert en welks oliehoudende vruchten fijn gemaakt en met katoen vermengd worden (een stokje, met dat mengsel omwikkeld en aangestoken, dient als licht, waarmede men rondgaat).

كمڤيت **kampit**, *klein zakje* van matwerk met het een of ander gevuld en dichtgenaaid (z. kampil en soempit); **męngampit**, dingen, die gevuld worden, zooals zakken, kussens en dergelijke *dichtnaaien*, na gevuld te zijn.

* كمڤوت **kęmpot**, batav. (jav., T.), *ingevallen* van de wangen bv. — [B.].

* كمڤيت I. **kęmpit**, *soort aarden waterpot*. — [?].

II. **kęmpit**, z. kępit.

* كمڤوت **kimpoet**, soek., *plooi*, *niet opzettelijk en kunstmatig gemaakt*.

كمڤر **kampar**, naam van een rijk op de N. O. kust van Sumatra.

* كمڤريت **kamprèt**, batav., *soort kleine vledermuis*. — [B. en H.].

* كمڤرغ **kompęrang**, batav. uit 't jav., benaming van broeken die wijd zijn en tot op de enkels reiken. — [T.].

* كمڤيس **kampis**, w. sum., *opsluiten*, *aansluiten*, rapat; *omringen*, *omsingelen*; **męngampis**, *omringen*; *bewaken*; iets *omgeven*, zooals een huis dat door militairen wordt afgezet, ten einde ontvluchtiging voor te komen. — [N.].

كمڤيس I. **kęmpis**, *slap*, bv. van borsten, een ledige zak en dergelijke, *geslonken* van een gezwel.

II., batav., *veldflesch* van glas met rotan omvlochten. — [T.]; *visschermandje*. — [B.]; vgl. soend. (T.).

كمڤس **kęmpas**, naam van een' boom, welks wortel-uitwassen een fraai rood hout hebben.

* كمڤس **kęmpes**, batav. uit 't soend. of jav.,: kęmpis I. — [B. en T.].

* كمڤس **kompes**, batav. uit 't soend., *gestrenglijk ondervragen*. — [B.].

* كمڤس **kimpas**, w. sum., *zoeken*. — [N.].

كمڤوڠ **kampoeng**, *buurt*; *wijk*; *kwartier*; *gehucht*; *dorp*; **męngampoengkęn**, *bijeen brengen*; *tot één geheel verzamelen*; *erf met al wat er op staat*, als één beschouwd.

كمڤڠ **kęmpang**, *soort rivierboot*, bestaande uit een' uitgeholden boomstam, meestal niet opgeboeid.

كمڤڠ I. **kępoeng**, *ingevallen*, van de wangen van iemand, die geen tanden meer in zijn' mond heeft (jav. kępong, T.).

* II., **kęmpœngan**, batav., *de blaas* (vgl. kęlęmbœngan, T.) (jav., T.); *de onderbuik*. — [B.].

كمڤڠ **kompong**, *naar boven gebogen schede* van gāboes-hout voor *tjanggai* van den linker duim, met gekleurd zijden garen omwonden of wederom voorzien van eene gouden schede.

* كمڤق, batav. (soend., T.), naast kāpak. — [B.].

* كمڤيك **kęmpèk**, batav. (bal. kampek, van lontar-bladen gevlochten 4 kante buidel met deksel, waarin de benoodigdheden voor 't betelkauwen, geld enz., T.), *langwerpig vierkante doos* van bamboe ter grootte van een boek in f°., waar men kleeren in bergt. — [H.]; jav. kępèk, *langwerpig sluitmand* voor kleederen; ook kęrpèk. — [C. S.]; soend. kępèk; Ngadjoedaj. kapek. Mij ook opgegeven: kęrpèk. — [T.]. — vgl. kęrępēk en kępek.

كمڤل **kampil**, *zak* met het een of ander gevuld en dichtgenaaid (z. kampit en soempit); **kaṁpīlan**, soort van *zwaard*, bij de Ilanoens in gebruik.

كمڤل **kęmpoel**, *naar den adem hijgen*.

كمڤل **koempoel**, *verzamelen; bijeen brengen; vergaderen; verzameling; vergadering* [verzamelde menigte]; *verzameld; bijeen; vergaderd*.

كمڤل **kiṁpal**, z. kīpal (T.).

* كمڤلڠ I. **kęmpęlang**, batav. (uit 't bal., T.), *slaan* (bv. met een stuk hout). — [B.]; kœwé k., een gebak van rijstmeel enz. — [H.].

* II., **męngęmplang**, batav. (uit 't jav.), iemand *beet nemen, opligten*. — [T.].

* كمڤينجڠ **kampindjang**, amb., *klok*. — [Div.].

كمڤني **kompęnī** en **kęmpęnī** — ned. compagnie — en kompanīja — port. companhia —, *compagnie* (handelsvereeniging), inz. souverein, zooals de gewezen hollandsche en engelsche; *koloniaal gouvernement*. — * batav., k. kętjil, *de Ned. Handelmaatschappij;* kęrdja k., *heerediensten*. — [B.].

كمڤونن **kęmpœnan**, *door het een of ander ongeval getroffen*, ten gevolge van het niet gebruiken van eene aangeboden of gereed staande spijs of drank. Deze nadeelige invloed wordt weggenomen door de spijs of den drank of het vat, waarin een of ander zich bevindt, even met den vinger aan te raken. Aan de koffij wordt te dier zake een bijzonder krachtige invloed

toegeschreven; *ongeval,* waardoor iemand getroffen of waarmede iemand bedreigd wordt, ten gevolge enz.

كمڤه **kampoh,** *verbinding van twee platte voorwerpen, zoodat zij kunnen dicht gevouwen worden,* zooals bv. de kuit van sommige visschen; van daar is het een chassificeerend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal van zoodanige voorwerpen uitdrukt; **tęlor tęrœboeķ sękampoh,** *eene kuit* (samengevouwen) van den tęrœboeķ-visch; **pīsau bęrkampoh,** *mes, dat aan de punt aan de twee kanten scherp is;* **męngampoh,** twee platte voorwerpen *zoo aan elkander verbinden, dat zij kunnen dicht gevouwen worden,* zooals bv. de twee deelen van een inlandsch kleedje door eene naad, of twee stukken bordpapier door een' rug tot eene portefeuille.

2°., w. sum., *alles waarmede men zich dekt,* een sprei, een huif, een slindang die veelal over het hoofd gedragen wordt. — [N.]; jav. kampoeh (T.).

كمڤي **koempai,** *soort van rietgras,* groeiende aan de oevers der rivieren en meeren (z. soemboe); k. pęlīta, *lamppitje van dat merg.*

كمڤيله **kępmpīloh,** soort van *gevlochten koffertje,* met los deksel.

* كمق **kęmaķ** of **kęmik,** batav., *kauwen; pruimen;* **kęmaķ-kęmik** (bal. ngęmikmik, *prevelen,* T.), *meesmuilen, in zich zelven praten.* — [B.].

كمكا **kimkā,** z. كمخا.

كمكما **kamkamā** — pers. kamkam (skr. koengkoema, T.) — *kurkema; saffraan;* ook: koema-2.

كمل, *geheel; totaal; totaliteit.*

كملة plur. van كامل.

كملت **kęmęloet,** *beslissend oogenblik; aankomend gevaar,* bv. een storm tegen eene sterkte; bij ziekten *ongunstige krisis, stadium, waarin de ziekte erger is;* k. naïk, *klimmend gevaar; ongunstige krisis;* k. tœroen, *wijkend gevaar, heilzame krisis.*

كملودن **kamalœdin,** verb. van كمال آلدّين.

كمم, **męngęmam,** *in den mond nemen en er in houden,* door de lippen op elkander te drukken, bv. een' slok water; een woord of gezegde *in den mond houden.*

* كمناكن **kęmanākan,** men., *zusters kind.* — [T.].

كمنتڠ **kęmoenting,** z. كرمنتڠ.

كمنتڠ **kęminting,** z. onder bœwah.

كمنچق (van poentjaķ, T.) **kęmoentjaķ,** *quasi-kruin, gemaakte top; knop,* bv. van een' degen, een' vlaggestok

en dergelijke. Voor den knop van een' wandelstok gebruikt men beter kępālą.

* كمندن **kamanden**, batav., *eene rheumatische koude.* — [B.].

كمندر **komęndor** — verb. ned. — *commandeur.* — * **komęndoer**, batav., *havenmeester* (te Batavia). — [B.].

* كمنوسن, **dewa kamanœsan** (jav.), *geincarneerde godheid* (T.).

كمو, **tęroeng kęmau**, z. onder kęlęmājoeh en tęroeng (T.).

كمود **kęmœdi**, *roer;* van een geweer *de kolf:* k. sēpaķ, *soort roer op indische vaartuigen,* dat aan de eene zijde van de steven als een lange riem schuin achteruit steekt en aan eene roerpen, die insgelijks achteruit steekt, gestuurd wordt. Wanneer het roer naar de eene of de andere zijde gewend wordt, dan maakt het onderste gedeelte eene beweging, alsof het op zij uitstaat (van daar de naam); k. tjāwat, *gewoon europ. roer* (tāngan k., z. tjęlāga; pātah k., z. onder pātah, T.).

* كمورڤ **kamœroep**, batav. (jav. koemœręb, T.), *op den buik liggen, voorover liggen.* — [B.].

كمكا **kimkā**, z. كمخا.

كموكس **kęmœkoes**, naam eener *soort* van *peper,* waarvan de vruchten als geneesmiddel tegen winden gebruikt worden.

كموم **kęmœmoe**, koet., *purper.* — [T.].

كمه **kęmeh**, *urine* (**bęrkęmeh**, *pissen*, T.).

كمي, z. kāmi II.

كميج **kamēdją** — port. camisa —, *hemd.*

كميد **komēdi** — ned. — *comédie, tooneelstuk; tooneel, schouwburg;* **męngomédikęn**, *in den vorm van een tooneelstuk brengen,* bv. een verhaal.

* كمير **kęmīri**, batav. uit 't jav. = bœwah kęras (T.).

كمين **kęmęnjan**, *benzoë* (vgl. كماين bat. hamindjon of kęmendjęn en vgl. męnjan, T.).

كن **kan**, *planken, die als versiersel aan beide zijden der kajuit* van grootere vaartuigen, bv. toopen, *aangebracht zijn en een eind achter den achtersteven uitsteken.*

كن **kęn**, suffix, z. de spraakk.

* كن **koen**, batav. — oorspr. chin. — *meisjesrokje.* — [B.].

كن **ken** (jav., T.) of **kin** (in ḥik. en poëzie), praedicaat vóór vrouwennamen; bv. k. tābōhan, volgens anderen k. tambōhan en k. tęmbōhan, de heldin en de naam van een mal. gedicht.

كنّ **kęnną**, *getroffen worden, geraakt worden; bedrogen worden; raak zijn, doelmatig* of *doeltreffend zijn; passend* of *gepast zijn; passen, treffen, raken.*

كُنَّ, possessief, pron. suff. 2, plur. fem. *onze*, in den gen. en acc.

كنار **kanāri**, naam van een' boom, die eetbare, amandelachtige vruchten draagt — canarium.

كناغ **kẹnānga**, naam van een' boom, die welriekende bloemen draagt — uvaria cananga.

كناڤ **kẹnāpạ** (vulg.), wellicht smtr. van **kẹnnạ āpạ** (alleen voor vragen): *waarvoor, waarom* (batav., bal. *wat mankeren? wat schorten?* T.).

كِنَايَة, *metonymie; bijnaam, spotnaam.*

كَنَايِس plur. van كَنِيسَة.

كنت **kanto** — port. canto —, *gezang, zang.*

كنت **kontạ** — port. conta —, *rekening.*

كنتار **kẹntārạ**, z. kẹtārạ.

* كنتال **kẹntālạ**, *reiger.*

* كنتت **kantat**, soek., *litteeken.*

كنتت **kẹntoet**, *scheet, veest;* k. bẹsar, k. kẹtjil (groote en kleine scheeten), *al wat er ergens gebeurt of gesproken wordt;* **dāoen sẹkẹntoet**, naam eener klimplant, welker bladen stinken.

* كنتت, **bẹkentet**, batav. (jav. kaṅtèt? T.), *aaneengeschakeld.* — [B.]; *aan elkaar vast geraakt* van haken, van honden bij de coitus (T.).

كنتر **kantor** — verb. ned. —, *kantoor.*

كنترلور **kontorlōr** — verb. ned., *kontroleur.*

كنتغ **kantang**, van eene riviermonding, eene straat en dergelijke *droog bij afloopend water.*

كنتغ **kantoeng** en **kantoeng-2** (zelden), soort van zak, *zak; beurs.* — * **kantong**, batav. (jav. kaṅtong, T.), *zak;* **kẹḳantœng**, batav., *losse zak; beurs; suspensoir.* — [B.].

كنتغ **kanting**, z. koentang.

كنتغ **kẹntang**, *aardappel.*

كنتغ I. **kẹntoeng**, een galmend geluid maken, zooals bv. dat van eene gambang, kleine klok, of holle bamboe waarop met iets hards slaat (z. toeng, kẹtoeng, lẹtoeng, lẹntoeng en kẹlẹntoeng); **kẹntoeng-2**, *houten seinblok* voor de nachtwachten, waarop met een' kluppel geslagen wordt (jav. kẹṅtongan, T.).

II., *soort aarden pot*, waarin vroeger de lālang-suiker in den handel kwam (jav. gẹṅtong, T.).

كنتغ, **koentang-kanting**, *gedwongen geworden zijn naar alle richtingen te slingeren of te rollen.*

كنتغ **konting**, beter **kōting** (z. kōteng, T.).

كنتل **kental**, van vochten *dik; gebonden; lijmig* (batav. en jav. kęntęl; T.).

*كنتل, **męngęntel** en **męngęntèlin**, batav. (= gęntjęr mīnoem tètèh), *bij herhaling zuigen, alwêer en alwêer aan de borst zuigen,* van een kind. — [H.].

كنتل **koentoel**, *soort reiger; zonder puntig voor- of achtereinde,* zooals bv. een vaartuig zonder snuit, een hoen zonder staart, *stomp,* in dien zin (z. tōgel).

كنتل **kontol**, *zaadbal* (testis); *de zaadballen en de balzak;* ājam k., *hoen met een' bolstaart.*

كنتل, **koental-kantil**, *met verscheidenheid* of *naar alle richtingen slingeren of beieren;* **tęrkoental-kantil sęōrang**, *in zijn eentje* (zonder volgeling), *heen en weder loopen,* naar verschillende richtingen.

كنتم **koentoem**, *knop* van bladen, bloemen of bloesems, der ontluiking nabij, dus meer ontwikkeld dan kœdoe; is voorts een classificeerend woord, vergezellende het telwoord, dat een aantal bloemen uitdrukt.

كنتن **kantan**, naam eener geurige struik, die in de keuken gebruikt wordt.

كنتن **kontan**, *comptant.*

كنتنتو **kontento** — port. contento —, tevreden.

كنتو **koentau** — oorspr. chin. — *zekere wijze met de vuisten vechten.*

كنتون **koentœwan** — oorspr. chin. — *soort dikke chineesche satijn.*

كنتيره **kęntīrah**, z. onder كتيره.

كنج **kandji**, *lijmerig afkooksel van graan,* voorn. rijst; *rijstwater; vloeibaar stijfsel,* om linnen te stijven; *soort dikke rijstsoep* met allerhande specerijen en vleesch, gew. van kippen; mangkok k., *kom voor vier man* van chineesche porselein, waaruit de rijstsoep gegeten wordt.

كنجر I. **kandjar**, *trappelen,* zooals bv. van ongeduld, inz. met getrokken en opgeheven kęris, vóór iemand, wien men trouw zweert.

II., **bękandjar**, batav., *klikken, overbrengen.* — [B.].

كنجر **kęndjar**, van het mannelijk lid *in erectie.*

كنجغ **koendjang**, koet.,: koetjing. — [T.].

كنجغ I., **męngoendjoeng**, plechtig, uit plicht of uit beleefdheid *bezoeken;* męngoendjoeng (zonder dir. obj.), *de familie-graven bezoeken.*

*II. **koendjong**, w. sum.,: *immer* (bat. oendjoeng, T.); **tīdak koendjong dātang**, *zich laten wachten.* — [N.].

كنجغ **koendjing**, naam van een' zoutwater-visch.

كنچ I. **koentji**, naam eener soort van tęmoe.

II., *slot;* **mẹngoentji**, *met een slot sluiten;* ānaḳ k., *sleutel.*

* كنچ I. **kintja**, w. sum., *trippelen.* — [N.].

II., **kintja doerèn**, batav. (jav. *stroop*, T.), *doerians koken met suiker en kokosmelk; suiker enz. op de doerians doen* voor dat ze gekookt zijn; vgl. oblang. — [H.].

III., z. كنچو.

كنچان **kẹntjānạ** (in ḥik. en poëzie), *goud* (uit 't skr., T.).

كنچت **kantjoet**, *oud versleten kleedje* (kāïn), waarmede men zich nauwlijks nog kan dekken. — * batav. (jav. tjantjoet), *de sarong tusschen de beenen doorgehaald.* — [T.].

كنچت **koentjit** — corspr. chin. — *haarvlecht* der chineezen.

كنچت **kintjit**, *kleine hoeveelheden faeces, die onvrijwillig afgaan*, zooals bv. bij het laten van een' wind of bij buikziekten (vgl. bal. ẹntjit, T.).

* كنچر **kẹntjoer**, batav. uit 't jav., = tjẹkkoer (T.).

* كنچر **kantjoer**, naam van een' vogel.

كنچر **kintjir**, *soort van waterrad*, waarmede water naar omhoog gebracht wordt; *kettingpomp; kettingschaprad.*

كنچغ **kantjing**, *grendel, klink; knoop;* **mẹngantjing**, *grendelen; op de klink zetten; knoopen;* k. bœwah rœ, *oversponnen knoopen;* k. ālas soort van belasting, die in ééns en voor altijd betaald wordt, wanneer iemand voor een tijd bij een' ander zijne nering zoekt, bv. vischvangst wil drijven daar waar een ander het recht heeft, een ambacht wil uitoefenen in eene buurt van ambachtslieden van dezelfde soort.

كنچغ **kẹntjang**, *straf, strak, gespannen, hard, stijf, stevig; vast, streng* (jav. en batav. kẹntjẹng, T.); **mẹngẹntjang**, *vermelde hoedanigheden aannemen, straf enz. worden;* van den wind *aanwakkeren.*

كنچغ **kẹntjoeng**, uitroeping nabootsende een ratelend geluid, zooals bv. dat van een' stapel borden, die nedergezet worden.

كنچغ **kẹntjing**, *pissen; wateren;* ājẹr k., *pis; zeik;* k. mānis, *honigpis* — diabetes mellitus —; kẹnnạ k. poetẹrī (*door eene prinses bepist*), *met geele plekken*, zooals bv. sommige sigaren en bladeren; k. dipāpan (*op de plank pissen*), *langdurig spreken*, zooals suffe oude lieden; **pẹngẹntjīngan**, *pisblaas.*

* كنچغ **koentjoeng**, soek., *bosje haar*, dat men op het hoofd van kleine kinderen laat groeien. — batav. uit 't jav., *een kuifje haar* op de top van 't hoofd bij jonge meisjes (vgl. soend. — [T.]; **kẹkoentjong** (B.).

* كنچغ **kintjang**, w. sum., *afzetten, bedriegen;* — het is veelal verbonden met ketjoe (كيچو). — [N.].

كنچغ I. **kentjeng** — chin. — *soort* chin. *drilboor*, die met een' boog in beweging gebracht wordt.

II., *europ. ijzeren ketel* met hengsel. — * **kakentjeng**, batav. (uit 't jav., T.), *metalen kookpannetje.* — [B.]; soort van *koperen pan* voor confijt of gebak. — [B.].

* كنچڤ **kantjap**, batav., *vol water*, bv. van een glas; **ājèrnja sœdah kantjap**, *het water* (van de rivier) *staat op het punt van buiten de oevers te treden.* — [H.].

كنچڤ **koentjoep**, *zich sluiten*, zooals bv. sommige bloemen; *zich in zijne vouwen leggen*, zooals bv. een zonnescherm; *knop* van bladen, *bloemen* of *bloesems.* — * men.: **koetjoep** (spreek uit koetjwiq en daarom ook gespeld كوچڤ); **mangoentjoepkan**, *sluiten* een zonnescherm. — [T.].

كنچڤ **kintjoep**, van een vaartuig *weinig geopend; met een' steilen buik* (tegenovergestelde van vol).

* كنچق **kentjak**, batav. (bal., T.), *bij de hand; welbespraakt.* — [B.].

كنچل **kantjil**, naam van een' diertje, dat in gedaante veel overeenkomt met een hert of ree heeft — tragulus kantjil; *dwerghert, dwergree, gazelletje* —. De k., volgens anderen de nāpoh, is de kleinste van die soort (z. ook pęlandoeķ).

* كنچو **kintjau** (lees kintjå, T.), w. sum., *vermengen.* — [N.].

* كنچو **kintjœ**, w. sum, *wentelen;* **ba-kintjœ loelœ** (لولو, T.), *in den modder wentelen*, zooals de karbouwen doen. — [N.].

كنچه **kantjah**, men.,: kawah.

كنچه **kontjah**, *kleine golf.*

كنچه I. **męngintjah**, *heen en weder schudden*, zooals bv. iets, dat men wil wasschen.

II., w. sum., *podicem detergere; water troebel maken; uitzoeken?* — [N.].

كند I. **kanda**, z. onder kākaķ.

II., **kanda-2** men., *hoepelvormig beslag* van metaal om pijpestelen, scheden enz.; bv. چيلم برکند٢ دو بوه يغ سات کنداپ امس يغ سات سواس جو کنداپ (T.); vgl. kęnda-2.

كند **kęndi** (men. kèndi, T.), *aarden waterkruik*, met een' wijden buik, dunnen hals en, behalve den gewonen mond, nog eene tuit (z. gāmch en dōraķ); **męngęndi**, van vloeistoffen *gudsen*, als de straal uit de tuit van een kęndi.

* كند, **kęnda-2**, w. sum., *de franjes* of *gewerkte randjes* aan iets. — [N.]; vgl. kanda II.

كندي **kèndi**, z. kęndi.

كنداتي **kęndāti** (zelden) — smtr. van kęhęndaķ hāti — *al is het, dat . . .*

كندار **kęndārą** — skr. kandara (haak, waarmede de olifanten gestuurd worden) — *zitten op* of *in* iets, dat zich voortbeweegt; *rijden* (de vormen مڠنداراْي en كنداران, *rijdier*, beter bekend; de afleiding uit 't skr. alles behalve zeker, T.).

* كنداڠن **kondāngan** (jav. in plaats van kaoendāngan), batav., *op een feest gaan* (waarop men uitgenoodigd is). — [B.]. — z. oendang.

كنداڬ **kęndāgą**, *soort houten kistje*, met fijn vlechtwerk bekleed (in ḥik. of poëzie) — jav., *kist* of *mand van rotting.*

كندال **kęndālą** (**kondālą**, **gęndālą** en **gondālą**) — skr. kandala (*slecht voorteeken*) —, *hindernis*, die iemand in den weg komt; *letsel* (z. عرض); **męngęndálākęn**, *eene hindernis in den weg leggen aan* iets, bv. eene betaling niet doen plaats hebben wegens de eene of andere hindernis; *onthouden; terughouden.*

* كندالي **kęndāli** (vgl. kędāli, T.) jav., *teugel* van een paard. — [T.].

* كندايي **kęndāja**, w. sum., samentrekking van ākan dāja; **āpa kīta kęndāja**, *wat zullen wij nu voor middel aanwenden.* — [N.].

* كندوت **kandoet**, batav. (jav. kaṅdoet, T.), iets *in den schoot verborgen hebben.* — [B.].

كنديت **kęndit** (vgl. kędit, T.), *gevlochten buikband*, soms van gouddraad, die op het bloote lijf gedragen wordt. Daaraan wordt ook de tjāping vastgemaakt.

* كندور **kandoer**, ook **kandoel**, w. sum., *gerimpeld.* — [N.]; men. uitspraak van kęndor (T.); **męngandoer**, *buigzaam maken.* — [N.].

كندور **kęndor**, *slap; los* (niet gespannen); *traag; langzaam.* — * **kęndōrin**, batav., *vieren; langzaam laten gaan.* — [B.].

كندور **koendoer** (z. bęlīgoe), *soort kauwoerde*, die jong als groente gegeten en oud gekonfijt wordt. Als konfijt komt zij ook in allerhande koeken, als een flauw surrogaat voor onze succade; **bœnga koendoer**, z. onder bœnga.

كندير **koendir**, men.,: kęndęrī (T.).

* كندور, **koṅdōran**, batav. (jav. koṅdor, T.), *een gezwollen serotum hebben.* — [B.].

كندرت, **męngęndrèt**, koet., *worgen* een overspelige omdat 't bloed niet mag vloeijen. — [T.].

كندري **kęndęrī** (Tamil koenri: abrus precatorius, T.), *achtste van een goudgewicht of geld*, inz. achtste van eene wāng, waarvan 48 op eene bongkal; van daar: sāgą k., naam eener kruipende plant — glycine abrus; abrus maculatus; abrus precatarius — omdat hare in peulen groeiende vruchten als dat goudgewicht (= 1/8 wang) gebruikt wordt (z. sāgą).

كندس **kandas**, *op iets als onderlaag liggen*, zooals bv. iets, dat men wil doorkappen, op een blok hout; (jav. kaṅdas, T.) van drijvende voorwerpen *aan den grond geraakt* (z. āndas).

كنديس **kandīs**, naam eener soort van āsam of wilde mangga — garcinia variegata — die zeer zure, zelden zoete, vruchten draagt.

كندغ I. **kandang**, *omgeving, iets insluitende*, de daardoor begrensde ruimte, *hok voor beesten, stal, kraal; parenthese; vierkant raam*, dat bij 't schijfschieten als schijf dient; **męngandang**, eene ruimte: *door eene kandang insluiten; in een hok, stal of kraal doen.* — * **moerci kandang**: *de veelkleurige* moerci. — [N.].

كندغ, **męngandoeng**, *dragen* in een' doek, een vlies of dergelijke; *bevatten, inhouden;* **męngandoeng ānaķ** (*een kind dragen*), *zwanger zijn van een kind;* **męngandoeng**, *zwanger zijn;* **bœlan dikandoeng tēdją**, *de maan in lichte cumuluswolken gehuld.*

كندغ, **kęndœngan**, naam van een' boom welks bast, bij het rood verven van zijde met męmbālau, voor de vastheid der kleur, gebruikt wordt.

* كندغ I. **kęndang** of **kāin kindang**, w. sum., = salindang. — [N.]; **męngęndang**, *omslaan* een kleed (T.).

II., *kwasterig loopen*, inz. om gezien te worden.

كندغ I. **koendang**, *overal medenemen*, bv. een' bediende. — * **koendāngan**, w. sum., *getrouw*. — [N.].

II., **koendāngan**, naam van een' boom die eene eetbare vrucht draagt.

كندغ **kendong**, *dragen* in een stuk stoffe, zooals bv. vruchten in een' zakdoek.

كندق **kęndaķ**, *minnaar* of *minnares*, waarmede iemand onwettigen omgang heeft; **bęrkęndaķ**, *onwettigen omgang hebben* met iemand van de andere kunne.

كندل I. **kandoel**, *bocht*, verkregen door męngandoel; **męngandoel**, *opschorten; in eene bocht of bochten opbinden*, zooals bv. de ketting van een werpnet, waarin dan de kleine vischjes en garnalen betêr blijven vastzitten.

II., z. bij kandoer.

كَنْدَنْ, pers., *uitsnijden; beitelen; graveeren.*

كندوري **kęndœrī** — pers. kandœri (groote tafel; groot tafelkleed) —, *maaltijd met gebeden*, ten behoeve van afgestorvenen, voorn. jaarlijksche; *doodmaal met gebeden, soort zielmis* (z. ārwāḥ).

*كندوري **kęndœrei**, w. sum., *los van grond.* — [N.].

*كندي, **męngandaikan**, men., *laten fladderen* de sleep van een kleed; **badjoe kandai**, *oorlogskleed* lang, en waarvan de sleep in den wind waait. — [T.].

كندي **koendai** (Tamil kondai, T.), *haarwrong op de kruin* van het hoofd; *opgestoken haar;* **męngoendai**, het haar *tot eene koendai maken, opsteken;* tękkan k., *voorhoofdband, ter bevestiging van het haar; diadeem.*

كنديري **kęndīri**, wijz. van **sęndīri.**

*كنديك, **kājoe kęndèka**, batav., het hout van een boom, die aan 't water groeit. Men brand het aan den haard. De vruchten van den boom, zijn ingrediënten van verschillende manīsan. — [H.].

*كنديو I. **kendijœ**, w. sum. (vgl. koendir, T.), een rood boontje waarmede men goud weegt doch van de kleinste soort?

II., *een groote waterkruik.* — [N.].

كنرڤ **koenarpa** (jav. verbastering van 't skr. koenapa, T.), *dood lichaam.*

كَنْز, *begraven schat; schat* (goud en zilver).

كَنْس, *zich in een' sluiphoek verbergen; in een' sluiphoek verborgen zijn; vegen, keeren met een' bezem.*

كنس **kęnas**, *in zout ingelegde schelpdieren*, met bijvoeging van rauwe gekookte of gebrande rijst, of rauwe gekorrelde sago (pęlęmang), waardoor het geheel in eene zure gisting komt (z. pękāsam en pęddạ).

كنسي **konsī**, z. kongsī.

كنغ **kęnoeng**, *hol koperen bekken*, behoorende tot de gamelan, door het slaan waarop pauzen aangegeven worden (jav. kęṅong, T.); uitroepende nabootsing van een galmend geluid, zooals bv. dat van eene groote klok; zoodanig geluid (z. noeng, lęnoeng en kęlęnoeng).

كنغ **kęning**, *wenkbrauw* (men. ook *voorhoofd*, T.); k. harīmau, gilling die op een' pilaar ontstaat, door den overgang van den achtkanten tot den vierkanten vorm; ăngkat k., de ochtend tijd wanneer men door de wenkbrauwen een weinig op te slaan de zon ziet (acht uur); pęngábī-

san ā. k., wanneer men, de wenkbrauwen zooveel mogelijk, opslaand, de zon ziet (negen uur).

كڠّغ **kęnnang**, *aan* iets *denken.* — * **kęnęng**, batav., *herinneren.* — [B.].

كنڤ **kęnap** — verb. ned. — *knaap* (klein tafeltje).

كَنَق **kanak**, z. kānak II.

كُنْكُر (spr. uit koenggoer), pers., *soort van bedelaar; groote nachtuil; groote balk*, die buiten den muur uitsteekt.

كڠّل, **męngęnnal**, *kennen.*

كنّن **kęnnan**, iets *goed vinden; naar zijn' smaak vinden; behagen in* iets *scheppen;* van iets *iemand bevallen; goedkeuren; tevreden zijn met* iets; **tęrkęnnan**, ook van een kind, dat op iemand of iets gelijkt, waarvan de ouder of de moeder gedurende den bijslaap gedacht heeft, of waarvan de moeder gedurende hare zwangerschap geschrikt is.

كننتن, **ājam kęnantan** (men. mal.: kinantan, T.), *veehthaan, wit met witte pooten.*

كُنْوَة, كِنْوَة, كُنْيَة en كِنْيَة, *metonijmie; bijnaam;* mal. verb. is koenijah met de bet.: *troetelnaam.*

كُنُوز plur. van كَنْز.

كُنْه en كُنْه, *zelfstandigheid, wezen; wijze, soort; hoeveelheid; tijd; uiterste; toppunt;* mal. verb. is koenoeh.

* كنه, **kęnōhan**, koet., *meer* (binnenwater).

كَنْهَان, naam van een' boom, met bladen als die van den terpentijnboom.

كُنًى plur. van كُنْيَة.

كني, z. كاني.

* كنياي **kanijāja**, batav. (uit 't jav., T.), *blasterd, onderdrukt worden.* — [B.].

كَنِيسَة, *samenkomst; tempel* van Joden, Christenen of andere niet- Moeḥammedanen; *meisje, dat ingetogen leeft; zedig, eerbaar meisje; schoone vrouw* (om hare schoonheid verborgen gehouden).— z. kaus.

كنية **koenijah**, z. onder كُنْوَة.

كنن, z. كنّ.

* كنيت I. **kęnjat**, batav., *inkrimpen; verkleumen.*— [B.]; bal. *verstijfd* (T.).

II., z. كڤت.

* كنيوت, z. kęnjoet.

كنيت, z. kęnjit.

كنير, z. kęnjar.

كنيڠ, z. kęnjang.

كنپل, z. kęnjal.

* كنپم, z. kęnjam.

كو kau, verk. van ęngkau (in schrift meestal gebezigd met den passiven vorm, T.).

* كو kō en كۆ, w. sum., *toch, als, indien;* — dikwijls achter aan woorden gehecht zonder eenige beteekenis en denkelijk alleen voor de welluidenheid omdat de Maleiers hunne geschriften al zingende lezen (كۆ is *indien, als,* maar كا kå, een verkorting van ikå; bv. kami kå: Mal. kami īni, T.).

كو kœwi, *smeltkroes.*

كوا kōwā — oorspr. chin. — *zeker chineesch kaartspel* met 180 kleine langwerpige kaartjes.

كَوَابِيس plur. van كَابُوس.

* كواتر koewātir, batav. uitspraak van خَوَاطِر. — [B.].

كواس (oud-jav. kawaça passif van 't skr. waça, T.) **koewāsạ**, *macht; gezag; vermogen; volmacht; machtig; gezaghebbend; in staat;* **takoewāsạ**, *niet in staat zijn;* doch gew.: *er niet voor gestemd zijn, er geen lust toe hebben, er den brui van geven;* **męngoewāsạ**, *macht enz. vertoonen, uitoefenen;* **sękoewāsạ ākoe**, *naar mijn vermogen;* **sękoewāsạ-2**, *naar alle macht, naar hartelust.*

كَوَاعِب plur. van كَاعِب.

كَوَافِر of كَوَافِير plur. van كَافُور.

كَوَاكِب plur. van كَوْكَب.

كوال **koewālạ**, *monding eener rivier; streek of plaats aan de monding eener rivier.*

كوال **koewāli**, *soort ijzeren pan,* voor braden en koken.

* كوالن **kęwālon**, batav. (jav., T.), *stief- (ouders, kind).* — [B.].

كواو **koewāwạ** (zelden), *in staat, bij machte; bekwaam* (jav., T.).

* كواي **koewāja**, batav. (jav., T.), pępāroe mangkaḳ, *eene vergrooting der milt* (ziekte). — [B.].

كوايه **koewājah**, naam van een' boom met eene gājamachtige vrucht, die door verwijdering van haar narkotisch bestanddeel eetbaar kan gemaakt worden.

كوب **kœboe**, *gesloten borstwering, verschansing, schans, fort, redoute* (z. bęnteng en kōtạ).

* كوب, **mājin kōba**, batav., kōba spelen, waarbij men een onbepaald aantal centen in een gat in den grond sluit. — [H.].

* كوبت **I., gambir kœbit sędīkit**, batav., *er is wat afgepeuterd, afgebroken.* — [H.]; met den nagel (vgl. tjœbit). — [T.].

*II., w. sum., iemand *een teeken geven hetzij door een wenk hetzij door hem aan te stooten.* — [N.]; **bẹrkœbit**, z. deel I., bl. 223 rechts.

*كُوبَة, *soort kleine keteltrom; luit;* mal. verb. zijn: kœpaḳ (z. kōbah).

كوبر **kœboer**, verb. van قبور.

*كوبر **kòbar**, batav. (bal.), *uitslaan in vlammen.* — [T.]; **āpīnja mẹngkòbarkòbar**, *het vuur brandt met eene groote, hooge vlam.* — [H.].

*كوبر **kōber**, batav. — port. eoveiro —, *doodgraver.* — [B.].

كوبس **kœbis**—eng. cobbage—, *soort kool.*

*كوبس **kōbès**, batav. (bal., T.), *waar een splinter of een klein stukje uit- of afgebroken is,* in tegenoverstelling van somplak. — [H.].

كوبڠ I., **bẹrkœbang**, *zich in iets wentelen,* zooals bv. de buffels in het slijk; **mandī bẹrkœbang**, *in laag water baden,* waardoor men genoodzaakt is, zich er in om te wentelen.

II. **kœbang**, w. sum., een zachte houtsoort. — [N.].

كوبڠ **kœboeng**, *soort vliegende vos, met een gevlekt vel* — galeopithecus variegatus — (vgl. onder bīsoel, T.); tjẹttjaḳ k., z. kẹrīdik.

كوبق, **mẹngœbaḳ**, *ontbolsteren; pellen; villen* (zelden).

كوبق **kōboḳ**, *vereeniging van een aantal menschen* tegenover anderen; *partij; volk; volkstam; ras.*

*II., **kóbōkan** (vgl. kẹmboḳ, T.), batav. (soend.), *vingerglas.* — [B.].

*كوبك **kōbek**, soek. (boeg.?), *slot van een geweer* (bal. koebikan, T.).

كوبل **kœbal** (vgl. gœbal, T.), *spint* (van hout). — koet.: pẹngœwal, bal. pẹngœbal (T.).

*كوبل, **māta kœbil**, batav. (bal. kœbil, *gezwollen* van de oogleden, T.), *hol* en *diepliggend* van de oogen. — [B.].

كوبه (**kōbah**), pers.,: كُوبَة.

كوت **kœtoe**, *luis;* k. āndjing, *vloo;* k. rādja, naam eener geneeskundige plant.

كوت, **kœti-2**, *gedurig en voor de geringste kleinigheid straffen of bekijven, gedurig op de vingers tikken, narijden.*

كوت **I. kōta** (skr. koeta, T.), *fort, sterkte, vesting, burg; bewald of gepalissadeerd verblijf* van den vorst; k. lāri-lárīān, *sterkte voor een terugtocht, toevluchtsoord in nood;* k. māra, *beweegbaar fort; oorlogsvaartuig; plaats achter de apīlan;* k. kāra, eene oude versterking op het eiland Bintan; k. pārit (*sterkten en grachten*), *vestingwerken, verdedigingswerken;* **bẹrkótākẹn bẹtis**, *met eene versterking van scheenbeenen;* **kōtarīngin** (d. i. k. oerīngin of warīngin, T.), eigenn. van een plaats in Zuid Borneo.

II. (skr. kœta, T.), *kruin van het hoofd.*

كوت **kōt** — eng. court —, *engelsch gerechtshof*, inz. in de Straits Settlements.

كوت **kœwat** — verb. van قوّة —, 1°. *sterk, krachtig, machtig;* 2°. *dikwerf, dikwijls.*

كوت **kœwit**, van iets puntigs, zooals bv. de punt van een vinger, de punt van den voet en dergelijke *zich heen en weder bewegen; op en neder wippen; met de in beweging zijnde punt van iets aanraken*, bv. iemand met een' veeg (niet tik) van den vinger; *met de punt van iets in beweging brengen;* daardoor *onder iets uit halen;* daardoor *wegnemen;* k. kāpai, van een' hoop kleine dingen, bv. een' hoop vuilnis, *door de handeling door* k. voorgesteld *dooreensmijten* of *doorsnuffelen;* van daar: *met moeite en door allerhande kleine verdiensten zijn onderhoud zoeken.*

كوتر **kōtor**, *vuil, morsig, smeerig, onrein.*

* كوترك **kōtęrek**, batav. — verb. ned. — *kurkentrekker.* — [B.].

كوتس **kœtis**, *afpluizen;* tāhi k., *vuil in ruwe zijde* dat men kan afpluizen.

* كوتغ **kœtang**, soek., *vestje* zonder mouwen; *borstrok; lijfje; korset.* — batav. (uit 't jav.), een *soort* van *vest* bij vrouwen, *corset.* — [T.].

* كوتغ **kœtoeng**, batav. (uit 't jav.), *afgehouwen* van een hand of voet, waar niets dan een stomp van overblijft; tjęlāną k., *een korte broek.* — [T.].

كوتغ **kōteng** (minder gebr. **konteng**), *enkel; eenvoudig;* **tęrkōteng sęndīri**, *alleen, zonder gevolg* (van iemand, die gewoonlijk een gevolg heeft).

كوتڤ, **męngœtip**, *oplezen; oppikken*, zooals bv. de hoenders doen.

كوتق **kœtoeķ**, *vervloekt; vervloekte; vloek; vervloeking;* **męngœtoeķ**, *vervloeken.*

كوتق **kōtaķ**, *vak, lade; vierkante doos; schakel van een'* gouden of zilveren *buikband;* k. sōrong-2, *schuiflade;* **pīntoe bęrkōtaķ pāpan kęmboeng**, z. onder sampan.

* كوتق of كوتي, **kœteiķ** (koetèq, T.), w. sum., *kakelen* zooals hennen. — [N.]; **bęrkœteķ**, z. deel I., bl. 223 rechts.

كوتك **kōtek**, *staart;* **bintang bęrkōtek**, *komeet;* pādi b., *harige pādi.*

* كوتك, **kœtik-2**, batav. (uit 't bal., T.), *gedurig aanraken; plukken; kwispelen.* — [B.].

كوتل, **męngœtil**, *afbreken, afscheuren, afplukken; afbijten* kleine stukjes van iets; *bepikken*, zooals bv. de musschen de kersen; *beknagen*, als bv. de ratten eene beschuit.

كوتل **kōtil**, koet., *een wrat* (elders: **kœtil**). — [T.].

كوتـه, sękōtah, *algeheelheid;* **sękōtahnja tāhoe,** *de geheele wereld weet het.*

* كوتـه **kœtih,** batav.,: melanggar goendoe, *de knikker van zijn tegenpartij trachten te raken, er een schoot op doen.* — z. moeré. — [H.].

كوتي I. **kœtai** of **pīnang kœtai,** *oude en drooge areca-noot,* zooals zij voor den uitvoer moet zijn.

II., *nog aan een stukje hangend,* zooals bv. het hoofd van een' onthalsde, eene geknakte bloem.

III., naam van een rijk op de Oostkust van Borneo.

كَوْث, *schoen; korte laars.* — Dit woord wordt uit nederigheid of beleefdheid vóór de titels van voorname of hoog geplaatste personen gezet (vgl. 't gebruik van دلي, قادك, چرڤو enz., T.), welke titels dan in den genitief staan, zoodat de schoen den persoon vertegenwoordigt. In het voormalig rijk Djohor gebruikten minderen dit woord voor alle personen van vorstelijke afkomst, van af den bęndahārą afwaarts, en voor eenige hoog geplaatste ambtenaren, zooals bv. den Sjahbandar; k. dātŏ (de schoen van den dātŏ), *de dātŏ;* kębāwah k., *onder de schoenen* van enz.

كَوْثَر, *veel* (van wat ook); van stof *veel; dicht; milddadig, weldadig man; heer; rivier,* inz. de rivier van het paradijs, waaruit alle andere vloeien (ook كلكوثر, T.), *het mahom., geloof; gave van voorspelling.*

* كوج I. **kōdją,** malak. en singap., *waterkruik* zonder tuit (z. gāmoh).

II., batav. (verb. van 't Perz. خواجه, T.), *Moor, Bengalees.* — [B.].

كوجت, **męngœdjoet,** *wurgen,* door middel van een touw of iets dergelijks.

كوجر **kœdjoer,** *soort groote piek.*

* كوجر, **gœla sę-kòdjòr,** batav. (uit 't soend., T.): 5 boengkoes of 10 kèrèk. — [H.].

* كوجو **kodjo,** koet.,: bangau. — [T.].

كوجه **kōdjah,** z. chōdjah.

كوجه **kōdjoh,** *sterke afwatering uit de bovenlanden,* zonder dat de rivier buiten hare oevers treedt (z. bah).

كوچ **kœtji** of **kœtjing,** *Cochinchina.*

كوچت, **bęrkœtjat,** z. deel I., bl. 223 rechts.

كوچت, z. onder kœntjoep.

كوچر, **kœtjar-kātjir,** van een' hoop levende wezens, *zich in overhaasting en naar alle richtingen, door en over elkander heen bewegen,* zooals bv. kippen, die vreten krijgen.

كوچغ I. **kœtjing**, *kat;* k. nęgrī, *tamme kat;* k. pękkàķ, *rottenknip;* sępęrti k. męmbērakkęn ramboet (bęnang), *als eene kat, die haar* (of draad) *kakt*, eene volstrekt niet ontfatsoenlijke vergelijking voor iemand, die in groote verlegenheid is en daarbij veel beweging maakt; **kœtjing-kœtjīngan**, *buik van de tweehoofdige armspier* (vgl. batav. *babian* van babi en bal. bębikœlan van bīkoel, *rat*, T.). — * batav., dāoen k., zekere plant als groente gebezigd (z. Rigg's Soenda. Dictionary, waar 't soend. djintęn aan een soort van comijn doet denken). — [T.].

II., z. kœtji.

* كوچڤ **kōtjap**, w. sum., *soort viool.* — [N.].

كوچڤ I., **męngœtjoep**, *kussen, zoenen* met de lippen en zoo dat het een geluid geeft (męngoetjœpi boemi sęrta bęrdātang sęmbah en di koetjapīnja kāki rādja sęrta sęmbahnja, T.). — z. tjījoem.

II., z. onder kœntjoep.

كوچق, **męngōtjoķ**, *schudden*, bv. een fleschje medicijnen. — * **kōtjoķ** (vgl. kęrotjoķ, T.), batav. (jav., T.), *schudden*, eene flesch, bv. waar water in is.

كوچك **kœtjik**, *zak* in een kleedingstuk. — * **kotjèkan**, koet., *zak* in broek of buis. — [T.].

* كوچك **kœtjęk**, batav. (bal. of jav., T.), *uitwrijven.* — [B.].

كوچق I. **kōtjaķ**, *verwaand.*

II., *ongeregelde, onrustige, onstuimige, beweging* of *schudding* van eenig vocht, dat in iets besloten is, zooals bv. van water in een glas, dat op een presenteer-bord gedragen wordt; *ongeregelde, onstuimige golfslag*, zooals in sommige zeeëngten; *golving van het water in de* ḥoeķķah-*pijp; luchtkasteelen.*

كوچل **kœtjil**, *uitgeglipt* uit een gat' waarin iets, bv. ęen mast, staat, doordien dat gat niet diep genoeg is; *uitglippen;* **męngœtjil**, *uitsluiten*, bv. uit een gezelschap; *deballoteeren.*

* كوچل, **kòtjòlan**, batav. (jav., T.), het *jong van den* īkan gāboes. — [H.].

كوچه **kōtjah**, *het druk hebben, tęr dege bezig zijn.*

كوچه **kōtjoh**, *haast, noodig, om iets te verrichten*, bv. om nog een' brief te schrijven of te bezorgen, om eene tijding over te brengen; *veel beweging bij het doen of laten van iets* (z. gōpoh en gōlot).

كوچي **kœtjai**, — chin. — *soort look.*

* كوچيك **kotjika** (lees koetjīkaq, T.), w. sum., *gekheid maken*,

schertsen, *stoeien;* gęlap kotjiko (in plaats van gęlap goelitå?, T.), *pik donker.*— [N.].

كود **kœdạ**, *paard;* **ōrang bęrkœdạ**, *man te paard, ruiter, cavallerist;* **bęrkœdạ ontạ**, *op een kameel rijden;* **kœdạ-2**, *wat voor paard dient; schraag, brug* eener riool of dergelijke; *losse optred*, bv. vóór eene estrade, kunnende ook tot zitplaats dienen; in de bouwkunde *de kapspanten* van een gebouw.

كود **kœdoe**, *knop* van bladen, bloemen of bloęsems, in zijne eerste ontwikkeling. — z. koentoem.

كود **kōdi** (uit 't Tamil, T.), *twintigtal, snees, stijg;* van papier *riem.*

كودس I. **kœdoes**, verb. van عبدالقدوس.

II., batav., verb. van قدس. — [B.].

كودس **kœdis** (minder goed, **kœdil**), *jeukend huiduitslag, jeuk, schurft;* **k. bœtạ**, *de zoogenaamde roode hond.*

كودڠ I. **kœdoeng**, *verminkt* aan de eindleden; van de eindleden zelve *verminkt; afgekapt; stomp;* **męngœdoeng**, *verminken* door het afkappen van een of meer van de eindleden; *afkappen* een van de eindleden; **k. pętai**, *knobbel* (stomp) *in den bloesem van de pętai*, waaruit de boon voortspruit (vgl. bat. poedoeng, T.).

* II., **kakœdoeng**, batav. (uit 't jav., T.), iets *over het hoofd dragen* bij wijze van **sluier.** — [B.].

* كودڠ, **badjœnja męngkòdòng**, batav., *zijn buis sluit hem niet goed om 't lijf*, zit hem hobbezakachtig, zoo de naden niet effen (ringkęs) zijn, als bv. het eene stuk, dat langer was dan het andere, zóó aan dit is vastgenaaid, dat er hier en daar gedeelten omhoog staan (bal. mękodongan, *hol* als bv. een hoed, T.). — [H.].

كودڤ **kœdap**, *eten buiten den gewonen tijd.*

كودڤ **kœdoep**, *als het ware uit tijdverdrijf een beetje eten.*

كودق I. **kōdoḳ**, *onderst gedeelte van den nek* (zelden).

* II., batav. (uit 't jav., T.), *kikvorsch;* mas k., *platina* op de Z. O. kust van Borneo.— [B.]. — tīkam k., steek door iets, bv. door een kleed, papier, het vel of dergelijke, waarbij de daardoor ontstane lap opgelicht is en als het ware den vorm van een' kikvorsch vertoont; **kōdoḳ-2**, *de zuiger van eene pomp*, vergeleken bij een' kikvorsch.

كودل **kœdil**, z. kœdis.

* كودم **kœdam**, w. sum., *houten hamer* met korte steel. — [N.].

كودي **kœdai**, *ronde beteldoos* met deksel, oorspronkelijk van rotting gevlochten.

* كودي **kōdé**, koet., = kęra. — [T.].

كور **kœrạ**, *milt; verstopping en opzetting der milt; koorts, daardoor veroorzaakt*

(z. dęmam); **kœra-2,** *soort landschildpad* (men. ook: *hangslot,* T.); 2°. (verbastering van قرقور? T.), *soort kort oorlogsvaartuig,* thans niet meer in gebruik; k. pādi, naam der kleinste soort van landschildpad.

كوّر I. **kœwar,** verb. van chawār.

II., **męngœwarkęn,** *met* iets *in de rondte steken, slaan of wroeten in* iets, zooals bv. met eene stang in eene put, of in het water in de put, met een' stok in den modder, met een liniaal onder de tafel.

كورد I. **kōred,** *laatste beetje, restantje.*

* II. en **męngōred** en **ngōred,** batav. (soend.), *bewieden.* — [T.].

كورس **kœras,** z. كرّاسة.

كورس **kœroes,** *mager; schraal; tenger.*

كورس **kœris,** was door den schrijver niet ingevuld (koet., *schurft;* vgl. soend. en bat. oeris,; *kinderpokken,* T.).— **kōresan,** batav. (bal., T.), *schurftachtig, gekorven.* — [B.].

كورغ **kœrang,** *ontoereikend; minder, min, te min, ontbrekend; gebrek hebben aan iets; behoefte hebben aan iets;* jang k. dibęlī, *het ontbrekende moet aangekocht worden;* hambą k. wang, *ik heb behoefte aan geld;* k. pęreksą, *er is* (van mijne zijde) *gebrek aan onderzoek* (dienaangaande), een beleefd antwoord voor tijādą tāhoe; k. sęhīris sębęlāngą (daar ontbreekt slechts een stuk aan een' pot vol), *daar ontbreekt slechts zoo weinig;* **kœrangnją,** *ten minste, op zijn minst;* **sękœrang,** *minste; de minste;* s. dari padą kāmoe, *de minste van u.*

كورغ **kœroeng,** *hok, schuthok, kooi; afgeschoten ruimte* voor den gezaghebber van een vaartuig, *kajuit;* **męngœroengkęn,** *in een hok enz. zetten of opsluiten, schutten, kooien;* k. bādjau (*kajuit op de wijze der Badjau*), *met eene opening in het midden der kap, over de geheele lengte, die alleen met matten dicht gedekt wordt;* k. māti, *kajuit, met eene kap,* zonder zoodanige opening in het midden. — *batav., ājam koerœngan (bal.), *klophaan* (vgl. de analogie van 't makass. djāngang songkōkang en djāngang maœroeng); **kœroeng-bātang,** *een lijkbaar,* meestal van bamboe. — [T.].

* كورغ **kōrang,** batav. (soend.), *een vischmand* (soend. ook pōrang en vgl. kērang II.). — [T.].

* كورغ I. **kōrong,** w. sum., *de kring om den hals* der duiven. — [N.].

II., **kōrong-2,** uitroepende nabootsing van een voortdurend rammelend geluid, zooals bv. dat van eene hoeveelheid kogels, die in een' hollen bamboes heen en weder geschut worden; zoodanig geluid (z. kęroeng).

كورغ **kōreng,** *bemorsd met onregelmatige vlakken en strepen,* zooals bv. een

kolenbrander; van het vel van beesten *onregelmatig gevlakt en gestreept;* van eene morsige kleur; *schurft* (vgl. jav., T.).

كورف **kœrap**, *ringworm*, soorten: k. pākan, gādjah, k. ājam; k. sœsoe, *soort uitslag rondom de tepels van zuigende vrouwen*, door onreinheid ontstaan.

كورق **kōroḳ**, *uitholling door uitholling ontstaan; gang in den loop van een vuurroer* (z. āloer en gęlœgoer); **męngōroḳ**, den grond *uithollen*, zooals bij den wijnbouw.

كورك (en **gōreḳ**), **męngōrek**, *peuteren, wroeten, een onregelmatig gat maken* met iets puntigs [in iets]; *peuteren enz. naar* iets, *uitpeuteren, uitwroeten, delven.*

* كورل **kōral** of **kōlar**, batav. en jav. — Holl. koraal. — z. kęrèès.

كورو **kœrau**, naam van een' zoutwatervisch (vgl. onder sęnāngin, T.).

كوره, z. onder كُرَة (T.).

* كوره, **bękōroh**, koet., *snorken* in den slaap. — [T.].

كوري I. **kœrai**, *groote aderen of vlammen* in hout, marmer en dergelijke (z. bārik).

* كوريكن **kœrikan**, w. sum., een welriekende houtsoort. — [N.].

كوس **kœsa̤** en **kōsa̤** — skr. angkoesa —, *stok met een' ijzeren haak, waarmede elefanten geregeerd worden* (vgl. angkoes en akoes, welke laatste door R. opgegeven vorm in oud-jav. gedichten voorkomt, waar de versmaat een korte lettergreep eischt, T.).

كوس I. **kœsoe**, naam eener struik.

* II., malak. en singap., *fluisteren.*

كوس **kœsi** — skr. koeśa — naam eener soort van gràs, dat bij plechtige gelegenheden in Hindostan gebruikt wordt — poa cynosuraides.

كوّس **kœwas**, alleen in **kœwas-kāïs.**

كوّس en **kœïs**, **męngœwis**, *van zijne plaats schoppen of slingeren*, zooals bv. een' steen, met den voet, een' stok, een' vinger of dergelijke.

كوست **kœsoet**, *verward; in de war.*

كوسغ **kōsong**, *ledig; ijdel.*

كوسق, **kœsaḳ-kāsiḳ**, dikwerf en naar verschillende richtingen *van plaats veranderen; veel en verschillend werk verrichten; in wanorde door elkander smijten*, bv. boeken op eene tafel.

كُوسُق of كوسۆ, men., = كُوسق (T.).

كوسق, **ba-kœsiḳ**, men., *zich eventjes verroeren* (T.).

كوسك, **męngōsek**, korrelige voorwerpen, zooals bv. rijst *wasschen* door eene ronddraaiende wrijving met de hand.

كوسل **kœsal**, *herhaaldelijk over iets heen en weder of in de rondte wrijven*, zooals bv. met gom elastiek over papier, met de hand over een' draad garen, waardoor die tot een klomp in een gewerkt wordt.

كوسل **kōsil**, een' last *beetje voor beetje voortbewegen;* een werk *beetje voor beetje verrichten;* van een' persoon, *beetje voor beetje werken* voor een zeker doel; *beetje voor beetje bearbeiden*, bv. voor een zeker doel, of een land, dat men wenscht in bezit te nemen, gelijk de Europeanen in Indië (z. kœtil).

كوسم **kœsam**, *dof; mat; zonder glans* (jav. kœtjęm, T.).

* كوسن **kòsèn**, batav. (soend. of bal.), *dapper, moedig.* — [T.].

كوسوي, **tępoeng koesœi**, z. onder tępoeng.

كوفه, **Kœfa** of **Kufa**, vervallen stad in asiat. Turkije, onder Bagdad, door den Khalif 'Oemar gesticht en bevat de moskee, in welke 'Alī vermoord werd.

* كوڠ, **bę-kōwang**, koet., = bęrkœbang. — [T.].

* كوڠ, **kœwang-2**, batav. (soend.), zeker waterbeest als een kakkerlak ongeveer er uitziende (bal. **koebang-2**; jav. kowāngan). — [T.].

كوڤ I., *bus*, **kœpi** — skr. kœpî — *flesch*, om het even van welke substantie ter bewaring van het een of ander, bv. thee, buskruid en dergelijke; ōbat dœwạ k., *twee blikjes kruid.*

II., — verb. ned. — *koffij* (z. قهوة).

كوڤ **kōpi**, van allerhande handelingen, doch inz. van taal, uitspraak, schrift, spelling *verkeerd, averechtsch.*

كوڤ **kœpé**, batav.,: kępé, iets, bv. gaar gekookt buffelsvleesch, met de vingers uit elkander trekken, de fijne draden en stukken worden dan gebraden. Zulk een gerecht heet sębit [1]. — [H.].

كوڤ, **kœpoe-2**, *vlinder, kapel* (vgl. kękœpoe).

كوڤت I. **kōpet**, naam van een stam eiland-bewoners, thans onder Riouw-Lingga.

II., van haken en haakvormige dingen *niet wijd geopend, nauw* in die bet.; *eng;* van wegen, rivieren en dergelijke *nauw, smal;* van vertrekken, huizen enz. *nauw, eng;* dandan k. lāoet, *nauwe planken-versierselen aan den voorsteven van een vaartuig* op de wijze der ōrang lāoet, die daarin van de gewone dandan afwijken, dat de verschansing verlengende planken veel

(1) Naar de zaak, z. Gericke's jav. wdb. — [T.].

korter zijn en ook niet evenwijdig loopen, maar convergeeren, waardoor de opening tusschen de uiteinden nauwer wordt.

* کوڤرق **kōpẹraḳ**, batav. (jav., T.), *bamboezen klepper* om vogels ter verschrikken; **kakōpẹraḳ** (soend.), *vogels verschrikken met kleppers.* — [B.].

کوڤس, **mẹngœpas**, *schillen, pellen, doppen; villen, ontvellen* (z. kẹlœpas en gẹlœpas).

کوڤس **kœpis**, z. kœpis-kẹrœpis.

کوڤڠ **kœpang**, naam eener soort van zoutwater-mossel — mytilus. — Vroeger en thans nog te Tẹrangganoe: goudgewicht = $1/4$ djampal (z. tāli).

* کوڤڠ **kœpẹng**, batav. (jav., T.), *achterwaarts gekeerd* (van buffelhorens). — [B.].

* کوڤڠ **kœping**, batav. (jav., T.), *oor.* — [B.].

کوڤق I. **kœpaḳ**, *aftrekken* of *afplukken van* een stuk (grooter dan door kōpeḳ) van de schil of de korst van iets.

II., batav. (bal. verbastering van 't jav. pœpak, T.), *kiezen krijgen* van paarden. — [B.].

III., z. onder كُوبَة.

کوڤق **kōpoḳ**, *soort* van een paar *koperen bekkens*, waarvan de twee onderstukken met een' knobbel in een houten blok (rœmah) zitten en de twee bovenstukken, waarmede geslagen wordt, gehanteerd worden.

کوڤكء **kōpek** (vgl. کوڤيء, T.), *aftrekken* of *afplukken van* een stuk (kleinder dan door kōpaḳ) van de schil of de korst van iets; *de borsten waarin geene zog is;* van daar: *de moeder van geringe afkomst* van een kind, dat een' vorstelijken persoon tot vader heeft; *klein hoofdkussen voor kleine kinderen;* **mẹngōpek**, *zuigen aan* iets, bv. aan eene borst, waarin geen vocht is.

کوڤه **kōpah**, van eene menigte *in de rondte verspreid*, zooals bv. eene menigte boeken, het bloed van eene geslachte kip; **bẹrkōpah dẹngngan dārah**, van eene vrouw *de stonden hebben.*

* کوڤي **kœpe** en **kẹpé**, z. kẹpé. batav., *plukken, ontbolsteren.* — [B.]; beter is کوڤيء (kopeq), **mẹngopeq**, *van* iets *een stuk afbreken met de vingers, in stukken knijpen* vruchten als de rambœtan, de manggis bv.; z. کوڤكء. — [T.].

کوڤّير, z. کڤير.

* کوڤّيق **kœpījaḳ**, batav. (soend., T.), *uitwasschen* (bv. salade). — [B.].

کوڤّيه **kōpījah**, z. کڤيه.

کوّق **kōwaḳ**, van voorwerpen, die uit naast elkander staande dingen bestaan, zooals bv. eene omheining, eene

slaglinie *geopend;* **mẹngōwaḳ**, *uit elkander douwen* de palissaden bv. eener omheining.

كوّق **kœwaḳ** [door den neus uit te spreken], een geluid maken, zooals bv. dat van een pas geboren kind, een' buffel en dergelijke.

كوك **kœkoe**, *klauw* ook van een anker, *nagel; hoef;* k. pāsaḳ, *nagel van een' mensch, welks oppervlakte niet effen is,* maar uit smalle, in de lengte evenwijdig met elkander loopende strookjes bestaat; k. mœdạ, *nagelbed;* bœngạ k., *de huid bij het nagelbed;* k. bẹrbœngạ (de nagel bloeit), zegt men, wanneer zich witte spikkels op den nagel vertoonen.

* كوكي **kōki**, batav. — verb. —, *kok; kokkin.*

كوكب, *ster, gesternte.*

* كوكت **kœkoet**, batav. (soend.), *verplegen.* — [B.].

كوكت **kōkot**, van handen en voeten *verkrimpt,* zoodat zij een harkachtig aanzien bekomen; *kram, haak; kram en oog;* **mẹngōkot**, *met de vingers, evenals met eene hark, bijeen schrapen of naar zich toe halen* (men. **mangœkoet**, *uitkrabben* bv. het aan den pot, onderin, hechtende aanbrandsel, T.); k. lāki-2, *kram;* k. bẹtīnạ (en, minder goed, pẹrẹmpœwan), *oog, waar de kram in komt.*

* كوكر **kœkoer**, batav., *klapperrasp* (meestal koekœran, T.). — [B.].

2°. **mẹngœkoer**, *schrapen, afkrabben, uitkrabben,* bv. de kern uit den dop eener kokosnoot (men. manāhan kœkoer, benaming van een cocosnoot, die zoo oud is, dat zij van binnen rammelt, T.).

III., *kirren* (zooals de duiven); vgl. tẹkœkoer.

كوكس I. **kœkoes**, *damp, wasem, stoom;* **mẹngœkoes**, *in damp koken; koken met een omhulsel* (kom, mand enz.) *in kokende vocht; overhalen, stoken; distelleeren* (z. dangdang, T.); **koekœsan**, naam van een vruchtboom, van welks bast men veelal het toestel voor k. maakt.

II., **mẹngœkas mẹngākas**, w. sum., *nieuwsgierig; alles onderzoeken; in alle hoeken en gaten kijken;* beide woorden hebben dezelfde beteekenis, doch worden meestal te samen gebruikt. — [N.].

كوكس, **kókōsan**, batav. (jav., T.), eene vrucht gelijkende op de dœkoe. — [B.].

كوكڠ **kœkang**, z. kongkang I.

كوكڤ **kœkoep**, *aangeslibd zand* aan de mondingen van rivieren; pœlau k., naam van een eilandje, westelijk van de stad Singapoera en dicht onder den wal, zoo genoemd, omdat de stroomingen daar zand aanslibben; sẹlat k., nauwe straat tusschen

dat eiland en den wal bevaarbaar voor kleinere vaartuigen, bv. kleine schoeners, kruisbooten en dergelijke.

*كوكق **kœkoek** en **kœkoekerœjoek**, batav. (jav., T.), *kraaien.* — [B.].

كوكق **kōkok**, *kraaien* (van de hanen). — *batav., **bekōkok**, z. ketok.

*كوكقبلق **kœkoekbeloek**, batav. (uit 't jav., T.), *uil.* — [B.].

*كوككرويق **kœkoekerœljoek**, z. kœkoek.

كوكل **kœkoel**, koet., *eelt* aan de handen (aan de voeten: belōlang). — [T.].

كوكل I. **kōkol**, *gekromd, gebogen, in eene gebogen houding.*

II., **mengōkol** of **mengōlkol**, batav. (bal. kèlkèl, T.),: bātok terlāloe gentjer, *hoesten en kochen.* — [H.].

كوكه **kōkoh**, *vast, hecht sterk, duurzaam; stevig* (jav. en bal. kœkoeh, T.).

كول I. **kœla** of **kœlah**, z. كُلَه.

*II., **mendem kœla** (jav.), *zijn geslacht* of *waren rang verbergen;* membābar k., *zijn geslacht* of *rang bekend maken* (T.).

كول **kœli** (Hindost., T.), *wie tegen loon handenarbeid,* inz. zwaren, *verricht, sjouwer, kruier, lastdrager, daglooner; loon van een' kœli, dagloon;* mākan of mengambel **k.**, *tegen loon handenarbeid,* enz. zwaren, *verrichten, op dagloon werken.*

كوّل **kœwal**, *heen en weder schudden;* van iets, dat rechtop staat, *zich met het boveneind heen en weder bewegen;* **kœwal-2**, *zich boven eene oppervlakte bewegen,* zooals bv. de kop van een hert, boven de struiken, het hoofd van een' zwemmende, boven het water.

كوّل **kœwil** (in hik., bv. Sr. R., en poëzie), hindoesche tempel; *pagode* (Tamil kowil, T.).

كولب **kœloeb** (**kœloep, koelloeb** en **koelloep**), verb. van قُلْقُه (z. kœloep).

كولت **kœlat**, *schimmel; schimmelachtige vuiligheid,* ook op vloeistoffen. — *batav. uit 't soend., *vuil* aan de tanden, penis enz. (T.); **bibir berkœlat**, *bleeke lippen hebben,* bv. van vrees; schrik.

*كولت **kœloet**, w. sum., *spoedig.* — [N.].

كولت **kœlit**, *omkleedsel, bekleedsel, omhulsel; vel, huid; dop, schil; bast, schors;* k. mānis, *de huid van den nagelboom;* k. hāri, *de opperhuid* (epidermis).

*كولت **kōlot**, batav. (uit 't soend., T.), *stokoud.* — [B.].

كولر, z. kōral.

كولر **kœloer**, *soort broodvrucht* met meelachtige eetbare pitten (vgl. timboel, dat Klinkert, die het temboel uitspreekt, voor Rijowsch uitgeeft, T.).

* كولر ('t jav. kōlor? T.), **kólōran**, batav., koord om het lijf, *buikband.* — [B.].

كولسنتان **kœlasẹntānạ** (zelden), skr., *nakomelingen., maagschap; familie.*

كولڠ I. **kōlong**, *groeve*, bv. om tin te graven; tẹrīpang k., z. onder tẹrīpang.

II., *holte* onder iets, bv. onder eene tafel.

III., **kōlong-2**, batav., *halsband, halstouw.* — [B.].

كولڠ, **kōleng-2**, *eenzaam en verlaten rondloopen*, zooals bv. eene wees.

كولڠ كالڠ I. **kœlang-kāling**, *heen en weder gaan.*

II., batav. ('t jav. kōlang-kāling, T.), *de sagueervruchten;* geconfijt gewoonlijk in 't brabbelmaleisch bœwah ātẹp genaamd. — [T.].

كولڤ **kœloep** — verb. van غلف —, *onbesnedene*, als troetelnaam voor onbesneden jongens; *met eene tuit opgerold*, zooals bv. een matten zeil, eene kaart, eene rol linnen.

* كولق **kōlaḳ**, soek., *krom stukje hout*, aan het onderste einde eenigzins bol, waarmede sambal en andere kruiderijen op de sẹngkālan of de tjœwik fijn gewreven worden.

* كولق, **sœwara kòlòḳ**, batav., *geluid ten deele in de keel blijvende steken*, en daardoor onverstaanbaar, bv. van iemand die verschrikt wakker wordt. — [H.]; bal. *stom*, niet kunnen spreken (T.).

كولك **kōlek**, *soort kleine boot* (zeevaartuig). — *batav., *snelzeilend visschersvaartuig*, met één' mast en een' scherpen gekrulden voor- en achtersteven. — [B.].

كولم **kōlam** (uit 't Tamil, T.), *vijver.*

كولم, **mẹngœloem**, iets *in den mond heen en weder bewegen.*

كولم **kœlim**, naam van een' boom.

كولن (jav., T.) **kœlon** (in ḥik. en poëzie) = bārat.

كوله I. **kœlah**, *soort* āsam (wilde mangga) die eene eetbare vrucht draagt.

II., z. قلّة 2°.

III., z. kœlạ I.

كوله, **ājẹr kōloh-2**, *verfwater*, dat uit een stuk geverfde stoffe uitgewrongen is, of dat reeds tot verven gediend heeft, en dus minder verfdeeltjes bevat.

كوله, **kōleh-2**, *zetmeel in balletjes.*

كولي I. **kœlai**, naam eener eetbare zoutwater-slak, van welker schaal in Europa knopen en dergelijke gemaakt worden.

II., *slap naar beneden hangen*, zooals bv. 't hoofd van een doode, een gebroken arm, enz.

*كولي , kękōlé, batav., de kœwé wādjik zoolang zij nog week is en zich in de kękèntjèng bevindt. — [H.].

كوم , kœmạ-2, z. كمكما.

كومت , kœmat-kāmit, van den mond *bewegingen maken*, als bij het spreken of eten.

كومر kœmoer, *uitspoelen* den mond; *gorgelen.*

كومس I. kōmis, — verb. ned. — *kommies.*

II., *snor, knevel;* inz. de lange haren, die men aan de hoeken van den mond laat groeien; *sikje* onder den onderlip.

كومغ kōmeng, *klein in zijne soort.*

كومل kœmal, *de sporen* (hetzij kreukels of morsigheid) *aan zich dragend van gebruikt te zijn*, zooals bv. papier, linnengoed en dergelijke; *gebruikt*, in dien zin; *verkreukt, verfammeld; verfamfooid; bemorsd; vermorsd* (vgl. bal. kœmęl of kōmęl, T.).

كومن kœman, *zier, stofje, atoom; kleine huidmade, huidworm, huidmijt;* k. djālar, *kleine huidmade, die in de huid voortkruipt* en daardoor eene voortkruipende verzweering veroorzaakt, die denzelfden naam voert, *de schurftmijt;* k. ājęr, *waterpuistje;* k. dœdoeķ, *huidmijt*, die niet van hare plaats gaat.

كومي kœmai, *lijstwerk door rechtlijnige insnijdingen*, waardoor verdiepingen en verhevenheden ontstaan; k. gęlœgoer, *lijstwerk met hollen en rondjes* (z. ęlęs).

كَوْن , *zijn, gebeuren;* — met plur. أَكْوَان *wezen, aan zijn, bestaan, wezenlijkheid;* — pl., het *wezenlijke* van iets.

كونغ kœning, *geel;* k. lęmaķ kęttam, *bleekgeel*, zooals bv. theebanket; nāsi kœning z. onder nāsī; kękœnīngan, verschillende voorwerpen van eene geele kleur, die te gebruiken een voorrecht van den vorst is. — *kœnīngan, batav. (jav.), *geel koper.* — [B.].

كونغ kœnang en meer gebr. kœnang-2, *vuurvlieg, glimworm;* k. sękębon, *invatting van diamanten* rondom iets, bv. om een' anderen edelsteen, een' knoop.

كونن kœnoen, *gerucht, zeggen, volgens gerucht, volgens zeggen, zegt* (zeide) *men* (hij, zij, het); kan soms door „zoude, enz." vertaald worden; ītoe sātoe djęnis dari padạ (!! T.) 'ilmoe siḥir djœgạ kœnoen, *dit zou eene soort van hekserij zijn.*

كونه kœnoeh, z. onder كنّه.

كوني kœniq (dat even goed kœnit als kœnik kan zijn), z. kœnjit.

كوو kœwau, *soort fazant* — de argus — (lamp. id., bat. œwo of œo, T.).

*كوه kōh, batav. ('t jav. kå als uitroeping, T.), *toch!* tegen verwachting, āda k.! *zie, het is er!* bāgoes k., *zie;*

het is mooi! djādi k., *het is er toch door!* (bv. het engagement); *het is toch goed uitgevallen;* māhal k.! *dat is duurder dan ik dacht;* ānaķ lāki-2 k., *zie, het is een jongetje!* (in plaats van een meisje); dīją īkoet k.! *hij is toch meegegaan!* — [B.].

كوّه **kœwah**, *sop, nat, saus.*

كوهڠ **kōhong**, *stinkend,* zooals bv. een drooge kreng, bedorven bęlātjan, bedorven drooge visch.

*كوهق **kœhaķ**, w. sum., *ruimte met de handen maken,* iets *met de handen van elkander trekken of duwen* om ergens door te komen. — [N.].

*كويع I., **bęrkœï**, *knielen; geknield.*

II. — oorspr. chin. —, rantê k., *medaillon, halsplaatje en ketting.* — [B.].

كوي **kœjoe**, van het gelaat of de oogen, zooals bv. van iemand, die een' veldslag of een proces verloren heeft, van een trotschaard of snoeshaan, die vernederd is enz., *verslagenheid* of *demoediging uitdrukkend.*

*كوي **kōjo**, batav., *pleister* tegen hoofdpijn. — [B.]; beter كويق (vgl. kœjoeķ II.), *wit rond pleistertje op de slapen,* om de koude er uit te doen trekken (T.).

كوي **koewē** (zelden) — oorspr. chin. —, *koek; gebak; versnapering.*

كوي (jav.) **kowé**, jav. brabbel-mal. = ęngkau (B.).

كويترا **kawitra** (skr. of oud-jav. pawitra) ben. van een heiligend water in de verhalen. — [T.].

* كويڠ **kœjang**, men., zekere epidemische ziekte onder de hoenders (bat. œjang en gœjang). — [T.].

كويڠ **kœjoeng**, zeker zoutwater-schelpdier.

كويڤ **kœjoep**, *doornat.*

كويق, **męngōjaķ**, *scheuren; rijten; verscheuren; verrijten;* **kęlōjaķ**, van vel, schil, bast en dergelijke *loslaten* van het lichaam, hetzij geheel of gedeeltelijk.

كويق I. **kœjoeķ**, (zelden), *hond* (ook koet., bat. en lamp. maar meer in gebruik bij 't roepen van honden, T.).

II. (vgl. onder kōjo, T.), *pleister* (med.).

كوين **kōjan**, *zeker gewicht, van versch, zwaarte.* De meest gebr. kōjan's zijn van 27, 28, 30 of 40 pīkoel.

كونيت **kœnjit** (men. كوني, T.), naam eener plant, welker wortel in de keuken en als medicijn gebruikt wordt — *kurkuma;* crocus indicus —; de wortel zelf (bal. id.; jav. koenir, bat. hoenik, T.); īboe k., *de hoofd- of eigenlijke wortel, van de kurkuma* waarmede ook de tooverij, genaamd tœdjoe, gedreven wordt; ānaķ k., *de lootjes,* die aan den hoofdwortel zitten;

sękœnjit, naam eener struik welker zeer bittere wortel als geneesmiddel voor de oogen gebruikt wordt; kœnjit-2, *naam eener kruipende plant met geele wortels*, als bindsel weinig deugdzaam.

كوڤغ, kōnjong-2, *plotseling, onverwachts.*

* كوڤق kœnjoeķ, batav. (jav., T.), *aapje.* — [B.].

كوڤه, męngœnjah, *kauwen, mommelen,* zooals oude lieden; z. māmaķ.

كه I. kah, interj. voor de geluiden, waaruit een schaterende lach bestaat; zoodanig geluid (z. dękkah).

II., batav. (chin. kā), *lijm, vischlijm.*—[B.].

كُهّان plur. van كَاهِن.

كَهَانَة, *voorspelling, waarzegging wigchelarij; kunst, priesterschap.*

كَهْرُبَا, pers., *barnsteen*, eig. kleinigheden roovend, d. i. aan zich trekkend (z. āmbar).

كَهْف, *grot, spelonk; asijl;* أَصْحَابُ ٱلْكَهْف (*de makkers van de spelonk*) of اهل الكهف (*de lieden van de spelonk*), *de zeven slapers.* Hunne namen zijn, volgens de legende: يَمْلِيخَا, (Malchus der christ. leg.?); مَكْسَلْمِينَا, (Maximianus der christ. leg ?); مَشْلِينَا; مَرْنُوش, (Martinianus der christ. legende); دَبَرْنُوش; شَاذَنُوش en كَفَشْطَطْيُوش. Hun hond heette: قِطْمِير; دَقْيَانُوس was de naam van den koning, onder wien zij in de spelonk gingen, en تِيذُوسِيس, die van den vorst onder wiens regering zij weder te voorschijn kwamen, nadat zij 309 jaren geslapen hadden; vgl. koran, XVIII, genoemd ٱلْكَهْف.

كَهَنَة plur. van كَاهِن.

كهندق keħęndaķ, *wil, verlangen, begeerte; begeeren; oogmerk; bedoeling; willen; verlangen; begeeren; beoogen; bedoelen;* k. hāti, *hartelust; hartewensch;* sękęhęndaķ, dezelfde wil enz.; *naar verlangen, naar begeeren.*

كُهُوف plur. van كَهْف.

* كي kê, van singkê (chin.), batav., *chinees; baas; nieuweling.* — [B.].

كيّ I. kījạ, *kettingsteek* (naaikunst); k. sangkoet of k. bœngạ sambau, z. onder bœngạ; k. dœwạ kāli, *het dubbel stikken*, eens langs de plooi en eens langs den inslag.

II., *bedrog; dubbelhartigheid;* kījạ-2 of ījoe kījạ-2, zekere zoutwater-visch; van voren een rog, van achteren een haai gelijkende (bal. kakja, *haai*; vgl. ook jav. kéké, T.).

كياءي kijāï of kijāhi (in ħik. en poëzie), *titel*, aan bejaarde mannen of geesten gegeven (jav., T.); *oudje* (vertrouwelijk); z. njāï.

كيبر, pers., *kwaadwillig, kwalijkgezind.*

كيبر **kībar**, *wapperen, fladderen;* van vogels *de vlerken uittrekken en bewegen*, om te vliegen.

كيبس **I. kības**, *eene schuddende beweging maken* met iets, bv. een' doek, tegen iets, bv. tegen muggen, om ze weg te jagen, tegen een gordijn, om er de muggen uit te jagen; tegen iets dat bestofd is, om het van het stof te ontdoen; *eene horizontale terts slaan* met een' sabel tegen iemand (z. kębbas).

II., z. كَبَاش.

* كيبل **kīboel**, batav. (uit 't bal., T.), *staartstreek*, bv. van kippen. — [B.].

كيت **kītạ**, pron. pers. 1 plur., *wij, met insluiting van den aangesprokene* (in tegenoverstelling van kāmi, T.). Wordt ook voor ik en gij (sing. en plur.) gebruikt; kīta, in stede van ik, is onbeleefd en trotsch, behalve in brieven aan lieden van denzelfden stand; ānaḳ k., *ons kind*, in stede van uw kind, is familiaar.

كيتّ **kījoet**, *piepen*, zooals bv. eene deur of slot.

* كيتت **kètoet**, batav. (bal. kitoet, T.), *de pisangs aan de onderste sisiran* van een tandan, de kleinste namentlijk. — [H.].

كيتر, **męngītarkęn**, het achtereinde van iets, bv. van een kanon *naar de eene of naar de andere kant draaien;* **bęrkītar**, *wentelen om eene as, wentelen om een middelpunt; draaien;* **bintang bęrkītar**, *dwaalster* (z. ēdar).

كيتڠ **kītang**, *zeker eetbare zoutwater-visch*, met venijnige stekels.

كيتڠ **I. kīting** (vulg.), *stukje; weinigje; kruimpje.*

II., soek., *de lepra*, waarbij vingers en teenen afrotten (jav. kiting, T.).

* كيتڠ, **kētēngan**, batav. (uit 't bal., T.), *in het klein, bij beetjes.* — [B.].

* كيتك **kītik**, batav., *kittelen* (bal. gèdèk, T.). — [B.].

كيتل **I., męngētel**, *knijpen, door een weinig van iets tusschen de nagels of de toppen van de vingers te nemen* (vgl. gạtil, T.).

II., batav. — verb. — ned. — *ketel.* — [B.].

* كيتيق **kêtê** of كيتي (lees كيتيْ, T.), w. sum., *klein, gering, weinig;* męndœwa k., *in een sukkeldrafje.* — [N.].

كيج **kēdjoe** — port. queyo —, *kaas.*

* كيجڠ **kīdjang**, naam eener *soort* van *ree;* **kīdjang-2**, soort van rood, stekelig koraal, dat als geneesmiddel gebruikt wordt.

كيجڠ **kīdjing**, zekere eetbare zoutwater-mossel.

كيجڤ **kīdjip**, *pinkoogen, knikoogen.*

كيجي **kīdjai**, naam van een' boom.

كيج **kētji** — eng. ketch (ned. kits) —, *brik.*

كيچغ **kētjeng**, van een oog *half gesloten; half gesloten zijn; oogsluiting*, waarbij het oog half gesloten wordt (vgl. pītjing, T.); *oogenblik;* **sekētjeng māta tīdā ākoe tīdor**, *zelfs geen oogenblik heb ik geslapen;* **mengētjeng**, *pinken; pinkoogen.*

كيچك I. **kētjek**, zeker dobbelspel met duiten, waarvan eene greep bij vieren gesteld wordt. De rest bepaalt de winst. — * **kītjik**, batav. (jav. ketjek, T.), zeker damspel, en deszelfs pitten. — [B.].

II., *aanhoudend* en door allerhande middelen, inz. door vleitaal, *aandringen bij iemand* om iets te verkrijgen. — * men., **mangètjèk** (مڠيچيق), *praten, babbelen; kletsen* (T.).

كيچه **kētjoh**, *aangaan, tieren, veel beweging maken, het zeer druk hebben.*

كيخسرو, pers., naam van een' koning van Īrān (Cosroës).

كيد, **kīda-2**, *versierselen van goudblik* (loovertjes) aan de randen van eene slendang; pāpan k., *smalle reep van goudblik*, waaraan de k. hangen.

* كيدغ **kīdang**, batav. uit 't jav.,: kīdjang (T.).

كيدق, **kēdek-2**, *waggelend gaan*, zooals bv. eene eend.

كيدل **kīdal**, *gewoonlijk de linkerhand gebruiken, linksch* in die bet.

كيدل (jav., T.) **kīdoel** (in hik. en poëzie): selātan.

كيدم, **kīdam-2-an**, Bandj.,: *geschenken* voor een zwangere vrouw aangebracht? (Ngadjoe-daj. kīdam; z. ايدم). — [T.].

كير **kīra**, *denken, dunken, oordeelen, zich verbeelden; van meening zijn, gissen, bedenken, achten, oordeelen, beoordeelen; berekenen, afmeten*, in dien zin *begrooten; beramen; vermoeden, overleggen, overwegen;* **kīra-2**, *maat* (waarmede gemeten wordt).

كير **kēra**, *werktuig voor het lint- of koordweven;* tenoen k., *lintweven; lampenkouzen-weven; koordweven*, zooals de tœli-2 van eene keris.

كير **kīri**, *links, linkereinde; linksch.* — * **mengīri**, batav., *linksch zijn.* — [B.].

كيرت, **kèrètan**, z. onder كيرق.

كيرغ, **berkīring**, z. Deel I., bl. 224 links.

كيرغ I. **kērang**, dient alleen ter vorming eener varieerende herhaling van kēroh; k. kēroh, *bijvoegen.*

* II., men., *groote soort visch-mand of korf* (vgl. bat. hīrang en z. kōrang). — [T.].

كيرغ, **kērong-2**, naam van een' zoutwatervisch.

كيرف I. **kīrap**, *naar omhoog komen en weder weggaan*, zooals bv. de riemen bij het roeien, of de vlerken van een' vogel, die op wil vliegen; *opduiken* van onder de

kīm en weder verdwijnen, zooals bv. een zandstrand, gezien van een op- en nedergaand vaartuig.

II., **kirāpin**, batav. (jav. kirab, T.), vuil *wegstoffen of waaien.* — [B.]. — **mangīrap**, w. sum., *fladderen, vliegen; uitslaan* gewaschen en uitgewrongen linnen goed; *wrijven* met een doek bv. — [N.].

كيرڤ **kīrip**, zekere *eetbare zoutwatermossel.*

* كيرق I. **kèrèk** (oost-jav., T.), **goela se-kèrèk**, batav., ½ boengkoes (= $1/_{10}$ kodjor). — [H.].

II. (vgl. kęrīkan, T.), *de schijf van eene katrol; katrol; blok* (z. tākal); k. ánījan, bij het weven *bovenst gedeelte van den kettingscheerder.* — [B.]; * **kérētan** of **kérēkan**, batav. (bal., T.), *katrol; hijschblok.* — * Bandj. uit 't jav., mangerek: een vlag *hijselen.* — [T.].

* كيرك, **mengkīrik**, batav. (oud-jav. kirig, T.), *rillen, ijzen, kippevel krijgen.* — [B.].

كيرم, **berkīrim**, *zenden;* **mengīrimken**, *verzenden, sturen;* **mengirīmi**, *iets zenden aan* iemand; **kirīman**, *het gezondene, gezonden geschenk; het te zendene; te zenden geschenk.*

كيره **kēroh**, *van de rechte richting afgewend; valsch, slinksch, arglistig; ontwijkend; van de rechte richting afgewend; fopperij;* enz.; *valschelijk* enz. *behandelen; van de rechte richting afwenden; misleiden, om den tuin leiden* (z. ook onder kērang).

كيري, **mengīrai**, *door uitschudding verwijderen*, bv. stof uit een kleed, door het kleed uit te schudden; *afschudden, ruchtbaar maken; uitstrooien; uitschudden* (schuddend reinigen) bv. een kleed; **mengīrai bœloe**, *zich de vederen uitschudden* (van een vogel دان ايكرن سايڤن دكيريكن, T.). — * **mangīrai**, men., *klapwieken;* **takīrai**, *ergens over hangen te wapperen* van een kleedingstuk; **kirājan**, *touw, rek* of iets anders *waarover kleederen hangen.* — [T.].

كيس, *beurs, zakje; brievenzakje.*

كيس I. **kīsa**, *soort klein sleepnet*, dat voor dames wel eens van zijden garen gemaakt wordt.

* II., batav. (jav., T.), *zakje of iets dergelijks*, waarin men vruchten en bloemen hult, om ze tegen vogels, vledermuizen enz. te beveiligen; *gevlochten vruchtenmandje.* — [B.].

III., w. sum., *in de war brengen.* — [N.].

كيس **kīsi**, *spil van eene spoel* (pęlęting) of een rad, zooals bv. van een spinnewiel (rāhat); **kīsi-2**, *tralieën, traliewerk, hekwerk, rasterwerk.*

* كيس I. **kījas**, koet., *bezem.* — [T.].

II., **kerēta kījas**, batav., *gewone huurwagen.*

*III., **kijāsin,** *tot herstel van gezondheid naar elders gaan.* — [B.].

كيسوت **kēsoet,** *schuiven over eene vlakte,* zooals bv. de kleine kinderen, die nog niet kunnen loopen, met hun achterste over den vloer; *opschuiven.*

* كيسوت **kīsoet,** batav. (bal. of jav., T.), *gerimpeld.* — [B.]; vgl. kęrīsoet (T.).

كيسر I. (en vulg. **kęssar**), **bęrkīsar,** *draaien, zich in een' kring bewegen; schuivende van plaats veranderen;* **męngīsar,** *opschuiven; van richting veranderen; blootstellen aan de wrijving van twee harde voorwerpen,* waarvan het eene zich over het andere in de rondte beweegt; *pellen* of *bolsteren,* op die wijze, bv. rijst; *malen, verschuiven.* — * **mangīsar sœbang,** *de oorkrabben draaijen;* fig. *een anderen weg inslaan,* anders beginnen te handelen. — [N.].

II., **kisāran,** batav. (jav. bękīsar, T.), *bastaard,* bv. van eene tamme en wilde duif.

كيسك, **męngēsek**, over een' van afstand tot afstand ingekerfd stuk bamboes *heen en weder strijken* met een ander stuk bamboes, waardoor een tjilpend geluid ontstaat, ten gevolge waarvan allerhande kleine vogels komen aanvliegen, en op lijmroeden gevangen worden; kleine vogels *op die wijze vangen.*

كيسل **kīsal,** taal der ra'jahs, *langzaam werken.*

كيسل, **kīsil,** z. M en vgl. boven kasīlan.

* كيسه روه **kīsêh roh,** batav., *kamperfoelie.* — [B.].

كيسي, **kisājan,** men., *zeef* voor rijst. — [T.].

* كيڠ **kījong,** batav., *schulp.* — [B.]; vgl. jav. kejong (T.).

كَيفَ, *op welke wijze,* interrog. en rel.; كَيفَ بِكَ, *hoe is het met u? hoe vaart gij?*

كَيفِيَّة, *hoedanigheid; wijze van zijn; wijze van een verbum te vormen.*

كيڤ **kēp** — eng. cap —, *slaghoedje.*

كيڤ **kīpoe** of **kimpoe,** *kunstenaar; werkman.*

كيڤ **kījap,** *staander of vang* voor masten of vlaggestokken, bestaande uit twee loodrecht staande stevige planken, tusschen welke, door middel van twee pennen, de masten of vlaggestokken bevestigd worden.

كيڤت **kēpot,** *onregelmatig in malkaar gefommeld,* zooals bv. de punt van een peperhuis; van den mond *samengetrokken, geplooid,* hetzij van natuur of door ziekte; *ineengedoken,* zooals bv. een beschaamd meisje; kēpang k., 't zelfde met verscheidenheid, inz. van eene vrouw, die iemand

voorbijgaat, aan wien zij eerbied verschuldigd is of waarvoor zij zich schaamt eenigszins gebukt of ineengedoken, daarbij de bijeengebrachte handen langs het lijf latende afhangen.

* كيڤت **kèpèt,** batav., *zijn partes posteriores niet wasschen;* holanda (??) k., *een eur. vuilik.* — [H.]; **bęlanda kèpèt,** *een baar die nog met papier* niet als de inlander met water *zijn gat reinigt;* de inlander gebruikt dit kèpèt als scheldwoord (vgl. jav. kopet). — [T.].

* كيڤرت , **kiprātin,** batav. (jav. tjiprat, T.), iets, bv. linnengoed, *besprenkelen,* door zijn natte hand er boven heen en wêer te schudden. — [H.].

كيڤس **kīpas,** *waaier* (z. ook onder œdang, T.); **męngīpas,** *met een' waaier,* of wat als zoodanig kan dienen, *bewaaien.*

* كيڤڠ **kīping,** batav. (jav., T.), *het rad* van een pędāti. — [T.].

كيڤڠ I. **kēpang,** *wacht aan boord* van een vaartuig.

II., batav. (jav., T.), *vlechten,* bv. touw, haar. — [H.]; *vlecht; gevlochten.* — [B.].

III., z. onder kēpot.

كيڤڠ **kēpeng,** z. tīmah. — * soek., *kleine koperen munt* = ½ duit (z. kępeng).

كيڤق I. **kēpak,** van arm of been *naar boven gekromd of opgeligt.*

II., soek., *los* (zonder doek) *en schrijdelings op de heup dragen.*

كيڤك **kēpek,** *ingedrukt,* zooals bv. deksel van eene doos, de neus en dergelijke.

كيڤل **kīpal,** *dicht; vol* (niet hol); *massief;* van metalen *klomp; vast* (compact); *in een' klomp* (niet in kleine stukjes of korrels, zooals bv. goud); ęmas k., *goud in een klomp of klompen; gestempeld goud in staven,* in Japan als ruilmiddel gebruikt. — * men., **ba-kimpal,** *in een klomp bij elkander* als de witte mieren bv. (T.).

كيڠق **kījoek,** *soort langwerpige dobbelsteen,* bestaande uit dunne platen van ivoor.

كيڠق **kījok** [door den neus uit te spreken] *kakelen,* zooals een hoen.

كَيْقُبَاد , pers. naam van een' koning van Īrān (Cijxares).

كَيْكَاوُوس , pers. naam van een' koning van Īrān (Darius, de Meder).

كيكر I. **kīkir,** *vijl;* **męngīkir,** *vijlen;* **bęrkīkir,** *de hoedanigheid eener vijl hebben;* kœlit b. (*vel, dat de hoedanigheid eener vijl heeft*), *kippenvel.*

II., *schraapzuchtig, inhalig, vrek, gierig.*

كيكس , **męngīkis,** *schrappen, schaven,* in dien zin; *afschrappen, afschaven; uitkrabben; radeeren.*

كيكق **kīkoek,** *niet op zijn gemak,* zooals bv. iemand, die geene plaats

heeft om te schrijven, of iemand die iets voor hem vreemds moet verrichten; *gedwongen; linksch; boersch* (vgl. jav., T.).

2°. k. rasānja, batav., *bevreesd zijn iets verkeerd te zullen doen*, bv. een werk te verknoeien; *bang zijn voor den toorn* van zijn superieur uit een gevoel van onbekwaamheid; *beschroomd zijn* bv. tusschen twee heeren in door te loopen. — [H.]; *krom, scheef, gedwongen houding*. — [B.].

كيككء **kēkek**, uitroepende nabootsing van het geluid, dat iemand maakt, die giggelend lacht; naam van een' zoutwatervisch; *okselschrooi*, in den vorm van dien visch (vgl. كيكيء, T.).

* كيكل **kīkil**, z. tīkil.

كيكل **kēkol**, *steekpenning;* **mẹngēkol**, *omkoopen.*

كيكل I. **kēkel**, *in den hoogsten graad vrekkig* (z. kīkir).

II., *schudden*, zooals bij 't lachen (z. gīgil).

* كيكي **kīkej** (lees: كيكيء kèkèq, T.), w. sum., *èen papegaai* (de Niasche, T.); 2°. *snappen als een papegaai*. — [N.].

كيل (skr. kīla), **gœnoeng bẹrānta kīlạ** (verbastering van Indrakila, T.), naam van een' berg, die in de ḥikājats dikwerf genoemd wordt.

* كيل I. **kīli** (oud-jav. *kluizenares*) komt in eigennamen van kluizenaressen voor. — [T.].

II., **kīli-2** (minder goed, **kīlik-2**), *wartel;* k. rantai sāoeh, *wartel van een ankerketting;* k. dājoeng, *roeidol*, die los in het boord zit.

كيّل, *verworpen deel* van iets; *uitschot.*

كيّل **kījal**, *veel en inspannende beweging maken* bij eenig werk, **kījal-2**, *spartelen, zich stuiptrekkende bewegen*, om zich aan iets te onttrekken, zooals bv. een dier, dat aan een' strop gevangen is; **tẹrkījal-2 tẹrtāwạ**, *moeten spartelen van 't lachen.*

كيلابات plur. van كلب.

كيلت **kīlat**, *lichtglans; glinstering, flikkering, schittering; bliksem, weerlicht;* k. bāoeh (lees: k. bāhoe en vgl. 't jav. woord, T.), z. onder bāhoe.

* كيلت I. **kīlit**, w. sum., *verwrikken; verwringen; verdraaien*. — [N.].

II., batav. (uit 't bal., T.),: ènggèt, vruchten *met een haak* (of galah) *naar zich toehalen, op die wijze* vruchten *plukken*. — [H.].

كيلر I. **kēlor** (vgl. rẹmoenggi waarmedè rẹmoenggai door v. d. W. bedoeld wordt), naam van een' boom, welks bladeren, vruchten en wortels gegeten worden.

De laatste, die veel van mierik hebben, wordt ook in de europ. geneeskunde als trekmiddel gebruikt. — Moringa perygosperna; guilandina moringa.

* II., **bẹ-kēlor**, koet., *schuifelen* als een slang. — [T.].

كيلر, **mẹngīlir**, een lichaam *op een ander lichaam in korte slagen heen en weder schuiven —;* twee lichamen *op elkander . . . ;* snijdende werktuigen op eene vlakte, bv. een oliesteen, *met korte slagen heen en weder en tegelijk op en neder bewegen*, om er een fijn scherp aan te geven; **tœlang itoe tẹrkīlir**, *die knook wordt heen en weder geschoven.*

كيلس, **mẹngīlas**, een bindsel *met een' knevel of hefboom aanzetten.*

كيلغ **kīlang**, *de twee cylinders, waar tusschen* suikerriet en dergelijke uitgeperst wordt (zekere uit suikerriet vervaardigde drank, T.); **kilāngan**, *molen met cylinders.*

كيلغ, **kēlang kēlok**, z. onder kēlok.

كيلغ **kēlong**, *soort fuik.*

*كيلف I., **mẹngkīlap**, batav., *blinken; glimmen.* — [B.].

II., batav., uitspraak van chilāf (B.).

كيلق **kēlọk** en **kālọk**, *zwierige lijn*, of *sierlijke kromte*, eindigende in eene halve spiraal, zooals bv. in de arabesken of sommig snijwerk, zoodanige *krul.* Heeft men kēlọk eene krul naar de eene zijde genoemd, dan is er kālọk eene naar de andere zijde; **kēlang-kēlọk**, *slangenlijn*, *slangenlijn* met uitspringende krullen.

كيلك, **mẹngēlek**, *in den arm en op de heup dragen*, zooals bv. een' kind, een' waterpot; **mẹngẹlek āmbin**, zulks doen *in een' doek* (vgl. onder dœkoeng, T.); **kēlek-2**, *balustrade*, bv. van eene galerij, in eene zaal enz.; *muur* die als zoodanig dient [eigenlijk niet hooger, dan dat er een gewoon mensch met den arm op kan leunen; k. koersī, *leuning van een' stoel;* k. ānaḳ, *galerij over de geheele lengte van eene vorstelijke woning*, gelijkvloers met en aan het middenhuis (tẹngngah astānạ), zoo genoemd, omdat zij zich, als ware het een kind, op de heup van het middenhuis bevindt.

كيلك I., **kīlik-2**,: **kīli-2.**

* II. **kīlik**, batav. (jav., T.), in 't algemeen *met iets kittelen; met een veder kittelen.* — [B.]; k. kœping, *in het oor peuteren* met een kippeveer. — [H.].

كيلن **kīlan**, *span* (jav., T.); **mẹngīlan**, *bij spannen meten.*

كيلو **kīlau**, *glans*, zooals van gepolijste voorwerpen, verlak, glas, een spiegelglad water; *onduidelijk* door zoodanige voorwerpen *teruggekaatst beeld.*

كيله **kīlah**, naam eener niet eetbare zoutwater-schelp van het geslacht der cypraea.

كيم **kīmạ**, naam eener zeer groote eetbare zoutwater-schelp — reuzenschelp; chama gigas; tridaena gigas —; de grootste soort heet k. gēbang.

كيمبغ **kījambang**, naam eener waterplant die op het water zwemt.

كيمت **kēmoet**, minder goed in plaats van kęmoet.

كمل, **kęmol-2**, van het onderkakebeen *op en nedergaan* bij 't kauwen.

كيميا en كيمياء, *scheikunde, alchimie; steen der wijzen.*

كين **kīni** en **kīnin**, *in den tegenwoordigen tijd, tegenwoordig, thans, nu* (men.: sakārang kīni, T.).

كين **kījan**, *gegeven of bepaalde hoegrootheid* (getal), *tijd, uitgestrektheid* (ruimte); **dœwạ kījan** (*twee gegeven hoegrootheden*), *tweemaal het gegevene; tweemaal zooveel;* bęrāpạ k.? (*hoeveel gegevene hoegrootheden*)? *hoeveel maal het gegevene? hoeveel maal?* **sękījan**, *zoo groot in getal, tijd, uitgestrektheid of ruimte;* s. bānjaķnjạ (*zoo groot, wat de hoeveelheid daarvan betreft*), *zooveel.* — * باكين, men., = دمكين (T.).

كينغ, **kīnang-2**, *platte koekjes* van gekookte pœloet (kleefrijst), eerst in de zon gedroogd, en dan bij gelegenheid in olie gebakken en met inlandsche suiker begoten.

كينن **kīnin**, z. kīni.

* كيو, **męngījau**, koet., *roepen* (vgl. bat. pijo, mamijo), iemand *roepen.* — [T.].

كيوي **kīwi**, *passagiers* op een handelsvaartuig.

* كيوت **kēwat**, batav., *bij de hand, snibbig.* — [B.].

كيوم, *altijd durend; eeuwig;* ألكيوم, *de eeuwige* bij uitnemendheid, d. i. God.

* كيومن **kajōman**, batav. (uit 't jav., T.), *verleppen door te veel schaduw.*— [B.].

* كيه **kēh**, batav., *dan.* — [B.].

كيه **kījah**, z. زاقية.

كيهل **kēhel**, van dingen, waarvan het eene in het andere moet komen, zooals bv. een kram en een oog *niet in de behoorlijke richting; niet van pas;* van dingen, waarvan het eene in het andere heeft gepast, zooals bv. de twee deelen van een gewricht; scharnier en dergelijke *niet meer passend; verkromd.*

كيهم **kēham**, koet., *waterval.*

* كيهم, **tękèhèm**, batav.,: będèhèm, *bremmen* (koet.: tęngkrèhèm, T.),

kuchen om de opmerkzaamheid van iemand op te wekken (**tẹkèhèmin ōrang**). — [B.]; z. tẹngkehem (T.).

كيڽڠ **kīnjang**, *bergkristal.*

كڽ I. **kẹnja** en **kẹnnja** (skr. kanyā, T.), *maagd.*

II., **sirih sẹkẹnja**, batav.,: s. sẹtampin, een *sirihpruim*, die *behoorlijk tesamen gevouwen* is en *klaargemaakt*, om in den mond gestoken te worden. — [H.].

كڽت I. **kẹnjat** en **kẹnnjat**, soek., vochtige of kleverige zelfstandigheden *smeeren; uitstrijken* op eene plaats.

*II., z. كنيت.

كڽّت, **mẹngẹnnjoet**, van kleine kinderen of jonge beesten zuigen, d. i. de noodige beweging met lippen en tong maken (**tå māoe mẹngẹnnjoet bōēdak ītoe**, *dat kind wil niet zuigen*). — * soek., *zuigen aan* borst of uier.

كڽّت **kẹnnjit**, *toestemmend of aanmoedigend met de oogen wenken.*

كڽّر **kẹnnjir**, *belust zijn* (z. ēugen).

كڽڠ **kẹnjang** en كنيڠ (**kẹnnjang**, *verzadigd;* van iets, dat opgevuld wordt, bv. een' bultzak, *vol.*

كڽل I. **kẹnjal** en **kẹnnjal**, *elastiek* voor het gevoel, zooals bv. een goed gevulde bultzak, een opgeblazen blaas, een gezwel en dergelijke; van spijzen *taai; zeepachtig* (niet ẹmpoek), zooals bv. aardappelen, ofschoon ze gaar zijn.

* II., koet., = pẹnat (bal. kẹnjẹl, *vermoeid*). — [T.].

كڽم **kẹnjam** en **kẹnnjam**, *even met de lippen smakken*, als om iets te proeven. — * batav., *kauwen, muizen, pruimen.* — [B.].

* كڽي **kẹnjī**, batav. (bal. kẹnjih, *teeder, zwak*, T.), *kleinzeerig; licht ziek.* — [B.].